

LLOYD C. DOUGLAS

Cămașa lui Hristos

DOUGLAS LLOYD

CĂMAȘA LUI HRISTOS

Traducere de Jul. Giurgea

Editura MOLDOVA

Dedicată cu dovadă de apreciere lui Hazel McCann, care s-a întrebat ce s-a ales de CĂMAȘA LUI HRISTOS.

CAPITOLUL I

Din pricină că n-avea decât cincisprezece ani și era preocupată de gândul de a crește, intermitențele ei de gândire mai adâncă erau scurte și nu prea dese; totuși în dimineața aceasta se simțea copleșită de răspunderi.

Aseară maică-sa, care numai rareori vorbea cu ea despre probleme mai complicate, decât cel mult avantajul de a fi cu mâinile curate și sufletul liniștit, îi vorbise între patru ochi despre urmările probabile ale îndrăznețelor declarații făcute ieri de tatăl ei în Senat; și Lucia, simțindu-se măgulită de încrederea ei, îi răspunsese cu toată convingerea că fără îndoială prințul Gaius nu va avea posibilitatea să reacționeze.

Dar, după ce plecase la culcare, Lucia începuse să se alarmeze. Fără îndoială Gaius va putea trece cu vederea ieșirile violente ale tatălui ei împotriva extravaganțelor și abuzurilor comise de guvernul său, în cazul când n-ar fi avut și înainte de asta pricină să fie nemulțumit de familia Gallio. Totuși mai exista o pricină de nemulțumire, pe care n-o cunoștea nimeni afară de ea însăși... și de Diana. De aici înainte toți vor trebui să fie cu toată băgarea de seamă, căci altfel vor avea motive să se aștepte la grave nemulțumiri.

În dimineața aceasta păsărelele se treziră foarte devreme. Încă nu se obișnuise cu zburdălnicia și ciripitul lor, căci se întorseseră mai devreme decât aveau obiceiul. Primăvara sosise și se statornicise înainte de sfârșitul lunii februarie. Când se trezi, constată imediat că neliniștea cu care se culcase seara trecută este încă prezentă și nu s-a risipit din sufletul ei, unde scurma stăruitoare, exact ca o durere de dinți.

Se îmbracă fără să facă zgomot, ca să nu trezească pe Tertia, care dormea în alcovul de alături - după ce se va trezi se va speria, văzând că patul stăpânei sale este deșert - apoi își încheie sandalele și apucă în lungul admirabilului mozaic colorat care ducea din camera ei de dormit într-un salon, de aici în lungul coridorului spre scara

impunătoare care cobora în atrium și de aici ieși în peristil, unde se opri și-și făcu mâna punte deasupra ochilor ca să se apere de lumina puternică a soarelui.

De un an încoace sau poate chiar de mai demult, Lucia era conștientă că este mai înaltă și că s-a dezvoltat neobișnuit de repede, dar aci în peristilul pavat cu faianță se simțea întotdeauna lipsită de importanță și foarte mică. Tot ce se găsea împrejurul ei în acest peristil o determina să se simtă mică: coloanele înalte de marmură pe care se sprijinea tavanul, impunătoarele statui, încremenite în tăcerea demnității lor, în largul pajiștei bine îngrijite, și suvițele argintii ale havuzului care repezea în sus apa proaspătă. Oricât ar îmbătrâni, în mijlocul acestui spațiu ea se va simți întotdeauna ca un copil.

Cum era să se simtă mai matură, când trecu în lungul plăcilor colorate, prin fața lui Servius, al cărui obraz era tot atât de bătucit și vârgat de crețuri adânci ca și pe vremea când ea abia se putea ține pe picioare. Îi făcu un semn cu mâna și zâmbi, drept răspuns la salutul grav al bătrânului slujitor care-și apropie lancea de fruntea brăzdată, și trecu înainte spre pergola acoperită cu vrejuri de viță, din celălalt capăt al terenului patru-unghiular.

Aici își încrucișă brațele pe balustrada de marmură care domina grădinile în formă de terase, boschetele, dulbina pavată cu plăci de mozaic și de unde se deschidea o impresionantă vedere asupra orașului și a fluviului, apoi se întrebă dacă va fi necesar să vorbească și cu Marcellus. Firește, fratele ei se va revolta și, dacă va încerca să intervină, cu siguranță gestul lui va agrava și mai mult situația; dar cineva din familie trebuia să fie informat despre relațiile de acum dintre ei și Gaius, înainte de a se expune și altor primejdii. Probabil, își zicea Lucia, cu fratele ei nu va avea ocazia să vorbească între patru ochi decât foarte târziu în timpul zilei, deoarece în ajun Marcellus plecase de acasă și cu siguranță lipsise toată noaptea, fiind la banchetul tribunilor militari, așa că nu se va trezi înainte de amiază. Dar va trebui să hotărască imediat ce va face. În clipa aceasta își zise că ar fi fost mult mai bine ca în timpul verii să fi mărturisit lui Marcellus ce s-a întâmplat.

Sunetul stins al unor sandale o făcu să se întoarcă în loc. Decimus, șeful slujitorilor casei, se apropia împreună cu cele două gemene din Macedonia, care pe palmele mâinilor ridicate în sus aduceau tăvile de argint.

— Stăpâna dorește, întrebă Decimus și se înclină adânc, să i se servească prânzul aici?

— De ce nu? răspunse Lucia distrată.

Decimus spuse ceva celor două fete, care se grăbiră să întindă masa, în timpul cât Lucia le urmărea mișcările grațioase, cu zâmbetul pe buze și cu aceeași curiozitate ca și când ar fi urmărit zbunguiala a doi fluturași. Amândouă erau drăguțe și ceva mai în vârstă decât ea, deși nu erau atât de înalte; erau sprintene și îndemnatice și se asemănau una cu alta ca două boabe într-o păstaie. Lucia le vedea pentru prima dată în exercițiul slujbei, căci fuseseră cumpărate abia săptămâna trecută. Probabil Decimus, care se ocupa cu instruirea lor, își zisese că acum sunt capabile să se prezinte în fața stăpânilor. Va fi interesant să le urmărească cum își fac datoria, deoarece tatăl ei îi spusese că au fost crescute într-o casă de oameni prosperi și probabil astăzi se întâmpla pentru prima dată să servească la masă. Fără a îndrăzni să ridice privirea spre tânăra fată pe care o simțeau că le urmărește, continuară să se miște repede și fără să facă cel mai mic zgomot. Amândouă sunt extrem de palide, își zise Lucia, probabil din cauză că au stat vreme îndelungată captive în cala galerei de sclavi care le-a adus.

Una dintre slăbiciuni, și principala lui extravaganță, era să cumpere sclavi de valoare. Familia Gallio n-avea prea mulți în serviciul ei, deoarece senatorul era convins că este vulgar și primejdios să te împresori de pâlcuri de sclavi care nu au altceva de lucru decât să mănânce, să umble încruntați și să uneltească. Își alegea sclavii cu aceeași grijă ca și atunci când cumpăra câte o statuie frumoasă sau alte obiecte de artă. Pe el nu-l interesau licitațiile publice. Dar când se întorcea câte o legiune dintr-o expediție militară făcută în regiuni civilizate, ofițerii care conduceau armata aveau obiceiul să informeze pe unii dintre prietenii lor bogați că au câțiva sclavi cu educație; bătrânul Gallio cobora în port în ajunul licitației, îi examina, îi întreba despre trecutul lor, îi alegea și, dacă se întâmpla să găsească vreunul pe care ar fi fost dispus să-l ia în casa sa, oferea un preț. Nu spunea niciodată membrilor familiei sale ce preț a plătit pe un sclav, dar se știa despre el că în astfel de cazuri n-are obiceiul să fie parcimonios.

Majoritatea prietenilor lor aveau neîntrerupte nemulțumiri din pricina sclavilor care-i slujeau; tocmai de aceea erau obligați mereu să-i schimbe, să-i vândă și să cumpere alții. Tatăl ei însă numai rareori

se întâmpla ca să se debaraseze de vreunul, dar și atunci numai din cauză că un sclav a maltratat pe altul, datorită neînsemnatei autorități ce o avea asupra lui. În felul acesta pierduseră acum un an o admirabilă bucătăreasă. Minna se purta grosolan și crud față de ajutoarele de la bucătărie; le copleșea de invective și le bătea. I se atrăsese atenția în câteva rânduri asupra urmărilor. Apoi s-a întâmplat că într-una din zile a pălmuit pe Tertia. O clipă Lucia se gândi la bucătarea aceasta și se întrebă unde o fi acum. În orice caz Minna știa cum trebuie pregătite turtele cu miere.

Trebuia să admiți că tatăl ei este un bun judecător al firii omenești. Evident, sclavii nu puteau să fie în întregime oameni; dar unii dintre ei nu se deosebeau prea mult de oameni. Cum este Demetrius de pildă, care tocmai acum trecea printre coloanele peristilului, cu pasul sprinten și măsurat. Tatăl ei îl cumpăraseră pe Demetrius acum șase ani și-l dăruise lui Marcellus cu ocazia celei de a șaptesprezecea aniversări. Ce zi memorabilă fusese aceasta, când toți prietenii lor se adunaseră în Forum, ca să-l vadă pe Marcellus - care se bărbierise pentru prima dată în viața sa - cum iese din rânduri ca să-și primească toga albă! Cornelius Capito și tatăl ei ținuseră cuvântări, apoi îi puseseră toga pe umeri. Se simțise atât de mândră și era atât de fericită, încât inima îi bătea în piept ca un ciocan și o ustura în gât, deși ea nu avea mai mult de nouă ani și nu prea înțelegea această ceremonie, doar cel mult că de aici înainte Marcellus va trebui să se poarte ca un bărbat, dar uneori, când se întâmpla ca Demetrius să nu fie prin apropiere, uita și el cum trebuie să se poarte.

Lucia își țuguie buzele frumoase și pline, apoi zâmbi gândindu-se la relațiile dintre ei; Demetrius, deși cu doi ani mai vârstă decât Marcellus, era extrem de respectuos și niciodată nu-și uita situația lui de sclav; Marcellus era încruntat și demn, dar uneori uita de rolul lui de stăpân și devenea absurd, încercând să se poarte față de el ca față de un prieten intim. În astfel de momente Luciei îi făcea plăcere să-i urmărească cu toată atenția, căci situația era plină de haz. Firește, cam aceleași erau și relațiile dintre ea și Tertia; dar asta i se părea cu totul altceva.

Demetrius venise din Corint, unde tatăl său - un armator bogat - făcuse prea pe față politica opoziționistă. Dezastrul familiei lui Demetrius venise pe neașteptate și fusese complet. Pe tatăl său l-au executat, pe cei doi frați ai săi mai în vârstă i-au dăruit noului legat din Ahaia, maică-sa își ridicase viața, iar pe Demetrius, care era înalt,

cu înfățișare frumoasă și athletică, îl aduseseră la Roma, încărcat de lanțuri, deoarece tânărul acesta era nu numai un sclav prețios, dar și primejdios.

Lucia își mai aducea aminte de ziua aceea cu o săptămână înainte de aniversarea lui Marcellus, când tatăl ei îi spusese maică-si că acum un ceas a cumpărat un sclav corintian. Ea rămăsese profund impresionată, dar în același timp și speriată.

— Un timp va trebui să fie tratat cu toată bunăvoința, spunea bătrânul Gallio. În drumul până la Roma s-au purtat față de el fără nici o cruțare. Paznicul său mi-a spus că va fi mai bine să dorm cu un pumnal sub pernă, până când corintianul acesta se va mai liniști. Se spune că ar fi bătut grav pe unul dintre paznicii săi, și evident aceștia s-au purtat față de el fără nici un fel de milă, deși primiseră ordine să-l aducă la Roma teafăr și sănătos. Am constatat că sunt foarte mulțumiți că pot scăpa de el.

— Nu-ți dai seama c-ar putea să fie primejdios? întrebuse soția lui speriată. Gândește-te la primejdiile la care este expus fiul nostru.

— Aceasta este o chestiune care îl interesează numai pe Marcellus, răspunsese tatăl ei. Va fi datoria lui să-i câștige încrederea și credința acestui tânăr. Și cred că va reuși. Demetrius n-are nevoie de altceva, decât să fie tratat așa cum se cuvine. Nu se așteaptă să fie alintat. Este sclav și-și dă seama de situația în care se găsește, deși i se pare nesuferită, dar se va supune unei discipline omenoase.

Tatăl ei continuase să le spună că, după ce a plătit banii ce i s-au cerut ca preț și a semnat documentele, s-a dus el însuși ca să-l scoată pe Demetrius din celulă, iar după ce au ajuns pe chei i-a scos cătușele lanțurilor de pe mâini cu cea mai mare grijă, deoarece acestea îi intraseră în carne și începuseră să sângereze.

— Am apucat apoi înaintea lui, continuase bătrânul, fără să mă mai întorc să văd dacă mă urmează. Plecasem cu cariga și Aulus mă aștepta la câțiva metri mai departe de poarta Appia. Hotărâsem să-l iau cu mine, dar după ce ne-am apropiat de carigă mi-am zis că va fi mai bine să-i explic cum va putea ajunge până la vila noastră, venind pe jos.

— Singur! exclamase soția sa. Nu ești de părere că procedeul tău a fost imprudent?

— Da, răspunsese tatăl ei, dar în nici un caz atât de imprudent ca atunci când l-aș fi adus cu mine înlănțuit, în calitate de captiv. Era liber să fugă și mi-am zis că nu strică să-i dau posibilitatea să aleagă

dacă preferă să trăiască în casa noastră sau să hotărască el însuși de soarta care-l va aștepta de aici înainte. Am constatat imediat că gestul meu l-a făcut să se mai însenineze puțin la obraz. M-a întrebat în grecește și într-un fel foarte îngrijit, ceea ce dovedește că este un tânăr cu educație: „Și după ce voi ajunge la vila dumneavoastră domnule, ce voi avea de făcut?” I-am spus să-l întrebe de Marcipor, care-i va spune ce va avea de făcut. A dat din cap și a început să învârtască încet lanțurile ruginite cu cătușele pe care i le desprinsesem de pe mâini. „Aruncă-le!”, i-am spus eu, și urcându-mă în carigă m-am întors acasă.

— Nu cred că vei mai avea ocazia să-l revezi, declară soția sa, dar în aceeași clipă, ca răspuns la cuvintele ei, Marcipor apărui în cadrul ușii.

— Stăpâne, a sosit un tânăr corintian, zise Marcipor, care era și el din Corint. Spune că face parte dintre sclavii casei noastre.

— Afirmația este întemeiată, răspunse bătrânul Gallio, mulțumit de știrea pe care i-o adusese. L-am cumpărat azi dimineață. Va fi în serviciul fiului meu, dar deocamdată Marcellus nu trebuie să afle despre darul acesta pe care i l-am făcut. Hrănește-l bine, trimite-l să facă baie și dă-i haine curate. A stat închis vreme îndelungată.

— Grecul a și făcut baie, stăpâne, răspunse Marcipor.

— Foarte bine, încuviință stăpânul. Asta înseamnă c-ai fost prevăzător.

— Eu, stăpâne, nu am nici un amestec în afacerea asta. Coborâsem în grădina de la celălalt capăt și tocmai eram ocupat cu supravegherea noului boschet de trandafiri, când a apărut grecul acesta. După ce mi-a spus cum îl cheamă și că aparține casei noastre, a dat cu ochii de piscină...

— Nu cumva vrei să spui c-a îndrăznit să întrebuițeze piscina noastră drept baie? întrebă soția patricianului.

— Îmi pare foarte rău, dar totul s-a întâmplat atât de repede, încât nu l-am mai putut împiedica. Grecul s-a repezit într-un suflet și din fugă și-a scos hainele de pe el și a sărit în apă. Îmi pare rău că s-a întâmplat așa. Apa va fi scursă imediat și vom curăța piscina cu cea mai mare grijă.

— Foarte bine, Marcipor, încuviință bătrânul. Dar să nu-l cerți, ci îl vei preveni să nu mai repete acest gest. Apoi, după ce Marcipor s-a depărtat, a început să râdă.

— Ar fi trebuit să știe că n-are voie să procedeze în felul acesta, declarase maică-sa.

— Fără îndoială știa, răspuse bătrânul Gallio, dar n-am nici un motiv să-l condamn. Se vede că era grozav de murdar și, văzând atâta apă într-un loc, n-a mai știut ce face vreme de câteva clipe.

În orice caz este cert, își zise Lucia, că Marcipor nu s-a purtat sever față de Demetrius, deoarece începând chiar din ziua aceea l-a tratat ca și când ar fi fost propriul său fiu. De fapt intimitatea dintre ei era atât de strânsă, încât sclavii pe care-i cumpăraseră mai târziu întrebau de multe ori dacă nu cumva Marcipor și Demetrius sunt înrudiți.

În clipa aceasta, Demetrius ieși din nou din casă și se apropie în lungul aleii pavate, venind spre pergolă. Lucia se întrebă care o fi motivul că se apropie. Imediat după aceea se opri în fața ei și așteptă să-i facă semn dacă poate vorbi.

— Da, Demetrius, despre ce este vorba?

— Tribunalul, începu el cu demnitate, trimite surorii sale cele mai bune urări de sănătate și fericire și o roagă să accepte să prânzească împreună.

Lucia se îmbujoră la obraz, dar se reculese imediat și-i răspuse:

— Spune stăpânului dumitale că sora-sa va fi încântată și mai spune-i - adăugă ea pe un ton mai puțin ceremonios - că prânzul se va servi aici, în pergolă.

După ce Demetrius se înclină adânc în fața ei și se întoarse să plece, Lucia trecu pe lângă el și pași înainte pe aleea pavată. Sclavul o urmă de la cuviincioasă distanță. După ce ajunseră destul de departe, ca să nu-i poată auzi nimeni, se întoarse spre el și se opri.

— Cum se face că s-a trezit atât de devreme? întrebă ea pe un ton care nu era nici perpendicular, nici oblic, ci de-a dreptul orizontal. N-a fost la banchet?

— Tribunalul a participat la acest banchet, răspuse Demetrius. Probabil tocmai din pricina asta este atât de nerăbdător să vă vorbească.

— Te rog, Demetrius, nu cumva să-mi spui c-a intrat din nou în vreo încurcătură, zise fata și încercă să-l privească în lumina ochilor, dar sclavul coborâse pleoapele.

— Dacă va fi cazul, răspuse el cu prudență, presupun că tribunalul va prefera să vă vorbească fără ca sclavul său să fie de față. Pot să mă retrag acum?

— Fără îndoială dumneata ai fost acolo, continuă Lucia. Și când Demetrius dete din cap în semn afirmativ îl întrebă: Prințul Gaius a fost de față? Demetrius se înclină din nou și fata continuă cu glasul puțin tremurat: Ai... a fost... ai avut prilej să constați dacă era bine dispus?

— Foarte bine dispus, încuviință Demetrius, până în momentul când a adormit la masă.

— Era beat? întrebă Lucia și strâmbă ușor din nas.

— Se poate, răspuse Demetrius îngândurat, dar eu nu am căderea să vă dau această informație.

— Prințul s-a purtat amabil față de fratele meu? stăruie Lucia.

— Cu nimic mai amabil decât de obicei, răspuse Demetrius și, schimbându-și greutatea de pe un picior pe altul, întoarse capul și se uită spre ușă.

Lucia oftă nemulțumită, clătinând din cap și-și țuguie buzele.

— Demetrius, dumneata ai obiceiul să devii uneori foarte ursuz.

— Știu, admise el cu părere de rău. Îmi dați voie să mă retrag? Stăpânul ar putea...

— Sigur că da, ripostă Lucia. Dar grăbește-te! Se întoarse în loc și cu pași mărunți se îndreptă din nou spre pergolă. Fără îndoială aseară s-a întâmplat ceva, căci altfel Demetrius n-ar avea această atitudine enigmatică.

În mod instinctiv Decimus înțelese că tânăra sa stăpână este nemulțumită, așa că se feri din calea ei. Gemenele, care terminaseră cu așezarea mesei, se opriseră una lângă alta și așteptau ordine. Lucia se apropie de ele.

— Cum vă cheamă? întrebă ea, cu glasul ușor marcat de nemulțumirea de adineaori.

— Pe mine mă cheamă Elena, răspuse una dintre ele cu sfială. Pe soră-mea o cheamă Nesta.

— Ea nu poate să vorbească?

— Vă rog, stăpână... este înspăimântată.

Pleoapele cu gene lungi ale ochilor lor tremurară ușor când o văzură că se apropie, și se uitară la ea speriate, dar fără să se miște. Își petrecu câte o mână sub bărbia fiecăreia și ridicându-le în sus, le zâmbi ușor și le spuse:

— Să nu vă fie frică. Eu n-am intenția să vă mușc, zise ea, și, ca și când ar fi mângâiat o păpușă, începu să se joace cu șuvițele de păr scăpate de sub scufița Elenei. După aceea se întoarse spre Nesta și-i desfăcu brăul apoi i-l înnodă cu cea mai mare grijă. Amândouă fetele erau cu ochii plini de lacrimi. Nesta își șterse ochii cu dosul mâinii.

— Ei, haide-haide, nu începe să plângi. În casa aceasta nu vă va supăra nimeni. În aceeași clipă abandonează tonul de alintare întrebuintat față de ele și declară cu mândrie: Aparțineți senatorului Marcus Lucan Gallio. A plătit un preț mare pentru voi... din pricină că sunteți fete de valoare și, pentru că sunteți de valoare, nimeni nu vă va maltrăta... Decimus, strigă ea, întorcând capul peste umăr, poartă de grijă ca acestor fete drăguțe să li se dea câte o tunică nouă; să fie albe și cu galoane de corale. Apoi una după alta le apucă de mâini și le examinează cu atenție: sunt curate, declară ea, și foarte frumoase. E foarte bine. Apoi se întoarse spre Decimus: poți să te retragi. Ia și gemenele cu tine. Vor aduce mâncarea. Fratele meu va prânzi aici, împreună cu mine. Nu va fi nevoie să te mai întorci.

Decimus nu-i fusese niciodată Luciei prea simpatic; nu pentru c-ar fi avut motive să se plângă de el, căci era un slujitor desăvârșit; aproape exagerat de respectuos, un respect ca de gheață din care nu lipsea decât foarte puțin pentru a se confunda cu nemulțumirea. Lucia constatase că este mult mai ușor să te înțelegi cu sclavii aduși din țări depărtate decât cu cei autohtoni. Decimus se născuse la Roma și se găsea în serviciul familiei lor cu mult înainte de ziua de care ea-și putea aduce aminte. Avea o slujbă de încredere; el se ocupa de cumpărăturile pentru hrana zilnică, stătea de vorbă cu negustorii, vizita piețele, întâmpina caravanele străine care aduceau din mari depărtări articole exotice și mirodenii; era un bărbat foarte priceput care-și vedea, de treburile lui, nu scotea o vorbă și se purta cu demnitate, dar cu toate acestea între ei nu era altceva decât un străin.

Față de Decimus nu se putea să te simți atât de atras ca față de bătrânul și credinciosul Marcipor, care era întotdeauna blând și binevoitor. El conducea afacerile familiei de vreme atât de îndelungată, încât probabil cunoștea mai multe amănunte în legătură cu domeniile lor decât stăpânul său.

După ce Lucia îl concedie, Decimus se înclină cu gravitate și se îndreptă în partea unde era casa: mersul lui țepăn trăda dezaprobarea acestui episod, care era un fel de înfrângere a disciplinei în care el credea și o exercita cu toată severitatea. Cele două macedonene

zâmbiră, arătându-și dinții mărunți, și luându-se de mână plecară fără să mai aștepte să li se dea ordin. Lucia strigă după ele și le opri.

— Ia veniți încoace, porunci ea cu glas sever. Fetele se întoarseră și se opriră speriate în fața ei. Băgați de seamă, continuă Lucia. Când sunteți în serviciu, trebuie să fiți serioase. Lui Decimus nu-i place să vă vadă că vă purtați în felul acesta.

Se uitară la ea sfioase pe sub genele lungi și buzele Luciei tresăriră de un zâmbet îngăduitor care făcu să le strălucească ochii.

— Acum puteți pleca, adăugă ea, și glasul îi deveni din nou poruncitor.

Așezându-se pe banca de marmură din fața mesei, le urmări cu privirea cum merg drepte ca două săgeți pe urma lui Decimus, legănându-și capul la fiecare pas și imitând în mod desăvârșit mișcărilor făcute de șeful personalului casei. Luciei îi veni să râdă.

— Ia te uită, murmură ea. Pentru purtarea aceasta ar merita să fie bătute. Apoi cu totul pe neașteptate deveni gravă și, încruntând din sprâncene, își examinează vârfurile flexibile ale sandalelor. Peste câteva clipe trebuia să sosească Marcellus. Până unde va putea merge cu mărturisirile - dacă în general îi va spune ceva - referitor la neplăcuta aventură ce o avusese cu Gaius? Dar, firește, înainte de toate va trebui să afle ce incident penibil s-a întâmplat aseară la banchetul tribunilor.

— Bună dimineața, fetiță dragă! zise Marcellus și, trecându-i mâna sub bărbie, îi prăvăli capul pe spăte și o sărută zgomotos între sprâncene, apoi îi răscoli părul, în timpul cât Bambo, câinele ciobănesc cu părul negru, o amușina de zor și vârgălea din coadă.

— Jos! Amândoi! porunci Lucia. În dimineața aceasta ești neobișnuit de exuberant, tribune Marcellus Lucan Gallio. Credeam că seara trecută ai fost la o serbare.

— O, surioară... și ce serbare! Marcellus ridică mâna și cu degetele își pipăi capul frumos, acoperit cu părul tăiat scurt și în inele, apoi făcu o strâmbătură de durere. Ai toate motivele să fii mulțumită că nu ești tribun și că nu vei putea fi niciodată. A fost o noapte lungă și frumoasă.

— Judecând după pungile pe care le ai sub pleoape, îmi vine să cred că a fost și umedă. Ia spune-mi și mie ce s-a întâmplat... sau spune-mi cel puțin partea de care-ți mai poți aduce aminte. Lucia feri câinele care se așezase pe banca de marmură și Marcellus se așeză

confortabil alături de ea. Apoi începu să rătăcă cu greutate, aducându-și aminte de scena din ajun.

— Mi-e teamă că mi-am făcut familia de rușine. Numai zeii ar putea să știe ce se va întâmpla de aici înainte. Prințului mersese prea departe pentru a mai putea înțelege, dar sunt sigur că înainte de terminarea acestei zile se va găsi cineva care să-l informeze.

Lucia se plecă spre el speriată, îi puse mâna pe genunchi și încercă să se uite în ochii lui tulburi.

— Vorbești despre Gaius? Întrebă ea cu glasul sugrumat. Haide, Marcellus, spune-mi ce s-a întâmplat?

— E vorba despre un poem, îngână el, o odă: o odă lungă, plicticoasă și nesăbuit de tâmpită, scrisă anume pentru această ocazie de bătrânul senator Tuscus, care a ajuns la limita senilității unde timpul și eternitatea încep să se confunde...

— Mi se pare că nici tu nu mai ai mult până să ajungi la această limită, îl întrerupse Lucia. Nu s-ar putea să te grăbești puțin?

— Te rog, nu mă zori, fată nerăbdătoare, răspunse Marcellus. Mă simt foarte șubred. Cum ți-am spus, o odă interminabilă, concepută de bătrânul Tuscus pentru a-și da importanță și care a fost citită de fiul său Antonius, care și el simte nevoia de bunăvoința prințului căruia îi dedicaseră acest elogiu ditirambic.

— Cred că el s-a simțit plăcut impresionat de această adulație, zise Lucia, și fără îndoială asistența l-a aplaudat. Mai ales tu și Tullus.

— Tocmai aveam intenția să-ți vorbesc și despre efectul pe care l-a făcut, adăugă Marcellus cu greutate. Vreme de patru ceasuri mâncărurile și băuturile au fost aduse fără întrerupere la masă: am avut și muzică de alături, cu intermitențe de jonglerii și vrăjitorii - nu-i vorbă, destul de proaste - câteva discursuri lungi și plicticoase și mi se pare chiar o scenă pugilistică. Se făcuse târziu. Cu mult înainte ca Antonius să se fi ridicat în picioare, crede-mă, dragă surioară, dacă cei care am fost la acest banchet am fi fost liberi să facem ce ne trage inima, ne-am fi întins pe canapele și am fi adormit. Îndrăznețul Tullus, de sănătatea căruia te interesezi cu atâta solitudine, era așezat în fața mea pe cealaltă parte a mesei și dormea ca legănat.

— Pe urmă v-a citit oda, stăruie Lucia nerăbdătoare.

— Da, pe urmă ne-a citit oda. Și pe măsură ce Antonius continua să ne debiteze elucubrațiile părintelui său, glasul lui mi se părea că se pierde tot mai departe; trăsăturile obrazului îi deveneau din ce în ce

mai turburi, apoi glasul cadențat a început să se stingă, ochii mă ustureau și pleoapele mi se îngreuiaseră...

— Marcellus, pentru numele zeilor nemuritori, continuă! strigă Lucia.

— Stai liniștită, fetiço. Astăzi nu sunt în stare să mă gândesc cu repeziciune. Sunt convins că de aici înainte voi deveni plictisitor pentru întreagă viața mea. Mi se pare că oda aceasta a schimbat ceva în structura mea cerebrală. În sfârșit, după ce mă bătuse la cap un timp care mi s-a părut o veșnicie, am încercat să mă reculeg și, ridicându-mă în picioare, m-am uitat la distinșii prieteni dimprejurul meu. Aproape toți adormiseră, afară de cei așezați împrejurul mesei de onoare, care încheștau din dinți ca să-și poată stăpâni râsetele; Quintus, nesuferitul frate al lui Antonius, se aprinsese la obraz din cauza revoltei. Eu nu-l pot suferi pe obraznicul acesta și el cunoaște sentimentele mele de mai demult.

— Dar cu Gaius ce este? ți-pă Lucia cu atâta violență, încât câinele ciobănesc de lângă ea începu să mârâie. Ce ai făcut de l-ai jignit pe Gaius?

Marcellus începu să râdă, strâmbându-se din pricina durerilor ce le simțea în țeastă, apoi dete drumul unui hohot de râs isteric.

— Dacă gloriosul prinț ar fi adormit cu bărbia dublă proptită în piept, liniștit și cuviincios - cum dormeau și devoțatii lui prieteni - nenorocitul tău frate ar fi putut suporta această situație. Dar prințul nostru își prăvălise capul adânc pe spate. Gura lui - care nu este deloc plăcută la vedere - era larg deschisă. Limba îi scăpase din gură și nasul plin de negi îi tresărea la fiecare respirație șuierătoare. Sala banchetului era tot atât de liniștită ca și un cimitir și nu se auzea nimic altceva decât declamația lui Antonius și sforăitul lui Gaius, care se luaseră la întrecere.

— Este revoltător!

— Calificativul acesta este prea blând, draga mea soră. Ar fi bine să dai mai multă atenție valorii cuvintelor pe care le întrebuințezi. Ei bine... în momentul fatidic când Antonius tocmai ajunsese la apogeul ditirambilor scriși de tatăl său, adresând prințului o diatribă la auzul căreia ar fi roșit chiar zeii din muntele Parnas: „Gaius, izvor nesecat de cunoștințe! Gaius cu ochii luminați de flacăra divină! Când buzele lui Gaius se întredeschid, de pe ele picură înțelepciunea și dreptatea”... draga mea soră, am simțit că se apropie ceva inevitabil, nu ca un fel de strănutat pe care nu ți-l poți stăpâni, ci un uriaș hohot

de răs. Nu vreau să afirm că am zâmbit și că zâmbetul am încercat să mi-l ascund în dosul mâinii: mi-am lăsat capul pe spate și am început să râd de se cutremura sala. Un hohot sălbatic, întocmai ca râsul unui nebun. Aducându-și aminte de scena aceasta, Marcellus începu să râdă din nou, cu o veselie care-i cutremura tot trupul. Crede-mă, cu râsul meu am trezit pe toți cei de la masă... afară de Gaius.

— Marcellus!

Se opri subit, datorită tonului speriat al surorii sale și uitându-se la ea îi văzu obrazul palid și sever, ridicat spre el.

— Ce este, Lucia? Nu te simți bine? întrebă el.

— Sunt speriată! răspunse ea cu glasul stins.

Îi petrecu brațul împrejurul mijlocului și fata își plecă fruntea pe umărul lui.

— Liniștește-te, Lucia, căci nu avem nici un motiv să ne temem, murmură el. A fost o imprudență din partea mea să te sperii cu vorbele acestea. Credeam că vei face haz de ceea ce-ți voi spune. Evident, Gaius va fi nemulțumit când va afla ce s-a întâmplat; cu toate acestea nu va îndrăzni să-l pedepsească pe fiul lui Marcus Lucan Gallio.

— Bine, dar tu nu știi că tatăl nostru l-a criticat în fața Senatului nu mai departe decât ieri? Tu n-ai aflat încă?

— Firește c-am aflat. Dar părintele nostru este destul de puternic pentru a se putea păzi, răspunse Marcellus, aproape cu prea multă încredere pentru a putea fi convins de temeinicia acestei afirmații. Urmă o lungă tăcere înainte ca soră-sa să înceapă să vorbească. Îi simți trupul tremurând în strânsoarea brațului său.

— Dacă ar fi vorba numai despre asta, zise ea cu glasul domolit, probabil ar trece cu vederea. Dar tu l-ai jignit. Ori afară de asta el este demult supărat pe mine.

— Pe tine! Marcellus o apucă de umeri și încercă s-o privească în adâncul ochilor. Și de ce să fie Gaius supărat pe tine?

— Îți aduci aminte că vara trecută Diana, mama ei și eu am fost invitate la palatul din Capri... și în timpul acesta Gaius a venit să-l viziteze pe împărat?

— Da, îmi aduc. Continuă! răspunse Marcellus. Ce s-a întâmplat? Ce ți-a spus? Ce a făcut?

— A încercat să-mi facă o declarație de dragoste.

— Animalul acesta respingător! țipă Marcellus și sări în picioare. Îi voi smulge limba ticăloasă din gură. Îi voi scoate ochii cu propria mea mână. De ce nu mi-ai spus până acum?

— Motivul mi l-ai dat tu singur chiar acum, răspunse Lucia abătută. Mă temeam că-i vei smulge limba din gură și-i vei scoate ochii cu propria ta mână. Dacă fratele meu ar fi fost un tânăr sfios și lipsit de curaj, i-aș fi spus imediat. Dar fratele meu este voinic, curajos și neînfricat. Acum, după ce i-am spus, va încerca să ucidă pe Gaius, și fratele meu, pe care eu îl iubesc atât de mult, va fi condamnat la moarte, și tot așa cred că va fi condamnat și tatăl meu. Mama va fi expulzată sau va fi arestată; averea noastră o vor confisca și...

— Mama ce a zis despre întâmplarea asta? o întrerupse Marcellus.

— Nu i-am spus nimic.

— De ce nu i-ai spus? Ar fi trebuit să-i spui... imediat.

— Ea la rândul ei ar fi spus tatălui nostru. Ori asta ar fi fost tot atât de primejdios ca și când m-aș fi plâns fratelui meu.

— Ar fi trebuit să te plângi împăratului! țipă Marcellus. Tiberiu nu este un model de virtute, dar cred că ar fi întreprins numaidecât ceva. El nu ține prea mult la Gaius.

— Nu fi caraghios! Bătrânul acela aproape nebun? Probabil ar fi avut din nou una dintre obișnuitele lui crize de furie și ar fi insultat pe Gaius de față cu toată lumea; pe urmă s-ar fi liniștit și ar fi uitat cu totul ce s-a întâmplat. Gaius însă n-ar fi uitat. Tocmai de aceea am preferat să nu fac nici o mișcare. Nimeni nu știe ce s-a întâmplat - afară de Diana.

— Diana! Dacă ți-ai dat seama că secretul tău este atât de primejdios, cum de ai putut să-l divulgi acestei Diana, care este abia o fetiță?

— Pentru că și ea se temea de el și a înțeles motivul pentru care eu nu vreau să rămân singură cu el. Dar trebuie să știi, Marcellus, că Diana nu este o fetiță mică. Are aproape șaisprezece ani. Și te rog să mă ierți pentru îndrăzneala aceasta, dar va trebui să încetezi de a-i mai răscoli părul și a o gădila sub bărbie - când vine la mine în vizită - ca și când ea ar fi de cinci ani și tu un moșneag de o sută.

— Îmi pare rău! Nici nu m-am gândit că ea ar putea să se supere din pricina acestor alintări inocente. Până acum m-am gândit la ea ca la un copil, exact cum mă gândesc și la tine.

— Ei bine, cred c-a sòsit momentul să-ți dai seama că Diana nu mai este un copil. Dacă o supără mângâierile tale, asta se întâmplă nu pentru că ar avea ceva împotriva lor, ci pentru că tu o iei mai mult în joacă. Lucia păru că ezită, apoi continuă cu glasul blând și uitându-se la obrazul întunecat al fratelui ei: S-ar putea chiar ca mângâierile tale să-i facă plăcere... în cazul când ar avea o semnificație. Dar eu cred, Marcellus, că ea se simte jignită când te aude că-i spui „iubita mea”.

— Nu mi-am închipuit că Diana ar putea să fie atât de susceptibilă, murmură Marcellus. De obicei, când nu-i place ceva, nu ezită să-ți spună, și pe un ton destul de violent. A fost destul de îndrăzneț ca să ceară să-i schimbe până și numele.

— Marcellus, ea nu putea suferi numele de Asinia, declară Lucia cu îngăduință. Numele Diana este mult mai frumos; tu nu ești de aceeași părere?

— Probabil, răspuse Marcellus și ridică din umeri. Acesta este numele unei zeițe tâmpite. Numele celor din ginta lui Asinius este nobil și are o semnificație.

— Marcellus, te rog să nu fii nepoliticos, protestă Lucia. Ceea ce vreau eu să-ți spun este că probabil Dianei i-ar place să-i spui „iubita mea”... în cazul când...

— Nu, cumva vrei să afirmi că mânza asta este îndrăgostită de mine?

— Sigur că este îndrăgostită și cred că tu trebuie să fii obtuz dacă n-ai băgat de seamă până acum. Haide, stai lângă mine și liniștește-te. Prânzul nostru trebuie să sosească numaidecât.

Marcellus se uită distrat în partea unde era casa, apoi făcu ochii mari și încruntă din sprâncene, ca după aceea să și-i frece cu pumnii încheștați și să se uite din nou. Lucia își țuguie buzele și zâmbi malițioasă.

— Dragă surioară, gemu el, mi se pare că starea în care mă găsesc este mult mai gravă decât mi-am închipuit.

— Nu este deloc, tribune, răspuse Lucia înveselită. Cele care se apropie sunt două.

— Mulțumesc. Vorbele tale mă fac să mă simt mai ușurat. Dar ia să-mi spui: sunt tot atât de inteligente pe cât sunt de frumoase? întrebă el după ce gemenele se mai apropiară.

— Ar fi prea devreme ca să-ți poți forma o părere despre ele. Astăzi este prima lor zi de serviciu. Să nu le sperii, Marcellus, căci și așa sunt destul de speriate. Până acum n-au fost niciodată în serviciu.

Liniștește-te, Bambo! Vino încoace! Așază-te la picioarele mele și să nu mai mârâi.

Îmbujorate la obraz din pricina sfiei, cele două macedonene începură să ridice lucrurile de pe tăvile de argint pe care le aduseseră, prefăcându-se că nici nu bagă de seamă că sunt urmărite cu privirea.

— Sunt foarte drăguțe, nu-i așa? murmură Marcellus. Unde le-a găsit tata?

— Încetează, Marcellus! îi răspunse Lucia cu glasul stins. Apoi, ridicându-se în picioare, se apropie de balustradă și fratele ei se luă după ea. Se întoarseră amândoi și se uitară în partea unde era orașul. Ce a zis Tullus despre fapta săvârșită de tine? întrebă ea pe neașteptate.

— Ia spune, zise Marcellus, prefăcându-se că n-a auzit întrebarea ei, nu cumva sclavele acestea două au ceva deosebit de te porți cu atâta considerație față de ele?

Lucia clătină din cap fără să se uite la el și oftă.

— Tocmai mă gândeam adineaori, începui într-un târziu, cum m-aș simți eu oare dacă aș fi în locul lor? Ochii ei triști se ridicară și întâlniră privirea întrebătoare a fratelui ei. Nu este deloc imposibil, Marcellus, ca foarte curând să mă pomenesc și eu într-o situație identică cu a lor... Ție nu ți-ar face plăcere, nu-i așa?

— Ce prostii vorbești! îi răspunse el, repezindu-și vorbele prin colțul gurii. Nu trebuie să dramatizezi situația. Nu se va întâmpla nimic. Fii liniștită, căci de asta voi avea eu grijă.

— Cum? întrebă Lucia. Cum crezi că vei avea grijă de asta?

— De, răspunse Marcellus cu oarecare ezitare, ce crezi c-aș putea face altceva decât să merg la reptila aceea respingătoare și să-i cer iertare?

Lucia păru să se mai liniștească și întinzând mâna i-o puse pe braț.

— Te rog să faci pasul acesta! stăruia ea. Chiar astăzi! Împacă-te cu el, Marcellus! Spune-i c-ai fost amețit. Cred că asta este adevărat, nu-i așa? Spune-i ceva anume indicat.

— Aș prefera mai curând să fiu biciuit în piața publică.

— Da... știi. Și e foarte probabil că vei fi biciuit. Gaius este un om primejdios și fii sigur că nu te va ierta.

— Ei, asta-i... ce crezi c-ar putea să facă? Tiberiu nu va da voie fiului său adoptiv, care este imbecil, să pedepsească pe un membru al familiei Gallio. Știe toată lumea că bătrânul împărat îl disprețuiește.

— Da... dar cu toate acestea Tiberiu a consimțit să-l numească regent, datorită stăruințelor Iuliei. Și Iulia este o femeie care se bucură de multă trecere. Dacă se va pune problema ca bătrânul împărat să ia partea familiei Gallio împotriva lui Gaius, femeia aceasta vicleană îi va împuia urechile, așa că bietul de el va fi în stare să facă orice pentru a avea liniște. Prin urmare nu-mi vine să cred că el ar putea fi de partea noastră. Iulia nu va ezita să recurgă la toate mijloacele de care dispune.

— Scorpia aceea bătrână... Marcellus se opri tocmai la timp, pentru a nu întrebuința o expresie vulgară.

— Gândește-te bine ce faci, zise Lucia pe un ton ca și când s-ar fi simțit mai liniștită. Haide să prânzim. Apoi te vei duce la Gaius și vei înghiți hapul acesta amar. Să nu fii zgârcit cu laudele față de el. Măgulește-l, căci un om ca el este susceptibil față de orice adulație. Spune-i că este bărbat frumos, că în întreg imperiul nu se găsește nimenea care să fie mai înțelept decât el. Spune-i că este divin! Dar fii cu băgare de seamă, nu cumva să pufnești de râs în fața lui. Gaius știe de mai demult că-ți place să faci glume.

Fiind hotărât să primească sfatul surorii sale, Marcellus era nerăbdător să-și îndeplinească această datorie și să termine cu ea pentru totdeauna. Prudența îi spunea c-ar fi bine să solicite prințului o audiență, pe calea obișnuită, și apoi să aștepte să-i fixeze o zi care să-i convină, dar, simțindu-se tot mai neliniștit de situația în care se găsea, luă hotărârea să nu țină socoteală de eticheta curții și să încerce să vadă pe Gaius fără să-i fi dat întâlnire înainte. Dacă puțin înainte de amiază va apărea la palat, ar putea avea norocul să stea de vorbă singur cu prințul înainte ca cei interesați să-l poată informa despre scena petrecută noaptea trecută.

La ora zece, înviorat de o baie fierbinte și de vigurosul masaj făcut de Demetrius, după care urmă un salt în bazinul cu apa rece, tribunul se întoarse în apartamentul său și, după ce se îmbracă cu grijă, coborî la parter. Văzând că ușa bibliotecii este larg deschisă, se opri ca să salute pe părintele său, pe care nu-l mai văzuse de ieri. Senatorul, elegant și cu părul alb, era așezat la birou și scria ceva. Ridică privirea, dete din cap, zâmbi ușor și pofti pe Marcellus să intre.

— Fiule, dacă astăzi ești liber, mi-ar face plăcere să vii cu mine, să vedem o pereche de iepe aduse din Hispania.

— Mi-ar face plăcere, tată, dar nu ești de părere că tot atât de bine le-am putea vedea și mâine? Am ceva important de făcut și acest ceva nu poate fi amânat.

În glasul tribunului se simți un fel de neliniște care determină pe părintele său să se uite cu atenție la el.

— Cred că nu este vorba despre nimic grav, zise Gallio, și-i făcu semn spre un scaun din apropierea biroului.

— Să sperăm că nu va fi, răspunse Marcellus și se așeză pe brațul lat al scaunului, oscilând între nehotărâre și îndemnul de a-i mărturisi adevărul.

— Atitudinea ta, declară tatăl său cu înțeles, trădează un fel de neliniște. Nu am câtuși de puțin intenția să mă amestec în chestiuni care te privesc numai pe tine. Dar probabil aici va fi cazul ca să intervin în interesul tău, nu-i așa?

— Cred că nu va fi nevoie să intervii, dar în orice caz îți mulțumesc. Apoi ezită o singură clipă și, lăsându-se pe scaun, obrazul său grav se întoarse spre distinsul său părinte. Dacă ai timp de pierdut aș putea să-ți explic despre ce este vorba.

Gallio dete din cap și, lăsând stilul din mână, își împreună brațele și proptindu-se pe birou se uită la el ca și când ar fi vrut să-l îndemne. Fiul său îi povesti în toate amănunțele scena petrecută în timpul banchetului, fără să-i ascundă nimic și fără să se dezvinovățească. La un moment dat era gata să-i pomenească și de grijile pe care și le face Lucia în legătură cu incidentul său, dar după aceea renunță, zicându-și că ceea ce a spus părintelui său va fi tocmai de ajuns să suporte dintr-o dată. La urmă îi mărturisi că are intenția să meargă la Gaius și să-i ceară iertare. Senatorul, care până acum îl ascultase în tăcere și fără să-l întrerupă, de data asta clătină cu violență din capul albit și protestă.

— Nu se poate! Apoi își îndreptă trupul și repetă de câteva ori la rând cu toată energia: Nu... pentru nimic în lume! Nu se poate să faci așa ceva!

Mirat de această erupție violentă a tatălui său, căci Marcellus se așteptase să-l aprobe, îl întrebă:

— Adică de ce să nu se poată, tată?

— Cel mai prost mijloc de a restabili bunele relații cu un prieten pe care l-ai jignit este să te duci la el și să-i ceri iertare, zise Gallio și, ferindu-și scaunul uriaș, se ridică în picioare și-și îndreptă trupul, cu aceeași demnitate ca și când ar fi vrut să țină un discurs: Chiar în

împrejurările cele mai favorabile, cum ar fi cazul cu un prieten, înjosoarea situație în care te găsești, când te crezi obligat să-i ceri iertare, poate duce la o concluzie tocmai contrară celei la care te aștepți. Dacă prietenul interesat pretinde să-i ceri iertare, aceasta totuși nu-l va putea mulțumi și prietenia lui nu merită să te străduiești ca să o păstrezi. În cazul lui Gaius, ar fi fatal să-i ceri iertare; de astă dată nu ai de-a face cu un bărbat de onoare, ci cu un ticălos. Pentru un om ca el, generozitatea este dovadă de slăbiciune, și apelând la generozitatea lui ar însemna să-l jignești din nou. Gaius are toate motivele să-și teamă puterea. Or, în fața unui bărbat care se frământă fără încetare din pricină că se simte el însuși în nesiguranță, nu trebuie să stai niciodată în defensivă. Iată, își va zice el, a sosit ocazia ca să dovedesc tuturor forța de care dispun.

— Probabil dumneata ai dreptate! încuviință Marcellus.

— Probabil? Sigur că am dreptate, declară senatorul și, apropiindu-se de ușă, o închise fără zgomot, apoi se așază din nou pe scaun. Dar atât nu este totul, continuă el. Dă-mi voie să-ți împrăpățez în memorie câteva amănunte în legătură cu strania situație a familiei imperiale, menite să-ți explice motivul pentru care Gaius este bărbatul de care trebuie să te ferești și să te temi. În primul rând trebuie să îți socoteală de bătrânul Tiberiu, care aleargă ca un bezmetic prin cele cincizeci de camere ale vilei sale din insula Capri, ca după aceea să rămână melancolic și abătut; bătrânul acesta este impresionant, dar în același timp respingător, cu pretențiile lui de a face necromanție și a sta de vorbă cu zeii. Ascultă, fiule, zise Gallio, făcând o digresiune, cred că în pretenția oamenilor bogați sau a regilor este ceva fundamental greșit când încearcă să pară religioși. Pe zei trebuie să-i lași în seama celor săraci și neajutorați. Aceasta ar fi singura justificare a existenței zeilor... Să se ocupe de nenorocirile oamenilor, cărora fără ei viața li s-ar părea insuportabilă. Dacă un împărat face atâta caz de religie, acesta este sau sărit sau de rea-credință. Tiberiu nu este de rea-credință. Prin urmare, dacă este nebun, nu va fi nevoie ca motivul să-l cauți prea departe. De ani întregi face venin din cauza mamei sale, care i-a cerut să divorțeze de Vipsania, singura ființă pe care a iubit-o în toată viața lui...

— Mi se pare că el ține foarte mult la Diana, îl întrerupse Marcellus.

— Sigur că da! Dar de ce? El ține la fetița aceasta pentru că este nepoata Vipsaniei. Trebuie să admitem că la începutul domniei sale

n-a fost un administrator rău. Roma a avut parte de o prosperitate pe care n-o cunoscuse nici în timpul domniei lui Iuliu. Dar, după cum știi și tu, din ziua când Vipsania a dispărut din viața lui, Tiberiu a pierdut orice interes față de administrarea imperiului și s-a împresurat de ghicitori, de paiațe, de preoți și de cititori în stele. Curând după aceea mintea lui a fost atât de răătăcită de toate prostiile pe care i le debitau oamenii aceștia, încât s-a învoit să se căsătorească cu Iulia, pe care o disprețuia chiar din timpul copilăriei. Senatorul începu să râdă cu amărăciune. Probabil din cauza asta a renunțat să se mai ocupe de treburile imperiului. Și-a dat seama că, pentru a putea urî pe Iulia în măsura în care trebuie urâtă, este o ocupație care-i va răpi tot timpul de care dispune. Prin urmare, avem pe cățeaua de Iulia, fără să mai vorbim de netrebnicul ei fiu, pe care l-a născut înainte de a se căsători cu Împăratul. Dar Tiberiu nu numai că urăște pe Iulia, dar se și teme de ea ca de moarte, și nu fără temeii, căci femeia aceasta are mentalitatea bolnăvicioasă a unui asasin, dar în același timp dispune și de îndrăzneala necesară asasinului.

— Lucia afirmă că în timpul banchetelor bătrânul împărat nu se atinge niciodată de cupa cu vin înainte ca Iulia să guste dintr-însa, interveni Marcellus. Dar ea este de părere că aici ar fi vorba mai mult de un fel de glumă făcută între ei.

— Să ne ferim de a da surorii tale ocazia să interpreteze altfel această situație, stăruie senatorul, deoarece aici nu este nici un fel de glumă; și nici Tiberiu nu urmărește să facă glume, de vreme ce în fața ușilor și ferestrelor dormitorului său stau de strajă o duzină întregă de gladiatori din Numidia. Ei bine, eu cred că toate aceste amănunte preocupă pe Gaius în mod aproape constant. Știe că împăratul nu este în toate mințile, că situația mamei sale este nesigură; prin urmare, dacă Iuliei i s-ar întâmpla ceva, el presimte că regența sa nu va dura vreme mai lungă decât îi trebuie unei galere ca să iasă din port și să ajungă în Creta, ducând pe bord un prinț exilat.

— Dacă s-ar întâmpla așa ceva, cine crezi că ar urma pe Gaius?

— Ei bine... începu Gallio și ridică din umeri, încercând să evite răspunsul, așa ceva nu se va întâmpla. Dacă în vilă împăratului va muri cineva, acest cineva nu va fi Iulia. De asta poți fi absolut sigur.

— Dar... hai să zicem, stăruie Marcellus. Dacă indiferent din ce motive - accident, boală sau asasinare premeditată - Iulia ar fi eliminată și tot așa și Gaius, crezi că Tiberiu ar numi ca urmaș al său la tron pe Asinius Gallus?

— E foarte probabil, răspunse Gallio. Nu este exclus ca împăratul să-și aducă aminte că este dator să dea Vipsaniei o reparație cât de tardivă, onorând pe fiul ei. Gallus n-ar fi o alegere proastă. Nici un roman nu se bucură de atâta respect ca Pollio, instructorul său. Gallus se va bucura de sprijinul tuturor legiunilor noastre, atât al celor din patrie, cât și al celor care se găesc în străinătate. Totuși, adăugă el mai mult pentru sine însuși, un militar curajos nu este întotdeauna un împărat înțelept. Un comandant militar nu are de luptat decât împotriva unui grup de dușmani. Pentru asta nu-ți trebuie decât tactică și curaj. Un împărat însă se găsește în permanentă stare de război cu curtenii invidioși, cu Senatul nedisciplinat și cu o grupare de proprietari hrăpăreți. Are nevoie de un simț special pentru a descoperi conspirațiile, o minte destul de ageră pentru a dejuca trădarea, un dar firesc pentru fățarnicie și o piele de rinocer.

— Care să fie destul de groasă ca să reziste unei lovituri de pumnal, adăugă Marcellus.

— Este o ocupație extrem de primejdioasă, încuviință Gallio, dar nu-mi vine să cred că vechiul nostru prieten Gallus va fi expus acestor primejdii.

— Oare cum s-ar simți Diana în calitate de prințesă? zise Marcellus distrat. Când ridică privirea, întâlnește ochii tatălui său, care se uita la el fără să înțeleagă.

— Cred că ar însemna să mergem prea departe încercând să vorbim despre fata aceasta, răspunse tatăl său cu glasul liniștit. Pe tine te interesează Diana?

— Nu mă interesează cu nimic mai mult decât pe Lucia, răspunse Marcellus cu voită nepăsare. După cum știi și dumneata, ele două sunt nedespărțite. Firește, eu am ocazia s-o întâlnesc pe Diana aproape în fiecare zi.

— Este o fetiță frumoasă și neobișnuit de vioaie, declară senatorul.

— Frumoasă și neobișnuit de vioaie, încuviință Marcellus, dar nu mai este fetiță. Trebuie să știi că are aproape șaisprezece ani.

— Destul de mare pentru a se căsători: la asta faci aluzie? Cred că nici nu s-ar putea să faci o mai bună alegere dacă ea va fi de acord. Este de viță nobilă. Va să zică împlinește șaisprezece ani? E de mirare că Gaius nu și-a dat încă seama de prezența ei. Cred că ar câștiga foarte mult din stima împăratului - și el are mare nevoie de această stimă - dacă ar reuși să-i câștige favoarea.

— Ea nu-l poate suferi.

— Serios? Prin urmare a vorbit cu tine despre această chestiune?

— Nu cu mine, căci mie mi-a spus Lucia.

Urmă o lungă tăcere înainte ca Gallio să vorbească din nou, cântărindu-și fiecare cuvânt.

— Fiule, ținând seama de actuala tensiune a raporturilor dintre tine și Gaius, eu aș fi de părere să te străduiești ca atențiile tale față de Diana să fie cât mai discrete.

— Eu n-o întâlnesc nicăieri în altă parte decât în casa noastră.

— Chiar în cazul acesta: poartă-te față de ea cu toată discreția. Gaius are spioni în toate părțile.

— Cum? Aici în casa noastră? se încruntă Marcellus și se uită neîncrezător la tatăl său.

— Și de ce nu? Nu cumva-ți închipui că Gaius, fiul lui Agrippa, căruia în toată viața lui nu i-a trecut nici un gând cinstit prin minte, și al Iuliei, care din naștere are urechile în forma găurii de cheie, s-ar sfii să recurgă la așa ceva? Gallio întinse mâna și înfășură pergamentul de pe birou, dându-i în felul acesta să înțeleagă că pentru astăzi a terminat cu lucrul: Cred că despre chestiunea aceasta am vorbit tocmai de ajuns. Cât despre ceea ce s-a întâmplat noaptea trecută, s-ar putea ca prietenii prințului să-l sfătuiască să nu dea nici o urmăre scenei ce s-a petrecut în timpul banchetului. Procedul cel mai cuminte este să nu faci nimic și să nu sufli nici o vorbă înainte de a vedea ce întorsătură va lua situația. Se ridică în picioare și-și netezi faldurile togii: Haide! Vom încăleca și vom merge până la cantonamentul lui Ismael, ca să vedem iepele pe care le-a adus din Hispania. Cred că-ți vor plăcea; sunt albe ca laptele, neastâmpărate, inteligente, și fără îndoială ne va cere pentru ele un preț mare. Din nenorocire pentru punga mea, Ismael, pungașul acesta bătrân, știe că pe mine mă interesează.

Marcellus se molipsi imediat de buna dispoziție a tatălui său, deoarece Marcus Lucan Gallio îi făcea impresia că pentru el nenorocitul incident cu Gaius este definitiv lichidat. Deschise ușa în fața senatorului și-l lăsă să treacă înaintea sa. În atrium îl văzu pe Demetrius, care sta sprijinit de o coloană. Luă repede poziție de drepti și salută cu lancea pe care o ținea în mână, apoi îi urmă de la o mică distanță în lungul încăperilor vaste, pentru a ieși în porticul din partea de apus a vilei.

— Prezența lui Demetrius în atrium mi se pare ceva neobișnuit, zise Marcellus cu glasul în șoaptă.

— Probabil s-a postat acolo pentru a speria cu prezența lui pe cei care ar fi avut intenția să se apropie de ușă, răspunse Gallio.

— Crezi c-ar putea să aibă motive întemeiate pentru a-și lua această măsură de prevedere?

— E posibil. El a fost la banchet împreună cu tine, prin urmare știe c-ai jignit pe Gaius și că nu te mai bucuri de favoarea lui. Luând toate aceste amănunte și cântărindu-le împreună, a ajuns la concluzia că va fi bine să-și ia măsuri de prevedere.

— Ce ar fi să-l întreb: nu cumva bănuiește că în casa noastră s-au strecurat spioni ai prințului? întrebă Marcellus.

Gallio clătină din cap.

— Fiule, dacă se va întâmpla ca el să constate ceva suspect, fii sigur că-ți va atrage imediat atenția.

— Cine o fi cel care se apropie, zise Marcellus și făcu semn tatălui său spre un cavaler care tocmai atunci apăru din Via Aurelia. Mi se pare că ni se face o onoare deosebită. Este Quintus, fiul cel mai tânăr al lui Tuscus! În timpul din urmă prințul a fost văzut adeseori împreună cu el.

Tânărul tribun, însoțit de un legionar, se apropie repede de ei și, fără să-i mai salute, scoase un sul aurit din cingătoarea tunicii.

— Am primit ordin de la alteța-sa prințul Gaius să predau acest mesaj în mâna tribunului Marcellus Lucan Gallio, zise el cu mândrie. Ajutorul său descălecăse și, luând sulul în mână, urcă scările și-l dete lui Marcellus.

— Alteța-sa ar face mai bine dacă ar întrebuița curieri care să aibă și educație, declară Marcellus. Aștepți răspunsul?

— Ordinelor imperiale li se dă ascultare, nu răspunsuri, strigă tânărul Quintus și, smucindu-și calul cu violență, îl atinse cu pintenii și se depărtă, urmat de legionar.

— Gaius nu-și pierde vremea, declară senatorul și se uită mulțumit la mâinile sigure ale fiului său, care scoase pumnalul din brâu și desfăcu sigiliul sulului. După ce desfășură documentul, Marcellus îl ținu în mână plecat, ca să-l poată citi și tatăl său odată cu el. Gallio îl citi cu glasul în șoaptă.

Prințul Gaius Drusus Agrippa către tribunul Marcellus Lucan Gallio: Salut!

Curajul unui tribun militar nu trebuie risipit în sălile de banchete. Acesta trebuie pus în slujba imperiului, acolo unde îndrăzneala și curajul sunt apreciate și folositoare. Tribunului Marcellus Lucan Gallio i se dă ordinul ca înainte de apusul soarelui să se prezinte în fața legatului comandant al pretorienilor, Cornelius Capito, pentru a lua în primire misiunea ce i se va încredința.

Marcellus înfășură sulul și-l întinse nepăsător lui Demetrius, care-l băgă imediat în sân, apoi întorcându-se spre părintele său îi spuse:

— Avem timp de ajuns ca să mergem să vedem caii lui Ismael.

Senatorul își îndreptă trupul cu mândrie, se înclină repectuos în fața fiului său și începu să coboare treptele de marmură, apoi, luând în mână căpăstrul calului care se frământa, săltă în șa. Marcellus făcu semn lui Demetrius.

— Ai auzit ce spune mesajul? întrebă el fără să mai ezite.

— N-am auzit nimic, stăpâne, dacă este vorba de ceva confidențial, răspunse Demetrius.

— Pare puțin malițios, declară Marcellus. Se vede cât de colo că prințul vrea să scape de mine.

— Da, stăpâne, încuviință Demetrius.

— Uite ce... vina o port eu singur. Prin urmare nu am dreptul să-ți cer să-ți primejduiești viața. Rămâne să hotărăști dacă...

— Voi pleca împreună cu dumneata, stăpâne.

— Foarte bine! Cercetează echipamentul și-l vei verifica și pe al tău, adăugă el și începu să coboare treptele scării, apoi se opri. Trebuie să știi că vom merge spre moarte.

— Da, stăpâne, răspunse Demetrius. Veți avea nevoie de sandale mai rezistente, care să dureze la drum. Să vă cumpăr?

— Da... și nu uita să iei câteva perechi și pentru tine. Cere lui Marcipor banii de care vei avea nevoie.

Roibul începu să joace nerăbdător ca să-și ajungă din urmă tovarășul de grajd și cât ai clipi Marcellus ajunsese alături de senator, așa că lăsară caii să meargă în trap de voie.

— Am întârziat ca să stau de vorbă cu Demetrius. Îl voi lua cu mine.

— Firește că-l vei lua.

— L-am lăsat să hotărăscă el însuși ce va face.

— A fost un gest frumos din partea ta.

— L-am prevenit că s-ar putea ca de unde mergem să nu se mai întoarcă viu.

— Ceea ce este foarte probabil, zise senatorul și privirile i se tulburară. Dar în orice caz poți fi sigur că pentru nimic în lume nu se va întoarce singur.

— Pentru un sclav, Demetrius are o minte foarte chibzuită, declară Marcellus.

Senatorul nu-i răspunse imediat, dar trăsăturile severe ale obrazului său și gura încleștată dovedeau că se gândește la ceva.

— Fiule, începu el într-un târziu, cred că în Senat n-ar strica să avem câțiva oameni care să dispună de mintea și curajul sclavului tău Demetrius. Strânse frâul și calul începu să meargă la pas. Spui că pentru un sclav Demetrius are o minte foarte chibzuită, nu-i așa? Ei bine, faptul că el este un sclav nu înseamnă cătuși de puțin că ceea ce gândește, ceea ce spune și ceea ce face ar fi lipsite de importanță. Într-o bună zi sclavii vor răsturna guvernul acesta putred. Dacă ar fi organizați, l-ar putea răsturna chiar mâine. Poate îmi vei răspunde că dorința lor comună de a fi liberi îi va uni; dar atât nu este de ajuns. Toți oamenii doresc mai multă libertate decât cea de care se bucură. Ceea ce le lipsește sclavilor romani este un conducător. La timpul său va apărea și acesta. Vei avea ocazia să te convingi. După această neașteptată declarație, senatorul făcu o pauză atât de lungă, încât Marcellus presimți că va trebui să-i răspundă ceva.

— Tată, până acum nu te-am auzit niciodată vorbind în felul acesta. Crezi că o revoltă a sclavilor ar fi posibilă? *

— Deocamdată nemulțumirile ce clocesc între ei n-au luat formă concretă, răspunse Gallio. Le lipsește coeziunea. Dar într-o bună zi va veni și aceasta, și toate nemulțumirile se vor integra într-un tot, din care se va ridica cel care-i va conduce; în momentul acela vor avea o cauză pentru care să lupte, o lozincă și un steag. Trei pătrimi dintre locuitorii acestui oraș au fost sau sunt sclavi. Zilnic forțele noastre expediționare aduc galere încărcate cu sclavi. Situația aceasta are nevoie de un guvern extrem de priceput și de puternic, ca să poată ține sub călcâiul său o forță de trei ori mai mare decât cea de care dispune el însuși. Dar n-ai decât să te uiți la guvernul pe care-l avem. Este o găoace găunoasă și nimic altceva. Nu are nici un suport moral. E mulțumit să se poată lăfăi în lux, în risipă și desfrâuri și nu se ocupă decât de serbările date în cinstea zeilor săi caraghioși; poporul este condus de un moșneag slab de minte și de un tânăr bețiv. Prin urmare,

fiule, Roma este condamnată să piară. Nu voi încerca să-ți spun exact ziua și felul în care Nemesis va sosi... dar în orice caz aceasta este pe drum. Imperiul roman este prea slab și prea degenerat pentru a putea supraviețui dezastrului.

CAPITOLUL II

La ora trei după-amiază, când Marcellus se prezentă pentru a lua cunoștință de hotărârea luată de Gaius în privința lui, Cornelius Capito lipsea din pretoriu. Constatarea aceasta i se păru neașteptată și semnificativă. Lipsa nejustificată a legatului însărcinat cu comanda pretorienilor și delegația dată de el unui tânăr locțiitor pentru a se ocupa de cazul acesta dovedeau destul de limpede că legatul Capito încearcă să evite o întâlnire neplăcută cu fiul prietenului său din copilărie.

Cei doi Gallio făcuseră ultimele două mile până în oraș mergând la pas în drumul de întoarcere din cantonamentul lui Ismael, unde senatorul renunță să mai cumpere cele două iepe aduse din Spania la prețul exorbitant pe care-l pretinsese sirianul acesta lacom și zgârcit, deși se vedea limpede că evenimentele zilei contribuiseră în mare măsură la temperarea interesului bătrânului Gallio față de această afacere.

Gândurile senatorului se concentraseră acum exclusiv asupra posibilităților unei întrevederi cu Cornelius. Dacă în Roma se găsea cineva care să fie capabil să tempereze pedeapsa destinată de Gaius pentru fiul său, acesta nu putea fi altul decât comandantul Gărzii pretorienilor și șef al legațiilor, care se bucura de enormă trecere când era vorba să intervină în favoarea cuiva.

Copleșit de amintirile triste din trecut, bătrânul Gallio începu să rememoreze povestea deplorabilă a decăderii Gărzii pretorienilor, pe care amândoi o cunoșteau pe dinafară, Marcellus o auzise de nenumărate ori în copilăria lui. Dar ca și când fiul său n-ar fi aflat niciodată despre această tristă întâmplare, senatorul începu de foarte departe, în timpul lui Iuliu Cezar, care crease această gardă pentru

propria sa siguranță. Toți fuseseră oameni curajoși, aleși în scopul acesta pe temeiul faptelor săvârșite de ei. Pe măsură ce trecuseră anii, tradiția Gărzii pretorienilor devenise tot mai bogată. Se clădise un impunător muzeu pentru păstrarea trofeelor luate în timpul bătăliilor, iar la ferestre fuseseră fixate plăci de bronz pe care înscriseseră faptele memorabile din cariera membrilor ei. În timpurile acelea glorioase - căzute demult în desuetudine - când curajul și integritatea erau prețuite, să fii numit în Garda pretorienilor reprezenta cea mai mare onoare pe care o putea conferi imperiul.

Mai târziu, continuă Gallio nemulțumit, August, a cărui vanitate monstruoasă începuse să-l obsedeze, a conferit favoriților săi calitatea de membri de onoare ai acestei gărzi: senatorilor care în mod slugarnic îi aprobau greșelile și ar fi fost gata oricând să-i moaie curelele sandalelor, frământându-le în saliva propriilor lor guri; bogaților care se îngrășaseră prădând provinciile; negustorilor de selavi; intermediarilor care speculau sculpturi și statui de furat; celor care colectau birurile impuse regiunilor ocupate de armată și tuturor celor care se pricepeau să aduleze bolnăvicioasa vanitate imperială sau să mulțumească lăcomia lui August. În felul acesta a dispărut gloria de a fi membru al Gărzii pretorienilor.

Tiberiu încercase să oprească decăderea prestigiului ei, dar numai foarte scurtă vreme. Cornelius Capito, care de nenumărate ori își condusese legiunea în lupte care reprezentau adevărată sinucidere, în așa fel că în jurul numelui său se creaseră adevărate legende - căci ar fi fost imposibil ca pașii unui astfel de om care nu ținea la viață și totuși scăpa așa de ușor de moarte să nu fie conduși de zeii - fu chemat la Roma pentru a fi numit comandant al Gărzii pretorienilor. Capito nu dorise această demnitate, dar se supusese ordinului primit de la împărat. Cu aceeași energie, blândă și neînfricată, care-i asigurase victoria pe atâtea câmpuri de bătălie, începu să purifice această instituție. Dar nu mult după aceea stăruințele depuse pe lângă Tiberiu determinară pe împărat să intervină pe lângă acest războinic, care nu știa ce înseamnă compromisurile, să-și domolească elanul, dându-i să înțeleagă că nu trebuie să meargă prea departe cu purificarea Gărzii pretorienilor.

— Imediat după aceea bătrânul și vrednicul nostru prieten Capito, continuă Gallio, și-a dat seama de motivele care au determinat pe Tiberiu să-l cheme în fruntea gărzii: urmărise să acopere ticăloșiile cu numele lui.

Marcellus prevedea că, după dezgroparea acestor dureroase amintiri ale părintelui său, situația va deveni ceva mai penibilă, căci de aici înainte urma să vorbească despre tribunii militari.

— Dacă August s-ar fi mulțumit numai cu nimicirea Gărzii pretorienilor! continuă senatorul. Probabil, dacă ar fi prevăzut rezultatul procedurii sale, nici chiar lăcomia lui nesățioasă nu l-ar fi putut determina să provoace învălmășeala din ordinul Tribunilor. Dar tu, fiule, știi foarte bine ce s-a întâmplat.

Da, Marcellus știa. Ordinul Tribunilor era o distincție deosebită. Ca să poți deveni tribun și să poți purta insignele acestui ordin, trebuia să te distingi în fapte și iubire de adevăr. Ca și Garda pretorienilor, ordinul își avea și el un palat impunător în care se adăpostea. Tribunii care soseau la Roma, ca să-și petreacă concediul sau pentru a-și vindeca rănilor primite în lupte sau se opreau pentru a primi ordine, aveau la îndemână o bibliotecă și instalațiile de băi pe care intendentul palatului, în conformitate cu ordinele primite, le ținea la îndemâna lor. August a hotărât să extindă privilegiile Ordinului Tribunilor, pentru a include pe fiii senatorilor și ai contribuabililor care se bucurau de trecere. Nu era nevoie să fi dat ordine și nici să fi petrecut o singură noapte sub pânză de cort. Dacă tatăl tău avea bani de ajuns și importanță politică, aveai dreptul să porți uniformă și să fii salutat.

Lui Marcellus îi făcea plăcere să se gândească uneori că în cazul său situația aceasta nu putea fi considerată identică cu a celorlalți, deoarece el nu fusese până acum o simplă păpușă. La Academia militară se devotase cu tot sufletul studiului istoriei militare a războaielor trecute, a strategiei și tacticii. Era atlet desăvârșit și neîntrecut la aruncarea cu sulița și câștigase numeroase premii la concursurile de tragere la țintă cu arcul. Iar în paloș se bătea tot atât de bine ca orice gladiator de profesiune.

Nu-și petrecuse nici vacanțele fără folos. Tineretul aristocrat, care avea dreptul să fie numit în ierarhia serviciilor publice, disprețuia practicarea artelor frumoase. Aveau pretenții de critici și cunoscători în pictură și sculptură, dar s-ar fi simțit foarte stângaci dacă cineva le-ar fi pus în mână o pensulă sau o daltă. Totuși, spre deosebire de aceștia, Marcellus se interesase, spre mulțumirea tatălui său, de sculptură și, constatând că are o înclinare firească spre acest gen de artă, bătrânul îi adusese cei mai buni profesori.

Uneori însă i se întâmpla să se simtă sfios în calitate de tribun militar, mai ales atunci când în palatul tribunilor se arăta câte un *adevărat* tribun cu obrazul ars de soare și bătut de vânturi sau bandajat, după lunile grele de serviciu activ petrecute pe câmpul de luptă.

Totuși - își zicea Marcellus - nu s-ar fi putut spune despre el că nu este apt pentru serviciul militar. Era gata în orice moment să primească o însărcinare dacă s-ar fi ivit prilejul. Uneori dorise din tot sufletul ca un astfel de prilej să se ofere. Până acum nu fusese chemat să primească comanda nici unei unități; în realitate, un bărbat trebuia să fie nebun ca să o ceară el însuși. Războiul era o ticăloșie, bună pentru secături cărora le place să-și zdrăngănească medaliile de pe piept și să zbiere la inferiorii lor, spunându-le obscenități, sau să umble săptămâni de-a rândul fără să se spele o singură dată. Ar fi fost în stare să facă și el toate acestea dacă i s-ar fi cerut anume. Dar până acum nu-i ceruse nimeni și, vorbind cu toată sinceritatea, nu se simțise niciodată mândru de titlul pe care-l purta. Uneori, când Decimus i se adresa cu titlul „tribun” - cum avea obiceiul când venea dimineața să-i servească prânzul în pat - îi venea să-l pălmuiască, și poate l-ar fi pălmuit dacă ar fi avut un motiv mai plauzibil.

O bucată de vreme, după ce senatorul își răcori nemulțumirile, călăriră în tăcere.

— Din când în când, continuă Gallio îngândurat, se întâmplă ca bătrânul Capito, exact ca Samson din mitul ebraic, să se ridice și să pună piciorul în prag. Sper, fiule, că nu va ezita să intervină în interesul tău. Dacă va fi o însărcinare onorabilă, nu voi avea nimic împotriva, chiar dacă ar fi să te expui la primejdii. Sunt dispus să-ți dau drumul ca să te bagi în orice primejdie, dar nu să te expun rușinii. Nu mă îndoiesc că vechiul meu prieten va face astăzi chiar imposibilul pentru a te ajuta. Te rog să te adresezi lui cu toată încrederea.

Tatăl său părea atât de convins de ceea ce spune, încât restul drumului ce-l mai aveau de făcut până la destinație li se păru aproape plăcut. Convins că morocănosul și loialul războinic care ajutase tatălui său să-și pună pe umeri prima togă albă va avea grijă să nu fie înjosit de lipsa de cumpăt a unui prinț viclean și răzbunător. Marcellus se îndreptă cu sufletul ușor spre impunătorul palat al legatului-șef.

Însoțit de Demetrius, care în șa părea el însuși un cavaler impunător, apucă în lungul străduțelor cotite ce duceau spre piața circulară în mijlocul căreia era impunătoarea clădire de marmură, care servea de locuință pentru Garda pretorienilor și a funcționarilor superiori ai armatei. Pe partea stângă era un vast spațiu liber în largul căruia se vedeau acum caravane de cămile și sute de catări pentru cărat poveri.

Se pregătea plecarea unei armate în lungul drum ce ducea spre Gallia și piața era un furnicar de oameni și de ofițeri tineri, îmbrăcați în uniforme strălucitoare. Legionarii arătau mulțumiți, sprinteni și, probabil, nerăbdători să se vadă cât mai curând plecați. Fără îndoială, o astfel de aventură, își zise Marcellus, este impresionantă.

Fiind imposibil să pătrundă în piață din pricina înghesuiei, fură obligați să descalece într-o străduță din apropiere. Marcellus întinse lui Demetrius căpăstrul calului și se îndreptă spre pretoriu. Coridoarele largi ale clădirii erau pline de centurioni care așteptau să primească ordine. Pe mulți dintre aceștia îi cunoștea. Când îl văzură, zâmbiră și-l salutară. Probabil își închipuiau că și el a venit pentru un scop identic cu al lor și tocmai de aceea se simți înfiorat de mândrie. N-aveai decât să-ți închipui tot ce poțtești despre brutalitatea și josnicia războiului, dar în orice caz nu era lucru de nimic să fii soldat în slujba Romei imperiale, indiferent de rangul pe care-l aveai în armată. Își făcu loc cu umerii pentru a putea ajunge în fața ușii deschise care da în biroul lui Capito.

— Comandantul este plecat, îi răspunse subalternul care părea grăbit. Mi-a poruncit să vă predau sulul acesta.

Marcellus îi luă din mână sulul cu pecetele groase, apoi ezită un moment, gata să-l întrebe dacă legatul-șef se va întoarce în curând, dar la urmă renunță la această intenție; se întoarse în loc și ieși din birou, coborî scara impunătoare și traversă piața plină de lume. Văzându-l că se apropie, Demetrius se apropie cu caii și întinse stăpânului său căpăstrul. Ochii li se întâlniră. La urma urmelor, cred că Demetrius are dreptul să cunoască situația în care se găsește, își zise Marcellus.

— Încă n-am desfăcut sulul, declară el și-i arată documentul pe care-l ținea în mână. Haide, să ne întoarcem acasă.

Senatorul îl aștepta în bibliotecă.

— Ei, ia spune-mi ce a făcut prietenul nostru Capito pentru tine? întrebă el, încercând să-și ascundă neliniștea.

— Lipsa din birou. M-a servit subalternul său, răspunse Marcellus și, punând sulul pe masă, se așeză pe un scaun, până când tatăl său scoase pumnalul și desfăcu nerăbdător sigiliile. I se păru că ochii lui cu pleoapele pe jumătate închise urmăresc vreme îndelungată rândurile pomposului document. La urmă, Gallio își drese glasul și ridică privirea tulburată spre fiul său.

— Ai primit ordin să ieși în primire comanda garnizoanei din Minoa, îngână el.

— Unde este situată Minoa?

— Minoa este un port ticălos și murdar din partea de miazăzi a Palestinei.

— Eu n-am auzit niciodată de numele lui, declară Marcellus. Știu despre forturile noastre din Cezareea și din Joppa, dar nu știu nimic despre Minoa. Ce avem noi acolo?

— Acesta este punctul de plecare al unui drum care duce până la Marea Moartă. Majoritatea sării de care avem nevoie vine de acolo, după cum probabil știi și tu. Datoria garnizoanei din Minoa este să asigure circulația caravelor în lungul acestui drum.

— Nu pare să fie o ocupație prea interesantă, declară Marcellus. Eu mă așteptam la ceva primejdios.

— De, dragul meu, cred că nu vei rămâne dezamăgit, căci situația de acolo este destul de primejdioasă. Beduinii, care amenință siguranța acestui drum al sării, se spune că sunt sălbatici și cruzi. Dar, din pricină că atacurile le dau în mici grupuri independente unul de altul și bine organizate, având ascunzătorile în regiunile stâncoase ale deșertului, n-am luat până acum măsurile necesare ca să-i stărpim. Pentru întreprinderea aceasta am fi avut nevoie de cinci legiuni. Senatorul vorbea ca și când ar fi fost informat în toate amănuntele despre Minoa și Marcellus îl asculta cu atenție.

— Vrei să spui că acești tâlhari ai deșertului fură sarea caravelor noastre?

— Nu... ei nu fură sarea. Jefuiesc caravanele care sunt obligate ca la plecare să ducă provizii și banii necesari pentru plata lucrătorilor întrebuințați la tăiatul sării. Numeroase caravane au plecat în drumul acesta și nu s-au mai întors niciodată. Dar nu este numai atâta, continuă Senatorul. În garnizoana fortului Minoa noi n-am întrebuințat oameni mai de soi. Aceasta este formată în majoritate

numai din aventurieri înrăiți. Mai bine de jumătate dintre aceștia sunt foști ofițeri care au căzut în dizgrație, datorită nesupunerii și altor nereguli pe care le-au săvârșit. Cealaltă jumătate se compune din instigatori care răspândesc nemulțumirea între legionari.

— Eu mi-am închipuit că imperiul dispune de mijloace mult mai rapide și mai puțin costisitoare pentru a se debarasa de oamenii incomozi.

— Sunt și cazuri când un proces public sau un asasinat pot provoca proteste, îi explică senatorul. În astfel de împrejurări este preferabil și mult mai practic ca pe vinovați să-i trimiți în Minoa.

— Prin urmare, tată, procedeul acesta este un fel de exil! zise Marcellus, care se ridică în picioare și, plecându-se spre biroul tatălui său, se propti cu pumnii încheștați pe tăblie: Poți să-mi dai și alte amănunte referitoare la localitatea aceasta înspăimântătoare?

Gallio dete încet din cap.

— Cunosc toate amănuntele în legătură cu ea. Ani de-a rândul eu și patru colegi ai mei în Senat am supravegheat ceea ce se petrece în acest fort. Făcu o pauză și se ridică încet în picioare, iar obrazul lui îmbătrânit deveni livid. Cred că acesta este motivul pentru care Gaius Drusus Agrippa... - senatorul pronunță numele acesta scrâșnind din dinți - a născocit acest fel de răzbunare împotriva fiului meu, fiind informat că eu știu unde te trimite. Ridică brațele deasupra capului și, încheștând pumnii, bătrânul Gallio se cutremură de revoltă: Dacă așa crede în zei, i-aș implora să-l condamne la chinuri veșnice!

Cornelia Vipsania Gallio, care avea obiceiul să stăruiască ceva mai mult asupra numelui al doilea de fiecare dată când îl pronunța - deși nu era decât fiica adoptivă a soției lui Tiberiu de care divorțase - ar fi putut să aibă un rol important în societate dacă s-ar fi străduit cât de puțin.

Dacă simpla dorință a Corneliei ar fi putut determina pe soțul ei să caute grația împăratului, Marcus Lucan Gallio ar fi pătruns în cercul celor mai intimi prieteni ai împăratului și orice favoare ar fi dorit pentru el însuși sau pentru familia sa i s-ar fi acordat fără nici un fel de greutate. Sau dacă Cornelia și-ar fi dat osteneală să intre în grațiile insuportabilei bătrâne care era Iulia, familia Gallio ar fi avut de făcut un drum mult mai scurt pentru a putea ajunge la toate onorurile. Dar Corneliei îi lipsea această energie.

Era o femeie încântătoare, deși aproape împlinise patruzeci de ani; extrem de cultă, grațioasă stăpână a casei, soție plină de

afecțiune, mamă îngăduitoare, dar probabil cea mai leneșă femeie din întregul imperiu. Se spunea că uneori sclavii se găseau de luni întregi în serviciul casei, ca abia mai târziu să poată constata că ea nu este invalidă.

Prânzul și-l lua la amiază, întinsă în așternut, iar după-amiezile și le petrecea în camerele apartamentului ei sau în grădina însorită, picuind de somn cu câte o carte în mână și trecându-și indiferentă degetele prelungi și delicate prin ciucurii aurii ai cingătoarei; toți oamenii casei dădeau în brânci ca s-o servească. În același timp toți țineau la ea, deoarece era fire blândă și bună, cu care te puteai înțelege foarte ușor. Afară de asta ea nu dădea niciodată ordine decât atunci când era vorba despre confortul ei propriu. Sclavii - conduși de priceperea și loialitatea bătrânului Marcipor sau a autoritarului Decimus, când era vorba de cei de la bucătărie - vedeau de întreținerea casei, fără să aibă nevoie de sfaturile ei și fără teamă că ea nu va fi de acord cu ceea ce vor face. Era optimistă din fire, probabil din pricină că frământarea implica anumite eforturi. În rare ocazii se întâmpla însă ca ea să rămână consternată de întâmplările nenorocite și neașteptate ce interveneau, dar pentru foarte scurt timp, și în astfel de cazuri începea să plângă, ca pe urmă să se liniștească.

Ieri însă se întâmplase ceva care tulburase adânc liniștea ei obișnuită. Senatorul ținuse o cuvântare, și în timpul după-amiezii Paula Gallus venise la ea în vizită și o informase despre ceea ce s-a întâmplat. Paula fusese profund consternată.

Cornelia nu se miră câtuși de puțin când află că celebrul ei soț și-a exprimat părerile defavorabile referitoare la felul în care guvernul conduce treburile administrative ale imperiului, deoarece îl auzise de multe ori exprimându-și aceste păreri în timpul cât se plimba neliniștit pe mozaicul din dormitorul ei; dar cu toate acestea se sperie, aflând că ieri în fața Senatului a dat frâu liber motivelor sale de nemulțumire. Nu crezu necesar să întrebe pe Paula de motivele care o fac să pară atât de speriată. Paula nu dorea ca senatorul Gallio să aibă din pricina asta nemulțumiri cu cei de la curtea împăratului. În primul rând Diana nu va mai putea continua strânsa prietenie dintre ea și Lucia dacă tatăl acesteia va stăruia să atace pe Prințul Gaius. În al doilea rând între ea și Cornelia exista o veche înțelegere tacită, să încurajeze alianța dintre familiile lor, în momentul când Diana și Marcellus vor face constatarea romantică și neașteptată că există unul pentru altul.

În momentul când o informă pe Cornelia că senatorul se aventurează pe un teren primejdios, Paula nu făcu nici o aluzie la aceste amănunte, dar cu toate acestea merse destul de departe, pentru a-i atrage atenția că prințul Gaius - deși în toate celelalte domenii era un nătâng - este foarte iscusit în născocirea pedepselor destinate celor care încearcă să-l critice.

— Bine, dar ce pot eu să fac în această împrejurare? gemu îndurerată Cornelia. Fără îndoială nu-mi vei cere să-i fac reproșuri pentru discursul pe care l-a ținut. Soțului meu nu-i place s-audă pe cineva sfātuindu-l ce poate și ce nu poate să spună în fața Senatului.

— Nici pe soția sa? întrebă Paula și ridică sprâncenele de patriciană.

— Cu atât mai puțin pe soția sa! ripostă Cornelia. Între noi există o înțelegere tacită ca Marcus să-și exercite profesiunea fără amestecul meu. Singura mea datorie este să-i conduc casa.

Paula zâmbi sarcastic și puțin după aceea plecă, lăsând în urma ei atmosfera care trepida de amenințări. Cornelia ar fi preferat ca senatorul să fie ceva mai puțin sincer. Când încerca anume, devenea un bărbat extrem de amabil. Evident, Gaius era un destrăbălat și un nebun, dar la urma urmelor el era prințul regent al imperiului și nu era nevoie să-l invecivezi în adunările publice, căci te pomeneai trecut pe lista neagră. Paula Gallus era o femeie mult mai prudentă ca să admită ca Diana să fie implicată în astfel de afaceri. Dacă situația se va agrava, fără îndoială nu vor mai avea ocazia să vadă decât rareori pe Diana în casa lor. Or, pentru Lucia eventualitatea acestea ar fi o lovitură destul de gravă și ar putea influența și viitorul lui Marcellus. El nu dovedise decât neînsemnate atenții acestei fete, totuși Cornelia nu-și pierduse nădejdea că sfârșitul va fi cel dorit de ea.

Din când în când, dar numai pentru scurtă vreme, își făcea gânduri din pricina lui Marcellus. Visul ei de totdeauna fusese să vadă pe Marcellus încălecat pe un cal alb, în fruntea unei impunătoare armate, trecând în lungul străzilor, petrecut de aplauzele și aclamațiile unei mulțimi nenumărate de oameni. Evident, o astfel de paradă nu putea să se desfășoare decât dacă ai trecut prin anumite primejdii, dar Marcellus nu era laș. Nu-i lipsea altceva decât prilejul pentru a dovedi tuturor din ce fel de aluat este plămădit. Probabil un astfel de prilej nu se va mai oferi de aici înainte. Cornelia plânse îndurerată și, din cauză că nu avea pe nimeni cu care ar fi putut vorbi despre această chestiune, își descărcă sufletul în fața Luciei. Ea la rândul ei,

impresionată de deznădejdea fără precedent a mamei sale, încercă s-o liniștească.

Dar astăzi Cornelia scăpase de spaima ce o copleșise în ajun, nu pentru c-ar fi avut motive să creadă că nu are de ce să se teamă, ci din pricină că din punct de vedere temperamental era incapabilă să se concentreze asupra unui subiect, nici chiar atunci când era vorba despre o catastrofă care se apropia.

Pe la ora patru, când Cornelia tocmai începuse să-și pieptene cățelușul cu părul zburlit, senatorul intră în luxosul ei salon și, lăsându-se pe un scaun, se uită întunecat împrejurul său.

— Ești obosit? întrebă Cornelia înduioșată. Sigur că da. După lungul drum pe care l-ai făcut călare. Mi se pare că n-ai fost mulțumit de vederea cailor aduși din Hispania. Ce s-a întâmplat?

— Marcellus a primit ordin să se prezinte la datorie, răspunse Gallio răstit.

Cornelia lăsă cățelul din brațe și, plecându-se spre el, îl privi cu interes.

— Nu ești de părere că s-a întâmplat exact ceea ce trebuia? Am așteptat zi de zi să intervină ceva. Probabil avem motive să fim mulțumiți. Va fi obligat să plece foarte departe de noi?

— Da! răspunse senatorul și dete din cap abătut. Foarte departe. A primit ordin să ia comanda fortului Minoa.

— Comanda! O, ce noroc pentru el. Minoa! Fiul nostru va deveni comandantul unui fort roman la Minoa. Avem toate motivele să fim mândri.

— Nu! draga mea, răspunse Gallio și scutură din capul albit. N-avem nici un motiv să ne mândrim. Minoa este localitatea unde trimitem oamenii de care dorim să scăpăm pentru totdeauna. Acolo nu au nimic altceva de lucru decât să se certe și să se încaiere. Garnizoana este o adunătură de scelerați, porniți mereu pe revoltă. Tocmai de aceea suntem foarte des obligați să schimbăm comandantul. Urmă o lungă pauză în timpul căreia senatorul rămase abătut: de astă dată comisia desemnată de Senat pentru controlarea fortului Minoa n-a fost consultată în privința numirii comandantului. Fiul nostru a primit ordinul de plecare direct de la Gaius.

Lămurirea aceasta fu prea dureroasă, chiar pentru o femeie atât de chibzuită, cum era Cornelia. Începu să plângă cu hohote; își băgă mâinile în părul lucitor care-i cădea pe umeri și începu să se zbuciume, murmurând reproșuri care deveneau din ce în ce mai

articulate. Cutremurată de suspine, țipă la soțul ei, care rămase tot atât de mirat ca și ea însăși:

— Marcus, de ce ai săvârșit această faptă? Cum de ai putut aduce nenorocirea aceasta pe capul fiului nostru? Crezi că era atât de important ca să denunți pe Gaius în fața Senatului cu prețul unui astfel de sacrificiu pentru Marcellus și pentru noi toți? O, aș fi preferat să fi murit înainte de a se întâmpla ce ni se întâmplă acum!

Gallio își plecă fruntea în palme și nu încercă să-i spună că vina este și a lui Marcellus. Fiul său avea destule griji, fără să mai fie nevoie și de reproșurile pe care i le-ar fi făcut Cornelia.

— Unde este acum? întrebă ea cu glasul sugrumat, încercând să se stăpânească. Trebuie să vorbesc cu el.

— Probabil se pregătește de plecare, murmură Gallio. Ordinul este să plece imediat la destinație. O galeră îl va duce la Ostia, de unde mâine dimineață va pleca o corabie pe care se va îmbarca.

— Corabie? Ce fel de corabie? Dacă trebuie să plece, de ce nu pleacă în condițiile convenite rangului său? Fără îndoială va putea închiria sau cumpăra un vas, pentru a face călătoria cum se cade s-o facă un tribun.

— Dragă, pentru așa ceva nu avem timp de ajuns. Vor pleca astă-seară.

— Cine vor? Marcellus și mai cine?

— Demetrius.

— Preamăriți să fie zeii! oftă Cornelia și începu din nou să plângă. Dar Marcellus de ce nu vine să mă vadă? Îngână ea printre suspine.

— Va veni numaidecât, răspuse Gallio. A dorit să vin eu mai întâi, ca să te anunț. Și sper că-l vei primi cu același curaj ca orice matroană romană. Tonul cu care vorbea senatorul devenise aproape sever. Fiul nostru a avut parte de câteva zguduirii neplăcute, dar le-a suportat cu bărbăție și cu liniștea caracteristică celor mai bune tradiții ale noastre. Totuși cred că nu i-ar face plăcere dacă te-ar vedea că-ți pierzi cumpătul din pricina aceasta.

— Să-mi pierd cumpătul! zise Cornelia și se uită mirată la el. Știi foarte bine că n-aș fi în stare să fac așa ceva, indiferent de ceea ce ni s-ar întâmpla.

— Draga mea, nu este nevoie ca cineva să ia otravă, nici să întrebuițeze pumnalul, pentru a se sinucide. Poți tot atât de bine să te sinucizi, și totuși fizicește să rămâi în viață. Gallio se ridică în

picioare și, apucând pe Cornelia de mână, o ajută să se ridice și ea. Șterge-ți lacrimile, iubita mea, zise el cu blândețe. Când va veni să te vadă, încearcă și primește-l în așa fel ca să fie mândru de tine. Probabil de aici înainte îl vor aștepta zile de încercări grele, și amintirea curajului ce-l vei dovedi acum în fața lui să-i servească de îndemn în momentele când se va simți abătut.

— Bine, Marcus, voi încerca. Cornelia îl apucă de braț și se strânse lângă el. Trecuse vreme atât de lungă de când nu mai simțiseră nevoia imediată de a sta atât de strânși unul lângă altul.

După ce Marcellus petrecuse singur o jumătate de oră cu maică-sa - datorie de care la început se temuse - plecă, pentru a sta de vorbă cu soră-sa. Bătrânul Gallio informase pe Lucia, iar aceasta îi trimisese vorbă cu Tertia că-l va aștepta sub pergola din grădină până când va putea să vină s-o vadă.

Înainte de toate însă trebuia să se întoarcă în camera lui, pentru a lăsa perna de mătase pe care maică-sa stăruise s-o ia cu el. Încă un obiect ce trebuia adăugat la povara bagajelor lăsate în grija lui Demetrius, dar ar fi fost lipsă de atenție din partea lui să refuze acest dar, mai ales ținând seama de marele curaj cu care primise această nenorocire ce-i lovise pe amândoi. Cornelia plânse, dar atitudinea ei nu se abătuse câtuși de puțin de la disciplina pe care și-o impusese.

Marcellus găsi bagajele adunate în învelitori și strânse în curele, gata pentru plecare. Demetrius însă nu era nicăieri. Întrebă pe Marcipor care apăruse în cadrul ușii, pentru a vedea dacă au nevoie de prezența lui, iar acesta îi spuse cam fără voie că acum un ceas l-a văzut plecând călare în cea mai mare grabă. Marcellus primi această informație fără să-și trădeze mirarea. Era foarte probabil că, deși târziu, grecul constatase că din echipamentul lor lipsește ceva și plecase de acasă, uitând să-și ceară voie. Ar fi imposibil ca Demetrius să profite de această ocazie pentru a încerca să evadeze. Nu se poate, își zise Marcellus. Dar întâmplarea aceasta avea nevoie de o explicație, deoarece, dacă ar fi avut nevoie de un obiect despre care a constatat că le lipsește, n-ar fi strâns bagajele în curele înainte de a se întoarce acasă.

Lucia aștepta sprijinită de balustradă, uitându-se spre Tibrul pe apa căruia se vedeau corăbii cu pânze mici în care se frângeau aproape orizontal razele soarelui și galere care înaintau atât de încet, încât ai fi zis că nici nu se mișcă, dacă pe marginea lor nu s-ar fi văzut

umbra cu mișcări ritmice ale vâslelor lungi care se propteau în apă și se ridicau iarăși. Una dintre galere, ceva mai mică decât celelalte, se îndrepta spre chei. Își făcuse mâinile punte peste ochi și urmărirea cu atâta atenție silueta neagră a vasului, încât nici nu auzi pe Marcellus apropiindu-se.

Se opri lângă ea fără să zică nimic și înduioșat își petrecu brațul împrejurul mijlocului ei feciorelnic. Ridică un braț și-l cuprinse și ea, dar nu se întoarse să se uite la el.

— Nu cumva este galera cu care vei pleca tu? întrebă ea și-i făcu semn spre vas. Dacă nu mă înșel, este o trimenă și are prora foarte înaltă. Aceasta este una dintre galerele care ies în calea corăbiilor la Ostia.

— Da, este dintre acelea, răspunse Marcellus, mulțumit că discuția lor a luat această întorsătură liniștită. S-ar putea să fie chiar galera cu care voi pleca eu.

Lucia se întoarse încet în brațele lui împreunate, ridică palmele catifelate ale mâinilor și-l mângâie înduioșată pe obraz. Se uită la el și zâmbi, dar buzele îi tremurau puțin: „Încearcă să fie curajoasă”, își zise fratele ei și se gândi că probabil atitudinea lui de acum o va face să înțeleagă că este de acord cu purtarea ei.

— Sunt mulțumită că vei lua și pe Demetrius cu tine, zise ea cu glasul ferm. A cerut el să te însoțească?

— Da, răspunse Marcellus. Apoi, făcând o pauză, adăugă: Da... a dorit să vină cu mine. Câteva clipe rămăseră nemișcați unul lângă altul și degetele fetei se jucau cu șnurul de mătase cu care tunica lui era încheiată la gât.

— Ți-ai împachetat toate lucrurile de care ai nevoie? Amândoi erau conștienți de stăpânirea ce și-o impuseseră în această împrejurare și se simțeau mulțumiți.

— Da! răspunse Marcellus, apoi dete din cap și zâmbi, ca și când totul s-ar fi desfășurat în mod normal și n-ar fi plecat mai departe decât la o vânatoare: Da... draga mea, totul este pregătit pentru a putea pleca. Urmă o pauză ceva mai lungă.

— Evident, ar fi imposibil ca tu să prevezi de acum când te vei întoarce.

— Sigur că nu, răspunse Marcellus, și după oarecare ezitare adăugă: Cel puțin deocamdată.

Apoi cu totul pe neașteptate Lucia scoase un țipăt îndurerat și, ascunzându-și obrazul la pieptul fratelui ei, începu să plângă cu

sughîţuri domolite. Marcellus îi ţinea strâns trupul cutremurat de suspine.

— Nu, dragă surioară, murmură Marcellus. Să ne păstrăm cumpătul! Ştiu că nu e uşor, dar va trebui să ne purtăm într-un fel demn de originea noastră de romani.

Trupul Luciei păru că devine rigid şi, lăsându-şi capul pe spate, ridică ochii plini de lacrimi spre el, scăpărând de revoltă.

— Să ne purtăm ca romani! ţipă ea în bătaie de joc. Da, să ne purtăm ca romani! Dar ia spune-mi ce răsplată primesc aceşti romani pentru că sunt curajoşi... pentru că se prefac că este frumos şi nobil să renunţi la tot ce ai... şi că e glorie să suferi şi să mori pentru Roma? Pentru Roma, pe care eu o urăsc din adâncul sufletului! Ia gândeşte-te ce ţi-a făcut Roma... ție şi nouă tuturor! De ce nu ne lasă să trăim în linişte? Imperiul roman... ce este acest Imperiu roman? Un uriaş furnicar de sclavi! Nu înţeleg sclavi ca Tertia şi Demetrius; ci ca mine şi ca tine... toată viaţa ne ploconim, ne umilim şi ne linguşim; legiunile noastre prădează şi ucid în toate părţile... şi pentru ce? Pentru a face Roma capitala universului, spune lumea. Dar de ce trebuie ca universul întreg să fie condus de un bătrân nebun, ca Tiberiu, şi de un beţiv netrebnic cum este Gaius? Nu pot suferi pe nici unul dintre ei!

Marcellus nu încercă să determine pe soră-sa să-şi oprească avalanşa aceasta de revoltă, căci îşi zise că va fi mult mai bine să se poată răcori şi să termine pentru totdeauna cu ce are de spus. Acum o simţea pierdută în braţele sale şi-i auzea bătăile violente ale inimii.

— Te simţi mai bine? o întrebă el cu glasul binevoitor. Cu obrazul mereu ascuns la pieptul lui, fata dădu din cap. Ridicând în mod instinctiv privirea, dădu cu ochii de Demetrius, care se oprise la depărtare de câţiva metri de ei şi se uita în altă parte. Va trebui să-l întreb ce vrea, murmură el şi-şi desprinse braţele de pe trupul ei. Lucia se întoarse din nou spre fluviu, căci nu voia ca greul să constate că aproape şi-a pierdut stăpânirea de sine.

— Fiica legatului Gallus vă aşteaptă, stăpâne, îi spuse Demetrius.

— Eu nu pot să mă întâlnesc cu Diana în starea aceasta, zise Lucia cu glasul sugrumat. Mă voi plimba pe aleile grădinii în timpul cât tu vei vorbi cu ea. Apoi, ridicând puţin glasul, adăugă: Demetrius, adu pe Diana aici în pergolă. Fără să mai aştepte aprobarea fratelui ei, urcă repede scara circulară care ducea spre boschetele de trandafiri şi spre dulbina havuzului. Luând tăcerea stăpânului său drept o

confirmare a ordinului primit, Demetrius plecă să-și facă datoria, dar Marcellus îl chemă înapoi și sclavul se întoarce.

— Crezi că ea este informată? întrebă el și încruntă din sprâncene.

— Da, stăpâne!

— Ce te determină să faci această afirmație?

— Fiica legatului Gallus pare c-a plâns, stăpâne.

Marcellus tresări și clătină din cap.

— Nu știu ce aş putea să-i spun în această împrejurare, murmură el mai mult pentru sine, dar Demetrius nu făcu nici o încercare pentru a-l ajuta. Totuși, voi fi obligat să vorbesc cu ea, oțtă el resemnat.

— Da, stăpâne, încuviință Demetrius și plecă din nou.

Întorcându-se spre balustradă, Marcellus văzu silueta surorii sale care se plimba abătută printre boschetele de trandafiri și inima îi tresări de milă. Până acum n-o văzuse pe Lucia niciodată atât de mahnită. Nu era deci de mirare că se ferea ca Diana s-o vadă în starea aceasta. Presimțea că apropiata lui întrevedere cu Diana va fi neobișnuit de grea. Până acum nu prea avusese ocazia să rămână singur cu ea, nici chiar pentru câteva clipe numai. De astă dată nu numai că vor rămâne singuri, dar se vor găsi amândoi într-o situație extrem de dificilă. Nu știa ce atitudine va trebui să ia în această împrejurare.

O văzu că se apropie, trecând prin peristil, mișcându-se ușoară și grațioasă, dar fără vioiciunea ei obișnuită. Cum se poate ca Demetrius să-i spună să vină aici în pergolă fără ca el s-o însoțească, deși ea cunoștea drumul pe unde trebuie să apuce. Fir-ar afurisit de Demetrius... în după-amiaza aceasta purtarea lui este cu totul neobișnuită. I-ar fi fost mult mai ușor să iasă în calea Dianei și s-o salute, dacă ar fi fost și el de față. Marcellus apucă în lungul aleii ca s-o întâmpine. Lucia a avut dreptate: Diana a crescut și în atitudinea aceasta de astăzi este mult mai drăguță decât își aducea aminte c-ar fi văzut-o vreodată. Probabil știrile pe care le primise acum alungaseră și ultimele resturi de adolescență din înfățișarea ei. Dar, indiferent de motivele ce au determinat această schimbare, Diana devenise cu totul pe neașteptate o femeie matură. Își simți inima că începe să bată mai repede. Zâmbetul frățesc cu care se pregătise s-o întâmpine i se păru nepotrivit, dacă nu lipsit de sinceritate, și, după ce Diana se mai apropie, privirile lui deveniră tot atât de grave ca și ale ei.

Întinse amândouă mâinile spre el și-l privi pe sub genele lungi, încercând să-și stăpânească lacrimile și să zâmbescă. Marcellus n-o văzuse până acum în felul în care o vedea astăzi și contactul fugar al mâinilor lor îl tulbură. Uitându-se adânc în ochii ei negri, i se păru că abia acum își dă seama de prezența ei, de linia fină a trupului ei, de sprâncenele frumoase, de bărbia energică și totuși delicată, de buzele ei pline care acum erau întredeschise din cauza spaimei, dincolo de care i se vedeau dinții strâns încleștați.

— Îmi pare bine c-ai venit, Diana, zise Marcellus, care ar fi dorit ca vorbele acestea să fie protectoare, dar nu erau deloc. Ar fi vrut să adauge: „Lucia va veni imediat” - dar nu-i spuse nimic și nici nu-i dădu drumul de mâini și se miră că este în stare să stea nemișcată atâta vreme.

— Este adevărat că vei pleca astă-seară? întrebă ea cu glasul stins.

Marcellus se uită în ochii ei și se întrebă cum de fata aceasta mereu neastâmpărată, veselă și capricioasă a putut să devină atât de fermecătoare.

— De unde ai aflat? întrebă el. Cine te-a informat atât de repede? Eu am aflat abia acum trei ceasuri.

— Crezi că amănuntul acesta ar putea să aibă vreo importanță? întrebă ea, apoi se opri, ca și când s-ar fi gândit ce să-i mai spună. A trebuit să vin, Marcellus, continuă ea cu tot curajul, deoarece știam că tu nu vei mai avea timp să vii la mine și să-ți iei rămas bun.

— A fost un gest foarte... Era gata să pronunțe cuvântul „amabil”, dar presimți că răspunsul acesta ar fi prea rece și prea banal și, uitându-se la Diana, constată că este cu ochii plini de lacrimi. A fost foarte drăguț din partea ta, zise el înduioșat, și strângând-o mai tare de mâini o apropiă de el. Fata păru că ezită, apoi se supuse.

— Firește, n-ar fi trebuit să vin, declară ea cu respirația întretăiată, dar timpul este atât de scurt. Prezența ta ne va lipsi tuturor. Apoi întrebă, ceva mai sfioasă: Spune, Marcellus, îmi vei trimite vești despre tine? Și văzându-l că nu-i răspunde imediat, clătină din cap și murmură: N-ar fi trebuit să-ți pun întrebarea aceasta, căci acolo unde te duci tu vei avea destul de lucru. Vom afla unul despre altul datorită Luciei.

— Bine, draga mea, tu nu te gândești că mie-mi va face plăcere să-ți scriu, se grăbi Marcellus să-i răspundă, și cred că-mi vei scrie și tu... destul de des... Făgăduiește-mi că-mi vei scrie!

Diana zâmbi printre lacrimi și Marcellus îi urmări gropițele din obraji cum se adâncesc și apoi dispar. Inima îi tresări când o auzi întrebându-l în șoaptă:

— Îmi vei scrie chiar astă-seară? Și-mi vei trimite scrisoarea cu galera care se va întoarce?

— Da, Diana, îți voi scrie.

— Unde este Lucia? întrebă ea nerăbdătoare și-și retrase repede mâinile dintr-ale lui.

— În grădină, pe aleea boschetelor de trandafiri, răspunse Marcellus.

Și înainte de a-și putea da seama de intenția ei, o văzu că se depărtează în fugă. În momentul când ajunsese în vârful scării, se opri și, întorcându-se spre el, îi făcu semn cu mâna. Era gata s-o strige să-l aștepte, căci vrea să-i mai spună ceva, dar incertitudinea în care se găsea acum îl determină să renunțe. Ce i-ar mai putea spune Dianeii? se întrebă el. Ce i-ar putea făgădui și ce i-ar putea cere să-i făgăduiască? Nu, va fi mult mai bine pentru amândoi să se despartă în felul acesta. Îi trimise un sărut și fata dispăru din vedere. Era posibil, chiar probabil ca de aici înainte să nu mai revadă pe Diana niciodată.

Se îndreptă abătut spre casă, dar se opri brusc și se întoarse în pergolă. Fetele se întâlniseră și acum se plimbau pe alee, ținându-se de braț. Probabil nu va avea ocazia să mai vadă o dată pe sora lui adorată, căci ar fi inutil să mai expună pe Lucia zbuciumului unei noi scene de despărțire.

Rămase mirat când văzu că Demetrius coboară scara. Ce l-a determinat să intre în grădină? se întrebă el. Probabil îi va spune, lăară să-l mai întrebe. Purtarea corintianului acesta credincios era astăzi neobișnuită. Imediat după aceea îl văzu că se apropie cu pași largi și militărești, din cauza cărora, în timpul vânătorilor, lui Marcellus îi venea greu să se țină după el. Demetrius părea mulțumit de ceva, chiar mai mult decât mulțumit. Era încântat! Până acum Marcellus nu văzuse încă această expresie pe obrazul sclavului său.

— Vreți să duc bagajele în port, stăpâne? întrebă Demetrius și glasul păru că-i tremură de emoție.

— Da... în cazul când sunt pregătite. Marcellus era gata să-i pună o întrebare, dar la urmă renunță. Mă vei aștepta pe chei, zise el.

— Vreți ca mai întâi să cinați, stăpâne?

Marcellus dădu din cap, dar în aceeași clipă se gândi că și-a luat rămas bun de la membrii familiei. Toți suportaseră această despărțire

cu un curaj măreț. Prin urmare ar fi însemnat să le ceri prea mult - atât lor cât și lui - să mai repete o dată scena de deznădejde unul în fața altuia.

— Nu, răspuse el răstit. Voi cina pe galeră. Vei face pregătirile necesare, după ce vei ajunge în port.

— Da, stăpâne, răspuse Demetrius pe un ton din care se putea ghici că este de acord cu hotărârea luată de stăpânul său.

Marcellus își continuă încet drumul spre casă. Ar fi avut atâtea de făcut dacă i s-ar mai fi acordat o zi de răgaz. Se gândea în primul rând la Tullus. Va trebui să-i lase câteva rânduri înainte de a pleca.

Când se întâlnește în boschetele de trandafiri, Lucia și Diana izbucnesc amândouă în lacrimi. Apoi încep să vorbească, întrebându-se fraze intermitente despre posibilitățile de întoarcere ale lui Marcellus; soră-sa, gândindu-se cu spaimă la ceea ce i s-ar întâmpla, iar Diana întrebându-se dacă ar fi posibil ca cineva să stăruiască pe lângă Gaius pentru a-l determina să-și schimbe hotărârea luată.

— Vrei să spui că probabil tatăl meu ar putea să...

— Nu! răspuse Diana și clătină energic din cap. Nu tatăl tău! Va trebui să intervenim pe altă cale. Făcu ochii mici și începu să se gândească.

— Probabil în această chestiune intervenția tatălui tău ar putea să aibă efect, îi propuse Lucia.

— Nu știu ce să zic. Probabil ar avea dacă ar fi acasă. Dar misiunea ce o are la Marsilia ar putea să-l rețină până la începutul iernii viitoare.

— Ți-ai luat rămas bun de la Marcellus? întrebă Lucia, după ce făcuse câțiva pași pe alee fără să zică nimic. Se uită în ochii Dianei și zâmbi îngândurată, când constată că se aprinde la obraz. Diana dădu din cap și o strănse înduioșată de braț, dar alt răspuns nu-i dădu.

— Cum se face că Demetrius a ajuns atât de repede aici în grădină? întrebă ea pe neașteptate. A venit la mine ca să-mi spună că Marcellus se pregătește de plecare și ar vrea să mă vadă. M-am întâlnit cu el, venind încoace. Nu cumva sclavul acesta a venit să-și ia rămas bun... ca și când ar fi egal cu tine?

— Mi s-a părut și mie straniu, admise Lucia. Demetrius n-a vorbit până acum cu mine niciodată, decât cel mult pentru a-mi răspunde la câte un ordin. Crede-mă, Diana, nici eu nu înțeleg tocmai bine. S-a

apropiat și, după ce m-a salutat în felul lui ceremonios, mi-a ținut o scurtă cuvântare care mi s-a părut pregătită cu cea mai mare grijă. Mi-a spus: „Eu voi pleca împreună cu tribunul. S-ar putea să nu mă mai întorc. Aș dori să-mi iau rămas bun de la sora stăpânului meu și să-i mulțumesc pentru purtarea binevoitoare ce a avut-o față de sclavul fratelui ei. Îmi voi aduce aminte de această bunătate.” Apoi a scos din sân un chimir și dintr-însul inelul acesta...

— Inelul? întrebă Diana neîncrezătoare. Stai liniștită. Dă-mi voie să-l văd și eu, adăugă ea în șoaptă. Lucia întinse mâna cu degetele răsfirate ca să poată examina inelul mai de aproape, căci lumina începuse să se tulbure. Este frumos, declară Diana. Ce este emblema accasta gravată pe el? O corabie?

— Demetrius mi-a spus, adăugă Lucia: „Aș vrea să încredințez inelul acesta surorii stăpânului meu. Dacă mă voi întoarce, va putea să mi-l dea înapoi. Dacă nu mă voi întoarce, atunci îi va rămâne ei. Părintele meu l-a dăruit mamei mele. Este singurul obiect pe care l-am putut salva din dezastrul familiei noastre”.

— Ce situație stranie! murmură Diana. Și ce i-ai răspuns?

— De... ce crezi că-ai fi putut să-i răspund? zise ea pe un ton ca și când ar fi încercat să se apere împotriva unei acuzări. La urma urmelor el pleacă împreună cu fratele meu și-și primejduiește viața. Este și el om, nu-i așa?

— Da, este și el om, încuviință Diana. Haide continuă, ce i-ai răspuns? întrebă ea nerăbdătoare.

— I-am mulțumit, răspunse Lucia cu o încetineală care te scotea din fire. I-am spus că face bine - ceea ce este adevărat, Diana - că-mi lasă în păstrare inelul acesta prețios și mi-am exprimat nădejdea că amândoi se vor întoarce acasă teferi și sănătoși, apoi i-am făgăduit să am grijă de inelul pe care mi-l lasă în păstrare.

— Cred că-ai procedat foarte bine, zise Diana după un moment de gândire. Și pe urmă ce s-a mai întâmplat? Se opriseră amândouă la capătul aleii pavate.

— De, rămăsese nemișcat în fața mea... așa că i-am întins mâna.

— Cum se poate! exclamă Diana. Unui sclav?

— Gestul este destul de inocent, încercă Lucia să-i explice. De ce n-aș putea adică să strâng mâna lui Demetrius? El este tot atât de curat ca și noi; în orice caz mult mai curat decât Bambo, care mereu sare cu labelle pe mine.

— Chestiunea, dragă Lucia, nu se pune dacă mâinile lui Demetrius sunt mai curate decât etichetele lui Bambo... or atâta lucru știi și tu. El este sclav și față de oamenii aceștia nu putem fi niciodată destul de prudente. Tonul cu care vorbea Diana părea sever, până în momentul când curiozitatea începu să înlăture indignarea din atitudinea ei. Care va să zică, adăugă ea ceva mai îmblânzită, a dat mâna cu tine.

— Nu, Diana, s-a întâmplat ceva mult mai grav, zise Lucia și zâmbi, când văzu felul în care Diana se uită la ea. Demetrius mi-a luat mâna și după ce mi-a pus inelul în deget mi-a sărutat-o... și... ia gândeste-te și tu Diana... El place împreună cu Marcellus și probabil va muri pentru el! Ce puteam să fac? Să-l pălmuiesc?

Diana își ridică mâinile și le puse Luciei pe umeri, apoi o privi în lumina ochilor.

— Da... și după aceea ce s-a mai întâmplat?

— Crezi că atât nu este de ajuns? spuse Lucia, ferindu-se puțin din calea ochilor cercetători ai Dianei.

— Dimpotrivă, este tocmai de ajuns, răspunse fata. Spune, Lucia, cred că nu ai intenția să porți inelul acesta?

— Nicidecum. Nu am nici un motiv ca să-l port. L-aș putea pierde. Și nu vreau nici să jignesc pe Tertia.

— Tertia este îndrăgostită de Demetrius?

— Este nebună după el. Sărăcuța de ea, a plâns din pricină lui toată după-amiaza.

— Demetrius știe?

— Nu-mi vine să cred că nu știe.

— Pe el nu-l interesează fata aceasta?

— Îl interesează, dar nu în felul în care-o interesează el pe ea. I-am cerut să-mi făgăduiască solemn că-și va lua rămas bun de la ea.

— Spune, Lucia, nu te-ai gândit niciodată că în taină s-ar putea ca Demetrius să fie îndrăgostit de tine, probabil de vreme mai îndelungată?

— Nu mi-a dat nici un motiv să mă gândesc la o astfel de posibilitate, răspunse Lucia îngândurată.

— Vrei să spui că n-ai avut nici un motiv până astăzi, stăruie Diana.

Lucia păru că se gândește din nou, întrebându-se ce să-i răspundă.

— Diana, începu ea cu glasul calm, Demetrius este un sclav. Cred că nu e cazul să ne îndoim de această realitate care a fost nenorocirea

lui. A avut parte de o educație aleasă, într-o casă de oameni bogați, și a fost adus la Roma încărcat de lanțuri de către niște ticăloși care nu meritau nici să-i lege curelele sandalelor. Glasul începuse să-i tremure de revoltă: Evident, faptul că aceștia erau romani le dădea tot dreptul. De vreme ce ești roman, nu e nevoie să mai știi altceva decât să jefuiești și să asasinezi. Nu-ți dai seama, Diana, că tot ce se găsește astăzi în Imperiul roman și ce merită să-ți rețină atenția în calitate de om cult a fost jefuit din Grecia? Ia spune-mi și mie: cum se face că noi de preferință vorbim limba elenă în loc să vorbim cea latină? Asta se întâmplă că din punct de vedere cultural grecii se găsesc cu câteva leghe înaintea noastră. Singurul lucru în care-i întrecem și noi este măcelărirea oamenilor.

Diana se întunecă la obraz și, plecându-se spre Lucia, își lipi gura de urechea ei ca să-i spună în șoaptă:

— Trebuie să fii nebună ca să faci astfel de declarații... chiar de față cu mine! Nu-ți dai seama că este primejdios? Crezi că familia ta nu are destule nemulțumiri? Sau poate vrei să ne vezi pe toți expulzați... și băgați la închisoare?

Marcellus sta singur, sprijinit de parapetul punții. Sosise în port abia cu câteva minute înainte de plecarea galerei, apoi se urcase în cabina cu aerul îmbâcsit, pentru a se convinge dacă bagajele lui au fost aduse toate pe bord. Nici nu băgă de seamă c-au ieșit spre mijlocul fluviului, decât după ce coborî pe scară și se uită împrejurul său. Depozitele și docurile de pe chei dispăruseră în adâncul întunericului și zvonul de larmă al orașului se stinsese departe în urma lor.

Sus pe vârful unei coline clipeau două puncte luminoase pe care le recunoscuse imediat că trebuie să fie grătarele cu cărbuni aprinși de la cele două capete ale pergolei. Probabil părintele său era acolo și sta sprijinit de balustradă.

Acum trecuseră de cotitura fluviului și luminile dispăruseră din vedere. Îi făcea aceeași impresie ca și când în momentul acesta primul capitol al vieții sale s-ar fi terminat și scribul sigilează primul sul de pergament. Bolta luminată a cerului de deasupra Romei păli și stelele străluceau acum mai puternic. Marcellus le examină curios. I se păreau ca niște spectatori muți ai căror ochi nu erau atât de indiferenți ca ai unui sfinx, ci se uitau cu calmă atenție, clipind din când în când pentru a-și limpezi vederea. Se întrebă: „Oare spectatorii aceștia se

pot uita cu simpatie și admirație la ceea ce văd și, în general, îi interesează spectacolul din fața lor?”

După o bucată de vreme în auzul lui își făcu loc plescăitul ritmic al apei și ecoul cadenței șefului de echipaj care bătea în butucul de metal pentru a da măsura când cele șaizeci de vâsle se propteau și se ridicau din apele fluviului: bang-bang, bang-bang, și clipocitul stins al picăturilor ce se scurgeau de pe vâsle.

Amintirea familiei, a vieții și a dragostei ce rămăsese în urmă se rezezi pentru ultima dată asupra lui, ca să-l copleșească de păreri de rău. Ar fi fost bine să fi putut petrece cel puțin un ceas împreună cu Tullus, cel mai bun prieten al său. Tullus nu aflase nici măcar ce s-a întâmplat cu el. Poate înainte de plecare ar fi trebuit să se mai întoarcă o dată la maică-sa. Pe Diana ar fi trebuit s-o sărute. Tot așa, ar fi fost mai bine să nu fi văzut tristețea chinuitoare în care se zbătea soră-sa... Bang-bang, bang-bang!

Se întoarce în loc și-l văzu pe Demetrius stând prin întuneric la picioarele scării care ducea la cabine. Simți un fel de ușurare când își dădu seama de prezența credinciosului său sclav. Își zise că va trebui să vorbească cu el, deoarece loviturile de ciocan ce se urcau din cala galerei făceau să-i zvâcnească sângele în tâmpile. Îi făcu semn. Demetrius se apropie și se opri la respectuoasă distanță în fața lui. Marcellus ridică amândouă mâinile, ca și când ar fi tresărit din pricina nerăbdării, și se uită la el, ceea ce în conformitate cu înțelegerea tacită dintre ei însemna: „Apropie-te fără teamă, ca să putem sta prietenește de vorbă”. Trupul lui Demetrius păru că se destinde și, abandonând poziția de drepti, se apropie de parapet, alături de Marcellus, unde așteptă în tăcere și fără nerăbdare vizibilă ca stăpânul său să-i spună ce are de spus.

— Demetrius, zise Marcellus și făcu un gest larg cu care îmbrățișă întreg cerul întins deasupra lor, tu crezi în zei?

— Dacă stăpânul meu dorește să cred, atunci voi crede, răspunse Demetrius evaziv.

— Nu, te rog, zise Marcellus nerăbdător, fii sincer! Nu te gândi la ceea ce cred eu. Spune-mi părerea ta despre zei. Tu te închini lor?

— Pe vremea când am fost băiat mic, stăpâne, mama noastră ne-a învățat să apelăm la zei. Era o femeie evlavioasă. În grădina noastră de flori aveam o statuie frumoasă a lui Priapus. Mai văd și astăzi pe maică-mea cum într-o zi frumoasă de primăvară sta îngenunchată în fața acestei statui, în mână cu un mic târnăcop și alături de ea cu un

coșuleț plin de răsaduri. Credința ei era că Priapus are puterea de a face plantele să crească... Maică-mea se închina în fața Atenei în fiecare dimineață când eu și frații mei urmam pe profesorul nostru la gimnaziu. Se întrerupse, apoi, văzând semnul de încurajare făcut de Marcellus, continuă: Tatăl meu oferea zeilor libații, în zilele destinate festivităților consacrate lor, dar cred că proceda în felul acesta mai mult pentru a face plăcere mamei noastre.

— Ceea ce-mi spui este foarte interesant și chiar impresionant, zise Marcellus. Totuși, Demetrius, mi se pare că nu mi-ai răspuns la întrebarea pe care ți-am pus-o. Astăzi tu crezi în zei?

— Nu, stăpâne!

— Vrei să spui că zeii nu sunt oamenilor de nici un folos? Sau în general te îndoiești că zeii ar putea să existe?

— Cred că pentru liniștea sufletului este mai bine ca omul să nu creadă în existența lor. Ultima dată când m-am închinat lor s-a întâmplat în ziua când casa noastră a fost prădată. Când tatăl meu a fost legat în lanțuri și dus, am îngenuncheat alături de maică-mea și m-am rugat lui Zeus - părintele zeilor și al oamenilor - ca să-i ocrotească viața. Dar fie că Zeus n-a auzit rugăciunea noastră, sau dacă a auzit-o n-a avut puterea să ne ajute, fie că, având această putere, n-a vrut să ne ajute. Poate e mai bine să cred că nu ne-a auzit decât să-mi închipui că n-a avut puterea să ne ajute, sau, auzindu-ne, n-a vrut să ne ajute... În după-amiaza acelei zile, maică-mea s-a sinucis de bunăvoie, căci nu mai putea duce povara vieții cu amărăciunile ei... Din ziua aceea, stăpâne, eu nu m-am mai închinat zeilor. Uneori i-am blestemat, dar nu-mi venea nici mie să cred că blestemele mele s-ar putea prinde de ei. Ca să blestemi zeii e și prostie, și zădărnicie.

Marcellus chicoti cu amărăciune. Felul acesta de a disprețui zeii întrecea orice fel de impietate auzită până acum. Demetrius vorbise fără patimă. Pe el zeii îl interesau atât de puțin, încât i se părea o prostie până și să-i blestemi.

— Prin urmare nu admiti c-ar putea să existe o forță mai presus de înțelegerea oamenilor și că aceasta conduce universul? Întrebă Marcellus și ridică privirea spre cer.

— În această privință, stăpâne, gândurile mele încă nu sunt limpezite, răspunse Demetrius îngândurat. Ar fi greu să-ți imaginezi lumea fără să crezi c-a existat un creator, dar în orice caz eu nu doresc să accept că faptele săvârșite de oameni sunt inspirate de ființe

supranaturale. Cred că este mai bine să crezi că oamenii au inventat faptele brutale pe care le săvârșesc fără o intervenție divină.

— Sunt dispus, Demetrius, să împărtășesc această părere. Totuși ar fi o mare ușurare pentru noi oamenii - mai ales atunci când te găsești în cumpănă grea - să poți nădăjdui că undeva trebuie să existe o putere generoasă căreia în astfel de împrejurări te-ai putea adresa.

— Da, stăpâne, admise Demetrius și ridică privirea în sus. Stelele în drumul lor urmează un plan dinainte stabilit. Cred că acestea sunt sincere și cinstite. Cred în Tibru, în munții dimprejurul nostru, în turmele de oi, cirezile de vite și hergheliile de cai. Dacă există zei care le păzesc, acești zei sunt sinceri și cu mintea sănătoasă. Dar dacă cei care călăuzesc destinele oamenilor sunt zeii din muntele Olimp, atunci îți voi spune că zeii aceștia sunt perfizi și nebuni.

Probabil dându-și seama c-a spus mai mult decât ar fi trebuit, Demetrius tăcu și trupul îi deveni rigid, ceea ce însemna că are intenția să-și vadă de treburile lui. Marcellus însă nu terminase cu el pentru a-i da drumul.

— Probabil îți închipui, stăruie el, că toți oamenii sunt nebuni.

— Eu n-am de unde să știu așa ceva, răspunse Demetrius calm, prefăcându-se că n-a văzut zâmbetul sarcastic al stăpânului său.

— Prin urmare, zise Marcellus, să ne mărginim numai la Imperiul roman. Crezi că acesta ar putea să nu fie altceva decât o adunătură de nebuni?

— Sclavul dumneavoastră, stăpâne, este dispus să creadă tot ce crede stăpânul său în această privință, răspunse Demetrius.

Marcellus își dădu seama că această conversație filosofică dintre ei este terminată. Constatase mai demult că, atunci când Demetrius este hotărât să-și reia rolul de sclav, nici un fel de vorbe bune nu-l mai pot determina să revină. Acum rămăseseră unul lângă altul și se uitau la apa întunecată care fugea pe lângă flancurile galerei.

Greul are dreptate, își zise Marcellus. Aceasta este pacostea Imperiului roman: există o adunătură de *nebuni*. De aceeași boală suferă omenirea întreagă. Este *ne bună*. Dacă există o putere supranaturală care conduce universul, și asta trebuie să fie *ne bună*. Omenirea este *insană*. Bang-bang, bang-bang!

CAPITOLUL III

După ce minuscula corabie trecu de grupul insulelor Lapari, tocmai într-o perioadă dintre cele mai primejdioase ale anului, când marea se frământă adânc, și trecu printre grelele strâmtori ale Messinei, ajunse în ape liniștite și vântul domolit umfla pânzele de pe catarge; astfel comandantul Manius putu coborî de pe puntea de comandă ca să stea liniștit de vorbă cu pasagerul său.

— Spune-mi ceva și despre Minoa, stăruii Marcellus, după ce Manius îi povestise în toate amănuntele despre numeroasele călătorii pe care le făcuse, de la Ostia la Palermo și înapoi, de la Ostia în Creta, la Alexandria și Joppa.

Manius începu să râdă pe sub mustățile bleojdite.

— Vei avea ocazia să constați, Tribune, că nu există nici o localitate care să poarte numele Minoa. Iar când văzu mirarea cu care Marcellus se uita la el, așteptând o explicație, navigatorul acesta cu obrazul ars de soare și biciuit de vânturi, îi ținu o scurtă lecție de istorie, pe care în bună parte pasagerul său o cunoștea de mai demult.

Acum cincizeci de ani legiunile lui August asediaseră vechea cetate Gaza și o supuseseră, după lungi și crâncene lupte care costaseră mai multe vieți decât ar fi meritat această cucerire.

— Poate n-ar fi costat atât, declară Manius, dacă s-ar fi învoit să plătească importanta sumă ce se ceruse pentru întrebuințarea drumului caravelor care transportă șarea.

— Dar ce făceau cu beduinii? întrebă Marcellus.

— Tocmai... Împăratul ar fi putut oferi și beduinilor o despăgubire pentru întrebuințarea acestui drum, și totuși cheltuielile ar fi reprezentat mai puțin decât a costat războiul. Ca să-i putem spune Minoa, la Gaza, am pierdut douăzeci și trei de mii de legionari.

Manius continuă să-i spună ce știa. Bătrânul August era furios și-și pierduse cumpătul din cauza rezistenței încăpățanate a apărătorilor cetății - formați dintr-o adunătură de egipteni, sirieni și evrei - care nu se speriau de vederea sângelui, nu luau niciodată

prizonieri și erau cunoscători în meșteșugul torturilor de toate felurile. Presimțea că atitudinea lor este o sfidare premeditată a prestigiului roman, pentru care imperiul va trebui să curețe odată pentru totdeauna acest focar infect care este Gaza. Prin urmare, August decretă că de aici înainte localitatea va deveni o cetate romană și va purta numele de Minoa; toată lumea se aștepta ca locuitorii orașului să fie mulțumiți de binefacerile aduse de un stat civilizată și vor uita c-a putut să existe cândva o municipalitate atât de infectă, de nesănătoasă, nemulțumită și mereu pornită pe hartă, cum a fost Gaza.

— Dar Gaza, continuă Manius, a fost Gaza vreme de șaptesprezece secole și ar fi avut nevoie de ceva mai mult decât un edict al împăratului August ca să-și schimbe numele.

— Sau obiceiurile, dacă îmi dai voie să mai adaug și asta, zise Marcellus.

— Sau mirosurile, zise Manius. Probabil ai auzit că limanurile albe ale Mării Moarte sunt întocmai ca steanul de sare alături de un iezer din junglă, împrejurul căruia se adună animalele de toate neamurile și de toate mărimile pentru a se adăpa și a se încăiera. Asta așa a fost de când e lumea lume. Uneori câte un animal care se întâmpla să fie mai mare și mai puternic decât celelalte reușea să le alunge și să rămână singur stăpân. Altă dată animalele se însoțeau între ele și reușeau să alunge pe uzurpator, ca apoi să înceapă din nou să se încăiere între ele. Prin urmare aceasta ar fi Gaza care te așteaptă.

— Bine, dar steanul de sare nu este la Gaza, ci la Marea Moartă, zise Marcellus.

— Asta este adevărat, încuviință Manius, dar la Marea Moartă nu vei putea ajunge ca să ridici sare fără învoirea celor din Gaza. Vreme îndelungată leul lui Iuda a ținut departe pe toate celelalte animale, după ce a alungat hienele filistenilor. Uriașul elefant egiptean a speriat leul, ca la urmă tigru Alexandru să sară în spinarea elefantului. Dar după fiecare bătălie dobitoacele mărunte s-au apropiat din nou, ca să amușine leșurile și pe urmă să se sfâșie între ele, ca cele mai mari să vină iarăși pentru a le linge rănille.

— Și ce animal a venit după tigrul? întrebă Marcellus, deși cunoștea dinainte răspunsul ce-l va primi.

— Acvila romană, răspuse Manius. Stoluri nenumărate de acvile care veneau să roadă oasele, dar aici au mai găsit o mulțime de supraviețuitori care n-au fost dispuși să admită să li se roadă oasele.

În felul acesta s-a întâmplat ca noi să pierdem douăzeci și trei de mii de legionari romani pentru a putea pune stăpânire pe steanul de sare.

— O întâmplare foarte interesantă, murmură Marcellus, care până acum nu o auzise încă povestită în felul acesta.

— Tocmai, încuviință Manius, dar partea cea mai stranie este urmarea pe care au avut-o aceste lungi bătălii asupra vechii cetăți Gaza. După fiecare invazie, în cetate mai rămânea câte ceva din armata invadatorilor: dezertorii și cei care erau prea grav răniți pentru a se mai întoarce acasă. Aceștia s-au statornicit în Gaza - oameni din felurite neamuri - pentru a-și continua aici obiceiurile. Căpitanul străină din cap și făcu o strâmbătură. Oricine îți va putea spune despre certurile și încăierările frecvente din orașele portuare, cum sunt Rhodesia și Alexandria, unde populația amestecată este formată din oameni de toate culorile și de toate limbile. Unii afirmă că cel mai insuportabil infern de pe toate litoralele mărilor noastre este portul Joppa. Eu însă sunt de părere că Gaza este ultimul loc din toată lumea aceasta unde un om cu mintea întreagă ar fi dispus să trăiască.

— Probabil într-o bună zi Roma va fi obligată să curețe Gaza din nou, declară Marcellus.

— Este cu desăvârșire imposibil. Iar ceea ce ți-am spus despre Gaza rămâne valabil pentru întreaga regiunea aceasta, până la Damasc. Chiar dacă împăratul ar trimite toate legiunile pe care Roma le are disponibile, ar însemna cel mult că s-ar face un masacru cum istoria n-a cunoscut încă niciodată, și totuși victoria nu va putea fi permanentă. Un sirian nu poate fi nimicit în mod definitiv. Cât despre evrei... poți să ucizi un evreu și să-l îngropi, căci el totuși va ieși din mormânt teafăr și sănătos. Văzând expresia de haz întipărită pe obrazul lui Marcellus, Manius zâmbi și adăugă: Da, tribune, va ieși din mormânt urcându-se pe coada târnăcopului cu care i-ai săpat groapa și va încerca să-ți vândă giulgiul în care a fost înfășurat când l-ai coborât în groapă.

— Bine - întrebă Marcellus, care ar fi vrut să afle și alte amănunte referitoare la sarcina ce-l aștepta - dar garnizoana noastră din fortul Minoa, sau mai bine zis Gaza, nu încearcă să facă ordine în oraș?

— Nu încearcă câtuși de puțin. Și n-are nici un amestec în ceea ce se întâmplă în oraș. Fortul nu este în oraș, ci foarte departe spre răsărit, într-un deșert nisipos, presărat cu stânci de calcar și acoperit de scaieți. Acolo nu se găsesc mai mult de o mie cinci sute de oameni,

trupă și ofițeri, deși ar trebui să fie o legiune. Prezența lor acolo se datorește intenției de a face bandele de beduini să stea la distanță. Detașamentele armate pleacă din fort ca să însoțească caravanele și astfel să nu fie atacate de triburile acestor tâlhari. Dar din când în când, adăugă Manius, se întâmplă ca o caravană să plece la drum fără să se mai întoarcă niciodată.

— Așa ceva se întâmplă mai des? întrebă Marcellus, închipuindu-și că întrebarea pe care i-o pune va fi considerată drept motiv de continuare a conversației.

— Ia să fac o socoteală, murmură Manius și, închizând un ochi, începu să numere pe degetele cioturoase: Anul trecut n-am auzit decât despre patru cazuri similare.

— Numai despre patru, repetă Marcellus îngândurat. Bănuiesc că atunci când se întâmplă așa ceva înseamnă că dispare și detașamentul plecat din fort.

— Evident că dispare, răspuse Manius.

— Și legionarii sunt duși și vânduți ca sclavi?

— Nu-mi vine să cred. Beduinii nu au nevoie de sclavi și nici nu vor să-și bată capul cu ei. Beduinii sunt oameni sălbatici și cruzi ca vulpile, iar pe urma caravelor se furișează tot atât de nesimțiți ca și șacalii. Când vor să te atace, te lovesc pe la spate și-ți înfig între umeri hangerul până la plăsele.

— Garnizoana nu încearcă să răzbune niciodată aceste asasinate? Manius clătină din cap și zâmbi sinistru.

— Garnizoana de acolo, dacă-mi dai voie să-ți spun adevărul, nu este ce ar trebui să fie. Nimenea nu se interesează de soarta celor dispăruți. Oamenii nu sunt de ajuns de disciplinați, nu au comandanți care să-și facă datoria așa cum ar trebui și nu se interesează de soarta fortului. Revoltele sunt foarte frecvente și de fiecare dată este asasinat câte cineva. Nu se poate să ceri prea mult de la garnizoana unui fort care în marea majoritate a cazurilor își varsă sângele pe câmpul de exercițiu.

În noaptea aceasta Marcellus își zise că este de datoria lui să comunice lui Demetrius informațiile pe care le-a obținut. Stând amândoi întinși pe așternuturile lor din cabină, cu glasul stins făcu corintianului o schiță a condițiilor în care foarte curând se vor găsi amândoi, și-i vorbi pe un ton ca și când și sclavul său ar fi responsabil de atitudinea ce o vor adopta amândoi în noua situație.

Demetrius ascultă în tăcere povestea lungă pe care i-o debită Marcellus și, considerând-o drept o povestire lugubră, când termină, îndrăzni să-i spună pe un ton aproape indiferent:

— Stăpânul meu va fi totuși obligat să ia în primire comanda garnizoanei din fortul acesta!

— Firește, răspuse Marcellus, de vreme ce acesta este ordinul pe care l-am primit! Ce altceva aș putea face? Apoi, constatând că de pe celălalt așternut nu primește imediat un răspuns, întrebă din nou: Ce înțelegi cu vorbele acestea?

— Înțeleg, stăpâne, că oamenii din garnizoană sunt nemulțumiți și nedisciplinați, iar stăpânul meu va cere supunere. Nu este dreptul sclavului său să-i spună cum va putea obține această supunere; dar cred că pentru stăpânul meu va fi mult mai bine dacă va lua imediat în primire comanda garnizoanei... și cu toată energia necesară.

Marcellus se ridică într-un cot și încercă să vadă ochii greului prin întunericul și aerul îmbâcsit din cabină.

— Înțeleg ce te preocupă, Demetrius. Acum, după ce cunoaștem atmosfera din acest fort, ești de părere că noul legat nu trebuie să se gândească la felul în care ar putea să obțină aprobarea celor interesați, ci să se prezinte între membrii garnizoanei și să pocnească pe câțiva înși în creștetul capului, fără să mai aștepte prezentările.

— Cam în felul acesta m-am gândit și eu c-ar trebui să procedăm, încuviință Demetrius.

— Să le-o retezi chiar de la început, nu-i așa? La asta te-ai gândit?

— Când vrei să smulgi urzicile din lan, nu pui mâna pe ele în mod delicat, ci o încleștezi bine, ca să poți smulge urzica cu rădăcină cu tot. Probabil oamenii aceștia trândavi vor fi mulțumiți să asculte de un comandant care este atât de priceput și de energic ca stăpânul meu.

— Vorbele acestea, Demetrius, sunt plăcute la auz.

— Aproape toți oamenii, stăpâne, apreciază dreptatea și curajul. Stăpânul meu este om drept... dar este și curajos.

— Da, Demetrius, dar datorită acestor calități stăpânul dumitale a ajuns în situația în care se găsește, răspuse Marcellus râzând. Tocmai pentru c-a fost curajos!

Pentru că nu dorea să discute acest incident și nici n-ar fi vrut să lase conversația neterminată, Demetrius răspuse:

— Aveți dreptate, stăpâne! dar pe un ton atât de grav, încât Marcellus începu să râdă cu hohoté.

Urmă apoi o pauză foarte lungă, așa că probabil corintianul adormise, deoarece legănatul ușor al corabiei părea că te îmbie anume la somn. Vreme de un ceas, Marcellus rămase treaz și se gândi la planul pe care i-l sugerase credinciosul său sclav. „Demetrius are dreptate, își zise el. Dacă e să iau în primire comanda acestui fort, atunci va trebui s-o iau din primul moment când voi sosi acolo. În cazul acesta, chiar dacă se va întâmpla să fiu înfrânt, dispariția mea va fi demnă, decât dacă aș tolera încălcarea disciplinei”.

Trecuse demult de amiaza zilei de opt martie când căpitanul Manius făcu manevra necesară pentru a intra cu covata sa în apele portului din Gaza și se așternu cu flancul în lungul unui chei care era liber. Ca orice comandant de vas în momentul sosirii, era extrem de ocupat, dar găsi timpul necesar pentru a-și lua rămas bun de la tânărul tribun, într-o atitudine sumbră, caracteristică unei rude apropiate când se desparte de cel care trage să moară.

Demetrius fu între cei dintâi care coborâră din corabie. Puțin după aceea se întoarse împreună cu cinci sirieni voinici cărora le arătă bagajele pe care trebuiau să le ridice. Pe cheiul murdar al portului nu se vedea nici o uniformă militară, dar cu toate acestea Marcellus nu rămase dezamăgit, căci nu se așteptase să fie primit de cineva. Cei din garnizoană nu fuseseră înștiințați despre sosirea lui. Prin urmare era obligat să se prezinte la fort fără să fie însoțit de cineva.

Probabil datorită vârstei înaintate și infirmităților de care suferea, în Gaza nimic nu se putea executa cu promptitudine. Trecu un ceas întreg înainte de a se putea găsi catării de povară care să ducă bagajele. Tot așa se pierdu o vreme prețioasă până când le încărcară. Un alt ceas îl pierdură cu traversarea înceată a străzilor înguste și murdare și cu liniștirea protestelor celor care împiedicau circulația și trebuiau să se ferească din cale.

Sirienii bănuiră imediat când îi văzură uniforma de tribun care este destinația spre care se îndreaptă și se mulțumiră să murmure, fără să ridice glasul. La urmă ajunse într-o șosea care furnica de oameni și de praful răscolit de picioarele animalelor. În fruntea convoiului mergea Marcellus, încălecat pe o cămilă condusă de un sirian care mirosea destul de urât și cu care Demetrius se înțeleșese prin semn asupra prețului pe care-l ceruse pentru această expediție. Târguirea dintre ei distră pe Marcellus, deoarece corintianul, care era om liniștit și rezervat, începuse să țipe și să gesticuleze tot atât de violent ca și ceilalți. Fără să cunoască valoarea ce o avea banul aici în Gaza și nici

prețurile ce se obișnuiau pentru serviciile prestate, refuzase cu indignare prima ofertă a sirianului, ca după alte trei propuneri să ajungă apoi la o înțelegere, dar și de astă dată numai după nenumărate țipete și răcnete fioroase. Ar fi fost greu să recunoști pe Demetrius în rolul acesta nou pe care și-l asumase.

În depărtare, prin norii de praf galben ce le tăiau vederile, se arătă forma unui uriaș teren dreptunghiular, încins de ziduri înalte de cărămidă uscată în dogoarea soarelui, la fiecare colț cu câte un turn mai înalt. După ce se mai apropiară, văzură un drapel roman care atârna inert de pe prăjina oblică a unui turn.

O santinelă cu înfățișare respingătoare se desprinsese de lângă un grup de legionari care se așezaseră pe vine și, apropiindu-se de poarta cea mare a fortului, o deschise larg și le făcu semn să intre, fără să-i întrebe nimic. Probabil bădăranul acesta, își zise Marcellus, îi confundă cu o caravană care a venit să ceară o escortă. După ce intrară în curtea bătută de soare, o altă santinelă se ridică de pe treptele scării pretoriului și, apropiindu-se de ei, așteptă până când cămila lui Marcellus binevoi să-și îndoieie încheieturile care-i pârâiau. Demetrius, care supraveghease capătul din urmă al caravanei, descălecă de pe catâr și, apropiindu-se, se opri lângă stăpânul său. Santinela se uită curioasă la ei și, descoperind insignele tribunului, ridică mâna murdară în care ținea un paloș ruginit și salută cu indiferență.

— Eu sunt tribunul Marcellus Gallio! Cuvintele acestea răsunară violente și vibrând de energie. Am primit ordinul să iau comanda acestui fort. Condu-mă la ofițerul de serviciu.

— Centurionul Paulus nu este prezent, tribune.

— Unde se găsește?

— În oraș!

— Când centurionul Paulus pleacă în oraș, nu lasă pe nimeni care să-i țină locul în fort?

— A lăsat pe centurionul Sextus, dar tocmai acum el se odihnește și a dat ordine să nu fie tulburat de nimeni.

Marcellus făcu un pas înainte și se uită în ochii întunecați ai legionarului.

— Eu nu sunt obișnuit să aștept oamenii ca să-și termine somnul de după-amiază, zbieară el. Execută imediat ordinul și spală-ți murdăria de pe obraz înainte de a îndrăzni să te mai arăți în fața mea! Ce este acesta: un fort roman sau un coteț de porci?

Santinela clipi de câteva ori din ochi, apoi se retrase câțiva pași și dispăru pe ușa de la intrare. Marcellus se plimbă nemulțumit prin fața acestei intrări și începu să se frământa tot mai adânc, pe măsură ce trecea timpul. După ce așteptă câteva minute, urcă treptele scării, urmat de aproape de Demetrius, și traversă coridorul întunecat. În calea lui ieși o altă sentinelă.

— Condu-mă la centurionul Sextus! țipă Marcellus.

— Din ordinul cui? întrebă sentinela nemulțumită.

— Din ordinul tribunului Marcellus Gallio, care și-a asumat comanda acestui fort. Ia-o înainte... și umblă repede!

În aceeași clipă o ușă de alături se deschise și în fața lui apăru un bărbat voinic și bărbos, îmbrăcat într-o uniformă ponosită, cu acvila neagră țesută pe mâneca dreaptă a tunicii de culoare roșie. Marcellus dădu sentinela la o parte și ieși în fața lui.

— Dumneata ești centurionul Sextus? întrebă el, și după ce Sextus dete din cap cu indiferență adăugă: Prințul Gaius mi-a dat ordin să iau comanda acestui fort. Poruncește oamenilor dumitale să-mi aducă bagajele.

— Eeh... las-o mai domol... nu mă lua atât de repede, îngăimă Sextus. Ia să vedem mai întâi ordinul acesta!

— Poftim, răspuse Marcellus și-i întinse sulul de pergament.

Sextus îl desfășură cu indiferență și-l ridică la ochi ca să-l poată citi, căci coridorul era copleșit de umbră.

— Centurioane Sextus! strigă Marcellus cu glasul răstit, te previn c-ar fi mult mai bine să trecem în biroul legatului-șef pentru a examina acest document. În țara al cărui cetățean sunt eu, se obișnuiește ca oamenii să fie și curtenitori...

Sextus rânji și ridică din umeri.

— Acum te găsești la Gaza, răspuse el aproape cu dispreț. Vei avea ocazia să constați că aici la Gaza noi avem obiceiul să procedăm mai domol și avem mai multă răbdare decât egalii noștri care se găesc la Roma și umblă mai bine îmbrăcați decât umblăm noi, adăugă Sextus și apucă în lungul sălii: Sunt și eu cetățean roman.

— De când este centurionul Paulus comandantul acestui fort? întrebă Marcellus, uitându-se în largul camerei în care-l introdusese Sextus.

— Din decembrie. A luat comanda în mod temporar, după moartea legatului Vitelius?

— Din ce cauză a murit Vitelius?

— Eu nu știu din ce cauză!

— Prin urmare nu de pe urma rănilor primite? insinuă Marcellus.

— Nu, tribune. A fost bolnav. Zăcuse de friguri.

— Nu m-aș mira dacă ați fi toți bolnavi, declară Marcellus și, făcând o strâmbătură de dezgust, își scutură mâinile. Apoi, întorcându-se spre Demetrius, îi porunci să stea de strajă lângă bagaje până când vor veni oamenii să le ridice.

Sextus spuse ceva în șoaptă santinelei, care plecă imediat.

— Te voi conduce în camera pe care o vei putea ocupa până în momentul când comandantul Paulus se va întoarce, zise el și se apropie de ieșire. Marcellus îl urmă. Camera pe care i-o arătă avea un așternut, o masă și două scaune. Încolo era goală și tot atât de tristă ca și o celulă de închisoare. O ușă da spre un mic cabinet.

— Dă ordin să mai aducă un așternut în vizuina aceasta, porunci el. Sclavul meu va dormi aici.

— Sclavii n-au voie să doarmă în camere destinate ofițerilor, răspunse Sextus categoric.

— Al meu va dormi!

— Procedeu acesta este contrar ordinelor!

— În fortul acesta nu există alte ordine decât cele date de mine! ripostă Marcellus.

Sextus dădu din cap și, când ieși din cameră, colțul gurii i se strâmbă de un rânjet enigmatic.

În seara aceea se petrecu o scenă memorabilă în fortul Minoa. Ani de-a rândul întâmplarea aceasta fu repetată atât de des, încât deveni un fel de legendă.

Însoțit de sclavul său, Marcellus intră în sala de mese, unde ofițerii mai tineri erau așezați pe scaune. Nu se ridică nici unul în picioare, dar în privirile lor nu era nici o urmă de ostilitate când se întoarseră și se uitară după el, cum se apropie de masa din mijlocul sălii. Dintr-o singură privire fugară, Marcellus constată că el este cel mai tânăr între cei prezenți. Demetrius se duse de-a dreptul la bucătărie, pentru a se ocupa de servirea stăpânului său.

Puțin după aceea apăru centurionul Paulus, urmat de Sextus, care probabil îl așteptase, ca să-l informeze despre ceea ce s-a întâmplat. Când se apropiară de masa din mijlocul sălii, se simți un fel de mișcare surdă. Sextus, pe un ton nemulțumit, făcu prezentările. Marcellus se ridică în picioare și era gata să întindă mâna spre

centurion, dar acesta se prefăcu că nu vede gestul făcut de el; se înclină ușor, apoi își feri scaunul și se așeză. Nu era beat, dar se vedea destul de limpede c-a băut. Obrazul lui tras, acoperit de țepii unei bărbi nerase de trei zile, era buhăit și aprins; începând să mănânce, constată că-i tremură mâinile murdare. Dar abstracție făcând de înfățișarea lui de acum, se vedea destul de limpede c-a avut parte de o educație aleasă, pe care a uitat-o demult. „Omul acesta ar fi putut să devină cineva!” își zise Marcellus.

— Noul legat, ei? îngăimă Paulus cu gura plină. N-am fost înștiințați despre această numire. În orice caz, continuă el și făcu un gest nepăsător din mână, scoțând din castron o nouă bucată de carne pe care o bagă în gură, despre asta vom putea discuta mai târziu; poate chiar mâine. Vreme de câteva minute mestecă între măsele carnea grasă, apoi sorbi cu lăcomie din cupa de vin indigen, așezată în fața lui.

După ce termină de mâncat, Paulus își încrucișă pe masă mâinile păroase și se uită cu insolență la tânărul intrus. Marcellus îi înfruntă privirile tulburi, fără să clipească. Fiecare dintre ei era conștient că în clipa aceasta au început să se cântărească unul pe altul, nu numai în ceea ce privește înălțimea și greutatea - căci în această privință erau aproape la fel, cu singura deosebire că Paulus era cu câțiva funzi mai greu și câțiva ani în plus - ci mai mult pentru a-și da seama de valoarea și capacitatea omului în sine. Paulus râse disprețuitor.

— Gallio... acesta este un nume cunoscut, declară el sarcastic. Nu cumva ești înrudit cu bogatul Senator?

— Este părintele meu! răspuse Marcellus cu glasul ca de gheață.

— O... ho-ho-ho! chicoti Paulus. Care va să zică trebuie să fii unul dintre cei care au pătruns în Ordinul Tribunilor datorită relațiilor de familie, adăugă el batjocoritor.

Se uită în largul sălii și conversațiile celor prezenți încetară numaidecât.

— Cred că prințul Gaius ar fi putut găsi un post mai plăcut pentru fiul senatorului Gallio, continuă el, ridicând glasul ca să poată fi auzit și de ceilalți. Pe Iovis! exclamă el înveselit și lovi pe Sextus cu palma între spete. Abia acum înțeleg: fiul lui Marcus Lucan Gallio a fost un tânăr care la Roma și-a făcut de cap. Apoi se întoarse din nou spre Marcellus: Fac prinsoare, tribune, că aceasta este prima însărcinare ce ți s-a dat până acum.

— Adevărul este acesta, răspuse Marcellus. În sală se făcuse o tăcere ca de cimitir.

— Până acum în viața dumitale n-ai dat nici un ordin, nu-i așa? întrebă Paulus în bătaie de joc.

Marcellus împinse scaunul și se ridică în picioare, simțind că ochii tuturor sunt îndreptați spre el și-l urmăresc cu toată atenția.

— Sunt pe cale să dau un ordin chiar acum, declară el energic. Centurioane Paulus, ridică-te în picioare și cere-ți iertare pentru purtarea necuviincioasă față de un ofițer.

Paulus își petrecu brațul pe după spătarul scaunului și rânji:

— Ai dat un ordin nepotrivit, tinere, zis eel. Apoi, uitându-se la Marcellus și văzându-l că trage paloșul, dădu scaunul peste cap și sări în picioare: tinere, cred c-ar fi mult mai bine să renunți la treaba asta.

— Feriți scaunele și mesele din cale, porunci Marcellus.

În momentul acela nimeni nu se mai putea îndoi de intențiile tânărului tribun. El și Paulus merseseră prea departe unul față de altul pentru a mai putea da înapoi. Mesele fură repede împinse spre pereții sălii și scaunele așezate peste ele. Lupta începu.

Spectatorii înțelesesă chiar de la început că Paulus este hotărât să termine repede și definitiv cu adversarul său. În calitate de comandant al fortului, nu se bucura de nici o autoritate în fața subalternilor săi, datorită faptului că era fire violentă și ducea o viață dezordonată. Fără îndoială, își zisese el, datorită unei victorii prompte, își va putea reface prestigiul. Ce va urma după aceea îl interesa prea puțin, deoarece el nu avea nimic de pierdut. Legăturile cu Roma erau foarte anevoioase. Situația unui comandant în slujbă este nesigură și de scurtă durată. La Roma nu se interesa nimeni de ceea ce se petrecea în fortul Minoa. În orice caz era riscant să ucizi pe fiul unui senator, dar cei prezenți vor depune mărturie că tribunul a fost cel dintâi care a tras paloșul.

Paulus începu imediat să atace, lovind cu violență, așa că fiecare dintre aceste lovituri ar fi putut să despice pe adversarul său în două dacă paloșul lui ar fi căzut acolo unde ar fi vrut el și n-ar fi întâlnit apărarea lui Marcellus, care chiar de la început acceptase să rămână în defensivă și să se retragă, până când ajunseră aproape de capătul sălii uriașe. Ochii tinerilor ofițeri, care se înșiraseră în lungul peretelui, pândeau cu toată atenția. Demetrius încheștă pumnii și se uită speriat la stăpânul său, când constată că este gata să fie strâmtorat într-un colț al sălii.

Centurionul urmărea pas cu pas pe adversarul său, care se retrăgea și împărțea lovituri pe stânga și pe dreapta, întâlnind de fiecare dată paloșul în calea sa. Când constată că Marcellus nu mai are unde se retrage, începu să rădă sinistru, simțindu-se sigur de victoria sa, și domoli loviturile. Dar în râsul acesta lui Marcellus i se păru că simte un tremur de spaimă și înțelese că răirirea loviturilor nu se datorește certitudinii în victorie, ci faptului că Paulus începuse să ostenească. Când ridică paloșul, pe obrazul lui se vedea o tresărire, ceea ce însemna c-au început să-l doară încheieturile brațului. Paulus nu făcuse exerciții de vreme îndelungată și viața pe care o ducea la Minoa îl moleșise, deoarece aici serviciul era foarte ușor.

Când ajunseră în colțul sălii, Paulus ridică brațul înțepenit, pentru a da o lovitură năprasnică, dar de astă dată Marcellus n-o mai așteptă, ci-și rezezi paloșul din flanc și ajunse atât de aproape de gâtul lui, încât Centurionul își retrase capul, așa că lovitura dată de el căzu în gol. În aceeași clipă Marcellus se întoarse în loc cu o iuțea nebănuită și Paulus fu împins spre colțul sălii.

Tribunul nu încercă să profite imediat de acest avantaj. Obosit de efortul neobișnuit, Paulus respira șuierător și gura i se strâmbase de spaimă. Încetase să mai atace și, schimbându-și tactica, păru că-și aduce aminte de exercițiile de altădată. În același timp se dovedi că nu este nici luptător de rând. Marcellus își zise că probabil înainte de asta Paulus ar fi putut să fie clasificat printre cei mai buni luptători în arenă.

În timpul acestei lupte Marcellus dădu din nou cu ochii de obrazul lui Demetrius și constată că trăsăturile lui s-au destins. Asta însemna că în momentul acesta se găsește în postura cunoscută și va lupta bazându-se pe îndemânare, nu pe forța brută. Prin urmare, cu atât mai bine. Până acum Marcellus nu avusese ocazia să se bată cu un adversar care învărtește paloșul ca pe un topor cu care ar vrea să-l toace bucăți. De astă dată Paulus lupta cum se cuvine unui centurion roman, nu ca un casap.

Câteva clipe tășurile paloșelor se auziră zăngănind de fiecare dată când se încrucișau, dar Marcellus începuse să înainteze. O singură dată Paulus se uită împrejurul său, pentru a constata cât loc i-a mai rămas, iar Marcellus se retrase câțiva pași pentru a-i acorda un avans. Era limpede pentru toți cei care urmăreau lupta dintre ei că scopul urmărit a fost să-i ofere o nouă posibilitate. Se auzi o exclamație de mirare. Atitudinea aceasta a noului legat nu era

conformă cu tradițiile din Minoa, ci le aducea aminte de felul în care la Roma oamenii curajoși au obiceiul să se lupte unul cu altul. Ochii lui Demetrius străluceau de mândrie. Stăpânul său era bărbat de rasă. „*Eugenos!*” exclamă el.

Paulus însă nu părea dispus să primească concesii. Înaintă repede spre adversarul său cu îndrăzneala caracteristică celui care a câștigat teren datorită priceperii proprii și se strădui să determine pe Marcellus să se retragă din nou. Dar lupta continuă acum, fără să se decidă încă. Paulus încercă toate loviturile tactice posibile, dar începuse să se simtă epuizat și apărarea lui devenea din ce în ce tot mai întârziată și el mai vulnerabil. În două rânduri spectatorii constatară că pentru Marcellus ar fi fost foarte ușor să termine cu el. Dar imediat după aceea îl văzură că face o mișcare neașteptată, care determină sfârșitul dramatic al acestei lupte.

Pândind ocazia potrivită, își rezezi vârful lat al paloșului în garda celui pe care se încheștase mâna obosită a lui Paulus și i-l smulse din mână. Paloșul căzu pe dușumele și se auzi zdrăngănind. Urmă o clipă de profundă tăcere. Paulus rămase nemișcat. Atitudinea aceasta, își ziseră cei dimprejurul lui, îi face onoare, căci, deși pe obraz i se vedea mirarea pricinuită de această întâmplare neașteptată, expresia lui nu era a unui laș. Paulus fusese categoric înfrânt, totuși omul acesta avea calități pe care nimenea nu le bănuise încă.

Marcellus se plecă și, apucând paloșul de vârf, îi făcu vânt cu toată puterea și-l rezezi în aer; paloșul se învârti de câteva ori și se înfipse în scândurile groase din care era făcută ușa, răbufnind adânc și tremurând ușor. Urmă o nouă tăcere pe care n-o întrerupse nimeni. Apoi Marcellus întoarse în mână și paloșul său propriu și-l rezezi spre aceeași țintă. Se auzi din nou răbufnitul scândurilor și paloșul se înfipse foarte aproape de al lui Paulus.

Cei doi adversari se examinară în tăcere. Apoi Marcellus începu să vorbească cu glasul categoric, dar fără nici o urmă de aroganță:

— Centurioane Paulus, începu el, aștept să-ți ceri iertare pentru purtarea dumată necuviincioasă față de un ofițer.

Paulus își îndreptă trupul și respiră adânc; se întoarse puțin și examinează cercul spectatorilor care se strânseseră în jurul lor, dar nu zise nimic, ci-și încrucișă brațele pe piept și zâmbi disprețuitor.

Marcellus trase încet pumnalul din cingătoare și făcu un pas înainte. Paulus nu se mișcă.

— Centurioane, începu Marcellus din nou, pregătește-te de apărare. Cred că ai și dumneata un pumnal! Te sfătuiesc să-l întrebuițezi! și mai făcu un pas spre el: Căci, dacă nu vei executa ordinul pe care ți l-am dat, te voi ucide.

Situația lui Paulus nu era dintre cele mai plăcute, totuși reuși să murmure câteva cuvinte de scuză. Ceva mai târziu, vorbind despre această scenă, Demetrius declară că Paulus nu este un bun orator, judecând după felul în care a vorbit, dar Marcellus fu de părere că această apreciere nu are nici un rost. După ce termină cu ce avea de spus, Marcellus îi răspunse:

— Primesc scuzele dumitale, centurioane. Urmează acum altceva ce probabil vei găsi de cuviință că va trebui să spui colegilor dumitale ofițeri. Până acum n-am fost prezentat în mod oficial. În calitate de comandant care pleacă, cred că cinstea de a îndeplini această formalitate îți revine dumitale.

De astă dată păru că Paulus și-a revenit, deoarece pronunță formula obișnuită cu glasul plin și categoric.

— Vă prezint pe tribunul Marcellus Gallio, legatul acestei legiuni și comandantul acestui fort.

Se auzi un zdrăngănit de paloșe care se ridicară pentru salut: toți ofițerii prezenți își scoaseră paloșele, afară de pântecosul Sextus care se prefăcea că-și strânge centironul.

— Centurioane Sextus, strigă Marcellus cu glasul sever. Adu-mi paloșul!

Ochii celor prezenți se întoarseră spre Sextus, care se îndreptă rușinat spre ușa principală și smulse paloșul înfipt în scândura groasă.

— Adu și paloșul centurionului Paulus! porunci Marcellus.

Sextus se opinti a doua oară și smulse paloșul din ușă, apoi se apropie cu pași grei și abătut. Marcellus luă armele grele și întinse lui Paulus paloșul, apoi așteptă să primească salutul lui Sextus. Acesta se execută fără să mai ezite. Paulus salută și el, înainte de a-și băga paloșul în teacă.

— Acum vom putea continua cu cina, zise Marcellus cu glasul rece. Așezați mesele la loc. Măine dimineață la ora cinci se va servi masa trupei. Toți ofițerii vor fi obligați să se prezinte la serviciu proaspăt bărbierii. La ora șase se va face o inspecție, pe terenul de exerciții, de către comandantul secund Paulus. Deocamdată atât ar fi tot, sfârși tribunul.

După ce se așezară din nou la masă, Paulus își ceru voie să se retragă și Marcellus fu de acord. Sextus se luă după el, fără să-și fi cerut învoire; când îl întrebă cu glasul răstit, nu cumva a uitat ceva, acesta îngână c-a terminat cu mâncarea.

— În cazul acesta vei avea timpul necesar să faci ordine în camerele destinate comandantului, ca să le pot ocupa chiar astă-seară.

Sextus dădu din cap în semn c-a înțeles ordinul și se îndreptă din nou spre ieșire. Nimeni nu mai avea poftă de mâncare, dar cu toate acestea ofițerii se străduiră să termine cu cina. Marcellus întârzie în fața mesei, iar la urmă, când se ridică în picioare, toți cei din sală îl salutară. Se înclină în fața lor și se îndreptă spre ieșire, urmat de Demetrius. Când trecură prin fața ușii deschise de la camera comandantului, în drum spre încăperea ce le fusese indicată chiar la sosire, constatară că un grup de sclavi se zoreau să pregătească odăile pentru a putea fi imediat ocupate.

Nu mult după aceea veniră oamenii care trebuiau să mute bagajele în apartamentul comandantului. După ce rămaseră singuri, Marcellus se așeză în fața biroului său. Demetrius rămase în picioare în fața lui.

— Ei, ia să-mi spui, Demetrius, întrebă Marcellus și ridică privirea spre el, ce te preocupă?

Demetrius își apropie lincea de frunte pentru salut.

— Aș vrea să vă spun, stăpâne, că mă simt foarte onorat de faptul că sunt sclavul comandantului din Minoa.

— Îți mulțumesc, Demetrius, răspunse Marcellus și zâmbi obosit. Va trebui să mai așteptăm - pentru a ne putea convinge - cine va comanda în Minoa. Aici oamenii sunt încăpățânați rău. Începutul a fost mulțumitor, dar este mult mai greu să te împaci cu oamenii, decât să te cerți cu ei.

În timpul primelor zile legionarii fortului păreau morocănoși. Noul legat le dovedise că înțelege să-și exercite autoritatea cu toată energia, dar deocamdată nu exista nici o dovadă din care ai fi putut deduce că această autoritate va fi acceptată de bunăvoie sau va fi impusă cu sila.

Paulus pierduse o mare parte a prestigiului de care se bucurase, dar trecerea lui în fața legionarilor era și acum destul de mare. Executa ordinele cu o atitudine respectuoasă, dar era atât de tăcut și de întunecat, încât nimeni nu putea bănuși ce gânduri clocesc în mintea lui. Fie că rănilor mândriei sale nu se vindecaseră încă, fie că premedita o răzbunare, asta urma să se constate abia mai târziu.

Marcellus nu reușise să-și formeze încă o părere definitivă despre această problemă. În fiecare noapte Demetrius își întindea așternutul în fața ușii, pe partea dinăuntru, și dormea cu pumnalul în mână.

Peste o săptămână tensiunea aceasta păru că s-a mai liniștit puțin, pe măsură ce membrii garnizoanei începeau să se obișnuiască cu noua disciplină. Marcellus dădea ordine scurte și cerea supunere absolută, nu indiferența care până acum fusese destul de bună pentru Gaza, ci executarea promptă și viguroasă, așa că oamenii nu mai îndrăzneau să pună întrebări prostesti și nici să invoce pretexte ridicole.

Noul comandant crezu de cuviință că relațiile dintre el și subalternii lui să-și urmeze cursul firesc, fără nici un fel de străduință din partea lui în scopul acesta. Nu admitea nici un fel de favoritism, își păstra demnitatea oficială și în contactul ce-l avea cu ceilalți ofițeri în legătură cu serviciul nu-și pierdea vremea. Era just, înțelegător și accesibil, dar extrem de categoric. Foarte curând după aceea întreaga garnizoană simți efectul sever în noua aplicare a regulamentelor, dar fără nici un fel de nemulțumire vizibilă. Legionarii se mișcau sprinteni și păreau că sunt mândri de uniformele lor îngrijite. Înfățișarea și moralul ofițerilor se îmbunătățise foarte mult.

În fiecare dimineață, Paulus, care acum era comandant secund, se prezenta în biroul lui Marcellus pentru a primi ordinele. Nu schimbă nici o vorbă referitoare la întâlnirea lor dramatică. Conversația dintre ei se desfășura în termeni glaciali și se limita la cea mai severă curtenie oficială. Paulus, îmbrăcat în mod ireproșabil, se prezenta la ușa biroului și cerea să fie introdus în fața comandantului. Santinela îl anunța, iar comandantul îi spunea să introducă pe centurion. Paulus intra și lua poziția de drepti în fața biroului. Apoi se salutau.

— Va trebui să înlocuim șase cămile de transport, comandante.

— De ce? Întrebarea răsună ca un pocnet de bici.

— Una este șchioapă. Două sunt bolnavé. Trei sunt prea bătrâne pentru a mai putea face serviciu.

— Înlocuiește-le!

— Am înțeles, comandante.

Imediat după aceea Paulus saluta și părăsea biroul. Uneori Marcellus se întreba: oare relațiile acestea dintre ei vor continua și de aici înainte în felul acesta? Nu-i venea să creadă. Începuse să se simtă singur în situația aceasta pe care și-o alesese pentru impunerea disciplinei. Presimțea că Paulus este un bărbat cumsecade, dar anii de exil îl înăcriseră și era plictisit de moarte de zădărnicia felului de viață

din deșertul acesta. Marcellus își zise că, dacă Paulus va arăta o cât de ușoară dispoziție de a se împrieteni cu el, va primi aceste avansuri ale lui, dar încolo nu va face nici un pas mai departe. Și nici nu va lua el însuși această inițiativă.

Cât despre centurionul Sextus, cu acesta venea foarte rar în contact, deoarece Sextus își primea ordinele prin intermediul lui Paulus. Individul acesta uriaș și morocănos își îndeplinea însărcinările cu cea mai mare minuțiozitate, dar părea nemulțumit. În timpul mesei nu spunea niciodată nimic; după ce termina cu mâncarea, făcea o strâmbătură și-și cerea voie să plece.

Într-o seară, la zece zile după sosirea la Minoa, Marcellus constată că la masă scaunul lui Sextus a rămas neocupat.

— Unde este? întrebă comandantul și făcu semn spre scaunul liber.

— Și-a rupt un picior, răspunse Paulus.

— Când?

— Astăzi după-amiază.

— Cum s-a întâmplat accidentul?

— O aripă a porții celei mari a căzut peste el, comandante.

Marcellus se ridică imediat în picioare și ieși din sală. O clipă mai târziu se ridică și Paulus și-l ajunse pe coridor, în drum spre camera lui Sextus, și străbătură distanța împreună, mergând la pas.

— Ruptura este gravă?

— Osul s-a rupt ca și când ar fi tăiat pulpa de sus a piciorului. Nu este prea zdrobit.

Pe Sextus îl găsiră întins pe spate, cu fruntea acoperită de sudoare. Se uită la ei și făcu o mișcare, ca și când ar fi vrut să-i salute.

— Doare rău? întrebă Marcellus.

— Nu doare, comandante, răspunse Sextus și scrâșni din dinți.

— Miști cu tot curajul, ripostă Marcellus. O minciună tipic romană. Sunt convins că nu vei admite că te doare chiar dacă ar fi să te taie bucățele. Mindirul acesta nu e bun; se leagănă ca un hamac. Va trebui să găsim altul. Ți-au adus cina?

Sextus clătină din cap și-i spuse că n-are nevoie de nimic.

— De... să vedem! ripostă Marcellus nemulțumit.

Dimineața următoare în timpul inspecției, între cei cantonați în corturile cafenii din apropierea terenului de exerciții se răspândi știrea că noul comandant - cel care aleargă de la un capăt la altul al terenului și umblă încruntat - s-a dus aseară la bucătăria ofițerilor și a

supravegheat bucătarul până când a pregătit o ciorbă caldă și consistentă pentru bătrânul Sextus; apoi l-a mutat într-o cameră mai luminoasă și a stat până când i-au făcut un pat special pentru el.

Abia în ziua aceasta Marcellus deveni de fapt comandantul fortului Minoa. În aceeași seară Demetrius renunță să-și pregătească pumnalul pe care îl lua cu el în pat și să mai încuie ușa de la intrare.

Dimineața următoare Paulus feri sentinela din cale și intră, fără altă ceremonie decât salutul regulamentar. Marcellus îi făcu semn spre un scaun liber și Paulus se așează.

— E cald astăzi, centurioane Paulus, începu Marcellus.

— Aici la Gaza nu suntem obișnuiți cu vreme plăcută. Clima se potrivește cu temperamentul oamenilor. Sau este prea cald, sau este prea frig, zise Paulus și, proptindu-se în spătarul scaunului, își băgă mâinile în cingătoare. Evreii vor avea în curând o mare sărbătoare, comandante. Aceasta va dura vreme de o săptămână, când luna va fi plină, în luna căreia ei îi zic Nisan. Probabil ai auzit de asta.

— Nu... n-am auzit încă niciodată, admise Marcellus. Chestiunea aceasta ne interesează și pe noi?

— Aceasta este săptămâna Paștilor evreiești, pe care o serbează în amintirea scăpării lor din robia Egiptului.

— Ce au căutat în Egipt? întrebă Marcellus cu indiferență.

— În timpul din urmă n-au mai căutat nimic... Afacerea asta s-a întâmplat acum cincisprezece secole.

— O, va să zică așa. Evreii își mai aduc aminte și astăzi?

— Evreii, comandante, nu uită niciodată nimic. În fiecare an, pe vremea asta, toți evreii care au posibilitatea să plece la drum se adună în Ierusalim pentru a „mânca Paștile”, adică azimele, cum spun ei; mulți dintre ei se interesează cu această ocazie de serbări organizate în familie, de petreceri, de jocuri, de licitații și tot felul de distracții. Caravanele vin din mari depărtări pentru a-și expune mărfurile. Mii de oameni se îndreaptă spre oraș; ei poposesc la poala colinelor ce împresoară cetatea din toate părțile. Este un spectacol foarte colorat, comandante.

— Presupun că l-ai văzut.

— De fiecare dată, comandante, în cei unsprezece ani de când am fost trimis în fortul acesta, încuviință Paulus. Procuratorul Iudeii, care este la Ierusalim - cred că ești informat că această instituție este cea mai importantă dintre toate celelalte care se găsesc în Palestina -

așteaptă să i se trimită detașamente de legionari din toate forturile de la Capernaum, Joppa și Minoa.

— Prin urmare mulțimea aceea de oameni este turbulentă? întrebă tribunul.

— Nu s-ar putea spune că este turbulentă. Dar de fiecare dată când se adună mai mulți evrei laolaltă, de obicei lumea vorbește despre revoluție. Dar altceva nu fac, decât cântă, bocesc și vorbesc despre Țara Făgăduinței pe care au pierdut-o. După câte știu eu, până acum nu s-a întâmplat ca situația să degenereze, decât cel mult în câteva manifestații de stradă, lipsite de însemnătate. Procuratorul însă este de părere că la astfel de ocazii nu strică să fie văzute cât mai multe uniforme de legionari romani și să se facă o paradă în apropierea templului, adăugă Paulus și începu să râdă.

— Vom primi un ordin oficial în scopul acesta?

— Nu, comandante. Procuratorul nu-și dă osteneala să mai pună un curier pe drumuri. Consideră ca de la sine înțeles ca un detașament din Minoa să se prezinte.

— Foarte bine, Paulus. Câți oameni vom trimite și când vor pleca?

— Vom trimite o centurie întreagă. Drumul până acolo durează trei zile și vor pleca poimăine.

— Vei lua măsurile necesare în scopul acesta, Paulus. Vrei să iei comanda acestei centurii sau ești sătul de astfel de spectacole?

— Sătul! Nici pomeneală de așa ceva! expediția aceasta este singurul eveniment mai important al anului! Și dă-mi voie să-ți spun, tribune, că dacă ne vei însoți vei avea toate motivele să fii mulțumit.

— Dacă ești de această părere, atunci voi merge și eu. Ce echipament vom lua cu noi?

— Echipamentul nu va fi tocmai greu de purtat. Fiind vorba despre o festivitate de gală, vom lua cele mai bune uniforme. Cred că vei avea motive să te mândrești de oamenii pe care-i comanzi, căci aici este considerată drept recompensă a vredniciei să fii ales în detașamentul care pleacă, și legionarii au și început să-și frece armele și cataramele. Altceva nu vom lua decât proviziile și corturile pentru popasuri. La Ierusalim suntem cantonați în barăci confortabile și mâncarea de cea mai bună calitate ne este oferită de anumiți oameni bogați din oraș.

— Cum se poate? întrebă Marcellus și ridică obrazul mirat spre el. Nu sunt nemulțumiți de administrația romană din Ierusalim?

Paulus râse sarcastic.

— Cei care simt jugul dominației romane sunt oameni din pătura de jos a dominației. Cât despre oamenii bogați, dintre care foarte mulți se ocupă de încasarea birurilor cuvenite lui Tiberiu - din care rețin un sfert și pentru ei - aceștia sunt obligați să plângă și ei din cauza regatului lor pierdut, dar negustorii aceștia bătrâni și pântecoși, precum și cămătarii, ar rămâne îngroziți în ziua când ar izbucni o adevărată revoluție. Vei constata că bătrânii orașului și procuratorul nu sunt cu nimic mai buni decât tâlharii de drumul mare, deși se prefac că n-au cu ce trăi.

— Paulus, ceea ce-mi spui mi se pare nemaipomenit. Eu mi-am închipuit întotdeauna că evreii sunt patrioți înfocați și dușmani înrăiți ai imperiului.

— Presupunerea aceasta este întemeiată, comandante, dar numai în ce privește poporul de jos. Mai speră și astăzi că vor reuși să obțină vechea lor independență. Fără îndoială ai auzit și despre străvechii lor mit despre Mesia.

— Eu n-am auzit nimic. Ce este asta, Mesia?

— Mesia este liberatorul lor, comandante. În conformitate cu ceea ce au spus profeții lor, acesta va apărea într-o bună zi pentru a-i organiza ca să-și poată recuceri libertatea.

— N-am auzit niciodată despre un astfel de mit, declară Marcellus cu indiferență. Dar nici nu e de mirare. Pe mine nu m-au interesat niciodată superstițiile religioase.

— Nici pe mine, adăugă Paulus. Dar în săptămâna Paștilor auzi foarte mult vorbindu-se despre acest Mesia, declară el și începu să râdă. Vei avea ocazia să vezi pe oamenii aceștia înalți și pântecoși, îmbrăcați în levitele lor lucitoare, care-i înfășoară de la gât până în vârful picioarelor, cum stau cu capetele prăvălite pe spate, cu ochii închiși ridicați spre cer, bătându-se cu pumnul în piept și plângând după regatul lor pierdut, în timpul cât invocă pe Mesia. Dar în realitate ei nu au nevoie de alt regat decât cel care le poate umple chimirele de bani și pântecele de hrană bună. Nu au nevoie de un Mesia care ar avea intenția să instige o revoluție împotriva Imperiului roman, deoarece în cazul acesta ei ar fi cei dintâi care s-ar rezezi s-o suprimă.

— Ce adunătură de ipocriți! murmură Marcellus.

— Admit că sunt ipocriți, dar îți dau foarte bine de mâncare dacă se întâmplă să te găsești în casa lor.

O bucată de vreme tribunul nu mai zise nimic, ci clătină din cap dezgustat și nemulțumit.

— Lumea este plină de ticăloșii, dar aceasta de acum întrece tot ce am auzit până astăzi.

— Ți-e și silă să te gândești, scrâșni Paulus. Spectacolul acesta mă îndeamnă să trag cuțitul și să-l înfig în coasta câte unuia care trece în lungul ulițelor cu brațele ridicate spre cer, murmurând rugăciuni, iar după el se ține lungul convoi al celor săraci, bolnavi, orbi și ologi care sunt convinși că, încredințând cauza lor sfântă acestor ticăloși farisei, ea se găsește în mâini bune. Paulus se întoarse într-o parte pe scaun ca să se uite spre ușă și dădu cu ochii de Demetrius, care sta pe coridor și-i putea auzi ce vorbesc. Ochii lui Marcellus îl urmăriră:

— Sclavul meu, care este grec, centurioane, nu vorbește niciodată. Prin urmare nici să nu te gândești c-ar fi în stare să divulge obiectul unei conversații dintre noi, declară el cu glasul în șoaptă.

— Ce voiam să-ți spun, continuă Paulus cu glasul stins. A, da; oricât de revoltătoare ți s-ar părea această situație din Ierusalim, ea nu este ceva neobișnuit. Apoi se aplecă peste birou și continuă: Fără oamenii bogați din provinciile pe care noi le-am supus - oameni a căror lăcomie și zgârcenie sunt mult mai mari decât patriotismul lor local - Imperiul roman s-ar prăbuși!

— Fii cu băgare de seamă, Paulus, căci este primejdios să faci astfel de afirmații. Teoriile acestea ar putea să-ți pricinuiască nemulțumiri.

Paulus încruntă din sprâncene și trupul îi deveni rigid.

— Nemulțumiri, comandante! ripostă el cu amărăciune. De acestea am avut destule! Am fost destul de prost să fiu prea sincer de față cu Germanicus. Acesta este motivul - continuă el cu glasul mai domolit - pentru care, deși eram legat, am fost trimis la Minoa pentru a deveni centurion. Dar voi continua să afirm sus și tare că Imperiul roman a fost consolidat și este și astăzi susținut datorită trădării provincialilor bogați, care sunt dispuși să-și vândă propriul lor popor. Această strategie, firește, n-a fost inventată de noi. Roma și-a însușit-o de la Alexandru cel Mare. El a luat-o de la persani, care la rândul lor au învățat-o de la egipteni. N-ai decât să cumperi pe bogații unei țări mai mici... și gata... ceilalți îți vin plească! Obrazul lui Paulus ardea ca o flacără din cauza revoltei. După ce termină cu această perorație, își retrase brațele de pe masă și rămase cu pumnii încleștați, iar mușchii maxilarelor începură să-i tresară. Apoi se uită la

Marcellus dintr-o parte și îngână: Măreția Romei! Mofturi! Eu scuipe pe măreția Romei! Aceasta nu este altceva decât măreția trădării! Măreția aurului! Priceperea ticăloasă de a determina oamenii săraci să-și sară unul altuia în grumaz pe câmpurile de bătălie, câtă vreme cei mari stau ascunși în vizuina lor și încasează prețul pentru care i-au vândut. Marele și superbul Imperiu roman! adăugă Paulus și lovi cu pumnul încheștat în tăblia mesei. Eu scuipe pe acest Imperiu roman!

— Paulus, purtarea aceasta este extrem de imprudentă, răspunse Marcellus grav. Pentru astfel de vorbe magistrații din Roma te-ar condamna să fii jupuit de viu. Sper că nu ți se întâmplă prea adeseori să-ți pierzi firea în felul acesta.

Paulus se ridică în picioare și-și săltă din șale cingătoarea lată.

— Nu m-am sfiit să-mi descarc sufletul de față cu dumneata, zise el.

— Ce te determină să-ți închipui că eu nu te voi trăda?

— Faptul că dumneata, tribune, crezi în forța adevărată care implică și curaj, răspunse Paulus cu convingere.

Marcellus se uită la el și zâmbi.

— E de mirare, Paulus, declară el îngândurat, că masele populare nu încearcă să se conducă singure și să hotărască soarta lor.

— Mofturi! Ce ar putea să facă masele populare? ripostă el cu dispreț. Nu sunt altceva decât o turmă fără păstor. Ia de pildă pe evreii aceștia. Din când în când se găsește câte un nebun care să protesteze împotriva nedreptății cu care sunt tratați, sare într-o teleagă oprită în mijlocul drumului și începe să vocifereze, dar imediat după aceea dispăre și nimeni nu-i mai știe de urmă și nici nu se mai aude de el.

— Cine îl face să dispără? Bogații?

— De... nu tocmai. Când e vorba de a face astfel de treburi, ne cheamă întotdeauna pe noi. Se știe că celor de la Roma nu le plac astfel de instigații; dar cei care strivesc orice mișcare revoluționară din găoace sunt negustorii bogați.

— Ce ticăloși! exclamă Marcellus.

— Da, tribune, acesta este adevărul, încuviință Paulus ceva mai răcorit, dar trebuie să știi că ticăloșii aceștia din Ierusalim se pricep la vin, dacă se întâmplă să le iasă în cale câte un burduf, și nu ezită să-l împartă cu legiunile romane; asta pentru a ne îndemna să fim cu ochii în patru de fiecare dată când se întâmplă ca un patriot prea înfierbântat să se văicărească cu prea multă îndrăzneală din cauza regatului pierdut.

CAPITOLUL IV

Prima zi de drum, între Gaza și Ascalon, fu din cale-afară de obositoare, deoarece drumul este desfundat și plin de praful răscolit de caravanele care înaintau cu încetineală de melci.

— Mâine drumul va fi mult mai bun, zise Melas, uitându-se înveselit la înfățișarea grotescă a lui Demetrius, care-și legase turbanul din nou, înfășurându-și-l împrejurul obrazului, așa că nu i se mai vedeau decât ochii.

— Să sperăm că așa va fi, murmură corintianul întinzând cu putere de căpăstrul măgărușului din fruntea caravanei, care ar fi vrut să se repeadă spre o tufă de scaieți. Dar nu văd cum ar putea să fie. Râmele acestea care merg în fața noastră se îndreaptă toate spre Ierusalim, nu-i așa?

— Da, dar de la Ascalon noi vom părăsi drumul acesta și vom apuca pe o potecă mai scurtă care trece printre munți, îi explică Melas. Caravanele nu întrebuițează poteca aceea, deoarece se tem de beduini.

— Dar despre noi ce zici, noi nu ne temem?

— Suntem prea mulți, așa că nu îndrăznesc să se apropie.

Melas era un bărbat lat în umeri, cu picioarele crăcănate și părul roșu; era sclavul lui Paulus, care-l adusese din Tracia, și drumul acesta îi făcea plăcere. Nu prea avea ocazia să dea informații celor dimprejurul său și, constatând că Demetrius se găsește într-o situație mult mai bună decât a lui însuși, îi făcuse plăcere să se împrietenească cu sclavul noului legat, despre care toți cei din fort vorbeau numai de bine.

— Praful nu este răscolit de cămile, deoarece se știe că acestea când sunt în marș ridică picioarele și așază copita pe vârful mușuroaielor de praf; acesta este răscolit de măgărușii care-și duc picioarele de-a târâșul. Dar eu nu pot suferi cămilele.

— Eu nu mă prea pricep la cămile, admise Demetrius, care părea dispus să profite de informațiile ce le putea obține și despre care era convins c-ar putea să-i fie de folos.

— Nimenea nu se pricepe, răspunse Melas sentențios. Alături de o cămilă poți trăi ani întregi și, chiar dacă te-ai purtat cu ea cum te-ai purta cu un frate, nu te poți încrede în ea. Ia uită-te încoace! Și, ridicând mâna, îi arătă nasul turtit ca o lipie. Cu nasul acesta m-am ales din Gallia, mai acum vreo doisprezece ani. Muștele și fânțarii determinaseră pe bătrâna Menephtah, cămila stăpânului meu, să-și piardă cumpătul. Două zile la rând mi le pierdusem frecând-o cu ulei de măsline. Sta nemișcată și torcea ca o pisică; pesemne îi plăcea. După ce am terminat, s-a întors spre mine și m-a pocnit cu copita în obraz.

Demetrius începu să râdă, cum era dealtfel firesc, și-l întrebă în ce fel s-a răzbunat împotriva cămilei. Întrebarea aceasta îi făcea plăcere, deoarece bănuia că sclavul va mai avea ceva de spus.

— Eram atât de furios, de nu vedeam nimic împrejurul meu, continuă Melas, așa că i-am tras și eu un picior, dar Menephtah a bănuțit ce vreau să fac și, când am ridicat piciorul, mi l-a și înhățat. Ți s-a întâmplat vreodată să te muște o cămilă? Trebuie să știi că un măgar sau un câine, când vrea să te muște, te previne, așa că știi dinainte la ce trebuie să te aștepți. Cămila însă nu-ți dă niciodată de știre. Nimeni nu știe, afară de ea, că vrea să te muște. Am zăcut două săptămâni de pe urma mușcăturii lui Menephtah. Mie nu-mi plac cămilele! sfârși Melas, și noul său prieten admise că are motive destul de întemeiate ca să nu-i placă.

— Nu se poate să le condamni din cauză că mai încearcă și ele să se răzbune câteodată, zise Demetrius. Viața pe care o duc este foarte grea.

Continuându-și drumul, Melas păru că se gândește nu tocmai mulțumit la această observație și curând după aceea se uită la Demetrius cu coada ochiului și încercă să-l cântărească.

— Răzbunarea nu este întotdeauna procedeul cel mai indicat. Să luăm de pildă situația unui sclav: încercând să se răzbune, nu ajunge la nici un rezultat. Cămilele, măgarii și sclavii trebuie să țină seama de stăpânii lor. Iar când văzu că Demetrius nu zice nimic, adăugă: Sau te pomenești că nu ești de aceeași părere?

Demetrius dădu din cap fără să zică nimic, deoarece nu dorea să discute despre această problemă.

— Dacă vrei să intri în slujba cuiva, atunci va fi mai bine ca, chiar de la început, să-l servești așa cum se cuvine, zise el.

— Tot așa am zis și eu, încuviință Melas cu inocență atât de vizibilă, încât Demetrius se întrebă dacă nu cumva încearcă să se prefacă, de aceea-și zise că n-ar strica să afle adevărul.

— Evident, sclavia este cu totul altceva decât atunci când ai intra în slujbă în calitate de libert, începu Demetrius. În cazul când unui libert nu-i place lucrul pentru care este întrebuințat, poate să plece, ceea ce este mult mai bine decât dacă ar continua să lucreze în silă. Sclavului însă nu-i este dată această alegere.

Melas începu să râdă sarcastic.

— Unii dintre sclavi sunt ca și măgarii, zise el. Încearcă să-și muște stăpânii și pe urmă iau câteva ciomege pe spinare. Dacă se așază jos și nu vor să se mai ridice, îi înjură și le trag câteva bice și câteva picioare. Or, purtarea aceasta n-are nici un rost. Alți sclavi se poartă ca și cămilele. Țin la drum și cară poveri, fără să le pese de felul în care sunt tratați. Glasul lui Melas deveni metalic, din cauza sforțării pe care o făcea pentru a-și ascunde nemulțumirea: Și pe urmă într-o bună zi, probabil când stăpânul va fi beat, își lichidează socotelile cu el.

— Și la urmă ce se întâmplă? întrebă Demetrius.

Melas ridică din umeri și se încruntă.

— În cazul acesta va fi mai bine să se care, conchise el, apoi adăugă: Dar cămila nu are întotdeauna noroc. Din când în când câte un slav reușește să scape. Acum trei ani - continuă Melas cu glasul stins, deși rar aveai nevoie de această precauție, deoarece erau foarte departe la capătul caravanei și tonul cu care vorbea îi da o înfățișare de conspirator - acum trei ani, exact cu ocazia drumului pe care-l facem acum, sclavul comandantului Vitelius, un bărbat vesel și supus cum nu se mai pomenește - îl chema Sevanus - a reușit să evadeze în preziua plecării din Ierusalim. Nimeni nu știe ce s-a ales de el. Melas se apropie de el și-și rezezi cuvintele în colțul gurii: Nimeni afară de mine! Sevanus a plecat la Damasc. Mi-a spus să merg și eu cu el. Uneori mă gândesc c-ar fi fost bine să-l fi ascultat. Plecarea este foarte ușoară. În timpul cât stăm la Ierusalim, suntem mai mult de capul nostru. Ofițerii fac chefuri și nu le place să vadă sclavii învârtindu-se prin apropierea lor. Spun că ceea ce văd ar putea să-i abată de la disciplină, și făcu cu ochiul. La astfel de ocazii centurionilor le place să jöace.

Demetrius asculta fără să zică nimic; Melas încercă să se uite în ochii lui pentru a se convinge dacă este prudent să mai continue.

— Firește, amănuntul acesta nu este secret, adăugă el și abandonează atitudinea misterioasă de până acum. Toată lumea din Minoa știe... afară de ceea ce ți-am spus adineauri.

Demetrius prevedea că ar comite o greșală dacă i-ar pune vreo întrebare din care Melas ar putea deduce că pe el îl interesa această chestiune, dar era curios să afle și alte amănunte.

— Ce l-a determinat pe acest Sevanus să-și închipuie că, ajungând la Damasc, ar putea să scape?

Ochii lui Melas se aprinseră din nou.

— Orașul Damasc se găsește în Siria. Populația de acolo se ferește de romani mai rău ca de otravă. Se spune că orașul cel vechi este plin de sclavi romani; trăiesc în văzul lumii și nu încearcă să se ascundă. Dacă reușești să ajungi până acolo, poți trăi tot atât de liniștit ca și ploșnița în urechea unui măgar.

Dimineața următoare, devreme, caravana plecă din nou la drum, făcându-și loc printre costișele sterpe ale dealurilor, în lungul unei poteci cotite care uneori se strâmta pe marginea râpelor și a albiilor secate, așa că, spre deosebire de marșul din ajun, acum nu puteau înainta decât câte unul, căci nu era loc să meargă îngrămădiți.

Treceau printr-o regiune deșartă, aproape nelocuită. Ici-colo se vedea câte un grup de capre sălbatice, care aproape nu se puteau distinge dintre stâncile cafenii și sterpe; se uitau la trecătorii aceștia care îndrăzneau să încalce domeniul lor. Jos în vale ploile de primăvară făcuseră să răsară ici-colo câte un smoc sfios de vegetație, care nu putea să dureze. Pe marginea unui izvor cu apă împuținată, un partal de vioarele își frânseseră lujerele însetate.

Regiunea aceasta îi făcea lui Demetrius plăcere. Peisajul era trist, dar el totuși se simțea mulțumit, căci aerul era curat și se găsea destul de departe de Melas, al cărui subiect de conversație începuse să-l neliniștească. Nu se îndoia cătuși de puțin că el ar vrea să-i propună să evadeze împreună sau poate urmărirea să-l atragă într-o uneltire ca după aceea să-l trădeze. S-ar putea ca bănuielile lui să nu fie întemeiate, dar era primejdios să fie amestecat într-o astfel de uneltire. Indiferent ce fel de păreri ar fi avut el însuși în această privință, fiecare vorbă ce ar fi spus-o lui Melas, acesta ar fi putut-o întrebuița ca armă împotriva lui în cazul când el ar fi urmărit ceva

anume și l-ar fi pizmuit pentru privilegiile de care se bucură în calitate de sclav al comandantului. Luă hotărârea ca de aici înainte să fie extrem de prudent de fiecare dată când va vorbi cu el și - în măsura în care-i va fi posibil - să se ferească de a rămâne singuri. Afară de asta trebuia să se gândească la o mulțime de amănunte nelămurite din seara trecută, pe care le reținuse din conversația desfășurată între Marcellus și centurionul Paulus; fusese un rechizitoriu plin de haz - făcut de doi oameni care nu credeau în zei - din care o bună parte era lipsită de importanță, dar foarte instructivă.

Târziu, în timpul după-amiezii, caravana se oprise pe marginea unui izvor din partea de miazănoapte-răsărit - proprietatea orașului Ascalon, care se găsea la distanță de o milă jumătate - și Demetrius fu foarte mulțumit când primi ordinul să se prezinte în fața stăpânului său, deoarece se simțea singur și abătut. Rămase mirat când constată cât de frumos arată cantonamentul. Ca la un gest magic corturile cafenii răsăriseră în mijlocul câmpului, așezate în patru rânduri lungi și drepte. Intendența își desfăcuse bagajele cu echipamentul de campanie și așezase scaunele, mesele și așternuturile pe care le pregătiseră pentru popas. Drapelele fluturau în vânt. Santinelele fuseseră postate la locul lor. Reprezentantul localnic al administrației romane, un individ cu nasul lung și roșu, caracteristic celor care abuzează de vin, se prezentase împreună cu trei negustori evrei și predaseră comandantului un sul de pergament în care orașul Ascalon își exprima mulțumirea în recunoștința (în realitate un neadevăr) pentru că celebra legiune din Minoa a binevoit să accepte modesta, dar spontană ospitalitate a orașului. Aduseseră cu ei trei burdufuri uriașe, pline de cel mai bun vin produs în regiune și, după ce comandantul - în spatele căruia erau înșirați toți ofițerii centuriei - îi invită să rămână cu ei la cină, le răspunse foarte ceremonios că Minoa se simte tot atât de încântată să se găsească în Ascalon ca și orașul Ascalon pentru faptul că i se oferă ocazia să ospăteze pe cei din Minoa, declarație care sclavului său i se păru plină de haz.

După ce se termină cina și își îndeplini obligațiile imediate, Demetrius se întinse pe pământ, în apropierea cortului în care era stăpânul său - un cort impunător, ceva mai mare decât celelalte, cu ciucuri și draperii de mătase, iar la intrare cu un polog sprijinit pe lănci lungi și subțiri. Cu mâinile împreunate sub cap, Demetrius se uita la stele, mirându-se de strălucirea lor neobișnuită și urmărind fără nici o intenție conversația ce se depăna domoală între stăpânul său și

Paulus, care se așezaseră pe scaune de campanie, sub pologul cortului. Probabil subiectul conversației lor de acum era vizita făcută de demnitarul orașului care se întorseseră acasă. Paulus, în calitate de filosof amator, vorbea liniștit și îngăduitor, probabil îndemnat de efectul vinului pe care-l băuse. Demetrius ciuli urechile. În astfel de împrejurări se întâmpla de multe ori ca din imprudență omul să-și dea pe față convingerile referitoare la câte o problemă, iar dacă se va întâmpla ca în general Paulus să aibă convingeri, atunci fără îndoială acestea meritau să fie cunoscute și de el.

— Evreii, spunea Paulus, sunt un popor ciudat. Amănuț pe care-l admit și ei și chiar se laudă cu el; în toată lumea aceasta nu există alt popor care să se asemene cu ei. În primul rând își închipuie că ei se bucură de o protecție divină specială. Dumnezeu lor, Iehova - căci trebuie să știi că ei au un singur Dumnezeu - nu se ocupă de alți oameni în afară de evrei. Firește, în această credință n-ar fi nimic important dacă n-ar afirma că Iehova a creat lumea aceasta și toate ființele ce se găsesc într-însa; totuși, celelalte neamuri nu înseamnă pentru el nimic; copiii lui sunt evreii. Celelalte neamuri de pe pământ sunt lăsate de capul lor, să se descurce cum se vor pricepe mai bine. Dacă ar admite cel puțin că Iehova este o zeitate locală...

— Bine, Paulus, dar tot așa procedăm și noi, nu-i așa? îl întrerupsese Marcellus. Iupiter este un fel de guvernator al universului și are puteri nelimitate, nu?

— Ba deloc; nu este așa, protestă Paulus, deoarece Iupiter nu se interesează de egipteni, dar nici nu are pretenția că el i-ar fi creat ca să fie ceea ce sunt, și pe urmă să-i disprețuiască, din cauză că nu pot fi mai buni. Tot așa, n-a afirmat niciodată despre sirieni c-ar fi o adunătură de netrebnci din cauză că nu aprind focuri de sacrificii în ziua festivităților închinat lui. În același timp, Iupiter n-a făgăduit romanilor că le va da tot ce poate fi mai bun în această lume și pentru toată viața lor. Ceea ce nu s-ar putea spune.

— Iehova a făcut evreilor această făgăduială?

Demetrius începu să rădă înfundat. Bănuise că stăpânul său nu este destul de bine informat asupra diverselor religii, dar ignoranța lui completă în acest domeniu i se părea acum plină de haz.

— Sigur că da! continuă Paulus. I-a așezat într-o grădină în care se găsea un pom ale cărui fructe n-aveau voie să le mănânce. Ei totuși le-au mâncat, nu din pricină că le-a fost foame, ci pentru că erau curioși să vadă ce gust au.

— Probabil Iehova a rămas încântat de această curiozitate a lor, mai ales că toate lucrurile bune de care beneficiem astăzi se datoresc curiozității cuiva, interveni Marcellus.

— Așa este, dar pe Iehova fapta lor l-a revoltat și i-a alungat din grădină în deșert, unde i-a părăsit, ca să ajungă apoi în sclavie, îi explică Paulus. Aici i-a învățat cum să scape din sclavie și i-a condus în pustiu, unde le-a făgăduit că le va da o țară care să fie a lor.

— Și țara aceasta este cea de aici! declară Marcellus și începu să râdă. Țara Făgăduinței!

— În toată lumea aceasta nu există nici o bucată de pământ care să fie mai fără valoare ca cel de aici, adăugă Paulus. Dar spre nenorocirea lor astăzi evreii nu mai stăpânesc nici țara aceasta. Ar fi cât se poate de firesc ca după cincisprezece secole de suferințe, de sărăcie și robie acești oameni, favorizați în mod special de Iehova, să-și dea seama că poate ar trăi mult mai bine dacă n-ar beneficia de atâta solitudine divină.

— Probabil asta este în legătură cu acel Mesia despre care mi-ai vorbit zilele trecute. Au pierdut credința că Iehova va mai avea grijă de ei și speră că, atunci când va veni Mesia, el ar putea să le îmbunătățească soarta. Nu ești de părere că acesta ar putea să fie motivul pentru care-l așteaptă? Presupunerea nu prea pare întemeiată. Cred că tot din cauza aceasta noi și grecii am acumulat atâția zei. Când un zeu obosește și nu mai poate face nimic, obligațiile lui trec în sarcina unui zeu proaspăt venit să-i țină locul. Nu-ți aduci aminte că într-un rând Zeus s-a retras, cedându-și locul fiului său Apolo? E un fapt cunoscut de toată lumea.

— Dar nu pentru vreme prea îndelungată, ripostă Paulus. Probabil s-a întâmplat că tocmai atunci timpul să nu fie favorabil, astfel că tânărul Apolo și-a zis că va trebui să se ocupe de Soare, așa c-au avut nemulțumiri împreună. Bătrânul Zeus a fost obligat să intervină pentru a îndrepta greșeala săvârșită de tânărul său fiu. Fără îndoială, tribune, o religie de felul acesta este justificată. Zeii noștri se poartă tot așa cum ne purtăm și noi, ceea ce este foarte firesc, deoarece noi i-am făcut să fie așa cum suntem noi. De la o vreme toată lumea pare că s-a plictisit din pricină că bătrânul creator tinde spre dictatură, și probabil tot așa s-a plictisit și el; prin urmare a luat hotărârea să lase conducerea întreprinderii în sarcina fiului său - fie că va trebui să se ocupe de cultivarea bostanilor, fie că va supraveghea drumul stelelor - dar nu-și închipuie cătuși de puțin că urmașul său va ști cum să

precedeze, de aceea intervine mereu și pe urmă din asta se. iscă neînțelegerile. Tocmai de aceea religia noastră este atât de comodă, sfârși Paulus în bătaie de joc.

— Constat că nu ești exagerat de evlavios, declară Marcellus. Dacă zeii te-ar auzi cum vorbești despre ei, nu cred că le-ar face plăcere. Probabil și-ar zice că te îndoiești de existența lor.

— Ba deloc! Cei care cred în existența lor sunt tocmai bărbații care se exprimă în felul în care m-am exprimat eu. Zeii sunt autentici, tribune! Unii dintre ei doresc războiul, alții pacea... o parte dintre ei nu prea știu nici ei ce doresc, în afară de sărbătorile ce li se cuvin o dată pe an și cortegiul celor care defilează în lungul străzilor pentru a-i aclama. Unii dintre ei îți acordă odihna și somnul, alții te determină să-ți pierzi cumpătul. Pe unii dintre ei trebuie să-i admiri, pe alții vei fi obligat să-i urăști. Dar nici unul dintre aceștia nu se simte mulțumit decât atunci când reușește să te înspăimânte și este convins că te temi de el. Cred că așa este bine. Aceasta este viața... Dar cu evreii este altceva! Ei nu au decât un singur zeu, care este în permanență just, întotdeauna bun, înțelept și iubitor. Firește, e încăpățânat, pentru că și ei sunt încăpățânați; nu este de acord cu plăcerile, pentru că nici ei n-au avut ocazia să cunoască ce este plăcerea; nu greșește niciodată, pentru că nici evreii nu greșesc. Tribune, prin forța împrejurărilor Iehova este pesimist, pentru că evreii sunt un popor pesimist.

— Fără îndoială acest Iehova crede că este spre binele copiilor săi să îndure lipsuri și greutate, îndrăzni Marcellus să răspundă, deoarece în felul acesta devin mai rezistenți; eforturile ce trebuie să le facă elimină grăsimea de prisos a trupului și-i face să fie întotdeauna gata pentru a reacționa. Eu cred că intenția aceasta a lui este salutară. Paulus, și m-am gândit de multe ori că situația Romei ar fi mult mai bună dacă noi, patricienii, am încerca să trăim prin muncă în loc să răpim ceea ce este al vecinilor noștri.

Conversația aceasta ireverențioasă se întrerupse pentru vreme atât de îndelungată, încât Demetrius își zise că probabil au epuizat subiectul, dar nu-l epuizară deloc, deoarece Paulus adăugă:

— Foarte curând această problemă nu se va mai pune pentru Roma. Puterea ei va trece în mâna altuia. Egiptul și-a avut și el zilele lui de glorie. A apărut Darius, care o vreme a speriat pe toată lumea și a călcat pe toți în picioare. Alexandru cel Mare se zbuțuia din cauză că nu exista nici o țară pe care ar mai putea-o supune. Dar vin cezarii,

care calcă sub roțile carigelor lor moștenirea rămasă de la el; se simt atât de îmbătați de puterea lor, încât nu pot admite ca acești bieți evrei să stăpânească și ei câțiva acri de nisip și câteva stadii de reptile... Hă... i-i-i-hî!

Demetrius începu să caște și el și-și zise c-ar fi vremea de culcare.

— Dar foarte curând va apărea din nou cineva, declară Paulus.

— Când? întrebă Marcellus, exact în clipa când și Demetrius își zise că va trebui să-i pună numaidecât această întrebare.

— De... dacă există cu adevărat dreptate, ar fi imposibil ca acesta să nu se abată și asupra bătrânului Tiberiu și asupra nebunului pe care l-a adoptat în calitate de fiu al său, răspuse Paulus. Eu cred că acest cineva ar putea să apară chiar mâine sau cel mult la sfârșitul săptămânii viitoare. Ce ai zice, tribune, să mai bem o cupă de vin?

Demetrius se ridică în picioare, așteptând să fie chemat, și când auzi glasul stăpânului său se prezintă numaidecât.

— Umple cupa centurionului Paulus, porunci Marcellus: Nu... mie-mi ajunge; să nu-mi mai torni!

Și Demetrius trecu din nou în dosul cortului, ca să aștepte. Conversația luă o întorsătură neașteptată.

— Paulus, începu tribunul, după cât văd, ești convins că zeii sunt inventați de oameni. Dacă întrebarea mea nu ți se pare prea îndrăzneță, spune-mi, ai încercat vreodată să inventezi și dumneata unul?

Continuându-și drumul în lungul potecii care șerpuia în fundul unei râpe, aproape fără să se mai gândească la caravana ce se înșirase în fața lui, îi veni să râdă când își aduse aminte de întrebarea aceasta neobișnuită și de răspunsul absurd pe care-l dăduse Paulus.

— Nu încă, dar cred că nici de aici înainte nu va fi prea târziu. Vrei să inventez unul chiar acum?

— Sigur că da! răspuse Marcellus zâmbind. Presupun că după ce-l vei inventa, veți semăna unul cu altul ca două picături de apă.

— Nu în întregime, deoarece zeul pe care-l voi inventa eu va fi bun. Deși nu va avea pretenția și nici nu va părea bun, el totuși va fi bun cu adevărat. Își va face prieteni câțiva oameni deștepți - nu este numaidecât nevoie să fie romani, greci sau gali, dar să fie deștepți și cinstiți - căroră le va da câteva însărcinări importante. Unora dintre aceștia le va spune cum trebuie să procedeze pentru a vindeca pe leproși, altora cum să dea vedere orbilor și surzilor auzul. Le va explica secretul luminii și al focului; îi va învăța felul în care să adune

căldura soarelui, pentru a se putea încălzi în timp de iarnă; cum să capteze lumina în timpul zilei pentru a o putea întrebuința și noaptea, și cum să creeze lacuri în regiunile unde nu este altceva decât pământ deșert și pustiu. Paulus se oprise, probabil pentru a mai sorbi o gură de vin.

— Foarte bine, centurioane, declară Marcellus îngândurat. În cazul când vei instala undeva pe zeul acesta al tău și dacă va fi în stare să facă toate aceste minuni, atunci îl voi onora și eu.

— Probabil ți-ar face plăcere să asisti la crearea lui, îi propuse Paulus, vorbind cu îngăduință.

Demetrius nu se așteptase ca între ei conversația să continue pe tonul grav ce urmă după aceea. Se propti într-un cot și începu să asculte cu toată atenția.

— Mă gândesc, centurioane, începu Marcellus cu glasul grav, că zeul acesta al tău pare să fie foarte cumsecade, așa că s-ar putea gândi la o revizuire a felului în care se desfășoară viața oamenilor în această lume. Iată ce s-ar întâmpla în cazul acesta cu noi: omul în timpul bărbăției sale se străduiește să săvârșească un număr de fapte bune și s-ar putea să ajungă la apogeul puterii sale, fiind onorat și luat ca pildă de ceilalți semeni ai săi. Urmează apoi declinul; își pierde dinții și începe să chelească; pasul său devine mai domolit, vederea i se tulbură și-și pierde treptat auzul. Declinul acesta începe să-l preocupe și devine capricios și irascibil, întocmai ca un dulău bătrân. Începe să-și petreacă timpul într-un colțisor însorit al grădinii, cu o scufiță de lână pe cap și înfășurat într-o pătură, și stă în calea tuturor, până sosește vremea de culcare, și încep durerile la încheieturi și se trezesc toate nemulțumirile ce-l chinuiesc și-l fac să se supere pentru orice lucru de nimic. După ce în înfățișarea lui nu mai rămâne nici o urmă de demnitate și împrejurul lui nu se mai găsește nimeni, deschide gura știrbă și gâfâie vreme de câteva zile, fără să-și mai poată da seama de sfârșitul său cu totul lipsit de orice glorie. Ei... ar fi deci cazul ca noul zeu să găsească o soluție și în această împrejurare; ce zici, Paulus?

— Am putea să vorbim cu el, se învoi centurionul. Care ar fi felul în care crezi că s-ar putea soluționa problema?

— Când un roman de categoria noastră, Paulus, ajunge la vârsta indicată, se dă o serbare impresionantă, pentru a-l proclama bărbat. Fără îndoială, în timpul acestei ceremonii ți-ai dat seama, ca și mine, că acesta este momentul cel mai impresionant din viața pe care o ai de trăit. Îmi mai aduc și astăzi aminte de emoția ce m-a înfiorat în ziua

când toate rudele și prietenii familiei noastre se adunaseră împrejurul meu în *Forum Iulii*. Tatăl meu a ținut un discurs, la sfârșitul căruia și-a exprimat mulțumirea că mă poate proclama *civis romanus*. Mi se părea că până în clipa aceea nici n-am trăit cu adevărat. Mă simțeam atât de emoționat, încât ochii mi se umpluseră de lacrimi. Apoi bătrânul Cornelius Capito a vorbit și el, debitând un discurs frumos despre dreptul Romei la credința, la curajul și vigoarea mea. Știam că bătrânul Capito are dreptul să vorbească în felul acesta și mă simțeam mândru că este și el de față la această ceremonie. Mi-a făcut semn și m-am apropiat de el. Tatăl meu și Capito mi-au pus toga albă pe umeri... și viața a început să se desfășoare abia din clipa aceea.

Urmă un moment de tăcere. Demetrius se simți mișcat de evocarea acestor amintiri și se străduia din toate puterile să poată auzi, căci bătăile inimii îl împiedicau să asculte, iar Marcellus vorbea cu glasul atât de stins, încât părea că vorbește mai mult pentru sine însuși.

— Eu aș fi de părere ca în momentul acesta de încoronare a carierei unui bărbat, în momentul când ajunge în culme și puterile lui sunt în plină desfășurare, după ce și-a făcut pe deplin datoria, zeul acesta ar trebui să dispună ca să se țină o nouă adunare, la care să participe toți cei care cunosc și onorează pe acest bărbat vrednic. În cazul acesta care dintre noi nu s-ar strădui să devină vrednic și să aibă parte de o astfel de ceremonie, la care să fie prezent și poporul, în fața căruia să se proclame faptele săvârșite de cel sărbătorit și elogiul său să fie făcut într-un discurs magistral?

— Dar după aceea ce se va întâmpla? întrebă Paulus. Probabil va urma un *valedicite* din partea celui sărbătorit.

— Dimpotrivă! răspunse Marcellus după o clipă de gândire. Cel sărbătorit va fi mai bine să nu spună nimic, căci nu este nevoie să explice nimănui motivul care l-a determinat să săvârșească faptele sale, de vreme ce acestea au fost vrednice să slujească drept pildă pentru ceilalți. Se va ridica în picioare și cei care sunt împrejurul său îi vor lua toga de pe umeri și o vor păstra; probabil o vor pune mai târziu pe umerii altuia, pentru a-l îndemna să săvârșească fapte îndrăznețe. Nu uita că purtând o astfel de haină ar însemna să-ți asumi o mare răspundere.

Ar fi bine ca această ceremonie ordonată de noul zeu să se desfășoare în timpul unei după-amiezi de primăvară, când lumina începe să pălească. Un cor uriaș să intoneze o elegie, și în timpul cât

atmosfera trepidează de această muzică, în fața publicului care ascultă respectuos, bărbatul sărbătorit să coboare de pe *rostrum* și să se îndrepte cu pași energici spre soarele coborât în marginea zării, ca pe urmă să dispară și să nu mai fie văzut de nimeni.

După ce plecase la culcare și tabăra se liniștise, așa că în apropiere nu se mai auzea decât pasul cadențat al santinelor și tăcânitul molcom al paloșelor cu care erau încinși, Demetrius se gândi îndelung și adânc la ideea aceasta stranie de a crea un nou zeu care să fie mai bun.

În dimineața aceasta, înaintând în lungul potecii și ținând în mână frânghia convoiului de măgăruși, Demetrius se întrebă ce ar fi răspuns oare dacă s-ar fi întâmplat să-i ceară și lui părerea în privința acestui zeu imaginar. Fără îndoială lumea ar deveni un loc unde s-ar putea trăi mult mai ușor, în cazul când s-ar putea găsi un mijloc mai bun pentru a distribui oamenilor lumina și căldura. Și probabil, cum spusese stăpânul său, viața unui bărbat s-ar termina într-un fel mult mai impresionant în cazul când acesta ar dispărea însoțit de acordurile muzicii și în mijlocul unui spectacol atât de mareț, în loc să se stingă copleșit de respingătoarele infirmități ale bătrâneții, deși în realitate, așa cum se prezentau lucrurile, situația puțin spectaculoasă de la sfârșitul carierei unui bărbat se armonizează foarte bine cu incapacitatea sa din ziua când intră în lume. În cazul când Marcellus este de părere că dispariția omului din viață să fie mai demnă, ar trebui să ceară ca și intrarea lui în lume să fie ceva mai demnă.

Dar toate aceste speculații nu sunt altceva decât pierdere de vreme, mai ales atunci când datorită activității tale îți se oferă ocazia să contribui cu ceva la progresul semenilor tăi. Mai existau și alte preocupări, mult mai importante decât aceasta. Fără îndoială zeul ideal pe care-l concepuseră Marcellus și Paulus va face ceva pentru a schimba cruda nedreptate cu care oamenii tratează pe semenii lor. Se simți indignat de amintirea zilei când ușa casei lor fusese dărâmată de câțiva legionari ticăloși, iar după ce feriseră din cale pe maică-sa se îndreptaseră spre camera tatălui său adorat, pe care-l legaseră și-l duseră cu ei pentru a-l condamna la moarte.

Acest zeu nobil - dacă îl va interesa dreptatea - va trebui să apară în astfel de momente și să declare: „Nu aveți dreptul să săvârșiți această faptă!”

Demetrius repetă cuvintele acestea de câteva ori la rând și cu glasul tot mai puternic, până când pereții de stâncă ai râpei începură să tremure de ecoul cuvintelor lui.

— *Nu aveți dreptul să săvârșiți această faptă!* strigă el cu atâta violență, încât Melas, care se găsea departe în fața lui, întoarse capul și se uită la el întrebător.

Aproape ajunseseră la capătul drumului. Vreme de un ceas caravana lor urcase din greu coastele unui munte. Când ajunseră pe culmea lui, constatară că la picioarele lor se așternuse un spectacol impresionant. În apropiere se vedea orașul Ierusalim, cu turnurile și cupolele lui care scăpărau în lumina asfințitului.

— Ce spectacol măreț! murmură Marcellus.

În timpul zilei Demetrius mersese alături de cămila stăpânului său și se simțise mulțumit, din cauză că scăpase de neplăcutele obligații ce le avusese la capătul din urmă al caravanei. În timpul dimineții ajunseseră la răscrucea drumului ce iese din această vale, pentru a se înfrăți cu drumul care urcă din Hebron. În lungul drumului acestuia se vedeau taberele caravelor oprite în popas, așa că nu păreau să aibă intenția de a merge mai departe.

— Ia spune, Paulus, nu ți se pare straniu că aceste caravane s-au oprit pe marginea drumului? întrebă Marcellus.

— Este zi de sâmbătă, comandante, răspuse Paulus. Evreii nu pleacă la drum în ultima zi a săptămânii. Este împotriva legii.

— Prin urmare nu pot să se miște din loc.

— Aproape s-ar putea spune că nu pot. În orice caz pot face o mică distanță până la două mii de picioare și asta se numește „drumul sâmbetei”. Ia uită-te colo, zise Paulus, și ridicând brațul îi arată un crâng de măslini. Până acolo sunt tocmai două mii de urme, și aceasta este distanța până unde se poate deplasa un evreu când este surprins de ziua sâmbetei în popas.

— Nu este deloc practic! zise Marcellus.

— Pentru cei săraci nu este, declară Paulus și începu să râdă. Dar bogații, ca de obicei, găsesc și aici mijlocul să eludeze legea.

— Cum adică?

— Ei bine, în felul lor de a interpreta această dispoziție a legii, acolo unde cineva dintre ei are o posesiune, locul este considerat drept reședință a lui. Dacă unul dintre bogați are poftă ca în zi de sâmbătă să viziteze pe cineva care se găsește la depărtare de zece

leghe, trimite slugile cu o zi înainte și așază în lungul drumului, tot din două în două mii de urme, câte un obiect fără valoare, o sanda veche, o oală spartă, o pătură ruptă, și astfel pregătesc drumul pe care stăpânul lor îl va putea face fără să calce prevederile legii.

— Vorbești serios? se miră Marcellus.

— Sigur că da... și oamenii aceștia procedează tot atât de serios ca și mine. Crede-mă, evreii aceștia bogați își dau mai multă silință decât orice popor pentru a păstra în aparență poruncile legii lor. În același timp procedează cu toată convingerea. Cel care încearcă să ia astfel de lucruri în glumă săvârșește o mare greșală. S-au amăgit vreme atât de îndelungată cu gândul, încât au ajuns să creadă că procedează cu toată sinceritatea. Dar, firește, evreii bogați, adăugă Paulus înveselit, nu sunt singurii care profită de pe urma unei astfel de amăgiri. Toți oamenii bogați care se bucură de trecere, indiferent din ce rasă și religie ar face parte, suferă de aceeași boală a amăgirii de sine. Cred că ar fi tragic să fii om bogat și să ai o conștiință prea scrupuloasă. Până acum nu m-am gândit niciodată la problema aceasta, dar cred că sofiștii ar trebui să considere amăgirea de sine drept una dintre principalele virtuți. Nimeni nu ar fi în stare să ia asupra-și răspunderea repetată a unei situații atât de caraghioase pentru a putea umbla pe drumul cel drept decât cel mult un om cu sentimente nobile.

— Paulus... constat că ești cinic și înrăit, declară Marcellus. Dar ia să-mi spui ce crezi că-și vor închipui oamenii aceștia de pe marginea drumului când văd că noi nu ținem seama de sâmbăta lor?

— Eu cred că fapta noastră nu li se pare deloc neobișnuită. Și nu-mi vine să cred c-ar fi din cale-afară de mulțumiți dacă ne-ar vedea că poposim pentru a ne conforma religiei lor. Dimpotrivă, cred c-ar considera drept jignire dacă am încerca să ne conformăm poruncilor acesteia. Ei nu ne cer nimic, nici cel puțin respect. Prin urmare n-avem nici dreptul să-i condamnăm, adăugă Paulus. Cum ai putea să ceri cuiva să aibă o părere bună despre cel care i-a luat libertatea?

Când conversația lor ajunsese la punctul acesta, Demetrius întoarse privirea, prefăcându-se că examinează caravana care poposise pe coasta unui deal din apropiere, și se întrebă: nu cumva stăpânul său consideră vorbele acestea ale centurionului drept inoportune și-și va zice c-ar fi fost mai bine ca sclavul său să nu-l fi auzit pronunțându-le?

Dimineața următoare miliția din Minoa ridică tabăra în zorii zilei, pentru a-și continua drumul ce-l mai aveau de făcut până la Ierusalim. Demetrius se simți foarte mulțumit că poate vedea răsăritul soarelui. I se întâmpla pentru prima dată, din ziua când era sclavul lui Marcellus, ca să doarmă într-un loc unde chemarea stăpânului său nu-l putea ajunge. După ce în seara din ajun se opriseră în tabără, legatul împreună cu patru ofițeri mai în vârstă ai centuriei încălecaseră, pentru a intra în oraș înaintea celorlalți. Nu luaseră pe nici unul dintre sclavi, afară de cei care erau însărcinați cu paza cămillelor. Demetrius, care avea în grijă paza efectelor tribunului, dormi singur în cortul luxos al acestuia.

Trezindu-se în zorii zilei și ferind draperia din fața intrării, rămase mirat de furnicarul de oameni care începuse să se înghesuiască în lungul drumului; caravane de cămile încărcate cu poveri care se mișcau ritmic, ridicând mândre nasul în vânt la fiecare pas pe care-l făceau; șiruri lungi de măgăruși care duceau tot felul de mărfuri; bărbați, femei și copii care toți duceau legături de toate formele și mărimile. Norii de praf răscolit se ridicau spre soare, tremurând pe deasupra lor.

Cu priceperea și graba datorită unei lungi experiențe, contingentul din Minoa ridică tabăra, înfășură corturile, împachetă lucrurile împrăștiate și apucă la drum. Centuria mândră în uniforme ei începu marșul, iar pelerinii se feriră pe marginea drumului de cum auziră sunetul de goarne. Convoiul cu bagaje însă nu putea să înainteze atât de ușor. Măgarii din Minoa care cărau poverile nu aveau drapele, nici gorniști și nici uniforme, așa că nu erau considerați cu nimic mai presus decât ceilalți măgari de povară.

Melas, care părea foarte mulțumit că poate informa pe noul său prieten, părea că face haz de străduințele lui Demetrius de a-și stăpâni convoiul. Se vedea cât de colo că se bucură de eforturile corintianului. De astă dată el se găsea într-o situație mult mai avantajoasă, deși nu era atât de cult ca sclavul legatului; dar când era vorba de a conduce un convoi de măgari încărcăți de poveri printre călătorii care nu păreau dispuși să facă loc, Melas se pricepea cum trebuie să procedeze. Întoarse capul și zâmbi cu superioritate.

Oamenii care plecaseră în drumul acesta erau cu totul altfel decât cei pe care-i puteai vedea cutreierând străzile Romei în zilele de festivități. Aceia erau zgomotoși și-și aruncau unul altuia tot felul de invective. Poganii îndrăzneți nu se sfiau să treacă peste picioarele

goale ale copiilor cu roțile grele ale carigelor. Oamenii se îmbrânceau unul pe altul cu nebănuită lipsă de curtenire. Una dintre metodele preferate ale oamenilor care voiau să-și facă loc era să-și umple mâinile de noroi și murdăria adunată pe marginea drumului, ca să arunce în cei care le stăteau în cale. Dar numai foarte puțini îndrăzneau să se împotrivescă legionarilor înarmați. Roma n-avea nici un motiv să se mândrească de civilizația ei în zilele de festivități, când mulțimile defilau în lungul străzilor. Dar cu toată brutalitatea procedeele sale, în zilele de sărbătoare populația era veselă. Oamenii cântau, aclamau și râdeau. Erau răutăcioși, neatenți și vulgari, dar totuși exuberanți.

Între oamenii care formau acest convoi de pelerini însă, nu se auzea nici un râset. Mulțimea aceasta de oameni părea atentă, calmă și fanatică; glasurile care se topeau într-un fel de murmur gutural păreau că bocesc fără întrerupere și fiecare se interesa numai de el însuși, fără să-i pese ce fac cei din apropierea lui. În trăsăturile obrajilor lor se oglindea o seriozitate aproape înspăimântătoare și un fel de evlavie, gata oricând să treacă la crize de isterie: obraji care păreau că fascinează pe Demetrius, datorită contorsiunilor pe care le făceau. Pentru toate comorile din lume el n-ar fi fost în stare să-și expună nemulțumirea în felul acesta de față cu oameni străini. Dar pesemne evreii aceștia nu se sinchiseau câtuși de puțin de cei din apropierea lor care puteau să ghicească ce gânduri îi preocupă.

Toate aceste emoții, își zise corintianul, sunt consecința vederii cetății lor sfinte.

Apoi, cu totul pe neașteptate, constată că mulțimea a început să se frământa fără nici un motiv justificat. Fiorul acesta trecu întocmai ca o bătaie de vânt pe deasupra oamenilor care se înghesuiau în convoi. Bărbații începură să alerge înainte fără să mai țină socoteală de membrii familiei lor, lăsându-și legăturile pe care le duceau în grija copiilor supraîmpovărați și grăbindu-se sub influența unei atracții căreia nu i se puteau împotrivi. Departe în fruntea convoiului strigătele păreau că s-au întezit, împletindu-se într-un chiot care se repeta mereu, ca un fel de semnal magic, menit să determine oamenii să-și piardă cumpătul.

Fiind incapabil să-și stăpânească măgărușii, Demetrius se feri împreună cu ei pe marginea drumului, unde Melas începuse să-i domolească pe ai săi întrebuițând codoriștea biciului.

— Pocnește-i peste nări! strigă Melas.

— Eu nu am bici, răspuse Demetrius. Îi las în grija ta.

Melas rămase încântat că va putea să-și dovedească priceperea și, punând mâna și pe cealaltă frânghie, se ocupă cu toată priceperea și de măgărușii lui Demetrius, care apucă înainte, împreună cu cei care fugeau, să-și facă loc printre ei, până când nu se mai putu mișca din pricina înghesuiei. Strâns alături de el mai văzu un grec care-l examina râzând, dar era mai mic de statură și mai în vârstă decât el. Pe un sclav îl puteai foarte ușor recunoaște, după lobul urechii care era despicat. Nespălatul acesta se plecă cu nerușinare și se uită la urechea lui Demetrius și, după ce se încredință că face parte din aceeași tagmă, începu să râdă mulțumit.

— Eu sunt din Atena! strigă el ca un fel de prezentare.

— Corint! răspuse Demetrius grăbit. Nu știi ce se petrece în fruntea convoiului?

— Au început să strige și să aclame pe un rege. Atât este tot ce am putut înțelege.

— Cunoști limba lor?

— Foarte puțin. Cuvintele obișnuite pe care le-am putut prinde în timpul drumurilor ce le fac împreună cu caravanele. Noi venim în fiecare an cu o încărcătură de arome.

— Crezi că în fruntea convoiului se găsește cineva pe care ar vrea să-l proclame rege al lor? Nu-i așa?

— Așa se pare. Toți vociferează și strigă, întrebuițând cuvântul Mesia... Probabil acesta este numele lui.

Demetrius se propti cu umărul în cei dimprejurul lui și-și făcu loc spre marginea drumului, urmat de micul său compatriot. Aici oamenii începuseră să smulgă frunze de palmieri și să rupă ramuri de mirt și măslini, fără să țină socoteală de protestele proprietarilor acestor plantații. O luă la fugă și ajunse în fruntea convoiului, unde începu din nou să-și facă loc printre oameni. Ridicându-se pe vârful picioarelor, văzu în treacăt obiectul curiozității pelerinilor: un tânăr evreu cu părul castaniu și în capul gol, cu obrazul tras și frumos. Împrejurul lui era un spațiu pe care oamenii îl lăsaseră liber, pentru ca măgărușul alb pe care încălecase să poată înainta. În aceeași clipă Demetrius presimți că aclamațiile acestea erau improvizate și nu pregătite dinainte. În orice caz înfățișarea lui n-avea nimic din cea a unui pretendent la tron. Era îmbrăcat într-un stihar cafeniu, fără nici o podoabă, și o mână de oameni - probabil prietenii săi - se străduiau

din toate puterile să-l apere de strânsoarea curioșilor îngrămădiți împrejurul lui; toți aceștia erau îmbrăcați în haine simple de rurali.

Chiotele mulțimii deveniseră asurzitoare. Se părea că toți cei din apropiere și-au pierdut cumpătul. Paulus avusese dreptate când vorbise în felul în care a vorbit despre manifestațiile acestor evrei în timpul comemorării scăpării lor din robie, care se serba săptămâna aceasta.

Simțindu-se din nou sigur pe picioare, Demetrius se ridică, pentru a se mai uita o dată la omul acesta care trezise atâta frământare împrejurul său. Ar fi fost greu să admiți că el este omul indicat să târască mulțimile într-o întreprindere îndrăzneată. În loc să primească aclamațiile în atitudine triumfătoare - sau cel puțin să pară mulțumit - omul încălecat pe măgarul cel alb părea, tocmai dimpotrivă, mâhnit de ceea ce vedea că se întâmplă. Părea că preferă ca lumea să renunțe la această manifestație.

— Îl poți vedea? strigă micul atenian, care fusese împiedicat să mai înainteze din cauza îmbulzelii și rămăsese ceva mai în urmă.

Demetrius dădu din cap, fără să se întoarcă spre el.

— E bărbat în vârstă? strigă atenianul nerăbdător.

— Nu tocmai, răspuse Demetrius distrat.

— Cum arată?

Demetrius scutură din cap și-i făcu semn ca să-i dea de știre că în momentul acesta nu poate să-i răspundă la astfel de întrebări.

— Arată ca un rege? strigă din nou micul atenian și începu să rătăcă cu toată îndrăzneala.

Demetrius nu-i răspuse. Adunându-și hainele împrejurul trupului, încercă să înainteze. Mulțimea care se înghesuia din urmă îl duse aproape pe sus până în apropierea celor care înaintau încet, mergând la pas cu măgarușul.

Strânși la mijloc, cei doisprezece oameni care păreau că fac parte din alaiul acestui străin, se uitau mirați împrejurul lor, văzând această manifestație care-i luase pe neașteptate. Strigau și ei din toate puterile, dar pe obrajii lor se vedea mirarea amestecată cu dorința ca prietenul lor să fie mulțumit de această ocazie măreață.

Demetrius înțelese că manifestația aceasta este o simplă întâmplare. Ceea ce - în conformitate cu afirmațiile făcute de Paulus în privința sărbătorii Paștilor - este explicabil. Toți acești pelerini, copleșiți de sărăcie și înghenuncheați, care plecaseră să se închine la altarele lor străvechi, ar fi fost gata să participe la orice mișcare în

care presimțeau sămburele unei revolte împotriva odiosului lor împilator. Era de ajuns ca cineva să strige *Mesia* și ar fi fost gata să treacă la acțiune fără să mai pună întrebări. Cu asta totul se explică, își zise Demetrius. Dar încolo, indiferent de cel care provocase frământarea aceasta, era evident că ea nu se bucura de aprobarea anticipată a eroului lor.

Obrazul acestui evreu enigmatic părea întunecat de senzația spaimei. Privirile lui resemnate se plecaseră în pământ, ca și când ar fi fost gata să accepte o inevitabilă catastrofă, și acum ridicase fruntea ca să se uite spre Ierusalim. Probabil omul acesta este preocupat de răspunderi mult mai grele și mai importante decât această farsă a încoronării și nici nu era conștient de tumultul trezit împrejurul său.

Demetrius rămase atât de adâncit în studierea ochilor mari ai acestui tânăr evreu, încât nu-și mai dădea seama de țipetele și înghesuiala din apropierea sa. Începu și el să înainteze cu pași mărunți, împreună cu ceilalți care-l strâmtorau din toate părțile, astfel că ajunse atât de aproape încât l-ar fi putut atinge cu mâna.

În drum întâlnește un obstacol care determină procesiunea să se oprească în loc. Tânărul încălecat pe măgărușul alb își întinse trupul ca și când s-ar fi trezit din somn, oftă adânc și întoarse încet capul. Demetrius rămase cu gura întredeschisă și se uită la el, simțindu-și zvâcnirile speriate ale inimii.

Ochii visători i se plimbară pe deasupra acestei mulțimi emoționate și păru că în privirile lui clipește un fel de milă pentru acești împilați care-și închipuiau că într-însul au găsit pe cel care-i va mântui. Toată lumea striga, striga fără încetare, afară de sclavul corintian, care-și simțea gâtul atât de uscat, încât ar fi fost incapabil să strige, care nu se simțea dispus să strige, care ar fi preferat ca lumea să se liniștească și să stea supusă. Aici nu era nici locul, nici timpul indicat pentru a striga. Omul acesta nu era unul la care puteai striga sau pe care l-ai fi putut aclama. Liniștea; aceasta era singura atitudine indicată într-o astfel de împrejurare; să stai liniștit și să te uiți la el.

Ochii lui visători se plimbară pe deasupra oamenilor, până când se opriră asupra obrazului speriat și extaziat al lui Demetrius. Probabil, își zise el, ochii străinului s-au oprit asupra lui din cauză că el este singurul dintre oamenii aceștia cuprinși de isterică frenezie care se străduia să nu strige. Tăcerea lui îl făcea să pară ceva aparte. Ochii calmi ai tânărului pădură că încearcă să cântărească pe Demetrius. Nu deveniră mai mari și nici nu se luminară, dar cu toate

acestea simți că într-un fel oarecare puterea lor a devenit pentru el un fel de atracție fizică. Ceea ce-i spuneau ochii aceștia era ceva mai mult decât înțelegere, ceva mai puternic decât un sentiment de prietenie, un fel de forță care te determina să uiți de toate relele, cum este sclavia și sărăcia, împreună cu toate celelalte nenorociri care fac parte din soarta omului muritor. Demetrius se simți înfiorat de privirea aceasta neobișnuită și, simțindu-și ochii plini de lacrimi, își făcu loc printre oameni și ajunse pe marginea drumului. Atenianul, care nu-și mai putea stăpâni curiozitatea, se repezi numaidecât spre el.

— L-ai văzut de aproape? întrebă el.

Demetrius dădu din cap și, întorcându-se în loc, apucă spre cealaltă parte a caravanei, unde-l aștepta datoria.

— E nebun? stăruie atenianul, care se ținea după el.

— Nu!

— E rege?

— Nu, îngâmă Demetrius, nu este un rege!

— În cazul acesta ce este? întrebă el, nemulțumit de atitudinea corintianului.

— Nu știu, murmură Demetrius cu glasul tremurând, dar omul acesta este ceva mult mai important decât un rege.

CAPITOLUL V

După ce ajunseră în Bethania, o suburbie a Ierusalimului, Marcellus și statul său major coborâră coasta colinei spre oraș. Pe străzi nu prea era circulație, deoarece populația serba ziua sâmbetei.

Paulus nu exagerase câtuși de puțin munificența Ierusalimului față de reprezentanții imperiului; totuși tânărul legat din Minoa rămase mirat de splendoarea impunătorului palat al Procuratorului.

Când pe înserate își opriră cămilele ostenite în fața acestui sediu provincial al Romei, Marcellus rămase mut de admirație. Nu era nevoie ca cineva să informeze un străin că această clădire masivă este de origine străină, deoarece se vedea destul de limpede că ea nu are nici o legătură cu clădirile sordide din apropierea ei.

Probabil arhitecții, sculptorii și decoratorii fuseseră informați dinainte că cheltuielile sunt o problemă care pe ei nu-i interesează. Văzând că toate cheltuielile vor fi suportate de evrei, spunea Paulus, împăratul nu fusese câtuși de puțin parcimonios, ci când Irod, primul procurator al Romei în Palestina, își dăduse pe față ambiția de a-și reclădi în „marmură orașul care odinioară a fost de cărămidă”, August îi răspunsese că va putea merge atât de departe cât poștește.

— A și mers destul de departe, după cum vezi, adăugă Paulus, făcând un gest larg de mândrie, ca și când palatul acesta ar fi fost clădit de el.

E adevărat că Ierusalimul nu era în întregime din marmură. Majoritatea clădirilor erau urâte, dărăpănate și aveau nevoie de urgente reparații. Dar Irod reclădisese templul, dându-i proporții impunătoare, și-și ridicase palatul pe vârful unei coline care era destul de departe de acest sfânt lăcaș, pentru a evita orice incidente.

Clădirea reprezenta un imens pătrat, care fusese ridicat chiar în inima orașului. Trei terase spațioase, pavate cu mozaic meșteșugit împletit și legate între ele cu scări de marmură, pe ale căror balustrade erau așezate busturile romanilor eminenti, plecau din stradă până la intrarea susținută de coloanele de marmură ale pretoriului. Pe fiecare parte a acestor terase coborau grădini frumoase de flori și tufișuri ornamentale, alimentate de bazinele cu havuzuri, ale căror ape frământau în aer ca niște raze de lumină argintie.

— Havuzurile acestea, declară Paulus cu toată discreția și vorbind în șoaptă, sunt un fel de adaus venit mai târziu. Au fost instalate abia acum șapte ani de către Pilat. Dispoziția aceasta a provocat o revoltă violentă, care a determinat toate trupele să vină în ajutorul procuratorului.

— Erai și dumneata cu aceste trupe, Paulus? întrebă Marcellus.

— Sigur că da. Ne concentrasem toți aici în Ierusalim și pot să-ți spun c-am trecut prin zile emoționante. Evreii își au și ei cusururile lor, dar nu sunt lași. Scâncesc și se văicăresc când este vorba să-și facă negoțul, dar în luptă știu și ei să moară fără să crâcnească. E adevărat că nu pot suferi războiul și sunt în stare să meargă până la extrema limită pentru a păstra pacea; dar - amănunt pe care Pontius Pilat nu-l cunoștea încă - există o limită dincolo de care nu se poate să treci când este vorba despre un evreu.

— Haide, continuă povestea cu havuzurile, stăruii Marcellus, căci vederea apei îl făcuse să-și aducă aminte de o baie.

— Acestea au fost făcute datorită soției lui Pilat. Petrecuseră mai mulți ani în Creta, unde Pontius fusese prefect. În această insulă vegetația este foarte variată și soția lui a rămas dezamăgită când a constatat cât este de aridă regiunea aceasta din Iudeea. L-a rugat să-i facă grădini. Or, grădinile au nevoie de apă. Ca să poți avea apă din abundență, ai nevoie de un apeduct. Construirea apeductelor este foarte costisitoare. Fonduri disponibile nu există, așa că noul procurator a luat sumele de care avea nevoie din vistieria templului și...

— Și atât a fost de ajuns ca să izbucnească revoluția, completă Marcellus.

— Așa este, tribun! A durat șapte luni, care au fost pline de groază. Au fost uciși două mii de evrei și o mie de legionari romani. Pilat era gata să-și piardă slujba. Dar cred că Tiberiu ar fi procedat mult mai cuminte dacă pe Pilat l-ar fi transferat în altă parte. Evreii nu-l vor respecta niciodată, chiar dacă ar fi să rămână o mie de ani în slujba de procurator al Iudeii. Se străduiește în toate chipurile ca să-i mulțumească, deoarece își aduce aminte de ceea ce sunt în stare să facă dacă vor începe din nou. El se găsește aici pentru a păstra liniștea și știe că, dacă va izbucni o nouă revoluție, cu slujba lui se va termina pentru totdeauna....

— Este de mirare că evreii n-au cerut până acum transferarea lui, zise Marcellus.

— Ei nu doresc câtuși de puțin ca el să fie transferat, răspunse Paulus și începu să râdă. Negustorii aceștia bogați și cămătarii care plătesc majoritatea impozitelor și se bucură de mare trecere știu foarte bine că Pilat nu îndrăznește să le impună condiții prea severe. De urât îl urăsc, dar nu le-ar face nici o plăcere dacă ar pleca. Sunt gata să fac prinsoare că, dacă împăratul ar numi alt procurator în locul lui, Sanhedrinul ar trimite un protest la Roma.

— Ce este asta Sanhedrin? întrebă Marcellus.

— Corpul legislativ evreiesc. Se spune că nu se ocupă de alte probleme decât de cele religioase; dar adevărul este că, atunci când Sanhedrinul începe să murmure, Pontius Pilat se supune, zise Paulus, și strigând la oamenii care conduceau cămilele, acestea plecară din nou la drum. Totuși nu vreau să rămâi cu ideea că Pilat nu înseamnă nimic. Situația lui aici este foarte delicată, dar cu toate acestea cred că Pontius îți va plăcea. Este un bărbat încântător și ar merita o prefectură mai liniștită.

Își continuară drumul și, trecând pe după colțul palatului, ajunseră în partea unde se ridicaseră barăcile destinate garnizoanei din Minoa. Trei sferturi din terenul dreptunghiular fusese amenajat pentru adăpostirea trupelor, iar din acesta mai puțin de un sfert era ocupat de garnizoana locală. Se vedea că toate barăcile sunt pline și fremătau ca un roi de albine. Imensul teren de exercițiu, împresurat de clădiri de piatră cu două caturi, era împeștrițat de uniformele legiunilor care sosiseră din toate forturile Palestinei. Drapelele din Cezareea, Joppa și Capernaum, pe vârful prăjinilor cu acvilele imperiale, dădeau o culoare mai veselă acestui teren plin de soldați.

Marcellus rămase încântat de apartamentul pe care i-l arătară și în care urma să se adăpostească. Îl compară cu confortul pe care-l putea oferi membrilor săi Palatul Tribunilor din Roma, de care nu rămânea prea departe în urmă. Din seara când plecase de acasă, acum se simțea prima dată mai în largul său.

Puțin după aceea apăru Paulus, pentru a se convinge dacă tânărul comandant are tot ce-i trebuie.

— Va trebui să scriu câteva scrisori, zise el. Măine *Vestris* va sosi la Joppa și probabil se va întoarce acasă înainte de sfârșitul acestei săptămâni. Vă aduceți aminte, tribune, că în ziua când noi am părăsit fortul galera era ancorată în portul Gaza.

— Îți mulțumesc, Paulus, că mi-ai adus aminte, răspunse Marcellus. Ideea este foarte bună și voi profita și eu de ea.

Dianeii nu-i mai scrisese din seara aceea când plecase spre Ostia. Cu mare greutate reușise să-i trimită scrisoarea aceea, căci se simțise profund deprimat. După câteva încercări nereușite de a-i spune cât de abătut se simte din pricină că este obligat s-o părăsească și cât este de nerăbdător s-o revadă iarăși - deși nu-i venea să creadă că o va mai revedea vreodată - scrisoarea lui se dovedi că nu este altceva decât un fel de despărțire duioasă, fără făgăduieli pentru viitor și fără temeri pentru prezent. Drăguța Diana va fi întotdeauna prezentă în gândurile lui, așa că nu era nici un motiv să-și facă griji din pricina acestei absențe care putea să dureze.

În drumul până la Gaza, încercase în mai multe rânduri să-i scrie, dar nu reușise să termine aceste scrisori. Avea atât de puține lucruri de spus. Va aștepta până în ziua când se va ivi ceva despre care i-ar putea scrie. În preziua sosirii la destinație, compusese o scrisoare

pentru familia sa, dar foarte scurtă, și sfârșise făgăduindu-le că data viitoare le va scrie mai mult.

Primele zile în fortul Minoa fuseseră destul de emoționante pentru a-i procura materialul necesar unei scrisori, dar obligațiile lui în calitate de comandant îl ținuseră mereu ocupat. În seara aceasta va trimite Dianei o scrisoare. Îi va spune fără nici un înconjur că situația este mult mai favorabilă decât și-a închipuit el. Îi va explica și motivul pentru care acum se găsește în Ierusalim, unde este foarte bine cartirit. Demnitatea lui, care primise o lovitură atât de grea datorită numirii disciplinare în calitate de comandant al fortului Minoa, care avea o reputație atât de proastă, părea acum aproape în întregime satisfăcută. Nu lipsea mult pentru a se mândri de calitatea lui de cetățean al Romei. Acum putea scrie Dianei cu toată încrederea.

Vreme de trei ceasuri, la lumina a trei opaițe de piatră fixate pe perete în apropiere de masa lui, îi înșiră toate fazele mai importante din viața pe care o ducea la Minoa. Nu-i spuse nici o vorbă despre înfățișarea aridă și cu desăvârșire neplăcută a acestui vechi fort și a împrejurimilor lui și nici despre impresiile cu care rămăsese în prima zi a sosirii lui:

„Cel care ținea locul de comandant, scria el, mi s-a părut că este puțin nemulțumit, și, la sosirea mea, nu prea ospitalier; dar nu mult după aceea și-a schimbat atitudinea și astăzi suntem cei mai buni prieteni. Centurionul Paulus a început să-mi devină simpatic. De fapt nu prea știu ce aş putea face fără el, deoarece cunoaște tradițiile fortului în toate amănuntele; el mă informează despre ceea ce trebuie făcut, de timpul indicat și de felul în care trebuie făcut”.

Marcellus se simțea mulțumit că are ocazia să scrie Dianei despre toate aceste amănunte, care acum reprezentau viața sa. Îi dădea aproape aceeași senzație ca și când ei doi și-ar fi aparținut unul altuia și-i scria exact cum ar scrie soției sale un soț care este plecat de acasă.

După ce va așterne foile de papyrus una peste alta, sulul va fi destul de gros. Dar înainte de a ajunge la capătul scrisorii va fi obligat să-i scrie câteva rânduri venite de-a dreptul din inimă. Doar că nu era tocmai ușor să scrie aceste rânduri.

Stătu vreme îndelungată și se gândi care ar fi atitudinea cea mai indicată pe care va trebui s-o adopte. Să asculte de propriul său îndemn și să spună sincer Dianei cât de mult se gândește la ea, cât îi este de dragă și cât de nerăbdător așteaptă ca despărțirea lor de acum să se termine? Oare n-ar fi un procedeu greșit? Diana este o fată

tânăra și plină de viață. Este oare just ca să-i dea nădejde că într-o bună zi se va întoarce acasă pentru a o cere în căsătorie? Că el însuși se gândește la această posibilitate? N-ar fi mai bine să-i spună limpede că e foarte probabil să nu se poată întoarce la Roma decât foarte târziu; probabil după ani întregi de absență? Evident, Diana cunoștea situația reală și despre Paulus îi spusese că a fost trimis la Minoa acum unsprezece ani și că de atunci nu s-a mai întors la Roma. Prin urmare, își va putea da seama de dureroasa situație în care se găsește el acum. În cele din urmă Marcellus reuși să termine scrisoarea, aproape așa cum ar fi dorit el.

„Știi foarte bine, Diana, ce mi-ar face plăcere să-ți spun dacă am fi împreună. De la distanța care ne desparte - socotind în mile și cine știe pentru câtă vreme - este de ajuns să-ți spun că fericirea ta va fi întotdeauna și a mea. Tot ce te întristează pe tine, draga mea, mă va întrista și pe mine. Galera *Vestris* va sosi curând la Joppa. A vizitat portul Gaza; de aceea sunt nerăbdător să mă întorc la fort, căci probabil acolo voi găsi o scrisoare de la tine. Doresc din toată inima ca acesta să fie adevărul. Demetrius va sosi mâine și va preda sulul acesta curierului care va merge să întâmpine galera. *Vestris* va pleca la sfârșitul săptămânii acesteia. Mi-ar face plăcere să pot pleca și eu la bordul ei”.

Demetrius nu fusese până acum niciodată atât de neliniștit. Evident, de fiecare dată când încerca să se gândească la propria sa situație, își dădea seama că nu are dreptul să aștepte nimic de la viața aceasta. Dar pe măsură ce trecea timpul, începea și el să se resemneze. Era sclav, și în situația aceasta nimic nu se mai putea schimba. În comparație cu situația oamenilor liberi, soarta lui era extrem de tristă; dar când compara situația lui de sclav cu cea a majorității populațiilor îngenuncheate, își dădea seama că totuși a avut noroc.

În casa senatorului Gallio fusese tratat cu toată considerația cuvenită unui slujitor. În același timp viața lui devenise atât de strâns legată de a lor, încât libertatea - chiar dacă i s-ar fi oferit - l-ar fi costat mai mult, în ceea ce privește întreruperea acestei tovărășii, decât ar fi meritat libertatea dobândită în schimbul acestui sacrificiu. Cât despre sentimentele sale față de Lucia, era pe deplin conștient că acestea nu au nici un rost. Interesul ei nu l-ar fi putut câștiga nici dacă ar fi fost tot atât de liber ca și o pasăre în zbor. Gândurile de felul acesta îi serviră până acum pentru a se feri de orice imprudență și a-l determina să se resemneze.

Dar astăzi felul acesta de a gândi nu-i mai putea fi de nici un folos. Nu numai că lumea lui minusculă părea răsturnată cu fundul în sus, dar întreaga existență omenească i se părea cu desăvârșire zadarnică, lipsită de semnificație, deșertă și un fel de parafrază a ceva care ar fi avut posibilități incomensurabile, dar care acum era în mod iremediabil pierdut.

Încercase să analizeze motivele acestei deprimări ce pusese stăpânire pe el. În primul rând se simțea abătut din pricină că era singur. Nu s-ar fi putut spune că Marcellus îl ignoră de când au sosit în Ierusalim, dar pesemne aici sclavii nu erau bine văzuți în cartierul ofițerilor, doar cel mult când erau consemnați pentru serviciu. Imediat ce terminau acest serviciu, erau obligați să plece. Demetrius nu fusese obișnuit cu un astfel de tratament. Vreme îndelungată se ținuse ca o umbră după stăpânul său, așa că astăzi atitudinea lui indiferentă față de el îl dorea tot atât de mult ca și o rană.

De nenumărate ori își zisese că probabil Marcellus suferă tot atât de mult ca și el, din cauză că este obligat să-l excludă din prietenia lui. Astăzi situația lui de sclav i se părea atât de dureroasă, cum nu i se mai păruse încă niciodată din ziua când fusese vândut senatorului Gallio.

Dar zbuciumul lui Demetrius se datora și altui motiv: amintirea privirii îndurerate a ochilor pe care-i văzuse înainte de a intra în oraș. Stătuse ceasuri întregi și se gândise la semnificația acestei priviri, pentru care la urmă putu găsi o singură definiție, anume că este privirea îndurerată a omului care se simte singur și neînțeles. Se vedea cât de colo că micul grup de prieteni care se găseau în apropierea lui, probabil pentru a-l feri de înghesuială, este dezamăgit. Indiferent de ceea ce i-ar fi cerut fanaticii dimprejurul său să facă, dorința aceasta a lor reprezenta o greșeală. Asta se putea vedea fără nici o greutate și era de mirare că ei înșiși nu sunt în stare să-și dea seama de această realitate. Toată lumea prezentă îi ceruse să se pună în slujba unei cauze care - evident - pe el nu-l interesa câtuși de puțin. Era un om cu desăvârșire singur, un om ale cărui priviri încercau lăcom să descopere undeva un prieten care să-l înțeleagă. Singurătatea acestui om misterios părea că are o legătură neînțeleasă cu singurătatea ce-l chinuia pe el însuși și ar fi vrut să-i spună: „Fiecare dintre voi ați putea face în interesul lumii acesteia ceva dacă ați vrea, dar nu vreți să faceți”.

Trecuseră trei zile și fiecare dintre acestea fusese exact ca și cea precedentă. Melas părea exagerat de atent și de dispus să-i arate orașul cu toate colțurile ce meritau să fie văzute. Datorită situației în care se găseau, majoritatea timpului trebuiau să și-l petreacă împreună. Servicul era ușor și îl terminau repede. După cum prevăzuse și Melas, aici n-aveai de făcut altceva decât să-ți servești stăpânul în timpul meselor, să-i scuturi hainele, dimineața să-l ajuți să-și îmbrace uniforma complicată și seara să și-o dezbrace. Restul timpului erai complet liber.

Prânzul se servea în zorii zilei și imediat după aceea trupele ieșeau pe terenul de exercițiu pentru inspecție. Apoi un mic detașament al contingentelor prezente se întorcea în barăci, iar ceilalți - sub comanda ofițerilor mai tineri și în frunte cu impunătoarea legiune, îmbrăcată în aceleași uniforme, a procuratorului - plecau în oraș pentru a defila în lungul străzilor.

Defilarea aceasta era un spectacol impresionant și, după ce-și termina serviciul, lui Demetrius îi făcea plăcere să urmărească parada militară, cu soldații în rânduri de câte patru cum cotesc pe după colț și se opresc în atitudini rigide, până când drapelele se plecau în fața pretoriului, ca pe urmă să coboare în josul străzii și să treacă prin fața pretențiosului palat al marelui preot Caiafa, dar de salutat nu salutau nici în fața acestei reședințe și nici a templului.

În două rânduri Demetrius, însoțit de inevitabilul Melas, urmărise soldații. La Roma, în astfel de împrejurări, parada soldaților era urmată de sute de oameni în lungul străzilor, dar așa ceva nu se putea întâmpla aici. Probabil populația era prea nemulțumită sau ura prea mult Roma. În același timp se putea ca oamenii să nu aibă energia necesară pentru a putea ține pas cu soldații. Demetrius avusese și până acum ocazia să vadă oameni săraci îmbrăcați în zdrențe, orbi, cerșetori și ologi, dar nu văzuse încă niciodată atât de mulți și nici în halul de deznădejde în care erau cei pe care-i vedea aici. La el acasă, în Corint, erau destui nenorociți, dar aceștia puteau fi văzuți mai mult în regiunea litoralului, unde se găseau porturile. Atena - unde fusese și el împreună cu tatăl și cu frații săi pe vremea când avea doisprezece ani - își avea și ea sărăcimea ei, dar avea în același timp parcuri foarte frumoase și opere de artă. Ierusalimul acesta, care-și zicea oraș sacru, era înspăimântător la vedere. Străzile lui mișunau de cerșetori și de infirmi roși de boli. Alte orașe își aveau și ele stigmatele lor, care de multe ori păreau respingătoare. Ierusalimul însă întrecea tot ce s-ar

putea imagina! Nu e de mirare că bărbatul acela încălecat pe măgărușul alb părea atât de singur.

Trupele se întorceau la barăci în lungul străzilor laterale care tăiau piața în două, iar negustorii și samsarii dădeau fuga să le facă loc, deoarece soldații treceau mândri și cu nasul în vânt, ca și când ar fi vrut să le spună că legionarilor împăratului puțin le pasă dacă vor călca lumea în picioare. Dacă se întâmpla ca unei cămile să nu-i pese de cei care se apropie și rămâne culcată în mijlocul drumului, demnitatea Romei nu discuta cu ea dreptul de liberă circulație, ci formația militară se despărțea în două și se scurgea pe lângă ea, ca apoi să se împreune iarăși. Tot așa când întâlneau în drum câte un convoi de măgari încărcăți cu poveri. Toți ceilalți care se găseau pe stradă se refugiau sub streșinile intrărilor sau în hudițele laterale.

În drumul de întoarcere treceau și prin fața consulatelor romane și pe lângă un grup de locuințe ale funcționarilor, unde legiunea se oprea pentru câteva clipe pentru a saluta emblema imperială și nicidecum pe reprezentanții imperiului, în Samaria, Decapolis și Galileea.

— Uită-te cu atenție la ei când se vor opri ca să salute reședința lui Irod. Merită să-i vezi, îl sfătui Melas.

De fapt merita. În timpul cât Irod se ocupase de raporturile diplomatice dintre Roma și Galileea, făcuse avere, dar salutul acordat reședinței sale reprezenta de-a dreptul o insultă.

— I-am auzit spunând, îi explică Melas, că Irod urmărea să devină procurator. Probabil din pricina asta salutul legiunii lui Pilat începe cu gestul făcut de legionari, când fiecare-și duce arătătorul la nas. S-ar putea ca acesta să fie un ordin special sau un gest făcut din proprie inițiativă. Eu n-aș putea să-ți spun cu certitudine.

După ce ajungeau din nou pe terenul de exercițiu, legionarii rupeau rândurile și erau liberi pentru tot restul zilei. Astfel începeau să coboare în grupuri de câte doi și trei spre cartierul comercial al orașului, bucurându-se de plăcerea pricinuită de admirația trecătorilor față de uniformele lor frumoase și față de armele lucitoare, suportând cu superioritate privirile sfoase ale fetelor oacheșe și nemulțumirea neputincioasă a negustorilor, jecmăniți cu îndrăzneală și nerușinare de mărfurile lor.

În timpul după-amiezii majoritatea legionarilor se îndrepta spre arena din partea de miazăzi a orașului, unde se desfășurau jocuri sportive - alergări, aruncarea cu discul și sulița și lupte - distracții

inocente care totuși erau mai bune decât nimic. În imediata apropiere a arenei, dar în interiorul terenului ei, se desfășurau tot felul de spectacole imaginabile, date de oameni veniți din mari depărtări. Între aceștia erau vrăjitori din India, pigmei din Africa Centrală și ghicitori din Siria. Tot aici era instalată și roata norocului și alte jocuri care ușurau pe spectatori de țechnii câștigați cu trudă. Mai erau și barăci în care se vindeau băuturi calde ca leșia, dar dulci și de proveniență îndoielnică, smochine năpădite de muște și plăcinte care nu erau plăcute la vedere.

Pentru romanii care erau obișnuiți de acasă cu distracții mult mai rafinate în zilele de festivități, arena aceasta nu putea fi un loc de atracție; dar pentru populația rurală și mai ales pentru tineret, spectacolele ce se desfășurau aici reprezentau un eveniment fără pereche. Pentru părinții lor, pe care-i interesa mai mult vânzarea articolelor de olărie, a covoarelor, a șalurilor, a pânzeturilor, a sandalelor, a șeilor, a brățărilor și podoabelor de piele și de argint, spectacolul cel mai interesant se desfășura întotdeauna în cealaltă parte a orașului, unde era furnicarul negustorilor.

Pentru Marcellus și statul său major, precum și pentru ofițerii din celelalte garnizoane, principala distracție în afară de aceasta era jocul. După prima zi pe care o petreceau ca să facă vizita de rigoare procuratorului și consulilor, eventual o plimbare prin oraș, ofițerii își petreceau timpul în somptuoasele lor apartamente.

Vinul părea că nu se mai termină și ofițerii făceau uz de el fără nici o sfială. În două rânduri centurionul Paulus nu veni la cină, dar împrejurul meselor din sală, încărcate cu tot felul de bucate, se găseau întotdeauna multe locuri neocupate. Demetrius rămase mulțumit când constată că purtarea stăpânului este mult mai discretă decât a celorlalți ofițeri, dar era evident că și el încerca să-și alunge plictiseala cu ajutorul singurului mijloc accesibil. Spera că săptămâna aceasta se va termina fără să dea loc la vreo încăierare. Motivele pentru așa ceva le aveau la îndemână: vinul, zarurile și plictiseala. Marcellus n-avea nevoie de prea multă băutură pentru a nu ține socoteală de ceea ce face. Când era beat, Marcellus devenea morocănos și susceptibil. Demetrius începuse să numere ceasurile ce mai lipseau pentru a putea pleca din nou. Minoa își avea dezavantajele ei, dar era un loc mult mai sigur și mai plăcut decât Ierusalimul.

Într-una din zile se gândi la tânărul acela care refuzase să devină regele acestei țări și se întrebă ce s-o fi ales de el. Vorbi cu Melas despre subiectul acesta, dar tracianul, care știa tot ce se întâmplă, nu știa nimic și uitase cu totul de înghesuiala ce se desfășurase în fața porților orașului.

— Probabil patrulele l-au speriat și l-au făcut să se întoarcă din drum, zise Melas.

— S-ar putea să-l fi arestat.

— Asta înseamnă c-a avut noroc, declară Melas și începu să râdă. Săptămâna aceasta cei care au calitatea să adune mulțimile împrejurul lor se simt întotdeauna mai bine la închisoare decât în lungul străzilor.

— Știi în ce parte este închisoarea? întrebă Demetrius și prin minte-i trecu un gând neașteptat.

Melas se uită la el bănuitor. Nu știa unde este închisoarea și nici nu dorea să știe. Închisorile sunt anume ca să te ferești de ele. Cei care merg să viziteze pe câte un prieten care se găsește la închisoare trebuie să fie nebuni. Nici nu-ți dai bine seama ce se întâmplă împrejurul tău și te pomenești că te-au arestat și pe tine. Nu, dragul meu, Melas a stat la închisoare tocmai de ajuns ca să-și poată aduce aminte toată viața.

Într-o după-amiază - era a patra zi de la sosirea lor în Ierusalim - Demetrius plecă singur și apucă în lungul drumului pe care venise spre oraș și urcă încet coastele colinei, până la locul unde întâlnise pe tânărul acela singur și cu ochii rugători. Recunoscu fără greutate punctul unde se oprise, după ramurile rupte și prăfuite de palmier, aruncate pe jos, vestigii triste ale unei scurte și îndoielnice glorii.

Întorcându-se până la poala colinei, la marginea orașului, dădu de o grădină cu cărări bătătorite care șerpuiau printr-o pădure de măslini răsuciuți și cu crengile strâmbe, ca și când vreme îndelungată s-ar fi împotrivit și aceștia, împreună cu evreii, destinului lor vitreg. Se opri aici la umbră vreme de un ceas și se uită spre orașul de la picioarele lui. Își zise că un oraș care durează de treizeci și cinci de secole ar putea să aibă ceva mai mult farmec pentru a-ți reține atenția. Dar după o astfel de viață nici o parte de lume nu-ți poate dovedi cu nimic ceea ce a învățat și ce a adunat în anii lungi de suferință. Ierusalimul ar fi vrut să se bucure de libertate. Dar ce ar fi făcut cu această libertate dacă i s-ar fi acordat? În lumea aceasta toți doresc mai multă libertate decât cea pe care o au; dar ce ar face și ce ar deveni dacă ar avea-o?

Să presupunem - deși așa ceva nu se poate concepe, dar să presupunem - că evreii vor reuși să alunge pe romani. Ce se va întâmpla atunci? Vor înceta să se mai certe între ei, vor uita de neînțelegerile proprii și vor începe să conlucreze pentru prosperarea patriei lor? Marii proprietari și cămătarii vor veni oare în ajutorul populației sărace? După ce vor alunga pe romani, vor hrăni oare pe cei flămânzi, vor îngriji pe cei bolnavi și vor curăța străzile? Același lucru l-ar putea face și acum dacă ar fi dispuși, căci romanii nu i-ar fi împiedicat. Romanii ar fi foarte mulțumiți să constate astfel de îmbunătățiri, deoarece unii dintre ei erau obligați să trăiască în orașul acesta.

• Ce putea să fie robia aceasta, împotriva căreia evreii protestau cu atâta violență? Fanaticii aceia pe care zilele trecute îi întâlneau în drum, probabil, își închipuiau că toate nenorocirile lor se datoresc administrației romane, și dacă ar putea găsi un conducător destul de puternic, acesta îi va putea scăpa de jugul romanilor și-și vor întemeia un regat al lor. Credeau că în felul acesta totul se va schimba, dar oare schimba-se-va cu adevărat? În ce măsură o revoluție ar putea folosi poporului? Imediat ce la conducere se va instala un nou guvern, o mână de oameni mai lacomi și interesați va reuși să-și impună voința. Probabil tânărul acela singuratic și trist, venit de la țară, știa foarte bine ce se va întâmpla. Mulțimea aceea pestriță de oameni avea intenția să-l proclame rege al lor și să-l instaleze în palatul lui Pilat. Totuși Ierusalimul va continua să rămână ceea ce a fost până acum. Schimbarea domniilor nu poate folosi poporului.

Demetrius se ridică în picioare și ieși din nou în drum, dar rămase mirat când văzu atât de puțini trecători. Totuși mai erau două ceasuri până la apusul soarelui. Fără îndoială se întâmplase ceva neobișnuit pentru a determina oamenii să dispară din lungul ulițelor. Orașul însă părea extrem de liniștit. Coborî încet coasta colinei și continuă să se gândească la ceea ce-l preocupa. Ce guvern ar putea să soluționeze problemele la care se gândește toată lumea? Din cele ce se puteau vedea era sigur că toate guvernele care conduc destinele oamenilor sunt lacome și hrăpărețe. Popoarele din toate părțile pământului suportau jugul împilatorilor, până în momentul când puteau deveni destul de puternice pentru a-i alunga, primind în schimb împilarea altor tirani. Focarul nemulțumirilor nu se ascunde numaidecât în sânul guvernului, ci în imediata lui vecinătate: în interesele tribunului, ale familiei și ale indivizilor. I-ar fi plăcut să stea de vorbă cu omul acela

singularic, pentru a putea afla de la el ce părere are despre un guvern și care ar fi posibilitatea de a întrona un fel de libertate care să mulțumească pe toți.

Prin minte îi trecu gândul neașteptat că micul și îndrăznețul atenian ar putea să știe unde se găsește acum omul acesta care a refuzat să devină rege. Grăbi pasul, hotărât să se intereseze de o caravană care adusesse mirodenii pentru vânzare.

În partea de jos a orașului, orice activitate încetase aproape cu desăvârșire. Unde dispăruseră oamenii aceștia? Chiar în piață nu se vedeau decât foarte puțini negustori. Se apropie de un negustor grec care-și păturea un balot de covoare și-l întrebă ce se petrece și unde sunt cei care furnicau în această piață? Bătrânul negustor își mângâie barba și, în loc de răspuns, se mulțumi să zâmbească. Părea convins că tânărul din fața lui are intenția să facă glume.

— S-a întâmplat ceva? stăruie Demetrius cu glasul grav.

Bătrânul își legă balotul și, urcându-se pe el, începu să respire cu greutate din pricina oboselii. Dar imediat după aceea se uită la concetățeanul său cu mai mult interes.

— Vrei să-mi spui că n-ai habar de ceea ce se petrece? întrebă el. Nu uita că astăzi este noaptea Paștilor și toți evreii s-au retras în casele lor, iar cei care nu au casă s-au retras într-un adăpost.

— Pentru câtă vreme?

— Până mâine dimineată. Mâine vor apărea devreme, deoarece ziua aceasta va fi cea din urmă din săptămâna Paștilor și afacerile vor începe din nou cu și mai multă înfrigurare. Dar unde ai trăit până acum de nu ești informat despre situație?

— Mă găsesc pentru prima dată în acest oraș, răspunse Demetrius, căruia îi venea să zâmbească de mirarea negustorului. Nu cunosc obiceiul evreilor. Vreme de două ceasuri am fost dincolo, pe coasta dealului, unde se găsește o grădină de măslini.

— Știu, răspunse bătrânul. Acea este grădina Ghetsimani. Nu prea se găsește nimic de văzut acolo. Ai fost vreodată pe colina lui Marte din Atena?

— Da, este foarte frumoasă!

— Oamenii aceștia de aici nu știu să facă statui. Procedeu acesta este împotriva religiei lor. Tot așa nu știu să sculpeze nimic.

— Templul are o mulțime de sculpturi, ripostă Demetrius.

— Da, dar pe acestea nu le-au făcut ei, răspunse bătrânul și, ridicându-se în picioare, își luă balotul pe umăr.

— N-ai vrea să-mi spui unde aş putea găsi o caravană din Atena care să se ocupe cu negoţul de mirodenii?

— Fireşte că pot! Vorbeşti despre Popygos. El este în apropierea Turnului Vechi. Când ai coborât coasta colinei din grădina măslinilor, ai trecut chiar prin faţa lui Popygos. Dar fii cu ochii în patru, căci umblând pe acolo s-ar putea să-ţi dispară chimirul.

— Crezi că Popygos ar fi în stare să jefuiască pe un compatriot al său? întrebă Demetrius.

— Popygos este în stare să jefuiască chiar pe maică-sa.

Demetrius zâmbi şi-şi luă rămas bun de la bătrânul negustor, apoi se îndreptă spre partea unde era palatul procuratorului, căci era prea târziu pentru a mai putea merge la negustorul de mirodenii. Îl va vizita mâine. Oamenii se aseamănă foarte mult unul cu altul, indiferent din ce parte a lumii ar fi. Evreii urau guvernul, dar tot aşa îl urau şi grecii. Totuşi schimbarea guvernului nu le-ar folosi la nimic. Vina nu era aici. Marea vină o purtau oamenii, din pricină că nu erau în stare să schimbe obiceiurile altor oameni şi nici chiar pe ale lor. Popygos era în stare să jefuiască chiar pe maică-sa, dar Tiberiu nu purta nici o vină din cauza asta. Fără îndoială Tiberiu era un împărat necorespunzător şi un stăpânitor rău; dar, orice ar fi fost împăratul, mama lui Popygos nu s-ar fi simţit în mai multă siguranţă decât acum. Probabil bărbatul acela singur care venise de la ţară ştia acest lucru. El nu dorea să devină rege. Indiferent de cel care este rege, omul trebuie să fie cu ochii în patru şi să-şi păzească chimirul. Lumea avea nevoie de ceva, probabil o nouă concepţie, o nouă morală, şi pe aceasta nu i-o putea oferi un nou rege.

Demetrius nu mai aşteptă să vadă parada militară din dimineaţa următoare. Imediat ce servi stăpânului său prânzul, plecă singur în oraş. Străzile începuseră să mişune de lume. Trebuia să-ţi faci loc cu cea mai mare atenţie pe uliţele din cartierul bazarului, pentru a nu da peste negustorii ambulanţi care-şi înşiraseră marfa pe trotuarele înguste şi stăteau aşezaţi cu picioarele încrucişate sub ei, deşi nu aveau altceva decât câteva urcioare de pământ. Văzu un maldăr de zdrenţe despre care constată că este o femeie bătrână care avea de vânzare trei ouă şi un pepene. Uliţele erau pline de animale de povară, de pe care se descărcau mărfurile micilor bazare. În toate părţile, mâini uscate ca nişte surcele se întindeau în calea trecătorilor, cerând pomană. Infirmi cu plăgile expuse în văzul lumii boceau, scânceau şi

înjurau. Un bătrân fără vedere, cu pieptul ca o scândură și cu orbitele pline de muște, cânta o melodie stinsă și tristă dintr-un buciom vechi.

Ulița începuse să se îngusteze, devenind tot mai întunecoasă, apoi începu să coboare câteva trepte, ca și când s-ar fi terminat într-o peșteră. Treptele erau lunecoase și murdare, pline de cerșetori și de câini pribegi cărora li se vedeau coastele. Centurionul Paulus spusese că evreii sunt făcuți după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Demetrius își duse mâna la nas și se grăbi să scape cât mai repede din mijlocul acestor imagini divine, umblând cu toată grija ca să nu se lovească de ele.

Caravana o găsi fără greutate în apropierea Turnului Vechi, care domina valea Kedronului. Aici era un maidan de unde pleca un drum spre apus. O adiere de aer rece și binefăcător, după drumul făcut prin bazarul pestilențial, îi călăuzi pașii. Imediat după aceea auzi pe cineva că-l strigă:

— Ei, *adelfos!* Și în fața lui apăru micul atenian. Demetrius se simți mulțumit când îl văzu, deși, dacă s-ar fi găsit în altă parte și în alte împrejurări, nu i-ar fi făcut plăcere să-l audă spunându-i *frate*. Își strânseră mâinile. Eram sigur că ne vom întâlni din nou. Pe mine mă cheamă Zenos; cred că nu ți-am spus încă numele meu.

— Pe mine mă cheamă Demetrius. Constat că aici ești bine instalat.

— Cât se poate de bine. Avem loc de ajuns și putem vedea tot ce se petrece. Ar fi trebuit să fii aici azi-noapte. A fost o frământare nebănuită! Au arestat pe nazarineanul acela pe care l-ai văzut zilele trecute. L-au descoperit în grădina aceea cu măslini.

— Nazarineanul? N-am auzit de el. Ce a făcut de l-au arestat? întrebă Demetrius cu indiferență.

— Cum să nu fi auzit! Tânărul acela care zilele trecute venea spre oraș, încălecat pe un măgar alb.

Demetrius înțelese imediat despre cine vorbește și-i puse o mulțime de întrebări. Zenos se simți mulțumit că poate să-i dea informațiile pe care le dorește. Trupele procuratorului căutau pe tânărul acesta cu numele Iisus încă de duminică după-amiază. Noaptea trecută l-au adus în oraș, împreună cu prietenii săi.

— Dar ce a făcut? întrebă Demetrius nerăbdător.

— De... se spune că a fost arestat pentru că instigă poporul și pentru că urmărește să devină rege. Popygos afirmă că, dacă se va întâmpla să-l condamne pentru trădare, atunci va sfârși prost.

— Trădare! Vorbele acestea sunt prostii! exclamă Demetrius revoltat. Omul acesta n-are intenția să răstoarne guvernul; nici nu urmărește nimic împotriva lui și nici împotriva altui guvern. Trădare? Cred că oamenii aceștia trebuie să fie nebuni.

— Dimpotrivă... nu sunt nebuni deloc, ripostă Zenos. Cei care sunt la conducerea templului erau obligați să scape de el într-un fel oarecare, căci altfel le-ar fi stricat toate afacerile. N-ai aflat ce-a făcut în templu în aceeași zi în care l-am întâlnit?

— N-am aflat nimic! Ce s-a întâmplat?

— Ce s-a întâmplat! S-au întâmplat destule. Trebuie să știi că templul este locul unde poporul aduce sacrificii; cumpără animale și, după ce le înjunghie, le ard: o afacere foarte neplăcută și prost mirositoare, dar zeului lor îi place procedeul acesta. Astfel curtea templului - sau cum îi zice - este întotdeauna plină de animale de vânzare. Oamenii aduc bani și chiar în pridvorul templului sunt așezați zarafii care îi schimbă cu moneda templului. Se spune că acești cămătari fac afaceri strălucite, sfârși Zenos râzând.

— Vrei să spui că în interiorul templului aceluia frumos se vând animale? întrebă Demetrius neîncrezător.

— De vândut se vând într-o curte cu arcade de marmură, răspunse Zenos cu toată convingerea. Curtea este admirabil pavată. Pe pereți și pe tavan este cel mai frumos mozaic ce se poate vedea. Nici în Atena nu se poate găsi ceva mai frumos. Curtea aceasta este plină de viței, de miei și de porumbei. Îți poți închipui cum arată, dar nu-ți vei putea închipui cum miroase. Va trebui să mergi să o vizitezi, ca să te convingi. Ei bine, Iisus acesta a venit de la țară, de undeva din Galileea, și, intrând în templu, nu i-a plăcut ce a văzut și le-a spus că acesta nu este locul unde să poată vinde animale. Probabil a prins pe cineva și cu tâlhăria, căci pe cămătari și zarafi i-a alungat din pridvorul templului.

— Ce a făcut? întrebă Demetrius, căruia nu-i venea să creadă.

Zenos începu să râdă mulțumit când văzu mirarea compatriotului său.

— Da, dragul meu; poate nu-ți vine să crezi, căci nu arată ca un bărbat care ar putea să aibă o astfel de îndrăzneală, dar Iisus acesta a pus mâna pe un bici și a început să-i croiască, poc-poc-poc! pe unde-i putea ajunge, fără să mai aleagă. Au fugit buluc. A fost un spectacol fără pereche. În toate părțile vedeai vițeii, preoții, oile și zarafii fugind de le sfârâiau călcâiele, iar aerul dimprejurul templului era plin de

porumbei speriați și de fulgi. Mesele zarafilor le-a dat peste cap; în toate părțile pe jos erau numai țechini, drahme și dinari... monede mari și mici, bani buni și bani falsificați; grupurile de pelerini alergau în patru labe și se încăieraseră ca să-i adune de pe jos. Era o plăcere... și mi-ar fi părut rău dacă n-aș fi fost și eu de față, sfârși Zenos și, întorcând privirea, adăugă cu glasul în șoaptă: Uite că vine bătrânul. Astăzi este nemulțumit, deoarece clienții lui cei mai buni sunt ocupați cu acest Iisus.

Perdeaua din fața celui mai impunător cort din tabără se dădu la o parte, ca să facă loc unui bărbat pântecos, cu părul și barba căruntă, care acum se apropia de ei. Trecuse vreme îndelungată de când Demetrius nu mai văzuse un bărbat îmbrăcat în haine împodobite atât de barbar; împrejurul gâtului avea lanțuri grele de argint care-i ajungeau până la brâu; avea inele în degete și cercei în urechi, brățări pe mâini și pe gleznela picioarelor. Se opri în loc și se uită la Demetrius, încercând să-l cântărească.

— Este din Corint, îi explică Zenos, întinzând arătătorul. Ne-am cunoscut în timpul drumului.

— Constat că ești îmbrăcat într-o tunică romană, zise Popygos nemulțumit.

— Stăpânul meu, răspunse Demetrius respectuos, este comandantul fortului Minoa.

— Ar fi fost mai bine, continuă Popygos, dacă garda legionarilor ar fi lăsat în pace pe evrei, ca să se descurce singuri. Toți cei din Ierusalim care au câțiva gologani de cheltuit nu se mai gândesc astăzi decât la afacerea asta cu nazarineanul. Acum, după ce s-a amestecat și guvernul, e sigur că ziua de azi se va pierde de pomană. Iar mâine este ziua sâmbetei, când evreii nu fac nimic.

— În zi de sâmbătă nu se face nici o vânzare, declară Demetrius, ca să zică și el ceva, și se uită la compatriotul său.

Bătrânul Popygos își răsuci îngândurat mustața.

— Eu fac drumul acesta de douăzeci și trei de ani, zise el, dar de astă dată am vândut marfă mai puțină decât în orice an. Merge din ce în ce mai prost. În săptămâna Paștilor se întâmplă întotdeauna câte ceva care împiedică mușteriii mei să vină și să-și cumpere provizia de scoțșoară și cuișoară. Popygos întoarse cu fundul în sus un coș și se așeză pe el, petrecut de clinchetul lanțurilor dimprejurul gâtului. Îmi aduc aminte, continuă el întunecat, că până acum oamenii n-au fost niciodată jecmăniți în felul acesta. N-ai decât să te gândești la ceea ce

s-a întâmpilat duminica trecută în pridvorul templului. Acum câțiva ani oamenii erau foarte mulțumiți. Cei de la țară veneau la Ierusalim ca să petreacă sărbătorile Paștilor și să-și facă cumpărăturile de care aveau nevoie. De fiecare dată, dacă se întâmpla să fie din cale-afară de săraci, aduceau o colivie în care era un porumbel, iar dacă erau mai cu dare de mână, un miel sau un vițel. Acesta era un fel de dar pentru templu. Preoții ardeau jertfele acestea sau spuneau numai că le ard. Dar eu totuși cred că le ardeau, dacă ar fi să judeci după mirosul greu dimprejurul templului. Puțin după aceea însă acești slujitori ai templului s-au tâlhărit. Omul de la țară își aducea mielul, pe care preoții, după ce-l examinau, îi spuneau că are ceva meteahnă la intestine sau ceva de însemnătate mai mică. Prin urmare mielul nu era bun pentru jertfă, de aceea se ofereau să-i dea altul în schimb dacă diferența de preț o va plăti în bani. După ce ajungeau la o înțelegere, mielul cu meteahna era vândut altui naiv.

— Urâtă afacere! exclamă Demetrius. Nu e de mirare că nazarineanul acesta a fost indignat.

— De, indignarea nu este niciodată de folos. În orice caz lui nu-i va folosi prea mult.

— Ce au de gând să facă cu el? întrebă Demetrius. Să-l bage la închisoare?

— Nu prea îmi vine să cred. Am auzit că aseară a fost dus în fața marelui-preot pentru a fi judecat, din pricină c-a provocat dezordine în templu. Îl acuză c-ar fi spurcat interiorul templului, adăugă Popygos și începu să rătă. Ca și când cineva ar putea spurca un templu care este mai rău decât un grajd. Firește, au destui oameni de partea lor care să facă mărturie împotriva lui pentru a putea fi osândit, așa că s-au dus la palatul procuratorului și l-au scos din așternut ca să judece întâmplarea aceasta. Pilat le-a răspuns că, dacă și de astă dată este vorba despre o neînțelegere religioasă, ar fi mai bine să și-o limpezească între ei. Dar bogătașii și cămătarii aceștia bătrâni nu s-au învoit să le scape din mână atât de ușor. I-au spus că acest Iisus încearcă să se proclame rege. Pilat nu a crezut totuși de cuviință să intervină și le-a răspuns să-l biciuiască și după aceea să-l pună în libertate.

— Și l-au biciuit? întrebă Demetrius speriat.

— Firește că l-au biciuit, și foarte rău. Apoi cineva dintre oamenii adunați a strigat: „Ucide pe galileean!”. Pilat l-a auzit și le-a răspuns: „Dacă omul acesta este din Galileea, duceți-l să-l judece Irod. El este

cel care trebuie să se ocupe de delictele întâmplăte în această provincie!”

— L-au dus în fața lui?

— L-au dus, răspunse Popygos și dădu din cap. Irod și-a zis că aceasta este ocazia bine venită ca să-și bată joc de el pentru a face plăcere fariseilor și cărturarilor. A poruncit soldaților să-l biciuiască din nou, apoi l-a îmbrăcat într-o haină veche de purpură și s-a prefăcut că i se închină. Un bețivan a împletit o cunună de măcăci și i-a pus-o pe creștet în loc de coroană. Dar fariseii și cărturarii n-au fost mulțumiți numai cu atât. Au cerut ca Iisus să fie condamnat la moarte...

— La moarte! exclamă Demetrius.

— Da! Dar toți știau că nimeni nu are dreptul să condamne pe cineva la moarte decât Pilat. Așa că s-au întors cu el la palatul procuratorului.

Popygos clătină din cap și ridică dintr-un umăr.

— Atât este tot ce am putut afla, sfârși el. Hărăgarul Diophanos a fost de față la aceste cazne, dar după aceea a fost obligat să se întoarcă în bazar și altceva n-a mai putut să-mi spună.

— Probabil judecata mai ține încă, zise Demetrius nerăbdător.

— Cred c-ar fi mai cuminte să nu te amesteci, îl preveni Popygos. Cel care se amestecă în astfel de treburi niciodată nu sfârșește bine.

— S-ar putea ca stăpânul meu să aibă nevoie de mine, răspunse Demetrius. Sunt obligat să plec. Îți urez drum bun de întoarcere acasă. La revedere, Zenos!

Demetrius grăbi pasul până începu aproape să alerge și din depărtare văzu o mulțime de oameni adunați în fața intrării principale a pretoriului. Urcă scările în fugă și se opri la marginea grupului de curioși care stăteau înghesuți. Evreii bine îmbrăcați din apropierea lui se încruntară la el când îl văzură lângă ei. Cei adunați aici nu păreau să fie oameni săraci. Procuratorul era așezat între coloanele pretoriului și împrejurul său se vedea un număr de legionari din garda palatului. Pe terasa cea mai de sus era un grup de soldați așezați pe patru rânduri, în atitudini rigide. În fața lor, singur, era acuzatul. Auzi că-i pun întrebări la care dă răspunsuri, dar într-o limbă pe care el n-o putea înțelege. Demetrius își zise că aceasta trebuie să fie limba aramaică, deoarece limba aceasta o vorbea și poporul pe care-l întâlnise în drumul spre Ierusalim. Se mișcă din locul în care se oprise

și înaintă pe dreapta până în apropierea lor. Acum putea vedea profilul omului acelaia singur și trist. Constată că pe creștet poartă cununa de măracini despre care pomenise Popygos. obrazul îi era vărgat de dărele sângelui ce i se scursese de pe frunte. Haina îi fusese coborâtă în jos de pe umeri, așa că era gol până la brâu și pe trupul lui se vedeau vânătăile lăsate de bice. Unele dintre acestea sângerau, dar părea că el nu-și dă seama de rănille sale. Procuratorul își continuă repede interogatoriul - indiferent de întrebările ce i le punea - iar acuzatul, care sta cu fruntea în sus, îi răspundea respectuos, dar cu deplină încredere în sine. Din când în când din mijlocul mulțimii se auzea câte un murmur și toți se uitau chiorâș și cu gurile căscate ca să poată auzi.

Demetrius examina cu atâta atenție obrazul victimei, încât aproape nu-și dădea seama de ceea ce se petrece în apropierea sa. În clipa aceasta își aduse aminte c-ar putea să-l vadă și pe Marcellus. În primul rând erau postați ofițerii din garnizoanele diverselor forturi. Între ei era și Paulus, care sta drept și se legăna ușor. Imediat după el erau legionarii din Minoa. Pe Marcellus însă nu-l văzuse nicăieri.

Procuratorul începuse acum să vorbească cu glasul ceva mai ridicat. Cuvintele lui treziră imediat protestele celor adunați în pretoriu. Demetrius își schimbă poziția, pentru a vedea mai bine pe Pilat. De astă dată văzu și pe Marcellus, împreună cu ceilalți legați, în stânga procuratorului. Se întrebă: oare stăpânul său era conștient de ceea ce se petrece în apropierea lui? Poate cel mult dacă s-ar fi găsit un interpret care să-i explice, altfel ar fi fost imposibil să înțeleagă ceva. Demetrius cunoștea semnificația exactă a expresiei întipărite pe obrazul stăpânului său. În clipa aceasta obrazul lui exprima spaimă și tot atâta plictiseală. Se vedea cât de colo că Marcellus ar fi preferat să fie în altă parte.

Înțelese că se găsește în mare încurcătură. Atitudinea ostilă a celor din sală părea că l-a intimidat. Se întoarse și dădu un ordin unui membru din gardă, care se apropie de o ușă a sălii și imediat după aceea îi aduse un vas mare de argint. Pilat își băgă mâinile în apa pe care o conținea vasul și lăsă picăturile să i se zvânte de pe degete. Publicul începu să vocifereze din nou, dar de astă dată strigătele lui păreau chiote de triumf. Se vedea limpede că s-a luat o hotărâre și în același timp că hotărârea a fost satisfăcătoare pentru cei prezenți. Demetrius înțelese imediat ce însemnează pantomima cu vasul de argint. Pilat pronunțase osânda și-și spălase mâinile. Cererea

poporului fusese ascultată, dar răspunderea o purta el însuși pentru judecata pronunțată. Procuratorul nu admitea ca mâinile lui să rămână pătate de sângele acestui om. Demetrius era acum convins că stăpânul său a înțeles. Chiar dacă până acum nu înțelesese nimic, vedea totuși că Pilat a pronunțat o osândă împotriva propriei sale convingeri.

De astă dată Pilat se întoarse spre Marcellus, care făcu un pas înainte și salută. Schimbară câteva cuvinte, salută din nou, apoi, coborând cele câteva trepte, se apropie de Paulus și-i dădu instrucțiunile necesare. Acesta se apropie de legionarii din Minoa și dădu un ordin. Soldații înaintară în rânduri de câte doi, făcând un semicerc împrejurul estradei, în frunte cu Marcellus și Paulus, care venea imediat după el, apoi coborâră în pretoriu în mijlocul publicului, care se despărți în două ca să le facă loc. Unul dintre soldații cei de la urmă se opri și apucă de capătul frânghiei ce atârna de mâinile legate ale condamnatului. Probabil îl smucise cu violență, deoarece era gata să cadă. Legionarii înaintau cu pași repezi.

Câțiva dintre cei care erau în pretoriu îi urmăriră, dar majoritatea se adună în mici grupuri și începură să vorbească, fluturându-și bărbile, ca dovadă că sunt mulțumiți. Demetrius se întrebă care va fi soarta condamnatului. Fusese osândit la moarte; de asta nu mai încăpea nici o îndoială, căci nici o altă osândă n-ar fi putut să mulțumească poporul întărâtat. Probabil îl vor duce în curtea unei închisori, unde va sluji drept țință unui grup de arcași. Pe cealaltă margine a străzii aștepta un pâlcc de oameni cu obraji palizi și ochii speriați, îmbrăcați prost, ca cei de la țară; se adunaseră grămadă și păreau că se sfătuiesc între ei dacă va fi bine să-l urmeze sau nu. Peste câteva clipe câțiva dintre ei se urniră la drum, dar păreau că nu se grăbesc deloc să-l ajungă. Fără îndoială aceștia erau prietenii lui Iisus.

Ce păcat, își zise Demetrius, că, judecând după atitudinea lor, oamenii aceștia par atât de lași. Fără îndoială cel care pleca spre locul de osândă merita să fie susținut cu mai mult curaj.

Nu știa nici el ce să facă: să urmeze convoiul sau să aștepte la barăci până când se va întoarce stăpânul său, dar imediat după aceea apăru Melas și se apropie de el.

— Ce vor să facă cu el? întrebă Demetrius cu glasul tremurând.

— Să-l răstignească, răspunse Melas.

— Să-l răstignească! exclamă Demetrius speriat. Cum se poate? N-a făcut nimic pentru a merita o astfel de moarte!

— S-ar putea să nu fi făcut, încuviință Melas, dar acesta este ordinul dat de procurator. Eu cred că Pilat l-a osândit împotriva voinței sale, deoarece se temea că din pricina lui se vor isca tulburări. Tocmai de aceea a dat această însărcinare celor din Minoa. Nu vrea ca legiunea lui să fie amestecată într-o astfel de afacere. Minoa este destul de departe de Ierusalim și legionarii acestei garnizoane sunt oameni vâjnoși, sfârși Melas răsând, căci era mulțumit că face parte și el din această garnizoană care nu se sperie de puțin sânge.

— Te duci să vezi și tu cum îl vor executa?

Făcu o strâmbătură și clătină din cap.

— Nici nu mă gândesc, răspuse Melas. Eu n-am ce căuta acolo. Poate ai vrut să mergi? Nu este o vedere care ar putea să-ți facă plăcere. Atâta lucru pot să-ți spun și eu. Odinioară am avut ocazia să văd o astfel de execuție... în Gallia. Un legionar înjunghiase pe un centurion. Pentru crima aceasta l-au condamnat să fie crucificat. A durat o zi întreagă și-i puteai auzi țipetele de la jumătate de leghe. Stolurile negre de corbi au apărut și au început să zboare împrejurul lui înainte de a muri, așa că...

Demetrius făcu un gest de protest și simți o tresărire în stomac. Melas începu să rădă și, întorcând puțin capul, scui pă într-o parte. Apoi se întoarse în loc și apucă încet spre barăci, lăsând pe Demetrius să hotărască singur ce va face.

Peste câteva minute și fără să-și dea seama, apucă și el pe urma lui. După ce intră în apartamentul stăpânului său, se așeză pe un trepid și încercă să se liniștească. Inima îi bătea cu atâta violență, încât simți că începe să-l doară capul.

Se ridică apoi în picioare ca să bea o gură de apă. Se gândi că probabil și Marcellus ar vrea să bea o gură de apă înainte de a termina cu groaznica însărcinare ce o primise. Umplu un mic urcior și ieși, umblând încet, căci nu-i făcea nici o plăcere să plece din tabără.

Din primul moment când se uitase în ochii lui Iisus, Demetrius se gândise la el ca la un om care a rămas singur și pe care nimeni nu-l înțelege; nici chiar prietenii săi apropiați. Astăzi va deveni un om care a rămas cu adevărat singur.

CAPITOLUL VI

În dimineața aceasta, una dintre cele zece companii ale palatului lipsi de la inspecție. Marcellus constată imediat că numărul legiunii procuratorului este mai redus, dar n-avu nici un motiv să se gândească mai îndelung la amănuntul acesta. Pe cei din Minoa nu-i putea interesa motivul care a determinat trupele acestea să plece atât de devreme din barăci.

Dar când Iulian, comandantul fortului din Capernaum, care trebuia să ia serviciul în primire, îi anunță că parada obișnuită în fiecare zi a fost contramandată și toți legionarii vor trebui să se întoarcă în barăci, unde vor aștepta ordinele, Marcellus deveni furios. După ce ajunsese în apartamentul său, trimise după Paulus, convins că acest izvor nesecat de clevetiri va putea să-i explice misterul.

După o întârziere destul de lungă, centurionul apăru în fața lui, clătînându-se pe picioare, cu obrazul aprins și ochii tulburi. Comandantul său se uită la el cu vizibilă nemulțumire și indicându-i un scaun din apropiere, Paulus se așează comod și așteptă.

— N-ai putea să-mi spui și mie ce se petrece? întrebă Marcellus.

— Procuratorul a petrecut o noapte agitată, îngână Paulus.

— După cât văd, tot așa s-a întâmplat și cu dumneata, declară tribunul nemulțumit. Ce se pregătește... spune-mi și mie, de cumva nu este ceva ce trebuie păstrat secret?

— Pilat se găsește într-o mare încurcătură, răspunse Paulus cu limba grea, așa că vorbele îi ieșeau cu mare greutate din gură. Este nemulțumit de toată lumea. A avut o discuție cu bătrânul Iulian, care a fost de părere că, dacă omul pe care l-au judecat a fost din Galileea, ar fi trebuit să-l predea autorităților de acolo, pentru a fi judecat de tribunalul lui Irod.

— N-ai vrea să fii amabil și să-mi spui și mie despre ce vorbești? se răsti Marcellus. Pe cine să judece? Și de ce să-l judece? Începe de la început, deoarece eu nu știu nimic despre afacerea asta.

Paulus căscă zgomotos, se frecă la ochi și începu să-i debiteze o poveste lungă despre evenimentele petrecute noaptea trecută. Un teslar îndrăzneț, venit de undeva din interiorul Galileii, a fost arestat pentru tulburarea liniștii publice și pentru c-a încercat să instige poporul la revoltă. Acum câteva zile își permisesese acte de violență în pridvorul templului, alungase în stradă animalele aduse pentru jertfe, răsturnase mesele zarafilor și blestemase lăcașul acela sacru, spunând că nu este casă de rugăciune, ci peșteră de tâlhari.

— Afirmația aceasta este destul de întemeiată, dar nu tocmai politicoasă, declară Paulus.

— Fără îndoială, omul acesta trebuie să fi fost nebun, zise Marcellus.

Paulus își strâmbă buzele groase și clătină din cap.

— Omul acesta mi s-a părut neobișnuit. A fost arestat aseară. L-au dus în fața bătrânului Anna, fostul mare-preot, apoi la Caiafa, actualul mare-preot, și de acolo la Pilat, la Irod și...

— După câte văd, ești bine informat, îl întrerupse Marcellus.

Paulus zâmbi cu înțeleș.

— Câțiva dintre noi am fost azi-noapte să dăm o raită prin orașul sacru, ca să-l putem vedea la lumina lunii, recunoscui el. Puțin după miezul nopții am dat peste o mulțime de oameni care vociferau pe stradă și ne-am luat și noi după ei. Era singura distracție de care ne puteam bucura deocamdată. Dar afară de asta eram și puțin amețiți dacă îmi vei îngădui să-ți spun adevărul, căci pentru asta am plecat din tabără.

— Sunt convins, zise Marcellus. Te rog, continuă și spune-mi tot ce mai poți să-ți amintești.

— Ei bine, l-am însoțit în toate părțile la judecată. Cum ți-am spus, nu prea eram cu capul limpede ca să putem înțelege despre ce este vorba, și majoritatea judecății s-a desfășurat în limba aramaică. Totuși se vedea destul de limpede că cei din slujba templului și negustorii țin cu orice preț ca omul acesta să fie osândit la moarte.

— Pentru ceea ce s-a întâmplat în templu?

— Da... pentru ceea ce s-a întâmplat în templu și pentru că cutreieră regiunile rurale, adunând oamenii împrejurul său și vorbindu-le.

— Despre ce?

— Despre o nouă religie. Am vorbit cu unul dintre legionarii lui Pilat care înțelegea această limbă. Mi-a spus că acest Iisus stăruia pe

lângă popor să adopte această nouă religie care nu prea avea nici o legătură cu templul. O parte dintre învinuirile ce i se aduceau mi s-au părut caraghioslăcuri. Unul dintre martori a jurat c-ar fi auzit pe galileeanul acesta spunând că dacă templul ar fi dărâmat el îl va reclădi în vreme de trei zile. Auzi vorbe! Dar, firește, toți aceștia urmăreau condamnarea acuzatului. În scopul acesta orice fel de mărturie nu putea fi decât bine venită.

— Și în ce stadiu se găsește astăzi afacerea asta? întrebă Marcellus.

— Eu mă săturasem de procesul din fața lui Irod și m-am întors în tabără înainte de revărsatul zorilor, căci abia mă mai puteam ține pe picioare. Au luat hotărârea să se mai prezinte o dată în fața lui Pilat, imediat după ce se va termina prânzul. Probabil acum sunt în pretoriul palatului. Pilat le va îndeplini dorința și - Paulus ezită și continuă încruntat - dorința lor este să fie răstignit. I-am auzit vorbind și vociferând.

— N-ar fi bine să mergem și noi la judecată? întrebă Marcellus.

— Pe mine te rog să mă ierți, căci eu m-am săturat, zise Paulus și, ridicându-se cu greutate, se îndreptă spre ușă. În prag se lovi piept în piept cu o santinelă din garda palatului care-l salută.

— Procuratorul vă salută, începu el cu glasul metalic. Ofițerii și un detașament de treizeci de legionari din garnizoana fortului Minoa sunt poftiți să se prezinte imediat în pretoriu. Apoi mai salută o dată și se retrase, apucând în lungul coridorului, fără să mai aștepte răspuns.

— Oare ce nevoie are Pilat de noi, zise Marcellus și se uită speriat în ochii centurionului.

— Cred că nu va fi tocmai greu să ghicesc, îngână Paulus. Pilat nu are obiceiul să facă favoruri celor din Minoa. Ne va da o însărcinare care este prea primejdioasă pentru a o încredința trupelor din oraș; asta înseamnă că nu dorește ca legiunea lui să fie amestecată în această afacere. Detașamentul din Minoa va pleca mâine, așa că, dacă din cauza faptei săvârșite de noi se vor isca tulburări, nimeni nu ne va mai putea ajunge.

Își săltă cingătoarea din șale și ieși din odaie. Marcellus rămase câteva clipe nehotărât, apoi se luă după el, căci voia să-i spună să scoată grupul de legionari de care vor avea nevoie. Prin ușa întredeschisă de la sala în care erau cantonați centurionii, îl văzu cum bea cu lăcomie dintr-o cupă uriașă. Intră repede în sală și-i spuse nemulțumit:

— Dacă aş fi în locul dumatile, Paulus, zise el sever, aş renunţa să mai beau. Cred că până acum ai băut tocmai de ajuns!

— Iar eu dacă aş fi în locul dumatile, îi răspunse Paulus cu îndrăzneală, aş bea cât m-ar ţine pân-tecele. Apoi făcu doi paşi spre Marcellus şi se uită la el cu neruşinare: Astăzi vei răstigni un om! zise el. Ai avut până acum ocazia să vezi o răstignire?

— N-am avut! răspunse Marcellus şi clătină din cap. Nici nu ştiu cum se face răstignirea. Va trebui să-mi spui.

Paulus se întoarse încet spre masa pe care burduful fleşcăit se vedea într-o poziţie grotescă. Umplu din nou cupa uriaşă şi o întinse picurând lui Marcellus.

— Îţi voi arăta după ce vom ajunge la locul de execuţie, răspunse el cu glasul sugrumat: Bea vinul acesta! Bea-l tot! Dacă nu-l vei bea, îţi va părea rău. Ceea ce va trebui să facem noi acum nu este treabă pentru un om treaz.

Marcellus întinse mâna fără să mai protesteze şi, luând cupa, o sorbi până la fund.

— Nu numai că fapta aceasta este revoltător de crudă, continuă Paulus, dar în toată înfăţişarea omului acestuia este ceva straniu. Aş prefera să nu am nici o legătură cu executarea lui.

— Te temi că de aici înainte te va urmări amintirea lui? întrebă Marcellus şi, oprindu-se, se uită la el şi zâmbi cu sfială.

— Ei bine, mai ai puţină răbdare şi te vei convinge! răspunse Paulus şi clătină din cap cu înţeles. Martorii spuneau că în pridvorul templului omul acesta s-a purtat ca şi când ar fi fost la el acasă. Dar afirmaţia aceasta nu este nici pe departe atât de caraghioasă cum îi s-ar părea. Să fiu afurisit dacă în faţa bătrânului Anna nu s-a purtat ca şi când ar fi fost tot în casa lui. În casa lui Caiafa mi-a făcut impresia că toată lumea este pe banca acuzaţilor, afară de el însuşi. În palatul procuratorului, Iisus a fost singurul care nu arăta deloc emoţionat. Părea c-ar vrea să-ţi spună că şi acesta este al lui. Mi se pare că însuşi Pilat a simţit ceva. Unul dintre martori a afirmat că acuzatul a spus despre el însuşi că ar fi rege. Pilat s-a aplecat spre el şi l-a privit cu atenţie, apoi l-a întrebat: „E adevărat că eşti rege?” Bagă de seamă, Pilat nu l-a întrebat: „E adevărat c-ai spus despre tine că eşti rege?”, l-a întrebat numai atât: „Eşti rege?”, dar nu l-a întrebat nici în bătaie de joc.

— Bine, Paulus, nu-ţi dai seama că toate acestea sunt prostii? Vinul pe care l-ai băut te face să aiurezi, zise Marcellus şi,

apropiindu-se din nou de masă, își umplu cupa a doua oară. Scoate oamenii, porunci el cu glasul categoric. Cred că vei putea să te mai ții pe picioare până ce vom ajunge la palat, căci văd că ești beat mort, adăugă el și mai bău o cupă, apoi își șterse gura cu dosul mâinii. Va să zică așa... și ce a răspuns galileeanul la întrebarea pe care i-a pus-o Pilat?

— I-a răspuns că împărăția lui nu face parte din lumea aceasta, declară Paulus și făcu un gest enigmatic cu mâna.

— Mi se pare că tu nu ești numai beat, ci ți-ai pierdut și mintea, adăugă Marcellus în silă. Poate va fi mai bine să te culci. Voi raporta că nu te simți bine.

— Nu, Marcellus, eu nu te voi lăsa singur în această încurcătură.

Se întâmpla pentru prima dată ca Paulus să spună comandantului său pe nume.

— Ești un om cumsecade, Paulus, declară tribunul și întinse mâna spre el, apoi se apropie de burduful de vin. Paulus îl urmă și-i luă cupa din mână.

— Ai băut tocmai de ajuns zise el. Te sfătuiesc să pleci fără să mai pierzi vremea, deoarece lui Pilat nu-i face plăcere să ne vadă că sosim târziu. În dimineața aceasta a avut plictiseli mai multe decât ar fi avut nevoie. Voi scoate oamenii și ne vom întâlni în pretoriu.

După ce plecase anume cu întârziere și pierduse o mulțime de vreme pentru a se informa încotro trebuie să apuce - căci locul execuției era pe un teren unde adunau gunoaiele orașului și le ardeau - Demetrius nu se aștepta să poată sosi la vreme pentru a vedea crucificarea de la început.

Dar, deși întârziase, nu se îndemna deloc la drum; se simțea atât de abătut cum nu se simțise niciodată din ziua când fusese luat sclav. Timpul vindecase rănila lăsate de lanțurile ce i le încopciaseră pe mâini, iar tratamentul omenoș de care avusese parte în casa lui Gallio îi vindecase rănila din suflet; astăzi însă își zicea că lumea aceasta nu este indicată pentru ca un om civilizată să poată trăi într-însa. Toate instituțiile făcute de oameni sunt întemeiate numai pe minciuni. Tribunalele sunt corupte și venale. Celui care are dreptate nu i se dă dreptate. Toți dregătorii imperiului, mici și mari, pot fi năimiți. Până și templele sunt întemeiate numai pe înșelăciune. Poți să înșiri pe toți slujbașii și demnitarii care se bucură de respectul și cinstea publică,

de la cel dintâi până la cel din urmă, și nu vei găsi unul între ei care să nu fie vrednic de profundul dispreț al unui om cumsecade.

Deși era obișnuit să umble cu pași întinși, Demetrius se târa de astă dată fără nici o grabă în lungul drumului desfundat și răscolit, umblând cu fruntea aplecată, copleșit de gânduri și îndurerat, întocmai ca un vagabond care rătăcește fără nici o țintă. Din când în când gândurile lui păreau că se cer articulate în vorbe, în timpul cât trecea în revistă toate instituțiile acestei lumi ticăloase. Patriotismul! Cât de mult le place poeților și preoților să vorbească despre vărsarea sângelui altora! Dar se poate ca și aceștia să fie în solda cuiva. Bătrânul Horațiu! Probabil tocmai atunci împăratul August îi trimisese un *peplum* și o togă nouă, împreună cu un burduf de vin, în dar pentru c-a scris oda: *Dulce et decorum est pro Patria mori!* Dar toate acestea nu sunt altceva decât elucubrații! Cum se poate ca un bărbat sănătos și cu mintea întregă să-și închipuie că este plăcut și nobil să-și sacrifice viața pentru salvarea lumii? În lumea aceasta nu face să trăiești, prin urmare face cu atât mai puțin să mori pentru ea. Lumea nu va deveni niciodată mai bună. Să luăm de pildă pe galileeanul acesta îndrăzneț, care a fost atât de revoltat împotriva corupției din pridvorul templului, încât și-a permis un gest de protestare cu totul lipsit de însemnătate. Fără îndoială nouăzeci și cinci la sută dintre oamenii săraci și amărâți din provincia lui îl vor aplauda pentru această îndrăzneală; dar, când va veni vorba să-și asume răspunderea, toți acești anonimi, striviți de jugul împilărilor și al sărăciei, vor lăsa pe Iisus al lór să răspundă singur de faptele sale, în fața reprezentanților unui templu pervers și ai unui imperiu corupt.

Cât despre credință, ce rost mai poate să aibă ca cineva să fie credincios cuiva? Ar fi mult mai bine ca fiecare să-și urmeze drumul său și să se apere în felul în care va crede de cuviință. De ce să-ți petreci viața alergând pe urmele stăpânului roman, care astăzi are încredere în tine, ca mâine să te poată umili? Crezi c-ai merita mai puțin respect dacă ai părăsi pe acest aristocrat? Drumul până la Damasc nu este tocmai greu!

Ziua aceasta fu tristă pentru Demetrius. Până și cerul era acoperit de nori grei și cenușii ca plumbul. În zorii zilei soarele strălucise pe cer, dar de jumătate de ceas încoace întunericul părea c-a început să coboare.

Apropiindu-se de câmpul pe care-l putea recunoaște din depărtare după dărele de fum ce se destrămau în aer din mormanele de gunoaie

aprinse, întâlni foarte mulți oameni care se îndreptau spre oraș.. Majoritatea acestora erau bine hrăniți, bine îmbrăcați, demni și îngândurați; oameni de vârstă mijlocie și mai bătrâni, mergând răzleți, ca și când fiecare dintre ei ar fi venit singur. Oamenii aceștia, își zise Demetrius, sunt cu siguranță cei vinovați de crima ce s-a săvârșit astăzi. Se simți ceva mai ușurat gândindu-se că partea cea mai grea s-a terminat. Fuseseră de față la asasinatul la care contribuiseră și ei, așa că acum se puteau întoarce la tarabele și dughenele lor. Fără îndoială, unii dintre ei se vor opri și la templu, ca să-și recite rugăciunile de seară.

După ce trecu de ultimele movile de pe câmp și rămase mirat de enorma cantitate de gunoaie ce se vedeau îngrămădite aici, poteca urcă spre un deal care fusese ferit de murdării. Demetrius se opri și, uitându-se în sus, văzu pe coama dealului trei cruci mari, așezate în rând. Probabil se gândiseră în ultimul moment ca să execute și doi dintre prietenii galileeanului. Era oare posibil ca, fiind de față, aceștia doi să se fi repezit ca să-l apere? Nu se poate, căci acestora le lipsea curajul necesar pentru o astfel de faptă; în orice caz cei care muriseră împreună cu el nu puteau fi cei pe care-i văzuse azi-dimineață stând grămadă pe marginea străzii.

Străduindu-se din toate puterile, urcă dealul până la o depărtare de jumătate stadiu de locul supliciului. Aici se opri. Cei doi, pe care nu-i cunoștea, se zbăteau pe cruce, cu mâinile și picioarele bătute în piroane. Omul cel singur, răstignit pe crucea de la mijloc, sta tot atât de nemișcat ca și o statuie. Capul i se plecase înainte. Probabil era mort sau leșinase numai. Ar fi dorit din toată inima ca acesta să fie adevărul.

Rămase vreme îndelungată fără să se miște și se uită la acest spectacol tragic. Revolta care până aici aproape îl sugrumase începuse să se liniștească. Omul acesta enigmatic își pierduse viața fără nici un folos. Nu putea inventa nimic ce ar fi putut să justifice curajul lui în această împrejurare. Cei din templu vor continua și de aici înainte să înșele pe cei care veneau de la țară ca să aducă un miel de jertfă. Irod va continua să împileze și să biciuiască pe cei săraci dacă se va întâmpla să stea în calea bogaților. Caiafa va condamna și de aici înainte blasfemiile oamenilor care nu admiteau ca zeii lor să fie scoși la mezat. Pilat va face dreptate și-și va spăla mâinile murdare în vasul de argint. Omul acesta singur plătise un preț foarte ridicat pentru scurta și zadarnica sa răzvrătire împotriva ticăloșiei omenești. Dar

vorbise și avusese îndrăzneala să se răzvrătească. Foarte curând nimeni nu-și va mai aduce aminte că el a riscat totul și că și-a pierdut viața în slujba cinstei. Probabil este mult mai bine ca un bărbat să moară decât să trăiască într-o lume unde se pot întâmpla și astfel de fapte. Demetrius se simți din nou copleșit de senzația singurătății.

Oamenii adunați în apropiere nu erau atât de numeroși cum își închipuise el. Nu putu constata nici vreo dezordine, probabil din pricină că legionarii se răzlețiseră printre oameni. După felul în care stăteau proptiți în sulite, se putea deduce că nu s-a întâmplat nici un fel de tulburare și nici nu se aștepta ca cineva să îndrăznească.

Demetrius înaintă și ajunse până la marginea grupului și constată că numai foarte puțini dintre bogații pe care-i văzuse la palatul procuratorului erau de față. Majoritatea oamenilor civili erau îmbrăcați în haine proaste și unii dintre ei plângeau. Se vedeau și câteva femei, învăluite în văluri grele; se adunaseră în grupuri, copleșite de tristețe și deznădejde. Împrejurul crucilor rămăsese un spațiu liber, în formă de cerc.

Făcându-și loc înaintea și uneori ridicându-se pe vârful picioarelor pentru a-și vedea stăpânul, Demetrius ajunse în apropierea unui legionar care-l recunoscuse și dădu din cap. Acesta îi răspunse la întrebarea pusă cu glasul în șoaptă că tribunul și ceilalți câțiva ofițeri sunt în apropierea crucilor, de cealaltă parte a colinei.

— I-am adus puțină apă, zise Demetrius, arătându-i urciorul.

Soldatul zâmbi mulțumit, arătându-și gingiile știrbe.

— Ai făcut foarte bine, declară el. Va putea să-și spele mâinile. Astăzi ofițerii nu beau apă, deoarece procuratorul le-a trimis un burduf de vin ca să nu-și piardă firea.

— Omul acesta a murit? întrebă Demetrius.

— N-a murit... adineauri l-am auzit vorbind.

— Ce a spus? L-ai putut înțelege?

— Spunea că-i e sete.

— I-ați dat apă?

— Nu... dar au înmuiat un burete în oțetul care conținea și ceva mirodenii și i l-au ridicat la gură, dar el s-a ferit. Nu prea înțeleg care poate fi motivul că l-au condamnat, dar am constatat că nu este laș.

Legionarul își îndreptă trupul și, ridicând ochii spre cer, îi spuse că în curând va începe furtuna, apoi se depărtă și se pierdu printre oameni.

Demetrius nu se mai uită la omul singuratic pironit pe cruce. Ieși dintre oameni și, făcând un ocol mare, ajunse de cealaltă parte a colinei. Marcellus, centurionul Paulus și alți patru sau cinci inși se așezaseră roată pe pământ. O ulcică de piele, pentru jocul de zaruri, trecea din mână în mână. Văzând ce se întâmplă, în primul moment se simți indignat de brutala nesimțire a purtării lor și mai ales a lui Marcellus. Un bărbat cu cât de puțin simț de omenie nu poate avea o astfel de purtare, mai ales într-o împrejurare atât de dureroasă ca aceasta, decât cel mult dacă este beat.

Dar acuma, după ce ajunsese aici, Demetrius își zise că va trebui să întrebe dacă nu cumva stăpânul său are nevoie de el. Se apropie încet de grupul ofițerilor care nu-l văzuseră încă. Peste câteva clipe Marcellus ridică privirea și, dând cu ochii de el, îi făcu semn să se apropie. Ceilalți se uitară în treacăt la el și continuară jocul, fără să-i mai dea atenție.

— Vrei să-mi spui ceva? întrebă Marcellus cu limba încleită.

— Ți-am adus un urcior de apă, stăpâne.

— Bine ai făcut. Așază urciorul în apropiere. Voi bea numaidecât.

Venise rândul lui să tragă cu zarurile și, luând ulcica în mână, o scutură cu indiferență și aruncă zarurile.

— Azi e ziua dumitale cu noroc! murmură Paulus. Eu am terminat! și ridicându-se în picioare își întinse trupul uriaș și-și împreună mâinile la ceafă. Demetrius, zise el și-i făcu semn cu capul, vezi că la picioarele crucii de la mijloc este o cămașă cafenie de lână. Adu-o încoace, căci aș vrea să mă uit la ea.

Demetrius aduse cămașa și i-o întinse. Centurionul o luă în mână și o examinează cu indiferență.

— Nu este tocmai de proastă calitate! declară el, ținând-o în lungimea brațului. A fost țesută la țară și firul este vopsit în mustul cojilor de nuci. El nu va mai avea nevoie de ea. Aș vrea s-o iau eu; ce zici tribune?

— De ce s-o iei? întrebă Marcellus cu indiferență. Dacă valorează ceva, atunci s-o jucăm la zaruri, adăugă el și-i întinse ulcica de piele. Este rândul dumitale. Numărul mare câștigă. Trage!

În partea de miazănoapte se auzi mugetul uriaș al tunetului și o limbă de flacără ca o scăpărare de pucioasă șerpui printre norii de pe boltă. Centurionul Paulus trase cu zarurile și acestea căzură în dublă de trei, apoi ridică fruntea și se uită la cerul de deasupra lui.

— Nu va fi tocmai greu să fii bătut, declară Vinicius, care era așezat lângă el. Trase și el și unul dintre zaruri căzu cu trei, al doilea cu cinci; ulcica trecu pe rând la ceilalți, fără ca vreunul dintre ei să poată obține un număr mai mare, până când veni rândul lui Marcellus:

— Dublă de șase! exclamă el. Demetrius ia în grija ta această cămașă. Paulus i-o întinse numaidecât.

— Să vă aștept aici, stăpâne? întrebă el.

— Aici nu am nevoie de tine. Întoarce-te la barăci și începe să faci bagajele. Mâine în zorii zilei vom pleca, zise Marcellus și ridică privirea spre cer. Paulus, treci în cealaltă parte și vezi ce se întâmplă. Vom avea o furtună năprasnică. Se ridică și el cu mare greutate și păru că se leagănă pe picioare. Demetrius se gândi c-ar fi bine să-l apuce de braț și să-l sprijine, dar își zise că din această împrejurare orice dovadă de atenție din partea lui nu poate să fie bine venită. Indignarea i se liniștise. Se vedea cât de colo că Marcellus se îmbătase, deoarece n-ar fi fost în stare să săvârșească această faptă rușinoasă fiind cu mintea trează. Un tunet cutremură bolta cerului cu zgomot atât de uriaș, încât li se păru că pământul li se clatină sub picioare. Marcellus întinse o mână și se propti de crucea de la mijloc. După ce reuși să se sprijine din nou pe picioare, își desprinsе mâna cu care se proptise de cruce și, văzând că este plină de sânge, și-o șterse de togă.

În aceeași clipă un bărbat pântecos, îmbrăcat într-o bogată levită lucitoare, se apropie de el și-i spuse cu îndrăzneală:

— Alungă oamenii aceștia de aici! strigă el răstit. Au început să murmure, spunând că furtuna aceasta este judecata zilei de apoi pentru pedepsirea noastră!

Tunetul de adineauri cutremură cerul din nou.

— S-ar putea să fie! răspunse Marcellus fără să ezite.

— Dumnezeata ai fost însărcinat să păstrezi ordinea! zbieră bărbatul cel pântecos și ridică pumnul în aer.

— Vrei să opresc furtuna? întrebă Marcellus.

— Să oprești blasfemiile! Oamenii au început să vocifereze și afirmă că galileeanul acesta este Fiul lui Dumnezeu!

— S-ar putea să fie! strigă Marcellus. De unde știi dumneata *cine este?* și, plecându-se, încheștă mâna pe mânerul paloșului. Pântecosul se retrase repede și o luă la fugă, spunând că se va plânge procuratorului.

Demetrius trecu de cealaltă parte a dealului, ca să se mai uite o dată la chipul bărbatului singuratic pironit pe crucea de la mijloc. Îl văzu că a ridicat ochii spre cerul negru ca păcura. Apoi cu totul pe neașteptate deschise gura și țipă, ca și când ar fi chemat întrajutor pe un prieten care se găsește foarte departe.

Un bărbat de vârstă mijlocie, cu barbă și îmbrăcat în haine ponosite, probabil un rural care era prieten al galileeanului, se desprinsese dintre oamenii din apropierea crucii și apucă în jos pe coasta dealului, țipând cu glasul ridicat și cu trupul cutremurat de suspine. Demetrius întinse mâna ca să-l oprească.

— Ce a spus? întrebă el.

Dar omul se smulse din mâna lui și continuă să alerge, bocindu-se în gura mare, fără să-l poată înțelege ce spune.

Galileeanul, care acum trăgea să moară, plecă ochii și se uită la lumea din apropierea lui. Buzele i se mișcau. Se uita la oameni cu aceeași tristețe în priviri ca și în ziua aceea când mulțimea de pelerini întâlnită în drumul Ierusalimului începuse să-l aclame ca rege al lor. Un fulger flutură din nou în largul cerului cutremurat de tunete și întunericul deveni mai greu.

Demetrius înfășură cămașa și o luă la subsuoară, ținând-o strâns. Contactul cu ea i se păru că-i ușurează durerea ce-l sugruma. Se gândi că poate Marcellus se va învoi să-i dea lui cămașa aceasta. Pentru el ar fi o mulțumire deosebită să poată avea ceva care să-i aducă aminte de tânărul acesta curajos. Ar păstra-o ca pe un lucru de mare preț. Ca să cunoști pe un astfel de om și să poți afla felul lui de gândire ar fi un privilegiu fără seamăn. Acum, după ce nu va mai exista nici o posibilitate să devii prietenul lui, ar însemna o mare mângâiere să poți păstra cămașa pe care a purtat-o.

Ochii i se umplură de lacrimi și, întorcându-se în loc, începu să coboare coasta dealului. Se făcuse atât de întuneric, încât poteca ce șerpuia la vale nu se mai vedea. Se opri și se uită înapoi, dar vârful dealului și crucile fuseseră învăluite de pânza întunericului.

Când ajunsese în oraș, străzile erau coplesite de întuneric, deși abia trecuse de amiază. La ferestrele caselor clipeau luminile opaițelor. Trecătorii mergeau încet în lungul străzilor, cu făclii în mâini. Glasuri înspăimântate se auzeau chemându-se prin întuneric. Demetrius nu înțelegea ce spun, dar după tremurul acestor glasuri își dădea seama că oamenii sunt înspăimântați de întunecimea aceasta neobișnuită. Se mira și el de acest fenomen, dar nu simțea nici deznădejde, nici

spaimă. Senzația de singurătate în mijlocul unei lumi potrivnice care-l chinuise la plecarea din oraș îl părăsise. Acum nu se mai simțea singur. Strânse cămașa cu putere la subsuoară, ca și când aceasta ar fi reprezentat o alinare a tuturor durerilor omenești.

Când ajunse la barăci și intră, văzu că Melas este pe coridor, în fața ușii deschise a camerei lui Paulus. Demetrius nu se simțea dispus să stea cu el de vorbă și trecu înainte spre apartamentul stăpânului său, dar Melas se luă după el, în mână cu o făclie aprinsă și nerăbdător să afle ce spune.

— Va să zică ai fost să vezi nu-i așa? întrebă taciturnul încruntat. Ia spune, cum ți-a plăcut ce ai văzut? Intrară împreună în cameră și Melas plecă facla, de la flacăra căreia aprinse cele trei opaițe mari de piatră. Văzând că nu primește nici un răspuns la întrebarea pe care i-o pune, îl întrebă din nou: Ce crezi c-ar putea fi întunericul acesta, o eclipsă de Soare?

— De unde vrei să știu eu? Până acum n-am auzit vorbindu-se despre o eclipsă care să dureze vreme atât de îndelungată.

— Te pomenești că este sfârșitul lumii, declară Melas și încercă să râdă sinistru.

— Eu n-am pricină să mă tem de nimic, declară Demetrius.

— Crezi că acest Iisus ar putea să aibă vreun amestec în fenomenul acesta? întrebă el înspăimântat.

— Nu-mi vine să cred, răspunse Demetrius.

Melas se apropie de el și-l apucă de braț:

— Te-ai mai gândit la Damasc? întrebă el cu glasul în șoaptă.

Demetrius clătină cu nepăsare din cap.

— Dar tu?

— Eu voi pleca în noaptea asta, declară Melas. În ajunul plecării, procuratorul are întotdeauna obiceiul să ofere ofițerilor un banchet. După ce banchetul se va termina și voi aduce pe centurion ca să-l întind pe pat - va dormi ca legănat - eu voi pleca. Cred c-ar fi mai bine să mă însoțești. Altfel va trebui să aștepti vreme foarte lungă până când ți se va oferi un astfel de prilej.

— Eu nu voi pleca! declară Demetrius categoric.

— Nu cumva ai de gând să mă vinzi?

— Fii sigur că nu!

— De cumva îți vei schimba gândul și vei vrea să pleci, fă-mi un semn în timpul banchetului, zise Melas și apucă spre ușă.

Închipuindu-și c-a plecat, Demetrius desfășură cămașa pe care o ținea subsuoară.

— Ce ai acolo? întrebă Melas care se oprise în prag.

— Cămașa pe care a purtat-o galileeanul! răspunse Demetrius fără să se întoarcă spre el.

Melas intră din nou în cameră și examinează cu atenție cămașa pătată de sânge.

— Cum se face că este la tine? întrebă el cu sfială.

— Este a legatului. Ofițerii au tras hainele lui la sorți. Și a câștigat-o comandantul.

— Nu-mi vine să cred că el ar avea nevoie de ea, zise Melas. Eu în nici un caz n-aș păstra-o. Ar putea să-i aducă nenoroc.

— De ce *nenoroc*? Cămașa aceasta a aparținut unui bărbat curajos!

Marcellus se întoarse în tabără cu gândurile răscolite, amețit de băutura și sleit de puteri. Își descinse cingătoarea paloșului și, după ce-l întinse lui Demetrius, se lăsă pe un scaun.

— Dă-mi o gură de vin, porunci el cu glasul sugrumat.

Demetrius se supuse, apoi, lăsându-se într-un genunchi, desfăcu sandalele prăfuite ale stăpânului său în timpul cât acesta duse cupa la gură.

— După ce vei face o baie rece, stăpâne, te vei simți mai bine, zise Demetrius ca să-l îmbuneze.

Marcellus făcu un efort și, deschizând pleoapele grele, se uită mirat la sclavul său.

— Ai fost acolo? întrebă el cu greutate. Da, sigur; abia acum îmi aduc aminte. Ai venit și tu; ca să aduci un urcior cu apă.

— Și am adus cu mine cămașa lui, completă Demetrius.

Tribunul își trecu mâna peste frunte, ca și cum ar fi încercat să alunge gândurile ce-l preocupau, și ridică din umeri.

— Te duci la banchet stăpâne?

— Voi fi obligat! îngână Marcellus. Nu se poate ca ceilalți ofițeri să ne ia în bătaie de joc. Noi cei din Minoa nu suntem oameni care să se sperie de așa ceva. Dacă n-aș merge la banchet, toți ofițerii... ofițerii ar spune că legatul din Minoa s-a îmbolnăvit de vedera sângelui.

— Aveți dreptate! încuviință Demetrius. O baie rece și un masaj vă vor pune din nou pe picioare. V-am scos cealaltă uniformă.

— Bine ai făcut! încuviință Marcellus. Co... matul din Minoa n-a fost niciodată atât de murdar ca astăzi. Ce este asta? întrebă el și atinse cu unghia o pată umedă ce se vedea pe toga lui albă. Sânge! Marele Imperiu roman a săvârșit astăzi o faptă măreață! A câștigat o victorie sângeroasă! murmură el.

Monologul său deveni incoerent și începu să se stingă, apoi capul i se plecă înainte tot mai mult, până când bărbia i se propti în piept și adormi. Demetrius îi desprinse toga de pe umeri și, muind un prosop în apă rece, îl așeză pe obrazul buhăit și pe gâtul stăpânului său.

— Ridicați-vă în picioare, stăpâne! zise Demetrius, întinzând mâinile spre el. Vă mai așteaptă o singură bătălie și pe urmă veți putea dormi.

Marcellus se ridică cu greutate și, sprijinindu-se cu amândouă mâinile pe umerii sclavului său, acesta începu să-l dezbrace de hainele murdare.

— Sunt murdar, murmură el cu glasul stins. Sunt murdar... și pe dinăuntru și pe dinafară. Sunt murdar... și umilit. Înțelegi, Demetrius? Sunt murdar și umilit!

— N-ați făcut altceva decât ați executat ordinele pe care le-ați primit, stăpâne, încercă Demetrius să-l îmbărbăteze.

— Ai fost de față? întrebă Marcellus și încercă să-l privească în luminile ochilor.

— Da, stăpâne. A fost o întâmplare foarte tristă.

— Ce părere ai despre el?

— A fost un bărbat foarte curajos. Păcat că această însărcinare ți s-a dat tocmai dumatile.

— A doua oară n-aș mai primi-o, indiferent de la cine ar veni! declară Marcellus categoric. Ai fost de față când l-a invocat pe Dumnezeuul său și l-a rugat să ne ierte?

— Nu; dar, chiar dacă așa fi fost, eu n-aș fi înțeles limba lui.

— N-am înțeles nici eu, dar mi-au explicat alții. După ce a pronunțat vorbele acestea, s-a uitat drept la mine. Cred că va trebui să treacă foarte multă vreme ca să pot uita privirea aceasta a lui.

Demetrius îi petrecu un braț împrejurul mijlocului, ca să se poată ține în picioare. I se întâmpla pentru prima dată să vadă pe stăpânul său cu ochii plini de lacrimi.

Impunătoarea sală de banchete a palatului era împodobită pentru această ocazie cu emblemele și steagurile romane și în lungul

peretilor se vedeau urne pline de flori. Opaite uriașe de piatră, așezate pe coloanele de marmură, luminau încăperea vastă. O orchestră postată într-un alcov cânta marșuri militare. La masa principală, așezată pe o estradă, era procuratorul, cu Marcellus și Iulian pe stânga și dreapta lui, iar lângă ei erau comandanții forturilor din Cezareea și Joppa. Toți cei prezenți cunoșteau motivul pentru care lui Marcellus și Iulian li s-au oferit locuri de onoare. Minoa executase o sarcină neplăcută, iar Capernaum avea motive să fie nemulțumit. Pilat părea întunecat, absent și cu gândurile rătăcite.

Sclavii palatului fuseseră însărcinați cu servirea bucatelor complicate. Ordonanțele ofițerilor erau înșirate în lungul peretilor, așteptând gata să ajute pe stăpânii lor când vor avea nevoie, deoarece, în conformitate cu un obicei recunoscut de multă vreme, invitații procuratorului veneau la acest banchet pentru a se îmbăta, așa că nici unul dintre ei nu era în stare să meargă prea departe după ce se ridică de pe scaun.

Dintre toți cei prezenți, ofițerii din Minoa erau cei mai gălăgioși și mai îndrăzneți, dar li se trecea cu vederea, deoarece știau că ofițerii aceștia au avut o zi grea. Paulus sosise printre cei din urmă. Cu toate îngrijirile date de Melas, arăta buhăit la obraz și se uita încruntat. Veselia celor dimprejurul său îl enerva. O vreme se uită la ei întunecat și nemulțumit, iar din când în când se trezea din această letargie și începea să sughițe. Puțin după aceea, subalternii săi începură să se ocupe de el și-i turnară un vin neobișnuit de tare, menit să-i pună din nou în mișcare activitatea spirituală. Încercă să fie și el vesel; să cânte și să chiuie, dar nimeni nu era în stare să înțeleagă ce spune. Puțin după aceea dădu peste cap uriașa cupă de vin ce o avea în fața lui și începu să râdă cu hohote. Centurionul se îmbătase.

Lui Demetrius îi făcea plăcere să constate că stăpânul său își păstrează demnitatea. Nu prea vorbea, dar asta se datora și faptului că nici procuratorul nu era dispus să vorbească. Bătrânul Iulian, care era complet treaz, mânca lacom și străduindu-se să susțină o conversație cu Pilat. Pe măsură ce trecea timpul, ofițerii de la celelalte mese deveneau tot mai gălăgioși și mai dezordonați. Râdeau nestăpâniți, debitau glume grosolane și din când în când se răsteau unii la alții.

Uriașele tăvi de argint, pe care erau îngrămădite fripturi și fructe exotice, veneau și plecau fără încetare; carafe de argint, admirabil sculptate, vărsau mereu vinul în cupele uriașe. Din când în când câte un centurion, care sta întins pe canapeaua din fața mesei, se căznea să

se ridice din nou și sclavul său se repezea numaidecât spre el ca să-l ajute și să iasă cu el din sală. După o bucată de timp apăreau iarăși. Ofițerul părea că se simte mai bine și se așeza din nou la masă, ca să înceapă de acolo de unde s-a oprit. Mulți dintre invitați dormeau, spre nemulțumirea sclavilor lor, care se simțeau umiliți de purtarea stăpânilor lor. Câtă vreme stăpânul era în stare să mai iasă din sală ca să-și ușureze pânțele, n-aveau nici un motiv să se simtă umiliți; dar, dacă se întâmpla să adoarmă, ceilalți sclavi își făceau semne și începeau să zâmbească batjocoritori.

Demetrius sta în poziție de drepti, lângă peretele din imediata apropiere a stăpânului său. Constată mulțumit că stăpânul său nu mănâncă cu lăcomie din bucatele servite, ceea ce dovedea că i-a mai rămas încă simțul bunei-cuviințe. Totuși ar fi preferat ca stăpânul său să pară ceva mai vesel de față cu ceilalți convivi. Ar fi dezastruos dacă cineva și-ar închipui acum că el stă îngândurat datorită celor petrecute în timpul după-amiezii.

Puțin după aceea procuratorul se mișcă pe scaun și, plecându-se spre Marcellus, se uită la el întrebător. Demetrius făcu un pas înainte ca să-l audă ce spune.

— Legate, zise Pilat, constat că nu-ți face plăcere mâncarea. Probabil ai prefera să ți se servească altceva?

— Vă mulțumesc, nu mi-e foame, răspunse Marcellus.

— Probabil că însărcinarea ce ai avut-o astăzi după-amiază ți-a tăiat pofta de mâncare? întrebă procuratorul cu indiferență.

Marcellus se întunecă la obraz.

— Cred că acesta ar fi un motiv destul de întemeiat pentru a-ți trece pofta de mâncare.

— Recunosc c-a fost o însărcinare neplăcută, admise Pilat. Nici mie nu mi-a făcut plăcere să fiu obligat să dau un astfel de ordin.

— Obligat? Marcellus se întoarse spre el și-l privi cu îndrăzneală. Omul acesta nu s-a făcut vinovat de nici o crimă. Însuși procuratorul a admis acest adevăr.

Auzind vorbele lui, Pilat încruntă nemulțumit din sprâncene.

— Nu cumva legatul din Minoa are intenția să discute echitatea sentinței pronunțate de justiția imperiului?

— Justiția imperiului! repetă Marcellus cu dispreț. Aceasta nu este justiție! Nimeni nu știe mai bine decât procuratorul că acest galileean a fost osândit pe nedrept.

— Legate, mi se pare că nu-ți dai seama de ceea ce vorbești, ripostă Pilat cu glasul sever.

— Nu sunt eu cel care a adus vorba despre această chestiune, declară Marcellus, dar de cumva sinceritatea mea vă supără am putea vorbi despre altceva.

Obrazul lui Pilat păru că se mai luminează puțin.

— Ai tot dreptul, legate Marcellus Gallio, să-ți exprimi părerile, admise procuratorul, cu toate că știi foarte bine că nu e obiceiul ca cineva să-și critice superiorul cu atâta îndrăzneală cum ai procedat dumneata.

— Știu, răspuse Marcellus respectuos. Este neobișnuit ca cineva să-și critice superiorul. Dar și întâmplarea aceasta este neobișnuită. Făcu o pauză și privi pe Pilat în lumina ochilor: Judecata a fost neobișnuită, sentința a fost neobișnuită - și osânditul a fost și el un bărbat neobișnuit!

— De fapt a fost un bărbat straniu. Ce părere ți-ai format despre el? întrebă Pilat și se plecă spre Marcellus.

Tribunul clătină din cap.

— Nu știu ce să zic, răspuse el după oarecare întârziere.

— A fost un fanatic! declară Pilat.

— Fără îndoială! Tot fanatic a fost și Socrate. Tot așa Platon.

Pilat ridică din umeri.

— Doar nu ai intenția să afirmi că galileeanul acesta s-ar putea compara cu Socrate și Platon!

Conversația lor se întrerupse înainte ca Marcellus să-i poată da un răspuns. Paulus se ridicase în picioare și-l striga, spunându-i ceva ce nu putea înțelege. Pilat încruntă din sprâncene, ca și când întreruperea aceasta nu i-ar fi făcut plăcere, chiar la un banchet ca acesta, unde participanții pierduseră orice respect față de reședința sa. Marcellus făcu centurionului semn cu mâna ca să-i dea să înțeleagă că nu este dispus să stea cu el de vorbă. Dar Paulus nu se lasă mai prejos și, ridicându-se în picioare, se apropie de masa de pe estradă, apoi, plecându-se peste ea, îi spuse ceva ce Demetrius nu putu auzi. Marcellus păru că încearcă să-l liniștească, dar centurionul părea încăpățânat și deveni agresiv. Cu vădită nemulțumire comandantul se întoarse spre Demetrius și-i făcu semn.

— Centurionul Paulus vrea să vadă cămașa, murmură el. Adu-o aici!

Demetrius ezită atât de mult, încât Pilat se uită mirat la el.

— Pleacă imediat și adu-o! îi porunci Marcellus cu glasul răstit.

Părăndu-i rău că a pus pe stăpânul său într-o situație atât de penibilă în fața procuratorului, Demetrius se strădui să-și repare greșeala și plecă în fugă. Alergând în lungul coridorului spre apartamentul legatului, își auzi bătăile inimii care zvâcnea speriată. Nu exista nimic ce ar fi putut justifica toanele acestea ale lui Paulus, dar, fiind atât de beat, te-ai fi putut aștepta la orice din partea lui.

Scoase cămașa pătată de sânge și sfâșiată și, luând-o pe braț, se întoarse în sală. Se simțea ca unul care-și trădează pe cel mai bun prieten, când admite ca un om beat să-și bată joc de el, deoarece acest Iisus merita cel puțin atâta considerație, încât să nu fie luat în bătaie de joc, nici chiar mort fiind, de către o adunătură de bețivi. O clipă se opri în loc și se întrebă dacă e cazul să se supună sau să urmeze sfatul pe care i-l dase Melas... și să evadeze.

Marcellus se uită la cămașă, dar nu întinse mâna după ea.

— Dă-o centurionului Paulus, zise el.

Paulus, care se întorsese la locul său, se ridică legănându-se pe picioare, apoi, întinzând mâna după cămașă, o ridică de umeri în fața ochilor și se apropie cu ea de masa procuratorului. În largul sălii se făcu imediat liniște când se opri cu ea în fața lui Pilat.

— Iată trofeul! strigă el.

Pilat zâmbi îngăduitor și se întoarse spre Marcellus, ca și când ar fi vrut să-i spună că în calitate de legat al fortului Minoa ar fi datoriu lui să spună subalternului său cum să se poarte.

— Trofeul! răcni Paulus a doua oară. Minoa prezintă reprezentantului Romei trofeul pe care i l-a adus. Și, făcând un gest larg în care cuprinse drapelele ce se legănu pe pereți deasupra mesei procuratorului, îi întinse cămașa.

Pilat clătină din cap nemulțumit și-i făcu semn cu mâna că nu-l interesează această farsă de bețivi. Dar Paulus păru că nu se intimidează de acest refuz și, întorcându-se spre Marcellus, strigă:

— Pe reprezentantul Romei nu-l interesează acest trofeu, îngăimă el. Foarte bine! Îl va păstra Minoa. Legatul Marcellus Gallio îl va duce la Minoa. Haide, legate, îmbracă această cămașă!

— Te rog, Paulus, cred că atât ajunge! stăruie Marcellus.

Cineva dintre ofițerii de la masă începu să strige:

— Îmbrac-o! și imediat după aceea toată sala răsună de urletele celor care se îmbătaseră: Îmbrac-o! Îmbrac-o! și băteau cu cupele

goale în tăblia meselor, de nu se mai auzea nimic altceva decât un vuiet de larmă sălbatică.

Marcellus înțelese că pentru a putea determina pe bețivii aceștia să se liniștească va trebui să le facă pe voie, așa că se ridică în picioare și întinse mâinile după cămașă. Demetrius își îndreptă trupul și rămase nemișcat, cu brațele împreunate peste cămașa pe care o ținea strânsă la piept. Marcellus așteptă o vreme destul de îndelungată și respira șuierător. Apoi ridicând mâna, lovi pe Demetrius cu palma peste obraz. Se întâmpla pentru prima dată ca el să-l pedepsească în felul acesta.

Demetrius plecă încet fruntea și întinse lui Marcellus cămașa, apoi rămase cu umerii bleoziți, până când stăpânul său și-o trecu peste cap fără să-și dezbrace toga. Sala se cutremură de hohote și ofițerii începură să aplaude. Obrazul tribunului era tras și se uita cu ochii rătăciți la cei dimprejurul său. Apoi se făcu din nou liniște. Ca și când s-ar fi mișcat prin vis, mâinile lui se frământau stângace ca să potrivească veștmântul la gât și trupul începuse să-i tremure.

— Să vă ajut, stăpâne? întrebă Demetrius speriat.

Marcellus dădu din cap și, după ce Demetrius îi ajută să și-o scoată, se lăsă pe scaun și i se păru că genunchii i s-au îndoit sub greutatea trupului.

— Ieși cu ea în curte și dă-i foc! zise el cu glasul sugrumat.

Demetrius salută și ieși repede din sală. Melas se oprise în apropierea ușii. Când văzu că Demetrius se apropie, îi aținu calea.

— Ne vom întâlni la miezul nopții lângă Poarta Mieilor, suflă el.

— Voi fi acolo, răspunse Demetrius și se depărtă.

— Pari grozav de emoționat, zise procuratorul în bătaie de joc. Probabil ești superstițios.

Marcellus nu zise nimic și părea că nici n-a auzit vorbele ironice ale lui Pilat. Întinse mâna care-i tremura și, ridicând cupa la gură, sorbi adânc. Ceilalți ofițeri, după ce spectacolul neașteptat se termină, începură să vocifereze din nou și să râdă.

— Bănuiesc că pentru ziua de astăzi ai trecut prin destule emoții, adăugă procuratorul pe un ton mult mai îngăduitor. Dacă vrei să te retragi, îți voi da voie.

— Mulțumesc! răspunse Marcellus cu glasul stins. Dădu să se ridice, dar simți că picioarele nu-l pot purta și se lăsă din nou pe scaun. Cei din sală se ocupaseră până acum prea de aproape de el, așa

că n-ar fi vrut să atragă din nou atenția asupra sa. Slăbiciunea aceasta trecătoare pe care o simțea se va termina în curând. Încercă să înțeleagă inerția aceasta care-l copleșise pe neașteptate. Astăzi băuse mai mult decât ar fi trebuit și înervii lui fuseseră supuși la o grea încercare. Dar chiar în această situație se putea gândi destul de limpede că slăbiciunea și învălmășeala gândurilor sale nu se datoresc nici băuturii și nici întâmplării tragice din timpul după-amiezii. Senzația aceasta de inerție îl copleșise în momentul când își băgase brațele în mânecile cămășii. Pilat îi spusese că este superstițios, dar nimic nu putea să fie mai departe de adevăr: el nu era superstițios. Nimeni nu s-ar fi putut interesa mai puțin decât el de oameni și puteri supranaturale. Aceasta fiind realitatea, nici nu se gândise să atribuie acestei cămăși anumite puteri magice.

Simți pe Pilat că se uită la el cu o curiozitate plină de dispreț. Situația lui începea de acuma să devină penibilă. Mai curând sau mai târziu tot va fi obligat să se ridice în picioare. Se întrebă: oare dacă va mai încerca o dată va reuși să se ridice?

În momentul acesta apăru un legionar din garda palatului și se îndreptă spre masa de onoare. Se opri în fața procuratorului și, după ce-l salută, îi spuse că a sosit corabia *Vestris* și căpitanul acesteia ar vrea să predea o scrisoare legatului Marcellus Lucan Gallio.

— Adu-o încoace! porunci Pilat.

— Căpitanul Fulvius, stăpâne, ar vrea s-o predea el însuși, răspunse legionarul.

— Ce vorbe sunt acestea! Spune-i să-ți predea scrisoarea. Poartă de grijă să i se dea de cină și vin de ajuns. Măine dimineață voi sta cu el de vorbă.

— Scrisoarea, stăpâne, adăugă legionarul emoționat, este de la împăratul Tiberiu.

Marcellus, care până în momentul acesta ascultase conversația lor fără prea mare interes, ridică privirea și, plecându-se peste masă, se uită la procurator să vadă ce va răspunde.

— În cazul acesta spune-i să intre! încuviință Pilat.

Cele câteva minute de așteptare părură foarte lungi. Ce fel de scrisoare o fi trimis bătrânul Tiberiu, care este nebun? Imediat după aceea legionarul apăru din nou în sală, urmat de marinarul cu obrazul biciuit de vânturi și bărbos. Pilat îl salută cu indiferență și-i făcu semn să predea lui Marcellus sulul de pergament. Căpitanul așteptă și procuratorul urmări pe Marcellus cu coada ochiului până când

desfăcu sigiliile. Tribunalul, cu mâna tremurândă, scoase pumnalul și desprinse pecetea groasă de ceară, apoi desfășură încet documentul și-l parcursese cu ochii. După ce-l înfășură din nou, ridică privirea spre căpitan și-l întrebă cu indiferență.

— Când vei ridica ancora?

În tonul cu care-i puse această întrebare, nu se simți nimic din ce ai fi putut deduce dacă știrile primite de la Tiberiu sunt bune sau rele. Indiferent de conținutul mesajului primit, acesta nu reușise să-l trezească din apatia ce pusese stăpânire pe el.

— Măine seară, imediat ce vom ajunge din nou la Joppa.

— Foarte bine, încuviință Marcellus cu indiferență. Voi fi și eu gata de plecare.

— Vom pleca un ceas înainte de revărsatul zorilor, adăugă căpitanul. Am făcut toate pregătirile în vederea drumului pe care va trebui să-l faceți pentru a putea ajunge în port. Vasul se va opri la Gaza, pentru a ridica bagajele pe care doriți să le luați la Roma.

— Cum se face că ai venit la Ierusalim pentru a preda legatului Marcellus Lucas Gallio acest mesaj? întrebă Pilat cu indiferență.

— Am fost la fortul din Minoa și acolo mi-au răspuns că este aici.

Căpitanul murmură câteva cuvinte de despărțire și părăsi sala, împreună cu legionarul care-l introdusese. Fiind incapabil să-și mai stăpânească nerăbdarea, Pilat se întoarse nerăbdător spre Marcellus.

— Dacă mesajul primit conține un motiv pentru a te felicita, dă-mi voie să fiu cel dintâi, declară el.

— Vă mulțumesc! răspunse Marcellus evaziv. Dacă sunteți de acord, eu voi pleca.

— Sigur că da, se învoi Pilat, puțin nemulțumit. Probabil ai nevoie de ajutorul cuiva, adăugă el, când văzu cu câtă greutate se ridică de pe scaun. Vrei să trimit după sclavul dumitale?

Sprîjinindu-se cu mâinile pe masă, Marcellus reuși să se ridice în picioare. În primul moment se întrebă: oare picioarele lui vor reuși să-l poarte până când va ieși din sală? Încleștă pumnii și-și concentră toată puterea de voință pentru a se putea mișca. Cu pași mărunți, exact ca un înfirm, se îndreptă spre ușă atât de nerăbdător, încât uită să mai salute pe Pilat. Se simți profund ușurat după ce reuși să treacă pragul și putu să se proptească cu o mână în peretele coridorului larg. După o bucată de drum, la capătul aceluia coridor dădu peste o ușă cu arcadă care ieșea într-o curte spațioasă. Simțindu-se incapabil de a-și mai continua drumul, coborî pe pipăite treptele scării, întocmai ca un

om bătrân. Când ajunsese la cea din urmă, se așeză cu greutate pe ea, în mijlocul întinericului care învăluisese terenul de exerciții pustiu, și se întrebă dacă va mai reuși vreodată să-și recâștige forțele.

Vreme de un ceas după aceea încercă în mai multe rânduri să se ridice în picioare, dar fără să reușească. I se păru straniu că acum nu se simte înspăimântat de starea în care se găsește. Inerția care-i copleșise trupul se manifestase și spiritualicește.

Faptul că exilul acesta care amenințase să-i distrugă viața s-a terminat în mod definitiv nu-i pricinuia nici o mulțumire. Murmura fără încetare: „Marcellus, trezește-te! Ești liber! Veți pleca acasă! Te vei întoarce la familia ta! Te vei întoarce la Diana! Corabia te așteaptă! Măine va ridica ancora! Ce s-a întâmplat cu tine, Marcellus?”

Într-un rând atenția îi fu atrasă de umbra unui bărbat care se apropia, ducând o legătură pe umăr. Umbra aceea se furișa în lungul pereților, umblând cu pași nesimțiți ca de pisică. Era sclavul lui Paulus. După mișcările făcute de el, se vedea că are intenția să evadeze. Când trecu pe lângă el, sclavul tresări văzându-l așezat pe trepte, apoi o rupse la fugă, întocmai ca o sălbăticiune speriată. Lui Marcellus scena aceasta i se păru plină de haz, dar nu zâmbi. Prin urmare Melas va evada. Ce importanță are! Întâmplarea aceasta nu putea să aibă cu nimic mai multă importanță decât licărirea luminilor de licurici în mijlocul unui hățiș.

După ce mai trecu o vreme care i se păru foarte lungă, în lungul pavajului de marmură al coridorului se auzi hârșăitul stins al sandalelor celor care ieșeau și zvon de glasuri. Banchetul se terminase. În primul moment se gândi că ar fi mai bine să le dea de știre de prezența lui pe scară, dar când trecură pe lângă el n-avu puterea necesară pentru a lua o hotărâre. Curând după aceea zvonul de pași se stinse în lungul coridorului și întinericul deveni mai greu. Totuși nu fu în stare să-și dea seama de singurătatea dimprejurul său. Gândurile lui păreau încremenite. Cu mare greutate se târî până la coloana din dreapta a arcadei și, sprijinindu-se de ea, adormi adânc.

Vreme de un ceas Demetrius se învârtise de colo până colo prin apartamentul stăpânului său, împachetându-i hainele și restul echipamentului în vederea drumului ce trebuia să-l facă a doua zi înapoi spre Minoa. Nu simțea nici un fel de remușcare din pricina gândului că va evada, dar cu toate acestea nu se putea dezbăra cu

uşurinţă de obiceiul de a îngriji de stăpânul său. Astă-seară îşi va face datoria pentru ultima dată, ca după aceea să plece în drumul ce-l va duce spre libertate. S-ar putea să fie prins sau va trebui să întâmpine multe greutăţi în drumul său, dar în orice caz de aici înainte va fi liber. Probabil, după ce Marcellus se va trezi, îi va părea rău de incidentul din sala banchetului şi s-ar putea ca el însuşi să recunoască fără greutate că sclavul său a avut motive temeinice să evadeze.

Încă nu era liber, dar cu toate acestea simţea plăcerea apropiatei libertăţi. După ce legă bagajele în curele, părăsi camera stăpânului său şi se îndreptă spre capătul barăcilor, unde era cantonată centuria din Minoa, şi, intrând în compartimentul său, îşi adună puţinele lucruri pe care le avea şi le băgă într-o desagă. După ce împachetă tot, înfăşură cămaşa galileeanului şi o băgă peste celelalte lucruri.

Procedeul acesta i se păru şi lui neobişnuit, dar moliciunea acestei cămăşi al cărei material fusese tors şi ţesut la ţară avea ceva care-l atrăgea. Când o atingea cu mâna, i se părea că simte un fel de linişte în toată fiinţa, ca şi când contactul cu ea i-ar fi dat o nouă încredere în sine. Îşi aduse aminte de o legendă pe care o auzise în vremea copilăriei lui despre un inel care purta stema unui prinţ. Prinţul îl dăruise unui biet legionar care-l ferise din calea unei săgeţi şi astfel îl scăpase de moarte. La mulţi ani după aceea, găsindu-se în mare strâmtoare, soldatul acesta a întrebuinţat inelul pentru a cere prinţului o audienţă. Nu-şi mai aducea aminte de amănuntele restului întâmplării, dar i se părea că această cămaşă are aceleaşi calităţi ca şi inelul prinţului. Îţi inspira încredere şi siguranţă.

Până la Poarta Mieilor avea drum lung de făcut, dar, îndemnat de cele aflate de la Melas în timpul plimbărilor lui, mai fusese o dată pe acolo. Poarta aceasta nu prea era întrebuinţată decât de oamenii care veneau la oraş din satele regiunii de miazănoapte. Dacă cineva se îndrepta spre Damasc şi ţinea să nu fie oprit de nimeni în drum, Poarta Mieilor îi oferea cea mai bună siguranţă. Fusese curios s-o vadă şi el. Nu se gândea să evadeze, dar ar fi vrut să vadă şi el cel puţin o dată poarta aceasta care se deschidea spre ţara făgăduinţei. Melas îi spusese că e destul de uşor.

Poarta nu era păzită şi regiunea din apropiere părea pustie. Melas nu sosise încă, dar întârzierea lui nu-l făcu să se neliniştească. Probabil el însuşi sosise prea devreme. Se întinse în iarba de pe marginea drumului, alături de un turn clădit din piatră de calcar şi aşteptă.

Într-un târziu auzi pârâitul ritmic al curelelor de sandale și ieși în drum.

— Nu te-a văzut nimeni când ai plecat? întrebă Melas gâfâind după ce lăsă de pe umăr legătura grea și se așeză să se odihnească.

— Nu! În tabără totul era liniștit. Dar pe tine?

— Când am plecat, m-am pomenit cu legatul în drumul meu, răspuse Melas și începu să râdă. M-a băgat în sperieți! Mă strecuram încet în lungul pereților de la barăci și când am trecut prin curte am dat peste el.

— Ce făcea acolo? întrebă Demetrius nerăbdător.

— Sta singur... pe treapta scării... din fața unei intrări.

— Te-a recunoscut?

— Da... sunt sigur că m-a recunoscut, dar n-a zis nimic. Haide, să plecăm! La ce să ne mai pierdem vremea aici în fața porții? Va trebui să ajungem cât mai departe înainte de răsăritul soarelui, zise Melas și trecu pe sub bolta porții dărăpănate.

— Nu ți s-a părut că legatul este beat? întrebă Demetrius.

— Nu... în orice caz nu părea să fie beat din cale-afară, răspuse Melas cu sfială. El a părăsit sala banchetului înaintea celorlalți; părea amețit și arăta ca și când n-ar fi fost în toate mințile. Eu a trebuit să întârzi, ca să aștept pe bețivanul de stăpânul meu și să-l întind pe pat, dar au întârziat atât de mult, încât m-am hotărât să plec înainte de întoarcerea lui. Probabil nici nu va băga de seamă că eu lipsesc. În viața mea n-am văzut încă niciodată pe centurion atât de beat ca astă-seară.

Își continuă drumul prin întuneric, străduindu-se să nu se abată. Melas se împiedică de colțul unei pietre și trase o înjurătură.

— Spui că ți s-a părut că nu este în toate mințile.

— Da... era amețit și se legăna pe picioare, ca și când cineva l-ar fi pocnit în moalele capului. Când l-am văzut pe treptele intrării unde se oprise, mi s-a părut că se uită la mine cu ochii rătăciți. Probabil el nu-și dădea seama unde s-a oprit.

Demetrius domoli pasul, ca și când ar fi vrut să se oprească.

— Melas, începu el cu glasul sugrumat, îmi pare foarte rău... dar eu sunt obligat să mă întorc la el.

— Ce, ești... Grecul se strădui să găsească un epitet cât mai greu cu care să-l apostrofaze. Mi-am dat seama mai demult că trebuie să fii o nătăfleață. Ți-e frică să pleci din serviciul unui individ care n-a ezitat să te palmuiască în fața unui grup de ofițeri, pentru a le dovedi

cât este de brav. Bine faci; întoarce-te la el și rămâi sclavul lui pentru totdeauna! Cred că nu va fi tocmai plăcut, mai ales acum după ce omul acesta și-a pierdut mintea.

Demetrius îi întorsese spatele și se depărtase.

— Noroc la drum, Melas, strigă el fără nici o supărare.

— Ar fi mult mai bine dacă ai încerca să scapi de cămașa aceea, răspunse Melas cu glasul cutremurat de revoltă. Datorită acesteia, elegantul tău stăpân și-a pierdut mintea! A înnebunit din prima clipă când a încercat s-o îmbrace. Lasă-l în pace și vezi-ți de treaba ta. Omul acesta este urmărit de blestem. Galileeanul s-a răzbunat împotriva lui!

Demetrius nu-l mai ascultă, ci-și continuă drumul prin întuneric. Melas se luă după el și-l urmă până la poarta pe sub care trecuseră, străduindu-se să-l oprească.

— Este urmărit de blestem! țipă el. Este blestemat!

CAPITOLUL VII

În insula Capri iarna era de scurtă durată, dar gerul era întotdeauna cumplit, după cum spunea împăratul Tiberiu, care nu putea suferi frigul. Cerul întunecat îl deprima, și din cauza umezelii își simțea pârâind încheieturile îndurerate. Acesta este locul cel mai pustiu din tot Imperiul roman, își zicea el.

Din ziua când trecuse răspunderea administrării imperiului asupra prințului Gaius, distracția lui favorită era arhitectura. Construia mereu vile impunătoare care se profilau pe cerul boltit deasupra insulei, dar cu ce scop nici zeii înșiși nu și-ar fi putut spune.

Cât era ziua de lungă, primăvara, vara și toamna, stătea la soare sau în umbra unui cort, dacă se întâmpla să fie prea cald, și supraveghea pietrarii care lucrau mereu la câte o vilă nouă. Lucrătorii aceștia admirau și ei clădirile făcute de împărat, deoarece Tiberiu era un arhitect foarte priceput, și tocmai de aceea îi ascultau sfaturile. Nu admitea niciodată ca pasiunea lui pentru estetică să se manifeste în detrimentul bunului-simț. Urișe cisterne pentru păstrarea apei pe vârful unui munte erau concepute cu priceperea unui instalator cu experiență și mascate cu arta caracteristică unui sculptor de geniu.

Deocamdată nouă dintre aceste vile superbe erau complet gata, înșirate pe o porțiune de teren mai ridicată și despărțite unele de altele cu grădini spațioase, și toate dovedeau c-au ieșit din mintea și punga irascibilului și bătrânului cezar care ocupa vila Iovis. Aceasta le domina pe toate celelalte, ceea ce de altfel confirmau și farurile înalte ce se ridicau din mijlocul atriumului uriaș și plin de ecouri.

Tiberiu nu putea suferi iarna, din cauză că nu avea ocazia să se mai încălzească la soare și să supravegheze felul în care visurile sale devin realitate. Știa că nu mai are vreme lungă de trăit și se revolta văzând că zilele i se strecoară printre degetele înțepenite, întocmai ca nisipul fin al unui ornice, care indică sfârșitul.

Când primele ploii reci aduse de vânturile golfului loveau în uși și zgâlțâiau tâbliile ferestrelor vilei sale cu cincizeci de camere, împăratul se retrăgea în singurătatea înveninată de nemulțumire a izolării la care era condamnat din pricina vârstei. Nu mai primea pe nimeni, Rudele n-aveau voie să treacă pragul somptuosului său apartament. Nu primea delegațiile venite de la Roma și orice tratative cu reprezentanții statelor străine erau întrerupte.

Prințul Gaius însă, pe care împăratul îl disprețuia, se simțea mulțumit de vremea rea, deoarece atâta timp cât împăratul se găsea în hibernare el era liber să-și exercite în imperiu puterile cu care fusese investit și uneori se întâmpla să și abuzeze de ele. Tiberiu știa foarte bine ce se întâmplă și din pricina asta pufnea și se frământa neputincios, deoarece ajunsese la o limită de vârstă, dar nu mai dispunea de energia necesară pentru a-și exprima multiplele motive de nemulțumire. Vreme de un ceas cel mult, aceste motive clocoteau adânc în sufletul său, ca pe urmă să se liniștească.

În timpul iernii scurte, nimeni nu avea voie să se apropie de el pentru a-i vedea decrepitudinea decât servitorii care-l îngrijeau și un grup de medici plictisiți, care-i înfășurau ciolanele bătrâne în cataplasme cu oțet aromat și-i ascultau cu indiferență înjurăturile profane.

Dar primele raze ale soarelui primăverii îl determinau să devină numaidecât alt om. Când lumina limpede începea să tremure pe patul său și-i tăia vederea ochilor inflamați, Tiberiu se ridica din pat, își desfășura cataplasmele și alunga medicii, porunca să-i aducă tunica, toga, sandalele, boneta și bastonul, chema cântărețul din syrinx și pe grădinarul-șef și ieșea încet în peristilul palatului. Împărțea porunci repezi cu glasul răgușit și imediat după aceea totul împrejurul său

părea c-a început să se trezească. Împăratul Tiberiu nu fusese din fire înzestrat cu îndelungă răbdare și nimeni nu se aștepta din partea lui ca la vârsta de optzeci și doi de ani să se mai schimbe. Acum, după ce primăvara se anunțase în mod oficial cu țipete și îndrăznețe gesticulări făcute cu bastonul, vila Iovis începu să se miște cu o grabă care ar fi înspăimântat chiar pe bătrânul zeu care-i împrumutase numele. Muzicanții din Macedonia și vracii din India, barzii din Arhipelagul Ionic și astrologii din Rhodesia, împreună cu dansatoarele egiptene, se trezeau din somnolența lor hibernală; trebuiau să apară în fața maiestății-sale nemulțumite, care-i întreba cum de-și permit să trăiască - pe socoteala contribuabililor și a imperiului secătuit de sărăcie - felul acesta respingător de viață trândavă.

Pentru a salva aparențele, un slujitor era expedit în mare grabă până la vila Dionisos - alesese răzând înveselit numele acestui zeu pentru palatul ocupat de soția sa - ca să se intereseze de sănătatea împărătesei, amănunt care pe el în realitate nu-l interesa aproape deloc. N-ar fi rămas câtuși de puțin nemulțumit dacă ar fi aflat că bătrâna Iulia nu se simte bine. De fapt într-un rând făcuse toate pregătirile necesare pentru asasinarea acestei bătrâne matroane, dar planul nu reușise, deoarece împărăteasa, fiind informată de ceea ce se uneltește împotriva ei, n-a fost de acord cu planul bătrânului ei soț.

Primăvara sosise de astă dată mult mai devreme decât de obicei și într-o singură zi toate boschetele înfloriră. Aerul trepida de ciripitul păsărilor, grădinile erau pline de flori, florile erau pline de zumzetul albinelor și Tiberiu se simțea extrem de mulțumit. Ar fi dorit ca cineva să împărtășească această mulțumire a sa, cineva care să fie destul de tânăr pentru a se putea bucura de frumusețea răspândită împrejurul lui; cine altul ar fi fost indicat pentru o astfel de alegere afară de Diana?

Prin urmare, în aceeași după-amiază un curier al palatului trecu apele golfului Neapole și de aici încălecă și plecă în mare grabă la Roma. Peste un ceas fu urmat de una dintre luxoasele carigi imperiale căptușite cu perne, ca dovadă că drumul de la Roma la Capri era greu de făcut și doamnele erau obligate să plece fără întârziere la drum, deoarece împăratului nu-i făcea plăcere să aștepte. Mesajul trimis Paulei Gallus era scurt și stăruitor. Tiberiu se interesa dacă ar putea însoți pe Diana până la Capri, și în cazul când va fi de acord va trimite imediat după ele. Mai adăugase că o carigă imperială este pe drum, așa că vor fi obligate să plece imediat ce cariga va sosi la destinație.

Odată cu înserarea zilei a treia de la plecarea din Roma, Paula și Diana coborâră din barca imperială pe cheiul din Capri și, urcându-se ostenite în luxoasele lectice care le așteptau, fură duse în șusul potecii prăpăstioase ce ducea la vila Iovis. Bătrânul împărat le ieși în cale cu vizibilă mulțumire și avu fericita inspirație să le spună să facă baie și să se retragă în apartamentele lor, unde vor putea să se odihnească netulburate până a doua zi la amiază. Paula Gallus primi această invitație aproape cu lacrimi de recunoștință și se grăbi să profite de binefacerile ei.

Diana, a cărei rezistență fizică nu fusese atât de epuizată, mai întârzie lângă bătrânul împărat, spre marea mulțumire a acestuia; își petrecu mâna pe sub brațul lui și admise s-o conducă în salonul său personal, unde după ce se întinse într-un fotoliu confortabil apropiu un scaun și i se așeză la picioare, sprijinindu-și mâinile pe genunchii lui slăbiți, apoi se uită atât de înduioșată la obrazul brăzdat de crețuri al împăratului, încât bătrânul își dresе glasul de câteva ori la rând și-și șterse nasul coroiat ca ciocul unei acvile.

Este un gest atât de frumos și amabil din partea lui să-i trimită vorbă c-ar vrea s-o vadă. Și cât de bine arată! Fără îndoială se simte foarte mulțumit că primăvara a venit din nou. Va putea să se așeze în fiecare zi la soare, unde probabil va supraveghea clădirea unei noi vile. Ce va clădi anul acesta? Probabil o nouă reședință? Diana ridică ochii plini de zâmbete spre el.

— Da, răspunse împăratul, voi clădi o nouă vilă. O vilă foarte frumoasă, adăugă el și se uită îngândurat pe deasupra ei. Probabil cea mai frumoasă dintre toate. Aceasta va fi destinată pentru frumoasa și admirabila Diana. Nu-i mai spuse că acest gând abia acum i-a trecut prin minte, ci o lăsă în credința că acum îi divulgă un plan pe care multă vreme îl păstrase secret.

Ochii Dianei străluceau de mulțumire și, întinzându-se spre el, îi mângâie înduioșată mâna scorjtită de bătrânețe. Apoi cu glasul tremurat îi spuse că este cel mai scump bunic pe care a putut să-l aibă cineva în lumea aceasta.

— Va trebui să-mi ajuți să fac planul vilei, fetița mea, zise bătrânul Tiberiu entuziasmat.

— Acesta este motivul pentru care ai trimis după mine? întrebă Diana.

Bătrânul își încreți buzele într-un zâmbet și încercă să-i confirme această amăgire, dând ușor din capul slăbit și alb.

— Despre asta vom mai vorbi și mâine, zis el.

— În cazul acesta eu voi pleca imediat la culcare, zise Diana și se ridică în picioare. Bunicule, îmi dai voie ca mâine dimineață să prânzesc împreună cu tine?

Tiberiu râse mulțumit.

— Cred că pentru tine ar fi prea mult să-ți cer un astfel de sacrificiu, protestă el. Tu trebuie să fii foarte obosită, și eu am obiceiul să prânzesc în zorii zilei.

— Voi veni și eu! îi făgădui Diana. Apoi întinse mâna și-l mângâie pe creștet: Noapte bună, maiestate!

Se lăsă într-un genunchi și-l salută ceremonios, apoi se retrase, rămânând cu fața mereu întoarsă spre el, și când ajunsese la ușă își țuguie buzele frumoase și-i trimise un sărut de pe vârful degetelor.

Bătrânul împărat al Romei se simți foarte mulțumit.

Se făcuse amiază și razele soarelui dogoreau. De vreme îndelungată Tiberiu n-avusese ocazia să se simtă atât de mulțumit. Fata aceasta veselă îi redase plăcerea de viață. De ultima dată când o văzuse devenise neobișnuit de matură și de încântătoare. În fața fetei acesteia care trepida de viață se simțea aproape ca un adolescent. Dacă Diana i-ar fi spus că i-ar plăcea ca insula Capri să fie proprietatea ei, bătrânul Tiberiu i-ar fi dat-o fără să ezite.

După ce prânzirea se plimbară împreună până la celălalt capăt al esplanadei impunătoare. Diana părea încântată, iar împăratul se ținea după ea cu pași mărunți și târșâindu-și tălpile sandalelor în lungul mozaicului. Da, găfâi el, vor avea loc de ajuns pentru vila cea nouă la capătul din partea aceasta a clădirilor. Nimic nu va putea împiedica vederea admirabilă ce se deschide spre golf. Se opri în loc și o apucă de braț ca să se sprijine, apoi ridică bastonul în mâna slăbită și-i făcu semn spre partea de miazănoapte-apus. În partea aceea va fi mereu bătrânul Vezuviu ca s-o primească în fiecare dimineață.

— Vezi acolo cum clipesc în lumină acoperișurile albe ale clădirilor din Pompei și Herculaneum? Iar în cealaltă parte și în imediata apropiere se vede micul Surrentum. Vei sta la fereastră și vei putea urmări tot ce se petrece în somnorosul și micul Surrentum.

Văzând că picioarele bătrânului au început să tremure, Diana îi propuse să intre în foișorul din apropiere care marca limita extremă

dinspre răsărit a vilei neocupate Quirinius, unde nu se instalase încă nimeni. Împăratul se lăsă cu greutate pe un scaun rustic și ridicând mâna slăbită își șterse fruntea de sudoare. O bucată de vreme nici unul dintre ei nu zise nimic, ci așteptară ca moșneagul să-și recapete respirația normală. Obrazul bătrânului tresări și bărbia începuse să-i tremure ușor, ca și când ar fi vrut să spună ceva.

— Ai devenit o fată foarte frumoasă, Diana! începu el cu glasul tremurat și subțire, după ce o examină cu ochii lui slăbiți. Probabil foarte curând te vei mărita.

Zâmbetul vesel al Dianei îi dispăru de pe obraz și plecă pleoapele. Scutură din capul cu bucle negre și printre dinții încleștați îi scăpă un hohot de plâns. Tiberiu respiră șuierător și bătu cu vârful bastonului în pavajul de mozaic.

— Ei, ce este? întrebă el. Te-ai îndrăgostit de un bărbat nevrednic de tine?

Obrazul Dianei deveni grav și îi răspunse în șoaptă.

— Da, bunicule, dar nu de unul nevrednic. Cred că ție-ți voi putea spune, continuă ea cu ochii plini de lacrimi. Sunt îndrăgostită de Marcellus.

— Foarte bine... adică de ce să nu te îndrăgostești? Ce este cu Marcellus? întrebă moșneagul și se plecă spre ea ca s-o privească în luminile ochilor tulburați de lacrimi. Este cea mai fericită alegere. În tot imperiul nu există al doilea bărbat atât de cinstit ca bătrânul Gallio. Te sfătuiesc cu toată stăruința să te căsătorești cu Marcellus. Afară de asta tu ții foarte mult la Lucia. Ce te împiedică să te căsătorești cu fratele ei?

— Marcellus, murmură Diana deznădăjduită, a fost trimis foarte departe și probabil va lipsi ani de-a rândul. A fost numit comandant al fortului din Minoa.

— Minoa! exclamă Tiberiu și tresări, apoi își îndreptă trupul slăbit. Minoa! repetă el indignat. Vizuina aceea infectă și pestilențioasă? Ia să-mi spui și mie cine a dat ordinul acesta, căci aș vrea să știu și eu!

— Prințul Gaius! răspunse Diana cutremurată de revoltă.

— Gaius! țipă împăratul și după ce se ridică în picioare cu greutate lovi cu bastonul în aer. Gaius! repetă el cu glasul ascuțit. Avortonul acesta bețiv. •Nebunul acesta primejdios! Cum de și-a permis o astfel de ticăloșie față de fiul lui Marcus Lucan Gallio? Va să zică la Minoa... Ei bine, vom vedea ce se va întâmpla! și întinzând

mâna uscată o încleștă pe brațul Dianei. Haide, să ne întoarcem acasă; Gaius va avea acum ocazia să afle ceva de la împăratul său.

Sprijinindu-se cu greutate pe brațul ei și cheltuindu-și energia cu exclamații de revoltă, Tiberiu se îndreptă spre vila Iovis; din când în când se oprea în loc și dădea drumul la câte o avalanșă de imprecații atât de neașteptate, încât Diana se simțea mai mult mirată decât consternată de vorbele pronunțate de el. Mai avusese ocazia să audă și înainte de asta pe Tiberiu pierzându-și cumpătul când se întâmpla să fie nemulțumit, dar astăzi era pentru prima dată martora unei scene atât de violente de furie. Se spunea despre el că în astfel de cazuri se poartă ca un nebun adevărat și că latră cum ar latra un câine și chiar se repede să muște, dar probabil toate acestea erau numai zvonuri lipsite de temeii.

Nu vru să asculte de Diana, care-l sfătui să se odihnească puțin înainte de a dicta mesajul către Gaius, și abia intraseră în peristilul vilei când începu să strige să-i trimită pe scribul șef al palatului. O duzină de slujitori apărură din toate părțile ca și când s-ar fi grăbit să-l ajute, dar avură grijă să se oprească la oarecare distanță. Diana reuși să-l conducă până în atrium, unde-l întinse pe o canapea și-l lăsă în grija servitorului său, apoi dădu fuga până în camera ei, unde se trânti pe pat și cu obrazul îngropat în pernă începu să se cutremure de un râs isteric, până când o podidiră lacrimile.

După ce se liniști, luă în mână o oglindă de bronz și, ștergându-și obrazul, ieși pe coridor și bătu la ușa camerei în care era maică-sa. Văzând că nu-i răspunde nimeni, o deschise și văzu pe Paula Gallus că tresare și deschide un ochi somnoros cu care se uită la ea.

— Mamă, începu Diana și, traversând camera, se așeză pe marginea patului ei, ce crezi că s-a întâmplat? Va aduce pe Marcellus acasă, adăugă ea cu glasul în șoaptă.

— De, răspuse Paula, care nu se trezise încă pe deplin, mi se pare chiar de la început ți-ai făcut planul să-l determini să ia această hotărâre, nu-i așa?

— Firește c-am plănuit, totuși mi se pare nebănuit, stăruii Diana.

— S-ar putea să fie, dar numai după ce va da ordinul. Te sfătuiesc să te ții de capul lui ca nu cumva să uite.

— O, sunt sigură că nu va uita. De astă dată nu va uita. N-am văzut încă pe nimeni atât de revoltat ca el după ce i-am spus. Mamă... ar fi trebuit să-l vezi și dumneata. A fost înspăimântător.

— Știu, încuviință Paula și căscă somnoroasă. Eu am avut ocazia să-l văd mai demult în starea aceasta.

— Orice s-ar spune despre el, adăugă Diana, sunt convinsă că este un moșneag adorabil.

— Este un bătrân fără minte! murmură Paula.

Diana își ascunse obrazul la pieptul ei și îngână extaziată:

— Marcellus se va întoarce acasă! Gaius va fi revoltat după ce va constata că ordinul dat de el a fost contramandat, dar nu va putea face nimic, nu-i așa? Apoi, văzând că Paula nu-i răspunde imediat, adăugă: Ce zici, mamă, va putea face ceva?

— Deocamdată nu cred că va putea... răspunse ea pe un ton în care părea că se simte un fel de prevenire. Dar nu trebuie să uităm că Tiberiu este foarte bătrân, draga mea. Are obiceiul să țipe și să bată din picioare, ca peste un ceas să uite tot ce s-a întâmplat. Afară de asta s-ar putea să și moară foarte curând.

— În cazul acesta Gaius va deveni împărat în locul lui? întrebă Diana speriată.

— Draga mea, la întrebarea aceasta nimeni nu ți-ar putea răspunde.

— El nu-l poate suferi pe Gaius. Ar fi trebuit să-l auzi ce spunea!

— Da, dar astfel de porniri nu dovedesc puterea imperială; sunt simple scene făcute de un om în vârstă. Viitorul împărat va fi ales de Iulia și de clica ei. S-ar putea ca cel ales să nu fie Gaius. Ei se ceartă adeseori împreună.

— M-am întrebat: nu s-ar putea oare ca Tiberiu să numească pe tata în calitate de succesori al său? Știu că ține la el.

— Despre așa ceva nu poate fi vorba, zise Paula și făcu un gest de protest.

— Bine, dar tata este un bărbat de valoare! declară Diana cu toată convingerea.

— Bărbații de valoare nu ajung niciodată împărați, dragă Diana. Ar fi un procedeu contrar obiceiurilor consacrate. Tatăl tău nu poate fi ales pentru că el nu are priceperea de a înșela lumea și a se purta ca un fățarnic. Este un om brav și drept. Dar afară de asta nu este nici epileptic... Cred că ar fi mai bine să dai fuga și să ai grijă ca ordinul să plece fără amânare.

Diana se depărtă câțiva pași, apoi se întoarse de se așeză din nou pe marginea patului și zâmbi misterioasă.

— Ei, haide, dă-i drumul! o încurajă Paula. Mi se pare că este vorba despre un secret, nu-i așa?

— Mamă, are intenția să clădească o vilă impunătoare pentru mine.

Paula începu să râdă.

— Acestea sunt prostii! răspunse ea. Până la amiază nu-și va mai aduce aminte că ți-a făgăduit așa ceva. Ca să fiu sinceră, ar fi mai bine să uite. Închipește-ți că vei fi obligată să trăiești aici!

— Împreună cu Marcellus, ripostă Diana. Cred că el ar dori ca și Marcellus să locuiască aici.

— Și ce să faci aici?

— Despre asta n-am vorbit.

Paula o mângâie încet pe mână.

— În orice caz ferește-te să-i aduci aminte de subiectul acesta. Lasă-l pe el să vorbească. Făgăduiește-i tot ce-ți cere, căci el va uita. Tu nu ai nevoie de o vilă aici la Capri. Și nu cred că-ai vrea ca Marcellus să trăiască în mijlocul acestei atmosfere odioase. Iute de fire cum este, n-ar trece mai mult de o săptămână și ai rămâne văduvă. Haide, fetița mea, pleacă acum! Și ține-te de el să expedieze ordinul!

Lucia presimțea că Marcellus trebuie să fie și el pe bordul acestei corăbii. Trecuse un ceas de când prora neagră a vasului apăruse la cotitura fluviului și de atunci cele trei rânduri de vâsle aduseseră coca grea în plină vedere, iar ea sta singură în pergolă, sprijinită de balustradă și urmărea manevra cu toată atenția.

În cazul când *Vestris* n-a avut întârziere pe drum, ar fi putut să sosească la Ostia de alaltăieri. Bătrânul Gallus le spusese să aibă răbdare, căci de ce supraveghezi cu mai multă nerăbdare oalele puse la foc acestea încep să fiarbă cu atât mai târziu. Drumul de la Joppa era lung și în drum *Vestris* era obligată să facă escală în câteva porturi. Dar cu toate sfaturile lui, până și bătrânul Gallus începuse să se frământa ca vulpea închisă în cușcă; asta se vedea destul de limpede după felul în care încerca să-și petreacă timpul.

Întreg personalul vilei aștepta cu nerăbdare să revadă pe Marcellus. Tertia nu-și mai găsea locul, din două motive: firește, era și ea nerăbdătoare să vadă pe Marcellus, dar era mult mai nerăbdătoare să revadă pe Demetrius. Ce păcat, își zise Lucia, că Demetrius acesta se poartă atât de indiferent față de Tertia. Marcipor rătăcea ca o umbră din cameră în cameră pentru a se convinge că totul

este în ordine și așa cum trebuie să fie. Cornelia comandase draperii noi pentru ferestrele camerei lui Marcellus. Ea singură din toată casa părea cea mai liniștită. Plânsese de mulțumire în ziua când sosise Diana și venise să le spună ce s-a întâmplat; dar era hotărâtă să aștepte cu toată liniștea.

Cât despre Lucia, ea renunțase la orice prefăcătorie. Tot timpul zilei trecute și astăzi înainte de amiază, stătuse în pergolă și supraveghease fluviul. Din când în când ieșea să se plimbe printre boschetele de trandafiri care străluceau sub podoaba grea a lunii iunie, dar peste câteva minute se întorcea din nou la postul ei de observație din partea de răsărit a pergolei.

După ce corabia începu să urce în susul fluviului, îndreptându-se spre docuri, Lucia nu-și mai putu stăpâni nerăbdarea. Presimțea că fratele ei trebuie să fie între călătorii corabiei și probabil era și el nerăbdător să debarce. Prin urmare nu va trece prea mult până să sosească. În port îl va lua o carigă pentru a-l aduce acasă. Oare senatorul va fi mirat? El nu aștepta ca Marcellus să sosească astăzi; plecase la Ventinus pentru a vedea un grup de cai, deoarece avea intenția să dăruiască lui Marcellus un cal de călărie cu ocazia întoarcerii lui. Probabil el va sosi înainte de întoarcerea tatălui său.

Păcat că Diana nu va fi acasă pentru a-i ura bun sosit. Bătrânul Tiberiu trimisese din nou după ea, așa că nu-i rămăsese altceva de făcut decât să-i asculte chemarea.

— Va continua oare și de aici înainte s-o plictisească în felul acesta? întrebuse Lucia.

— Nu trebuie să-l jignească! îi răspunse tatăl ei cu glasul grav. Bătrânul acesta este destul de caraghios pentru a lăsa pe Marcellus din nou la discreția prințului în cazul când Diana nu va da urmare cererii lui. Apoi, după ce se mai gândi câteva clipe, adăugă cu glasul stins: Cred că Diana se găsește acum într-o situație foarte delicată. Dar de vreme ce noi n-avem nici o vină în această împrejurare, situația aceasta a început să mă preocupe și să-mi dea de gândit.

— Împăratul cred că nu-i va face nici un rău! exclamă Lucia. Este un bărbat atât de bătrân!

Senatorul murmură ceva neînțeles.

— Un cezar, începu el disprețuitor, este în stare să comită orice ticăloșie - până în ziua când își dă ultima suflare - chiar dacă ar fi să trăiască o mie de ani!

— Nu cred că tu ții din cale-afară la împăratul Tiberiu, declară ea, îndreptându-se spre ușă, ca să-i dea ocazia să se răcorească. Dar bătrânul se mulțumi să îngâne ceva și să zâmbească.

Acum se vedea și pupa corabiei cum se apropie de chei. Lucia trepidase vreme atât de îndelungată din cauza nerăbdării, încât acum abia se mai putea stăpâni. Nu putea nici să mai întârzie aici în pergolă. Probabil servitorii se vor mira văzând-o că se îndreaptă spre poarta de intrare a vilei, dar de astă dată era vorba despre un caz special. Întorcându-se în casă, traversă odăile până când ajunsese la porticul impunător, coborî treptele de marmură și apucă în lungul aleii străjuite de salcâmi, de acante și de tufişuri decorative, încărcate de flori. Câțiva sclavi care îngrijeau de grădină ridicară mirați privirea și se uitară la ea. La o mică distanță se vedea poarta de bronz și Lucia se așeză pe o bancă de marmură, hotărâtă să aștepte cu toată răbdarea momentul apariției fratelui ei.

După o așteptare care i se păru foarte lungă, din mijlocul străzii pline de circulație se desprinsese o carigă la care erau înhămați doi cai de piață și se îndreptă spre poartă. Alături de poganul care mâna caii, văzu pe Demetrius, stând în picioare, cu obrazul ars de soare, înalt și zvelt. El o văzu imediat și apucând poganul de braț îl opri, apoi îi întinse o monedă și-i spuse că este liber să plece. Coborî din carigă și se apropie de ea grăbit, iar Lucia se ridică să-l întâmpine. Obrazul lui i se păru grav, deși constată că ochii i se luminează când văzu că întinde amândouă mâinile spre el.

— Demetrius! țipă ea. S-a întâmplat ceva? Unde este Marcellus?

— În port n-am găsit nici o carigă, îi răspunse el. Am venit ca să iau una de acasă.

— Fratele meu nu se simte bine? și fără să-i dea drumul de mâini încercă să se uite în ochii sclavului. Sclavul păru că devine sfios și-i răspunse:

— Va trebui să vă spun... că stăpânul meu a făcut o călătorie nu... tocmai plăcută... și nici ușoară.

— O, despre asta este vorba! exclamă ea ușurată. Mi-am închipuit că fratele meu rezistă la drumurile pe mare. În timpul călătoriei a fost bolnav?

Demetrius dădu din cap. Dar vedea limpede că el încearcă să-i ascundă ceva. Privirile Luciei se tulburară.

— Spune-mi, Demetrius, ce s-a întâmplat cu fratele meu? stăruia ea.

Urmă un timp de tăcere înainte ca Demetrius să-i poată răspunde.

— În preziua îmbarcării noastre, tribunul a luat parte la o întâmplare foarte tristă, răspunse el, cântărindu-și fiecare cuvânt. Povestea asta este prea lungă pentru a v-o putea spune acum. Stăpânul este în port și mă așteaptă. A fost extrem de deprimat și nici astăzi nu și-a revenit pe de-a-ntregul. În timpul drumului cu corabia s-a zbuciumat mereu prin somn.

— A fost furtună? întrebă Lucia.

— Marea a fost tot atât de liniștită ca și apele unui lac, adăugă Demetrius. Cu toate acestea, stăpânul nu putea dormi și de mâncat a mâncat foarte puțin.

— N-a fost bună mâncarea?

— Cu nimic mai proastă decât mâncarea de pe orice corabie, dar stăpânul n-a mâncat și din pricina asta este foarte slăbit... Îmi dați voie să plec... imediat, ca să iau cariga cea mare și să-l aduc?

— Demetrius, mi se pare că încerci să-mi ascunzi ceva, zise Lucia și se uită la el, încercând să-l determine să-i spună întregul adevăr.

— Fratele dumneavoastră se simte abătut, declară Demetrius. Preferă să nu vorbească prea mult, dar nu-i place să rămână singur.

— Dar cred că vrea și el să se întoarcă acasă, nu-i așa? întrebă Lucia cu toată îndrăzneala.

— Fratele dumneavoastră *nu mai vrea nimic*, zise Demetrius întunecat. Pot să plec?

Lucia dădu din cap și, după ce Demetrius salută cu lancea, se întoarse să plece. Lucia se luă după el și încercă să-și potrivească pasul după al lui. Sclavul se strădui să rămână în urma ei, apoi se opri.

— Vă rog, luați-o înaintea mea, o rugă el cu blândețe. Nu este frumos ca un sclav să meargă la pas cu sora stăpânului său.

— Acesta este un obicei tâmpit.

— Dar *obicei consacrat!* Glasul lui Demetrius păru mai răstit decât s-ar fi convenit, căci își pierduse răbdarea. Obrajii Luciei se aprinseră și ochii îi erau plini de lacrimi, așa că-și putu da seama că vorbele lui au jignit-o. Vă rog să mă iertați! adăugă el. N-am avut intenția să vă supăr.

— Vina este a mea, admise Lucia, și făcând câțiva pași rezezi o luă înaintea lui. După o bucată de drum, Lucia declară, uitându-se drept înainte: Nu sunt în stare să suport gândul că poate să existe și o instituție a sclaviei.

— Întrucât mă privește pe mine, mă interesează foarte puțin situația socială în care mă găsesc, răspunse Demetrius cu indiferență.

De două luni încoace i se întâmpla pentru prima dată să se simtă și el ceva mai bine dispus. Uitându-se la el pe neașteptate, Lucia îl surprinse că zâmbeste. Buzele îi tresăriră și ei de un zâmbet sfios. Ridicând umerii, începu să meargă cu pași întinși, iar Demetrius o urmă, gândindu-se la mișcărilor ei pline de grație.

Când ajunse la răscrucea aleii, unde aceasta se despărțea în două, una spre casă și cealaltă spre grajduri, se opri în loc. Demetrius se opri și el și luă poziție.

— Spune-mi adevărul, începu ea pe un ton care nu era cel obișnuit față de un sclav, nu cumva fratele meu are ceva la cap?

Demetrius acceptă această atitudine a ei și îi răspunse fără sfială:

— Stăpânul meu a trecut printr-o zguduitoare puternică. Dar probabil își va reveni acum după ce s-a întors acasă. Va face un efort pentru a dovedi că se interesează de ceea ce se petrece împrejurul său. Mi-a făgăduit că așa va proceda și cred că se va ține de vorbă. Dar nu trebuie să vă speriați dacă veți constata că se oprește în mijlocul unei fraze și pare că n-a auzit ce i-ați spus... și când foarte târziu după aceea vă va pune o întrebare - întotdeauna aceeași întrebare - sfârși el și întorcând privirea păru că nu vrea să-i spună altceva.

— Ce fel de întrebare?

— Vă va întreba: „Ai fost de față?”

— Unde? La ce? întrebă ea mirată.

Demetrius clătină din cap și păru că rămâne îngândurat.

— Nu voi încerca să vă explic despre ce este vorba, răspunse el. Dar când vă va pune această întrebare îi veți răspunde: „Nu!”. Imediat după aceea se va reculege și se va mai înviora. Cel puțin în felul acesta s-au desfășurat întotdeauna conversațiile dintre noi în timpul cât am fost pe bordul corabiei *Vestris*. Uneori stătea foarte liniștit de vorbă cu căpitanul... aproape nici nu băgai de seamă că nu se simte bine. Apoi dintr-o dată te pomeneai cu el că întreabă: „Ai fost de față?”. Iar căpitanul Fulvius îi răspundea: „Nu!”. Stăpânul rămânea mulțumit și declara: „Firește... cum era să fii de față! E mai bine așa. Ar trebui să fii mulțumit”.

— Căpitanul știa la ce face aluzie? întrebă Lucia.

Demetrius, fără să vrea, dădu din cap.

— Și mie nu poți să-mi spui? întrebă ea insinuantă.

— Este... o poveste foarte lungă, îngână el. Probabil vă voi spune... cu altă ocazie.

Făcu un pas spre el și-l întrebă cu glasul în șoaptă:

— *Dumneata ai fost de față?*

Demetrius dădu din cap fără să vrea și se feri din calea ochilor ei. Apoi renunțând la atitudinea de până acum începu să vorbească cu ea ca și când ar fi fost egali.

— Lucia, să nu-l întrebî nimic. Poartă-te față de el exact cum te-ai purtat și înainte de asta. Vorbește cu el despre tot ce vrei, dar ferește-te să-i pomenești de Ierusalim. Fii prevăzătoare, deoarece această chestiune este extrem de delicată. E o rană dureroasă, dar probabil se va vindeca. Nu știu ce aș putea să-ți spun... dar rana această din sufletul lui este foarte adâncă și dureroasă.

Obrazul Luciei se îmbujorase puțin. Demetrius uzase până la ultima limită de libertatea ce i se acordase: îi spusese pe nume. La urma urmelor... de ce să nu-i spună? Cine ar putea să aibă mai mult drept decât el? Toți membrii familiei aveau o datorie de recunoștință față de sclavul acesta devotat.

— Îți mulțumesc, Demetrius, zise ea cu glasul blând. Ai făcut foarte bine că m-ai învățat cum va trebui să procedez.

Imediat după aceea Demetrius luă din nou poziție și când o salută se uită la ea, dar fără s-o vadă, apoi se întoarse în loc și se depărtă. O clipă Lucia rămase nehotărâtă și se uită după el cum dispăre.

Vreme de un ceas după sosirea lui acasă ar fi fost greu să descoperi o legătură între atitudinea lui Marcellus și explicațiile sclavului său. După ce se despărțise de Demetrius, Lucia urcase scările în fugă pentru a duce știrea aceasta neașteptată, dar înainte de a putea informa în întregime pe maică-sa, care rămase deznădăjduită, tatăl ei se întoarse acasă. Nu prea aveau ce-și spune, căci toți trei se simțeau înspăimântați și năucii de știrea primită despre starea în care se găsește Marcellus. Se simțeau în aceeași stare ca și când ar fi primit vestea că Marcellus a murit și acum așteaptă toți trei ca trupul lui să fie adus acasă.

Rămaseră deci plăcut mirați când îl văzură că intră în casă și atitudinea lui li se păru aceeași ca întotdeauna. Era adevărat că arăta foarte slăbit și cu ochii tulburi; dar hrana bună și odihna (declară senatorul mulțumit) îi vor reda repede vigoarea și vioiciunea. Cât despre starea lui morală, informațiile lui Demetrius se dovediră cu

totul neîntemeiate. Ce-l determinase să-i înspăimânte, spunându-le că stăpânul său era abătut și deprimat, când, tocmai dimpotrivă, Marcellus nu păruse până acum niciodată atât de vioi.

Fără să-și mai piardă vremea cu schimbarea costumului ce-l avusese pe drum, părea încântat că poate sta cu ei de vorbă. Se așezaseră în salonul Corneliei și apropiaseră scaunele unul de altul (cum le spusese Marcellus, deși el rămăsese în picioare). Începuse să se plimbe de colo până colo întocmai ca un animal închis într-o cușcă și vorbea repede și exuberant, luând în mână câte un obiect pe care-l învârtea între degete, sau se apropia de fereastră, dar continuând să le vorbească despre galeră, despre porturile în care s-au oprit, despre ariditatea regiunii Gaza și despre viața primitivă din fortul Minoa. Dacă scena aceasta s-ar fi desfășurat în alte împrejurări, familia sa poate și-ar fi închipuit că este puțin amețit de băutură. Marcellus n-avusese până acum obiceiul să vorbească atât de îndelung și atât de grăbit. Totuși se simțeau mulțumiți că nu este în starea la care se așteptau ei. Părea emoționat de întoarcerea casă; aceasta era singura explicație. Îl ascultau cu atenție și cu ochii strălucind de mulțumire. Râdeau de glumele lui și cu atitudinile lor păreau că vor să-l îndemne să continue.

— Așază-te pe un scaun, fiule, stăruie maică-sa înduioșată când constată că face o pauză. Ești obosit și nu e nevoie să te ostenești prea mult.

Astfel Marcellus se așază, în timpul cât le povestea o impresionantă întâmplare despre bandiții care atacaseră drumul sării, și glasul îi deveni mai puțin strident. Continuă să vorbească, dar mult mai liniștit și oprindu-se din când în când, ca și când și-ar fi ales cuvintele. Puțin după aceea exuberanța lui silită păru că indică oboseală și se opri cu totul pe neașteptate, ca și când l-ar fi întrerupt cineva. O clipă privirile lui atente și trăsăturile obrazului părură c-ar fi auzit sau ar fi văzut ceva ce implică o concentrare a tuturor simțurilor. Se uitară la el curioși și fiecare dintre ei își simți bătăile speriate ale inimii.

— Ce este, Marcellus? întrebă maică-sa, încercând să-și stăpânească tremurul glasului. Nu vrei să-ți aduc un pahar cu apă?

Încercă zadarnic să zâmbească și clătină din cap aproape imperceptibil, dar în același timp strălucirea ochilor lui se stinse. În cameră era liniște deplină.

— Probabil, fiule, va fi mai bine să te întinzi puțin, îi propuse tatăl lui, străduindu-se să stea liniștit.

Marcellus păru că nici n-aude vorbele lui. Măinile începuseră să-i tremure, așa că și le împreună încet și le strânse din toate puterile. Imediat după aceea tremurul încetă și el rămase cu desăvârșire sleit de puteri și profund abătut, apoi își duse încet mâna la frunte și întorcându-se spre tatăl său îl examinează mirat și trupul i se cutremură de un oftat adânc.

— Tu... ai fost... ai fost de față? întrebă el cu glasul stins.

— N-am fost, fiule, răspunse senatorul cu glasul subțire și stins, ca al unui om foarte bătrân.

Marcellus chicoti încet și dădu din mână, apoi clătină din cap ca și când ar fi încercat să facă haz de naivitatea întrebării sale. Se uită împrejurul său ca și când ar fi încercat să se convingă ce părere au despre atitudinea lui stranie și înghiți zgomotos.

— Firește că n-ai fost; cum era să fii! exclamă el nemulțumit de sine însuși. Tu ai fost tot timpul aici la Roma, nu-i așa? Apoi adăugă cu glasul obosit: Cred c-ar fi mai bine, mamă, să merg și să mă odihnesc.

— Tot așa zic și eu, încuviință ea cu glasul blând și încercă să rămână serioasă, ca să nu bage de seamă cât de mult a speriat-o; dar, văzându-l că a rămas cu bărbia proptită în piept și profund abătut, își acoperi ochii cu mâinile și începu să plângă. Marcellus se uită la ea rugător și oftă îndurerat.

— Lucia, n-ai vrea să chemi pe Demetrius? întrebă el mârșit.

Se apropie de ușă cu intenția de a trimite pe Tertia după el, dar constată că nu mai era nevoie. Demetrius, care probabil se postase pe coridor, intră ușor în cameră și apropiindu-se de stăpânul său îl ajută să se ridice în picioare.

— Măine dimineață ne vom vedea din nou, murmură Marcellus.

Când ieși din salon, îl văzu că se sprijinea cu toată greutatea pe umărul sclavului său. Lucia gemu îndurerată și ieși din cameră. Senatorul își plecă fruntea în palme și nu zise nimic.

Marcus Lucan Gallio ezită înainte de a lua hotărârea să stea de vorbă între patru ochi cu Demetrius. Senatorul proceda în același fel față de sclavi ca și față de liberti și se mândrea de această atitudine a sa; dar în același timp era convins de necesitatea menținerii unei discipline severe între ei. De multe ori se simțea nemulțumit când la

Lucia constata câte un mic gest de afecțiune - aproape un fel de alintare - în felul de a se purta față de Tertia; și în două rânduri - dar asta se întâmplase foarte demult - atrăsese atenția fiului său că pentru a avea un sclav bun singurul mijloc este să-l ajuți să fie mereu conștient de deosebirea socială dintre el și stăpânul său.

Gallio avea un mare respect față de elegantul și credinciosul corintian al lui Marcellus. Ar fi fost în stare să-i încredințeze orice misiune și în orice parte de lume, dar nu depășise niciodată linia de demarcație pe care și-o impusese cu toată candoarea dintre stăpân și sclavul său. De astă dată însă trebuia să treacă cu vederea deosebirea socială dintre ei, căci altfel cum ar fi putut să afle motivele adevărate care provocaseră starea spirituală de acum în sufletul fiului său?

Trecuseră două zile de când Marcellus nu mai ieșise din camera sa. Bătrânul se dusese de două ori la el ca să-l vadă și fusese primit cu sfială și respect. Această sfială și amabilitate silită din partea lui Marcellus, teama lui involuntară că va fi compătimit, amestecată cu străduința vizibilă de a fi bucuros de vizitele lui, reprezentau o dovadă a prezenței unei răni care sângerează la orice contact și contribuiau ca situația dintre ei să pară penibilă. Gallio nu știa cum ar putea să vorbească cu fiul său despre această chestiune și se temea că-i va pune vreo întrebare nelalocul ei. Prin urmare va fi obligat să stea de vorbă cu Demetrius, și astfel în timpul după-amiezei trimise după el ca să fie adus în bibliotecă.

Demetrius intră și se opri în poziție de drepti în apropierea mesei la care era așezat senatorul.

— Demetrius, aș vrea să vorbesc cu dumneata în mod serios despre fiul meu. Mă simt profund alarmat. Ți-aș fi foarte recunoscător dacă mi-ai spune în toate amănunțele care este motivul că astăzi pare atât de tulburat, și-i făcu semn spre scaunul din apropierea mesei. Dacă vrei, așază-te pe scaun. În felul acesta te vei simți probabil mai la îndemână.

— Vă mulțumesc, răspuse Demetrius respectuos. Mă voi simți mult mai la îndemână stând în picioare, dacă-mi dați voie.

— Faci cum vrei, zise Gallio. Dar m-am gândit că vei putea să vorbești mult mai liber și mai firesc dacă vei sta pe scaun.

— Nu, stăpâne, vă mulțumesc, declară Demetrius. Eu nu sunt obișnuit să mă așez pe scaun de față cu superiorii mei. Când stau în picioare, pot vorbi mult mai slobod.

— Așază-te pe scaun! se răsti Gallio. Nu vreau să te văd stând în picioare în fața mea și să te aud că-mi răspunzi în monosilabe la întrebările pe care ți le pun. Aceasta este o problemă de viață și de moarte! Vreau să-mi spui tot ce trebuie să aflu... și să-mi spui fără nici un fel de rezervă.

Demetrius așază pe dușumele scutul greu de piele bătut cu piroane, își propti lancea de coloană și se așază.

— Așa! exclamă Gallio. Și acum te poftesc să-mi spui tot! Ce s-a întâmplat cu fiul meu?

— Stăpânul meu a primit ordinul să conducă o centurie de legionari la Ierusalim. Este un fel de tradiție ca în timpul serbării Paștilor evreiești detașamente din toate forturile Palestinei să se prezinte la palatul procuratorului; probabil pentru a păstra ordinea, căci orașul este plin de tot felul de lume care vine în pelerinaj.

— Pontiu Pilat este prefectul Ierusalimului, nu-i așa?

— Da, stăpâne, lui Pilat i se zice procurator. La Ierusalim se mai găsește și al doilea guvernator.

— Da... îmi aduc aminte. Un individ vanitos - Irod - care este un om de nimic.

— Fără îndoială! murmură Demetrius.

— Mi s-a spus că omul acesta pizmuieste pe Pilat.

— Stăpâne, pe Pilat nimeni n-ar putea să-l pizmuiască. A mers atât de departe, încât admite ca cei de la conducerea templului să-i poruncească. În orice caz, așa a procedat în împrejurarea despre care vreau să vorbesc.

— Cea care este în legătură cu fiul meu? Gallio își împreună brațele la piept și, plecându-se înainte, se sprijini în coate, pregătindu-se să-l asculte cu toată atenția.

— Îmi dați voie să vă întreb, stăpâne, dacă ați auzit vreodată vorbindu-se despre Mesia?

— N-am auzit! Ce este asta?

— De sute de ani evreii așteaptă apariția unui erou care să-i scape de împilatorii lor. Acesta este Mesia care le-a fost făgăduit. În fiecare an, la sărbătoarea Paștilor, cei mai fanatici dintre ei stau la pândă în nădejdea c-ar putea să apară. Uneori și-au închipuit că au dat de cel care trebuie să-i mântuiască, dar de fiecare dată au greșit. Anul acesta...

Demetrius se întrerupse și se uită îngândurat pe fereastra deschisă, fără să-și termine fraza începută.

— Între pelerini a fost de astă dată și un evreu din Galileea - continuă el - cred c-a avut cam aceeași vârstă ca și mine, dar era un bărbat atât de deosebit de ceilalți, încât părea în afară de vârstă și vreme.

— L-ai putut vedea?

— O mare mulțime de oameni, veniți de la țară, îl aclamau, încercând să-l convingă că el este Mesia, mântuitorul și regele lor. Manifestația aceasta am văzut-o și eu, căci s-a întâmplat în ziua când noi am ajuns la destinație.

— Spui c-au încercat să-l convingă?

— Pe el, stăpâne, afacerea asta nu-l interesa câtuși de puțin. Se spunea despre el c-a predicat în fața unor uriașe mulțimi de oameni, mai ales în provincia sa; ceea ce spunea el era un apel la cinstea și bunătatea oamenilor. De politică nu se ocupa câtuși de puțin.

— Probabil le spunea că administrația este coruptă, sugeră Gallio.

— Eu nu știu de așa ceva, stăpâne, dar cred c-ar fi putut face această afirmație fără să se depărteze de adevăr.

Crețurile de la coada ochilor lui Gallio se adânciră puțin.

— Bănuiesc, Demetrius, că și dumneata ești de părere că guvernatorul este corupt?

— Ați bănuit exact, stăpâne!

— Probabil ai aceeași părere despre toate guvernele.

— Eu nu cunosc decât pe cel al imperiului, răspuse Demetrius.

— Ei bine, conchise Gallio, trebuie să știi că toate sunt la fel.

— E regretabil, zise Demetrius cu părere de rău.

— Prin urmare, tânărul galileean a refuzat să devină rege și astfel s-a certat cu admiratorii săi...

— Și a ajuns în conflict cu guvernul. Evreii bogați, temându-se de efectul activității lui asupra oamenilor de la țară, au cerut să fie judecat pentru trădare. Pilat, care-și dăduse seama că omul este nevinovat, a încercat să-l scape de osândă. Cărturarii și fariseii însă cereau să-l osândească. Iar la urmă, împotriva propriei sale voințe, Pilat l-a osândit să fie răstignit pe cruce, continuă el cu glasul stins. Comandantul fortului din Minoa a primit ordinul să ducă sentința la îndeplinire.

— Marcellus? Îngrozitor!

— Da, stăpâne! Din fericire, în timpul cât s-a făcut crucificarea el a fost beat mort. Un centurion și legionarii din Minoa au avut grijă de asta, dar și a fost de ajuns de treaz pentru a-și da seama că răstignește

un nevinovat... și de atunci, după cum vedeți, stăpâne, el n-a mai scăpat de această obsesie. Uneori reușește să uite ce s-a întâmplat, ca puțin după aceea amintirea acestei orori să se repeedă din nou asupra lui, întocmai ca un vis rău. Prin mintea lui începe să se desfășoare toată întâmplarea, dar atât de vie, încât pentru el este un fel de tortură. Și i se pare atât de reală, încât își închipuie că toată lumea trebuie să fi văzut sau să fi aflat despre scena răstignirii; așa că-i întreabă dacă au fost și ei de față... ca la urmă să-i fie rușine de această întrebare.

În mintea lui Gallio își făcu loc dureroasa înțelegere și se uită cu ochii mari la Demetrius.

— Oh! exclamă el. Va să zică așa se explică întrebarea: „Ai fost de față?” pe care o repetă mereu.

— Tocmai, stăpâne; dar atât nu este totul, adăugă Demetrius și câteva clipe ochii lui rătăciră din nou pe fereastră, ca și când n-ar fi știut cum să înceapă. Apoi se întoarse spre senator și continuă: Înainte de a vă spune, stăpâne, ceea ce ar mai fi de spus, trebuie să vă declar că eu nu sunt o fire superstițioasă. N-am crezut niciodată în minuni. Îmi dau seama că dumneavoastră nu dați atenție acestor basme, prin urmare vă va veni foarte greu să admiteți că ceea ce vă voi spune eu ar putea să fie adevărat.

— Continuă, Demetrius, stăruie senatorul și bătu nerăbdător cu degetele în tăblia mesei.

— Când a plecat spre locul unde trebuia să fie răstignit, acest Iisus din Galileea era îmbrăcat într-o cămașă simplă, de culoare cafenie, țesută la țară. I-au smuls-o de pe el și au aruncat-o jos. În timpul cât el murea pe cruce, stăpânul meu și câțiva ofițeri s-au așezat în apropiere și au jucat zaruri. Unul dintre ofițeri a propus să joace și cămașa la zaruri, și stăpânul meu a câștigat-o. În aceeași seară s-a dat un banchet la palatul procuratorului. Toți băuseră mai mult decât ar fi trebuit. Un centurion a stăruit ca stăpânul meu să îmbrace cămașa.

— Ce idee respingătoare! murmură Gallio. A îmbrăcat-o?

— Da, a îmbrăcat-o, împotriva voinței sale. În după-amiaza aceea băuse foarte mult, dar se ținea destul de bine. Cred c-ar fi putut uita oroarea răstignirii dacă n-ar fi fost această cămașă. A îmbrăcat-o... și din clipa aceea n-a mai fost niciodată omul care fusese până atunci.

— Probabil îți închipui că această cămașă a fost vrăjită, zise senatorul cu dispreț.

— Cred că în clipa când a îmbrăcat-o stăpânului meu i s-a întâmplat ceva. Și-a scos-o repede și mi-a poruncit s-o distrug.

— Foarte bine! Nu făcea s-o păstrezi.

— Stăpâne, cămașa aceea este și astăzi în posesiunea mea.

— N-ai ascultat ordinul?

Demetrius dădu din cap.

— Când a dat acest ordin, stăpânul meu nu mai era el însuși. Mi s-a întâmplat uneori să nu-i ascult ordinele când îmi dădeam seama că sunt împotriva intereselor lui. De astă dată sunt mulțumit c-am păstrat această cămașă. Dacă ea a pricinuit tulburarea din sufletul stăpânului meu, cred că tot cu ajutorul ei se va putea vindeca.

— Afirmăția aceasta este absurdă și-ți interzic să-i dai ocazie s-o mai vadă! porunci Gallio.

Demetrius nu zise nimic și văzu că senatorul se ridică în picioare și începe să se plimbe prin bibliotecă. Curând după aceea se opri în loc și-și trecu o mână peste bărbie, apoi se gândi câteva clipe și-l întrebă:

— Ia să-mi spui *cum crezi* că această cămașă va reuși să vindece pe fiul meu de infirmitatea de care suferă?

— Eu nu știu, stăpâne, cum ar putea să-l vindece, admise Demetrius. M-am gândit foarte mult la acest amănunt. Dar până acum n-am reușit să-mi formulez o convingere.

Apoi se ridică în picioare și se uită la senator fără să clipească:

— M-am gândit c-ar fi mai bine să plecăm împreună, undeva departe de Roma, pentru o bucată de vreme. Dacă vom rămâne singuri, s-ar putea să se ivească vreo ocazie. Aici el trebuie să stea mereu în defensivă. Se simte sfios și rușinat de starea în care se găsește. Afară de asta îl preocupă și altceva ce nu-l lasă să se liniștească. Fiica legatului Gallus se va întoarce foarte curând acasă. Ea își va închipui că stăpânul meu se va duce să o viziteze; or, el este speriat de această întâlnire. Nu dorește ca ea să-l vadă în starea în care se găsește acum.

— Este ușor de înțeles, declară Gallio. Probabil ai dreptate. Unde crezi c-ar fi bine să plecați?

— Nu este obiceiul ca un tânăr cu educație să petreacă o bucată de vreme la Atena? În cazul când ar pleca la Atena, fie pentru a asculta cursurile de filosofie, fie pentru a practica un gen de artă, nimeni n-ar avea motive să pună întrebări. Pe fiul dumneavoastră l-a interesat întotdeauna sculptura. Sunt încredințat că dacă va rămâne aici la Roma nu-l vom putea ajuta decât foarte puțin sau aproape deloc. Nu se poate să stea închis în casă, dar el își dă seama că nu va

fi în stare să-și primească prietenii. S-ar putea să se răspândească zvonul că s-a întâmplat ceva cu el. Or, un astfel de zvon ar fi penibil, nu numai pentru el, ci și pentru familie. Dacă sunteți de acord, stăpâne, eu voi încerca să-l conving să plecăm împreună la Atena. Cred că nu va fi nevoie de prea multă stăruință. Aici la Roma el se simte grozav de nenorocit.

— Da... știi! murmură Gallio mai mult pentru sine.,

— Este atât de nenorocit, continuă Demetrius pe un ton aproape stins, încât am început să mă tem că viața lui se găsește în primejdie. Dacă va mai întârzia aici, la întoarcere s-ar putea ca Diana să nu-l mai găsească în viață.

— Crezi că Marcellus ar prefera mai curând să se sinucidă decât să dea față cu ea?

— Și de ce nu? Starea lui de acum este foarte gravă.

— Ai vreun motiv temeinic pentru a crede că el se gândește la sinucidere? întrebă senatorul.

Demetrius nu răspunde numaidecât. Scoase din sânul tunicii un pumnal cu mânerul de argint și-i încercă tășul pe palma mâinii. Gallio constată că acest pumnal aparține lui Marcellus.

— Cred că pe el îl preocupă demult gândul acesta, declară Demetrius.

— I-ai luat pumnalul?

Demetrius dădu din cap.

— Stăpânul își închipuie că l-a pierdut în timpul drumului.

Gallio oftă adânc și, așezându-se din nou la masă, luă o foaie de papyrus și stilul în mână și începu să scrie repede și cu caractere energice. Apoi pecetlui documentul.

— Iată, Demetrius! Însoțește pe fiul meu la Atena și poartă de grijă ca el să-și regăsească echilibrul. Dar cred că nici un bărbat nu poate cere unui sclav o astfel de răspundere. Întinse lui Demetrius documentul. Acesta este certificatul tău de *manu mittere*. De astăzi înainte vei fi om liber.

Demetrius se uită la certificat fără să zică nimic. Îi venea greu să-și dea seama de semnificația lui din primul moment. Era liber! Tot atât de liber ca și Gallio! De aici înainte va fi stăpânul său propriu. De aici înainte va putea vorbi și el ca un om liber... până și cu Lucia. Simți că Gallio se uită la el cu interes, ca și când ar fi încercat să-i ghicească gândurile. După o ezitare care păru foarte lungă, dădu senatorului certificatul înapoi.

— Apreciez generozitatea dumneavoastră, stăpâne, zise el cu glasul emoționat. În alte împrejurări m-aș fi simțit extrem de mulțumit în fața unui astfel de gest. Pentru orice bărbat, libertatea este lucrul cel mai de preț ce se poate găsi pe lume. Dar cred c-ar fi o greșeală să schimbăm tocmai acum raporturile dintre stăpânul meu și sclavul său.

— Vrei să spui că ești în stare să renunți la libertatea dumitale pentru a putea ajuta pe fiul meu? întrebă Gallio cu glasul sugrumat.

— Pentru mine libertatea aceasta n-ar putea să fie de nici un folos dacă mi s-ar acorda cu primejduirea posibilității de refacere a lui Marcellus.

— Ești un bărbat vrednic! declară Gallio și, ridicându-se în picioare, traversă camera și, apropiindu-se de lada de bronz, deschise un sertar și în acesta așeză certificatul de eliberare a lui Demetrius din sclavie. În ziua când vei avea nevoie de el, să știi că te așteaptă, declară el. Îi întinse mâna, dar Demetrius se prefăcu că nu vede gestul stăpânului său și, luând poziție, își duse lancia la frunte și salută ceremonios.

— Îmi dați voie să mă retrag, stăpâne? întrebă el pe obișnuitul ton supus dintre stăpân și sclavul său.

Gallio se înclină cu tot respectul, ca și când chiar din această clipă ar fi fost un egal al lui.

Nimeni dintre cei care formau personalul casei nu se simțea atât de abătut ca Marcipor, care nu îndrăznea să pună nimănui întrebări, afară de Demetrius, dar Demetrius era tot timpul ocupat. Toată ziua alergase neostenit prin casă și prin grădină, întrebându-se ce nenorocire s-a putut abate asupra lui Marcellus, pe care-l idolatriza.

Când după această lungă convorbire ușa bibliotecii se deschise, Marcipor, care aștepta în atrium, ieși în calea lui Demetrius ca să-l întâmpine. Își strânsă mâinile fără să zică nimic și intrară împreună într-un alcov.

— Ce s-a întâmplat, Demetrius? întrebă el în șoaptă. Ceva ce ai putea să-mi spui și mie?

Demetrius întinse brațul și, apucând pe bătrânul corintian de umăr, îl trase mai aproape de el.

— S-a întâmplat ceva ce *va trebui* să-ți spun, murmură el. La miezul nopții să vii în camera mea. Acum nu am timp de pierdut, deoarece trebuie să merg la el.

După ce vila se liniște și constată că Marcellus a adormit, Demetrius se retrase în camera sa, care se găsea alături de apartamentul stăpânului său. Imediat după aceea se auzi o bătaie ușoară în tâblia ușii și Marcipor apărui. Își apropiară scaunele unul de altul și începură să vorbească în șoaptă, până când păsărelele se treziră și se mișcară în lumina albastră a zorilor. Povestea lui Demetrius fu stranie și foarte lungă. Marcipor își exprimă dorința de a vedea cămașa. Demetrius i-o întinse și bătrânul o examinează cu interes.

— Cred că *tu* nu-ți închipui despre veșmântul acesta c-ar dispune de o putere neobișnuită? întrebă Marcipor.

— Nu știu ce să-ți răspund, zise Demetrius. Dacă ți-aș răspunde afirmativ, ar însemna să fiu nesincer și ți-ai putea închipui despre mine că sunt nebun; iar dacă mi-aș închipui că sunt nebun n-aș mai putea fi omul indicat ca să îngrijească de Marcellus care *este* nebun... și are nevoie de îngrijirea mea. Prin urmare, îți voi răspunde că această cămașă nu are nimic altceva în afară de ceea ce i-a atribuit imaginația noastră proprie. Întrucât mă privește pe mine, eu am văzut pe cel osândit... și asta este toată deosebirea. Crede-mă, Marcipor, acesta n-a fost un om obișnuit. Îți repet că nu mi-ar veni deloc greu să admit c-a fost de origine divină.

— Demetrius, astfel de vorbe din partea ta mi se par neobișnuite, zise Marcipor cu părere de rău și se uită cu atenție la el. Tu ești cel din urmă dintre oameni despre care mi-aș fi închipuit c-ar fi în stare să spună ceva. Se ridică și se uită la cămașă, ținând-o în lungimea brațului. N-ai avea nimic împotriva dacă aș îmbrăca-o?

— Nu, pe *el* nu-l va interesa dacă vei îmbrăca-o! declară Demetrius.

— Ce vrei să spui cu vorbele astea? întrebă Marcipor mirat. Faci aluzie la Marcellus?

— Nu... vorbesc despre cel a căruia a fost. El n-a avut nimic împotriva ca eu s-o păstrez, iar tu ești tot atât de cinstit ca și mine.

— Pe toți zeii! Demetrius. Mi se pare că tu ești *atins* puțin de întâmplarea aceasta stranie, murmură Marcipor. De unde știi tu că el n-a avut nimic împotriva ca să păstrezi această cămașă? Vorbele acestea sunt prostești.

— S-ar putea să fie sau să nu fie prostești, dar de fiecare dată când pun mâna pe cămașa aceasta simt efectul pe care-l face asupra mea, îngână Demetrius. Dacă mă simt obosit, contactul cu ea mă odihnește. Dacă sunt abătut, mă înviorează imediat. Dacă încerc să mă

revolt din pricina situației mele de sclav, ea mă liniștește. Probabil din pricină că de fiecare dată când pun mâna pe ea îmi aduc aminte de curajul și forța lui. Îmbrac-o, Marcipor, dacă vrei. Uite, îți voi ajuta și eu.

Marcipor o trase pe mâneci și se așeză pe scaun.

— Mi se pare neobișnuit de călduroasă, declară el. Probabil asta se datorește imaginației. Mi-ai vorbit de interesul cu care se gândea omul acesta la bunăstarea altora și... este foarte firesc ca această cămașă... care a fost a lui... Marcipor se opri și zâmbi cu sfială, uitându-se la Demetrius.

— Ei, ce zici? Nu-i așa că nu sunt atât de nebun pe cât par? Întrebă Demetrius râzând.

— *Ce ar putea să fie asta?* întrebă Marcipor cu glasul sugrumat.

— De, indiferent de ceea ce *este*, dar se poate constata *prezența* a ceva, răspunse Demetrius.

— O fi împăcarea? întrebă Marcipor, adresându-se lui însuși.

— Și încrederea, adăugă Demetrius.

— Ceea ce înseamnă că nu trebuie să te frământți, deoarece totul se va termina cu bine.

CAPITOLUL VIII

La apusul soarelui din ultima zi a lunii pe care Iuliu Cezar, când a revizuit calendarul, a numit-o după numele lui, Marcellus și sclavul său avură parte să vadă Partenonul în timpul cât făceau drumul din port cu o carigă dărăpănată, care ar fi meritat să fie așezată în muzeul de antichități din Atena. Demetrius se apropiase cu sentimente împărțite de patria sa.

Dacă starea de spirit a lui Marcellus ar fi fost normală, legatul de odinioară al Legiunii din Minoa și-ar fi manifestat nemulțumirea față de plictiseala ce-l chinase în timpul acestui drum.

El și Demetrius se imbarcaseră pe corabia grecească *Clytia* numai pentru motivul că doreau să părăsească Roma fără întârziere și *Clytia* trebuia să ridice ancora în aceeași zi. Nici un fel de motive nu i-ar fi putut altfel determina să ia acest vas, care la început fusese construit

pentru transportul de cereale din Grecia spre cetatea imperială și de la Roma se întorcea înapoi cu balast și ceva mobilă și diverse obiecte casnice, destinate funcționarilor provinciali ai imperiului.

Vasul nu avea cabine pentru călători. Toți nouă trebuiau să doarmă în aceeași sală comună. De asemenea, nu exista decât o singură punte. La proră era o bucătărie descoperită unde cei care-și plăteau transportul își puteau pregăti singuri mâncarea. Articolele alimentare se găseau pe vas și căpitanul le vindea cu câștig destul de frumos.

În imediata apropiere a bucătăriei se găsea un țarc în care erau câțiva viței, câteva oi și un coteț cu găini. În ziua îmbarcării luaseră cu ei și câțiva porci, dar la două zile de drum, în apropiere de Cythera, un evreu de pe corabie îi cumpărase pe toți și-i oferise ca jertfă zeului Neptun, implorându-l să liniștească apele, deoarece el nu este obișnuit cu drumurile pe mare.

Cam pe la mijlocul vasului și în apropierea catargului principal se găsea un loc liber de formă patru-unghiulară, cu câteva bănci incomode de lemn, și acesta servea ca loc de recreație. În imediata apropiere o scară rudimentară care cobora în sala comună, luminată și ventilată de șase strungărețe minuscule. La cea mai ușoară bătaie de vânt, strungărețele erau închise, deoarece *Clytia* nu ținea să-și cocoloșească pe cei de la bord. Ar fi fost aproape imposibil să se mai găsească și alt vas în drumul dinspre Ostia și Pireu care să ofere atât de puțin confort călătorilor săi.

Singura calitate pe care trebuia s-o recunoști acestei vechi corăbii era plăcerea de a lua totul foarte ușor. Făcea escală în toate porturile și întârzia destul de mult; astfel în Corfu se opri trei zile și trei nopți pentru a descărca o cantitate de siliciu și a lua un balot de șaluri de păr de cămilă; patru zile încheiate la Argostoli pentru a lua provizie proaspătă de apă în burdufuri, a debarca un pasager care se săturase de drum și a încărca un coș cu lămâi. Coborâse chiar până în Creta, fără altă pricină decât să descarce trei blocuri de marmură de Carrara și să cumpere o legătură de piei de bivol prost mirositoare, din care se făceau scuturi. În timpul cât fu obligată să aștepte în port, un vas ieși în larg și astfel putu să acosteze alături de o galeră legată la chei; mai trecu apoi o săptămână întreagă, până când se săturară și călătorii și autoritățile portului și dădură ordin să părăsească locul, așa că lunga călătorie a *Clytiei* se termină.

Dacă Marcellus ar fi fost sănătos, fără îndoială ar fi fost cel dintâi care ar fi protestat împotriva nemulțumirilor acestei călătorii. Dar, în starea de spirit în care se găsea acum, suportă toate aceste nemulțumiri fără nici un efort al voinței, așa că Demetrius se alarmă serios din pricina lui. Marcellus nu era omul care să suporte fără protest plictisurile, indiferent de ce categorie ar fi fost, și corintianul începuse să se gândească tot mai îndelung la indiferența tot mai vizibilă a stăpânului său față de tot ce se petrece în apropierea lui. El însuși se simțea uneori atât de chinuit de greutatea drumului acestuia care nu se mai termina, încât ar fi fost gata în orice moment să sară peste parapetul corăbiei.

Străduințele lui de a trezi interesul adormit al stăpânului său se dovediseră zadarnice. Senatorul avusese grijă să dea fiului său pentru drum o colecție de cărți alese cu grijă, în marea majoritate clasici, și Demetrius încercase cu toată prudența să-l îndemne la lectură, dar nu reușise.

În timpul zilei, cât era vreme frumoasă, Marcellus sta nemișcat și se uita la apa care fugea pe lângă flancurile corăbiei. Imediat ce-i servea prânzul, ieșea pe bord și se așeza pe câte un colac de odgoane și sta nemișcat, cu coatele proptite în genunchi, cu bărbia sprijinită în palme și cu privirile pierdute în larg. Demetrius îi lăsa timpul necesar să se așeze confortabil, ca imediat după aceea să se ia după el, ducând câteva suluri de pergament la subsuoară, și se întindea și el în apropiere. Uneori citea câte o pagină-două și puneă câte o întrebare. În astfel de împrejurări Marcellus întorcea capul spre el, părând că se întoarce din mari depărtări, ca să-i dea un răspuns indiferent, dar se vedea limpede că ar prefera să-l lase în pace.

Deși principala grijă a lui Demetrius era să-și înveselească stăpânul, avea și el destule motive să se frământă. Înainte de asta nu i se oferise niciodată ocazia să citească fără întrerupere și atât de mult. Îl interesa în special opera lui Lucrețiu. Iată, își zicea el, un bărbat înțelept.

— Ați citit vreodată pe Lucrețiu? întrebă el într-o după-amiază pe stăpânul său, alături de care stătuse vreme de un ceas fără să schimbe nici o vorbă unul cu altul.

Marcellus întoarse încet capul spre el și într-un târziu îi răspunse.

— Fără interes!

— Lucrețiu este de părere că oamenii se zbugiumă din pricină că se tem de moarte, zise Demetrius. El crede că această teamă ar trebui eliminată din preocupările oamenilor.

— Ideea nu este rea, admise Marcellus nepăsător. Apoi, după o lungă pauză, întrebă: Și cum înțelege să procedeze?

— Plecând de la premisa că nu există viață viitoare, îi explică Demetrius.

— Nu e rău, admise Marcellus, presupunând că premisa aceasta va rămâne acolo de unde ai plecat.

— Vrei să spui, stăpâne, că această premisă ar putea să fie pusă greșit?

Marcellus zâmbi îngândurat, apoi, după o lungă tăcere, începu din nou.

— Pentru unii oameni, Demetrius, teama aceasta este un fel de mângâiere, căci își zic că după aceea nu li se poate întâmpla nimic mai înspăimântător decât ceea ce li s-a întâmplat în existența lor prezentă. Probabil Lucrețiu n-are nici o dovadă în sprijinul afirmației că toți oamenii se tem de moarte. Unii dintre ei își caută moartea cu bună știință. Cât despre mine, eu nu cunosc această teamă; moartea n-are decât să aducă tot ce pofteste... Dar se pune întrebarea: oare Lucrețiu a avut dreptul să afirme că oamenii se tem de moarte și ar fi îndrăznit să spună unui bărbat astfel de vorbe?

Lui Demetrius îi păru rău c-a început această conversație, dar nu dorea nici s-o întrerupă așa, dintr-o dată; în orice caz nu într-o împrejurare ca aceasta.

— Lucrețiu admite că orice fel de viață este grea, dar se ușurează pe măsură ce omul evoluează din starea de sălbăticie, zise Demetrius, străduindu-se ca această observație să pară cât mai optimistă. Marcellus rîse sarcastic.

— Pe măsură ce oamenii evoluează din starea de sălbăticie, va să zică? Dar ce îl determină să-și închipuie că oamenii ar putea să evolueze din starea de sălbăticie? întrebă el și făcu un gest de nerăbdare, ca și când ar fi vrut să elimine această afirmație. Lucrețiu nu prea știa decât foarte puțin din tot ce se întâmplă în lume. Trăia întocmai ca o cârțiță în vizuina ei. Ca un urs care în timpul iernii trăiește din seul său propriu. La vârsta de patruzeci de ani s-a scrântit de cap și a murit. Evoluarea din starea de sălbăticie! Aceasta este o afirmație prostească! Nimic din ceea ce se petrece în viața primitivă nu se poate compara cu bestialitatea vieții pe care o ducem noi astăzi,

continuă Marcellus, care, deși abia adineaori vorbise pe un ton de monolog, de astă dată începu să țipe. Evoluarea din starea de sălbăticie! strigă el. Tu cunoști destul de bine adevărul, *căci tu ai fost de față!*

Demetrius dădu abătut din cap.

— A fost o întâmplare foarte tristă, stăpâne, încuviință el, dar cred că din pricina asta ți-ai făcut destule imputări. N-aveai altă alegere.

Marcellus recăzuse în obișnuita sa stare letargică, dar se ridică imediat în picioare și încheștă din pumni.

— Asta, Demetrius, este minciună, și tu știi destul de bine că este minciună. *Exista* și altă alegere! Puteam elibera pe galileeanul acela! Aveam cu mine un număr de legionari aduși din Minoa ca să pot împrăștia adunătura aceea de ticăloși care ceruseră osândirea lui.

— Pilat te-ar fi adus în fața Curții marțiale, stăpâne. Și în cazul acesta ai fi putut să-ți pierzi viața.

— Viața! țipă Marcellus. Pe aceasta *am pierdut-o* în orice caz. Dar ar fi fost mult mai bine dacă mi-aș fi pierdut-o în mod onorabil.

— Ei bine, încercă Demetrius să-l îmbuneze, acum ar fi cazul să uităm ce s-a întâmplat. După ce vom sosi la Atena, stăpâne, vei avea cu totul alte preocupări. Cred că te gândești cu plăcere la studiul care te așteaptă acolo?

Nu primi nici un răspuns. Marcellus se întorsese cu spatele spre el și se uita din nou în largul mării.

A doua zi după aceea - o imprudență pe care mai târziu avu motive s-o regrete - Demetrius încercă din nou să se apropie de stăpânul său, care sta îngândurat, ca să continue conversația întreruptă.

— În cartea aceasta, Lucrețiu afirmă că cei care-și închipuie despre zei că i-ar interesa soarta oamenilor greșesc, deoarece această credință nu a folosit oamenilor la altceva decât să le pricinuiască nenorociri.

— Sigur că da, murmură Marcellus, dar bătrânul acesta a fost un nebun când și-a închipuit că zeii ar putea să existe cu adevărat. După ce Clytia mai înaintă câteva stadii, părând că aproape nu se mișcă din loc, Marcellus adăugă: Lucrețiu a fost nebun, deoarece știa prea multe din domeniul necunoscutului. Își petrecea viața singur și se gândea... se gândea mereu... până când într-o bună zi s-a scrântit... Prin urmare, Demetrius, așa se va întâmpla și cu mine.

Dacă sufletește ar fi fost mai puțin tulburat - fiind și peste măsură de oșosit din pricina drumului - Marcellus s-ar fi simțit încântat de primirea călduroasă a hangiului atenian, deși această primire nu era câtuși de puțin un lucru la care nu s-ar fi putut aștepta.

Pe vremea când avea douăzeci de ani, Marcus Lucan Gallio venise la Atena, unde petrecuse o vară pentru a studia la celebra Academie a lui Hiparh și fusese adăpostit la Domus Eupolis. Stăpânul hanului își trata clienții ca și când ar fi fost invitații săi proprii. Trebuia să fii o persoană foarte distinsă și recomandată de oameni de încredere pentru a putea fi primit în acest han; dar, după ce reușeai să fii primit, n-aveai nici un motiv să fii nemulțumit de felul în care te îngrijeau.

Atitudinea aceasta a bătrânului Eupolis față de cei care căutau locuință nu era un simplu snobism. Atena era mereu plină de străini. Orașul nu avea mai mult de o sută de hanuri pentru adăpostirea acestora, dar numai douăsprezece dintre ele se bucurau de o reputație mai bună. Majoritatea hangiilor era formată din indivizi dubioși, foști tâlhari și scelerăți, și tot cam de această categorie erau și clienții lor. Pentru a-și putea păstra reputația, Domus Eupolis trebuia să-și aleagă cu cea mai mare atenție clienții pe care-i primea.

Fără îndoială, tânărul Gallio făcuse proprietarului o bună impresie, deoarece, când părăsi Domus Eupolis, bătrânul Georgios tăiasse în două o drahmă de argint și dăduse lui Marcus una dintre jumătăți, iar de cealaltă legase un răboj, pentru a o putea păstra el însuși ca mijloc de informație.

— Oricine, fiule, va veni în casa mea și-mi va arăta această jumătate de drahmă va fi bine primit. Bagă de seamă să n-o pierzi.

Sosiră pe înserate și, după ce intrară în curtea frumoasă a hanului, Marcellus scoase această jumătate de drahmă și o dădu paznicului care ieșise în calea lor. Imediat atitudinea sclavului deveni respectuoasă. Se închină în fața lor și se duse la stăpânul său ca să-i arate talismanul. Proprietarul - un bărbat de vreo patruzeci de ani - se apropie zâmbind de ei și cu mâinile întinse. Marcellus coborâse din cotiga veche care-l adusese din port și apropiindu-se de el îi spuse că este fiul lui Gallio.

— Și cum va trebui să vă spun când stăm de vorbă? întrebă hangiul.

— Eu sunt tribun și numele meu este Marcellus.

— Tribune Marcellus, amintirea tatălui dumitale se mai păstrează în hanul acesta. Sper că mai este încă în viață și sănătos!

— Așa este. Senatorul Gallio m-a însărcinat să exprim salutul lui în fața familiei dumitale. Deși a trecut vreme foarte lungă din ziua când el a fost pe aici, părintele meu și-a exprimat nădejdea că salutul lui va mai putea fi împărtășit lui Georgios.

— Venerabilul meu părinte a murit de zece ani. Dar în numele lui vă urez bună venire la Eupolis. Numele meu este Dion. Casa este a dumneavoastră. Vă rog să intrați, căci văd că sunteți obosit.

Apoi se întoarse spre Demetrius.

— Argatul îți va ajuta să aduci bagajele și-ți va arăta unde să dormi.

— Aș prefera ca sclavul meu să poată dormi în apartamentul meu, interveni Marcellus.

— La noi nu se obișnuiește așa ceva, răspunse Dion puțin mirat.

— Eu însă procedez în felul acesta, adăugă Marcellus. În timpul din urmă am fost obligat să trec printr-o mulțime de încercări grele și nu mă simt bine, îi explică el. Nu vreau să rămân singur, așa că Demetrius va dormi în apropierea mea.

După ce se gândi câteva clipe, Dion ridică din umeri cu părere de rău și se învoi, apoi pofti pe Marcellus să intre.

— De purtarea lui vei răspunde dumneata, zise Dion în timpul cât urcară treptele terasei.

— Dion, îi explică Marcellus oprindu-se în loc, dacă acest corintian ar fi liber, ar fi o adevărată podoabă pentru un grup de oameni din cea mai aleasă societate. A fost crescut într-o casă de oameni aleși, are educație și mai presus de orice este un băiat curajos. Prezența lui nu va fi un motiv ca celor din familia Eupolis să le pară rău că l-au primit în casa lor.

Împărțirea desăvârșită a spațiului *andronitis*, în care intrară de-a dreptul pe ușa din față, păru foarte confortabilă și plăcută.

— Dacă vrei, așază-te pe un scaun, îl pofti Dion, care părea că s-a mai liniștit. În timpul acesta eu voi pleca să vorbesc și cu ceilalți membrii ai familiei. După aceea îți voi arăta apartamentul, căci văd că ești obosit. Vei rămâne la noi vreme mai îndelungată?

Marcellus făcu un gest nelămurit cu mâna și-i răspunse:

— Cred că voi întârzia o bucată de vreme. Trei luni, patru sau șase, deocamdată nici eu nu știu. Vreau liniște și am nevoie de două

camere cu câte un pat, un mic salonaș și o odaie pentru lucru. Probabil mă voi ocupa puțin și de sculptură.

Dion dădu din cap și-i răspunse că înțelege dorința lui și-i va putea oferi un apartament corespunzător.

— Vei avea vederea spre grădină, adăugă el îndreptându-se spre ieșire. Anul acesta avem câteva specii de trandafiri foarte frumoși.

După plecarea lui Dion, Demetrius intră în cameră și se apropie de scaunul pe care era așezat Marcellus.

— V-a spus, stăpâne, care sunt camerele noastre? întrebă el.

— Ni le va arăta numaidecât, răspunse Marcellus obosit. Rămâi aici până când se va întoarce.

Nu mult după aceea familia lui Dion apăru și se ridică în picioare ca s-o salute: Phoebe, simpatica soție a lui Dion care aflase cine este noul sosit, fu cordială, iar Ino, sora văduvă a lui Dion, păru că descoperă o asemănare între Marcellus și tânărul pe care odinioară îl admirase atât de mult.

— Pe vremea aceea - începu Dion și pe buze îi tremură un zâmbet resemnat - am crezut că această admirație ar putea să ducă la ceva...

— Dar noi grecii nu ne putem simți bine în nici o altă parte de lume, îi explică Ino, și Marcellus se întrebă dacă relațiile dintre părintele său și femeia aceasta au fost mai mult decât trecătoare.

Nimeni nu se ocupă de Demetrius, căci pesemne Dion le prevenise că tribunul este însoțit de sclavul său.

La prima pauză ce interveni în conversația lor, Ino se întoarce spre el și-l întrebă dacă nu cumva este grec. Demetrius se înclină respectuos și-i răspunse afirmativ.

— De unde ? întrebă Ino.

— Din Corint.

— Ai fost la Atena și înainte de asta?

— O singură dată.

— Îți place să citești?

— Uneori citesc și eu.

Ino începu să râdă îngăduitoare. Întorcând privirea spre fratele ei, constată că el nu este de acord cu această conversație. De asemenea Marcellus nu părea nici el mulțumit. Demetrius făcu un pas înapoi și rămase în poziție de drepti, exact ca o santinelă. O clipă în jurul lor se simți oarecare tensiune, înainte de a începe din nou să vorbească.

În timpul acesta o fată înaltă și foarte frumoasă apăru în fața intrării. Probabil fusese plecată undeva, deoarece era înfășurată

într-un șal cu ciucuri atât de strâns împrejurul trupului, încât i se putea distinge silueta grațioasă. Maică-sa întinse cu duiosie brațul spre ea când o văzu că se apropie.

— Este fiica noastră Theodosia, zise ea. Dragă, musafirul nostru este Marcellus, fiul lui Marcus Gallio, despre care ai auzit pe tatăl tău vorbind de atâtea ori.

Theodosia se uită la el și zâmbi, apoi privirile ei atente se întoarseră spre Demetrius și-l examină cu interes. Încruntă din sprâncene, dar faptul acesta determină pe Theodosia să se uite la el cu și mai mult interes. Probabil se întreba care este motivul că nimeni nu i-l prezintă și nu vorbește cu el.

Urmă un moment de tăcere grea. Marcellus n-ar fi vrut să jignească pe Demetrius. Presimțea că n-ar fi frumos să-i spună: „Omul acesta este sclavul meu”. Puțin după aceea își zise c-ar fi fost mai bine să procedeze în felul acesta în loc să se străduiască să pară prevenitor.

— Acesta este Demetrius, zise el.

Theodosia făcu un pas spre el și-l privi în luminile ochilor, apoi pe buze îi apărură un zâmbet domolit, care vroia să-i spună că este de acord cu înfățișarea lui, și-și țuguie buzele. Demetrius se înclină ceremonios în fața ei. Theodosia păru că ezită, apoi mai făcu un pas și rămase sfioasă, neștiind ce să facă - femeile nemăritate nu puteau să strângă mâna unui bărbat decât cel mult când ar fi fost vorba de o rudă apropiată - dar întinse totuși mâna spre el. Demetrius se uită drept înainte, prefăcându-se că n-a băgat de seamă gestul ei.

— Este un sclav, zise tatăl ei.

— Ooo! exclamă Theodosia. N-am știut. Apoi se uită din nou în ochii lui Demetrius. De astă dată se uită și el la ea și cu un fel de ezitare murmură pe un ton care părea aproape confidențial: Păcat că trebuie să ne purtăm în felul acesta unul față de altul. Sper că nu... intenția mea n-a fost... Se opri când văzu pe Demetrius că dă din cap ca și când ar fi vrut să-i dea să înțeleagă că ea nu are nici o vină.

— Să vă arăt acum apartamentul dumneavoastră! interveni Dion.

Marcellus se înclină în fața femeilor și urmă pe stăpânul casei, împreună cu Demetrius. Theodosia se uită după ei până când dispărură din vedere. Apoi oftă ușor și se întoarse spre mătușa ei ca și când ar fi vrut să-și ceară iertare.

— Uită ce s-a întâmplat, murmură Ino cu bunăvoință. Tu nu puteai să știi dinainte că ai de-a face cu un sclav; în orice caz nu era îmbrăcat

ca un sclav și nici nu arată ca un sclav. Prin casa noastră noi nu admitem să circule astfel de oameni.

— Ar fi fost mult mai bine dacă scena aceasta nu s-ar fi întâmplat, interveni Phoebe nemulțumită. De aici înainte voi fi mai prudentă. Dacă se va întâmpla să profite de faptul că ți-a fost prezentat, îl vei pune la locul lui așa cum se cuvine.

— Crezi că vorbele ce i-au fost spuse adineauri n-au fost destul de grele pentru a-l pune la locul lui? întrebă Theodosia.

— Este adevărat că vorbele au fost destul de grele, încuviință Ino și zâmbi cu înțeleș.

Peste o săptămână, Demetrius - care se gândise cu toată încrederea la refacerea morală a stăpânului său - începu să-și piardă nădejdea.

La sosirea lor în casa Eupolis, Marcellus fusese primit cu atâta căldură - și el la rândul său fusese atât de recunoscător pentru această primire - încât își zise că au făcut un pas înainte spre rezolvarea acestei probleme.

Aspectul locuinței lor era aproape desăvârșit. Camerele însoțite aveau vederea spre grădina plină de flori. Peristilul pavat cu lespezi avea câteva scaune confortabile care păreau că te invită la odihnă și la citit. Fără îndoială nimeni dintre cei care se interesau de sculptură n-ar fi putut cere un confort mai desăvârșit decât cel pe care ți-l oferea această locuință.

Dar orice străduință era zadarnică, deoarece melancolia lui Marcellus era prea adâncă pentru a putea fi risipită. Nu-l interesa nici propunerea lui Demetrius de a vizita Acropole, sau Colina lui Marte, sau alte colecții de artă și gliptoteci celebre.

— Ce ai zice să coborâm în *agora*? întrebă Demetrius într-una din zile. Este întotdeauna interesant să vezi populația rurală venind să-și vândă produsele pe care le are.

— De ce nu mergi dacă-ți face plăcere? întrebă Marcellus.

— Pentru că nu pot să te las singur, stăpâne!

— Asta este adevărat; nici mie nu-mi place să rămân singur.

Nu se duse nici să vadă Templul lui Hercule, care era pe cealaltă parte a străzii, la cel mult distanța cât ar bate o săgeată de la locul unde se așeza el în grădină ca să-și examineze unghiile. Demetrius se aștepta din partea lui să-l vadă achitându-se într-un fel oarecare de atenția ce le-o acorda familia Eupolis. Dion venise în două rânduri la

ei să-i vadă și rămăsese mirat văzând că musafirul său este atât de îngândurat și de tăcut. Într-o dimineață, Theodosia apăruse la capătul cel mai depărtat al grădinii, iar Marcellus, care o văzuse, plecase din peristil anume ca s-o poată evita.

Demetrius era conștient de motivul care determina pe stăpânul său să se ferească de familia Eupolis. Nu putea prevedea niciodată momentul când va fi copleșit din nou de apatia lui misterioasă, ca să înceapă să asude și să se opréască în mijlocul unei fraze care să le adreseze întrebarea neașteptată: „Ai fost de față?”. Prin urmare de ce să te mai miri că el a încercat să evite o conversație cu Theodosia.

E adevărat că nu era abosolut necesar să cultivi relațiile cu familia stăpânului casei. Mâncarea le-o trimitea în apartamentul lor și sclavii aveau grijă să scuture și să curețe camerele, Demetrius n-avea aproape nimic de lucru, decât să stea și să aștepte, urmărind în fiecare clipă, și cât se poate de discret, toate mișcările făcute de stăpânul său. Dar inactivitatea aceasta era chinuitoare și-l plictisea de moarte.

În dimineața zilei a opta luă hotărârea să întreprindă ceva.

— Stăpâne, dacă nu sunteți dispus să începeți să modelați ceva, ați fi de acord să încerc eu să întrebuițez lutul?

— Sigur că da, murmură Marcellus. Îmi dau seama că e foarte greu să duci felul acesta de viață. Procură-ți în orice caz lutul de care ai nevoie!

În aceeași după-amiază Demetrius așeză masa grea de modelat în mijlocul camerei și începu să frământa cu mișcări stângace o mică statueta. Puțin după aceea, Marcellus se întoarse din peristil, unde stătuse copleșit de obișnuita lui apatie, și se așeză pe un scaun din colțul camerei ca să-l vadă ce face. Începu să râdă, nu vesel și nici de plăcere, dar în orice caz râse. Presimțind că pasiunea pentru modelarea lutului ar putea să aibă un efect favorabil asupra stăpânului său, Demetrius continuă foarte serios să modeleze un bust, la care dacă te uitai îți venea să te tăvălești de răs.

— Dă-mi voie să-ți arăt cum va trebui să procedezi, zise Marcellus și se apropie de masă. Înainte de orice, lutul este prea vârtos, începu el cu o ușoară severitate în glas. Adu puțină apă. Dacă în general vrei să te ocupi de modelat, atunci va fi mai bine să procedezi așa cum trebuie.

De astă dată, își zise Demetrius, am reușit să rezolvăm problema noastră. Se simțea atât de mulțumit, încât numai cu mare greutate reuși ca această mulțumire să nu i se oglindească și pe obraz, deoarece

știa că Marcellus nu s-ar fi simțit deloc mulțumit dacă i-ar spune ceva. Toată după-amiaza lucra împreună; sau, mai bine zis, de lucrat lucră Marcellus și Demetrius îl urmări cu privirea. În aceeași seară Marcellus mănca cu poftă și se culcă devreme.

Dimineața următoare, după ce prânzică, Demetrius se simți mulțumit văzând pe stăpânul său că intră în atelier. Își zise că va fi preferabil să-l lase singur, căci în felul acesta va lucra mai cu plăcere dacă nu va simți pe nimeni în apropierea lui.

Dar peste jumătate de ceas Marcellus ieși în peristil și se așeză pe un scaun. Era palid ca un mort și pe frunte i se vedeau broboane de sudoare. Mâinile îi tremurau. Demetrius oftă îndurerat și încercă să-l evite. Apoi luă hotărârea ca în aceeași seară să recurgă la ultimul mijloc ce-l mai avea la îndemână în cazul când toate celelalte încercări vor da greș. Probabil încercarea va fi riscantă, dar nu-i rămânea altă alegere. Starea de deprimare în care se găsea Marcellus ar fi putut deveni fatală, dar în orice caz de aici înainte nu va mai putea continua să rămână în felul acesta. Prin urmare încercarea ce o va face merita orice risc.

După ce stăpânul său plecă la culcare, Demetrius se duse la bucătărie și întrebă pe Glycon, șeful bucătar, de numele unui țesător priceput: ar vrea să-i dea să repare o haină a stăpânului său. Glycon îi răspunse numaidecât. Un țesător priceput? Firește! Cine ar putea să fie altul decât bătrânul Benjamin? Stă în apropiere de Teatrul Dionysos. Imediat ce ajungi în vecinătatea teatrului, orice trecător îți va putea arăta prăvălia lui.

— Numele acesta de Benjamin pare să fie evreiesc, zise Demetrius.

— Este chiar, încuviință Glycon, și bătrânul e un om foarte cumsecade; se spune despre el că este cărturar. Am auzit despre acest Benjamin că dacă nu-i place omul care-i intră în prăvălie nici nu stă de vorbă cu el.

— Probabil nu va fi dispus să stea de vorbă cu un sclav, zise Demetrius.

Toată ziua următoare până la amiază, Marcellus stătu îngrămădit în scaunul din fața intrării și se uită indiferent la tufele grădinii. În atelierul din apropiere, Demetrius frământa lutul umed și sta la pândă, ca să prindă orice mișcare ce s-ar fi auzit din micul peristil. În două rânduri ieșise afară, ca să pună stăpânului său unele întrebări

referitoare la încercarea lui de a modela, în nădejdea că va putea trezi curiozitatea stăpânului său, dar încercările acestea rămăseseră fără rezultat.

Situația de acum i se părea atât de gravă, încât își zise că a sosit tocmai timpul ca să facă încercarea la care se gândea. Își simți inima bătând speriată în momentul când ieși din atelier pentru a se întoarce în camera sa. Măinile începură să-i tremure când răscoli fundul de la desaga de pânză de catarg în care păstra cămașa prețioasă a galileeanului.

Trecuseră săptămâni întregi de când nici el n-o mai văzuse. Pe bordul corabiei Clytia nu fusese nici un moment singur, așa că această cămașă, care avusese o influență atât de nefastă asupra stării sufletești a lui Marcellus, nici nu fusese desfăcută din ziua când plecaseră din Roma.

Așezându-se pe marginea așternutului său, Demetrius o desfăcu și o întinse cu sfială pe genunchi. Nu admisesese niciodată că un obiect neînsuflețit ar putea dispune de o anumită forță. Cei care credeau în puterea magică a unor obiecte fără viață înseamnă fie că sunt ei înșiși nebuni, fie că au ajuns într-o stare de emotivitate care-i face să devină victime ale imaginației lor înfierbântate. Nu putea suferi nici pe cei care aveau obiceiul să poarte câte o pietricică în buzunare în credința că aceasta le poartă noroc. Era foarte mulțumit să constate că, deși este sclav, mintea lui totuși nu este înlănțuită de astfel de superstiții.

Adevărul era - indiferent de ceea ce se va întâmpla de aici înainte - că de fiecare dată când punea mâna pe cămașa aceasta a galileeanului începea să se simtă mai liniștit și nu se mai frământa din pricina spaimei; la început, când constatase pentru prima dată această senzație, își zisese că efectul acesta ar putea fi explicat și cu ajutorul simțurilor cunoscute. Cămașa aceasta fusese purtată de un bărbat neobișnuit de curajos și în mod implicit păstrase ceva din această virtute. Demetrius îl văzuse în timpul cât fusese judecat; era liniștit și sigur de sine, deși vedea că toată lumea este împotriva lui; cei dimprejurul lui vociferau să fie osândit la moarte și în apropiere nu se găsea nici unul dintre prietenii săi. Atât oare nu ar fi fost de ajuns ca această cămașă a lui să devină un simbol de energie și curaj?

În ultimele săptămâni Demetrius n-avusese nici un fel de ocupație care să-l rețină, așa că putuse să se gândească în liniște și ajunsese la explicația logică a propriei sale atitudini față de veșmântul acesta sfâșiat de ghimpii măcăcinilor; era un simbol de forță morală, exact

cum și inelul pe care-l avusese el de la maica-sa fusese un simbol de duioasă afecțiune.

Dar în clipa aceasta, ținând cămașa în mâinile care nu-i mai tremurau, i se păru că teoria aceasta a lui nu este tocmai atât de sigură cum și-a închipuit el la început. Această cămașă galileeană, țesută la țară, dispunea de o forță ce nu putea fi explicată cu argumente logice. De fapt ar fi fost îndrăzneală să încerci să explici efectul ce-l exercita asupra emoțiilor sale.

Așezând-o pe braț, Demetrius se apropie cu toată încrederea de ușa deschisă. Marcellus întoarse încet capul și se uită la el, pe obraz, cu o expresie de calmă întrebare. Apoi ochii i se căscară înspăimântați și obrazul său deveni un fel de mască a spaimei și mirării. Înghiți de câteva ori în mod convulsiv, trupul i se frânse peste brațul scaunului și i se contractă, văzând motivul pentru care el se găsea în starea de acum.

— Am aflat adresa unui țesător priceput, stăpâne, începu Demetrius cu glasul liniștit. Dacă nu vei avea nimic împotriva, aș vrea să-i duc această cămașă ca s-o repare.

— Ți-am spus - începu Marcellus, care se străduia din toate puterile ca să poată vorbi - ți-am poruncit să distrugi obiectul acesta. Glasul îi deveni țipător: Ia-o de aici! Arde-o! Și cenușa s-o îngropi! Apoi, ridicându-se în picioare, se retrase până în colțul cel mai depărtat al peristilului, legănându-se pe picioare întocmai ca un invalid, apoi, înfășurându-și un braț împrejurul unei coloane, adăugă: Nu mi-aș fi închipuit că ești în stare să faci așa ceva, Demetrius, când cunoșteați foarte bine pricina deznădejdii mele. Iar acum apari în fața mea cu acest obiect care mă obsedează, ca să-mi aduci aminte de tot ce s-a întâmplat. Cred că ai mers prea departe cu neascultarea și indiferența ta. Eu te-am tratat întotdeauna ca pe un prieten, tocmai pe tine care ești sclavul meu. Dar acum am terminat cu tine! Te voi vinde în piață! Cutremurat de revoltă, Marcellus se lăsă pe banca de piatră din apropierea lui și adăugă: Pleacă! Nu mai pot suporta! gemu el cu glasul stins. Lasă-mă singur și pleacă!

Demetrius se retrase cu pași înceți și intră din nou în casă, unde clătină din cap. Încercarea lui dăduse greș. Făcuse exact gestul pe care n-ar fi trebuit să-l facă. Încercarea pregătită încet și cu mare greutate pentru a vindeca pe Marcellus nu dăduse nici un rezultat. Dimpotrivă, acum se simțea mult mai rău, așa că aproape nu mai era nici o posibilitate să-și revină.

După ce ajunse din nou în odăile lui, Demetrius se așază, ținând strâns în brațe cămașa, și se întreba ce va avea acum de făcut. I se părea straniu că supărarea lui Marcellus nu-l speriasse deloc, ci rămăsese foarte liniștit, iar amenințarea lui că-l va duce în agora ca să-l vândă nu era decât o simplă erupție datorită enervării, căci știa că Marcellus nu va face așa ceva. În același timp i-ar fi fost imposibil să considere cuvintele stăpânului său drept o jignire, deoarece era conștient că, mai mult decât oricând, Marcellus are nevoie de el.

Deocamdată însă era mai bine să nu facă nimic. Marcellus va avea nevoie de timp pentru a se putea reculege. În starea de acum ar fi zadarnic să încerce să discute cu el. În același timp ar fi zadarnic să-i ceară iertare. Va fi deci mult mai bine dacă pentru câtăva vreme îl va lăsa în pace.

Așază cămașa împăturită peste celelalte lucruri ce le avea în voluminoasa lui desagă și, ieșind ușor pe ușa din față, apucă printre cireșii aleii care da în drum. Fiind preocupat de propriile sale gânduri, nu băgă de seamă că Theodosia este în foișorul grădinii decât după ce ajunsese prea aproape de ea pentru a se mai putea feri. Fata își îndreptă trupul și lăsând cusătura ce o avea în mână îi făcu semn. Se simțea destul de abătut pentru ca acest semn de prietenie să i se pară binevenit, deși n-ar fi vrut să dea loc la nemulțumiri părinților ei. Se vedea destul de limpede că Theodosia aceasta este o fată încăpățanată și obișnuită să ignore obiceiurile consacrate ale celor din tagma ei socială.

Se apropie cu sfială de foișor și se opri la o mică distanță pentru a asculta ce vrea să-i spună. N-ar fi vrut să intre amândoi în vreo încurcătură; în orice caz Theodosia aceasta era foarte drăguță, îmbrăcată în *peplum*-ul ei alb și încinsă cu un brâu cu paftale de argint, peste frunte cu o panglică roșie care-i scotea în evidență culoarea obrazului, iar în picioare avea sandale brodate cu mărgelile care păreau atât de fragile, încât aproape îți venea să crezi că nu pot sluji scopului pentru care sunt destinate.

— Cum se face că pe stăpânul dumitale nu-l întâlnim niciodată? întrebă ea, și-i zâmbi prietenește. Nu cumva l-am jignit cu purtarea noastră? Nu este de acord cu procedeele noastre? Spune-mi, te rog, deoarece sunt nerăbdătoare să cunosc și eu motivul.

— Stăpânul meu nu se simte bine, răspunse Demetrius grav.

— Aici trebuie să mai fie și un alt motiv, declară Theodosia și clătină din capul cu părul negru. Constat că și dumneata ești tulburat,

prietene. Ar fi zadarnic să tăgăduiești. Ești speriat din pricina stăpânului dumitale. Nu-i așa?

Se vedea destul de limpede că fata aceasta este obișnuită să facă întotdeauna numai ceea ce-i place ei. Era o fire atât de vioaie, încât îi treceai cu vederea până și îndrăznelile. Demetrius rămase mirat când se pomeni că-i răspunde fără nici o reticență.

— Este adevărat! încuviință el. Sunt atât de speriat din pricina lui, încât nici nu mă simt în stare să-ți spun ce este.

— Nu te-am putea ajuta cu ceva? întrebă Theodosia nerăbdătoare și se uită la el cu toată simpatia.

— Nu! răspuse Demetrius abătut.

— Purtarea lui mi s-a părut și mie neobișnuită. În seara când ați sosit, mi-a făcut impresia că ar încerca anume să se ferească de ceva. Vedeam că nu-i face plăcere să stea de vorbă cu noi. Cred că ai văzut și dumneata. Încerca să fie amabil, dar părea nerăbdător să scape cât mai repede de prezența noastră. Nu cred că atitudinea aceasta s-ar putea datora faptului că nu i-am fost simpatici. Părea că se teme de ceva, dar sunt convinsă că nu se ascunde din calea autorităților, deoarece casa noastră nu este locul indicat pentru ca un fugar să se poată ascunde.

Demetrius nu-i răspuse imediat, deși Theodosia făcu o pauză destul de lungă, pentru a-i da ocazia să vorbească. Se gândea adânc și în timpul acesta asculta supozițiile fetei, apoi își zise că probabil Theodosia ar putea să-i dea un sfat de folos dacă ar ști despre ce este vorba. În orice caz pentru ea era mult mai bine să cunoască adevărul decât să-și închipuie despre Marcellus c-ar putea să fie un scelerat. În același timp era conștient că din privirile ochilor lui fata aceasta a ghicit că este gata să-i spună adevărul, căci îi zâmbi ca să-l încurajeze.

— Haide, Demetrius, murmură ea cu toată încrederea. Spune-mi ce este și fii sigur că eu nu te voi trăda.

— Este o poveste lungă, răspuse el abătut. Și ar fi o imprudență ca fiica lui Eupolis să fie văzută stând atât de îndelung de vorbă cu un sclav. Apoi continuă mai mult în șoaptă. Tatăl dumitale a fost chiar de la început nemulțumit, văzându-te că încerci să fii amabilă față de mine.

Theodosia își țuguie buzele și rămase îngândurată.

— Nu-mi vine să cred că ne-ar putea urmări cineva, zise ea, uitându-se cu atenție în partea unde era casa. Dacă vei ieși repede în stradă, ca și când ai avea un scop anume, și vei coti pe după primul

colț spre dreapta și tot la dreapta pe după cel care urmează, vei ajunge în apropierea unui zid înalt care împrejmuiește grădina din dosul templului vechi ce se găsește acolo. După ce ai ajuns, vei intra în grădină și mă vei aștepta.

Demetrius clătină din cap cu îndoială.

— De obicei preoții sunt aproape întotdeauna iscoade. Cel puțin aceasta este constatarea pe care am făcut-o despre cei de la Roma și tot așa și despre cei din Corint. Probabil nici aici la Atena nu sunt altfel. Cred că templul ar fi ultimul loc pe care cineva l-ar putea alege pentru o conversație discretă. Probabil am da pricină și-și vor închipui c-am venit să uneltime ceva.

Theodosia se îmbujoră ușor la obraz și-i zâmbi șăgalnic.

— Nu ne vor bănuși de nici o uneltire, îi făgădui ea. De asta voi avea eu grijă. În grădina aceea se vor așeza doi prieteni buni, care n-au intenția să pună otravă în mâncarea prefectului, ci vin ca să-și spună unul altuia vorbe plăcute.

Inima lui Demetrius tresări, dar cu toate acestea se încruntă.

— Nu ești de părere, întrebă el prevăzător, că exagerezi încrezându-te atât de mult în cinstea unui sclav?

— Ba da. Dar acum te rog pleacă repede și voi veni și eu pe urma dumitale, răspunse Theodosia.

Impresionat de perspectiva acestei întâlniri, la care totuși se gândea cu spaimă, Demetrius se supuse. Atitudinea gravă a Theodosiei îl făcea să bănușească aproape cu certitudine că aici nu poate fi vorba de o simplă cochetărie și nici nu se putea îndoi de sinceritatea privirilor ei când se uitase la el. În sfârșit, va avea ocazia să constate dacă în realitate pe ea o interesează Marcellus sau vrea să-și petreacă o după-amiază, împărtășindu-se și de o mică aventură. În același timp se putea foarte bine ca ea să urmărească și una și alta.

Apropiindu-se de zidul vechi al grădinii, își trase peste urechi bandajul cenușiu de pe frunte, ca să nu se vadă că el nu are dreptul să stea de vorbă cu o femeie liberă. Înfașurarea lui părea destul de îndrăzneată, dar nu nepotrivită pentru o întâlnire de felul celei de acum. Intrând pe poarta deschisă, se îndreptă spre celălalt capăt al grădinii și se așeză pe o bancă de marmură din apropierea unui boschet. Un preot bine hrănit, îmbrăcat într-o rasă cafenie, se uita la el nepăsător și continua să smulgă buruienile de pe marginea aleii.

Nu trebui să aștepte prea mult, deoarece o văzu că apare din interiorul templului, legănându-se în mers și umblând cu fruntea sus.

Demetrius se ridică în picioare ca s-o aștepte. Acesta era un vechi obicei, de care nu se putea dezbara așa dintr-o dată, și atitudinea lui părea rigidă.

— Așază-te pe bancă! zise ea în șoaptă. Și nu te uita la mine atât de grav.

Auzind cuvintele ei, nu se sfii să zâmbească, deoarece ordinul acesta i se păru plin de haz. Fata se așeză alături de el și-i întinse amândouă mâinile. Preotul își văzu de buruienile lui și le întoarse spatele, zâmbind cu înțeleș. Apoi păru că ezită și, lăsând sapa din mână, tăie un trandafir frumos și apropiindu-se de ei îi privi întrebător. Apoi ochii lui mici și încrucișati îi cercetară cu atenție, ca la urmă să zâmbească aproape sinistru și întinse Theodosiei trandafirul. Fata îi mulțumi și, ridicând trandafirul la obraz, inhală parfumul cu lăcomie. Preotul se retrase imediat, deși curiozitatea lui părea tot atât de nedomolită.

— Ia-mă de mijloc, murmură Theodosia fără să-și desprindă trandafirul de pe obraz, și ține-mă strâns, ca și când ai proceda serios.

Demetrius se supuse, dar atât de delicat și totuși cu atâta pricepere, încât preotul se întoarse definitiv la buruienile lui. Imediat după aceea plecă ducându-și sapa de-a târâșul și dispăru sub intrarea chiliilor templului, lăsându-i singuri în grădină.

Cu părere de rău Demetrius își retrase brațul, când simți că Theodosia își îndreptă trupul, și se uită la ea dintr-o parte:

— Nu cumva ticălosul acesta ne urmărește și acum din dosul unei firide pe care noi n-o putem vedea?

— Nu-mi vine să cred, răspunse Theodosia cu îndoială și zâmbi ușor.

— Mai bine să ne păzim, zise Demetrius și o strânse mai aproape de el.

Fata se sprijini pe brațul lui fără să mai protesteze.

— Ei, acum te rog să începi de la început și să-mi spui tot ce știi despre afacerea asta, zise ea nerăbdătoare. Tribunalul se teme de ceva... sau de cineva. Ce este? Sau cine este?

Lui Demetrius îi venea greu să înceapă. Căldura trupului fetei care sta strânsă lângă el începuse să-l preocupe.

— Te-ai purtat foarte amabilă față de mine, începu el cu glas stins.

— Mi-ar fi făcut plăcere să am și eu un frate, murmură ea. Haide, să zicem că-mi ești frate - mă gândesc la dumneata cum m-aș gândi la

un frate adevărat - ca și când te-aș cunoaște de vreme foarte îndelungată. Făcu un efort și, după ce se reculese, Demetrius începu să-i spună ce s-a întâmplat, dar nu de la început, ci de la sfârșit.

— Marcellus se teme de o anumită cămașă: o cămașă cafenie țesută în casă și pătată de sânge, purtată de un bărbat pe care l-au osândit la răstignire. Omul acesta a fost nevinovat și Marcellus știe.

Fu o poveste lungă, așa cum o prevenise chiar de la început, dar Demetrius îi spuse totul, începând de la Minoa și drumul spre Ierusalim. Din când în când Theodosia îl întrerupea ca să-i pună câte o întrebare.

— Spune, Demetrius, ce avea acest Iisus de vi s-a părut atât de neobișnuit? Spuneai că ți s-a părut un bărbat singur și îndurerat în timpul cât grupul pelerinilor încerca să-l proclame rege al lor; ce a făcut pentru a putea fi admirat de atâția oameni?

Demetrius fu obligat să admită că el nu știe.

— E foarte greu să dai o explicație, îngână el. Părea mâhnit din pricina oamenilor acestora. S-ar putea, Theodosia, ca vorbele mele să nu fie întemeiate, dar oamenii aceștia arătau ca niște copii rătăciți care, plângând, îi cereau ceva.

— Ceva ce el nu le putea da? întrebă ea îngândurată.

— Tocmai! încuviință Demetrius. Îi cereau ceva ce el nu le putea da, deoarece ei erau prea mici și prea nepriștici pentru a putea înțelege ceea ce le lipsește. Probabil afirmația pe care o voi face acum ți se va părea nebunească: îți făcea impresia că acest galileean a venit de undeva dintr-o țară foarte îndepărtată, unde oamenii sunt de obicei sinceri și buni și niciodată nu se ceartă între ei; de undeva unde străzile sunt curate, unde nimeni nu se gândește să asuprească pe semenii săi, unde nu sunt cerșetori, nici tâlhari, nici încăierări, nici tribunale, nici închisori, unde nu este armată și nu există nici bogați, nici săraci.

— Trebuie să știi că o astfel de țară nu există nicăieri! oftă Theodosia.

— În timpul judecății - voi reveni foarte curând și asupra acestei chestiuni - l-au întrebat dacă este rege, iar el a răspuns că domnia lui nu este din lumea aceasta.

Theodosia tresări și, ridicând privirea speriată, se uită la el.

— Doar n-ai pretenția să afirmi c-ai putea să crezi astfel de vorbe, murmură ea dezamăgită. Nu arăți deloc a om care să fie în stare...

— Așa este! încuviință el. Nici eu nu știu ce să cred despre acest Iisus. N-am văzut niciodată pe cineva care să se poată asemăna cu el. Atât e tot ce pot eu să-ți spun.

— Este tocmai de ajuns, ripostă fata. Mă temeam că-mi vei spune despre el că este un zeu.

— Presupun că nu crezi în zei, zise Demetrius și încercă să zâmbească.

— Sigur că nu cred! Haide, continuă cu ce s-a mai întâmplat. N-ar fi trebuit să te întrerup.

Demetrius o ascultă. Uneori părea că vorbește numai pentru sine însuși când îi înșiră tragică întâmplare din ziua aceea, trecând prin aceleași emoții pe care le încercase în după-amiaza cu întunecimea așternută deasupra Ierusalimului. Theodosia asculta tăcută, dar bătaile inimii i se acceleraseră și ochii îi deveniseră tulburi.

— N-a încercat nici măcar să se apere? întrebă ea cu glasul stins.

Demetrius clătină din cap și continuă să-i spună despre felul în care cămașa lui a fost jucată la zaruri și despre ceea ce s-a întâmplat în aceeași seară când pe Marcellus l-au obligat s-o îmbrace.

Când termină cu ce avea de spus, soarele coborâse spre asfințit. Theodosia se ridică încet în picioare și, luându-l de braț, se apropiară împreună de templu.

— Bietul Marcellus, oftă ea; va trebui să găsim ceva care să-i facă o puternică impresie, pentru a-l putea determina să nu se mai gândească la întâmplarea asta tragică.

— Am încercat tot ce mi-a trecut prin minte, declară Demetrius. Dar de astă dată cred că și-a pierdut pentru totdeauna încrederea în mine.

— Despre cămașa aceasta își închipuie că este vrăjită?

Demetrius nu-i răspunse la această întrebare; Theodosia îl smuci de braț și-l obligă să se oprească, apoi se uită în ochii lui, încercând să ghicească la ce se gândește.

— Tu *nu se poate să crezi* așa ceva! Sau poate mă înșel? întrebă ea.

— Pentru bietul meu stăpân, Theodosia, cămașa aceasta e vrăjită. Este convins că așa trebuie să fie - cel puțin așa pare - după urmările pe care le-a avut asupra lui.

— Dar tu ce crezi? Și ție ți se pare că este vrăjită?

Demetrius se feri o clipă din calea ochilor ei.

— Răspunsul pe care ți-l voi da ar putea să ți se pară caraghios. Pe vremea când eram copil mic și alergam prin curte, dacă se întâmpla să cad și să mă lovesc intram în casă și mă repezeam în brațele mamei. Nu mă întreba niciodată unde m-am lovit și ce am făcut, nici nu mă certa, spunându-mi să fiu mai cu băgare de seamă. Mă ridică în brațe și mă strângea la piept până când încetam să mai plâng, așa că uitam de toate. Probabil genunchiul julit mă mai durea și după aceea, dar durerea mi se părea mai suportabilă, sfârși el și, plecând fruntea, văzu ochii blânzi ai Theodosiei ridicați spre el: Trebuie să știi că maică-mea îmi ținea întotdeauna partea, indiferent de ceea ce aș fi făcut.

— Continuă, zise fata, căci eu te ascult.

— M-am gândit de multe ori - se întrerupse ca să-i poată da o explicație: sclavii se simt profund abătuți din pricina singurătății în care trăiesc. M-am gândit de multe ori că pentru oamenii maturi ar trebui să existe un loc unde să se poată duce pentru a se liniști și unde să găsească aceeași îmbărbătare ca și copilul mic pe care maică-sa îl ia în brațe ca să-l liniștească. Îți voi spune acum că pentru mine cămașa aceasta nu este vrăjită... dar...

— Cred că te înțeleg, Demetrius.

Peste câteva clipe se despărțiră, plecând așa cum sosiseră. Demetrius ieși pe poarta zidului vechi. Ceea ce vorbise despre cămașa i se părea tot atât de straniu și lipsit de realitate, ca și când și-ar fi petrecut un ceas în lumea viselor. Zgomotul circulației îl trezi imediat la realitate de cum apucă pe după colțul zidului. Se gândi și-i veni să zâmbească la timpul lung pe care-l petrecuse ținând în brațe pe adorabila Theodosia, fără să se fi gândit nici un moment la frumusețea ei. Presimțea în același timp că ea nu este supărată din pricina că s-a purtat față de ea ca față de o soră. Povestea lui Iisus - chiar așa cu intermitențe cum o știa el însuși - avusese calitatea să-i facă să uite interesul firesc pe care l-ar fi simțit unul față de altul. Probabil întâmplarea epică a acestui galileean, chiar dacă nu erai în stare s-o înțelegi în întregime, avea marea calitate de a ridica valoarea unei prietenii la înălțimi nebănuite.

Marcellus își da acum destul de limpede seama că a sosit momentul pentru o acțiune decisivă. Viața în aceste condiții umiltoare nu mai putea continua. Nu fusese în întregime de acord cu părintele său, care-și închipuise că petrecând un timp în Atena - fără

să aibă nici o preocupare și nici răspunderi sociale - va scăpa de indispoziția care-l chinuiește. Astăzi însă știa cu certitudine că va fi obligat să poarte toată viața aceasta îngrozitoare povară.

Evident, timpul va putea șterge din amintirea lui imaginea tulbure a tragicei întâmplări care-l obseda. Va încerca să se ocupe de studiile care-i vor face plăcere, va încerca să lucreze ceva și să-și stăpânească gândurile care rătăceau mereu, scăpând din puterea voinței lui.

Dar vedea că este zadarnic să încerce câtă vreme pe el nu-l interesa nimic. Din ziua când sosise la Atena, nu numai că tensiunea nervilor săi nu se domolise, ci, dimpotrivă, se simțea tot mai rău cu fiecare zi ce trecea. Spaima de a se pomeni față în față cu oameni cu care va trebui să stea de vorbă se adâncise, așa că acum devenise un adevărat chin. Îi era teamă să iasă din casă și se ferea până și din calea grădinarilor.

De astă dată își pierduse cu desăvârșire cumpătul. Fără să-și dea seama și fără să vrea, se făcuse de răs în fața credinciosului său sclav. Ar fi imposibil ca de aici înainte Demetrius să-l asculte și să-l respecte cu aceeași răbdare și respect ca până acum.

Astăzi îl acuzase și-l amenințase în gura mare. Procedând în felul acesta, mâine poate ar fi în stare să comită cine știe ce faptă nebunească. Va fi mult mai bine să termine odată cu situația aceasta, înainte de a pricinui altora o nouă nenorocire.

Familia sa va fi adânc mâhnită când va afla ce s-a întâmplat, dar moartea unei ființe dragi este în orice caz mai ușor de suportat decât umilința. Stând așezat în peristil cu obrazul proptit în palme, se gândi la toate ființele care i-au fost dragi. I se păru că vede pe Lucia, așezată cu picioarele sub ea și citind. Făcu o ultimă vizită în biblioteca distinsului său părinte. Era convins că tatăl său nu va fi nemulțumit din cale-afară când va primi știrea despre moartea lui tragică; probabil se va simți mai ușurat, văzând că această chestiune dureroasă este terminată în mod definitiv. Apoi intră în camera mamei sale și rămase mulțumit când constată că ea doarme liniștită. Se simți mulțumit și de faptul că această despărțire imaginară nu va trebui udată cu lacrimi.

Își luă rămas bun de la Diana. Erau împreună în pergolă, ca în după-amiaza aceea când el plecase spre Minoa. O strânse în brațe, dar cu oarecare sfială, deoarece presimțea că acum nu se va mai întoarce, prin urmare n-ar fi corect din partea lui să-i făgăduiască ceva. Totuși, acum o ținea în brațe și o săruta.

Demetrius îl amăgise în privința pumnalului pe care-l cumpărase în insula Corfu. Își închipuise că pumnalul cu mânerul de argint, pe care-l purtase ani de-a rândul, s-a pierdut pe bordul galerei *Vestris*, dar nu-i venea să creadă. Probabil speriat din pricină că-l văzuse mereu abătut, Demetrius îi luase pumnalul. Totuși el făcuse gestul acesta cu cea mai bună intenție. Tocmai de aceea nu-i pusese întrebări și admisesese chiar că pumnalul s-a rătăcit pe undeva. La Corfu își cumpărase altul, care nu era atât de frumos, dar putea face aceeași slujbă. A doua zi după plecarea din Corfu, dispăru și pumnalul acesta. Lui Marcellus nu-i venea să creadă că vreunul dintre călători ar putea fura pumnalul cu totul lipsit de valoare. Prin urmare, trebuia să fie la Demetrius; în această privință nu mai încăpea nici un fel de îndoială. Probabil, dacă ar fi căutat în desaga cu lucrurile sclavului său, le-ar fi găsit pe amândouă.

Era tot atât de probabil ca Demetrius să le fi aruncat peste bord, dar el era atât de cinstit în tot ce făcea, încât nu-i venea să creadă în această eventualitate. Probabil el le păstra până în ziua când va crede că nu este nici o primejdie să i le restituie.

Desfăcându-și cingătoarea tunicii, o dezbrăcă și, intrând în odăița lui Demetrius, văzu că desaga în care-și avea lucrurile este pe pat. Măinile începură să-i tremure când se apropie de ea, căci nu era tocmai ușor să te simți atât de aproape de moarte.

Se opri! Prin urmare... *obiectul* acela trebuia să fie aici! Se retrase câțiva pași și se sprijini de perete. Asta înseamnă că Demetrius prevăzuse gestul pe care el îl va face acum! Peste pumnalele furate așezase cămașa aceea! Încleștă din pumni și gemu de revoltă. Dar va scoate pumnalele din desagă odată cu obiectul acesta!

Se opinti odată din toate puterile ca să se poată mișca și, apropiindu-se de pat, întinse o mână care începuse să-i tremure. Sudoarea îi curgea șiroaie de pe frunte și picioarele i se păreau atât de slăbite, încât abia-l mai puteau duce. Apoi, cu o mișcare violentă repezi mâna în jos, ca și când ar fi încercat să prindă o ființă vie.

O vreme, care i se păru foarte lungă, rămase nemișcat, cu mâna încleștată pe veșmântul de care se temuse și pe care nu-l putea suferi. Apoi se așeză pe marginea patului și trase încet cămașa spre el. Se uită la ea fără să înțeleagă nimic; o ridică în lumină și se frecă încet cu ea pe brațul gol. Nu putea să-și dea seama de senzația pe care o simțea, dar era cert că în această clipă ceva neobișnuit provocase o transformare în sufletul său. Neliniștea i se domolise. Se ridică în

picioare, ca și când s-ar fi trezit dintr-un vis, și luând cămașa pe braț ieși în peristil. Se așeză pe scaun și și-o întinse pe genunchi, netezind-o încet cu mâna. Simți o ciudată mulțumire; o neînțeleasă senzație de ușurare, o eliberare de tot ce-l preocupase până acum. De pe suflet i se ridicase o mare povară. Nu mai simțea teama de până acum. Lacrimile fierbinți îi tulbură vederea și i se scurseră în lungul obrazului.

La urmă se ridică din nou de pe scaun și duse cămașa în odăița lui Demetrius, unde o așeză cum o găsisse. Copleșit de această senzație de mulțumire, în primul moment nu știu ce ar putea face. Intră în atelier și, când văzu statueta caraghioasă a lui Demetrius, începu să râdă. Casa i se părea că nu-l mai poate cuprinde, așa că-și puse toga și ieși în grădină.

Tot în grădină-l găsi și sclavul său după ce se întoarse acasă.

Demetrius se apropiase cu un fel de spaimă, deoarece cunoștea destul de bine pe Marcellus pentru a-și putea da seama că nu va mai fi în stare să îndure și alte umilințe.

Intră încet și se uită în camera stăpânului său, iar de aici trecu în atelier. Apoi ieși în peristil și se opri în loc, cu sufletul încremenit de spaimă. În aceeași clipă îl văzu că se plimbă prin grădină. Se apropie repede de el și din primul moment își dădu seama de marea schimbare prin care a trecut.

— Te simți mai bine, stăpâne! Nu-i așa? întrebă Demetrius și se uită la el neîncrezător.

Buzele lui Marcellus tresăriră de un zâmbet.

— Am fost o vreme îndelungată foarte departe de tine, Demetrius, răspunse el cu glasul tremurat.

— Da, stăpâne! Cred că nu mai e nevoie să-ți spun cât mă simt de mulțumit că acum te-ai întors. Ce aș putea face în interesul dumatăle?

— Mi se pare c-ai pomenit ceva despre un țesător priceput; unul care să poată repara cămașa aceea.

Ochii lui Demetrius se luminară.

— Da, stăpâne!

— După ce vom termina cu cina, adăugă Marcellus, ne vom duce împreună până la el.

Apoi se îndreptă spre casă și Demetrius îl urmă, simțindu-și sufletul plin de mulțumire. Când ajunseră în peristil, nu se putu stăpâni, ci ridică ochii spre el și-l întrebă:

— Îmi dai voie să te întreb, stăpâne, ce s-a întâmplat? Ai pus mâna pe cămașa aceasta?

Marcellus dădu afirmativ din cap și zâmbi cu sfială.

— M-am gândit mereu că așa se va întâmpla, stăpâne.

— De ce? Poate ai avut și tu aceeași senzație neobișnuită când ai atins-o cu mâna?

— Da, stăpâne!

— Ce fel de senzație anume?

— Ce fel de senzație anume? o stranie energie - specifică și inerentă - se desprinde dintr-înșa de fiecare dată când pun mâna pe ea.

— Nu ești de părere că este imprudent să faci o astfel de afirmație? întrebă Marcellus.

— Ba da, stăpâne. Vorbele mele ar putea să pară lipsite de judecată. M-am străduit să înțeleg ce poate fi această energie. După cum știi, stăpâne, eu l-am văzut murind. A fost foarte curajos! Probabil eu am investit această cămașă cu admirația pe care am simțit-o față de curajul său. Când mă uit la ea, mă rușinez din pricina grijilor pe care mi le fac și aș vrea să fiu și eu curajos și să...

Făcu o pauză, neștiind cum să mai continue.

— Și asta explică enigma după părerea ta? stăruie Marcellus.

— Da, stăpâne, îngână Demetrius. Probabil o explică.

— Cred că este ceva mai mult decât atât, Demetrius, și tu știi despre ce este vorba!

— Da, stăpâne!

CAPITOLUL IX

În zorii zilei următoare, când se trezi, Marcellus rămase extaziat, după ce constată că nu mai simte povara care-l oprimase vreme atât de îndelungată. Abia acum își dădea seama pentru prima dată de semnificația deplinei libertăți.

Oprindu-se în fața ușii deschise de la camera credinciosului său sclav, al cărui zbucium fusese tot atât de greu ca și al lui însuși, constată mulțumit că mai doarme încă. Era foarte bine așa; Demetrius

merita această odihnă și merita și să-i ceara iertare pentru felul în care se purtase față de el.

Din ziua când la vârsta de cincisprezece ani își făcuse convalescența după o boală grea de care suferise, Marcellus nu avusese ocazia să mai simtă profunda semnificație a vieții. Temperatura ridicată îl lăsase sleit de puteri și slăbit fizicește; dar își aducea aminte că în timpul acelei convalescenței toate simțurile lui fuseseră neobișnuit de treze. Mai ales în toate zvonurile mai limpezi, toate mirosurile mai insinuante și mai puternice, pentru a-i aduce aminte de miremele pe care le cunoscuse.

Înainte de aceea auzise păsările ciripind și șuierând, fiecare în felul ei, dar i se părea caraghios să afirmi despre ele că ar cânta. De astă dată însă își dădu seama că ele cântă cu adevărat într-un fel de cor. Atmosfera era saturată de mireasma florilor de fân cosit, de mirosul dulceag al caprifoiilor, al iasomiei și al narciselor, ca și când ar fi încercat să cânte un imn de slavă pentru întoarcerea lui în viață și la plăcerile pe care i le oferea. Câte o răbufneală ușoară de vânt cu miros de frunze veștede și pământ jilav îl făcea să se trezească la realitate, așa că se simțea mulțumit c-a reușit să scape de contactul mai intim cu aceste două elemente.

În timpul celor câteva zile de convalescență din tinerețea sa, Marcellus se simțise profund impresionat de legătura existentă între el și toate ființele dimprejurul său. Se simțea mai liniștit și mai încrezător, constatând că este atât de strâns integrat în toate elementele firii. Dar pe măsură ce-și recâștiga puterile această stranie sensibilitate încetă să mai funcționeze. Culorile și miremele îi mai făceau și astăzi plăcere, tot așa cântecul fluid al păsărilor și zumzetul găzelor din ierburi, dar sentimentul înțelegerii față de intenția lor se destrămasese în timpul preocupărilor de altă natură și al jocurilor de copil ce urmaseră după aceea. Nu se aștepta nici să mai guste același extaz trecător. Probabil senzația aceasta nu era accesibilă decât în momente când rezistența fizică a individului este aproape sleită și când fragilitatea se înfrățeste cu alte lucruri tot atât de fragile și trecătoare, cum este ciripitul păsărilor și unda parfumului de lăcrămioare.

În dimineața aceasta însă se simți din nou copleșit de luciditatea senzațiilor de odinioară care-i umpleau sufletul de o stranie mulțumire. Trupul și sufletul îi trepidau de același extaz.

În timpul nopții plouase și frunzele uriașilor sicomori luceau vesele, reflectând scăpărăriile aurului din soare. Atmosfera era saturată de mireasma trandafirilor înviorați. Probabil pe o astfel de dimineață, își zise Marcellus, și-a scris Aristofan celebra apostrofă *Păsările Atenei*.

Fără îndoială cele întâmplate în după-amiaza zilei din ajun contribuiseră la provocarea acestor multiple reacții. Imediata consecință a contactului cu cămașa fusese un sentiment de spaimă și mirare, după care urmasse o mulțumire hotarnică cu extazul. Dar tensiunea lui nervoasă se prelungise atât de mult, încât destinderea bruscă pe care o simțise i se păruse sinonimă cu o epuizare aproape totală. În aceeași seară se culcase fără să cineze și dormise ca legănat.

Când deschise ochii, simțindu-se pe deplin treaz, în suflet cu o senzație de purificare și primenire, simțise dorința să-și împreuneze mâinile și să mulțumească unei ființe binevoitoare căreia îi datorează acest neprețuit dar pe care i-l făcuse. Așezat în boschetul de trandafiri, își repetă în gând numele tuturor zeilor și zeitelor clasice care ar merita această ofrandă de recunoștință. I se făcuse un dar neprețuit, dar cel de la care venise darul acesta trebuia să rămână anonim. Pentru prima dată în viața sa Marcellus se gândi cu pizmă la naivii care sunt în stare să creadă în zei. El însă era incapabil să creadă în existența lor.

Dar această experiență neașteptată dintre el și cămașă nu era un incident pe care ar fi putut să-l elimine cu un simplu: „Nu înțeleg ce poate să fie... prin urmare va fi mai bine să consider problema aceasta drept ceva definitiv terminat.”

Nu... de astă dată era vorba despre o problemă care se cerea elucidată. Marcellus începu să se gândească adânc. Înainte de toate, cămașa aceasta era simbolul rușinoasei întâmplări petrecute în Ierusalim: Omului care o purtase nu i se putea imputa nici un fel de crimă. Fusese judecat pe temeiul mărturiilor mincinoase, osândit pe nedrept și la o moarte rușinoasă. Își suportase durerea și umilința cu răbdare vrednică de admirat. Dar oare cuvântul „răbdare” putea să fie cel indicat? Galileeanul mai avea și altceva afară de răbdarea care implică curaj și bărbăție. Acest Iisus nu numai că suportase cu răbdare umilințele și chinurile prin care trecuse, dar despre el se putea spune că și-a privit în față tragicul destin fără să clipească! *A ieșit cu bună-știință în calea lui ca să-l întâmpine!*

Pe urmă, în noaptea aceea, la palatul procuratorului, după ce se trezise din beția care-l toropise toată ziua, începuse să-și dea seama de oroarea sfidătoare a faptei lui, când executase osânda asupra omului acesta ca și când ar fi fost un criminal de rând. În timpul banchetului dat de Pilat, ticăloșia acestei purtări se repezise asupra lui ca o vârtoare de ape. Nu fusese de ajuns că se asociase cu lașii și sclerații care răstigniseră pe acest Iisus, ci admisesese să-și bată joc de acest erou mort, îmbrăcând cămașa lui pătată de sânge pentru plăcerea unei adunături de bețivi. Nu e de mirare că chinuitoarea amintire a rolului pe care-l jucase el însuși în această crimă l-a chinuit și i-a otrăvit sufletul! Acesta era singurul amănunt care putea fi înțeles. Și din pricină că această cămașă era mijlocul cu care fusese până acum torturat era firesc să se gândească la ea cu o spaimă aproape frenetică și hotarnică cu nebunia.

În timpul după-amiezii de ieri, contactul cu această cămașă i-a vindecat rănile din suflet. Cum va putea să aprecieze această întâmplare neașteptată? Probabil era o problemă mult mai simplă decât își închipuia el și dificultatea de a o înțelege se datora lui însuși. El se temuse de această cămașă, pentru că ea simboliza marea greșeală pe care o săvârșise și nenorocirea sa proprie. Dar de astă dată, determinat de un îndemn irezistibil, pusese mâna pe ea și obsesia se destrămasese! Efectul ce urmasese după aceea fusese el de ordin pur subiectiv sau cămașa aceasta posedă în realitate și o forță supranaturală?

Această supoziție părea absurdă și contrară oricărei logici! În același timp era și potrivnică principiilor în mijlocul cărora fusese crescut. Pentru a putea admite o astfel de teorie, ar fi trebuit să renunțe la toate convingerile întemeiate pe rațiune de până acum, că există o dreptate permanentă în acest univers și astfel să devină o victimă a superstițiilor.

Nu... el nu putea și nici nu va consimți la o astfel de renunțare. Cămașa aceasta nu avea nici un fel de forță supranaturală! Ideea aceasta nu putea fi altceva decât un rezultat al imaginației. Vreme îndelungată simbolizase crima și pedeapsa lui. Remușcările lui se scurseseră vreme îndelungată ca nisipul printr-un ornic, iar acum ajunseseră la sfârșit, prin urmare sosise vremea ca să uite fapta pe care a săvârșit-o. Contactul cu cămașa nu însemna altceva decât c-a sosit sfârșitul ispășirii lui morale. El nu va admite că aceasta este investită cu puteri supranaturale!

Astăzi se va duce să caute țesătorul care să i-o repare. În felul acesta va putea dovedi c-o respectă și o venerează. Pentru el nu reprezenta altceva decât un veșmânt care merita să fie tratat cu recunoștință și respect! Da, va merge atât de departe! Și ar fi dispus oricând să admită cu toată sinceritatea că venerează această cămașă!

Demetrius se apropie de el, gata să-i ceară iertare pentru întârziere.

— Îmi pare bine c-ai putut să dormi, răspunse Marcellus și zâmbi. Ai avut multă bătaie de cap din pricina mea. Datorită nenorocirii care m-a lovit, m-am purtat fără nici o considerație față de tine. Dar tu, Demetrius, ai fost înțelegător și ai avut îndelungă răbdare. Îmi pare rău de felul în care te-am tratat, mai ales ieri. Îmi pare foarte rău!

— Vă rog, stăpâne! îl opri Demetrius. Sunt foarte mulțumit că vă simțiți din nou bine!

— Cred că astăzi am putea pleca de acasă, pentru a găsi pe țesătorul dumitale ca să repare cămașa.

— Da stăpâne! Îmi dați voie să merg la bucătărie și să vă aduc prânzul?

— Mai zăbovește puțin. Spune, Demetrius, cu toată sinceritatea, crezi că această cămașă ar putea dispune de puteri supranaturale?

— Acesta este un mister de nepătruns, stăpâne, răspunse Demetrius, accentuând fiecare cuvânt. Mi-am zis că poate dumneata vei reuși să elucidezi această problemă. Îmi dai voie să te întreb la ce concluzie ai ajuns?

Marcellus clătină din cap.

— Cu cât mă gândesc mai îndelung la această problemă, răspunse el cu glasul domolit, mi se pare cu atât mai complicată. Apoi se ridică în picioare și se îndreptă spre casă.

— De, stăpâne, începu Demetrius, care se luă după el, *nu ne cere nimeni ca noi să înțelegem această problemă*. Sunt o mulțime de lucruri în viață pe care nu este numaidecât nevoie ca noi să le înțelegem. Problema ce ne preocupă acum ar putea să facă parte dintre acestea.

În fața intrării principale a Teatrului Dionysos, care era în aer liber, erau câteva mici dughene care vindeau articole mărunte de care spectatorii puteau să aibă nevoie: dulciuri, evantaie și pernițe. La celălalt capăt era mica prăvălioară a lui Beniamin, ceva mai încolo de vecinii săi negustori. În fața ușii prăvălioarei lui nu se vedea nici o

indicație din care s-ar fi putut constata cu ce se ocupă; nimic altceva decât numele ars cu fierul roșu într-o scândură de cipres, care-ți dădea să înțelegi că dacă nu știi că Beniamin este țesător - cel mai vechi și mai priceput din toată Atena - asta însemna că nu faci parte dintre clienții care ar merita atenția lui.

În interiorul prăvăliei aerul era cald și înecăcios. Deși spațiul era foarte redus, în afară de două războaie - dintre care unul era cel mai mare pe care-l văzuse Marcellus până acum în toată viața lui - mai era o roată de tors uriașă, o depănătoare și baloturi mari de material brut; coșuri pline cu coconi de mătase, baloturi de bumbac și saci burdușiți cu lână.

Partea cea mai mare a prăvăliei era ocupată de o masă mare, pe tăblia căreia Beniamin sta cu picioarele încrucișate sub el, ocupat cu tivirea mânecii unei haine frumoase. Era înspăimântător de slab și de cocârjat, iar capul lui pleșuv părea prea mare pentru trupul lui puțin. Barba albă îi atârna până pe piept, iar haina ponosită cu care era îmbrăcat nu dovedea cătuși de puțin că ar fi un țesător priceput. Pe peretele din dosul lui era un rând de polițe, pline de suluri de pergament, care după aspect dovedeau că au fost foarte des întrebuințate.

Beniamin nu ridică privirea înainte de a termina firul din ac; dar după aceea își îndreptă trupul și făcând un fel de strâmbătură, care ținea loc de zâmbet, se uită la noii săi clienți, încrețindu-și nasul și ridicând buza superioară, întocmai ca o cămilă căreia i-au pus o povară prea grea pe spinare. Afară de ochii lui lucitori ca niște mărgelile, căzuți adânc în orbite, Beniamin părea bătrân ca și Iehova și - judecând după felul în care se uita la ei - tot atât de supărat ca și el.

Marcellus înaintă cu îndrăzneală, urmat de Demetrius.

— Veșmântul acesta, zise el ridicând cămașa într-o mână, are nevoie să fie reparat.

Beniamin își țuguie buzele rigide ca niște curele și, umezindu-și degetul mare, încercă să însăleze un nou fir în ac.

— Am și altceva de lucru, răspunse el cu glasul gutural, decât să mă ocup de găurile din hainele vechi. Apoi ridică acul în lumină și încercă să-i nimerească urechea: Du-te la cel care țese pânze de corabie, adăugă el nemulțumit.

— Probabil n-ar fi trebuit să vin la dumneata și să te supăr cu acest lucru de nimic, încuviință Marcellus fără să se tulbure. Îmi dau seama că veșmântul acesta nu prea are nu știu ce valoare, dar este o

amintire și mi-am zis că va fi mai bine să-l dau ca să-l repare cineva care se pricepe.

— Va să zică este o amintire! Bătrânul Beniamin întinse mâna uscată ca o surcea și, luând cămașa, o pipăi cu degete de expert. O amintire! Și cum de a ajuns să fie o amintire? întrebă el și se uită încruntat la Marcellus. Tu ești roman, nu-i așa? Veșmântul acesta este tot atât de evreiesc ca și cele Zece Porunci.

— Este adevărat, admise Marcellus îngăduitor. Eu sunt roman și cămașa aceasta a aparținut unui evreu.

— Probabil un prieten al dumitale, ripostă Beniamin cu glasul plin de amărăciune și ironie.

— Nu propriu-zis un prieten. Dar a fost un evreu cumsecade și curajos, pe care-l respectau toți cei care l-au cunoscut. Cămașa lui a ajuns în mâinile mele și aș dori ca să fie tratată cu respectul cuvenit. Marcellus se plecă spre el și-l văzu că zgârie cu unghia îngălbenită o pată întunecată ce se vedea pe țesătura cafenie.

— Probabil a murit luptând... îngână bătrânul Beniamin.

— A murit de moarte năprasnică, dar nu luptând, răspunse Marcellus. A fost un om pașnic pe care l-au răpus dușmanii săi.

— Mi se pare că ești bine informat despre ceea ce s-a întâmplat cu el, murmură Beniamin. Dar nu este treaba mea să te întreb cum a ajuns în posesiunea dumitale. Este de la sine înțeles că nu poți avea nici un amestec în moartea acestui evreu, căci altfel n-ai ține atât de mult la cămașa aceasta veche care a fost a lui. Apoi adăugă cu glasul ceva mai îmblânzit: Ți-o voi repara și nu te va costa nimic.

— Îți mulțumesc, răspunse Marcellus cu glasul rece, dar prefer să plătesc cât costă. Când să vin s-o iau?

Beniamin nu-i răspunse. Obrazul lui îmbătrânit se întoarse spre fereastră și, ridicând cămașa în amândouă mâinile, o examină în lumină. Întoarse capul peste umăr și făcu semn lui Marcellus să se apropie.

— Ia uită-te, rogu-te. Este țesută dintr-o singură bucată, fără nici o cusătură. Nu există decât o singură localitate unde se țese în felul acesta. Departe, în vecinătatea lacului Ghenizaret din Galileea. Beniamin își flutură barba îngândurat. Au trecut ani întregi de când n-am mai văzut un veșmânt făcut în Galileea. Cred că această cămașă trebuie să fie făcută undeva în regiunea Capernaum.

— Cunoști această regiune? întrebă Marcellus.

— Da, sigur o cunosc; eu mă trag din neamul samaritenilor, care trăiesc ceva mai spre miazăzi, aproape de frontieră, declară Beniamin și începu să râdă cu înțeles. Cei din Galileea și cei din Samaria n-au fost niciodată prea buni prieteni. Galileenii sunt oameni evlavioși care-și pierd partea cea mai mare a timpului în sinagogi, iar când pleacă la Ierusalim în pelerinaj își lasă turmele fără păstor și țarina fără păzitor. Cu pelerinajele acestea și jertfele pe care le fac au ajuns foarte săraci. Samaritenii nu se interesează prea mult de templu.

— Din ce cauză? întrebă Marcellus.

Beniamin își trecu picioarele subțiri peste marginea mesei și rămase în această atitudine, pregătindu-se să-i dea o lungă explicație.

— Fără îndoială, începu Beniamin, ai auzit de Ilie Proarocul.

Marcellus clătină din cap și Beniamin se uită la el cu părere de rău; apoi probabil își zise că nu face să-și mai piardă vremea cu el, așa că-și ridică din nou picioarele pe masă și așezându-se în poziția inițială încercă înc-o dată să-și însăileze firul în ac.

— Ilie acesta a fost un zeu al Samariei? întrebă Marcellus.

Bătrânul lăsă acul din mână și se uită la el cu dispreț.

— Îmi vine greu să cred că în capul cuiva, fie el chiar roman, a putut să se adune atâta ignoranță. Pentru evrei - fie din Samaria, Iudeea, Galileea sau dintre semințiile care s-au împrăștiat - nu există decât un singur Dumnezeu! Ilie a fost un mare profet. Eliseu, care a moștenit hainele lui, a fost și el un mare profet. Trăiau în munții Samariei, cu mult înainte de clădirea marilor temple și de toată frământarea aceasta pe care o fac preoții. Samaritenii s-au închinat întotdeauna și au adus jertfe pe altarele ridicate în crângurile de pe coamele munților.

— Procedeu mi se pare cât se poate de logic, răspunse Marcellus mulțumit.

— De, murmură bătrânul, vorbele acestea nu reprezintă un compliment pentru credința noastră, deși îmi dau seama că ai încercat să fii amabil.

Marcellus începu să râdă și Beniamin își frecă nasul lung și coroiat cu arătătorul, apoi zâmbi și el.

— Tinere, constat că ești o fire blândă, zise el.

— Asta depinde de ceea ce mi se întâmplă, răspunse Marcellus, care n-ar fi vrut ca bătrânul să-și închipuie despre el că este un slăbănog. Dumneata ești mai în vârstă decât mine cu foarte mulți ani.

— Așa va să zică; de aceea-ți închipui că un om mai în vârstă are dreptul să fie nepoliticos.

— Probabil în această chestiune suntem amândoi de aceeași părere, încuviință Marcellus.

Beniamin se plecă adânc asupra lucrului cu care era ocupat și începu să rădă domolit.

— Cum te cheamă, tinere? întrebă el, după ce făcu o pauză, fără să ridice privirea spre el; și când Marcellus îi răspunse îl întrebă din nou: cât ai de gând să stai la Atena?

Lui Demetrius această întrebare i se păru extrem de importantă. Acum, după ce starea lui Marcellus se schimbase, probabil el se va gândi să se întoarcă la Roma cât mai curând posibil. Până acum nu-i vorbise despre intențiile sale și nici nu-i dădu să înțeleagă că se gândise la această problemă.

— Nu știu deocamdată, răspunse Marcellus. Probabil câteva săptămâni. Aici sunt o mulțime de lucruri pe care aș vrea să le văd.

— De când ești aici în oraș? întrebă Beniamin.

Marcellus se întoarse întrebător spre Demetrius, care răspunse în locul lui.

— Ai fost pe Colina lui Marte? continuă bătrânul.

— Nu, răspunse Marcellus cu sfială.

— Dar la Acropole?

— Nu l-am vizitat încă.

— N-ai văzut nici Partenonul?

— Încă nu l-am văzut.

— Huhâm! Bine, dar ce ai făcut în timpul acesta?

— M-am odihnit, răspunse Marcellus. În timpul din urmă am făcut două călătorii lungi și obositoare.

— Un tânăr sănătos ca dumneata nu are voie să se odihnească, zise Beniamin în bătaie de joc. Va să zică două călătorii, ei? Constat că-ți place să călătorești? Pe unde ai umblat?

Marcellus încruntă din sprâncene. Bătrânul acesta părea că nu mai termină cu întrebările.

— Am venit de la Roma, declară el, în nădejdea că informația aceasta va fi tocmai de ajuns.

— Aceasta este o călătorie, declară Beniamin ca să-l îndemne.

— Iar înainte de plecare am făcut drumul până la Roma cu o galeră care a plecat din Joppa.

— O, va să zică din Joppa! zise Beniamin și continuă să coasă cu toată atenția, dar glasul lui păru că tremură de nerăbdare. În cazul acesta ai fost și la Ierusalim. Câtă vreme a trecut de atunci?

Marcellus își făcu socoteala și-i dădu răspunsul cerut.

— Va să zică așa! încuviință Beniamin. În cazul acesta ai fost chiar în timpul săptămânii Paștilor. Am aflat că acolo s-ar fi petrecut lucruri neobișnuite.

Demetrius tresări și-și schimbă greutatea trupului de pe un picior pe altul, apoi se întoarse speriat spre stăpânul său. Beniamin se uită la el pe sub sprâncene și-l văzu.

— N-ar fi nimic de mirare, răspunse Marcellus evaziv. Orașul era plin de tot felul de oameni, așa că se putea întâmpla tot ce poțtești, sfârși el și, săltându-și brâul, făcu un pas înapoi: n-aș vrea să te mai rețin din lucru.

— Întoarce-te mâine... înainte de apusul soarelui, zise Beniamin. Cămașa te va aștepta gata. Vom bea împreună un pahar cu vin... dacă vei fi dispus să primești ospitalitatea casei mele modeste.

Marcellus ezită înainte de a răspunde și se uită repede la Demetrius, care clătină din cap aproape imperceptibil, ca și când ar fi vrut să-i spună că va fi mai bine să se ferească de riscul de a fi obligat să-i povestească tragica întâmplare prin care a trecut.

— Ești foarte amabil! răspunse Marcellus, dar nu știu dacă mâine nu voi fi ocupat cu altceva. În cazul când nu voi putea veni, voi trimite după cămașa aceasta. Spune-mi cât să-ți plătesc pentru reparație? Băgă mâna în partea dinăuntru a tunicii, dar Beniamin continuă să coasă ca și când nu l-ar fi auzit. Imediat după aceea însă ridică privirea și se uită la el îngândurat, ca și când ar fi vrut să-l întrebe ceva.

— Mi se pare, începu el cu glasul domolit și netezind cămașa așezată alături de el, că nu ești dispus să vorbești despre evreul acesta.

Marcellus păru că nu se simte deloc la îndemână și abia aștepta să plece, dar totuși îi răspunse.

— Este o întâmplare tristă.

— Toate întâmplările cu evrei sunt triste, încuviință Beniamin. Pot să te aștept mâine?

— Da, se învoui Marcellus împotriva voinței.

— Așa e foarte bine! îngână bătrânul și ridicând mâna uscată adăugă: Pacea să fie cu tine!

— Mu... mulțumesc! răspunse Marcellus care nu știa tocmai bine dacă n-ar trebui să ureze și el pace bătrânului evreu. Dar probabil din punct de vedere social ar însemna să facă o greșeală: Rămâi cu bine! zise el într-un târziu, considerând că va fi mai prudent să nu mai continue.

După ce ieșiră din prăvălie, Marcellus și Demetrius se uitară unul la altul întrebători și trecură de cealaltă parte a drumului, unde se vedea teatrul pustiu.

— Ce bătrân caraghios! zise Marcellus. Nu țin câtuși de puțin să-l revăd. Nu cumva o fi nebun.

— Dimpotrivă, răspunse Demetrius. Este un bătrân înțelept.

— Ești de părere că aș săvârși o greșeală dacă mâine aș trece din nou pe la el?

— Da, stăpâne! Va fi mai bine ca acum să uiți ce s-a întâmplat.

— La urma urmelor nu e nevoie să mai vorbesc despre ceea ce s-a întâmplat la Ierusalim. I-aș putea răspunde fără nici un înconjur că nu doresc să mai discut această chestiune. Felul în care vorbea îți făcea impresia că are intenția să repete declarația ce o va face ziua următoare: Cred că în felul acesta nu va mai avea motive să stăruiască.

— Da, stăpâne, nu va mai avea motive, încuviință Demetrius, dar cu toate acestea el va găsi motive. Beniamin nu este omul care ar putea să renunțe atât de ușor.

Își continuă drumul pe lespezile printre care crescuse iarba și, după ce ajunseră pe estradă, Marcellus întrebă:

— Spune, Demetrius, ești informat despre datinile și obiceiurile acestor evrei?

— Despre obiceiurile lor știu foarte puține amănunte, stăpâne.

— Bătrânul Beniamin mi-a spus : „Pacea să fie cu tine!”. Ce ar fi trebuit să-i răspund? Există o formulă anume în scopul acesta?

— Cred că formula „Rămâi cu bine” este corectă, răspunse Demetrius.

— Pe aceasta am întrebuițat-o și eu! ripostă Marcellus, care păru c-a început să se gândească la altceva.

— Da, stăpâne, încuviință Demetrius, ferindu-se să revină asupra reminiscentelor dureroase ce-l preocupau.

Se întoarseră din nou spre intrarea teatrului.

— M-ar interesa să aflu ce știe bătrânul acesta despre Galileea, zise Marcellus îngândurat.

— Vă va spune mâine.

— Bine, dar eu n-am intenția ca mâine să merg din nou la el! Nu vreau să mai discut despre această chestiune. Vreau să-mi alung pentru totdeauna din minte întâmplarea aceasta!

— Este o hotărâre cum nu se poate mai înțeleaptă! încuviință Demetrius.

Această hotărâre categorică păru că se confirmă imediat. După ce ieșiră din clădirea Teatrului Dionysos și trecură prin *agora*, Marcellus se opri în fața tarabelor, ca să schimbe câteva cuvinte cu fetele venite de la țară și să împartă dinari de aramă copiilor speriați care se adunaseră împrejurul lor. Apoi urcară Colina lui Marte și petrecură un ceas în acest loc sacru, unde marii bărbați ai Eladei erau așezați în atitudini împietrite.

Apucând pe o alee lăturalnică, Marcellus se așeză pe o bancă de marmură, iar Demetrius se opri la o mică distanță. Amândoi păreau îngândurați. După un timp de tăcere, Marcellus ridică mâna și-i făcu semn spre busturile mutilate.

— Demetrius, începu el, adăneauri m-am gândit că între aceștia nu există nici un războinic. Voi grecii sunteți buni luptători când este vorba despre așa ceva; dar eroii care au fost eternizați în marmură și se găsesc în grădinile voastre publice sunt oameni pașnici. Ia gândește-te la Forul din Roma. Acolo vezi pe Sylla, Antoniu, Scipio, Camillus, Iuliu, August... toți cu coifuri pe cap, cu platoșă și încinși cu paloșul! Dar uită-te la șirul acesta de greci care urcă spre culmea colinei! Socrate, Epicur, Herodot, Solon, Aristotel, Polibiu! Între aceștia nu există nici un războinic.!

— Așa este... dar toți par că s-au întors din război! răspunse Demetrius în glumă.

— Da... aceasta este o faptă pe care am săvârșit-o *noi!* declară Marcellus nemulțumit. Bravele noastre legiuni romane formate dintr-o adunătură de ignoranți! Câteva clipe rămase îngândurat, apoi continuă cutremurat de revoltă: Ascultă, Demetrius, să fie afurisiți toți cei care poartă război împotriva monumentelor! Prezentul poate fi al romanilor, datorită cuceririlor prin forță, dar trecutul nu poate să le aparțină lor. O națiune care poartă război împotriva istoriei altei națiuni nu merită decât dispreț și este formată dintr-o adunătură de lași. Cred că nu a fost nevoie de prea mult curaj pentru a veni pe această colină ca să retezi urechile lui Pericle! Fac prinsoare că

nespălatul vandal care a venit aici ca să-și ascută paloșul de nasul lui Hipocrat n-a știut nici să citească și nici să scrie. Ar fi imposibil ca o națiune să aibă simțul demnității când ea nu respectă cuvântul și opera oamenilor de geniu care a dat acestei lumi toată înțelepciunea și frumusețea pe care o stăpânește astăzi!

Se ridică în picioare cutremurat de indignare și, trecând pe cealaltă parte a aleii, se opri în fața bustului lui Platon.

— Bărbatul acesta, de pildă, nu are naționalitate și nu are nici patrie. Nu aparține nici unei rase. Nici o țară din lumea aceasta nu poate afirma că-i aparține ei și nu poate nici să-l distrugă! Marcellus se opri pe neașteptate în mijlocul acestei perorații și o clipă nu mai zise nimic; apoi se întoarse spre Demetrius și-l privi în lumina ochilor.

— Îți aduci aminte, Demetrius, de vorbele pe care le-a spus galileeanul acela despre el însuși?

— Da, îmi aduc, răspunse Demetrius și dădu din cap. Spunea că împărăția lui nu este din această lume. Dar nimeni n-a înțeles ce vrea să spună.

— S-ar putea, continuă Marcellus cu glasul visător, ca într-o bună zi să-i ridice și lui un monument ca acesta al lui Platon... Haide, să plecăm! Ai uitat c-am luat hotărârea ca astăzi să fim veseli! Dar în realitate am început să aiurim ca niște bătrâni filosofi.

Se făcuse târziu până când să ajungă din nou la han. Când clădirea apăru în fața lor, Marcellus declară că va fi obligat să facă o vizită familiei Eupolis.

— Ar fi trebuit să merg la ei mai demult. Pe toți zeii, îmi vine să cred că n-am mai văzut pe nici unul dintre ei din seara când am sosit în casa lor.

— Vor fi foarte mulțumiți să te vadă, stăpâne. S-au interesat de nenumărate ori de starea în care te găsești, răspunse Demetrius.

— Mă voi opri la ei, declară Marcellus categoric. Intră în apartamentul nostru și voi veni și eu imediat.

După ce se despărțiră, Demetrius își zise că această revedere, după o intermitență atât de îndelungată, va fi foarte interesantă pentru membrii familiei Eupolis. Probabil Theodosia va simți nevoia să-i povestească și lui ce s-a întâmplat.

Pe urmă se întrebă ce-și va închipui despre el însuși după această vizită, mai ales că-i mărturisise toate spaimile lui în legătură cu starea în care fusese stăpânul său. Dar acum Marcellus, despre care își

închipuiau că trebuie să fie în camera lui copleșit de deznădejde, se ducea la ei să-i vadă, ca și când niciodată în viața lui n-ar fi avut pricină să-și facă gânduri negre. Nu cumva Theodosia își va închipui că toată povestea pe care i-a debitat-o a fost o născocire a lui proprie? Dar nu se poate să-și închipuie așa ceva! Nimeni n-ar fi în stare să născocească o astfel de întâmplare.

Puțin după aceea unul dintre sclavii de la bucătărie veni să-l anunțe că tribunul va cina împreună cu familia. Ieșind în peristilul casei, Demetrius zâmbi mulțumit și se întrebă despre ce vor putea vorbi în timpul cinei. Presimțea că în această împrejurare va fi nevoie și de oarecare tact.

Dimineața următoare, Marcellus îmbracă o tunică grosolană și se așternu la lucru, în fața mesei de modelat, ca orice sculptor de profesie. Demetrius se învârti în apropierea lui pentru a-i fi de folos, până în momentul când își dădu seama că astăzi stăpânul său nu-i va cere altceva decât cel mult să stea liniștit sau să plece de acasă. Îi ceru deci voie să plece la plimbare.

Theodosia așezase o țință vopsită în culori vii în apropierea zidului și începuse să tragă cu arcul spre ea de la depărtare de un stadiu. Arăta foarte drăguță în tunica ei cu mâneci scurte și cu o șuviță de păr negru scăpată de sub banda roșie cu care se legase împrejurul frunții. După ce se mai apropie, Demetrius rămase mirat văzând-o că întrebuițează un arc destinat numai pentru bărbați, dar, deși nu-l întindea în întregime, săgețile ei se înfingeau răbufnind puternic în țință, ceea ce dovedea o vigoare neobișnuită pentru o fată de seama ei. Tot așa săgețile erau bine îndreptate. Demetrius își zise că Theodosia, dacă ar fi căutat anume, putea provoca accidente grave cu săgețile acestea care aveau vârful de os.

Fata îi zâmbi și-l întrebă dacă are să-i dea vreo indicație. Vorbele ei le interpretă drept încurajare pentru a se apropia de ea, dar pentru a nu da ocazia la nemulțumiri, Demetrius se opri în mijlocul aleii prunduite.

— Cred că tragi foarte bine la țință și rezultatul este foarte bun, răspunse el. Sunt convins că nu ai nevoie de nimeni care să-ți dea lecții.

Se aprinse ușor la obraz și scoase o nouă săgeată din tolba proptită de zid. Demetrius își dete seama că fata a rămas nemulțumită de vorbele lui, așa că nu mai ținu socoteală de urmări și se îndreptă spre ea.

— Nu cumva ești prea ocupat pentru a putea sta de vorbă cu mine? întrebă fata fără să se uite la el.

— Tocmai mă gândeam să-ți fac această propunere, zise Demetrius. Dar după cum bine știi, aici nu se poate să stăm de vorbă.

Săgeata plecă din arc susurând și se înfipse în țintă.

— În cazul acesta, zise Theodosia, ne vom întâlni tot acolo unde ne-am întâlnit și rândul trecut.

Demetrius plecă repede și făcu un mare ocol pentru a ajunge în grădina templului. Fără îndoială hierofanții erau ocupați cu îndeletnicirile lor obișnuite, căci prin apropiere nu se vedea nimeni. Inima începu să-i bată mai repede când văzu pe Theodosia eă se apropie. Constatarea că este tratat de această fată ca un egal era o senzație cu totul nouă, pe care nu știa cum ar fi trebuit s-o interpreteze. Avea nevoie și dorea prietenia Theodosiei, dar care ar fi fost felul cel mai indicat pentru a primi această prietenie pe care ea i-o oferise? Nu va avea oare nemulțumiri din pricina acestor întâlniri cu un sclav ca el? Rămânea să constate dacă această prietenie reprezintă o onoare sau numai riscul de a o compromite.

Theodosia se așeză lângă el fără să-l mai salute și-l examinează de aproape, așa că-i putu vedea scăpărările aurii în adâncul ochilor negri.

— Spune-mi ce s-a întâmplat în timpul cinei? întrebă el repede, ca să poată scăpa cât mai curând de această preocupare.

— A fost ceva cu totul neobișnuit, nu-i așa? În întrebarea ei nu se simți nici un fel de malițiozitate: Am putut constata că este complet vindecat.

Demetrius dădu din cap.

— Mi-am zis că poate-ți vei închipui despre mine că toată întâmplarea pe care ți-am povestit-o a fost născocită de mine. Nu te-aș fi condamnat deloc.

— Dimpotrivă, Demetrius, am crezut tot ce mi-ai spus și mai cred și acum. A intervenit ceva. S-a întâmplat ceva extrem de important.

— Este adevărat. În timpul absenței mele de acasă a descoperit cămașa și s-a apropiat de ea, fiind în altă stare sufletească. Imediat ce a pus mâna pe ea, oroarea ce l-a obsedat l-a părăsit. Noaptea trecută a dormit bine. Astăzi s-a purtat exact cum se purtase înainte de accidentul pe care l-a avut. Cred că acum este pe deplin vindecat. Dar nu încerc câtuși de puțin să înțeleg motivul acestei vindecări.

— Firește... toată ziua nu m-am gândit la altceva decât la asta, recunosc Theodosia. În cazul când el a suferit din cauza acestei

cămăși, atunci nu mai încapă nici o îndoială că tot ea l-a vindecat în momentul când a văzut-o din nou sub un alt aspect. S-ar putea ca acesta să fie adevărul. Eu în fiecare seară îmi însemnez câteva lucruri de care vreau să-mi aduc aminte. Dacă s-ar întâmpla ca cineva să citească o pagină din aceste însemnări, unde mă simt fericită și mă bucur de viață, și-ar face cu totul altă imagine despre mine dacă ar citi și pagina următoare a papirusului, unde va constata că sunt o fată cinică, stoică, indiferentă și cu sufletul plin de amărăciune. Tu și Marcellus ați avut o mulțime de amintiri în legătură cu această cămașă. Ale tale au fost triste, dar n-au avut nici o urmare; ale lui Marcellus au avut efecte dureroase asupra lui.

Se opri și se uită la el pentru a constata dacă este de acord cu această concluzie. Demetrius dădu din cap ca s-o îndemne să continue.

— Mi-ai spus că acest Iisus i-a iertat pe toți pentru faptele lor și că Marcellus a fost profund impresionat de cuvintele lui. Probabil când a pus din nou mâna pe cămașa lui, impresia pe care i-a făcut-o a fost atât de puternică, încât a uitat de toate remușcările ce l-au chinuit. Nu ești de părere că această presupunere este destul de întemeiată?

— Da... dar eu cred că, după primul șoc pricinuit de contactul cu ea, această revelație care l-a scăpat de obsesia ce l-a chinuit ar fi trebuit să-l lase într-o anumită stare de exaltare. Este adevărat că un timp după aceea mi s-a părut extaziat, dar starea aceasta a fost de scurtă durată. În timpul zilei de ieri s-a purtat ca și când nu și-ar mai fi adus aminte că până acum nu s-a simțit bine.

— S-ar putea ca el să-și ascundă emoțiile, zise Theodosia. Probabil el se simte mult mai impresionat decât îți închipui.

— Nu are nici un motiv să se ferească de mine. A fost atât de adânc impresionat de această întâmplare, încât alaltăseară aproape s-a indignat în momentul când am încercat să i-o explic cu argumente logice.

— Probabil din cauza asta nu vrea să mai discute despre ea. Își închipuie că problema aceasta este prea complicată pentru voi doi, așa că se ferește să mai vorbească despre ea. Spui că în primul moment a fost extaziat, dar după aceea s-a purtat ca și când n-ar fi intervenit nimic. Eu cred că procedeul acesta este foarte firesc. Nu se poate să trăiești mereu pe culmile munților.

Privirile Theodosiei rătăciră în depărtări și glasul îi deveni melancolic.

— Într-un rând când mă simțeam neobișnuit de tristă și abătută, mătușa mea Ino mi-a spus că viața este întocmai ca un drum pe care-l faci pe jos, la mari depărtări; în lungul câmpiilor întinse drumul este ușor și banal; dar când începi să urci coastele munților devine mai greu, și după ce ai ajuns pe culme, în fața ochilor ți se așterne o priveliște măreață - te simți exaltat și ochii ți se umplu de lacrimi - îți vine să cânti și ai vrea să ai aripi! Dar nu poți întârzia pe culme, căci trebuie să-ți continui drumul, și începi să cobori pe cealaltă parte, dar ești atât de adânc preocupat de primejdia prăpastiei de la picioarele tale, încât uiți cu totul de mulțumirea ce ai avut-o în timpul cât te-ai oprit pe culme.

— Cât de frumos ai încercat să explici această senzație, Theodosia, zise Demetrius cu glasul blând.

— Eu vorbeam despre explicațiile pe care mi le-a dat mătușa Ino.

— Îmi pare rău c-ai avut momente de singurătate și deprimare! zise Demetrius și, fără să-și dea seama de gestul pe care-l face, ridică mâna și-și pipăi cicatricea albă ce se vedea pe sfârcul urechii lui. Nu mi-aș fi închipuit c-ai putea să fii tristă. Vrei să-mi vorbești despre asta.

Ochii ei urmăriseră cu toată atenția gestul pe care-l făcuse.

— Nu toți sclavii își au sfârcul urechii despicat, zise ea îngândurată. Situația în care te găsești este tragică. De asta pot să-mi dau și eu seama. În lumea aceasta este o mare nedreptate când un bărbat ca tine este obligat să trăiască în calitate de sclav. Dar, când stai să judeci bine, oare între situația de sclav și situația în care mă găsesc eu este atât de mare deosebire? Eu sunt fiica unui hangiu. Cât despre dumneata, Demetrius, cred că n-are nici o importanță c-ai fost crescut într-o casă de oameni prosperi care ți-au împărtășit o educație aleasă, de vreme ce s-au găsit câțiva scelerați care te-au dus în sclavie, prin urmare iată realitatea! Urmez eu la rând. Deși părintele meu este un bărbat integru, cunoscător al clasicilor și al tuturor artelor, un bărbat respectat de concetățenii săi ca și părintele său Giorgios, este totuși un hangiu. Probabil situația mea ar fi fost mult mai plăcută dacă nu m-ar fi obișnuit să-mi fie dragi lucrurile care sunt mai presus de situația noastră.

— Bine, Theodosia, toate acestea sunt privilegiile care contribuie și ele cu ceva la semnificația vieții pe care o duci, zise Demetrius ca s-o îmbuneze. Ai atâtea motive ca să te simți mulțumită: cărțile, muzica, tițerețea exuberantă, veșmintele frumoase...

— N-am unde mă duce ca să îmbrac veșmintele acestea frumoase, răspunse ea cu amărăciune, și tinerețea mea exuberantă nu-mi poate folosi la nimic. Dacă fiica unui hangiu vrea să se simtă mulțumită, va trebui să se conformeze tradițiilor. Trebuie să fie gălăgioasă, îndrăzneată și să nu se sperie de meschinării. În cazul acesta se va putea împrieteni cu tineri din clasa ei socială. Ascultă, Demetrius, uneori încep să cred că nu voi fi în stare să mai suport, zise ea și ochii i se tulburară de lacrimi.

Își trecu brațul împrejurul mijlocului ei și rămaseră vreme îndelungată fără să-și mai spună nimic. Apoi fata își îndreptă trupul și se uită la el cu ochii treji.

— De ce nu încerci să evadezi? întrebă ea cu glasul în șoaptă. Dacă aș fi bărbat, eu aș evada.

— Unde te-ai duce? întrebă el și zâmbi îngăduitor.

Theodosia făcu un gest care ar fi vrut să-i dea să înțeleagă că amănuntul acesta este de o importanță secundară.

— În orice parte, murmură ea abătută. Probabil în Sicilia. Se spune că Sicilia este o țară foarte frumoasă.

— Sicilia este o țară de tâlhari și de ucigași. Trebuie să știi, Theodosia, că viața în țările frumoase este mult mai grea decât în alte părți de lume. Singurele locuri - după câte știu eu - unde poți trăi în liniște sunt regiunile aride, unde nu crește nimic și unde pe nimeni nu-l aduce cupiditatea.

— De ce nu la Damasc? Într-un rând mi-ai pomenit despre localitatea aceasta; îți mai aduci aminte?

— În localitatea aceea aș muri de urât.

— Ai putea să mă iei și pe mine, zise fata și începu să râdă, pentru a-i da să înțeleagă c-a fost o glumă, dar curând după aceea tăcură din nou. Trezindu-se din adâncul gândurilor, Theodosia se ridică în picioare și netezindu-și banda de pe frunte îi spuse că va trebui să plece.

Demetrius se ridică și se uită după ea cum se îndepărtează cu mișcări grațioase, apoi dădu drum slobod gândurilor sale. Începuse să se îndrăgostească de Theodosia și fata aceasta generoasă îi acordase prietenia și încrederea ei. Probabil va fi mult mai bine ca de aici înainte să evite aceste convorbiri intime dintre ei, dacă se va putea, fără s-o jignească. Era o fată fermecătoare și duioșia ei părea impresionantă. Libertatea cu care-i mărturisea toate gândurile și inocența purtărilor ei îl impresionau într-un fel cu totul neobișnuit.

Până acum devotamentul lui fusese dedicat în întregime numai Luciei. Astăzi, când se gândea la ea, Lucia îi făcea aceeași impresie ca și o relievă. Theodosia era aici lângă el, dar nu va abuza de încrederea și singurătatea ei. N-avea nici un mijloc ca s-o ajute. Erau amândoi destul de mâhniți, fără să-și mai facă unul altuia făgăduieli pe care nu le vor putea respecta. El era sclav, dar nu tâlhar.

Era încă foarte devreme și n-avea nimic special de făcut; Marcellus n-avea nevoie de prezența lui. Probabil nu dorea să fie reținut de nimeni în timpul cât făcea încercări cu lutul de modelat; în același timp era tot atât de probabil că avea nevoie de singurătate pentru a-și putea formula în liniște teoriile preconcepute despre fenomenele supranaturale.

Ieșind din grădina templului, Demetrius coborî în jos pe strada care devenea din ce în ce mai zgomotoasă pe măsură ce se apropia de *agora*. Traversă piața imensă, savurând variata aromă a produselor rurale: pepeni pârguiți, alune prăjite și napi coți; de aici ajunse în mijlocul unui grup de oameni și se opri ca să asculte diversele limbi pe care le vorbeau, apoi se apropie de un bard rătăcitor fără vedere, care cânta alături de câinele său credincios; ceva mai încolo, sub porticulul unui teatru părăsit, văzu un ghicitor împrejurul căruia se adunaseră curioșii; când dădu să plece din nou, fu trântit de pe trotuar de un legionar amețit, care avea nevoie de mult loc pentru a putea trece cu încărcătura de vin ce o avea în pânțele. Nu știa ce să mai facă înaintea de a se întoarce acasă.

Își aduse aminte c-ar putea inventa un pretext oarecare pentru a vizita pe bătrânul Beniamin. Cumpără un coșuleț de smochine coapte și se îndreptă spre casa țesătorului; după ce ajunse, se opri alături de masa de lucru a bătrânului.

— Prin urmare el a luat hotărârea să nu vină? întrebă Beniamin, fără să ridice privirea de pe lucrul cu care era ocupat. Ai venit prea devreme. Încă n-am terminat. După cum vezi, chiar acum lucrez la cămașa aceea.

— N-am venit după cămașă, zise Demetrius și-i întinse coșulețul cu smochine. Ziua e lungă și n-am nimic de lucru, așa c-am ieșit să mă plimb. Nu vrei câteva smochine?

Beniamin îi făcu semn să pună coșulețul pe masă în apropierea lui, apoi luă o smochină și o mestecă încet, fără să ridice privirea. Peste câteva clipe înghiți, ca să poată vorbi:

— Te pomenești că te-ai gândit: „Ia să duc câteva smochine ovreiului aceluia bătrân și morăcănos”, sau ți-ai zis: „Aș vrea să pun bătrânului Beniamin câteva întrebări; îi voi duce coșulețul acesta de smochine, așa că-și va închipui c-am trecut pe la el din întâmplare, și i-am adus fructele acestea numai ca să-i fac plăcere?”

— Smochinele acestea sunt foarte bune, zise Demetrius.

— Sigur că sunt, declară Beniamin și întinse mâna ca să-și mai ia una. Ia și dumneata, îl pofti el cu gura plină. De ce n-ai fost de acord ca astăzi să vină din nou la mine să stăm de vorbă? Te temeai că voi stărui să-mi vorbească despre bietul evreu care a murit răstignit. La urma urmei de ce să nu vorbească? Fără îndoială un tânăr și mândru roman nu poate să se teamă de întrebările pe care i le-ar pune un bătrân țesător - pe deasupra un țesător evreu - aici în orașul Atena, care este într-o țară cucerită?

— Cred că este cazul ca răspunsul la această întrebare să ți-l dea chiar stăpânul meu. Nu mi-a spus că sunt slobod să vorbesc cu dumneata despre această chestiune, zise Demetrius.

— Admit că spui adevărul, dar și dintr-însul numai foarte puțin, zise bătrânul și zâmbi. N-aș putea afirma că ești exagerat de amabil. Dar la urma urmelor de ce să nu vorbim împreună cu toată sinceritatea? Ai venit la mine ca să mă întrebi ceva. Haide, întrebă-mă! Pe urmă te voi întreba și eu. Ne vom pune întrebările pe față și vom da răspuns pentru răspuns. Crezi că felul acesta de a proceda nu este destul de echitabil?

— Mi se pare că n-am înțeles tocmai bine despre ce este vorba, răspunse Demetrius evaziv.

— De... în primul rând am constatat ieri că, în momentul când ți-ai dat seama că eu sunt informat despre ceea ce s-a petrecut la Ierusalim în săptămâna Paștilor, ai rămas mirat. Bănuiesc că acum ai vrea să afli în ce măsură sunt informat despre ceea ce s-a întâmplat acolo. Sunt dispus să te luminez, cu condiția să-mi răspunzi mai întâi la câteva întrebări pe care ți le voi pune eu. Beniamin ridică privirea și se uită la el cu înțeles, apoi zâmbi. În primul rând îți voi pune una mai ușoară. Cred că la Ierusalim ai fost împreună cu stăpânul dumitale; spune-mi, ai avut ocazia să vezi pe galileeanul care a fost răstignit?

— Da, l-am văzut, răspunse Demetrius fără să ezite.

— Foarte bine! Ce fel de om era? întrebă Beniamin și, lăsând lucrul din mână, își plecă trupul înainte și așteptă nerăbdător. Tu ești un tânăr prea inteligent pentru un sclav, dar mai ești și păgân.

Galileeanul acela avea ceva, anumite însușiri care să-l deosebească de ceilalți oameni? Ai reușit să te apropii de el? L-ai auzit vorbind?

— Pe galileean l-am văzut pentru prima dată în dimineața zilei când am intrat în Ierusalim. Se îndrepta spre oraș, însoțit de o mare mulțime de oameni. Nu mi-am dat seama tocmai limpede de ceea ce se petrece, deoarece eu nu înțelegeam limba pe care o vorbeau; dar mi s-a spus că mulțimea aceea de oameni veniți de la țară voiau să-l proclame rege al lor. Toți strigau: „Mesia! Mesia!” Mi s-a spus că oamenii aceștia așteaptă mereu ca să se ivească un erou pentru a-i elibera din sclavia politică și că acest erou va fi *Mesia*. Astfel mulțimea care-l însoțea striga Mesia și așternea în calea lui crengi de palmieri și de laur, ca și când ar fi fost regele lor.

Beniamin îl asculta cu atenție și gura cu buzele subțiri și îmbătrânite îi rămăsese deschisă.

— Continuă! îl îndemnă el când văzu că Demetrius s-a oprit.

— Mi-am făcut loc printre oameni și am reușit să mă apropii de el, așa c-aș fi putut să-l ajung cu mâna. Trebuie să știi că mi s-a părut un bărbat impresionant, deși era îmbrăcat în haine simple...

— În veșmântul acesta? Întrebă Beniamin și ridică în mâna tremurândă cămașa și o arătă lui Demetrius, care dădu din cap și continuă.

— Se vedea destul de limpede că lui nu-i făcea plăcere cinstea pe care i-o atribuiam oamenii aceștia; ochii lui păreau îngândurați și triști, și felul în care se uita împrejurul său dovedea că se simte singur și părăsit de toată lumea.

— Huh! la stai o clipă, prietene. Beniamin se îndreptă spre polița pe care erau înșirate sulurile de papirus, alese unul dintre ele și găsi pasajul pe care-l căuta și-l citi cu glas adânc și stins: „...un bărbat al durerilor... care a cunoscut tristețea...” Vorbele acestea sunt ale profetului Isaia. Continuă te rog. L-ai auzit vorbind?

— Nu l-am auzit... în ziua aceea nu l-am auzit.

— Ooo! Va să zică l-ai revăzut?

— Da, l-am revăzut la câteva zile după aceea... când în pretoriul palatului a fost judecat pentru trădare.

— Ai fost și tu acolo?

Demetrius dădu din cap.

— Cum s-a purtat în fața procuratorului? A spus că este nevinovat și și-a cerut iertare? Întrebă Beniamin.

— Nu; era foarte liniștit. N-am putut înțelege ce a răspuns, dar și-a primit osânda fără să protesteze.

Cu mâinile tremurânde bătrânul Beniamin îi întinse vechiul său pergament:

— Ascultă, prietene! Și întâmplarea aceasta face parte din profeția lui Isaia: „A fost învinuit și biciuit, dar nici n-a deschis gura ca să se apere”, zise țesătorul și se uită la el.

— De vorbit a vorbit, declară Demetrius, care începu să-și aducă aminte, dar foarte liniștit și cu toată încrederea; atitudinea aceasta a lui a părut și ea neobișnuită, deoarece fusese biciuit crunt.

Beniamin începu din nou să citească din pergamentul său cu glasul tremurat: „A fost biciuit pentru păcatele noastre... și datorită suferințelor lui noi ne-am mântuit”.

— Ale cui păcate... ale evreilor? întrebă Demetrius mirat.

— Isaia a fost un profet al evreilor, prietene, răspunse Beniamin și el a prorocit sosirea unui Mesia evreu.

— Prin urmare, suferințele acestui Mesia nu interesează pe alte neamuri? stăruie Demetrius. În cazul când acesta ar fi adevărul, atunci eu nu cred că Iisus a fost Mesia! Înainte de a muri, el a iertat pe legionarii romani care-l pironiseră pe cruce!

Beniamin tresări și ridică privirea spre el.

— Cum se face că tu ai aflat vorbele acestea? întrebă el.

— Mi le-au repetat cei care au fost în apropierea lui, declară Demetrius. Toți cei dimprejurul crucii le-au putut auzi.

— Faptul acesta mi se pare cu totul neobișnuit! murmură Beniamin. Dar numaidecât după aceea se trezi din adâncul gândurilor ce-l copleșiseră și adăugă: Acum n-ai decât să mă întrebi ceea ce te interesează!

— Cred că mi-ai și răspuns la întrebările pe care voiam să ți le pun. Mi-am închipuit că vei putea să-mi spui ceva în legătură cu Mesia și mi-ai spus. În conformitate cu ceea ce se spune în scripturi, el trebuia să apară în calitate de erou al poporului evreiesc. Dar bărbatul pe care l-am văzut eu nu părea dispus să devină eroul celor care-l aclamau. Am constatat că el a rămas profund mâhnit când a văzut oamenii dimprejurul lui că stăruie să devină regele lor. În fața judecății a declarat că el are o împărăție, dar împărăția lui nu face parte din lumea aceasta.

— Dar din care face parte... dacă nu din aceasta? se răsti bătrânul Beniamin.

— Tu ești cu mult mai înțelept decât mine. Prin urmare, dacă tu nu știi, ar fi zadarnic să-ți închipui că un sclav, care este și păgân, ar putea să-ți dea vreo explicație, zise Demetrius.

— Ai devenit sarcastic, tânărul meu prieten.

— Dimpotrivă, sunt cât se poate de sincer, dar mă simt și dezorientat. Cred că pe acest Iisus *il interesa toată lumea!* Și că era mahnit din cauza *sortii tuturor oamenilor!* Demetrius se opri și murmură cu sfială: Probabil mi-am îngăduit să vorbesc fără nici o sfială!

— Ai tot dreptul să vorbești în felul acesta, încuviință Beniamin. Eu sunt evreu, dar cred că Dumnezeu nostru este părinte al tuturor oamenilor. Prin urmare se poate foarte bine ca atunci când va apărea Mesia - pentru a domni asupra evreilor - el va face dreptate pentru toți.

— Mi-ar plăcea să pot studia și eu aceste vechi profeții, zise Demetrius.

— La urma urmelor, de ce să nu le studiezi, răspuse Beniamin și ridică din umeri. Sunt aici la îndemână. Ești om inteligent. Timp ai de ajuns și de lucru ai foarte puțin; încearcă și le citește!

— Cum să le citeșc?

— Aș putea să te ajut și eu, răspuse Beniamin prevenitor. Apoi își trecu picioarele peste marginea mesei și se ridică: Te rog să mă ierți, adăugă el fără nici o legătură cu ceea ce vorbisera până acum: A sosit vremea să-mi pregătesc mâncarea de amiază. Apoi, fără să-și ia rămas bun și fără să-i mai spună ceva, se apropie de ușa din fundul prăvăliei și dispăru.

Probabil Beniamin terminase cu lucrul pentru ziua aceasta, deoarece masa cea mare din mijlocul atelierului era neocupată. O ușă din colțul cel mai îndepărtat, pe care Marcellus n-o văzuse prima dată când intrase în atelier, fiind în dosul războiului celui mare, sta acum larg deschisă. Marcellus se apropie numai de ea.

Tocmai contrar aspectului din atelier, unde toate păreau valvârtej. locuința lui Beniamin, deși simplă, era mobilată cu gust. Covorul de culoare portocalie întins pe jos era foarte frumos. Avea trei scaune confortabile și câteva taburete, un așternut pe care erau o pereche de coburi de păr de cămilă care țineau loc de perne și un dulap încins cu cercuri de metal; pe ambele părți ale ferestrei erau rafturi adânci, pline de suluri de pergament.

O altă ușă, care era în fața celei pe unde intrase, da într-o curte pavată cu lespezi. Traversă camera, închipuindu-și că bătrânul îl așteaptă în curte. Rămase mirat văzându-l cât pare de înalt în levita lui lungă de culoare neagră și în cap cu tichia din care atârna un ciucure. Începuse să aștearnă masa în peristilul acoperit cu vrejuri de viță.

— Sper că n-am venit la vreme nepotrivită, începuse Marcellus.

— În Atena nimeni nu poate sosi la vreme nepotrivită când se întâmplă să treacă pragul unei uși deschise. Ești binevenit! zise el și-i arătă un scaun din apropierea mesei, acoperit cu un covor, apoi luă de pe o tavă două cupe de argint și le așeză pe masă.

— Nu știam că locuiești în aceeași casă în care ai atelierul, zise Marcellus, neștiind ce i-ar putea spune.

— Locuiesc aici din două motive, răspuse Beniamin după ce puse un cuțit alături de pâinea de orz. Este mult mai comod și mult mai prudent. În orașul acesta nimeni nu-și părăsește prăvălia fără să fie păzită.

— Tot așa și în celelalte orașe pe care le cunosc, ripostă Marcellus.

— Care anume? întrebă Beniamin și, ferind scaunul, se așeză în fața lui.

— De pildă Roma. Orașul acesta este plin de sclavi și toți sunt niște tâlhari care nu țin socoteală de dreptul la proprietate.

Beniamin începu să râdă cu glasul sugrumat.

— Sclavul este din fire prădalnic, zise el nepăsător. Îți vine în casă și pleacă cu cele mai bune sandale pe care le ai, deși singurul lucru pe care i l-ai luat este libertatea. Ridică cupa în mână și se înclină în fața lui Marcellus. Să bem în cinstea zilei când omul nu va mai fi proprietatea altui om?

— Cu toată plăcerea! răspuse Marcellus și, ridicând cupa la gură, constată că vinul este foarte gustos. Părintele meu spune că va veni vremea când Roma va plăti foarte scump faptul c-a adus oamenii la sclavie cu puterea armelor.

— El nu este de acord cu sclavia? În cazul acesta presupun că în casa lui nu se găsesc sclavi?

Beniamin părea preocupat de tăiatul feliilor de pâine. Marcellus se aprinse la obraz când auzi vorbele lui cu înțeles.

— Dacă s-ar da un edict pentru abolirea sclaviei, tatăl meu ar fi printre cei dintâi care l-ar aproba. Evident, în situația actuală...

— Firește, tatăl dumitale știe că măsura aceasta este nedreaptă, adăugă Beniamin. Dar ceilalți din aceeași castă socială o practică. Prin urmare este de părere că e mult mai bine să fie nedrept decât excentric.

— Dacă îmi dai voie să vorbesc în numele părintelui meu, interveni Marcellus, atunci îți voi spune că el n-a formulat până acum niciodată o astfel de teorie. Este un bărbat integru și generos. Sclavii din casa lui sunt bine tratați. În casa noastră probabil au hrană și adăpost mai bun...

— Sunt dispun să te cred, îl întrerupse Beniamin. Au mâncare mai multă decât ar putea avea dacă ar fi liberi. Evident, în această privință situația lor este identică cu a cailor și câinilor pe care-i aveți. Dar chestiunea se pune în felul următor: oare oamenii și dobitoacele fac parte din aceeași categorie? Nu există între ei nici o deosebire în ceea ce privește valoarea? Dacă poți cumpăra un măgar de povară cu zece drahme, iar un bărbat sănătos la trup poate fi obținut cu doi talanți de argint, deosebirea dintre valoarea lor este numai cantitativă? Din acest punct de vedere sclavia omenească reprezintă pentru mine un fel de oroare. Este o jignire a măreției spiritului omenească, căci dacă e să judeci pe orice om că este de aceeași calitate ca și un animal de povară, atunci nu mai există nici un fel de demnitate omenească. Eu, Beniamin, sunt convins că toți oamenii au fost creați după chipul și asemănarea lui Dumnezeu!

— Aceasta este o concepție iudaică?

--- Da, este!

— Evreii bogăți au și ei sclavi, nu-i așa? întrebă Marcellus ca și când nu l-ar fi interesat din cale-afară cum și în ce fel îi va răspunde Beniamin, dar acesta se uită la el cu toată atenția și păru că încearcă să se gândească la ceva.

— Ai pus degetul exact pe una dintre nemulțumirile noastre! exclamă el. Evreii mărturisesc că oamenii sunt creați după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Prin urmare Dumnezeu este părintele lor din punct de vedere spiritual. O astfel de afirmație poate avea valoare numai dacă admit că toți oamenii sunt fiii lui Dumnezeu. Fie că sunt toți... fie că nu este nici unul dintre ei! Eu, Beniamin, sunt de părere că toți sunt fiii lui Dumnezeu! În cazul acesta când voi robi un om, punându-l în rândul dobitoacelor din țarină, toate afirmațiile mele rămân fără valoare.

Marcellus își frânse pâinea și admise că nu este just ca un om să robească pe alt om. Nu este admisibil să înjosești pe un om, coborându-l atât de adânc să i se pară că nu este mai bun cu nimic decât un animal.

— Cât despre asta, declară Beniamin și făcu un gest cu mâna ca și când ar fi vrut să elimine această idee, nu cred că ai putea lua caracterul divin al unui sclav, chiar dacă îl cumperi și-l înhami la plug între un măgar și un bou. În această împrejurare el nu are dreptul să aleagă. Nu este el însuși care înjosește omenirea, ci cel care l-a cumpărat. Nimic nu-l oprește să creadă și după aceea că Dumnezeu este părintele său spiritual. Dumneata însă nu poți crede. Să luăm de pildă pe grecul acela frumos care te urmează în toate părțile. Sclavia nu l-a împiedicat să fie unul dintre fiii lui Dumnezeu, dacă vrea să se considere ca atare; dar robindu-l pe el te-ai apropiat de animale, deoarece aceasta este concepția dumitale despre valoarea omului.

— Eu nu sunt tocmai tare în filosofie, răspuse Marcellus cu indiferență. Probabil după ce voi petrece o bucată de vreme aici în Atena, plimbându-mă pe Colina lui Marte și urmărind păienjeniișul sofistic al...

— Vei reuși să legi nisipul cu o frânghie, îl întrerupse Beniamin pe același ton. Dar subiectul despre care vorbim noi este ceva mai mult decât o simplă teorie. Este o problemă de imediată actualitate: Să luăm de pildă marele Imperiu roman, care-și trimite armatele în toate părțile pentru a jefui și ingenunchea micile națiuni, pentru a duce în sclavie pe cei mai buni dintre fiii acestor înlănțuiți de butucii corăbiilor infecte, iar pe cei mai în vârstă să-i pună la muncă silnică pentru a putea plăti biruri nedrepte. Într-o bună zi imperiul roman se va prăbuși...

— Tatăl meu este de aceeași părere, interveni Marcellus. El afirmă că datorită sistemului sclaviei romanii încep să devină din zi în zi tot mai nepăsători, mai grași și mai trândavi și că va veni ziua...

— Da, va veni și ziua, dar nu din pricina asta, declară Beniamin. Romanii vor fi zdrobiți, dar nu din pricină că sunt prea grași, ci din pricină că și-au închipuit că toți oamenii sunt animale. Subjugând alte popoare, au renunțat la propria lor demnitate în calitate de oameni. Nu este de mirare că zeitățile romane au devenit subiectul de glumă și de batjocură al tuturor oamenilor care au cât de puțină minte. Ce nevoie mai aveți de zei dacă vă închipuiți că oamenii sunt ca vitele pe care le

poți duce de frânghie? Prin analogie, de ce să te gândești la zei când câinele dumitale nu se gândește la ei?

Beniamin făcu o pauză pentru a umple din nou cupele din fața lor. Se vedea că este emoționat, deoarece îi tremurau mâinile.

— Eu sunt evreu, dar asta nu înseamnă că religia altor popoare nu mă interesează. A fost o vreme când zeitățile dumnevoastră romane au fost privite cu respect. Pentru străbunii dumnevoastră Iovis a însemnat ceva. A venit apoi timpul când Iuliu Cezar a ajuns zeu; mult mai important decât Iovis. Și numai cei împilați au continuat să mai creadă în zeitățile clasice, în puterea cărora era răsăritul soarelui și ploile, care răsplăteau și pedepseau, care domoleau vânturile în calea marinarilor și dădeau rod viilor. Dar ia să-mi spui și mie, dacă-mi dai voie să te întreb, ce a determinat pe Cezar să-și bată joc de religia romană? Firește, asta s-a întâmplat în momentul când romanii au avut o forță militară destul de puternică pentru a subjuga alte neamuri, cumpărând și vânzând sclavi pe care-i duceau ca pe vite, în cirezi. Datorită acestui procedeu, au recunoscut că oamenii - inclusiv ei înșiși - nu au nici o asemănare cu Dumnezeu. Vanitosul și superbul Cezar a fost un zeu destul de corespunzător pentru ei în ziua când s-a decretat că toți oamenii sunt animale.

— Nu cred că s-a găsit vreun roman cu mintea întreagă care ar fi putut să admită că Iuliu Cezar a fost zeu, protestă Marcellus.

— În intimitatea sufletului său n-a admis, încuviință Beniamin. Cred că nici Cezar n-a crezut c-ar fi posibil așa ceva.

— Prin urmare ești de părere că, dacă romanii ar abolii sclavia, s-ar putea gândi cu mai mult respect la vechile zeități și că datorită cultului față de aceștia ar putea deveni mai nobili?

Beniamin începu să râdă sarcastic.

— Acest „dacă” face ca întrebarea dumitale să pară ridicolă!

— Întrucât mă privește pe mine, continuă Marcellus pe un ton din care se vedea că s-a plictisit de acest subiect, nu mă interesează zeii, fie că sunt clasici, fie că sunt contemporani.

— Cum îți explici existența universului? întrebă Beniamin.

— Nu mi-l explic deloc, răspunse Marcellus, și nici nu m-am gândit până acum că s-ar putea găsi cineva care să-mi pună o astfel de întrebare. Apoi, dându-și seama că riposta aceasta a lui este mai curând lipsită de politețe decât hazlie, adăugă repede: Aș fi dispus să cred în existența unei ființe supranaturale dacă cineva ar putea să se impună în această calitate. Prezența acesteia ar limpezi o mulțime de

enigme. Ieri spuneai că poporul din care faci parte - samaritenii - se închină în fața altarelor din munți. Poate aș fi eu dispus să procedez în felul acesta dacă nu-mi va cere nimeni să personific răsăritul soarelui și copacii.

— Noi nu personificăm obiectele ce le vedem împrejurul nostru, îi explică Beniamin. Credem într-un singur Dumnezeu - un duh - creator al tuturor lucrurilor.

— Am auzit undeva spunându-se, declară Marcellus îngândurat, că evreii așteaptă să apară un mare conducător, un erou și un rege, care-i va scăpa de robie și va întrona o pace durabilă. Samaritenii cred în apariția lui?

— Firește! răspunse Beniamin. Toți marii noștri profeți au prorocit venirea lui Mesia.

— De când îl așteptați să sosească?

— De multe secole.

— Și mai credeți și astăzi că va veni?

Beniamin își mângâie barba îngândurat.

— Credința aceasta uneori devine exuberantă și extatică, altă dată se domolește. În timpuri de restriște națională se vorbește foarte mult despre venirea lui Mesia. Când încep greutățile vieții și persecuțiile, evreii au încercat să găsească între ei înșiși pe câte cineva care să dea dovadă de puteri mesianice.

— Și până acum n-a găsit pe nimeni care să dispună de aceste puteri? întrebă Marcellus.

— Pe cel adevărat nu l-au găsit încă, răspunse Beniamin și păru că începe din nou să se gândească. Este un amănunt foarte ciudat continuă el. În vreme de lipsuri grele, când se simte nevoia de un conducător, poporul emoționat care nu știe încotro să mai apuce, nu aude decât glasurile stridente ale celor cărora nu le lipsește îndrăzneala și refuză să asculte glasul înțeleptului, care, fiind înțelept, prin firea lui însăși este sfios și cumpătat. Adevărul este că-am avut mulți pretendenți pentru rolul mesianic. Dar aceștia au apărut și au dispărut, întocmai ca meteorii.

— Dar cu toate aceste dezamăgiri evidente mai păstrați credința că Mesia va trebui să apară?

— Va apărea, murmură Beniamin. Evident, fiecare generație își închipuie că problemele ce i se pun sunt destul de grele pentru a justifica sosirea lui. Din ziua ocupației romane vechile profeții s-au

bucurat de un interes mereu în creștere în fața maselor. Până și templul părea că așteaptă apariția lui Mesia.

— Părea! exclamă Marcellus și ridică din sprâncene.

— Templul este foarte mulțumit de situația în care se găsește, murmură bătrânul. Imperiul roman stoarce vлага populației sărace, dar se ferește să supună la biruri grele pe preoți și pe cei bogați. Cred că cei care conduc templul s-ar simți stingheriți dacă ar apărea Mesia, deoarece el probabil ar introduce anumite schimbări.

Beniamin părea că vorbește numai pentru el însuși, deoarece nu se strădui să explice musafirului său la ce face aluzie.

— Probabil va alunga negustorii care vând săracilor animale de jertfă la prețuri exagerate? întrebă Marcellus fără să ezite.

— Cum se face că dumneata ești informat despre această ticăloșie?

— Despre asta s-a vorbit și la Ierusalim, răspunse Marcellus cu indiferență. Mi se pare că au fost anumite proteste în această privință.

— Anumite proteste? întrebă Beniamin, ridicând dintr-o sprânceană. Fără îndoială protestele au fost destul de energice pentru a putea fi auzite chiar de un roman care se găsea numai în trecere prin acel oraș. Ce ai făcut acolo, dacă-mi dai voie să te întreb?

— Am fost trimis cu o misiune oficială, răspunse Marcellus și, ridicându-se în picioare, își netezi faldurile togii. Dar îmi dau seama că nu trebuie să abuzez de ospitalitatea dumitale, sfârși el cu amabilitate. Ai fost extrem de binevoitor și-ți rămân îndatorat. Poți să-mi dai cămașa?

Beniamin ieși din cameră, dar se întoarse aproape imediat. În lumina domolită, Marcellus examinează cămașa pe care i-o aduse.

— Este reparată foarte bine, declară el. Nimenea n-ar putea bănui c-a fost sfâșiată.

— Afară de dumneata, îl întâmpină Beniamin cu glasul grav. Marcellus se feri din calea ochilor bătrânului care se uita la el. Petele acestea... am încercat să le șterg, dar n-am reușit. Nu mi-ai spus nimic despre acest biet evreu. Spuneai c-a fost un bărbat curajos și c-a murit din vina dușmanilor săi. Nu cumva a fost din Galileea?

— Cred că a fost, răspunse Marcellus și se frământă pe loc. Împături apoi cămașa și luând-o pe braț îi întinse mâna.

— Nu cumva l-a chemat Iisus? întrebă Beniamin în șoaptă.

— Da, acesta a fost numele lui, admise Marcellus fără să vrea. Cum se face că dumneata cunoști acest nume?

— Am aflat această întâmplare de la un vechi prieten cu numele Popygos, care este negustor de mirodenii. În săptămâna Paștilor el a fost la Ierusalim. Spune-mi, zise Beniamin, cum ai ajuns în stăpânirea acestei cămăși?

— Crezi că amănuntul acesta ar putea să aibă vreo importanță? întrebă Marcellus cu mândrie.

Beniamin se înclină umil și-și frecă mâinile una de alta.

— Te rog să mă ierți pentru curiozitatea mea, murmură el. Dar eu sunt om în vârstă și n-am pe nimeni, iar în orașul acesta sunt foarte departe de țara mea. Sulurile mele de pergament, care reprezintă istoria rasei mele și cuvintele marilor profeți, sunt pentru mine ca pâinea și sarea. Acestea reprezintă opaițul de la picioarele mele, care-mi luminează drumul. Acestea sunt moștenirea mea. Îndeletnicirea de toate zilele nu înseamnă nimic pentru mine. Îmi dă de lucru și-mi procură hrana cea de toate zilele; dar sufletul și viața mea stau ascunse și se hrănesc cu cuvântul scris, care este întocmai ca merele de aur dintr-o grădină de argint. Glasul lui Beniamin devenise extatic și obrazul lui îmbătrânit strălucea de mulțumire.

— Ești un om cu noroc, zise Marcellus. Îmi place și mie să citesc scrierile clasice rămase nouă de la marii înțelepți... Platon, Pitagora, Parmenide...

Beniamin zâmbi îngăduitor și clătină din cap.

— Da-da... datorită lucrărilor acestora ai învățat să citești, dar acestea nu te-au învățat cum trebuie să trăiești. Cei care vorbesc limba ebraică învață să înțeleagă cuvântul viu. Uite ce, dragă prietene, din toate aceste profeții se desprinde o nădejde. Într-o bună zi Mesia va apărea în fața oamenilor și va domni asupra lor. Numele lui va fi Mântuitorul cel adevărat și împărăția lui nu va avea sfârșit. Nu este hotărâtă o zi anume când va veni...dar cu toate acestea va veni! Prin urmare să nu te miri că mă interesez cu atâta nerăbdare de acest Iisus, despre care foarte multă lume a crezut că este Mesia.

— Mi-ar face plăcere să cunosc mai bine aceste profeții, zise Marcellus după ce rămase câteva clipe îngândurat.

— Și de ce adică să nu le cunoști? întrebă Beniamin și ochii lui adânci se luminară. Mie-mi face plăcere să mă gândesc la ele și ți le-aș explica cu dragă inimă, deși ar fi mult mai bine dacă le-ai putea citi singur.

— Limba ebraică este grea? întrebă Marcellus.

Beniamin zâmbi și ridică din umeri.

— De... nu este mult mai grea decât limba greacă, pe care constat că o vorbești foarte bine. Evident, este mult mai grea decât limba latină.

— De ce „evident”? ripostă Marcellus și încruntă din sprâncene.

— Te rog să mă ierți, se scuză Beniamin. Probabil limba greacă cere un efort mai mare, deoarece scriitorii greci... Bătrânul se opri și se uită la el cu sfială.

— Gândirea scriitorilor greci este mai adâncă, interveni Marcellus ca să-l ajute. Asta voiai să spui? Sunt de aceeași părere.

— N-am vrut să te jignesc, îngână Beniamin. Roma își are poezii, satiricii și eulogiștii ei. Cicero al dumneavoastră are multe studii interesante, dar puțin cam naive. Acestora le place să culegă flori, dar nu se avântă niciodată printre stele.

Beniamin luă un sul de pergament și-l întinse pe masă:

— Ascultă prietene! „Când mă uit la cer, faptă a mâinilor tale, la lună și la stelele pe care tu le-ai creat, mă întreb ce este omul ca să-ți poți aduce aminte de el?”.

— Cuvintele acestea mi se par pesimiste, deși sunt destul de întemeiate, îl întrerupse Marcellus.

— Ai răbdare, dă-mi voie să-ți citesc și ce urmează! stăruie Beniamin. „L-ai creat pe el ca să fie ceva mai prejos decât îngerii și i-ai făcut parte de cinste și măreție”. O, este atâta bogăție în înțelepciunea ebracică! Va trebui să te străduiești s-o cunoști.

— Deocamdată voi fi obligat să mă mulțumesc numai cu părțile alese, pe care din când în când vei avea bunăvoință să mi le explici, răspunse Marcellus. Acum am început să lucrez sculptură și preocuparea aceasta implică toată atenția mea. Apoi scoase o punguliță de mătase în care erau câteva piese de argint și o puse pe masă: Te rog să primești arginții aceștia pentru repararea cămășii pe care ți-am adus-o.

— Ți-am spus că nu vreau să fiu plătit pentru această reparație, declară Beniamin categoric.

— Atunci vei împărți acești bani săracilor, ripostă Marcellus.

— Îți mulțumesc! zise Beniamin și se înclină în fața lui. M-am gândit acum că dacă te interesează istoria evreilor - și ești prea ocupat pentru a învăța limba ebraică de-a dreptul - ai putea să îngădui ca sclavul tău grec pe care-l ai să vină la mine și să învețe. Aș fi foarte mulțumit să-l ajut, căci este om inteligent.

— Da, este adevărat că Demetrius este inteligent și ar putea învăța această limbă. Îmi dai voie să te întreb cum de ai făcut această constatare?

— A venit astăzi la mine și a întârziat vreme de un ceas.

— Nu mai spune! Și cu ce scop a venit la dumneata?

Beniamin ridică din umeri, dar nu-i răspunde la întrebare.

— A trecut pe aici și, neavând de lucru, a intrat la mine; mi-a adus un coșuleț de smochine și mi-a pus câteva întrebări.

— Ce fel de întrebări?

— Probabil îți va spune el dacă-l vei întreba, răspunde Beniamin. Dumneata ești stăpânul lui, nu-i așa?

— Gândurile lui nu le stăpânesc eu, ripostă Marcellus. Probabil ți-ai închipuit despre mine că sunt mai brutal decât sunt în realitate.

Bătrânul Beniamin zâmbi aproape binevoitor, clătină din cap și puse mâna uscată pe umărul lat al tribunului.

— Nu, fiule, eu nu-mi închipui că ești un om brutal, declară el cu blândețe. Din nenorocire ești reprezentantul unui sistem brutal. Dar probabil nu ai nici o vină din pricina asta.

— S-ar putea întâmpla ca în ziua când va apărea Mesia al dumneavoastră, va găsi o soluție și pentru această situație, răspunde Marcellus, care se simțea jignit de atitudinea bătrânului și de cuvintele pe care le pronunțase.

— Spune-mi, rogu-te, după răstignirea lui Iisus câtă vreme ai mai întârziat în Ierusalim, întrebă Beniamin, care-l însoți până în pragul uși.

— Am părăsit orașul dimineața următoare înainte de răsăritul soarelui și ne-am întors acasă, răspunde Marcellus.

— Ooo, exclamă Beniamin și-și mângâie barba albă. În cazul acesta n-ai mai auzit nimic... despre el?

— Ce puteam să mai aud? El murise.

— Murise - bătrânul păru că ezită - ești sigur că el murise?

— Da, sunt sigur! declară Marcellus.

— Ai fost de față? Ochii cavernoși ai lui Beniamin se îndreptară spre el ca și când ar fi așteptat un răspuns categoric, dar acesta părea că întârzie să vină.

— L-am văzut murind, încuviință Marcellus. I-au străpuns inima cu o sulită înainte de a-l coborî de pe cruce.

Spre mirarea lui văzu că obrazul încrețit al lui Beniamin se luminează de un zâmbet mulțumit.

— Îți mulțumesc, prietene! zise el încântat. Îți mulțumesc, pentru că mi-ai spus cuvintele acestea.

— Nu mi-am închipuit că dureroasele mele cuvinte ar putea să-ți pricinuiască o astfel de mulțumire, zise Marcellus speriat. Acest Iisus a fost un bărbat curajos care merita să trăiască. Totuși pari mulțumit de știrea că a murit pe cruce!

— Au umblat tot felul de vorbe! îi explică Benjamin. Un fel de zvonuri care spuneau că legionarii au plecat înainte de moartea lui și că pelerinii galileeanului l-ar fi coborât de pe cruce și l-ar fi readus la viață.

— De, din întâmplare eu știu că toate zvonurile acestea sunt minciuni! declară Marcellus categoric. Cei care l-au răstignit au fost destul de beți în ziua aceea, dar ei au ucis pe galileean și când au plecat el era mort! Acestea nu sunt vorbe pe care le-ași fi auzit de la alții. *Eu știu cu toată certitudinea!*

— Fiule, ceea ce-mi spui este foarte important, zise Benjamin cu glasul tremurând de emoție. Sunt mulțumit c-ai venit astăzi la mine! Sper că te voi vedea și de aici înainte destul de des. Apoi ridică mâna slăbită deasupra capului lui Marcellus: „Domnul Dumnezeu nostru să te binecuvânteze și să te păzească. Chipul lui să lumineze în calea ta și să-ți îndrepte pașii în drumurile ce le vei face. Ca cel fără de început să reverse darul său asupra ta și pacea să-ți fie dată ție”, psalmodie bătrânul.

Urmă o lungă tăcere înainte ca Marcellus să se miște. Se simți năucit și nu știa ce va trebui să facă: apoi se înclină respectuos în fața lui Benjamin și fără să mai zică nimic traversă prăvălia cu pași înceți și ieși în stradă asupra căreia coborâseră umbrele serii.

CAPITOLUL X

Acum, după ce Diana putea să se întoarcă de la Capri în orice moment, familia Gallio presimți că va fi nevoie să inventeze o explicație care să justifice plecarea neașteptată a lui Marcellus.

Fără îndoială Tiberiu aflase că *Vestris* a sosit, aducând pe Marcellus, care era cel mai important dintre călătorii care fuseseră pe

bord. Diana va fi nerăbdătoare să-l vadă și va avea toate motivele să creadă că tot atât de nerăbdător așteaptă și el întoarcerea ei la Roma.

Lucia era de părere să-i spună că Marcellus s-a întors acasă atât de bolnav, încât au crezut de cuviință că o schimbare a climei este imediat necesară, deși Diana probabil se va interesa de ce fel de boală suferă și se va întreba în ce măsură clima din Atena ar putea să fie preferabilă celei din Roma.

Cornelia propuse să-i răspundă că la Atena se găsesc medici mult mai buni decât la Roma. Probabil cu această explicație Diana se va simți mulțumită, dar în realitate o astfel de explicație n-avea nici un rost, de vreme ce toată lumea știa că cei mai buni medici din Atena au fost deportați la Roma.

— Nu se poate, interveni senatorul Gallio cu glasul categoric; amândouă greșiți. Când ești obligat să dai cuiva o explicație, nici o născocire nu te poate servi mai bine decât adevărul. Prin urmare i-l vom spune. Dacă Diana și fiul meu se iubesc unul pe altul, așa cum spuneți voi, ea are dreptul să știe ce s-a întâmplat și este datoria noastră să-i spunem. Nu va fi prea greu de vreme ce îi vom spune adevărul.

După ce pronunță aceste cuvinte care păreau definitive, senatorul se ridică în picioare, pregătindu-se să părăsească odaia soției sale, dar în aceeași clipă fiică-sa îl opri.

— Să presupunem că această informație va trebui să i-o dau eu, încep Lucia cu toată prevederea; ce aş putea să-i spun din ceea ce s-a întâmplat?

Tatăl ei făcu un gest de nepăsare, pentru a-i da să înțeleagă că întrebarea ei este lipsită de importanță.

— Îi vei putea spune că fratele tău a primit ordin să conducă operația de răstignire a unui revoluționar evreu; de pe urma acestei întâmplări s-a ales cu o puternică zdruncinare a nervilor și din pricina asta a fost copleșit de o melancolie adâncă, astfel c-am crezut de cuviință să-l trimitem undeva pentru a nu fi obligat să se gândească mereu la această întâmplare.

— Prin urmare nu trebuie să-i pomenesc nimic despre chinuitoarele crize de remușcare, nici despre obsesia și nici despre întrebarea aceea stranie pe care o pune mereu, chiar fără să vrea?

— Huihium... despre asta nu-i vei spune nimic, zise senatorul. Nici nu este nevoie. Va fi de ajuns să-i spui că Marcellus se simte abătut și deprimat.

— Diana nu se va mulțumi cu această explicație, răspuse Lucia. Va rămâne dezamăgită și indignată. Abstracție făcând de faptul că ei se iubesc, nu trebuie să uităm că ea a intervenit în favoarea lui pentru a-l rechema din exil. Afară de asta i se va părea straniu ca un tribun roman să rămână atât de tulburat din pricina executării unui condamnat.

— În această privință suntem cu toții de acord, admise senatorul. Nu am cătuși de puțin pretenția că eu înțeleg situația. Fiul meu n-a fost niciodată lipsit de curaj, prin urmare nu este obiceiul lui să se îmbolnăvească la vederea sângelui.

— Probabil va fi mult mai bine, interveni Cornelia, dacă nu-i vom pomeni nimic despre această înspăimântătoare răstignire și-i vom spune fără înconjur că Marcellus a dorit să se ocupe de sculptură și să asculte o serie de conferințe, ca...

— Și această dorință a fost atât de irezistibilă, încât n-a putut să mai întârzie câteva zile pentru a se întâlni cu ea, căreia i se datorește întoarcerea lui acasă, ripostă Lucia sarcastică.

Maică-sa oftă și mai făcu o împunsătură în broderia la care lucra, apoi admise că propunerea ei, dacă stai să te gândești bine, nu este decât un caraghioslăc, afirmație cu care soțul și fiica ei se declarară de acord.

— La plecare mi-a făgăduit că va scrie Dianeii, adăugă Lucia.

— Ei bine, nu se poate să așteptăm scrisoarea lui, răspuse senatorul. Până atunci ar putea să treacă săptămâni întregi. Diana va dori să afle adevărul acum. Eu zic că va fi mult mai bine să i-l spui. În orice caz ea te va descoase și va afla, chiar fără să vrei tu. O fată care este destul de inteligentă pentru a putea obține concesiile de la bătrânul nostru împărat, care este un om înrăit, va trage anumite concluzii din ceea ce vede, indiferent de ceea ce-i vei spune tu.

— Dacă-l iubește cu adevărat, gânguri Cornelia, atunci îi va trece cu vederea orice.

— Fără îndoială! încuviință soțul ei și se îndreptă spre ieșire.

— Mi se pare că voi n-o cunoașteți pe Diana destul de bine, îi preveni Lucia. Ea nu este pregătită pentru a putea înțelege astfel de situații. Ea îl idolatrizează pe tatăl ei, care este în stare să ucidă un om cu aceeași ușurință cu care altul ar ucide un șoarece. Nu cred că ea ar fi în stare să ierte pe cineva pentru o slăbiciune de care a dat dovadă.

— Nu mă așteptam la astfel de cuvinte din partea ta, Lucia, zise maică-sa după ce senatorul plecă. Îi vine omului să creadă că nu îți la

fratele tău. Doar nu-ți închipui despre fratele tău că ar putea să fie un bărbat fără voință?

— Nu știu nici eu ce să cred, murmură Lucia abătută. Ce ai putea crede într-o astfel de împrejurare? Întrebă ea și, acoperindu-și ochii cu palmele mâinilor, clătină din cap. Am pierdut pe Marcellus, mamă, îngână ea printre lacrimi. Era atât de îndrăzneț și atât de voinic! L-am iubit atât de mult! Mi se rupe inima când mă gândesc la el!

Dar dacă problema ce se punea în legătură cu informarea Dianei părea atât de complicată, ea totuși era destul de simplă în comparație cu cea care se puse în după-amiaza zilei următoare, când apărură un centurion îmbrăcat în uniformă de gală ca să predea un sufl impresionant adresat lui Marcellus. Centurionul le spuse că va aștepta răspunsul și că dimineața următoare va sosi cariga imperială cu care vor trebui să plece.

— Fiul meu nu este acasă! răspunse senatorul. S-a îmbarcat pe o corabie și a plecat la Atena.

— Ce nenorocire!

— Bănuiesc că ești informat despre conținutul acestui mesaj? Întrebă Gallio.

— Da, stăpâne, căci conținutul nu este secret. Împăratul a numit pe tribunul Marcellus în calitate de comandant al gărzii palatului. Suntem cu toții foarte mulțumiți!

— Îmi pare extrem de rău, centurioane, că fiul meu lipsește de acasă. Probabil voi putea trimite împăratului un mesaj cu ocazia întoarcerii dumatiale la Capri. Gallio rămase câteva clipe îngândurat: Sau mai bine nu... Voi pleca eu ca să-i explic situația.

— Foarte bine, încuviință centurionul. Sunteți de acord să plecăm mâine în zorii zilei?

Astfel plecară a doua zi împreună, deși drumul de la Roma până la Napoli, făcut în goana cailor, nu putea să fie nici o plăcere, își zise senatorul. Dar afară de asta nici misiunea în care plecase acum nu-i făcea plăcere; deși era obișnuit cu tehnica discuțiilor contradictorii, convorbirea cu împăratul nu putea oferi nici o plăcere, deoarece Tiberiu era nervos și senatorul n-avea nici un motiv justificat pentru a se prezenta în fața lui. Cailor alergau în galop în lungul drumului desfundat și cariga uriașă se legăna ca o barcă; ceasurile treceau încet, pe senator îl durea capul. Judecând situația din toate punctele de vedere, drumul nu fu deloc plăcut, și la miezul nopții, când sosi la vila

din Capri, nu era în stare să se mai gândească la altceva decât cel mult la posibilitatea de a se odihni.

Fu primit de căpetenia sclavilor, care-l conduse într-un impunător apartament, unde Gallio se așează pe un scaun, simțindu-se cu desăvârșire sleit de puteri. Doi sclavi macedoneni veniră să-i despacheteze lucrurile și să-i aștearnă patul. Un alt sclav îi pregăti baia, în timpul cât un uriaș din Nubia îngenunche în fața lui ca să-i desfacă curelele sandalelor. Imediat după aceea veni un sclav din Tracia, care aduse un urcioc de vin rece. Căpetenia sclavilor apără din nou.

— Împăratul dorește să vă primească, anunță el respectuos.

— Acum? întrebă Gallio și făcu o strămbătură de nemulțumire.

— Vă rog, stăpâne. Împăratul a dat ordin ca tribunul Marcellus să fie imediat introdus în fața lui după sosire. Când a fost informat că în locul lui a venit senatorul Gallio, împăratul a declarat că este dispus să vă primească fără întârziere.

— Foarte bine! oftă Gallio. Făcu semn nubianului să-i lege din nou sandalele, apoi se ridică ostentiv și urmă pe sclavul care-l conduse spre somptuosul apartament al împăratului.

Bătrânul Tiberiu era așezat în capul oaselor și împrejurul lui erau câteva perne în care-și proptise trupul șubred, iar în cap avea o scufiță de lână căzută pe o ureche. În jurul lui se frământau mai mulți slujitori care se prefăceau că ar vrea să-l servească.

— Ieșiți afară! strigă împăratul când văzu pe senator că apare; sclavii se retraseră respectuoși, afară de cel care îl însoțise pe Gallio. Pleacă și tu! țipă împăratul și sclavul se întoarse în loc și se retrase spre ușă.

Împăratul ridică privirea și se uită sfidător la Gallio.

— Ce înseamnă toate acestea? cloncâni bătrânul. Am conferit o mare onoare fiului tău, care n-a făcut nimic pentru a o merita, ca pe urmă să află c-a părăsit Roma fără să fie autorizat. În calitate de părinte ai venit să-mi explici? Ei bine, începe! Este tocmai timpul să vină cineva și să-mi explice!

— Maiestate, începu Gallio, înclinându-se adânc în fața lui, fiul meu va fi profund mâhnit când va afla că, fără să fi vrut anume, cu purtarea lui a supărat pe împăratul său căruia îi datorează atât de mult.

— Să nu vorbim despre asta! țipă împăratul ce glasul ascuțit. Continuă cu explicațiile, dar vezi să fie cât mai scurte. Vreau să mă odihnesc. Toți cei de aici au fost niște nebuni când m-au trezit din

somn numai pentru atâta lucru... și tot un nebun ai fost și tu când le-ai dat voie să mă trezească. Un bărbat de vârsta ta ar trebui să fie și el demult în pat. Ai făcut un drum greu. Ești obosit. Ce stai în fața mea ca o santinelă! Îți poruncesc să te așezi pe scaun. Ești om bătrân... foarte bătrân. Așază-te pe scaun înaintea de a cădea de pe picioare!

Gallio se așază mulțumit pe scaunul comod din apropierea patului de aur masiv al împăratului, apoi constată că nemulțumirea imperială s-a liniștit.

— Cum spune și maiestatea-voastră, este prea târziu pentru a vă putea da explicații mai amănunțite. Fiul meu Marcellus a fost numit legat al legiunii din fortul Minoa...

— Da-da... Toate acestea eu le știu! se zborși Tiberiu. Am revocat ordinul dat de imbecilul acela de la Roma și am adus pe fiul tău acasă. Ce s-a întâmplat după aceea?

— La Minoa a primit ordinul să se prezinte la Ierusalim pentru păstrarea ordinii în săptămâna Paștilor evreiești. O grupare revoluționară mai mică a încercat să provoace tulburări. Conducătorul acesteia a fost judecat pentru trădare și osândit să fie răstignit.

— Răstignit, ei? În cazul acesta conducătorul a fost cu siguranță om primejdios.

— Mie mi s-a spus despre el cu totul altceva, maiestate. Omul acesta a fost un tânăr evreu aproape necunoscut, inofensiv și foarte blând, căruia îi plăcea să trăiască în pace cu toată lumea; era originar dintr-o provincie de la hotarul imperiului..., mi se pare din Galileea. Se spune c-ar fi jignit pe cei de la conducerea templului.

— Ei, comedie! exclamă Tiberiu și se plecă spre el ca să-l poată auzi mai bine. Ce a făcut anume?

— Oamenii aceștia, stăpâne, au obiceiul să vândă animale de jertfă chiar în incinta templului. Preoții cer credincioșilor prețuri mari pentru aceste animale și realizează câștiguri importante. Galileeanul acesta s-a revoltat din cauza înșelătoriei lor și a sacrilegiului pe care aceasta îl reprezintă, așa c-a pus mâna pe un bici și a lovit preoții și animalele, alungându-i din Templu și...

— Hi-hi-hi! chicoti bătrânul Tiberiu atât de ascuțit, încât căpetenia sclavilor băgă capul prin deschizătura ușii și se uită înăuntru. Vino încoace, netrebnicule! Adu un urcișor de vin pentru senatorul Gallio! Vom bea și noi vin! Hi-hi-hi! Va să zică galileeanul acesta blând și iubitor de pace a pus mâna pe bici și a alungat preoții

în stradă, ei? Nu e de mirare că l-au crucificat! Asta înseamnă că nu i-a lipsit îndrăzneala. Dar ce amestec a avut fiul tău în afacerea asta?

— El este cel care a primit ordinul să răstignească pe tânărul evreu și datorită acestui spectacol sângeros s-a îmbolnăvit. Gallio se opri și sorbi încet vinul, în timpul cât moșneagul bolborosi ceva neînțeles în cupa pe care sclavul i-o ținea la gură.

— S-a îmbolnăvit? întrebă Tiberiu și zâmbi sarcastic. S-a îmbolnăvit de la stomac?

— S-a îmbolnăvit de la cap. Dacă vă interesează, maiestate, aș putea să vă povestesc cum s-au petrecut lucrurile, adăugă Gallio, iar după ce Tiberiu dădu din cap în semn de încuviințare începu să-i vorbească despre deprimarea lui Marcellus, despre purtarea lui neobișnuită și hotărârea de a-l trimite la Atena, unde-și închipuise că va găsi alte distracții la care să se gândească și să poată uita trista întâmplare la care fusese martor.

— De, murmură Tiberiu. Dacă fiul tău este atât de sensibil încât nu poate suporta mirosul sângelui cald, atunci nu vom stărui să primească însărcinarea de a îngriji de siguranța persoanei noastre. Am aflat de la tânăra fiică a lui Gallus că este un bărbat curajos. În fața ei se bucură de mare stimă, și l-am adus acasă numai pentru a-i face ei plăcere, și tot din pricina aceasta l-am numit și comandant al gărzii palatului nostru. Pentru ea e mult mai bine că această slăbicine a lui s-a manifestat înainte de a avea motive să se simtă umilită din cauza purtării lui în anumite împrejurări și de față cu alții.

Pentru Gallio cuvintele fură prea grele pentru a le putea suporta fără să protesteze.

— Maiestate-voastră mă pune într-o situație delicată, declară el cu îndrăzneală. Ar fi o necuviință din partea mea să fiu de altă părere; totuși împăratul meu m-ar considera meschin și laș dacă n-aș încerca să apăr pe propriul meu fiu împotriva unei astfel de afirmații.

Obrazul lui Tiberiu dispăru în fundul cupei, unde lui Gallio i se păru că întârzie vreme îndelungată. La urmă se ridică și-l văzu că respiră cu greutate.

— Bine - hâc - foarte bine! Haide, începe! zise moșneagul și-și șterse bărbia umedă cu dosul mâinii. Apără pe fiul tău!

— Marcellus, maiestate, nu este un slăbănog. Este un tânăr mândru și curajos, vrednic de calitatea lui de cetățean al Romei și de titlul său de tribun. Nu pot înțelege în întregime cum de a putut rămâne atât de impresionat de răstignirea acestui evreu, decât că...

— Continuă! Decât ce?

— El este convins că galileeanul nu s-a făcut vinovat de nici o crimă și că n-a meritat o pedeapsă atât de severă. Însuși procuratorul a declarat că este nevinovat și a încercat să-l scape.

— Ca pe urmă să-l condamne la moarte? Ce fel de dreptate împarte imperiul, acolo, în Ierusalim? Cine este astăzi prefectul - târâtoarea aceea respingătoare... cum îi zice... Irod?

— Da, l-au judecat în fața lui Irod... dar de osândit l-a osândit Pilat din Pont. Pilat este procuratorul Palestinei.

Tiberiu pufni în răs, începu să tușească și-și stropi cu salivă mâneca halatului de mătase cu care era îmbrăcat.

— Pilat din Pont! exclamă împăratul aducându-și aminte. Zăpăcitul acela care a construit afurisitul de apeduct. Nevastă-sa avea nevoie de grădini. Pentru acestea îi trebuia apă. A jefuit visteria templului ca să construiască un apeduct. Tâmpitul! A determinat pe evrei să se revolte. Am pierdut o mie de legionari pentru a putea liniști pe revoltați. Dacă se va mai repeta o dată, vom lăsa pe Pilat să se descurce singur cu evreii lui. N-am niciodată o idee prea bună despre caraghiosul acesta care se lasă dus de nas de o femeie. Împăratul se opri ca să respire. Este un caraghios care se teme de soția sa. Gândindu-se la cuvintele acestea, Tiberiu făcu pe senator să tresară când îl auzi că pufnește într-un hohot de răs ascuțit, caracteristic omului beat: Ești liber să râzi și tu, Gallio, adăugă împăratul: Se teme de soția sa! Un caraghios care se teme de o femeie! Hi-hi-hi!

Gallio zâmbi cu amabilitate, dar nu vru să participe la veselia zgomotoasă a împăratului, provocată de propria sa glumă. Tiberiu era beat, dar după ce se va trezi din această beție ar putea să-și aducă aminte.

— Și șarpele acela de Irod! Împăratul încleștă pumnii și-și frecă ochii înlăcrimați. Cunoaștem destul de bine perfidia lui. O lipitoare scârboasă care s-a ghiftuit cu sângele concetățenilor săi. Gallio... eu am purtat război în multe țări. Am robit multe popoare. Am condamnat la moarte pe curajoșii apărători ai acestora, și cu toate c-am poruncit ca războinicii lor să fie măcelăriți, i-am respectat totuși pentru vrednicia lor. Dar acest Irod! Acest orb care sfășie cadavrele. Această hienă care se preface că reprezintă interesele concetățenilor săi, dar vine să-mi lingă tălpile sandalelor pentru a obține concesiile în propriul său interes... ce ființă josnică! Da, știu că este în interesul

imperiului să avem astfel de ticăloși în slujbe înalte în toate provinciile supuse de noi, care să-și vândă și să-și trădeze propriul lor popor... Epuizat de această lungă perorație, Tiberiu mai sorbi o gură de vin, își lînse buzele, tuși și îngână: Nu pot suferii trădătorii!

— M-am întrebat de multe ori, începu Gallio care-și zise că va trebui să răspundă ceva la ceea ce spusese împăratul, dacă este cu adevărat în interesul imperiului ca noi să atribuim slujbe importante unor scelerați ca Irod care să administreze provinciile supuse. Este prudent gestul acesta? Și care este utilitatea unui astfel de procedeu? Pe supușii noștri îi putem jefui, dar de amăgit nu-i vom putea amăgi niciodată. Nemulțumirea lor mocnește încet și pe ascuns, dar asta nu înseamnă că este înlăturată, și la prima ocazie va izbucni.

— De, n-au decât să ne urască, murmură Tiberiu, căci de folosit tot nu le va folosi la nimic. Imperiul roman nu are nevoie să fie iubit. Nu cere decât supunere, supunere imediată și fără crâcnire. Glasul împăratului deveni țipător: N-au decât să ne urască! Să ne urască toată lumea! și-și încheștă pumnii uscați de bătrânețe. Sclavul din apropierea lui îi netezi perna ca să-l liniștească, dar se feri ca fript când simți că împăratul a repezit cotul ciolănos spre el.

Curând după aceea capul îmbătrânit și greu i se plecă pe piept. Căpetenia sclavilor se întoarse și se uită rugător la Gallio, care se ridicase pe jumătate de pe scaun, întrebându-se dacă n-ar fi mai preferabil să se retragă. Tiberiu se trezi, înghiți de câteva ori cu greutate și făcu o strămbătură.

— Gallio, începu el, mi se pare că ne-am rătăcit foarte departe. Începusem să discutăm despre fiul tău. A răstignit pe evreul acela nevinovat și nedreptatea aceasta l-a făcut să se îmbolnăvească, nu-i așa? Deși au trecut câteva săptămâni de la această întâmplare, el continuă să nu se simtă bine. Foarte ciudat! Cum ai putea să explici întâmplarea aceasta?

— Este un caz misterios, oftă Gallio. Dar mai este un amănunt, despre care n-am vorbit încă și privește cămașa acestui evreu.

— Hâh? Tiberiu se aplecă spre el, îndemnat de curiozitate. Cămașa? Ce este cu cămașa?

În primul moment Gallio se întrebă cum ar putea proceda mai cu prudență pentru a-i putea spune despre ce este vorba, și aproape îi păru rău c-a făcut aluzie la acest amănunt.

— În drumul acesta fiul meu a fost însoțit de un sclav grec care este foarte inteligent. Da la el am aflat această parte din întâmplarea

de la Ierusalim. Se pare că, după ce galileeanul a fost răstignit, cămașa smulsă de pe el a fost aruncată la picioarele crucii, și fiul meu împreună cu alți ofițeri, ca să-și treacă timpul, au jucat-o la zaruri. Marcellus a câștigat-o.

Tiberiu se lăsase pe perne, căci era plictisit de această poveste banală și era gata să aștească din nou.

— În aceeași seară în palatul procuratorului s-a dat un banchet, continuă Gallio. După cât spune sclavul, fiul meu nu părea cătuși de puțin mulțumit, dar n-a constatat nimic neobișnuit la el, nici înainte și nici după răstignire. Băuse mult, dar încolo purtarea lui era normală. În timpul banchetului, unul dintre ofițerii veniți cu el din Minoa, care băuse mai mult decât ar fi trebuit, s-a apropiat de Marcellus și a stăruit să îmbrace cămașa galileeanului. Gallio se opri și bătrânul întoarse ochii spre el ca și când ar fi așteptat să continue.

— Ei, și a îmbrăcat-o? stăruie el nerăbdător.

Gallio dădu din cap:

— Da, dar din clipa aceea n-a mai fost omul de altădată.

— Aha, abia acum începe să devină interesant! Nu cumva fiul tău își închipuie că evreul acela a blestemat această cămașă?

— Ar fi foarte greu să vă pot spune, maiestate, ce-și închipuie fiul meu. El nu vorbește aproape deloc.

În ochii moșneagului se aprinse o lumină neașteptată de înțelegere.

— Aha! Mi se pare că-am început să înțeleg. Acesta este motivul pentru care l-ai trimis la Atena. Acolo va putea consulta astrologii, prezicătorii și pe toți cei care sunt în legătură cu morții! Dar de ce l-ai trimis la Atena? În Rhodesia se găsesc necromanți mult mai pricepuți. Sau mai bine-l trimiteai aici la mine. Nu există în nici o parte de lume oameni care să fie în această privință mai înțelepți decât rhodesianul meu: Telemah!

— Nu, maiestate, pe Marcellus nu l-am trimis la Atena ca să stea de vorbă cu prezicători. Am stăruit ca să plece pentru o bucată de vreme pentru a nu fi obsedat de gândul că va fi obligat să-și revadă prietenii în această stare de spirit.

— Prin urmare cămașa acestui evreu mort este vrăjită? întrebă Tiberiu și-și supse buzele, căci posibilitatea aceasta părea destinată anume pentru el. Evreii sunt un popor neobișnuit; oameni foarte evlavioși care cred într-un singur Dumnezeu. Evident, galileeanul acela a fost un fanatic religios dacă a intrat în conflict cu cei de la

conducerea templului; probabil era întemeitorul unei noi religii, pe care o propovăduiește.

— Ați auzit vreodată despre Meșia, maiestate? întrebă Gallio.

Împăratul căscă încet gura și ochii apoși i se dilată.

— Da, răspunse el cu glasul sugrumat. Cel care trebuie să vină. Îmi spune Telemah că el îl așteaptă mereu. Cel care trebuie să vină și să întemeieze o nouă împărăție. Bătrânul începu să chicotească, dar fără nici un fel de veselie. O împărăție, spune Telemah; o împărăție care nu va avea niciodată sfârșit; iar conducerea acestei împărății va rămâne în seama lui. Telemah afirmă că această profeție se găsește în scripturi. L-am lăsat să vorbească tot ce pofteste, căci el e om în vârstă. Spune că va veni ziua când acest Meșia va domni și asupra Romei! Hi-hi-hi! Ce să-i fac; e om în vârstă; dacă ar fi fost mai tânăr, aș fi dat poruncă să fie biciuit pentru nerușinarea lui. Un Meșia, murmură bătrânul Tiberiu pentru sine, și o împărăție. Uf! Ce voiai să spui referitor la acest Meșia?

— Nimic altceva, stăpâne, decât că în mijlocul populației rurale s-a răspândit credința că acest galileean ar fi Meșia pe care-l așteptau să vină.

— Ce face? strigă Tiberiu. Gallio, nu se poate ca tu să crezi așa ceva!

— Eu nu sunt evlavios, stăpâne.

— Ce vrei să spui când afirmi că nu ești evlavios? Doar crezi în zei, nu-i așa?

— În acest domeniu, maiestate, eu nu mi-am format nici o convingere. Zeii sunt foarte departe de sfera preocupărilor mele, stăpâne.

Tiberiu se întunecă la obraz și clătină din cap.

— Probabil senatorul Gallio ne va spune foarte curând că nu crede ca împăratul său să fie de origine divină!

Gallio plecă fruntea și se gândi la răspunsul pe care va trebui să i-l dea.

— Ce zici de asta? stăruie împăratul nerăbdător. Este împăratul de origine divină sau nu este?

— Dacă împăratul își închipuie că este de origine divină, răspunse Gallio cu îndrăzneală, atunci nu mai are nevoie ca unul dintre supușii săi să-i confirme această credință.

Răpunsul acesta îndrăzneț fu atât de neașteptat, încât în primul moment Tiberiu nu găsi cuvintele potrivite pentru a-l pune la locul lui. Se uită la el îndelung, apoi își umezi buzele uscate.

— Gallio, constat că ești un bărbat slobod la gură, dar cu toate acestea sincer, murmură el. Mi-a făcut plăcere să stau de vorbă cu tine. Acum te poți retrage și mâine dimineață vom continua această conversație. Ne pare rău că fiul tău nu poate primi însărcinarea pe care i-am ales-o.

— Noapte bună, stăpâne! zise Gallio.

Se retrase spre ușă, dar atitudinea lui păru atât de abătută, încât trezi mila bătrânului împărat, care strigă după el.

— Mai zăbovește! Vom găsi o altă însărcinare pentru fiul admirabilului nostru Gallio. Lasă-l să studieze arta și să doarmă în timpul conferințelor filosofice. Lasă-l să câștige cunoștințe în domeniul logicii și al metafizicii. Pe toți zeii! În palatul acesta se simte nevoie nu numai de a asculta în fața ușilor închise și a te bate cu paloșul. Fiul tău va fi sfetnicul nostru. Ne va ține conferințe savante. Suntem sătui de sfaturile oamenilor bătrâni. Marcellus își va expune vederile lui tinerești asupra misterelor. Prin urmare Gallio... vei informa pe fiul tău despre hotărârea luată de noi.

— Maiestatea-voastră este foarte binevoitoare față de mine, murmură Gallio recunoscător. Voi informa pe fiul meu despre generoasa hotărâre pe care ați luat-o, stăpâne. Probabil această însărcinare va reuși să-l vindece de suferințele prin care trece acum.

— În sfârșit - și bătrânul căscă zgomotos - chiar dacă nu-l va vindeca, asta nu va avea nici o importanță. Toți filosofii sunt scrântiți la cap.

Încercă să râdă, apoi se lăsă ușor între perne, și printre buzele subțiri îi scăpă pufăitul respirației ostenite. Împăratul Romei adormise.

Fiind informat de căpetenia sclavilor că maiestatea-sa imperială nu s-a trezit încă, senatorul prânzi în camera lui și plecă să facă o plimbare. De ani întregi nu mai vizitase insula Capri; asta se întâmplase cu ocazia inaugurării palatului villa Iovis, când întreg Senatul participase la festivitățile care fuseseră impresionante mai mult datorită risipei decât somptuozității lor. Deși era informat despre extravagantele clădiri din această insulă, totuși nu-și putuse imagina de la distanță măreția acestor lucrări. Pentru a putea admite așa ceva,

trebuia să vii aici și să le vezi. Tiberiu putea foarte bine să fie și nebun, dar în orice caz era un arhitect desăvârșit.

Înaintând cu pași sprinteni în lungul aleii pavate cu mozaic în partea de răsărit a esplanadei, Gallio se abătu spre un foișor, și așezându-se la umbră, se uită visător la dâra de fum albastru ce se răsucea leneșă pe deasupra Vezuviului. Fără să-și dea seama de motive, înfățișarea sinistă a acestui pisc de munte îi aduse aminte de Imperiul roman, care era și el o forță gigantică ținută sub presiune; din când în când pe gura lui se revărsa fum de pucioasă și zgură topită. Căldura aceasta nu era dintre cele care te încălzesc și te înviorează și nici lava aceasta nu reprezenta un îngrășământ pentru pământ, căci Vezuviul nu se pricepea la altceva decât să distrugă. Cei care trăiau în apropierea lui erau mereu cu frica în sân.

Situația aceasta se potrivește și Imperiului roman, își zise Gallio. „Lasă-i să ne urască! Să ne urască toată lumea!” spusese bătrânul Tiberiu. Cu mult înainte de apariția cezarilor, aceeași trufie nebunească abătuse nenorocirea asupra perșilor, a egiptenilor și a grecilor. Nemesis își bătuse joc de trufia aceasta a lor și-i îngenunchease, reducându-i la sclavie.

Gallio se întrebă dacă va mai fi în viață când se va produce prăbușirea imperiului? Ce planuri o fi urzit această Nemesis în privința Romei? Ce fel de dinastie nouă va veni la domnie? Cine se va ridica - și până unde - pentru a putea dărâma ceea ce clădiseră cezarii? Noaptea trecută bețivul de Tiberiu păruse aproape înspăimântat de misterioasele profeții ale prorocilor evrei. „Cel care va veni”. Firește!... Tiberiu presimțea apropierea dezastrului. Se poate prea bine ca bătrânul acesta superstițios să nu se fi gândit niciodată la motivele care-l determină să se intereseze atât de mult de vrăji și preziceri și de prostiile pe care i le înșirau despre drumul stelelor, dar motivul adevărat nu putea să fie altul decât *acesta*. Tiberiu vedea cum imperiul se apropie de sfârșit. „Cel care va veni!” În orice caz cineva va veni și va lua asupra lui conducerea imperiului, dar acest cineva nu va fi un evreu. Ar fi imposibil! Ar fi chiar caraghios!

Preocupat de gândurile acestea negre, Gallio nu băgă de seamă că Diana se apropie decât în momentul când se opri în fața lui, înaltă, zveltă și trepidând de viață. Zâmbi și cu un gest grațios îi întinse mâna.

Se întâmpla pentru prima dată ca cei doi să poată sta de vorbă, deoarece până acum nu avuseseră ocazia decât cel mult să se salute în

treacă în timpul vizitelor pe care le făcea Luciei. Își aducea aminte că până nu demult ea fusese o fată mică și sfoasă care nu prea vorbea de față cu el, dar aflase despre ea că este foarte vioaie și uneori îndrăzneala ei mergea până la insolență. De câțeva vreme încoace, constatând o apropiere din ce în ce mai asiduă între fiul său și fiica lui Gallus, începuse să-i acorde mai multă atenție. Totuși în această dimineață i se păru că până acum n-a văzut-o niciodată. Diana crescuse și trupul ei luase grația și sinuozitățile unei femei. Era foarte frumoasă. Gallio nu se miră deloc că fiul său s-a îndrăgostit de fata aceasta.

Se ridică în picioare și, înclinându-se adânc în fața ei, rămase plăcut impresionat de energia cu care-i strânsese mâna. Ochiul ei gravi, cu gene lungi și îndreptate spre sprâncenele frumos arcuite, se uitau la el fără să clipească. Banda roșie cu care era legată împrejurul frunții îi puneă în valoare părul negru, aproape albastru, noblețea frunții de patriciană și albul obrazului ușor îmbujorat. Gallio se uită în ochii ei cu sinceră admirație. Ochiul aceștia aveau ceva specific feminin, dar erau tot atât de curajoși și de încrezători ca și ochii unui bărbat: o moștenire care probabil i-o lăsase tatăl ei. Gallus era un bărbat încântător și dispunea de un farmec neîntrecut, dar dincolo de farmecul și amabilitatea lui se simțea o forță ascunsă, întocmai ca arcurile unei capcane deschise care este gata să se închidă la cea mai mică atingere. Zâmbetul încrezător al Dianei și energia cu care-i strânsese mâna avură darul să câștige imediat respectul senatorului, și prin minte îi trecu gândul că fermecătoarea fiică a lui Gallus dispune de toate mijloacele necesare pentru a-și impune voința și orice încercare de a proceda altfel va întâmpina împotrivirea ei categorică.

— Îmi dai voie să mă așez lângă dumneata, senatore Gallio? întrebă Diana și buzele ei pline și feciorelnice se înfiorară de un zâmbet, dar glasul ei melodic păru neobișnuit de grav.

— Te rog, draga mea, răspunse Gallio, care constată numaidecât mlădierea grațioasă a trupului ei când se așeză pe scaunul din fața lui. Tocmai mă gândeam că poate vom avea ocazia să stăm de vorbă împreună.

Diana zâmbi ca să-l încurajeze, dar nu răspunse nimic, iar Gallio începu să vorbească liniștit, cântărindu-și fiecare frază.

— Acum câteva zile Marcellus s-a întors acasă din lunga lui călătorie, dar era bolnav și deprimat. Ți-a fost recunoscător - cu toții îți suntem recunoscători, dragă Diana - pentru generoasa ta

intervenție, datorită căreia a putut să se întoarcă la Roma. Marcellus va fi nerăbdător să i se ofere ocazia ca să-ți mulțumească. Dar el nu este deocamdată în stare să-și reia activitatea obișnuită. L-am trimis la Atena, în speranța că o schimbare a mediului ar putea să-i alunge melancolia ce l-a copleșit.

Gallio făcu o pauză. Se așteptase ca vorbele lui să fie primite cu o exclamație involuntară de mirare și regret, dar Diana nu zise nimic: sta în fața lui și-l asculta cu atenție, urmărindu-i mișcarea buzelor și expresia ochilor.

— Trebuie să știi, adăugă el, că Marcellus a trecut printr-o puternică zguduitură a nervilor.

— Da... știi, răspuse fata și dădu din cap.

— Nu mai spune! Ce știi?

— Tot ce ai spus împăratului.

— Bine, dar împăratul nu s-a trezit din somn.

— Pe el nu l-am văzut încă, răspuse Diana. Informațiile le-am primit de la Nevius, pe care l-am întâlnit adineauri.

— De la Nevius?

— Acesta este căpetenia sclavilor.

Gallio își trecu mâna peste obraz și se gândi că acest Nevius are obiceiul să se amestece unde nu-i fierbe oala. Diana înțelese numaidecât gestul făcut de el.

— Cred că tu în orice caz ai avut intenția să-mi spui, nu-i așa? întrebă ea. Nu este cazul să-ți închipui că Nevius umblă cu vorbe. Cred că sunt obligată să fac această afirmație pentru apărarea lui. Este un slujitor extrem de discret și uneori e foarte greu să afli de la el ce se petrece la palat.

Buzele senatorului se contractară și umerii începură să-i tremure spasmodic, datorită râsului liniștit; era gata s-o întrebe dacă nu cumva s-a gândit să-și ia o slujbă în administrația imperiului, unde astfel de calități sunt necesare și apreciate; dar problema pe care o discutau era prea importantă pentru a putea face glume. Expresia obrazului i se schimbă imediat.

— De vreme ce ești informată despre ceea ce s-a întâmplat cu Marcellus, nu va mai fi nevoie să-ți repet scena aceea penibilă.

— Totul mi se pare extrem de straniu, zise Diana și întoarse privirea în altă parte. După câte spune Nevius, boala de care suferă Marcellus se datorește unei execuții. Ochii ei luminoși se întoarseră încet și cercetară obrazul grav al senatorului: Cred totuși că aici

trebuie să mai fie ceva. Marcellus a avut și înainte ocazia să vadă cruzimi sângeroase. Cine n-a văzut astfel de scene? Luptele din arenă nu sunt destul de sângeroase? Cum se poate ca Marcellus să ajungă în starea aceasta numai din pricină că a fost obligat să execute pe un osândit, indiferent cine a fost acesta și ce fel de osândă i s-a dat! El a văzut și înainte de asta oameni murind.

— Diana, aici este vorba despre o răstignire, îi spuse senatorul cu glasul liniștit.

— Care este o osândă dintre cele mai înfiorătoare; de asta nu mă îndoiesc câtuși de puțin. Nevius mi-a spus că toată lumea a fost convinsă despre nevinovăția celui osândit. Dar pentru această osândă Marcellus nu are nici o răspundere. Judecata n-a fost condusă de el și nici n-a avut vreun amestec în pedeapsa ce s-a dat acestui om. Admit că el regretă că a trebuit să se supună ordinului primit, dar ar fi zadarnic să se mai frământa din pricina asta, de vreme ce evreul acela și așa nu va mai putea fi înviat. Eu cred că în afacerea asta se ascunde un mister. Nevius mi-a povestit despre o cămașă vrăjită și despre o întunecime în timpul după-amiezii, despre profețiile cu venirea unui Mesia sau ceva asemănător. Nu cumva Marcellus își închipuie că a contribuit la executarea unui om de importanță neobișnuită? Te pomenești că din pricina asta se zbuiciumă?

— Diana, voi încerca să-ți spun puținul pe care-l cunosc în legătură cu întâmplarea aceasta și vei putea să tragi singură concluziile pe care le vei găsi de cuviință. Întrucât mă privește și pe mine, voi recunoaște că n-am fost în stare să găsesc nici o soluție logică pentru a putea explica această problemă. De secole întregi profeții iudaici au prorocit venirea unui erou care va elibera poporul lor. Acest erou și conducător va restaura împărăția evreilor. Profeția aceasta, după cât spune Tiberiu, care cunoaște destul de bine problemele acestea oculte, însă merge foarte departe și prevede că regele acesta va stăpâni teritoriile mult mai vaste decât cele ale săracei și oropsitei Palestina.

— Prin urmare eroul acesta va fi ca un fel de cezar?

— Cel puțin ca un cezar, încuviință Gallio și zâmbi sarcastic. Ei bine, s-a întâmplat ca un mare număr de evrei să-și închipuie și să creadă că acest galileean, pe care cei de la conducerea templului și procuratorul imperiului l-au judecat pentru trădare, blasfemie și erezie, ar fi însuși Mesia a cărui venire le-a fost profețită...

— Dar fără îndoială, interveni Diana, Marcellus nu poate să creadă astfel de vorbe! Ar fi cel din urmă om din lume despre care mi-aș putea închipui așa ceva.

— Este adevărat, încuviință Gallio. Marcellus nu e din fire superstițios. Dar după cât afirmă Demetrius, care a fost de față în timpul execuției, toată întâmplarea asta pare stranie. Atitudinea acestui evreu în timpul judecății a fost, ca să nu zic altfel, cel puțin neobișnuită. El afirmă că în pretoriu toți cei prezenți păreau că sunt vinovați de ceea ce se petrece, afară de el însuși; tot așa, în timpul cât a fost pironit pe cruce, purtarea lui a fost eroică. Demetrius este un om care judecă cu toată liniștea și n-are obiceiul să debiteze minciuni.

— Ce părere ai despre cămașă? întrebă Diana.

— Nu știu ce aș putea să-ți răspund la această întrebare, admise senatorul. Marcellus trecuse printr-o încercare grea în timpul acelei zile. Era nervos și se simțea rușinat și abătut. Probabil starea lui se datora numai imaginației. Dar când a îmbrăcat cămașa aceea, ceva s-a întâmplat cu el! S-ar putea ca această problemă să nu ni se pară posibilă, dar cu toate acestea suntem obligați să recunoaștem efectul pe care l-a avut. Fără îndoială, vei zice că este caraghios să-ți închipui c-ar putea fi vrăjită și sunt de aceeași părere. Toate prostiile acestea cu puteri supranaturale mi se par nesuferite. Eu nu pot admite că lucrurile neînsuflețite ar dispune de o energie ascunsă care să fie mai presus de înțelegerea omenească. Cât despre legenda cu Mesia, pe mine nu mă interesează astfel de lucruri. Că acest galileean a fost osândit pe drept sau pe nedrept, aceasta este o problemă aparte, astăzi definitiv închisă, și nu poate avea nici un fel de legătură cu mine. Dar după ce vom elimina din ceea ce ne preocupă toate aceste considerații, fie ca imposibile, fie pentru că sunt închise, rămâne faptul cert că Marcellus suferă, și din pricina asta ar putea să-și piardă mintea. Acesta este singurul fapt real pe care nimeni nu-l poate tăgădui, sfârși Gallio și, ducându-și mâna la fruntea brăzdată de vârstă, oftă îndurerat.

— Nevius mi-a spus că împăratul ar vrea să aducă pe Marcellus la Capri în calitate de sfetnic al palatului, zise Diana după o scurtă tăcere. Cred că noi nu putem fi de acord cu această idee, nu-i așa?

— Îmi vine greu să-mi imaginez pe Marcellus în rolul acesta de sfetnic, admise senatorul. El nu se interesează de informațiile din domeniul științelor ce preocupă pe împăratul Tiberiu.

— Crezi că el totuși va accepta această numire?

— De, răspuse Gallio și făcu un geșt deznădăjduit cu mâna, cred că lui Marcellus nu-i va rămâne altă alegere. Deocamdată va putea să mai întârzie la Atena. Dar după ce se va întoarce acasă va fi obligat să asculte de ordinul împăratului, fie că-i va face plăcere, fie că nu-i va face.

Diana făcu o mișcare subită și se aplecă spre el; trăsăturile obrazului i se contractaseră de spaimă.

— Spune-i să nu se întoarcă acasă! Nu trebuie să vină aici! zise ea cu glasul în șoaptă și se ridică în picioare. Gallio se uită la ea speriat și fără să înțeleagă ce vrea să spună, apoi se ridică și el: Va trebui să-ți spun ceva, adăugă Diana și luându-l de braț îi arătă un șir de prăjini pe vârful cărora se legănau mici stegulețe. Acesta este terenul pe care împăratul va ridica o vilă nouă. A început să lucreze la planurile ei și după ce va fi terminată mi-o va dăruii mie.

Gallio se uită la ea înmărmurit.

— Ție? Vrei să spui c-ai fi dispusă să trăiești aici, strivită de pumnii acestui moșneag crud și nebun?

Ochii Dianei se umpluseră de lacrimi. Clătină din cap și întoarse privirea, dar nu-i dădu drumul de braț.

— Propunerea aceasta mi-a făcut-o în ziua când l-am rugat să readucă pe Marcellus din exil, îi spuse ea cu glasul înecat de suspine. Nu a fost propriu-zis o condiție pentru a revoca ordinul, dar acum atitudinea lui pare să indice că în realitate a fost. Mi-am închipuit că va uita ce mi-a spus. De obicei uită de toate. Dar de astă dată am toate motivele să cred că n-a uitat și că are intenția să meargă până la capăt. Tocmai de aceea ar vrea să aducă pe Marcellus aici. Aceasta va fi vila în care ne vom instala noi.

— Ei bine, la urma urmelor de ce să nu vă instalați? zise Gallio ca s-o liniștească. Sau poate nu-i adevărat că tu și Marcellus sunteți îndrăgostiți unul de altul?

Diana dădu din cap și plecă fruntea.

— Dacă va veni aici la Capri, va avea o sumedenie de nemulțumiri, zise ea cu glasul stins. Apoi ștergându-și ochii se uită la Gallio: Îți voi spune totul. Dar te rog să nu intervii. În timpul din urmă, Gaius a venit de două ori la Capri. Îmi cere să mă căsătoresc cu el. Împăratul nu-mi dă voie să mă întorc acasă. Am trimis mamei mele o scrisoare, dar știi că scrisoarea mea nu i-a fost predată. Aici sunt urmărită...

— Îi voi spune să vină imediat la tine! declară Gallio revoltat.

— Nu... te rog, nu acum, căci nu e momentul! protestă Diana și-și încheștă amândouă mâinile pe brațul lui. Probabil vom găsi un alt mijloc pentru a putea pleca de aici. Nu se poate s-o expun unei astfel de primejdii pe mama.

— Bine, Diana, dar în astfel de condiții nu se poate să mai stai aici!

— Te rog să nu spui nimic și nici să nu intervii! repetă ea și începu să tremure.

— Ai un motiv să te temi de ceva? întrebă Gallio.

— Mă tem de Gaius! răspunse ea cu glasul în șoaptă.

CAPITOLUL XI

După răsăritul soarelui din ziua a șaptea a lunii septembrie, un negustor din piață care aducea fructe și legume pentru Casa Eupolis le aduse știrea că *Vestris* a fost văzută la intrarea în rada portului Pireu.

Fiind sigur că i-au sosit scrisori din Roma și pentru că nu era dispus să aștepte predarea lor întârziată prin intermediul tetrarhieii din Atena, Marcellus luă o carigă de piață și coborî împreună cu Demetrius în port.

De obicei locul sclavului era alături de cel care mâna caii carigei, dar de un timp încoace Demetrius și stăpânul său începuseră să vorbească unul cu altul numai în limba aramaică, or asta nu era o limbă ușoară și de fiecare dată când spuneau câte ceva pronunțau cuvintele cât mai limpede posibil și-și supravegheau în mod reciproc mișcările buzelor. În dimineața acestei zile se așezaseră alături în partea dinapoi a carigei și, dacă s-ar fi întâmplat ca cineva să-i vadă, n-ar fi bănuțit că unul dintre acești doi tineri este stăpânul celuilalt. De fapt conversația era condusă de Demetrius, care uneori critica accentul greșit al stăpânului său.

De câteva săptămâni încoace, în fiecare dimineață, Demetrius se ducea la Beniamin, unde sta toată ziua și făcea lecții până târziu după-amiază. Bătrânul țesător nu ceruse să fie plătit pentru serviciile sale de pedagog. Spunea că lui îi face plăcere să-l ajute. Dar, pe măsură ce treceau zilele, Demetrius începuse să devină de folos în

prăvălia lui Beniamin și învățase cu ușurință să toarcă la roată și să depe. Seara, când se întorcea acasă, Demetrius se străduia să împărtășească din învățătura primită și lui Marcellus, care, pentru a nu rămâne dator lui Beniamin, îi dăruise două baloturi de bumbac adus din Egipt. La început bătrânul nu voise să le primească. Îi mai dăduse și câțiva saci de lână din Cipru, unde mițele oilor păreau anume făcute pentru clima aspră.

Beniamin, care n-avea obicei să spună amabilități, se simțise obligat ca peste o lună de la începerea lecțiilor să declare că Demetrius face progrese nebănuite în studiul limbii aramaice. Demetrius îi răspunse că are dreptate, dar meritul este al celui care îi dă lecțiile, iar Beniamin, ca să nu rămână mai prejos, declarase că cel mai bun mijloc de a învăța ceva este să explici și altuia ceea ce ai învățat. Marcellus primea inițierea în limba aramaică în mod indirect, dar învăța cu trageră de inimă, deși Demetrius se ținea de capul lui și-l plictisea mai rău decât un tiran.

În drumul spre Pireu începură să discute foarte animați despre cele Zece Porunci, pe care Marcellus le aproba, iar Demetrius afirma că nu sunt drepte. Din când în când își apăra punctul de vedere cu atâta entuziasm, încât își uita de limba aramaică și vorbea grecește, așa că stăpânul său începea să râdă.

— Oprește-te! striga Marcellus. Nu se poate să vorbești în limba aceasta păgână despre cele Zece Porunci ale evreilor.

— Bine, stăpâne, gândește-te că poruncile acestea nu sunt juste. Una dintre ele spune: „Să nu furi!” Foarte bine! dar nu există nici o poruncă în această lege care să spună oamenilor bogați să fie generoși față de cei săraci ca astfel aceștia să nu se gândească să-i fure. „Să nu râvnești ceea ce este al aproapelui tău!” Și porunca aceasta este foarte bună! Dar este just oare să ceri săracului să nu râvnească ceea ce are bogatul și să nu atragi atenția acestuia că nu trebuie să fie egoist?

— Tu judeci Tablele Legii din punctul de vedere caracteristic sclavului, zise Marcellus. Ești subiectiv. Singurul punct unde eu nu pot fi de acord cu cele Zece Porunci este acolo unde vorbește despre sculptură. E cert că acest Iehova nu este binevoitor față de artă.

— Porunca aceasta a fost dată pentru a-i împiedica să-și facă idoli, îi explică Demetrius.

— Știu, dar ce ai putea avea împotriva idolilor? Aceștia sunt uneori foarte frumoși. Oamenii de jos sunt obișnuiți să se închine la ceva; prin urmare e mult mai bine ca celui căruia i se închină să fie

frumos și artistic. Bătrânul Zeus n-a protestat în ziua când sculptorii greci au făcut un grup de zei în marmură. Pe Colina lui Marte sunt vreo patruzeci. Între statuile de acolo este și una dedicată „Zeului Necunoscut”.

— Oare ce o fi zis Zeus de asta? se întrebă Demetrius.

— Probabil a râs, răspunse Marcellus. Trebuie să știi că uneori râde și el. Eu sunt de părere că aceasta este marea greșeală a lui Iehova. El nu râde niciodată.

— Probabil el nu crede că lumea aceasta ar fi plină de haz, ripostă Demetrius.

— Asta este treaba lui, răspunse Marcellus nepăsător. De vreme ce el este cel care a creat-o, ar fi putut s-o facă mai veselă.

Demetrius nu-i dădu nici un răspuns.

— Cred că asta este cea mai mare prostie pe care am pronunțat-o în toată viața mea! adăugă Marcellus după o clipă de gândire.

— Eu n-aș merge atât de departe pentru a face o astfel de afirmație, zise Demetrius calm. Apoi începură amândoi să râdă. Studiul limbii aramaice contribuia ca menținerea relațiilor severe dintre stăpân și sclav să pară dificilă.

Căpitanul Fulvius zbiera la sclavii care asudau sub greutatea poverilor ce trebuiau descărcate; se uită mirat la Marcellus când îl văzu că se urcă pe punte, apoi îl recunoscă și se rezezi în calea lui ca să-l salute.

— Va să zică te-ai vindecat! strigă el mulțumit. Îmi pare foarte bine. Aproape nu te-am mai recunoscut. M-am gândit de foarte multe ori la dumneata. Ai fost grav bolnav!

— Probabil am abuzat de multe ori de răbdarea dumitale, răspunse Marcellus. Dar acum totul e în ordine și așa cum trebuie să fie, îți mulțumesc!

— Ia te uită, și Demetrius! exclamă căpitanul și spre mirarea lui Marcellus întinse mâna spre el. N-am uitat încă serviciul pe care mi l-ai făcut după ce am plecat din Joppa.

— Despre asta nu mi-ai spus nimic, interveni Marcellus și se uită întrebător la Demetrius.

— Ceva cu totul lipsit de importanță, stăpâne, murmură Demetrius.

— Lipsit de importanță! protestă Fulvius. Omul acesta mi-a salvat viața și acum afirmă că serviciul n-are importanță. Pentru vorbele

acestea ai merita să fii pus în lanțuri! Apoi se întoarse spre Marcellus: Erai prea grav bolnav, tribune, pentru ca să te poată interesa o astfel de întâmplare, așa că nu ți-am mai spus ce s-a întâmplat. Un sclav nebun care se găsea înlănțuit în cală a fost apucat de furii și în timpul nopții a reușit să-și scoată obezile tocmai în momentul când ne găseam în fața intrării portului din Alexandria; s-a furișat pe punte cu o ghioagă în mână cu care voia să-mi zdrobească țeasta. Dar Demetrius al dumatile a intervenit tocmai la timp.

— Sunt foarte mulțumit, căpitane, că s-a întâmplat să fiu prin apropiere, zise Demetrius.

— Tot atât de mulțumit sunt și eu, răspuse căpitanul. În sfârșit, ce să vă mai spun... este o adevărată plăcere să vă pot vedea pe amândoi. Legate, ți-am adus niște scrisori. Am rugat pe tribun să le ia când a plecat cu mesajul pe care ți-l adresează împăratul, dar este un tânăr înfumurat și mi-a răspuns că n-a venit la Atena ca să facă drumuri ca băiat de alergătură.

— Un mesaj de la împărat? întrebă Marcellus neliniștit.

— Încă nu l-ai primit va să zică? Probabil te-ai întâlnit în drum cu tribunul acesta înfumurat. Nu vrei să mai zăbovești și să frângi pâinea împreună cu mine, aici pe bord?

— Mi-ar face plăcere, căpitane Fulvius, dar cred că va trebui să plec imediat. Tribunul acesta probabil mă așteaptă.

— Sigur că da! Acum fără îndoială tună și fulgeră. Este un individ care-și ia slujba în serios; în același timp își dă mare importanță și-i place să împartă ordine, oftă Fulvius abătut. Și nu voi putea scăpa de el vreme de cel puțin șase săptămâni de aici înainte, căci are un mesaj și pentru Pilat din Pont, iar drumul de întoarcere la Roma îl va face toț cu *Vestris*.

— N-ai putea să-l arunci peste bord? întrebă Marcellus.

— Aș putea foarte bine, răspuse Fulvius, zâmbind. Dar soția mea mă așteaptă să sosesc la Ostia, pe la începutul lui decembrie. Legate, nu s-ar putea să renunți la Demetrius pentru ziua de astăzi ca să mâncăm împreună?

Marcellus era gata să se învoiască, dar ezită.

— Dacă vrei, Fulvius, ți l-aș putea trimite mâine. Cred că de astă dată va fi mai bine să se întoarcă împreună cu mine. Probabil mesajul trimis de împărat va schimba ceva din planurile pe care ni le-am făcut.

— Îți mulțumesc, căpitane Fulvius, zise Demetrius. Dacă voi fi liber, voi veni.

Marcellus era mult mai nerăbdător decât caii înhămați la carigă să se întoarcă în oraș, deoarece aceștia trebuiau mereu să se ferească pe marginea drumului pentru a trece în fața cotigelor și a convoaielor de cămile încărcate cu poveri, or el tocmai acum era preocupat de plăcerea ce i-o va face citirea scrisorilor aduse de Fulvius, pe care nu le putea citi în timpul drumului.

Desfăcu sulul de pergament al tatălui său și constată mulțumit că acesta conține și câteva rânduri de la maică-sa și de la Lucia. Scrisoarea Dianei - de care se miră că este adresată din Capri - ar fi citit-o cea dintâi dacă situația de acum ar fi fost indicată pentru o astfel de lectură. Marcellus înfășură sulul pe care-l ținea în mână și-și zise că-i va face mai multă plăcere să-l poată citi în liniște.

— Se pare că frica lui Gallus, după ce a sigilat scrisoarea, a desfăcut-o din nou, murmură el mai mult pentru sine însuși decât pentru Demetrius, care se uita la el, în timpul cât examină sulul de pergament.

— Mi se pare că așternutul de ceară, pus pe deasupra se deosebește puțin la culoare, zise Demetrius.

Marcellus examină mai cu atenție sulul și cu vârful pumnalului desprinse așternutul de ceară prins pe deasupra.

— Ai dreptate, murmură el. Scrisoarea a fost deschisă de cineva.

— A fost deschisă de o femeie, căci se cunosc urmele degetelor, adăugă Demetrius.

Se încruntă nemulțumit și băgă sulul sub tunică, apoi începu să citească scrisoarea tatălui său. Fusese la Capri pentru a explica împăratului motivul plecării fiului său și se întoarse abia acum acasă, spunea senatorul.

„Trebuia să fac numaidecât acest drum, deoarece tu abia ajunseseși în largul mării - continua scrisoarea - când a sosit un mesaj în care erai numit...”

— Demetrius, cred că merită să afli ce spune scrisoarea aceasta! zice Marcellus. Împăratul m-a numit comandant al Gărzii palatului din Capri. Probabil despre asta va fi vorba și în cel care a sosit acum. Comandant al Gărzii din Capri! Ce ocupație crezi că-ar putea avea un comandant al Gărzii din Capri?

Intimitatea relațiilor imediate dintre el și stăpânul său indica nu numai emanciparea sa, ci și eventualitatea unui reproș dacă va ezita să uzeze de privilegiul de a vorbi cu stăpânul său ca de la egal la egal.

— Cred că datoria lui va fi să guste ciorba înainte de a o gusta împăratul și să doarmă cu un ochi dechis fără să se dezbrace de uniformă.

— În timpul cât sclavul său va fi obligat să doarmă cu amândoi ochii deschiși, adăugă Marcellus. Cred că ai dreptate. Insula aceasta este un viespar de zavistii și uneltiri. Nu cred ca acolo viața omului să valoareze mai mult decât un dinar găurit...

Ridică scrisoarea din nou și continuă să citească, din ce în ce tot mai încrunțat.

— Eu nu voi primi această însărcinare, zise el și ridică privirea, deoarece tatăl meu îmi spune că acum împăratul și-a schimbat gândul. Ia să-ți citesc: „L-a interesat foarte mult ceea ce i-am putut spune despre neplăcuta aventură de la Ierusalim. Iar când i-am spus că multă lume consideră drept Mesia pe evreul care a fost răstignit...” Marcellus se întrerupse pe neașteptate și se uită la Demetrius. Cum de a putut afla despre această întâmplare? Întrebă el mirat.

— L-am informat eu, răspunse Demetrius fără să ezite. Senatorul Gallio mi-a cerut să-i povestesc în toate amănuntele această întâmplare. Mi-am zis că în interesul dumatăle, stăpâne, el va trebui să cunoască adevărul... mai ales că tocmai atunci nu erai în stare să-l informezi de-a dreptul.

— Asta este adevărat, admise Marcellus nemulțumit. Cred că nu i-ai vorbit și despre cămașa galileeanului.

— Dimpotrivă, stăpâne. Din cauza acestei cămăși te-ai îmbolnăvit și, dacă nu i-aș fi pomenit despre ea, povestea pe care i-am înșirat-o n-ar mai fi avut nici un înțeles.

— Și vrei să spui că vorbindu-i și despre cămașă, această poveste a fost mai ușor de înțeles?

— Nu, stăpâne, eu n-am crezut așa ceva și e foarte probabil că tocmai partea aceasta, care mi se pare esențială, va rămâne și de aici înainte acoperită de mister.

— Mai bine să terminăm cu scrisoarea, zise Marcellus și continuă să citească cu glasul ridicat: „Împăratul m-a ascultat cu tot interesul, deoarece el dispune de informații vaste în domeniul tuturor religiilor. Cunoaște foarte multe amănunte despre profețiile mesianice ale evreilor. De aceea dorește să-ți continui studiile la Atena, mai ales în domeniul religios, ca pe urmă să te întorci la Capri în calitate de sfetnic al curții”. Sfetnic al curții! exclamă Marcellus și începu să râdă sarcastic, dar Demetrius nu păru dispus să râdă. Ce zici,

Demetrius, afacerea asta nu ți se pare plină de haz? stării ei. Ești în stare să mă vezi în rolul omului care ar ține conferințe în fața menajeriei de acolo?

— Nu, stăpâne, răspuse Demetrius cu glasul grav, mie posibilitatea aceasta nu mi se pare deloc c-ar putea să aibă haz. Dimpotrivă, mi se pare un dezastru dintre cele mai grave!

— Vrei să spui că m-aș plictisi?

— Mai mult decât atât, declară Demetrius fără să ezite. Dacă vrei să vă spun părerea mea, situația aceasta ar fi umilitoare. Despre împăratul Tiberiu se spune că este împresurat de un mare număr de cititori în stele, de ghicitori, necromanți, și de tot felul de netrebnicii care exploatează slăbiciunea lui. Pentru stăpânul meu ar fi o situație penibilă să fie considerat la fel cu aceștia.

Marcellus deveni tot atât de grav ca și corintianul său.

— Crezi că-mi va cere ca oamenilor acestora să le explic superstițiile despre care vorbesc cei slabi de minte?

— Da, răspuse Demetrius și dădu din cap. Probabil vrea să afle și alte amănunte în legătură cu cămașa.

— Bine dar aceasta nu este o superstiție! protestă Marcellus.

— Pentru noi nu este, dar după ce împăratul Tiberiu și prezicătorii lui vor începe să discute între ei această problemă este cert că dintr-însa nu va mai rămâne altceva.

— Pari foarte impresionat, Demetrius! zise el cu bunăvoință.

— Da, stăpâne, nu mi-ar face deloc plăcere să constat că această cămașă este luată în bătaie de joc de bătrânul acela respingător și de toată adunătura aceea de năuci ce se găesc în apropierea lui.

Marcellus se prefăcu indignat.

— Nu-ți dai seama, Demetrius, că felul în care vorbești despre împăratul Romei ar putea fi considerat drept lipsă de respect? Zămbiră amândoi și Marcellus continuă să citească scrisoarea tatălui său:

„Nu-mi vine să cred fiule, că această însărcinare ar putea să-ți facă plăcere. Împăratul este un om cu mintea stranie și gândurile mereu rătăcitoare. În orice caz acesta este un ordin dat de el și nu-ți rămâne altceva de făcut decât să te supui. Din fericire ți s-a îngăduit să întârzi în Atena o bucată de vreme pentru a-ți continua studiile. Toți suntem nerăbdători să te vedem din nou la Roma, dar eu te sfătuiesc să nu-ți grăbești întoarcerea acasă.”

Despre Diana nu-i scria nimic. Faptul acesta i se păru straniu, deoarece fără îndoială ea fusese la vila Iovis în timpul cât tatăl său a fost primit de împărat în audiență. Abia aștepta să poată citi scrisoarea ei. Se simțea neliniștit la gândul că ea se găsește acum în această insulă sinistră. Cineva deschisese scrisoarea ei, ceea ce înseamnă că este urmărită în tot ce face. Prin minte îi trecu gândul că insula Capri nu este locul unde Diana s-ar fi putut simți în siguranță.

Casa Eupolis părea în mare fierbere. Nu se întâmpla ca să sosească în fiecare zi un tribun, îmbrăcat în strălucitoare uniformă, care să aducă un mesaj al împăratului și toată casa, care de obicei părea calmă, se cutremura acum ca de friguri.

Dion, grav și cu obrazul scâldat în sudoare, se plimba pe alee când cariga hodorogită intră pe poartă.

— Va trebui să te grăbești, Marcellus, îl rugă el cu glasul speriat când îi văzu că se opresc în apropierea lui. A sosit un mesaj al împăratului! Tribunalul care l-a adus a început să zbiere că dacă nu te vei întoarce imediat ne va raporta tetrarhului.

— Liniștește-te, Dion, zise Marcellus. Tu nu porți nici o vină. Apoi dădu drumul carigei și-și continuă drumul în lungul aleii, trecând pe lângă un grup de argați din serviciul grădinii, care se uitară la el cu respect și simpatie. Theodosia și mătușa Ino se opriseră în foisor alături de Phoebe, care părea emoționată. Tribunalul se plimba mândru prin fața intrării.

Marcellus recunoscuse imediat pe Quintus Lucian! Prin urmare acesta era motivul pentru care făcuse atâta gălăgie. Acesta era Quintus, favoritul prințului Gaius. Fără îndoială misiunea ce i se încredințase de astă dată nu-i făcuse nici o plăcere. Nemulțumirea aceasta explică și felul în care se purtase pe bordul galerei. Cu siguranță, Gaius se simțea profund jignit din cauză că bătrânul din Capri contramandase ordinul dat de el fără să-i spună nimic și-l revocase din demnitatea de comandant al fortului Minoa. De astă dată împăratul expediase pe netrebnicul de Quintus cu un mesaj, și acestei dispoziții nu i se putuse împotrivi nici Quintus și nici Gaius.

— Căre vreme va fi obligat trimisul împăratului ca să te aștepte? zise el după ce Marcellus se apropie urmat de Demetrius, care venea la o mică depărtare de stăpânul său.

— Nu m-a informat nimeni că va trebui să stau la pândă ca să aștept un mesaj al împăratului, ripostă Marcellus, încercând să se

stăpânească. Dar acum, tribune Quintus, după ce am sosit, te poftesc să-ți îndeplinești însărcinarea ce ți s-a dat cu curtenirea pe care un roman are dreptul s-o ceară unui ofițer de același rang ca și el.

Quintus murmură ceva neînțeleș și-i întinse sulul aurit al împăratului.

— Aștepți vreun răspuns? întrebă Marcellus.

— Da, dar te sfătuiesc să nu mă faci să aștept prea mult. Mesagerii împăratului nu sunt obișnuiți să-și piardă vremea prin hanuri grecești.

Tonul cuvintelor lui era încărcat de atâta dispreț, încât aluzia părea transparentă. Demetrius făcu un pas înainte și se opri în poziție de drepti. Marcellus păli, dar nu-i dădu nici un răspuns.

— Voi trece în camera mea, Quintus, ca să citesc mesajul și să fac răspunsul. Vei putea să aștepți - sau să vii mai târziu - cum poțfești. Apoi se întoarse în loc și înainte de plecare se adresă lui Demetrius în șoaptă: „Tu să nu te miști de lângă el!”

După ce Marcellus dispăru în interiorul casei, Quintus se apropie agale și oprindu-se în fața lui Demetrius zâmbi batjocoritor.

— Tu ești sclavul lui? întrebă el și-i făcu semn cu capul în partea unde dispăruse Marcellus.

— Da, stăpâne.

— Cine este fata aceea frumoasă din foisor? întrebă Quintus, repezindu-și cuvintele prin colțul gurii.

— Este fiica lui Eupolis, răspunse Demetrius calm.

— Nu mai spune! În cazul acesta voi putea face cunoștință cu ea în timpul cât va trebui să aștept.

Trecu pe lângă Demetrius și traversă mândru pajiștea care-l despărțea de foisor, făcând la fiecare pas câte o mișcare arogantă cu capul acoperit de coiful pe care-l purta. Dion, cu obrazul palid și înspăimântat, se îndreptă spre foisor, iar Demetrius îl urmă cu pași înceți.

Încălțat în sandale elegante, cu picioarele depărtate unul de altul și cu mâinile proptite în șolduri, Quintus se opri în fața fetei și o examină cu îndrăzneală. Apoi zâmbi nerușinat, fără să țină socoteală de cei prezenți, și o întrebă:

— Cum te cheamă? întrebă el cu glasul răstit.

— Este fiica mea, interveni Dion, frecându-și mâinile cu umilință.

— Asta înseamnă că ești un bărbat fericit dacă ai o fată atât de frumoasă. Va trebui numaidecât s-o cunosc mai de aproape, zise

Quintus și întinse mâna după ea. Fata se feri din calea lui și se uită la el speriată. Ești sperioasă, ei? și începu să râdă cu dispreț. De când au devenit fetele hangiiilor greci atât de sfioase de nu îndrăznesc să mai zâmbească?

— Te implor, tribune! începu Dion cu glasul tremurând. Casa Eupolis s-a bucurat întotdeauna de cea mai bună reputație. Nu se poate să jignești pe fiica-mea.

— Nu se poate... ei, nu mai spune! ripostă Quintus batjocoritor. Și cine ești tu de-ți permiți să sfătuiești pe trimisul împăratului ce poate și ce nu poate să facă? Plecați de aici! țipă el întinzând brațul spre Phoebe și Ino. Tot așa și tu! Plecați toți!

Palidă ca o moartă, Phoebe făcu câțiva pași împreună cu Ino, care o ținea de susuori. Dion nu se mișcă și începu să gâfâie din pricina furiei neputincioase, dar se retrase numaidecât când văzu că dușmanul său întinde mâna după pumnalul ce-i atârna din cingătoare.

— Tu, sclavule, ce cauți aici? zberă Quintus când dădu cu ochii de Demetrius.

— Stăpânul meu mi-a poruncit să nu mă mișc de lângă dumneata. Apoi se adreseă Theodosiei: Cred că ar fi mai bine să urmezi pe Dion în casă.

Cu obrazul aprins ca o flacăără, Quintus își smulse pumnalul din teacă și se rezezi spre el. Demetrius făcu un salt și-l apucă de încheietura mâinii cu dreapta, înainte de a-l putea lovi, iar pumnul stângii pocni pe tribun în plin obraz. Lovitura răbufni ca un mai, și Quintus, care nu se așteptase la surpriză, se clătină pe picioare. Înainte de a-și putea veni în fire, Demetrius îl mai pocni o dată cu pumnalul încheștat al stângii peste gură. Cu dreapta îl strângea de încheietura mâinii ca într-o menghină, așa că scăpă pumnalul. Loviturile începuseră să se descarce una după alta și cu atâta repeziciune, încât Quintus rămase zăpăcit. Acum începuse să împartă lovituri orbește, în timpul cât Demetrius îl strângea tot mai de aproape și-i cără pumn după pumn în obrazul buhăit.

Quintus începu să gâfâie și Demetrius presimți că nu va mai fi nevoie să-l pocnească decât o singură dată sub fălci pentru a-l scuti de a mai continua lupta cu trimisul împăratului, dar se simți copleșit de o dorință nestăpânită de a vedea până când va putea stâlci nesusărat obrazul tribunului, înainte de a-l lăsa lungit. Încăierarea devenise sângeroasă și pumnii lui Demetrius erau plini de sânge de fiecare dată când se ridicau de pe orbitele și nasul zdrobit al lui Quintus, care

acum nici nu încerca să se mai apere. Speriat și orbit de sângele care-i curgea din abundență, cedă terenul pas cu pas, până când ajunse alături de tulpina unui pin uriaș de care se propti cu o mână. Printre buzele terciuite îi scăpă un scâncet:

— Pentru fapta asta vei muri, îngână el înecat de suspine.

— Foarte bine, scrâșni Demetrius printre dinții încheștați. Dacă e să mor pentru că te-am pedepsit... Și întinzând brațul îl apucă de cureaua coifului și cu cealaltă mână continuă să-l piseze în obraz. Apoi se uită la el și se retrase un pas ca să-i poată rezezi pumnul, încă o dată cu sete sub falcă. Genunchii lui Quintus se îndoiră și trupul i se întinse moale pe pajiștea grădinii.

În timpul cât se desfășurase lupta, familia Eupolis se retrăsese la o mică distanță, dar de astă dată Dion, cu obrazul palid ca de mort, se apropie speriat și întrebă:

— L-ai ucis?

Demetrius respira șuierător și-și examinează pumnii striviți și însângerați, apoi clătină din cap.

— Ne vor băga pe toți la închisoare, gemu Dion.

— În primul rând să nu încerci să fugi de acasă, îl sfătui Demetrius. Tu n-ai nici o vină. Asta se poate dovedi cu ușurință, sfârși el și se îndreptă spre camera stăpânului său.

— Ce aș putea face pentru individul acesta? întrebă Dion.

— Adu-i o găleată de apă și un prosop. Se va trezi foarte curând, iar dacă se va întâmpla să mai aibă poftă de încăierare, trimite după mine, dar spune-i că, dacă mă va obliga să-l bușesc, a doua oară îl voi ucide.

Ostenit peste măsură, Demetrius trecu prin peristil fără să se oprească, deși văzu că Marcellus este așezat la masă și scrie, așa că nici nu ridică obrazul spre el.

— Demetrius! strigă el. Împăratul îmi poruncește să plec în Palestina și să adun toate informațiile posibile privitoare la galileean. Glasul lui vibra de mulțumire: Crezi că ar fi putut să se întâmple și altceva care să-mi facă atâta plăcere? Tiberiu ar vrea să știe ce este adevărat din zvonurile care circulă în legătură cu acest Iisus, despre care se spune că ar fi fost Mesia. Întrucât mă privește pe mine, această chestiune nu mă interesează câtuși de puțin. Eu aș vrea să aflu numai ce fel de bărbat a fost. Ce noroc neașteptat pentru noi, Demetrius! Vom continua cu mai multă sârguință studiul limbii aramaice cu bătrânul Beniamin. La începutul primăverii vom putea pleca în

Galileea! Semnă pergamentul, lăsă stiloul din mână, feri scaunul și ridicându-se în picioare se uită la obrazul palid al lui Demetrius. Ia te uită; ce naiba ai făcut? întrebă el.

— Tribunalul acela! răspunse Demetrius ostentiv.

Marcellus se schimbă la față.

— Doar nu te-ai bătut cu Quintus!

— N-aș putea spune exact că m-am bătut, răspunse Demetrius. A insultat familia... în special pe Theodosia... și l-am pedepsit.

— Judecând după pumnii însângerați, cred că l-ai pedepsit destul de grav. Dar... ascultă Demetrius... afacerea asta este primejdioasă! Un sclav grec nu poate proceda în felul acesta - mai ales față de un tribun roman - chiar dacă se întâmplă ca acesta să merite o astfel de pedeapsă!

— Da, stăpâne, știu! Voi fi obligat să fug. Dacă aș rămâne aici, vei încerca să mă aperi și asta ar însemna să ai nemulțumiri din pricina mea. Te rog, n-ar fi mai bine să plec imediat?

— Va trebui să pleci numaidecât! stăruiește Marcellus. Dar unde vrei să pleci? Unde ai putea pleca?

— Nu știu, stăpâne. Voi încerca să mă refugiez la țară și să ajung în munți înainte de a se răspândi vestea despre ceea ce s-a întâmplat.

— În ce stare se găsește Quintus? întrebă Marcellus speriat.

— Se va refăce! răspunse Demetrius. N-am avut asupra mea nici o armă. I-am umflat ochii și s-au închis; i-am umflat și buzele, dar gura i-a rămas deschisă, și când l-am lovit pentru ultima dată de câteva ori în nas l-am simțit că este terciuit.

— A plecat?

— Nu, este tot aici, căci nu s-a putut ridica de pe jos.

Marcellus oftă și-și trecu mâinile prin păr.

— Du-te, spală-te pe mâini și împachetează-ți câteva lucruri pentru drum. Apoi trecu pe lângă el și intrând în cameră deschise lădița și scoase dintr-însa un pumn de talanți de aur și argint pe care-i băgă într-o pungă de mătase, împreună cu câteva monede mai mărunte. După aceea se întoarse din nou în peristil și se așeză la masă, luă stiloul în mână, scrise o pagină, o pecetlui cu inelul pe care-l avea în deget, o făcu sul și o sigilă și pe dinafară. Când apărură Demetrius, îi întinse pergamentul împreună cu punga.

— Aici Demetrius vei avea bani de ajuns ca să te poți ajuta deocamdată... Documentul acesta este certificatul tău de *manu mittere*, așa că nu vei mai fi sclav. Eu voi mai întârzia în oraș până în

primăvară; probabil până la idele lui Martie. Pe urmă voi pleca la Ierusalim. Nu-ți pot spune dinainte câtă vreme voi fi obligat să cutreier regiunile interioare ale Palestinei, dar în orice caz toată vara, dacă nu chiar ceva mai mult. Pe urmă va trebui să mă întorc la Capri și să mă prezint în fața împăratului. De asta nu voi scăpa, deși nu-mi face nici o plăcere, dar mă voi feri de nemulțumiri.

— Aș prefera să te pot însoți, stăpâne! declară Demetrius.

— Absența ta îmi va lipsi, Demetrius, dar prima ta datorie este să scapi cât mai repede de primejdie. Încearcă și dă-mi de știre în ce parte te găsești imediat ce vei putea. Adu-ți aminte că eu voi aștepta cu nerăbdare să aflu că nu ți s-a întâmplat nimic. Dă-mi de știre dacă vei avea nevoie de ceva. Dacă vei fi prins, voi putea pune totul în mișcare pentru a putea obține libertatea ta!

— Știu, stăpâne! declară Demetrius cu glasul tremurând de emoție. Ești extrem de bun față de mine. Baniii aceștia îi voi lua... dar de certificatul de libertate nu am nevoie, adăugă el și puse sulul de pergament pe masă. Dacă m-ar prinde și l-ar găsi la mine, și-ar putea închipui că m-ați răsplătit pentru c-am pedepsit pe Quintus. Apoi luă poziție și salută cu sulița. Rămâi cu bine, stăpâne! Îmi pare rău că sunt obligat să plec. S-ar putea să nu ne mai vedem niciodată!

Marcellus îi întinse mâna.

— Umblă sănătos, Demetrius, zise el cu glasul sugrumat. Îmi vei lipsi foarte mult. Mi-ai fost un prieten credincios și mă voi gândi mereu la tine.

— Te rog, stăpâne, să explici Theodosiei motivul pentru care n-am putut să-mi iau rămas bun de la ea, zise Demetrius.

— Există ceva între voi doi? întrebă Marcellus interesat.

— Numai ceva... nimic mai mult, admise Demetrius.

Își strânseră mâinile fără să mai zică nimic și Demetrius dispăru repede, trecând printre tufișurile de trandafiri ale grădinii.

Marcellus intră încet în casă, închise lădița în care-și păstra banii și ieși pe ușa din față. Văzu că Dion se apropie palid la obraz și speriat.

— Ați aflat? întrebă el gâfâind.

— Ce face acum? întrebă Marcellus.

— S-a ridicat în capul oaselor... dar să vezi obrazul lui... te apucă groaza. Spune că ne va pedepsi pe toți, adăugă Dion și începu să tremure de spaimă.

— Spune-mi ce s-a petrecut în realitate?

— Tribunalul s-a purtat foarte necuviincios față de Theodosia. Sclavul dumitale a protestat și tribunalul s-a repezit la el cu pumnalul în mână. Imediat după aceea Demetrius al dumitale l-a dezarmat și a început să-l lovească cu pumnii în obraz. L-a bătut crâncen. Nici nu mi-am închipuit că sclavul acesta atât de blând ar fi în stare se devină atât de sălbatic. Pe tribunal nici nu-l mai poți recunoaște. Sclavul dumitale s-a ascuns?

— A plecat, răspunse Marcellus și văzu pe Dion că răsuflă ușurat.

Trecură împreună prin boschetele de trandafiri și găsiră pe Quintus așezat și proptit cu spatele de tulpina pinului unde căzuse; începuse să se șteargă pe obraz cu o cârpă care era plină de sânge. După ce reuși să deschidă pleoapele umflate, se uită la ei furios.

— După ce mă voi duce la tetrarh și voi spune ce mi s-a întâmplat, tu vei fi băgat la închisoare, iar ceilalți vor fi executați.

— Ce vrei să-i spui tetrarhului, Quintus? întrebă Marcellus și zâmbi sarcastic. Și cam ce crezi că-ți vor răspunde cei de la tetrarchie după ce le vei spune c-ai insultat o fată cumsecade și ai încercat să lovești cu pumnalul pe un sclav care a sărit în ajutorul fetei, iar acesta te-a dezarmat și te-a bătut cu mâna goală până când n-ai mai fost în stare să te ridici în picioare? Du-te, Quintus, la palat! continuă Marcellus în bătaie de joc. Dă-le și lor ocazia să te vadă cum arăți după bătaia ce ți-a dat-o un sclav grec. Tetrarhul îți va spune că este destul de rușinos pentru un tribun roman să se încaiere cu un sclav, chiar dacă iese victorios. Haide, ne vom duce împreună până la palat. Te voi însoți și eu, Quintus, căci pentru nimic în lume n-aș vrea să scap o astfel de ocazie.

Quintus continuă să-și șteargă obrazul umflat.

— De concursul tău n-am nevoie, murmură el.

— Dă-mi voie, stăpâne, să-ți ajut să te ridici în picioare dacă te simți mai bine, interveni Dion.

— Propunerea aceasta mi se pare binevenită, încuviință Marcellus. Fără îndoială Dion nu are nici o obligație față de tine pentru c-ai încercat să te porți ca un derbedeu în casa lui, dar, dacă va vrea să te adăpostească până în momentul când te vei simți dispus să te arăți în fața oamenilor străini, eu te-aș sfătui să primești propunerea lui. Am aflat că vrei să pleci poimâne cu galera *Vestris*. Prin urmare va fi mult mai bine să stai aici, ca să nu te vadă nimeni în ce hal ești, și să nu pleci decât în momentul când vasul va fi gata să ridice ancora. În cazul acesta nimeni dintre cei care sunt la tetrarchie nu va avea

ocazia să afle ce ai pățit și nici nu va putea să-și bată joc de tine cu prima ocazie când va merge la Roma.

— Voi cere ca sclavul tău să fie biciuit până când trupul îi va fi rupt panglici! Îngână Quintus.

— Probabil îți va face plăcere să-l biciuiești chiar tu! ripostă Marcellus. Vrei să-l chem aici?

Zilele treceau una după alta, triste, reci și plictisitoare. Marcellus începu să-și dea seama ce loc important ocupase până acum sclavul său corintian în viața lui nu numai din punctul de vedere al serviciilor pe care i le făcuse, ci chiar ca prieten și tovarăș. Pentru el Demetrius devenise un fel de a doua personalitate, iar acum când nu-l mai vedea în apropierea sa se simțea rătăcit și dezorientat.

De la plecarea lui nu se întâmplase nimic deosebit. În fiecare dimineață mergea la bătrânul Beniamin pentru lecțiile de limbă aramaică pe care acesta i le dădea făcând mai mult conversație. La amiază se întorcea la han și restul zilei, cât mai ținea lumina, și-l petrecea în atelier, ciopland fără tragere de inimă și fără inspirație un bust de marmură, care cu fiecare zi ce trecea, semăna tot mai puțin cu Diana Gallus. În orice caz se putea distinge că reprezintă o patriciană romană, și una destul de frumoasă; totuși nimeni n-ar fi putut bănui că reprezintă pe Diana.

Probabil - își zicea Marcellus - amănuntul acesta se datora faptului că imaginea Dianei i se destrămasese din amintire și se pierdea din ce în ce tot mai departe și devenea mai tulbure. Promise de la ea două scrisori. Prima, care venise de la Capri, fusese scrisă în grabă. Era informată despre ordinul împăratului care admisesse ca el să-și continue studiile la Atena și după aceea să plece la Ierusalim și de acolo în regiunile de miazănoapte ale Palestinei, pentru a aduna informații despre tânărul și misteriosul evreu.

Despre ea însăși îi spunea că împăratul a stăruit să mai zăbovească vreme de câteva săptămâni la Capri și, având în vedere concesiile ce i le făcuse, a luat hotărârea să-i facă pe voie. Bătrânul a fost foarte amabil față de ea; se simte singur, așa că va mai sta cu el.

A doua scrisoare i-o trimisese de acasă, dar și aceasta părea că este scrisă ca și când curierul ce trebuia s-o ducă ar fi așteptat în fața ușii și cineva s-ar fi aplecat peste umărul ei ca să vadă ce scrie. Scrisoarea era amabilă și plină de nerăbdare pentru a afla vești de la el, dar îi lipsea elanul și duioșia la care s-ar fi așteptat destinatarul. Îți

fața impresia că dragostea lor a fost amânată pentru mai târziu, când se va putea desfășura în mai multă libertate. Marcellus citi această scrisoare de mai multe ori la rând și o cântări frază cu frază, pentru a se convinge dacă nu cumva Diana își luase toate măsurile de prevedere pentru cazul când scrisoarea ei va fi deschisă de cineva sau poate a început să țină la el mai puțin decât până acum. Se putea să fie și una și alta, dar tot atât de bine se putea să fie întemeiate ambele supoziții. Cuvintele așternute în această scrisoare nu semănau a murmur de dragoste. Erau blânde... dar aproape imperceptibile, și această constatare îi adânci și mai mult senzația de singurătate.

Tocmai de aceea știrea că i-a sosit o scrisoare de la Demetrius fu pentru el o surpriză neașteptată. În timpul nopții se așternuse un strat ușor de zăpadă și cerul era înnoțat. Marcellus întârziase vreme îndelungată în fața ferestrei, întrebându-se dacă n-ar fi oare mai bine ca astăzi să nu meargă la Benjamin. Dar lui minna era prea slabă pentru a se putea ocupa de sculptură. În același timp bătrânul țesător îl va aștepta să apară. Ieșind din casă, tot atât de înnoțat ca și vremea de afară, se îndreptă spre prăvălia lui Benjamin, unde, de cum intră, bătrânul îl primi cu ochii strălucind de mulțumire.

— Ți-a sosit o scrisoare! îl anunță Benjamin.

— Ei comedie! și cum de a venit pe adresa dumitale?

— Mi-a fost adresată mie ca să ți-o predau dumitale. A fost adusă de un sclav care a sosit cu o caravană și mi-a fost adusă de Zenos, sclavul acela guraliv care este în slujba prietenului meu Popygos. După cum vei putea constata, Demetrius se găsește la Ierusalim. Atât este tot ce am citit din scrisoare. Sclavul dumitale e un tânăr prevăzător. Temându-se că dacă-ți va trimite scrisoarea de-a dreptul dumitale aceasta ar putea fi desfăcută de cineva și astfel îi vor da de urmă, a trimis-o pe numele meu, zise Benjamin și începu să râdă când îi întinse sulul de pergament: De astă dată vei avea ocazia să pui în practică cunoștințele pe care le ai din domeniul limbii aramaice. Este scrisă într-o limbă foarte aleasă, adăugă el cu mândrie.

Marcellus apropie un scaun de masa de lucru, desfăcu capătul sulului de papyrus și începu să citească cu glasul ridicat, ca uneori să se oprească și să facă apel la ajutorul lui Benjamin, care se simțea mulțumit că-l poate ajuta.

Cinstite stăpâne (începu Marcellus) îți scriu această scrisoare în ziua Sabatului evreiesc, în camera de la mansardă a unei case vechi cu

vederea spre Kedron, la o mică depărtare de cartierul templului. Camera aceasta o împart cu unul Stefanos, un grec de aceeași vârstă cu mine, căruia evreii îi zic Ștefan. Este un tânăr inteligent, știe tot ce se petrece și este amabil. În momentul acesta este plecat de acasă pentru motive pe care numai el le cunoaște; probabil aceleași care noaptea trecută l-au determinat să lipsească de acasă până aproape de zorii zilei.

Am sosit la Ierusalim abia acum trei zile. Probabil vei fi curios să afli felul în care am plecat din Atena. Având toată încrederea în prietenia lui Fulvius, am coborât într-un suflet până în port și urcându-mă pe bordul galerei i-am spus starea desperată în care mă aflu. Fulvius m-a ascuns în cală și, după ce galera a ieșit în largul mării, a doua zi m-a scos pe punte, unde mă puteam plimba în toată libertatea. Am avut cu noi un călător important care bolea de pe urma unui accident ce-l avusese la obraz. Nu s-a mișcat nici un pas din cabină până când am părăsit portul Alexandria. Când m-a recunoscut, a poruncit lui Fulvius să mă pună în obezi, dar căpitanul a refuzat, spunându-i că eu mi-am plătit călătoria, ceea ce nu era adevărat, deși mă oferisem să-i plătesc. Fulvius a informat pe acest distins călător că dacă are ceva de împărțit cu mine, după ce vom ajunge în portul următor, este liber să ceară autorităților arestarea mea.

Odată cu căderea nopții am ancorat în golful Gaza, și Fulvius, fără să știe cineva, a luat o luntriță și m-a condus până la țârm. După ce mi-am cumpărat puține merinde, m-am îndreptat spre Ierusalim, întrebuițând același drum pe unde am trecut prima dată împreună cu centuria plecată din fortul Minoa. Într-o vale, cam la zece leghe spre miazănoapte de Ascalon, am fost prins de beduini, care nu mi-au făcut altceva decât m-au jefuit și m-au lăsat să-mi văd de drum. Vremea a fost foarte friguroasă și eu eram subțire îmbrăcat. Regiunea aceasta, după cum știi, este foarte puțin locuită. Oamenii sunt săraci și bănuitori față de străini. Începuse să-mi placă laptele cald de capră și boabele de porumb trecute prin râșniță; într-una din zile, când m-au prins într-o grădină de legume, m-au alungat cu pietre. Am constatat că ouăle crude sunt bune la gust dacă vrei să le sorbi din găoace și că o vacă ostenită nu se supără să-și împartă căldura trupului cu un călător care caută adăpost în grajdul ei. Vitele din Iudeea sunt ospitaliere. În ultima noapte, înainte de terminarea drumului în care plecasem, am fost foarte mulțumit că m-au îngăduit să dorm în grajdul unui han din satul Betleem. Dimineața hangiu mi-a trimis cu argatul

o strachină de ciorbă fierbinte și o bucată de pâine de orz. Argatul mi-a spus că tradiția hanului acestuia este să ajute drumetii săraci. Am constatat că pe colțul bucății de pânză în care era înfășurată pâinea este brodată imaginea unui pește. M-a mirat această constatare, deoarece văzusem că și pe ușa grajdului este aceeași imagine, arsă cu fierul roșu. După ce am ieșit din Betleem, la două răscruci de drumuri am descoperit din nou desenul acesta, făcut în colbul drumului, și mi-am zis că acest desen criptic probabil a fost lăsat de cineva care a trecut înainte, pentru ca cel care va trebui să vină după el să-și poată da seama în ce parte a apucat. Dar pentru că nu știam ce înseamnă și nici nu mă interesa din cale-afară, nu m-am mai gândit la el.

După ce am ajuns la Ierusalim, flămând și cu picioarele umflate, m-am hotărât să caut casa unui țesător, unde aș putea găsi ceva de lucru în schimbul hranei și al unui așternut în care să mă odihnesc. Am avut mare noroc în această privință. În prăvălia lui Benyosef am fost primit cu bunăvoință de Stefanos, care lucra acolo. Aflând că sunt grec, după ce i-am spus că în prăvălia din Atena a lui Beniamin, pe care el îl cunoștea, am învățat să torc și să depăn, m-a dus la Benyosef, care mi-a dat numaidecât de lucru. Simbria este mică în raport cu valoarea lucrului la care mă pricep, dar tocmai de ajuns ca deocamdată să am din ce să trăiesc. Stefanos m-a poftit să dorm în aceeași cameră cu el.

Evident, el se interesează de mine în primul rând că sunt grec. Familia lui este de origine din Filippi; străbunicul său s-a refugiat la Ierusalim după ce Macedonia a fost subjugată. Am constatat că în părțile acestea sunt sute de greci care s-au refugiat la Ierusalim pentru același motiv. Între ei se găsesc foarte puțini care să știe carte și Stefanos, care este un cunoscător al clasicilor, simte nevoia să poată vorbi cu cineva care să aibă cunoștințe din același domeniu. Mi s-a părut că este foarte mulțumit când la întrebarea care mi-a adresat-o i-am răspuns că și eu cunosc puțin literatură elenă din ceea ce învățasem mai demult.

În prima seară pe care am petrecut-o împreună, după ce am terminat cu cina și am început să vorbim despre diferite subiecte în legătură cu soarta tristă a grecilor, Stefanos a desenat pe o bucățică de papirus conturul unui pește și mi-a întins-o peste masă, uitându-se întrebător la mine.

I-am răspuns că nu înțeleg ce înseamnă acest simbol, deși până acum l-am întâlnit de două ori în drumul meu. După aceea m-a

întrebat dacă n-am auzit niciodată vorbindu-se despre Iisus galileeanul. I-am răspuns că am aflat despre el, dar numai foarte puține amănunte, și că m-ar interesa să mai aflu și altceva. Mi-a spus că cei care cred în învățăturile acestui Iisus sunt atât de crâncen persecutați, încât nu îndrăznesc să se întâlnească pentru a identifica pe ceilalți care profesează aceeași credință. Nu mi-a spus cum de au ajuns să întrebuițeze acest mijloc de a se recunoaște unul pe altul. Iisus n-a fost pescar, ci teslar.

Stefanos mi-a mai spus că acest Iisus a propăvăduit libertatea pentru toți oamenii. „Nu se poate ca un sclav să nu participe la susținerea unei astfel de idei”, spunea el. I-am răspuns că învățătura aceasta mă interesează și pe mine și mi-a făgăduit că la prima ocazie îmi va da și alte informații despre acest Iisus.

Am constatat că prăvălia lui Benyosef nu este numai atelierul unui țesător, ci și locul de întâlnire pe ascuns a celor care au fost prietenii lui Iisus. Situația mea aici în prăvălie este atât de neînsemnată și de inocentă, încât oamenii aceștia gravi și speriați, care nu vin nici să vândă, nici să cumpere, ci să stea de vorbă pe șoptite cu Benyosef, aproape n-au luat cunoștință până acum de existența mea. (Beniamin ar începe să râdă dacă așa ceva s-ar întâmpla în apropierea războiului său).

Ieri a venit un bărbat înalt și foarte bine legat, care purta o barbă mare și a vorbit în șoaptă vreme de un ceas cu Benyosef, iar alți doi mai tineri îl așteptau în colțul prăvăliei fără să zică nimic. Stefanos mi-a spus că sunt galileenii. Celui voinic îi zice „Marele Pescar” și celor doi mai tineri, care par că sunt frați, „Fiii Tunetului”. Marele Pescar este un bărbat de o forță neobișnuită și fără îndoială trebuie să fie conducătorul acestei grupări, deși nu am pretenția să înțeleg care ar putea fi motivul că s-au constituit într-o grupare aparte și că se întâlnesc pe ascuns, mai ales acum după ce Iisus a murit și cauza lor este pierdută. Toți se poartă ca și când s-ar strădui să-și ascundă o teamă nemărturisită, care totuși nu pare să fie teamă, ci mai curând un fel de așteptare. Îți fac impresia că au descoperit un lucru de mare preț, pe care încearcă să-l ascundă.

Astăzi după-amiază a apărut în prăvălie un bărbat de la țară, înalt și simpatice la vedere, pe care l-au primit foarte bine. Am bănuț că nu avuseseră ocazie de multă vreme să-l mai vadă. După ce am terminat cu lucrul zilei și eu am plecat împreună cu Stefanos ca să ne întoarcem acasă, am constatat că omul acesta este amabil și că toți țin

la el, iar Stefanos mi-a spus că este Barsabas Justus, originar din Galileea, localitatea Seforis.. Mi-a mai spus că Iisus a ales doisprezece înși, dintre prietenii săi, ca aceștia să-i fie ucenici. Unul dintre aceștia, cu numele Iuda din Iscariot, este cel care a vândut pe Iisus cărturarilor. După arestarea învățătorului său, s-a spânzurat din pricina muștrărilor de conștiință. Cei unsprezece ucenici s-au sfătuit între ei ca să aleagă pe altul care să-i țină locul, dar ce i-a determinat să procedeze în felul acesta, după ce Iisus a murit, Stefanos n-a putut să-mi spună.

Au ales pe doi dintre cei care urmaseră pe Iisus în toate părțile Palestinei pe unde a propovăduit în fața poporului și au văzut faptele stranii săvârșite de el, despre care Stefanos mi-a făgăduit să-mi vorbească și mie în ziua când va crede de cuviință. Bănuiesc că el ar vrea înainte de toate să se convingă dacă sunt vrednic de încrederea lui. Unul dintre cei doi, cu numele Matei, a fost ales pentru a înlocui pe Iuda, vânzătorul, iar al doilea este Barsabas Justus.

V-aș sfătui, stăpâne, ca atunci când veți veni la Ierusalim să vă informați despre viața lui Iisus, ar fi foarte bine să faceți cunoștință cu un bărbat ca Barsabas Justus. Procedeu acesta însă nu va fi tocmai ușor. Toți acești prieteni ai lui Iisus sunt de aproape supravegheați și urmăriți pentru orice încercare ce ar face-o în scopul de a răspândi învățătura lui Iisus și de a păstra amintirea lui. Cei de la conducerea templului sunt conștienți că în învățătura lui se ascunde grăuntele unei revoluții împotriva religiei recunoscute. Tot așa, cei din intimitatea procuratorului și-au dat seama că pe măsură ce lumea va uita mai curând pe acest Iisus, va fi cu atât mai posibil ca sărbătorile Paștilor din anul acesta să se desfășoare fără să dea naștere la tulburări politice.

În ultimele trei zile m-am gândit îndelung la un plan care să-ți dea posibilitatea să ajungi în Galileea fără să atragi atenția cuiva. Ai putea veni la Ierusalim în calitate de specialist, amator al țesăturilor produse în războaiele rurale. Vei avea grijă să spui tuturor că astfel de produse sunt foarte apreciate la Roma. Interesează-te de astfel de produse prin dughelele din piață și plătește-le bine. Aici nu sunt considerate drept produse care să aibă prea mare valoare, dar ar putea deveni în cazul când te vei lăsa înșelat zdravăn de câțiva negustori. În oraș veștile se răspândesc repede.

Căutând după astfel de țesături, vei ajunge în mod firesc și la dugheana lui Benyosef, iar aici vei aduce vorba despre o călătorie pe

care ai intenția s-o faci până la Capernaum în căutarea acestor produse. Te vei interesa și de o călăuză care să te însoțească în această regiune.

Dintre toți galileenii care vizitează dugheana, cred că cel mai indicat pentru această însărcinare ar fi Barsabas Justus. Cel căruia îi zic Marele Pescar este prea preocupat de ceea ce face în oraș, indiferent despre ce ar fi vorba. Fiii Tunetului sunt încărcăți de prea multe obligații, așa că singur Barsabas Justus este mai liber. Fără îndoială acesta este omul care te-ar putea servi... dacă vei reuși să-l convingi.

Părerea mea este că toți aceștia se vor răspândi prin regiunile învecinate pentru a nu fi în Ierusalim în săptămâna Paștilor, deoarece garda procuratorului stă la pândă și galileenii vor evita orice tulburare inutilă. Ar fi preferabil să sosești în Ierusalim cel puțin cu o lună înainte de sărbătorile Paștilor. Primăvara se apropie și regiunea rurală va fi o feerie de culori. Va fi în același timp mult mai prudent dacă te vei preface că nu mă cunoști, chiar dacă ne vom întâlni față în față, căci, dacă nu mă înșel, până atunci Stefanos se va convinge că sunt un om de încredere și ar fi o adevărată nenorocire dacă ar bănui că noi doi urmărim ceva anume. Stephanos știe că eu am mai fost la Ierusalim și înainte de asta. Dacă voi reuși să pun la cale o întâlnire secretă între noi, mă voi simți cât se poate de mulțumit și vom sta de vorbă, dar totuși sunt convins că va fi mult mai bine să te prefaci că nu mă cunoști. Dacă voi constata că nu este nici o primejdie să stăm împreună de vorbă, voi născoci ceva și-ți voi da de știre unde ne putem întâlni.

Marcellus ridică privirea și se uită la Beniamin, apoi zâmbi.

— Tânărul acesta ar fi trebuit să fie evreu! declară bătrânul. Are o minte foarte ageră și este viclean.

— Da, incuviință Marcellus cu indiferență; constat că studiul limbii aramaice i-a fost de mare folos. Este priceput. Propunerea pe care mi-o face este destul de bună; dumneata ce părere ai în această privință?

— Eu, prietene, mă îndoiesc c-ar putea fi din cale-afară de înțeleaptă. Acesta este un joc pe care ești obligat să-l joci cu cea mai mare băgare de seamă. Evreii n-au nici un motiv să se încredă în romani, și încrederea lor va fi greu de câștigat.

— Crezi că aş putea să mă prezint în faţa lor ca negustor? întrebă Marcellus cu îndoială.

— Cel mai bun mijloc pentru a te informa, îi propuse Beniamin şi clipi din ochi, ar fi să intri în bazarul lui David Sholem şi să cumperi ceva; apoi vei trece drumul şi ceea ce ai cumpărat vei încerca să vinzi lui Aaron Barjona, zise ţesătorul şi amândoi începură să râdă.

— Uite ce, să vorbim serios, zise Marcellus. Crezi că voi putea să ajung în Galileea primind una dintre propunerile lui Demetrius?

— Nu cred că vei reuşi! răspunse Beniamin.

— Nici dacă aş oferi omului aceluia o simbrie mai mare?

Beniamin clătină din cap.

— Nici chiar pentru o simbrie mai mare! Acest Barsabas Justus ar putea să aibă multe de împărtăşit, dar sunt sigur că nu va avea nimic de vânzare.

— Prin urmare mă sfătuieşti nici să nu mai încerc.

Bătrânul se strădui în mai multe rânduri să-şi înşire firul în ac, strâmbându-se şi uitându-se dintr-o parte, iar la urmă reuşi. Zâmbi triumfător şi dintr-o singură mişcare a degetelor făcu nodul.

— Cred că nu strică să încerci, murmură el. S-ar putea ca aceşti galileeni să fie mult mai proşti decât ne închipuim noi.

CAPITOLUL XII

Prânzică fără să schimbe nici o vorbă, la umbra unui smochin uriaş din marginea drumului, şi se aşternură la odihnă.

Justus se întinsese pe iarbă, cu mâinile împreunate sub capul zbârlit, şi se uita printre frunzele dese la cerul senin de aprilie; după încruntătura dintre sprâncene, părea că se gândeşte la ceva.

Marcellus se aşezase cu spatele proptit de tulpina smochinului şi se gândea că s-ar simţi mult mai bine dacă acum ar fi în altă parte. Era nemulţumit şi plictisit. Prevederile pesimiste ale bătrânului Beniamin, privitoare la succesul călătoriei sale prin Samaria şi Galileea, se dovediseră întemeiate.

Sosise la Ierusalim acum două săptămâni şi procedase exact aşa cum îi scrisese Demetrius. Îşi luase o cameră la cel mai bun han din

oraș, o casă veche și încăpătoare cu o grădină în față, situată pe coasta colinei din drumul spre Betania și spuse hangiului că-l cheamă Marcellus Lucan; cutreierase apoi toate bazarurile, în căutarea țesăturilor și a îmbrăcămintei făcute în Galileea. Intra din dugheană în dugheană și admira cu naivitate mărfurile ce i se arătau și cumpărase fără să ezite șaluri și levite, plătind prețurile care i se cereau și prefecându-se că este încântat de ele. Iar când negustorii îi spuneau că nu mai au astfel de mărfuri, le răspundea că asta se datorește lipsei lor de prevedere.

După aceea se odihni vreme de câteva zile, așezându-se în umbra boschetelor din grădină, ca să citească cartea profetului Isaia - pe care Beniamin i-o dăruise la plecarea din Atena - și așteptă cu răbdare ca printre negustori să se răspândească știrea despre cumpărăturile pe care le-a făcut. Îi venea greu să știe că este atât de aproape de Demetrius și totuși să nu se poată vedea cu el. La urmă își zise că probabil și-a făcut un plan prea complicat pentru a putea ajunge în Galileea, deși nu era nevoie; ar fi fost mult mai bine să meargă de-a dreptul la Benyosef și să-i spună c-ar vrea să vorbească cu cineva care a cunoscut pe Iisus în timpul activității sale. Dar își zise că procedeul acesta ar putea să-l nemulțumească pe Demetrius, așa că renunță și așteptă ca timpul să-și facă efectul dorit.

În după-amiaza zilei a cincea din a doua săptămână de la sosire se duse la Benyosef și intră în dugheană foarte calm, pentru a face impresia că are intenția să cumpere ceva, deoarece constatase că aici la Ierusalim cel care vine să cumpere câte ceva de la un negustor, se străduiește întotdeauna ca acesta să nu-i poată ghici intenția și în scopul acesta recurge la orice pretext. Unii intrau spunând că și-au dat întâlnire cu un prieten, alții veneau să întrebe în ce parte se găsește ulița cutare, iar când dădeau să plece se opreau în treacăt și întindeau mâna spre marfa care-i interesa. Dar cu astfel de pretexte totuși nu puteai amăgi pe nimeni. Cu cât cumpărătorul părea mai indiferent, cu atât mai multă atenție se învârtea și negustorul împrejurul lui. Se vedea limpede că în orașul sacru afacerile nu se puteau face decât în felul acesta, deoarece dacă spuneai de la început ce urmărești puteai fi bănuțit că urmărești cu totul altceva.

Când intră pe ușa deschisă a dughenei, Marcellus cuprinse interiorul dintr-o singură privire, pentru a constata dacă Demetrius este prezent. După lunga despărțire dintre ei, își zise că nu va fi din cale-afară de ușor să se întâlnească cu el față în față și să se prefacă

indiferent ca față de orice străin. Constată că în dugheana aceasta plină de tot felul de lucruri nu poate să fie și Demetrius, dar nu știa dacă se simte mulțumit sau dezamăgit de această absență, deoarece în realitate se temuse de revederea dintre ei.

Pocnetelor spetelor celor două războaie vechi se domoliră și încetară în momentul când se îndreptă spre venerabilul țesător despre care bănuia că trebuie să fie Benyosef. Chiar dacă prezența unui tânăr roman în dugheana lui l-ar fi speriat, bătrânul evreu nu se trădă. Rămase așezat în fața războiului în atitudine amabilă, dar fără să pară umil. Din câteva cuvinte, Marcellus îi explică motivul pentru care a venit. Benyosef își legănă barba lungă și albă, apoi îi răspunse că tot ce lucrează el este numai pentru clienți care vin și comandă ceea ce lipsește, dar nu are nimic de vânzare. Dacă dorește să-i facă îmbrăcăminte, îi va face cu plăcere și de bună calitate. Țesături de casă se găsesc și în bazare, dar mult mai bine ar fi dacă marfa acesta ar încerca să și-o procure din regiunile rurale. Spunându-i aceste cuvinte, rezezi suveica printre firele de urzeală și lovi o dată cu jugul spetei de se cutremură tot războiul la care lucra. Acesta era un semn că, în ceea ce-l privește, convorbirea este terminată.

În apropierea lor erau patru bărbați, care în primul moment părură că se interesează de ceea ce spune străinul intrat în prăvălie, iar un băiețuș de vreo doisprezece ani, cu părul negru, se opri din hârjoana cu un câțel, ca să-l poată auzi. Unul dintre aceștia era un tânăr grec, cu obrazul simpatic și era așezat la războiul din apropierea celui la care lucra Benyosef. Marcellus își zise că acesta ar putea să fie Stefanos, prietenul lui Demetrius.

Dincolo de războaie, lângă perete, erau așezați doi bărbați care seamănau unul cu altul; unul dintre ei să fi tot avut treizeci de ani, dar celălalt părea mult mai tânăr. Amândoi erau arși de soare și îmbrăcați în haine simple, țărănești, iar sandalele pe care le aveau în picioare dovedeau că sunt obișnuiți să facă lungi drumuri pe jos. Probabil aceștia erau cei cărora li se zicea Fiii Tunetului, deși această poreclă, judecând după înfățișarea lor blajină, nu li se potrivea deloc, mai ales celui mai tânăr care avea niște ochi foarte expresivi și putea trece mai curând drept un mistic decât un instigator.

Al patrulea, care se așezase în colțul odăii pe un butoi răsturnat cu fundul în sus, părea să aibă vreo șaiszeci de ani. Judecând după hainele cu care era îmbrăcat și după felul în care-și purta părul și barba, în care se vedeau fire cărunte, probabil era și el țaran. Înfățișarea lui de

om obișnuit să-și petreacă vremea în soare și vânt dovedea că nu se simte bine când este obligat să stea între patru pereți. În timpul scurtei convorbiri cu Benyosef, începu să-și netezească încet barba cu dosul mâinii și ochii i se opreau când asupra țesătorului, când asupra acestui tânăr roman, care cine știe din ce motive nemărturisite ar vrea să cumpere țesături rustice.

Imediat ce se uită la el, Marcellus își zise că acesta ar putea să fie cel despre care Demetrius îi spusese că este Marele Pescar. Era destul de voinic. Dar imediat după aceea își dădu seama, după atitudinea în care sta pe fundul butoiului și zâmbetul liniștit cu care se uita împrejurul său, că, dacă Marele Pescar este un bărbat energic și un fel de conducător al grupării din care face parte, omul acesta pârșos din apropierea lui trebuie să fie cu totul altcineva, probabil Barsabas Justus.

Acum, după ce amândouă războaiele începuseră din nou să pocnească din spete, Marcellus se întrebă dacă acesta ar putea fi momentul potrivit pentru a se interesa de o călăuză; dar își zise că de vreme ce Benyosef îi spusese că ceea ce caută el s-ar putea găsi mai curând în regiunile rurale, probabil întrebarea lui nu va părea nelalocul ei. Datorită unei inspirații neașteptate, îi întrebă - fără să se adreseze cuiva anume, în limba aramaică, dacă ar putea găsi pe cineva care să-l însoțească în regiunile din partea de miazănoapte, osteneală pentru care ar plăti cât i s-ar cere, presupunând că omul care va veni cu el cunoaște destul de bine această regiune.

Benyosef se opri o clipă și păru că se gândește, dar nu răspunse nimic. Cel mai în vârstă dintre frați clătină din cap, iar cel mai tânăr se uită la el și dincolo de el, ca și când nici n-ar fi auzit întrebarea pe care a pus-o. Grețul care putea să fie Stefanos întoarse încet capul și se uită la cel care sta în colțul odăii.

— Tu ai putea să pleci, Justus, zise el. Mi se pare că spunei că ai de gând să te duci până acasă?

— Câtă vreme vrei să întârzi? întrebă Justus, după ce se gândi îndelung la ce va putea să-i răspundă.

— Două săptămâni, poate trei... sau chiar o lună, răspunse Marcellus, străduindu-se să nu pară exagerat de mulțumit. După ce voi ajunge acolo și voi constata că mă pot orienta singur, vei fi liber să mă părăsești dacă ai și altă treabă, adăugă el.

— Când vrei să pleci la drum? întrebă Justus, care părea că se interesează mai de aproape de această chestiune.

— Cât mai curând posibil. Ce-ai zice dacă am pleca poimâine?

— Poimâine este Sabatul, interveni Benyosef cu părere de rău, ziua rânduită pentru odihna domnului Dumnezeuul nostru.

— Vă rog să mă iertați că am uitat, murmură Marcellus.

— Voi romanii, tinere, nu respectați niciodată zilele de odihnă? întrebă Benyosef, abuzând de dreptul său în calitate de gazdă.

— Romanii se odihnesc mai mult decât ne odihnim noi, declară Justus, simțindu-se încurajat de zâmbetul binevoitor cu care Marcellus primise îndrăzneala bătrânului țesător.

— În orice caz nu mai mult decât te odihnești tu! ripostă Benyosef, întorcând ochii mici spre Justus.

Începură să râdă cu toții. Până și cel mai tânăr dintre frați întoarse privirea și zâmbi. Justus ieși din dugheană și se așeză pe o laviță din apropierea intrării. Marcellus dădu din cap spre ceilalți și îl urmă. Tot așa și băiețașul care se așeză lângă Justus și-i cuprinse genunchii cu brațele.

Justus începu să vorbească despre pregătirile ce trebuie făcute în vederea plecării, dar cu o pricepere la care Marcellus nu s-ar fi așteptat din partea lui. Vor avea nevoie, spunea el, de câțiva măgăruși care să care poverile și echipamentul pentru popasuri, deoarece satele mai mărunte prin care vor fi obligați să treacă nu le vor putea oferi adăpost. Patru măgăruși vor fi tocmai de ajuns nu numai pentru purtarea echipamentului, ci și a lucrurilor pe care le va cumpăra.

— N-ai vrea să cumperi pentru mine acești măgăruși și lucrurile de care crezi că vom avea nevoie în popasuri, căci fără îndoială te pricepi și vei reuși să cumperi mai ieftin decât mine? întrebă Marcellus și-și scoase punga. De ce sumă crezi că vei avea nevoie?

— Vrei să mă însărcinezi pe mine să cumpăr lucrurile de care avem nevoie pentru drum? întrebă Justus.

— De ce nu? Îmi faci impresia că ești om cinstit, zise el, dar, văzându-l că încruntă ușor din sprâncene, adăugă: Dacă ai fi necinstit, nu cred că Benyosef ar fi dispus să te primească în casa lui.

Justus se uită la el cu coada ochiului, dar nu întoarse capul.

— Ce știi despre Benyosef și despre casa lui? întrebă el bănuitor. Marcellus ridică din umeri.

— Am auzit vorbe bune despre el, răspunse Marcellus cu indiferență. Benyosef ține această dugheană de vreme îndelungată.

— Asta nu înseamnă nimic, ripostă Justus. Se găsesc și pungași care au dughene de vreme tot atât de îndelungată. Iar când văzu pe

Marcellus că dă din cap și răspunde „Ai dreptate!”, adăugă: Măgărușii nu va fi nevoie să-i cumpărăm. Îi vom putea închiria, împreună cu un băiat care să aibă grijă de ei. Tot așa vom închiria și corturile și tot ce ne lipsește.

— Vrei să te îngrijești de toate acestea? întrebă Marcellus și se ridică în picioare. Vom pleca în prima zi din săptămâna viitoare. Cât îmi ceri pentru slujba pe care mi-o vei face?

— Treaba aceasta o voi lăsa în seama dumitale, declară Justus. După cum ai auzit adineauri pe Stefanos spunând, eu vreau să mă întorc acasă. Mă voi duce până la Seforis, în Galileea. Drumul acesta nu-mi va pricinui nici un neajuns. Pentru mine timpul n-are nici o valoare. Îmi vei da mâncare și adăpost și îmi vei cumpăra o pereche de sandale noi.

— Eu am de gând să-ți dau ceva mai mult decât atât, zise Marcellus.

— În cazul acesta îmi vei da și un veșmânt nou, răspuse Justus și, ridicând brațul, îi arată mâneca sfâșiată a hainei cu care era îmbrăcat.

— Cu plăcere! răspuse Marcellus, apoi îl întrebă în șoaptă: Iartă-mă dacă te întreb... și păru că ezită... Ești evreu, nu-i așa?

Justus începu să râdă, apoi dădu din cap și-și trecu mâna prin barbă.

Când se despărțiră, înțelegi ca a doua zi după Sabat să se întâlnească la Poarta Damascului înainte de răsăritul soarelui, Marcellus rămase incredințat că drumul în care va pleca a început cu bine. Justus era un om cumsecade și fără îndoială îi va da toate informațiile de care va avea nevoie. Era exact omul căruia îi face plăcere să-și povestească amintirile.

Simțindu-se mulțumit de felul în care a reușit să-și pregătească plecarea, se îndreptă spre piața care era ca un furnicar și trecu prin fața tarabelor și a șetrelor în care erau negustorii, apoi se opri ca să asculte țipetele și protestele violente ale celor care se târguiau pentru câțiva pești sau câte o pulpă de vițel. Aerul se cutremura de lărmă și toți se înjurau unul pe altul și făceau aluzii ireverențioase privitoare la originea celui cu care stăteau de vorbă. Insultele formulate cu glasuri răstite erau trecute cu vederea și uitate numaidecât, ceea ce dacă s-ar fi întâmplat în barăcile unde erau cantonați legionarii romani ar fi provocat o vărsare de sânge. În fața unei șetre unde se oprise ca să asculte țipetele ce se încrucișau pentru niște rinichi de berbec, rămase

mirat când văzu în apropierea lui pe băiețușul din dugheana lui Benyosef.

După ce se sătură de spectacolul și larma din piață, apucă spre hanul în care se adăpostise. Până acolo drumul fu destul de lung. După ce urcă treptele scării spre odaia lui, se opri și se întoarse în loc, apoi se uită spre oraș. Băiețușul de la Benyosef tocmai cobora spre celălalt capăt al străzii. Rămase mai mult înveselit decât nemulțumit de faptul c-a fost urmărit. Dar adevărul era că oamenii aceștia aveau tot dreptul să se informeze despre el, în măsura în care vor avea posibilitatea. Probabil voiau să știe unde este adăpostit. Dacă s-ar fi întâmplat să fie găzduit de procurator, atunci orice legătură dintre ei și el s-ar fi terminat.

În aceeași seară, după cină, se așeză în grădină, în mână cu sulul de pergament pe care i-l dăduse Beniamin; când ridică privirea, constată că Stefanos s-a oprit în fața sa.

— Putem vorbi împreună între patru ochi? întrebă Stefanos pe grecește.

Se îndreptă spre colțul cel mai îndepărtat al grădinii și Marcellus îi făcu semn să se așeze.

— Ai rămas mirat că n-ai văzut pe Demetrius, începu Stefanos. La două săptămâni după ce ți-a trimis scrisoarea, a avut nenorocul să se întâlnească pe stradă și a fost recunoscut de tribunul acela cu care a avut conflictul la Atena. Nu s-a luat nici o măsură pentru a fi arestat, dar Demetrius și-a zis că tribunul ar putea să încerce să se răzbune împotriva lui. În cazul acesta prietenii săi din dugheana lui Benyosef ar fi putut să fie acuzați, și noi n-avem nici un mijloc pentru a ne apăra.

— Spune-mi, Stefanos, unde a plecat Demetrius? întrebă Marcellus profund impresionat de această veste.

— Nu știi, stăpâne. S-a întors acasă și a așteptat să mă întorc și eu. Am stat de veghe și am vorbit aproape toată noaptea. Câțiva dintre prietenii noștri se întâlniseră în taină jos în atelierul lui Benyosef. La un ceas înainte de revărsatul zorilor am coborât și noi. Luându-și rămas bun de la toți, Demetrius a plecat înainte de răsăritul soarelui. După ce va trece primejdia, se va întoarce din nou în cazul când tribunul va părăsi orașul. Dacă vrei, îmi vei lăsa o scrisoare pentru el; sau mai târziu vei putea să-i dai de știre pe adresa mea dacă se va întâmpla să găsești pe cineva care să fie om de încredere și s-o aducă. Mi-a spus că vei sosi și m-a rugat să-ți explic motivul pentru care

lipsește. Nimeni dintre ceilalți nu știe, adăugă Stefanos cu glasul în șoaptă: Demetrius m-a informat și despre motivul care te determină să vizitezi Galileea.

— Ce ți-a spus anume? întrebă Marcellus și încercă să descifreze obrazul greului.

— Mi-a spus totul, răspunse Stefanos și se uită la el fără să clipească. Ținea să fie sigur că în drumul acesta vei fi însoțit de Justus și probabil și-a dat seama că în această afacere aș putea interveni și eu, într-un fel oarecare. Când a început să-mi spună motivul pentru care te interesezi de Iisus - după multă ezitare și multe lacune - am stăruit să-și descarce sufletul și mi-a mărturisit adevărul. Dar în mine poți avea toată încrederea, deoarece eu nu te voi trăda în fața celorlalți.

Marcellus nu se simți în stare să-i răspundă nimic la această mărturisire. Se uită la el și rămase îngândurat.

— Cei din dugheana lui Benyosef probabil bănuiesc ceva, deoarece după plecarea am fost urmărit.

— Tânărul Filip este nepotul meu, stăpâne, îi explică Stefanos. Trebuia să aflu unde locuiești. De Filip nu trebuie să te temi. El nu va sufla nici o vorbă. Nimeni dintre cei din dugheană nu vor afla despre această întâlnire a noastră. Înainte de amiază m-am temut că Ioan te-ar putea recunoaște, dar pesemne nu te-a recunoscut; el este o fire visătoare.

— Cum ar fi putut să mă recunoască? întrebă Marcellus.

— Ioan a fost de față la răstignire. Probabil vă aduceți aminte de tânărul care încerca să liniștească pe mama lui Iisus.

— Ce grozăvie! Ea a fost de față? Marcellus plecă ochii în pământ și-și duse mâinile la frunte.

— Da, a fost de față, încuviință Stefanos. Am fost și eu de față. Te-am recunoscut imediat ce ai intrat în dugheană, deși te așteptam să apari. Cred că din pricina lui Ioan nu e nevoie să-ți faci nici o grije, deoarece el nu și-a adus aminte.

— Ai fost foarte amabil. Pot să te servesc cu ceva?

— Da, stăpâne, răspunse greul și continuă cu glasul în șoaptă: Ai cămașa la dumneata?

Marcellus dădu din cap.

— Poți să mi-o arăți și mie?

— Sigur că pot! răspunse Marcellus. Vino cu mine!

Acum erau de trei zile pe drum, dar numele lui Iisus nu fusese încă pomenit nici o singură dată. Deși părea naiv, Justus era totuși extrem de discret. Zâmbetul inocent ce-i tremura mereu pe buze îți dădea să înțelegi că este gata să-ți îndeplinească orice dorință. Se străduia în toate chipurile să-și dovedească respectul cuvenit unui tânăr roman care mai este și bogat, dar încolo toate nădejdlile că va începe să vorbească de bunăvoie despre ceea ce-l interesează pe el se dovediră fără nici un temei. Aceasta fu ocazia când constată că sunt și lucruri pe care nici chiar un roman bogat și bine îmbrăcat nu le poate cumpăra nici cu bani, nici cu vorbe bune și nici cu amenințări; unul dintre acestea era și povestea lui Iisus.

Lui Marcellus nu-i trecuse până acum niciodată prin minte că în calitate de cetățean al Romei va avea și ocazii când această calitate nu-i va putea folosi la nimic sau va reprezenta chiar o piedică în calea scopurilor pe care le urmărește. Dacă erai roman și mai aveai și bani, în toate părțile lumii puteai obține tot ce poțestești. Toate porțile și ușile se deschideau larg în calea ta, mesele se întindeau, străinii pe care-i întâlneai în drum coborau din carigele de piață ca să-ți cedeze locul lor, în dughene negustorii dădeau în brânci ca să te servească, lăsând pe ceilalți clienți să aștepte. Dacă soseai în port cu întârziere, corabia te aștepta; dacă nu era decât o singură cabină, dar și aceasta ocupată, bogatul evreu care o plătise ți-o ceda fără să protesteze. Când făceai cuiva semn să se oprească, se oprea, iar când îi făceai semn să plece, pleca.

Dar dacă se întâmpla să pleci la drum și să cutreieri micile provincii din partea de miazănoapte a Ierusalimului sub pretextul că vrei să cumperi țesături de casă, dar în realitate pentru a te informa despre un teslar sărac care trecuse odinioară prin aceste regiuni, calitatea de cetățean roman se dovedea o piedică și banii pe care-i aveai nu-ți puteau folosi la nimic.

Planul pe care Marcellus și-l făcuse la început nu i se păruse greu de executat. Barsabas Justus, își zise el, va fi încântat de însărcinarea aceasta și se va simți mulțumit că va putea vorbi despre eroul său. Probabil își va închipui că va putea să-l convertească și pe el. Îi va face cunoștință cu oamenii de la țară care au cunoscut de aproape pe acest galileean. Aceștia îl vor pofti în casele lor pentru a-i arăta țesăturile pe care le au și chiar înainte de a se așeza pe scaun vor începe să-i vorbească despre faptele lui extraordinare și despre întâmplările prin care a trecut.

Dar constată că nimic din toate acestea nu se întâmplă. Este adevărat că oamenii pe care îi întâlnea în micile hanuri îl salutau respectuoși, iar după ce pleca din nou la drum și trecea prin câte un sat îi arătau lucrurile pe care le aveau, dar despre Iisus nu scoteau nici o vorbă. Erau curtenitori, ospitalieri și prietenoși; dar, deși i se întâmplase ca de multe ori să fie tratat ca străin în locuri unde nici nu s-ar fi așteptat, nu se simțise până acum niciodată atât de singur ca între oamenii aceștia. Toți aveau cunoștință despre ceva, dar în fața lui nimeni nu pomenea nimic. Justus îl introducea în câte o casă și celor care îl întâmpinau le spunea motivul pentru care a venit; oamenii se grăbeau să-i arate lucrurile cele mai bune și cele mai frumoase, făcute la război. Dar imediat după aceea stăpânul casei schimba o privire fugară cu Justus și ieșeau împreună din cameră, ca puțin după aceea să iasă din casă și nevasta, lăsându-l împreună cu câte o mătușă și cu copiii, așa că-și dădeau seama c-a plecat și ea după soțul ei ca să stea împreună de vorbă cu Justus.

Însăși atmosfera acestei regiuni părea saturată de mistere. De pildă în toate părțile pe unde trecea vedea imaginea peștelui săpată în scoarța unui sicomor sau trasă cu vârful toiagului în pulberea drumului, mângâlită cu o bucată de var nestins pe zidurile de piatră care împresurau gospodăriile sau săpată cu cuțitul în tăblia câte unei mese de la hanurile unde se opreau. Demetrius îi spusese că această imagine este simbolul noii credințe propovăduite de Iisus.

A doua zi de la plecare, în nădejdea că va putea determina pe Justus să vorbească, îl întrebase ca din întâmplare:

— Ce înseamnă imaginea aceasta a peștelui pe care o întâlnim în toate părțile?

Iar Justus îi răspunse:

— În părțile acestea peștele este hrana noastră cea de toate zilele.

Marcellus rămăsese nemulțumit de răspunsul acesta evaziv și luă hotărârea să nu-l mai întrebe nimic.

Proptit de tulpina unui smochin, Marcellus examina obrazul ars de soare a lui Justus și se întrebă la ce s-o fi gândind și cât are de gând să mai stea așa nemișcat ca să se uite spre cer. Justus nu părea că și-a dat seama de neliniștea călătorului său.

Se ridică în picioare și se apropie de măgărușii pe care conducătorul lor îi lăsase să pască în timpul cât el sta întins la umbră. Văzând că frâul măgărușului din fruntea convoiului este atât de scurt

— Încât îl sângerase la gură, i-l trecu peste urechile lungi și, după ce i-l scoase, se așeză în iarbă și cu vârful pumnalului făcu alte găuri pentru catarame. Îndeletnicirea aceasta nu i se păru ușoară, deoarece pielea frâului era veche și uscată: înainte de a i-l pune din nou pe cap, tânărul se trezi și se uită la el curios.

— Vino încoace, mă tâmpitul! strigă Marcellus. Nu admit să chinuiești animalele acestea. Scoase apoi din chimir un ban de aramă și întinzându-i-l îi spuse: Intră în casă ceea de colo sau ia-le la rând pe toate și adu puțină alifie, dar să nu vii fără ea.

După ce tânărul coborî în josul potecii, Marcellus mângâie măgărușul pe nasul catifelat și se întoarse spre Justus, care acum se ridicase în capul oaselor și se uita la el zâmbind.

— Constat că-ți plac animalele, zise el binevoitor.

— Da, răspunse Marcellus, îmi plac anumite animale. N-aș putea spune că măgărușii îmi plac în mod deosebit, dar nu-mi place să văd că sunt chinuiți. Vom fi obligați să supraveghem pe netrebnicul acesta care nu este bun de nimic.

Marcellus se așeză lângă el, conștient că din momentul acesta Justus a început să-l judece cu totul altfel.

— Îți plac florile? întrebă Justus după o lungă tăcere, care i se păru și lui că a devenit penibilă.

— Sigur că da, răspunse Marcellus, adică de ce să nu-mi placă?

— Regiunea aceasta este plină de flori de câmp. Tocmai acesta este anotimpul când înfloresc. Foarte curând vor începe căldurile și toate se vor veșteji. Anul acesta sunt mai multe decât alte dăți, zise el și făcu un gest larg cu mâna spre costișele dealurilor din apropierea lor: ia uită-te ce bogăție de culori!

Marcellus se uită în partea pe care i-o indica degetul cioturos al călăuzei sale, în timpul cât glasul blând al lui Justus îi tremura în auz, numindu-i toate florile câmpului dimprejurul lor: mușețel albastru și alb, traista ciobanului, cu petalele liliachii ca un email transparent, vârgat cu vinișoare de purpură, salvie albă, betunii, campanule albe și trei specii de mărgărite.

— Cred că ești un mare iubitor al naturii, zise Marcellus.

— Asta numai de doi ani încoace. Înainte treceam pe lângă flori fără să le văd, așa cum se întâmplă cu aproape fiecare dintre oameni. Evident, cunoșteam plantele necesare pentru existență, cum este inul, grâul, ovăzul, secara, orzul și trifoiul. La flori nu m-am prea gândit decât după ce m-am împrietenit cu un bărbat care știa toate tainele lor.

Justus se întinsese din nou în iarbă și glasul lui blând se modula atât de visător, încât Marcellus rămase cu gura căscată și se întrebă, nu cumva de astă dată galileeanul va începe să vorbească despre prietenul său pierdut?

— El cunoștea toate florile, adăugă Justus și clătină din cap, ca și când amintirea ce-i rămăsese despre el ar fi fost neștearsă.

Marcellus se gândi să-l întrebe dacă prietenul său a murit sau a părăsit regiunea de vreme ce vorbește despre el la trecut, dar renunță, zicându-și că nu este nevoie să devină prea stăruitor.

— Judecând după felul în care vorbea despre ele, îți venea să crezi că toate florile sunt prietenele lui. Într-una din zile s-a întors spre noi, cei care-l însoțeam, și ne-a spus să ne oprim, apoi ne-a arătat un partal plin de crini: „Uitați-vă cât de bogate sunt straiile lor! spunea el. Dar nici nu torc și nici nu țes. Nici regele Solomon n-a purtat straie atât de frumoase”.

— Probabil prietenul dumitale a fost un iubitor al frumuseții. Dar n-a avut simț practic! El nu era un adept al muncii fără preget?

— Dimpotrivă, se grăbi Justus să-i răspundă. Era de părere că oamenii trebuie să fie sânguitori, dar spunea că pierde prea multă vreme gândindu-se numai la ei înșiși și la trupurile lor, la haine și la hrană, la bunuri pe care să le adune în jitnițe și la bani.

— Nu cred să fi fost un bărbat îndestulat, declară Marcellus și zâmbi, ca vorbele lui să nu pară prea severe; dar Justus, care se uita la cer, nu-i văzu zâmbetul și vorbele lui îl făcură să se întunece la obraz.

— Nu era bărbat trândav și ar fi putut să aibă tot ce pofteste, declară Justus cu glasul categoric. De meserie era teslar și încă unul foarte îndemânat. Era o plăcere să te uiți la el când întrebuița sculele tăioase. Lemnul în mâna lui lua înfățișare de părea că așa a crescut în pădure. De fiecare dată când te duceai la el, găseai atelierul plin de oameni care veneau să-l vadă lucrând. Avea un fel al său de a se purta față de copii... față de animale și față de păsări, zise Justus, apoi zâmbi mâhnit și oftă. Când pleca de la atelier ca să se întoarcă acasă, era întodeauna însoțit de copii și de câini. Totul era la îndemâna lui, dar cu toate acestea el nu cerea nimic pentru el. Spunea mereu că-i pare rău de oamenii care se zbat și-și fac griji, de cei care se zbućiumă și înșală pentru a aduna cât mai multe bunuri. Dar după ce le adună sunt obligați să stea de strajă ca hoții să nu le fure, molia să nu le strice și nici rugina să nu le mănânce.

— Probabil a fost un excentric dacă n-a ținut să aibă și el ceva, declară Marcellus îngândurat.

— Totuși niciodată nu și-a închipuit despre sine însuși c-ar fi sărac! adăugă Justus și ridicându-se într-un cot păru ceva mai animat. Omul acesta avea duhul adevărului, ceea ce nu s-ar putea spune despre mulți semeni de-ai noștri.

— Ceea ce spui mi se pare neobișnuit, zise Marcellus și se uită în ochii lui până când Justus zâmbi.

— Nu tocmai atât de neobișnuit, dacă stai să te gândești bine. Iubirea de adevăr face mai mult decât bogățiile pământului. Când cineva se întâmplă să iubească adevărul mai mult decât bunurile pământești, ceilalți oameni se adună împrejurul lui. Aproape toată lumea ar vrea să fie cinstită, dar duhul adevărului nu-l poți avea câtă vreme inima ți-e plină de poftele trupului și de lăcomia față de bunurile pământești. Acesta este motivul pentru care oamenii se adunau împrejurul acestui teslar și ascultau învățăturile lui: omul acesta stăpânea duhul adevărului. În apropierea lui nu simțeau nevoia de a se feri și nici de a se preface și nici să mintă. Prezența lui îi determina să se simtă tot atât de mulțumiți și de slobozi ca niște copii.

— Toată lumea se simțea în felul acesta când se apropia de el?

— Aproape toată lumea, răspuse Justus și dădu din cap. Uneori se întâmpla ca oamenii care nu-l cunoșteau să încerce să-l amăgească în legătură cu ei - și zâmbi ca și când și-ar fi adus aminte de ceva - dar trebuie să știi, stăpâne, că duhul adevărului pe care-l poseda omul acesta era atât de desăvârșit, încât ar fi fost zadarnic să-i spui minciuni sau să te prefaci că ești altfel decât ai fi cu adevărat. Nu reușeai nici cu vorba, nici cu fapta și nici cu purtările. Și imediat ce oamenii și-au dat seama de această realitate au renunțat la orice prefăcătorie și au început să spună de bunăvoie adevărul. Pentru mulți dintre ei situația aceasta părea cu totul nouă și le dădea o senzație de libertate. Acesta este motivul, stăpâne, pentru care toți țineau la el. Nu erau în stare să-i spună minciuni, așa că-i spuneau adevărul și spunând adevărul se simțeau mult mai mulțumiți.

— Aceasta este o concepție cu totul nouă! declară Marcellus. Probabil prietenul dumitale, Justus, era un filosof. Cunoștea scrierile clasicilor?

O clipă Justus nu știu ce să-i răspundă și clătină din cap.

— Nu-mi vine să cred, răspuse el. Dar el le știa toate.

— Probabil printre oamenii bogați nu avea prieteni, dacă el nu era de acord cu adunarea de bunuri! zise Marcellus.

— Ai fi rămas mirat dacă ai fi putut vedea ce de bogați veneau la el ca să-l asculte! declară Justus. Îmi aduc aminte că într-un rând un tânăr bogat l-a ascultat o după-amiază întreagă; înainte de plecare s-a apropiat de el și l-a întrebat cu sfială: „Cum aș putea să câștig și eu ceea ce ai tu?”

Justus făcu o pauză lungă și privirile îi rătăciră în altă parte, așa că Marcellus se întreabă dacă nu cumva a început să se gândească la altceva.

— Și ce i-a răspuns teslarul dumitale la această întrebare?

— I-a răspuns că el este prea adânc preocupat de posesiunea bunurilor sale. „Dăruiește toate ale tale și urmează-mă!”

— Și l-a ascultat?

— Nu l-a ascultat, dar i-a răspuns că i-ar face și lui plăcere dacă ar fi în stare să procedeze în felul acesta. A plecat profund abătut și tuturor ne-a părut rău de el, deoarece ni s-a părut un tânăr extrem de cumsecade. Justus clătină din cap și zâmbi îngândurat: Cred că atunci i s-a întâmplat pentru prima dată ca să-și dorească și el ceva ce n-a putut să obțină.

— Teslarul acesta pare că a fost un bărbat cu totul neobișnuit, zise Marcellus. A avut aceeași mentalitate ca orice visător, ca un poet sau un artist. Nu cumva se interesa de desen sau de sculptură?

— Evreii nu desenează și nici nu se ocupă de sculptură.

— Serios? În cazul acesta personalitatea lor cum se manifestă?

— Se mulțumesc să cânte și să povestească basme.

— Ce fel de basme?

— În cea mai mare parte legende ale poporului nostru; despre faptele oamenilor noștri mari. Până și copiii mici cunosc tradițiile și profesiile neamului nostru, zise Justus și zâmbi ca și când ar fi vrut să-i spună ceva confidențial: Am un nepot, stăpâne, pe care-l chemă Iona. I-am dat numele acesta din pricină că s-a născut cu un picior răsucit, ca și bătrânul Iona despre care se vorbește în Cărțile Regilor... cel care a fost fiul lui Saul. Iona al nostru a împlinit șapte ani. Ar trebui să-l auzi pe el vorbind despre facere, despre potop și despre exod.

— Despre ce exod? întreabă Marcellus și încercă să-și aducă aminte.

— Nu știi nimic despre asta? întreabă Justus mirat, dar îngăduitor.

— Știi ce înseamnă cuvântul acesta, răspunse Marcellus. Exod înseamnă plecare sau un drum de ieșire, dar nu-mi aduc aminte de întâmplarea la care te referi, întrebuițând cuvântul acesta.

— Credeam că toată lumea trebuie să știe despre scăparea poporului nostru din robia Egiptului.

— Despre asta este vorba! se miră Marcellus. Eu nu știam că aceasta a fost o scăpare. Profesorii noștri de istorie afirmă că evreii au fost alungați din Egipt.

— Afirmația aceasta este un neadevăr rușinos! protestă Justus indignat. Faraonul a încercat să-i țină pe străbunii noștri în robie pentru a le lucra pământurile și a le ridica monumentele.

— În sfârșit... faptul n-are importanță, căci realitatea și așa nu o vom putea schimba, zise Marcellus. În această privință sunt dispus să cred ceea ce spui dumneata dacă vei vrea să mă informezi.

— Te va informa micul Iona după ce vom ajunge la Sepforis. Este un băiat inteligent, adăugă Justus și păru că nemulțumirea lui s-a liniștit.

— Da, micul Iona este tot ce avem. Soția mea se odihnește de mulți ani. Fiică-mea, Rebecca, este femeie văduvă. Pentru noi Iona este o mare mângâiere. Probabil știi ce înseamnă să ai în casă un copil bolnav și olog. Este ceva mai bine îngrijit decât unul sănătos și toți se ocupă numai de el, probabil pentru a-l face să uite. De aceste privilegii Iona continuă să se bucure și astăzi, deși acum este vindecat.

— Vindecat? Vorbești despre piciorul lui? se miră Marcellus.

Cutele de la tâmple păru că i se adâncesc când dădu din cap în semn de încuviințare, dar Justus nu ridică nici de astă dată privirea. Se vedea limpede că nu dorește să-l mai audă punându-i și alte întrebări. Puțin după aceea păru că s-a trezit din adâncul gândurilor, căci zâmbi și întinzând brațele în sus, se ridică în picioare.

— A sosit vremea să ne urnim la drum dacă vrem să ajungem la Sychar pe la apusul soarelui, zise el. În această localitate nu se găsește un han unde să ne putem adăposti. Va trebui să poposim peste noapte în apropierea fântânii lui Iacob. Ai auzit vreodată despre Iacob? întrebă el cu inocență.

— Nu cred să fi auzit ceva, admise Marcellus. Apa fântânii este atât de bună?

— Nu este cu nimic mai bună decât apa altor fântâni, dar aceasta este un fel de miezuină care durează de secole întregi.

Apucară din nou la drum. Tânărul adună măgărușii care începuseră să pască umblând după scaieți și-i porni. Justus se întoarse în loc și făcându-și mâinile punte peste ochi se uită în lungul drumului pe unde trecuseră. Curiozitatea lui Marcellus se trezi imediat. Nu se întâmpla pentru întâia dată ca Justus să se oprească în loc și să se uite în urmă. De fiecare dată când ajungeau la o răscruce de drumuri, el se oprea și se uita în toate părțile. Totuși nu părea că s-ar teme de vreo primejdie. Mai curând îți venea să crezi că în părțile acestea și-a dat o întâlnire cu cineva. Marcellus era gata să-l întrebe dacă acesta este adevărul, dar la urmă își zise că nu este o chestiune care să-l poată interesa pe el.

Mai bine de trei ceasuri făcură drum prin colb fără să întâlnească prea mulți drumeți și aproape fără să vorbească. Ziua se apropia de sfârșit. La depărtare de vreo jumătate milă văzură un crâng de sicomori și printre copaci câteva căsuțe mărunte.

— Acestea sunt casele din marginea localității Sychar, zise Justus și se îndemnă la drum.

Puțin după aceea ajunseră la un mic grup de case joase, spoite în alb și cu acoperișurile aproape orizontale. Între acestea, pe marginea drumului era fântâna istorică. Din apropierea ei se desprinseră două femei și plecară, ducând pe umeri urcioare mari cu apă. A treia tocmai atunci se apropia și Justus își domoli mersul, pentru a-i da timp ca să scoată găleata grea și să-și umple urciorul. Femeia se uită nepăsătoare în partea lor, lăsă ulciorul din mână și făcu ochii mari, ca abia după aceea să înceapă a scoate găleata. Își umplu urciorul în mare grabă, stropindu-se cu apa din găleată pe picioare, apoi îl ridică la umăr și se îndreptă spre grupul de case din apropiere.

— Mi se pare că am speriat-o, zise Marcellus. Nu-mi vine să cred c-am arăta atât de primejdioși.

— Nu s-a speriat! declară Justus cu glasul liniștit.

Fântâna era largă. Ghizdul de piatră dimprejurul ei nu era prea înalt, dar destul de lat pentru a te putea așeza comod pe el. Justus, care părea îngândurat, se așeză pe marginea ghizdului, cu spatele spre grupul căsuțelor din apropiere. După ce Marcellus stătu câteva clipe uitându-se împrejurul său, se așeză și el de cealaltă parte a ghizdului și așteptă cu răbdare ca să se urnească din nou la drum. Cu ochii urmări femeia care se depărta repede, până când dispăru din vedere.

Dar imediat după aceea apăru din nou, de astă dată fără urcior și apucă în fugă spre casa cea mai apropiată; nu trecu mult și din casă

ieși împreună cu o altă femeie mult mai tânără și mai frumoasă. Se opriră alături și se uitară cu atenție spre fântână, apoi se apropiară încet, oprindu-se din când în când ca să se uite una la alta și să schimbe câte o vorbă, ca și când ar fi fost speriate.

— Justus, femeia de adineauri vine încoace și mai aduce cu ea încă pe una, dar mi se pare că nu vin după apă, zise Marcellus.

Justus tresări și întoarse capul în partea de unde veneau femeile. Apoi se ridică în picioare și se îndreptă spre una dintre ele care se repezi numaidecât înainte. Schimbară câteva cuvinte împreună și văzu pe Justus că începe să clatine din cap. Femeia cea mai tânără ridică ochii frumoși și mirați spre el și păru că stăruie, așa că Justus clătină din cap cu energie, ca și când ar fi vrut să protesteze. La urmă întoarse capul încet spre Marcellus, iar privirea femeii se îndreptă numaidecât spre el. Probabil Justus le spusese să nu mai stăruiască, indiferent de subiectul despre care vorbeau.

La urmă, femeia cea mai în vârstă se depărtă de ei și se întoarse încet în casă; Justus se încruntă la față, ca și când s-ar fi învoit la ceva fără să vrea și apucă din nou spre fântână. Din atitudinea lui se vedea totuși că are de gând să mai vorbească cu ea. Probabil va vorbi imediat ce se va oferi ocazia să se apropie de ea, fără să trezească curiozitatea acestui roman.

După ce Justus despachetă obiectele de care aveau nevoie în timpul popasului și întinse cortul pentru noapte între doi sicomori stufoși, își spuse ceva în legătură cu obligația de a coborî în sat ca să aducă pâine, deși Marcellus știa că au pâine de ajuns pentru a le ajunge de cină, așa că înțelese că adevăratul scop este să vorbească din nou cu femeia aceea, căci se vedea destul de limpede din atitudinea lui că preferă să plece singur.

Obosit de lungul drum pe care-l făcuseră și simțindu-se nemulțumit de atitudinea misterioasă a călăuzei sale, Marcellus se întinse pe covorul așternut de Justus în fața cortului, ca să urmărească soarele cum coboară peste vârfurile copacilor, poleind acoperișurile caselor din sat.

De ce o fi vrând Justus să vorbească între patru ochi cu femeia aceasta? Despre ce voiau să vorbească? Probabil despre ceva grav. Dar cum se poate ca ei doi să aibă de discutat secrete? Galileeanul era mort, prin urmare nimeni nu mai avea motive să persecute poporul pentru învățăturile și faptele lui; tot așa nici pentru amintirile pe care oamenii aceștia le păstrau despre el.

Marcellus se simțea jignit. Nu se poate ca Justus să-și închipuie despre el că a venit în această regiune săracă pentru a pricinui nemulțumiri oamenilor acestora. Nu-i dăduse nici un temei care să justifice neîncrederea ce o dovedea față de el!

Fără îndoială, dacă Justus nu are încredere în el, atunci îi va cerceta bagajul pentru a descoperi ceva suspect. În cazul când va scotoci printre lucrurile lui, va avea o mare surpriză, căci pe fundul sacului de bagaje este un veșmânt de origine galileeană, dar va avea grijă ca pe acesta să nu-l găsească.

CAPITOLUL XIII

Soarele aproape asfințise, când după un drum obositor de o zi întregă în fața lor apăru localitatea Cana. Plecaseră din satul Nain, unde Justus stăruise să se oprească pentru o zi întregă pentru a sărbători ziua sâmbetei și astfel Marcellus fusese obligat să petreacă una dintre cele mai plicticoase și mai lungi zile ce le cunoscuse în viață.

În dimineața acelei zile Justus se dusesese la sinagogă. Dacă l-ar fi poftit și pe el, Marcellus l-ar fi însoțit bucuros, căci simțea nevoia de oarecare variație, deoarece în Nain nu era nimic de văzut și nimic de făcut. Dar Justus plecase spunându-i că pentru mâncarea de amiază proviziile sunt tocmai de ajuns, așa că nu va trebui să-și facă nici o grijă.

După ce petrecu o după-amiază care i se păru că nu se va mai termina niciodată, se întinse în fața cortului și constată că Justus se întoarce însoțit de o femeie mai în vârstă și de un tânăr înalt și cu obrazul grav. Veneau încet, discutând foarte serioși. La depărtare de un stadiu se opriră și continuă să vorbească vreme îndelungată.

La urmă femeia și tânărul, care probabil era fiul ei, se întoarseră spre sat și plecară alături, iar Justus se apropie îngândurat. Marcellus își zise c-ar fi o copilărie din partea lui să fie nemulțumit din pricină că el refuză să-i facă cunoștință cu prietenii lui din părțile acestea. Când se întâmpla să găsească ceva marfă, nu ezita să-l pună în contact

cu oamenii, dar îi da să înțeleagă destul de limpede că relațiile dintre el și aceștia sunt întemeiate numai pe interese reciproce.

În realitate el nu dorea câtuși de puțin să cunoască pe femeia aceea cu părul cărunt și nici pe tânărul de care se sprijinea cu atâta dragoste, dar cu toate acestea ar fi fost imposibil să nu se simtă puțin nemulțumit de străduința lor de a-l elimina dintre ei. În realitate înțelegerea dintre el și Justus fusese să-l conducă la casele unde se puteau găsi țesături de vânzare, dar nu se obligase câtuși de puțin să-l prezinte oamenilor drept prieten al său. În același timp n-avea de unde să știe și nici nu trebuia să bănuiască despre el că țesăturile acestea nu-l interesau câtuși de puțin, ci tocmai dimpotrivă, el ar fi preferat să cunoască și să stea de vorbă cu oamenii care au cunoscut pe Iisus.

După ce ajunsese în fața cortului, Justus dădu din cap spre el și, așezându-se pe iarbă, privirile i se întoarseră spre culmile munților ce se vedeau în depărtare. Din când în când Marcellus îi arunca priviri fugare, dar constată că el nu se gândește la cei din apropierea lui. Ar fi fost greu să afirmi dacă atitudinea aceasta face parte dintre obiceiurile Sabatului sau dacă are și alte motive pentru a tăcea.

În dimineața zilei următoare se trezi foarte devreme și-i spuse că vor trebui să plece la drum. Prânzirea în grabă. Porunci băiatului care conducea animalele de povară să se grăbească, deoarece în timpul acestei zile vor fi obligați să facă drum lung. Soarele începuse să dogorească, dar tânărul mergea înainte cu pași înținși, îndemnându-și măgărușii. Marcellus se simți foarte mulțumit când pe la amiază Justus se abătu din drum și le făcu semn spre un crâng de măslini din apropiere.

— N-ai vrea să ne odihnim și să mâncăm? întrebă el.

— Sigur că vreau! răspunse Marcellus respirând cu greutate și ștergându-și fruntea de sudoare. Crezi că această Cana este o localitate atât de interesantă, încât să merite să alergăm în felul acesta, pentru a ajunge astăzi până acolo?

— Îmi pare rău că te-am zorit așa la drum, răspunse Justus. Nu ți-ar spus motivul marșului acestuia grăbit, deoarece voiam ca la sfârșitul acestei zile să-ți fac o surpriză. Acolo în Cana este o tânără femeie care în timpul serii iese în zăvoi și cântă.

— Nu mai spune! îngână Marcellus obosit. Sper că felul ei de a cânta merită osteneala ce ne-am dat-o.

— Cântă foarte bine! zise Justus, care începuse să despacheteze proviziile. Locuitorii din Cana cinează devreme, apoi se adună cu

toții, tineri și bătrâni, în apropierea izvorului unde această fată infirmă cântă imnurile preferate de poporul nostru. Membrii familiei și vecinii o aduc cu o targă, apoi se adună împrejurul ei și o ascultă cum cântă până începe să coboare întunericul.

— Ceea ce-mi spui mi se pare neobișnuit, declară Marcellus, pipăindu-și pulpele îndurerate. Cum de este infirmă? Aș vrea s-o văd și eu, dar, dacă vom continua marșul nostru în același timp, până diseară voi fi și eu tot atât de infirm ca și ea.

Justus își dădu seama că Marcellus glumește, și zâmbi, apoi frânse o bucată de pâine de secară, îi dădu lui jumătate și se așeză în iarbă.

— Miriam este o fată încântătoare, zise el și începu să mestece cu lăcomie. Cred că acum trebuie să aibă vreo douăzeci și doi de ani. Acum șapte ani a avut un atac de paralizie. În orice împrejurare o astfel de boală reprezintă o mare nenorocire; pentru Miriam însă a fost o calamitate, deoarece ea era o fată pricepută la tot felul de petreceri și ea era cea care se ocupa întotdeauna de copiii satului. Acum însă nu mai poate umbla. Dar afară de asta nenorocirea abătută asupra ei i s-a părut atât de grea, încât se simțea cutremurată de revoltă și toată ziua bocea, așa că părinții ei nu știau ce ar mai putea face ca s-o liniștească.

— Presupun că pe oamenii aceștia îi cunoști destul de bine, zise Marcellus, pe care întâmplarea aceasta nu-l interesa din cale-afară.

— Pe vremea aceea nu-i cunoscusem încă, zise Justus, dar foarte curând după aceea întâmplarea lui Miriam s-a răspândit foarte departe. Vreme de trei ani încheiați a stat în pat fără să se miște, cutremurată de nemulțumire și cu sufletul înveninat de nenorocirea ce se abătuse asupra ei, așa că nu voia să stea de vorbă cu nimeni care ar fi încercat s-o îmbuneze. Pe măsură ce trecea timpul, primea tot mai rar pe prietenele ei în camera în care zăcea; sta nemișcată cu durerea ei și se gândea numai ea știe la ce, ca orice om bolnav.

— Și acum a început să cânte? Ce s-a întâmplat cu ea?

— A început să cânte! încuviință Justus, apoi după o clipă de gândire adăugă: Amănuntele acestei întâmplări nu le cunosc. Dar nici nu-mi vine să cred că le-ar putea cunoaște cineva. Miriam refuză să vorbească despre schimbarea prin care a trecut, iar părinții ei spun că nu știu nici ei. Când au venit oamenii și i-a întrebat, le-au răspuns doar atât: „Întrebați pe Miriam”.

— Probabil spun adevărul când afirmă că nu știu ce s-a întâmplat, zise Marcellus, care începuse să-l asculte cu mai mult interes. Fără îndoială că nu pot să aibă nici un motiv de a refuza să explice cărei împrejurări se datorește îmbunătățirea stării în care se găsește fiica lor.

Justus dădu de câteva ori din cap fără să zică nimic.

— S-ar putea ca nici Miriam să nu cunoască adevărul, adăugă Marcellus, nădăjduind că povestea acestei fete nu se va termina cu atât. Probabil ea a constatat că nemulțumirea din sufletul ei s-a risipit... dar în același timp s-ar putea admite că s-a împăcat cu gândul acestei nenorociri. Făcu o pauză pentru a-i da lui Justus ocazia să spună ceva, dar văzând că el nu zice nimic adăugă: Probabil într-o dimineață s-a trezit mai liniștită și și-a zis: „Cu purtările mele am făcut pe toți cei dimprejurul meu să se simtă nemulțumiți. De aici înainte mă voi preface că sunt mulțumită. Voi fi veselă și voi cânta.” În același timp se poate ca ea să fi luat această hotărâre după ce a constatat că orice altă soluție s-a dovedit zadarnică.

— Se poate, răspunse Justus îngândurat.

— Totuși nu pari convins de temeinicia acestei supoziții? întrebă Marcellus după o lungă tăcere.

— Nu știu ce să zic, răspunse Justus și clătină din cap. Una dintre prietenele ei pe care n-o mai văzuse de doi ani trebuia să se mărite. Părinții ei au stăruit să meargă și ea la nuntă, dar Miriam a refuzat; a plâns îndurerată toată ziua. Dar în aceeași seară, când părinții ei s-au întors de la ospăț, au constatat că este mulțumită și c-a început să cânte.

— Asta este ceva nemaiauzit! exclamă Marcellus. Dar cel puțin are glas ca să poată cânta în fața oamenilor străini?

— Vei putea să constați... după ce o vei auzi, răspunse Justus. Iar mâine vei putea să mergi la ea. Naomi, care este mama ei, țese foarte frumos. Te voi însoți la ea. S-ar putea să găsești și câteva lucruri care să te intereseze. Dacă te simți destul de odihnit, atunci vom putea să ne urnim din nou.

Își ridicară cortul la marginea micului orașel Cana, apoi cinară repede și plecară spre centrul orașului, trecând pe lângă oameni care toți păreau că se îndreaptă în aceeași direcție. Găsiră vreo cincizeci de inși care se așezaseră roată împrejurul izvorului, a cărui apă gâlgâia în zăcătoarea cu pereții de cărămidă.

— Probabil cei din Cana întrebuițează această apă pentru băut? întrebă Marcellus după ce se așezară pe un colț mai depărtat de pajiște.

— Este apă termală, răspunse Justus. Regiunea este plină de astfel de izvoare, adăugă el și se așezară pe iarbă cu picioarele încrucișate sub ei.

— Nu cumva apa aceasta are putere vindecătoare? întrebă Marcellus.

— Lumea așa spune, dar nu cei din Galileea. Străinii din mari depărtări vin să se scalde în apele acestor izvoare.

— Care va să zică localitatea aceasta este vizitată și de străini?

— Aici nu vin prea mulți. Cei mai mulți străini se duc în Tiberiada, unde este lacul Ghenizaret. Este un oraș mult mai mare și mai bogat. Pe aici este obiceiul ca numai oamenii bogați să se scalde în apele izvoarelor termale.

— Cum se poate așa ceva? întrebă Marcellus. Oamenii săraci nu cred în puterea vindecătoare a izvoarelor termale?

Justus începu să râdă. Râsul lui adânc și contagios făcu pe cei din apropierea lor să râdă și ei, căci între cei prezenți se găseau foarte mulți care cunoșteau pe uriașul cu glasul blând care era originar din localitatea învecinată Sepforis. De astă dată Marcellus păru că a descoperit ceva nou și cu totul necunoscut în atitudinea lui Justus. Părea mai vesel decât i se păruse până acum. Nici n-ar fi bănuit această calitate judecând după atitudinea lui gravă și vorbele chibzuite.

— Oamenii săraci nu suferă de bolile ce pot fi vindecate de apa acestor izvoare, îi explică Justus. Apele acestea sunt întrebuițate numai de oamenii bogați, obișnuiți cu mâncare bună și vin din belșug. Galileenii nu suferă de pe urma bolilor provocate de astfel de abuzuri.

Aluzia aceasta a lui păru foarte subtilă, mai ales că nu era îmbibată de nici o nemulțumire. Marcellus aprecie râsul inocent al celor dimprejurul lor care ascultau despre ce vorbesc și se simți destul de bine între ei. Presimțea că se va putea înțelege cu acești oameni, care îl vor primi cu mulțumire în mijlocul lor.

— Ideea aceasta, Justus, este cu desăvârșire nouă și foarte întemeiată, răspunse el. Până acum nu m-am gândit la acest amănunt, dar este cert că băile termale sunt destinate pentru oamenii îmbuibăți și iubitori de vinuri alese. Acum, după ce ai pomenit despre afacerea

asta, îmi aduc aminte c-am auzit vorbindu-se ceva despre orașul Tiberiada care este pe țărmul lacului Ghenizaret.

— Multă lume îi zice Marea Galileii, încuviință Justus, dar între aceștia nu sunt galileeni. Cei din apropierea lor păreau cu ascultă mai cu atenție și întinseseră capetele spre ei.

— Lacul este mare? întrebă Marcellus?

— Destul de mare pentru a deveni primejdios pe vreme de furtună. Uneori este răscolit de vânturi grele.

— În apele lui se pescuiește?

Justus dădu din cap cu indiferență, și un bărbat mai în vârstă așezat în fața lor întoarse capul ca și când ar fi vrut să spună ceva. Marcellus întâlni privirea lui și ridică din sprâncene pentru a-l îndemna să vorbească.

— Pescuitul este una dintre puținele plăceri pe care și-o poate permite și populația săracă, zise străinul. Toată lumea dimprejurul lor începu să râdă.

— Ce fac oamenii, ies la prinsul peștelui? întrebă Marcellus.

— Da, murmură Justus, i-au prins - i-au prins de multă vreme pe toți, așa că n-au mai rămas. Cei dimprejurul lor începură din nou să râdă. Marcellus constată atitudinea binevoitoare a acestor oameni față de el; aceasta probabil se datora faptului că venise aici împreună cu Justus, pe care toți îl cunoșteau, dar afară de asta și faptului că astăzi vorbea destul de bine limba aramaică.

— Totuși continuă să pescuiască și astăzi, repetă el cu inocență.

Un glas subțire ca de copil se auzi de la celălalt capăt al rândului.

— Într-un rând au prins foarte mulți pești! strigă tânărul.

— Ssst! se auzi admonestația blândă a rudelor din apropierea lui.

Privirile tuturor se întoarseră spre izvorul în apropierea căruia așezaseră o targă pe care o aduseră de dincolo de uliță. Fata era așezată în capul oaselor și cu trupul proptit între perne. În brațele goale și frumos formate ținea o harfă mică. Instinctul sculptorului făcu pe Marcellus să tresară. Fata avea un obraz frumos, de formă ovală și palid, ceea ce dovedea grelele suferințe prin care trecuse; privirile ochilor mari și cu gene lungi însă nu erau tulburi. Părul ei despărțit de o cărare pe creștet încadra o frunte impunătoare. Buzele i se modulară într-un zâmbet când privirile i se plimbară pe deasupra oamenilor. Pe urma celor care aduceau targa veneau doi bărbați, pe umeri cu două capre de lemn, pe care puteau așeza targa destul de sus ca să poată fi văzută de toată lumea. O tăcere adâncă se așternu pe

deasupra oamenilor, iar Marcellus, care rămase impresionat de acest spectacol, își zise c-ar fi mai bine ca fata să nu înceapă să cânte. Imaginea aceasta i se părea desăvârșită și ar fi fost păcat să mai adauge ceva, căci probabil i-ar fi tulburat armonia.

Miriam înfioră ușor coardele harfei cu degetele lungi și albe. Obrazul ei își schimbă înfățișarea. Veselia trecătoare a trăsăturilor ei dispăru și deveni un fel de extaz. Părea că a părăsit pe toți cei dimprejurul ei și acum plutește într-o lume de vis. Ochii luminoși i se îndreptară în sus și într-înșii se reflecta viziunea unei lumi depărtate. Apoi din nou atinse ușor coardele harfei.

Glasul ei de contralto era neobișnuit de adânc și plin de rezonanțe. Primele note, abia perceptibile, începură să crească și să ia amploare, până când deveniră ca un dangăt de clopot. Marcellus simți că ceva îl sugrumă și o emoție neînțeleasă îi tulbură privirile. Cântecele fetei se ridica în sus, vibrând întocmai ca o bătaie de aripi:

Așteptat-am cu răbdare pe Domnul... și plecatu-s-a spre mine ca să asculte suspinarea mea!

Împrejurul lui Marcellus toți stăteau cu capetele plecate și cu frunțile proptite în palme; ascultătorii păreau că suspină întocmai ca niște copii care își rețin respirația pentru a nu tulbura pe cei din apropierea lor. El însuși se uita la fata care cânta, copleșit de extaz și cu ochii plini de lacrimi pe care nu și le putea stăpâni.

Dat-a putere gurii mele să intoneze cântece noi de slavă!
continuă Miriam.

Justus întoarse încet ochii spre Marcellus. Obrazul lui era strâmbat de emoție și ochii plini de lacrimi. Marcellus se întinse spre el și punându-i mâna pe braț dădu din cap în semn de înțelegere. Apoi privirile mulțumite li se întoarseră din nou spre fata care cânta.

*Răspunsu-i-am Lui: Facă-se voia Ta, Doamne, stăpâne al meu!
Căci scris este în cartea legii despre mine că voi face voia Ta, Doamne! Și legea ta este închisă în sufletul meu!*

Imnul se termină și mulțimea din apropiere respiră adânc. Oamenii se întorceau unul spre altul și zâmbeau, incapabili să-și exprime altfel emoția. După o scurtă pauză, Miriam începu să cânte din nou. Marcellus încercă să găsească expresiile indicate pentru a caracteriza imnul acestei fete, iar în sufletul său se alternau în mod instinctiv propriile sale emoții. Ultimele versete se terminară în momentul când lumina soarelui se stinse în zare:

Tu ai dat lumină celor care rătăcesc prin întuneric și stau în umbra morții; Tu ai călăuzit drumurile lor spre împăcare și liniște!

Înserarea cobora repede. Oamenii ridicară targa lui Miriam și plecară. Cei care o ascultaseră se împrăștiară tăcuți și ieșiră în drum. Marcellus rămase mulțumit când constată că Justus nu-l întreabă dacă i-a plăcut felul în care a cântat Miriam și dacă se simte impresionat de această întâmplare neobișnuită.

Casa lui Ruben și a lui Naomi, care se găsea la marginea dinspre miazănoapte a orașelului, era mai încăpătoare decât majoritatea caseilor din Cana. Clădirea, cu pereții spoșiți în alb, era departe de drum, în umbra unor sicomori uriași. În curtea spațioasă din față erau pomi roditori care tocmai acum înfloriseră; pe ambele părți ale casei erau grădini cu viță de vie.

Cu mare greutate Marcellus reușise să-și domolească dorința de a vizita această casă, unde spera să cunoască pe fata infirmă, cu obrazul în extaz și cu glasul de aur. Justus păruse nepăsător față de cele două case la care se opriseră în drum; dacă nu și-ar fi dat seama că ar comite o imprudență, ar fi cumpărat toate obiectele ce i se ofereau.

— Vino să vorbim mai întâi cu Miriam, zise Justus, deschizând poarta de ostrețe, căci o văd așezată în foișor.

Trecură în lungul pajiștii îngrijite și se îndreptară spre foișorul acoperit, unde Miriam sta singură. Era îmbrăcată într-o rochie albă cu mânecile largi și brodată la gât cu mărele de coral. Dar nu purta nici o podoabă, decât un lănișor de argint împrejurul gâtului, de care atârna un peștișor făcut din scoică de sedef. Pe o masă din apropierea ei era o cutioară plină cu suluri de pergament. Sta cu fruntea plecată și urmărea cu atenție medalionul de dantelă la care lucra. După ce se mai apropiară, ridică fruntea și recunoscând pe Justus, îi zâmbi în semn de bun venit.

— O, Barsabas Justus, nu e nevoie să-mi dai nici o explicație, zise ea după ce-i prezentă pe Marcellus și încercă să-i spună că pe el îl interesează țesăturile făcute în Galileea. Toată lumea din Cana este informată, adăugă ea și uitându-se la Marcellus zâmbi. Ne simțim cu toții impresionați de această vizită; nu se întâmplă prea adeseori ca în părțile acestea să vină oameni străini și să facă cumpărături.

Glasul ei adânc avea o mlădiere pe care Marcellus n-o putea defini decât cel mult că este tot atât de sinceră și entuziastă ca și zâmbetul ei. Constatase de multe ori că, atunci când face cunoștință cu femeii tinere, acestea se simt coplesite de un fel de impetuozitate

neașteptată și vorbesc cu glasul ascuțit și țipător, ca și când ar fi la mari depărtări. Glasul lui Miriam însă era tot atât de domolit și de firesc ca și o apă lină care se mlădiează încet și fără să facă nici un efort.

— Naomi este acasă? întrebă Justus.

— Este în casă. Vrei să te duci la ea? Cred că ea și tata te așteaptă.

Justus plecă, și Marcellus își zise că probabil ar trebui să-l urmeze. Dar înainte de a se decide, Miriam îi indică un scaun.

— Te-am auzit cântând, începu el. A fost tot... Se opri pentru a putea găsi calificativul indicat.

— Cum se face că dumneata vorbești limba aramaică? întrebă fata cu glasul blând.

— N-o vorbesc tocmai bine, răspuse Marcellus. Totuși, continuă el cu mai multă încredere în sine, cred că nici compatrioții dumitale n-ar fi în stare să definească felul în care cânti. M-am simțit profund impresionat!

— Sunt mulțumită că mi-ai spus aceste cuvinte. Miriam dădu la o parte pernița pe care era prins medalionul de dantelă la care lucra și se uită la el cu ochii inocenți. M-am întrebat ce-ți vei putea închipui despre mine. Te-am văzut că erai împreună cu Justus. Până acum n-am cântat niciodată în fața unui roman. Nu m-aș fi mirat deloc dacă ai fi făcut haz, dar în orice caz m-aș fi simțit îndurerată.

— Cred că în interiorul acestor provincii noi romanii ne bucurăm de o reputație destul de proastă, zise Marcellus.

— Sigur că da, răspuse Miriam. Singurii romani pe care-i putem vedea în Cana sunt legionarii, care trec în lungul drumului atât de mândri și atât de disprețuitori (îndreptându-și umerii, încercă să imite mișcările ostașilor), ca și când ar vrea să spună... dar se opri: Probabil va fi mai prudent să nu-ți spun ce cred eu.

— O, știu foarte bine ce par că ar vrea să spună, interveni Marcellus și țuguindu-și buzele completă gândul lui Miriam: *Iată-ne, am sosit... noi care suntem stăpânii voștri atotputernici!*

Râseră amândoi și Miriam luă din nou lucrul în mână. Urmărind cu atenție mișcările acului, îl întrebă.

— Spune, mai există mulți romani ca dumneata?

— Foarte mulți! Nu am câtuși de puțin pretenția că eu aș fi unicul.

— Până acum n-am vorbit niciodată cu un roman. Dar mi-am închipuit că toți sunt la fel, căci seamănă unul cu altul.

— Da, dar numai când sunt îmbrăcați în uniformă. Totuși sub coifurile și dincolo de scuturile lor sunt și ei oameni ca toți ceilalți, cărora nu le face nici o plăcere să bătătoască străzile și drumurile țărilor străine. Ar fi mult mai fericiți dacă ar fi la ei acasă, împreună cu familiile lor, și ar cosi în grădină sau ar scoate caprele la păscut.

— Îmi face plăcere să te aud spunând aceste cuvinte, zise Miriam. Este o senzație atât de neplăcută când oamenii nu-ți sunt simpatici și e atât de greu să nu-ți faci gânduri urâte despre romani. Acum îmi voi aduce aminte că foarte mulți dintre ei ar prefera să fie acasă și să vadă de grădină și de caprele pe care le au. Sper că acestora li se va da ocazia să-și vadă dorința împlinită, adăugă ea și zâmbi cu sfială. Dumneata ai grădină acasă?

— Da... avem și noi o grădină.

— Dar, fără îndoială, capre nu ai.

— Pentru acestea n-avem loc. Noi trăim în oraș.

— Aveți cai?

— Da.

— În Galileea caii au nevoie de mai mult loc decât caprele. Nu vrei să-mi povestești ceva despre casa dumitale? întrebă fata.

— Cu plăcere! Familia noastră este compusă din părinții noștri, Lucia și eu.

— În timpul cât lipsești de acasă, grădina este îngrijită de părintele dumitale?

— Nu... grădina nu o îngrijește el însuși, răspuse Marcellus după o clipă de ezitare. Când fata ridică privirea spre el și-l examină printre genele lungi, o întrebă: Aici te distrezi bine?

Fata dădu din cap în semn de încuviințare.

— Ar fi trebuit să-mi dau seama că aveți un grădinar, zise ea. Probabil aveți și o servitoare, nu-i așa?

— Da, admise Marcellus cu indiferență.

— Aceștia sunt sclavi? întrebă Miriam pe un ton ca și când ar fi căutat anume să nu-l jignească.

— Sunt sclavi, răspuse Marcellus cu sfială, dar te asigur că în casa noastră sunt foarte bine tratați.

— De asta sunt convinsă, zise ea cu glasul blând. Dumneata n-ai fi în stare să fii crud față de cineva. Câți sclavi aveți?

— Nu i-am numărat niciodată. Probabil vreo doisprezece. Stai... cred că sunt mai mulți. Poate vreo douăzeci!

— Trebuie să fie o senzație stranie să știi că ești stăpânul unor ființe omenești, declară Miriam. Când nu-i scoateți la lucru, îi țineți închiși?

— Cum să-i ținem închiși? exclamă Marcellus și ridică fruntea. Sunt liberi să meargă în toate părțile unde poftesc.

— Serios? se miră fata. Nu se întâmplă niciodată să fugă?

— În orice caz nu se întâmplă prea des, căci n-au unde se duce.

— Ce situație penibilă! exclamă Miriam. Înlanțuiți, poate s-ar simți mai bine. În cazul acesta ar putea să evadeze. Dar, așa cum sunt, pentru ei întreaga lume aceasta nu este altceva decât o vastă închisoare.

— La asta nu m-am gândit până acum, răspunse Marcellus îngândurat. Dar cred că și pentru ceilalți oameni lumea aceasta nu reprezintă altceva decât o închisoare. Există cineva care să fie în întregime liber? În ce constă libertatea pentru oameni?

— Libertatea este adevărul! se grăbi Miriam să-i răspundă. Adevărul reprezintă pentru toți libertate! Dacă n-ar fi așa, Marcellus Gallio, ce s-ar mai alege de mine? Țara mea este supusă de străini. Din pricina infirmității mele, libertatea de care mă bucur este extrem de limitată, dar sufletul meu se simte liber.

— Asta înseamnă că ești o ființă cu noroc. Eu aș fi în stare să sacrific orice pentru a mă putea bucura de o libertate care să nu fie dependentă de condițiile exterioare. Concepția aceasta este a dumitale? Probabil se datorește faptului că ai suferit atât de mult?

— Nu, dimpotrivă! răspunse Miriam și clătină categoric din cap. Suferințele mele m-au determinat să mă simt nenorocită. Eu n-am contribuit cu nimic pentru a obține această senzație de libertate. Ea mi-a fost dăruită.

Marcellus nu zise nimic în timpul cât ea făcu o puază. Probabil îi va explica această senzație. Apoi cu totul pe neașteptate obrazul fetei se luminează și se întoarce spre el cu o expresie deosebită de cea de adineaori.

— Te rog să mă ierți din pricină că încerc să mă informez despre dumneata, începu ea. Eu stau toată ziua nemișcată și în apropierea mea nu se întâmplă nimic nou. Este o adevărată plăcere să poți vorbi cu cineva despre ceea ce se întâmplă în lumea din afară. Vorbește-mi despre sora dumitale, Lucia. Este mai tânără decât dumneata?

— Mult mai tânără.

— Mai tânără decât mine?

— Cu șase ani mai tânără, îi răspunse Marcellus și zâmbi când o văzu că se uită mirată la el.

— Cine ți-a spus ce vârstă am?

— Justus.

— Cum de s-a întâmplat să-ți spună?

— Înainte de a ajunge la Cana, mi-a vorbit despre felul dumatiale de a cânta. Mi-a spus că nici n-ai bănuț că poți cânta, până într-o zi... când ai constatat că ai glas și ai început să cânți. Spunea că asta s-a întâmplat cu totul pe neașteptate. Cum îți explici lucrul acesta... de cumva nu este un secret?

— Este un secret, răspunse ea cu glasul stins.

Cei din casă apărură pe după colț; în frunte venea Naomi cu brațele încărcate de cămăși și de șaluri; după ea venea Ruben și Justus. Marcellus se ridică în picioare și fu prezentat. Ruben păru că ezită înainte de a strânge mâna întinsă spre el. Naomi, care probabil se simțea încântată de atitudinea vizitatorului lor, zâmbi mulțumită. Asemănarea dintre mamă și fiică se putea vedea fără greutate. Naomi avea aceleași gropițe în obraji.

— Pe vremea asta mergeam în fiecare an la Ierusalim ca să petrecem sărbătorile Paștilor, zise ea și înșiră țesăturile pe spătarul unui scaun. Dar anul acesta nu vom merge. Tocmai de aceea am atâtea lucruri disponibile.

Marcellus încercă să ia o atitudine de negustor. Ridică în mână o cămașă de culoare cafenie și o examinează cu interes de cunoscător.

— Aceasta, declară el, este o cămașă tipic galileeană. Nu are nici o cusătură. Este foarte bine lucrată. Fără îndoială ai multă experiență în țeserea acestui fel de veșminte.

Expresia de pe obrazul lui Naomi păru că-l determină să continue fără nici o sfială. Presimți că nu strică să dea dovadă că este un cunoscător în domeniul țesăturilor de casă, deoarece în felul acesta va putea să servească și lui Justus un fel de indicație pentru a-l liniști.

— Un țesător din Atena, pe care-l cunosc, mi-a vorbit despre cămășile țesute în felul acesta. El mi se pare este samaritean și cunoaște foarte bine țesăturile din Galileea, continuă el și se întoarse spre Justus, care se uita la el întrebător, ca și când s-ar fi străduit să-și aducă aminte de ceva. Imediat după aceea obrazul i se luminează.

— Acum câteva săptămâni, în atelierul lui Ben Iosif lucra un tânăr grec. L-am auzit spunând c-a lucrat în atelierul unui țesător din

Atena pe numele de Beniamin, de la care a învățat limba aramaică. Nu cumva este același țesător?

— Ba da, este chiar el! încuviință Marcellus, prefăcându-se mulțumit de această coincidență. În Atena este un bărbat pe care-l respectă toată lumea. Este în același timp cărturar priceput, adăugă el, și începuse să râdă. Lui Beniamin îi face plăcere să vorbească limba aramaică cu orice client despre care bănuiește că o cunoaște.

— Cu siguranță tovărășia dumitale i-a făcut plăcere, zise Justus. Am constatat că întrebuițezi foarte multe cuvinte cunoscute în graiul samaritenilor.

— Așa este! încuviință Marcellus și luând în mână un șal se întoarse din nou spre Naomi. Lâna din care este făcut e de bună calitate, zise el. Este recoltată aici în Galileea?

— Chiar de la oile crescute în madbra noastră, răspunse Ruben, cu mândrie.

— Madbra? întrebă Marcellus. Va să zică în deșert?

Justus începu să râdă.

— Nu înțelegeți, Ruben? întrebă el. Când samaritenii întrebuițează cuvântul *madbra*, înțeleg deșertul. Apoi se întoarse spre Marcellus. Când e vorba despre madbra, noi înțelegem pășune. Pentru deșert noi avem expresia *bara*.

— Mulțumesc, Justus! Asta înseamnă c-am mai învățat ceva, și își concentră din nou atenția asupra șalului: Este foarte frumos colorat.

— Cu sucul murelor din țarina noastră, răspunse Naomi.

— Dacă aș fi știut mai de mult că pe acest Beniamin îl cunoști, ți-aș fi vorbit și despre tânărul grec Demetrius, care este un tânăr foarte cumsecade, interveni Justus. Într-una din zile a plecat cu totul pe neașteptate. Avusese nu știu ce neînțelegeri și era fugar.

Marcellus ridică mirat din sprâncene, dându-i astfel să înțeleagă că acum are altceva de vorbit.

— Aș dori să cumpăr șalul și cămașa aceasta, declară el. Să vedem ce mai aveți aici, spuse și începu să răscolească printre țesături în nădejdea că purtarea lui n-a fost prea bruscă în momentul când a refuzat să vorbească despre Demetrius.

Imediat după aceea Justus ieși în vie și Rubens se luă după el.

— De ce nu-i arăți lui Marcellus Gallio-brăile acelea frumoase, mamă? întrebă Miriam.

— Îmi dai voie să le văd și eu? stăruie Marcellus.

Naomi plecă și Marcellus continuă să cerceteze țesăturile cu exagerat interes.

— Marcellus, începu Miriam pe un ton confidențial.

Ridică ochii și întâlnește privirea ei îndreptată spre el.

— De ce i-ai spus lui Justus minciuni? întrebă ea cu glasul în șoaptă.

— I-am spus minciuni? răspunse Marcellus prefăcându-se mirat.

— Despre grecul acela. Am constatat că nu ești dispus să vorbești despre el. Spune-mi adevărul, cine ești? Căci nu pari să fii negustor. Despre asta sunt convinsă. Am constatat că nu te interesează țesăturile mamei mele. Miriam așteaptă să-i răspundă, dar Marcellus încă nu reușise să se reculeagă: Spune-mi, stăruie ea cu glasul blând, ce faci aici în Galileea, de cumva nu este un secret?

Încercă să înfrunte zâmbetul ei provocator, prefăcându-se nepăsător.

— Este un secret, răspunse el.

CAPITOLUL XII

Restul zilei Justus se purtă amabil față de el, dar părea îngândurat. Începuse să se îndoiască de bunele lui intenții. Ieri, în timpul cât fusese în casa lui Ruben, aflase câteva fapte mărunte și judecându-le în mod separat păreau lipsite de importanță, dar cântărindu-le împreună începuseră să i se pară suspecte.

Marcellus, a cărui conversație în limba aramaică părea să fie influențată de dialectul samaritean, admisesese fără să ezite că îl cunoaște pe bătrânul Beniamin, care era și el din Samaria.

Demetrius, frumosul sclav grec care fusese acum de curând în atelierul lui Beniosef, cunoștea și el pe bătrânul Beniamin; lucrase chiar în atelierul lui și limba aramaică pe care o vorbea era plină de expresii samaritene. Fără îndoială între Marcellus și sclavul acesta fugar trebuia să existe oarecare legătură, deși romanul acesta afirma că nu-l cunoaște și se prefăcuse că nu-l interesează plecarea lui neașteptată din atelierul lui Beniosef. Era cert că Marcellus este

informat despre acest amănunt și nu dorește să discute despre el. Toate aceste fapte dovedeau că nu mai poate avea încredere în el.

Ieri după apusul soarelui Justus plecase să se plimbe singur în lungul drumului, dându-i destul de limpede să înțeleagă că nu dorește să fie însoțit de el. Marcellus se întrebă dacă se cuvine oare să meargă singur la izvor. Dar dorința lui nedomolită de a mai auzi o dată pe Miriam cântând îl determină să nu mai ezite.

Întreg orașul era de față și așezat roată când sosi și el, așa că se opri mai la o parte. Nimeni nu-l băgă în seamă, deoarece Miriam se apropia cu targa ei și ochii celor prezenți erau îndreptați spre ea. Se așeză jos și se simți înfiorat de aceeași emoție ca și în seara din ajun. Acum, după ce vorbise cu ea, cântecul lui Miriam i se părea că are o semnificație mai profundă. Se simțise atras într-un mod straniu de fata aceasta și presimțea că prezența lui o interesa și pe ea. Sentimentele lor reciproce nu reprezentau o simplă simpatie trecătoare. În atitudinea lui Miriam nu constatase nimic provocator. Ea nu dorea altceva decât să devină prietena lui; or, asta era un fel de dovadă de apreciere, deoarece îl considera destul de inteligent pentru a putea înțelege rostul cordialității ei spontane.

Stând ascuns în umbră și simțindu-se când liniștit, când emoționat de vibrarea adâncă și încrezătoare a glasului ei, începu să-și dea seama de realitatea credinței ce o pune în mișcare. Scepticismul lui înnăscut deveni un fel de nostalgie neașteptată, când o auzi cântând:

Adăposti-mă-voi sub scutul aripilor tale... Mi-am împietrit inima... Trezește-te, măreția mea! Trezește-te, harfa mea, ca laudă să-i cânt Lui!

Justus îi spuse fără înconjur că dimineața următoare ar vrea să plece devreme spre Sepforis, unde are ceva de lucru.

— Când ne vom întoarce, vom trece din nou prin Cana? întrebă Marcellus.

— Dacă dorești, vom trece, răspunse Justus, dar aici am văzut pe toți cei care au țesături de vânzare.

Prin urmare nu mai era nimic de adăugat. Marcellus nu găsi nici un pretext menit să explice dorința lui de a se întoarce la Cana. Nu putea nici să-i spună: „Aș vrea să mai vorbesc o dată între patru ochi cu Miriam”. Era obligat să plece și s-o lase să se întrebe ce o fi urmărind el cu această călătorie prin Galileea. Dacă ar fi avut ocazia să mai stea o dată cu ea de vorbă, poate i-ar fi spus întregul adevăr.

După ce Miriam cântă și ultimul imn, el întârzie în umbră până când oamenii se împrăștiară. Constată că Justus s-a apropiat de membrii familiei lui Ruben și că pleacă împreună. La nevoie ar putea să treacă înaintea oamenilor acestora, care înaintau foarte încet, și astfel să-și ia rămas bun de la Miriam. Probabil se va bucura că și-a adus aminte. Dar își zise că purtarea aceasta n-ar putea să fie cea mai indicată într-o astfel de împrejurare și amândoi s-ar simți sfioși unul față de altul. Fără îndoială Ruben și Naomi împărtășeau părerea lui Justus, care probabil le spusese că drumurile acestui roman prin Galileea sunt suspecte. După ce mai întârzie o vreme până când oamenii se depărtară, Marcellus se simți deprimat și singur, așa că se întoarse încet în micul lor cantonament, făcându-și reproșuri că le-a dat ocazie, fără nici un motiv temeinic, să-l bănuiască. Ar fi fost mult mai bine dacă ar fi spus lui Justus fără nici un ocol și motivul pentru care dorește să viziteze Galileea. Firește, în cazul acesta Justus ar fi refuzat să-l călăuzească; dar situația de acum i se părea insuportabilă. Se simțea profund deprimat și ar fi fost în stare să facă orice sacrificiu pentru a putea sta astă-seară de vorbă cu Demetrius. Dacă ar fi fost împreună, el ar fi găsit de mult mijlocul datorită căruia ar fi putut câștiga încrederea acestor galileeni.

Era aproape de amiază și nu schimbaseră nici o vorbă împreună de mai bine de un ceas: Justus, care mergea în fruntea convoiului, se opri ca Marcellus să-l poată ajunge. Îi făcu semn spre o casă ce se vedea pe coasta unei coline umbrite.

— Ne vom opri la casa aceea, zise el, deși se poate ca Amasia și Debora să fi plecat la Ierusalim. Ei țiș straițe foarte frumoase, pe care le vând bazarelor în timpul săptămânii Paștilor.

O femeie voinică și mai în vârstă ieși din curte și se apropie de ei după ce intrară pe poartă, apoi se lumină la obraz când îl recunoscu pe Justus. Nu, Amasia nu este acasă. El a plecat la Ierusalim.

— Și tu, Debora, cum de n-ai plecat? întrebă Justus.

— Fără îndoială știi, oftă femeia. Eu nu doresc să mai văd orașul sacru. N-ar fi plecat nici Amasia dacă n-ar fi trebuit să vând straițele pe care le aveam. Întoarse apoi privirea întrebătoare spre Marcellus și Justus îl prezentă, explicându-i motivul pentru care s-au oprit la casa ei. Debora zâmbi și-i spuse cu părere de rău că nu le-a mai rămas nimic de vânzare. Amasia luase cu el tot ce avea gata. N-a mai rămas

nimic altceva decât un covoraș pentru întrebuințat sub șa, pe care l-am făcut pentru micul Gaspar, adăugă ea. Aș putea să vi-l arăt.

Se îndreptară împreună spre casă și Debora le arătă un covoraș gros de lână, foarte frumos lucrat și în culori vii.

— Gaspar va putea să se lipsească de covorul acesta dacă vreți să-l luați, zise femeia și le făcu semn spre un măgăruș cu părul argintiu care păștea la umbra unui copac.

— Probabil Gaspar acesta este favoritul dumneavoastră, zise Marcellus.

— Gaspar este o pacoste pentru casa noastră. Eu m-am îngreuiat prea mult pentru a-l putea încăleca și Amasia spune că în convoi nu vrednicește nici nutrețul pe care-l mănâncă.

— N-ați vrea să-l vindeți? întrebă Marcellus.

— Nu v-ar fi de nici un folos, răspuse Debora cu toată sinceritatea.

— Cât mi-ați cere pe el? stăruie el.

— Spune, Justus, cât crezi că face? întrebă femeia.

Justus se apropie de măgăruș și apucându-l de coamă, îl determină să ridice capul din iarbă și-l cercetă în gură.

— De, dacă în realitate valorează ceva, deși mă îndoiesc de această posibilitate, doar cel mult dacă l-ai da unui copil ca să se joace cu el, atunci ai putea să ceri cel mult doisprezece până la cincisprezece țechini.

— Nu cumva are obiceiuri proaste? întrebă Marcellus.

— Poate obiceiul de a mânca, răspuse Debora.

— Dar crezi că nu va fugi?

— De asta să n-ai nici o grijă. Pentru el ar fi un efort prea mare ca s-o rupă la fugă. La vorbele acestea începură cu toții să râdă, afară de Gaspar, care plecă fruntea în pământ.

— Sunt dispus să-ți ofer cincisprezece țechini pentru măgăruș și pentru covor, zise Marcellus.

Debora îi răspuse că este mulțumită și adăugă că mai are și o șa și un frâu care au fost special făcute pentru Gaspar. I le aduse imediat. Șaua era bine făcută și frâul frumos împodobit cu piele roșie, iar pe cureaua de pe frunte avea un clopoțel.

— Primești douăzeci și cinci de țechini pentru toate? întrebă Marcellus.

Debora ridică șaua și o puse în spatele măgărușului peste covoraș, apoi strânse chinga sub pântec și o încatărămă. Marcellus scoase banii

și, uitându-se la ei, Justus începu să râdă. Marcellus se simți încântat, văzându-l mai înveselit decât până acum.

Lui Gaspar părea că nu-i face plăcere să se despartă de pășune, dar nu păru cătuși de puțin nemulțumit că va fi obligat să plece de la Debora, care-l însoți până la poartă.

Târziu în aceeași după-amiază sosiră în marginea micii localități Sepforis care era tipic galileeană. Toată lumea făcea semne și saluta pe Justus, văzându-l că se apropie grăbit. Curând după aceea ajunseră în piața publică, pe care o întâlneau în toate părțile pe unde treceau. Un băiețuș care se juca împreună cu un grup de copii în apropierea fântânii cu ghizdul de cărămizi se repezi spre Justus și începu să strige mulțumit. Era un băiețuș frumos cu părul negru buclat și un obraz inteligent. Justus se întoarse spre el și ridicându-l de subsuori îl strânse în brațe înduioșat. Apoi îi dădu drumul și întorcându-se spre Marcellus îi spuse cu mândrie:

— Acesta este Iona al meu, strigă el, deși nu mai era nevoie să-i explice cine este.

Băiatul mai strânse o dată pe bunicul său, apoi își desprinsе mâinile de pe el, căci văzuse măgărușul.

— Este al tău? întrebă el.

— Probabil ți-ar face plăcere să-l încaleci? întrebă Marcellus.

Iona se urcă în șa și Marcellus scurtă curelele scării, iar în timpul acesta împrejurul lor se adună un grup de copii care începură să țipe mulțumiți. Justus se oprise în apropierea lor, netezându-și barba încruntat și zâmbind.

— Cum îl cheamă? întrebă Iona după ce Marcellus îi dădu frâul în mână. Din pricina emoției, glasul băiețușului devenise țipător.

--- Gaspar, răspunse Marcellus. Dacă vrei, n-ai decât să-l păstrezi. Acum este măgărușul tău.

--- Al meu! țipă Iona și se uită neîncrezător la bunicul său.

— Dumnealui, lămuri Justus, este prietenul meu Marcellus Gamio. Dacă-ți spune că măgărușul este al tău, atunci așa trebuie să fie. Apoi, întorcându-se spre Marcellus în timpul cât copiii se mirunau de norocul lui Iona, îi spuse: Ceea ce ai făcut acum este o generozitate neașteptată.

— Spune, bunicule, el face parte dintre noi? întrebă Iona și întinse arătătorul spre binefăcătorul său.

Cei doi bărbați se uitară repede unul la altul; unul nu știa ce să răspundă, iar celălalt aștepta cu sfială.

— Trebuie să faci parte dintre noi, declară Iona, căci altfel nu se poate să-ți împarți în felul acesta ceea ce ai!

Marcellus se uită din nou la Justus, dar acesta nu răspunse nici de astă dată nimic.

— Ești om bogat? întrebă Iona cu îndrăzneală.

— La o astfel de întrebare nimeni nu poate răspunde afirmativ, Iona, declară Marcellus răsând, în timpul cât Justus îngână un fel de scuză pentru îndrăzneala nepotului său.

— Trebuie să fii bogat, stăruie Iona, de vreme ce împarți cu alții ceea ce ai. Ți-a spus Iisus să procedezi în felul acesta? întrebă el și întinse capul ca să-l poată examina mai de aproape. Ai cunoscut pe Iisus, nu-i așa? Bunicul nu ți-a spus că Iisus mi-a îndreptat piciorul, așa că acum mă pot folosi de el și pot umbla și alerga împreună cu ceilalți copii?

Copiii dimprejurul lor se liniștiră. Marcellus își dădu seama că va fi obligat să dea un răspuns de față cu copiii aceștia, dar nu știa ce să le spună. După o lungă tăcere, îngână:

— Da... bunicul tău mi-a spus, Iona, ce s-a întâmplat cu piciorul tău. Îmi pare bine că ești vindecat. E foarte bine așa!

— Ar fi bine să plecăm, interveni Justus cu glasul emoționat. Casa mea este foarte aproape de aici. Vino! Aș vrea să-ți prezint pe fiică-mea.

Marcellus nu se lăsă rugat. Apucară în susul drumului și, pe măsură ce înaintau, numărul celor dimprejurul lor devenea tot mai mare. Știrea despre sosirea lui Justus se răspândise în sat. Oamenii ieșeau din case și se uitau la ei mirați; copii de toate vârstele se apropiau ca să-i însoțească. Un băiețuș mai mic, olog de un picior, se târa în cârje și obrazul lui luminos cerceta mirat procesiunea. Când îl văzu, Justus ieși pe marginea drumului și-l mângâie pe creștet.

La urmă ajunseră în fața căsuței modeste. Curtea dimprejurul casei era foarte curată. Pe marginea potecii care ducea până la intrare erau două rânduri de lalele. Rebeca, o matroană cu glasul blând în vârstă de vreo treizeci și cinci de ani, ieși în calea lor, mirată de îngrămădeala ce-i împresura. Justus, de cum intră în curte, îi explică ce s-a întâmplat și în glasul lui tremură o amabilitate neobișnuită când prezentă pe Marcellus.

— N-ar fi trebuit să procedați în felul acesta, murmură ea, deși ochii îi străluceau de mulțumire. Acesta este un dar prea scump pentru un băiețuș de vârsta lui.

— Mă consider pe deplin răsplătit, răspunse Marcellus și zâmbi. Constat că măgărușul este apreciat.

— Ia uită-te, mamă! strigă Iona gesticulând cu mâinile. Este al meu!

Rebeca dădu din cap și zâmbi, iar grupul de copii își continuă drumul pe urma eroului nostru.

— Aceasta este o zi de mare mulțumire pentru Iona, zise Rebeca, însoțindu-i în interiorul casei ei modeste.

— Da, așa este! încuviință Justus oftând și se lăsă pe un scaun. Este o zi de mulțumire pentru el, dar cred că Iona este prea tânăr pentru a putea lua asupra lui o astfel de răspundere.

— Dimpotrivă, eu cred că este destul de mare, replică Marcellus. Trântorul acesta de măgăruș este anume menit să fie al unui băiețaș. Iona se va împăca destul de bine cu el.

— Cât despre asta, sunt și eu de aceeași părere, răspunse Justus și, netezindu-și barba îngândurat, dădu de câteva ori din cap și murmură mai mult pentru sine: Ar fi să aștepți prea mult de la un copil. Apoi se lumină pe neașteptate la obraz și se adresă fiicei sale: Rebeca, pentru Marcellus Gallio vom ridica un cort în apropierea casei. De mâncat va mânca aici în casă împreună cu noi.

— Sigur că da, tată, se grăbi Rebeca să răspundă și se întoarse zâmbind spre Marcellus. Nu cumva sunt și feluri de mâncăruri pe care nu ai voie să le mănânci? întrebă ea. Apoi, văzând că Marcellus se uită la ea fără să înțeleagă, îi explică: Eu nu cunosc obiceiurile romanilor și mi-am închipuit că și pe ei religia îi oprește de la anumite mâncări, cum ne oprește pe noi religia noastră.

— O, nu! Despre așa ceva nu poate fi vorba, răspunse Marcellus cu amabilitate. Religia noastră nu incomodează pe nimeni... nici chiar pe mine.

Regretă imediat această declarație lipsită de seriozitate, mai ales când văzu efectul pe care-l făcu asupra stăpânei casei.

— Cu vorbele acestea vrei să spui că n-aveți nici un fel de religie? întrebă Justus cu glasul grav.

— N-avem religie! protestă Marcellus. Zeii noștri se văd în toate colțurile, până și acolo unde nu te aștepți.

— Probabil vorbești despre idoli! îl corectă Justus.

— Vorbesc despre statui, lămuri Marcellus. Unele dintre acestea sunt foarte bine făcute. Majoritatea lor au fost importate din Grecia. Grecii sunt foarte pricepuți la sculptură.

— Și poporul dumitale se închină la aceste statui? întrebă Justus mirat. ,

— Așa se pare, și cred că unii dintre ei cred în aceste zeități cu toată convingerea, răspuse Marcellus, care nu se simțea mulțumit de aceste întrebări care i se puneau.

— Bine, dar cred că dumneata nu te închini acestor idoli, stăruie Justus.

— Sigur că nu! răspuse Marcellus râzând.

— Prin urmare nu crezi în nici un fel de putere supremă? întrebă Justus, care părea mirat și speriat.

— Recunosc, Justus, că toate teoriile pe care le-am auzit în legătură cu această problemă pentru mine n-au fost de ajuns de convingătoare. Aș fi foarte mulțumit dacă aș descoperi o religie în care să pot crede cu toată convingerea.

Presimțind că subiectul acestei conversații va fi destul de greu, Rebeca se frământă pe scaun și zâmbi cu sfială.

— Îngăduiți-mi să plec ca să pregătesc mâncarea, căci presimt că trebuie să fiți flămânzi.

— Justus, nu am câtuși de puțin intenția să te jignesc, continuă Marcellus după ce Rebeca ieși din odaie. Am constatat că ești un om religios care crede cu toată convingerea și a fost o imprudență din partea mea să vorbesc cu atâta nepăsare despre un astfel de subiect.

— Nu face nimic, răspuse Justus îngăduitor. Ți-ai manifestat dorința de a crede. Or, asta înseamnă ceva. Nu se spune că în viață cei care caută vor găsi? Ești un bărbat bine intenționat. Ești un om cu sufletul bun și meriți să ai o religie.

Marcellus nu găsi ce să-i răspundă, așa că tăcu și așteptă continuarea conversației începute. Peste câteva clipe Justus își propti palmele mâinilor uriașe pe genunchi ca să-i dea să înțeleagă că vor continua altă dată, apoi ridicându-se în picioare se apropie de ușă.

— Haide, Marcellus, să ridicăm cortul, zise el cu glasul blând. Se întâmpla pentru prima dată ca să-i spună Marcellus fără să mai adauge și numele de Gallio.

Puțin după terminarea cinei, la care datorită noilor lui preocupări nu luase parte, Iona apăru în fața intrării cortului cafeniu al lui Marcellus și se opri cu mâinile proptite în șolduri și pe obraz cu o expresie gravă. Se vedea destul de limpede că evenimentele din

timpul zilei contribuiseră ca el să devină mai matur decât fusese până acum.

Marcellus, care se așezase la o măsuță pliantă ca să scrie, lăsă stilul din mână și se uită la el mirat, apoi zâmbi. Își închipuia, fără nici un temei de altfel, că știe ce fel de gânduri preocupă acum pe Iona. În primul moment băiatul acesta se simțise copleșit de senzația celor întâmplare, glasul îi devenise țipător și mișcările mașinale; dar acum, după ce toți copiii se întorseseră la casele lor și pe Gaspar îl băgase în grajdul liber împreună cu vaca pe care o aveau și-i adusese o sarcină de trifoi proaspăt cosit, emoția prin care trecuse era domolită. Probabil începuse să-și dea mai limpede seama de situația lui de acum în calitate de proprietar și stăpân al unui măgăruș, fiind singurul copil din Sepforis care putea afirma că are un măgăruș. Nici chiar bunicul său nu avea. În astfel de împrejurări, își zise Marcellus, atitudinea lui la vârsta de șapte ani este cât se poate de normală.

— La spune, ai avut grijă ca să-l adăpi și să-i dai de mâncare peste noapte? întrebă el, vorbind ca de la egal la egal.

Iona își țuguie buzele și dădu din cap.

— Nu vrei să intri și să te așezi pe un scaun?

Iona intră și, după ce se gândi o clipă, se așeză pe jos și-și încrucișă picioarele sub el.

— Cum s-a purtat Gaspar în timpul plimbării? A fost cuminte?

Iona dădu de câteva ori din cap și rămase cu ochii plecați în pământ.

Marcellus nu știa ce să-i mai spună, dar ar fi dorit să înceapă o conversație.

— N-a mușcat și nici n-a zvrălit pe nimeni? Sau te pomenești că s-a culcat în mijlocul drumului cu șaua pe el și a început să doarmă.

Iona clătină din cap fără să ridice privirea spre el și făcându-și limba ghemotoc începu să și-o plimbe de la o falcă la alta.

Nu mai vorbise de ani întregi cu copii și acum își dădu seama că nu este atât de ușor să stai de vorbă cu ei cum își închipuise el.

— Îmi pare bine că ești mulțumit, declară el. Mai ai să-mi spui ceva privitor la această chestiune?

Iona ridică obrazul întunecat spre el și dădu din cap, apoi înghiți cu greutate.

— Toma mi-a cerut să-l las și pe el să încalece, îngână el cu glasul stins.

— Ceva mă face să-mi închipui că ai refuzat, zise Marcellus.

Iona dădu din cap cu părere de rău.

— Din pricina asta, dacă aş fi în locul tău, eu nu mi-aş face nici o grijă. Pe Toma îl vei putea lăsa să încalece mâine. Probabil nici el nu şi-a închipuit că-i vei împrumuta măgăruşul chiar din prima zi. Acest Toma ţi-e prieten bun?

— N-ai văzut pe băiatul acela care umblă în cărje?

— Cel pe care bunicul tău l-a mângâiat pe creştet?

Iona dădu din cap.

— În cazul acesta totul se va limpezi de la sine, adăugă Marcellus binevoitor. Va avea destule ocazii ca să încalece. În cazul când întâmplarea aceasta te nemulţumeşte atât de mult, de ce nu dai o fugă până la Toma acasă să-i spui că-i vei da măgăruşul mâine dimineaţă dacă va vrea.

— Mâine el va pleca, răspunse Iona abătut. Va pleca împreună cu maică-sa. Ei nu locuiesc în satul acesta, ci în Capernaum. Au venit la Sepforis numai din pricină că bunica lui este bolnavă. Ea a şi murit, aşa că se vor întoarce acasă.

— Păcat că s-a întâmplat aşa, încercă Marcellus să-l îmbuneze. Dar tu nu ai nici o vină. Dacă situaţia aceasta te nemulţumeşte, ar fi bine să vorbeşti şi cu bunicul tău. Ia spune, Iona, tu ai dormit vreodată sub cort?

Iona clătină din cap şi păru că s-a mai luminat la obraz.

— Mai avem un pat pe care l-am putea întinde. Du-te şi vorbeşte cu bunicul tău despre întâmplarea asta cu Toma şi cere voie mamei tale să dormi aici în cort împreună cu mine.

Iona zâmbi mulţumit şi plecă fără să întârzie.

Ar fi fost imposibil să nu audă conversaţia lor, deoarece Justus sta la fereastra deschisă, nu mai departe de doi paşi de cortul în care se găsea el. Peste câteva clipe auzi vibraţia adâncă a glasului blând al uriaşului şi glasul sfios al nepotului său. Fiind curios să afle cum se va termina această chestiune, lăsă stilul din mână şi ascultă.

— Când Iisus a spus oamenilor să-şi împartă lucrurile pe care le au, el s-a adresat în primul rând bogaţilor, nu-i aşa bunicule?

— Da, el s-a adresat celor care au mai mult decât le trebuie şi ceea ce au pot să împartă şi altora.

— Marcellus este bogat?

— Da... şi mai ales este un om foarte bun.

— Iisus i-a spus şi lui să-şi dăruiască lucrurile pe care le are?

Urmă o lungă tăcere, în timpul căreia Marcellus își reținu respirația.

— Eu, Iona, nu știu dacă i-a spus sau nu. Dar se poate să-i fi spus. Se făcu din nou tăcere, pe care la urmă o întrerupse băiețașul.

— Bunicule, care este motivul că Iisus n-a vindecat piciorul lui Toma?

— Eu nu știu, nepoate. Dar probabil lui Iisus nu i-a spus nimeni că Toma este olog de un picior.

— Păcat, se auzi glasul băiatului. Ar fi fost mai bine dacă i-ar fi spus cineva.

— Da, oftă Justus. În cazul acesta, pentru tine situația de acum ar fi fost mult mai ușoară, nu-i așa?

— Sunt mulțumit că mie Iisus mi-a îndreptat piciorul, murmură Iona.

— Da...e foarte bine, răspunse Justus. Față de tine Iisus a fost foarte bun! Știu că și tu ai fi gata să faci orice pentru Iisus dacă ți s-ar oferi ocazia, nu-i așa?

— Bunicule, eu nu sunt în stare să fac nimic pentru Iisus, protestă Iona. Cum aș putea să fac?

— De, dacă se va întâmpla să afli despre Iisus că n-a făcut ceva pentru că nu i-a spus nimenea; ceva ce ar fi fost dispus să facă dacă ar fi fost informat; ceva ce ar face chiar astăzi dacă s-ar întâmpla să mai fie aici...

— Vrei să spui să fac eu ceva în interesul lui Toma? se auzi glasul subțire al lui Iona.

— Nu te-ai gândit că poate ai putea face și tu ceva pentru Toma?

Micul Iona începu să plângă, iar după suspinele intermitente ce se azeau din interiorul camerei înțelese că Justus și-a ridicat nepotul pe genunchi. Nu mai auzi apoi nici o vorbă. Peste jumătate de ceas sau chiar mai bine, Iona, cu ochii roșii și abătut, apăru la intrarea cortului.

— Voi dormi cu bunicul, zise el cu părere de rău, căci m-a poftit și el.

— Foarte bine, Iona! încuviință Marcellus. Bunicul tău nu te-a văzut de vreme îndelungată. Măine, dacă vei vrea, poți să vii să te joci aici în cort.

Iona nu se mișcă din fața intrării și păru că se gândește.

— Nu te superi dacă voi da pe Gaspar? întrebă el, făcând un mare efort,

— Probabil lui Toma? întrebă Marcellus.

Iona dădu din cap fără să ridice fruntea.

— Ești convins că vrei să i-l dai?

— Nu... eu nu vreau să i-l dau.

— În cazul acesta, Iona, tu ești un băiat căruia nu-i lipsește curajul! declară Marcellus.

Probabil vorbele lui de apreciere părăuă prea impresionante pentru Iona, deoarece plecă imediat. Marcellus își descheie curelele sandalelor și se întinse în așternut imediat ce se făcu întuneric. Acest Iisus, fără îndoială, fusese un bărbat de o forță morală extraordinară. Acum e mort și îngropat de mai bine de un an, dar efectul învățăturilor lui asupra casei lui Justus fusese atât de puternic, încât și nepotul său, care era un copil, se resimțea de această învățătură. Făcu o comparație care-l determină să rămână îngândurat. I se părea că acest Iisus a luat în mână o medalie și un ciocan cu care a bătut imaginea spiritului său în aurul din Galileea, transformându-l în moneda împărăției lui. Omul acesta ar fi trebuit să trăiască. Să i se dea posibilitatea să convertească mai multă lume. Datorită spiritului său, dacă i s-ar fi dat posibilitatea să se desfășoare în plenitudinea lui, ar fi putut să transforme această lume într-un loc unde oamenii bine intenționați ar fi putut să trăiască mulțumiți. Dar Iisus era mort. Un mic grup de țărani săraci din Galileea își va mai aduce aminte de el vreme de câțiva ani și după aceea lumina se va stinge. Ce păcat! Micul Iona va dărui măgărușul său lui Toma, dar despre fapta aceasta nu va afla nimeni afară de cei din Sepforis. Miriam va continua să cânte imnurile ei înaripate, dar numai pentru micul orașel Cana. Împărăția lui Iisus însă aparține universului întreg! Totuși moneda bătută de el n-avea curs decât în sătulețele din Galileea. Măine va scrie lui Demetrius despre această chestiune.

Marcellus își termină prânzul, stând singur la masă. Rebeca se așezase în apropiere, dar nu zicea nimic. Făcuse câteva observații banale și ea îi răspunsese destul de amabilă, dar numai în monosilabe: Iona și bunicul său au prânzit mai devreme, împreună. Nu crede că vor întârzia prea mult.

După ce mănăcă, Marcellus se întoarse în cort și continuă scrisoarea pe care o începuse pentru Demetrius; scria grecește, fără să se gândească la felul în care i-o va expedia. Toți cei care avuseseră intenția ca în primăvara aceasta să facă un drum la Ierusalim erau demult plecați.

Puțin după aceea Justus apăru la intrarea cortului. Marcellus îi făcu semn să intre și uriașul se așeză pe un scaun de campanie.

— De, începu Marcellus, întrerupând lunga tăcere dintre ei, mi se pare că micul Iona a săvârșit o faptă generoasă... care i-a sângerat inima. Îmi pare rău că i-am pricinuit această nemulțumire.

— Nu-ți face imputări, Marcellus. Ar putea să iasă bine. Firește, băiatul este prea tânăr pentru a-l supune la o încercare atât de grea. Va trebui să mai așteptăm, pentru a vedea cum se poartă. Ziua aceasta va fi pentru Iona o zi memorabilă dacă va fi în stare să-și dea seama de importanța ei, zise Justus cu mândrie, dar se vedea că se simte tulburat.

— Să-și dea seama de importanța ei! repetă Marcellus. Eu cred că și-a dat seama. N-a dat măgărușul băiatului care este olog? Doar nu-ți închipui că-i va părea rău de gestul pe care l-a făcut și că va cere lui Toma să i-l dea înapoi?

— Nu... eu nu mă gândesc la asta! Dar toți copiii s-au adunat grămadă și i-au spus lui Iona că este un băiat de treabă. Ar fi trebuit să-i auzi. La urmă Toma a plecat împreună cu maică-sa. Toma încălecuse, iar maică-sa mergea alături de el și plângea de mulțumire. Și toate femeile care au însoțit-o până în drum au început să vorbească despre Iona și să spună: „Ce faptă frumoasă și vrednică. Ești un băiat generos!” Justus oftă adânc. Eu cred că au procedat greșit. Dar nu puteam să le ocărăsc din pricina asta! Așa că am plecat.

— Bine, Justus, gândește-te că este firesc ca vecinii să laude pe Iona pentru fapta pe care a săvârșit-o. A fost un mare sacrificiu pentru un copil ca el. Nu ești de părere că merită toată lauda?

— Merită laudă, încuviință Justus, dar nu în mod exagerat. Cum spuneai adineauri, fapta aceasta l-a costat un mare sacrificiu. Are dreptul să se împărtășească de mulțumire sufletească. Ar fi mare păcat dacă în loc de această mulțumire nu i-ar rămâne decât trufia. Nu există deșertăciune mai primejdioasă pentru caracterul unui bărbat decât posibilitatea de a se mândri cu faptele sale. N-are decât să se mândrească cu puterea, cu priceperea, cu vigoarea, cu înfățișarea și rezistența sa, deoarece acestea sunt slăbiciuni de care suferim cu toții. Dar când un bărbat este vanitos, datorită faptelor bune pe care le-a săvârșit, aceasta este o mare tragedie. Nepotul meu este foarte tânăr și lipsit de experiență. Caracterul lui ar putea fi cu ușurință alterat de această trufie, chiar înainte de a-și putea da seama ce s-a întâmpalt cu el.

— Înțeleg ce vrei să spui! declară Marcellus. Sunt de acord cu dumneata. Întâmplarea aceasta va contribui la fermitatea caracterului lui Iona mai mult decât te-ai putea aștepta de la un copil de vârsta lui sau va face dintr-însul un închipuit. Haide, Justus, să plecăm de aici înainte ca vecinii să aibă ocazia să-și exercite influența nefastă asupra lui. Îl vom lua și pe el cu noi. Ce zici de asta?

Privirile lui Justus se luminau. Dădu din cap de câteva ori în semn de încuviințare.

— Voi vorbi cu maică-sa, răspuse el. Vom strânge apoi bagajele și vom pleca fără întârziere.

— Va fi foarte bine. Mi-am zis că poate vei stărui ca Iona să rămână acasă... pentru a te convinge până unde va fi în stare să meargă cu ispășirea.

— Nu, căci n-ar fi loial să-l expun la această ispășire, protestă Justus. A procedat foarte bine, prin urmare este timpul ca noi să-i întindem o mână de ajutor. În această împrejurare, prietene, avem și noi anumite obligații.

— Ai dreptate, răspuse Marcellus și începu să facă sul scrisoarea pe care o terminase. Eu port răspunderea pentru că am băgat pe Iona în această afacere și mă voi strădui să-l scap înainte ca purtarea lui să aibă și alte urmări.

Justus nici nu intră bine în casă când Iona apărură la intrarea cortului, pe obraz cu zâmbetul sfios al celui care este obligat să poarte o povară.

— Ei, Iona! strigă Marcellus. Am auzit c-ai ajutat pe Toma să plece la drum. Ai procedat foarte bine; la urma urmei tu n-ai nevoie de măgăruș. Ai cele mai bune picioare ce pot fi găsite în această localitate. Preocupat cu păturirea învelitorilor pe care le băga în strățile convoiului, continuă să vorbească în felul acesta și mai mult pentru sine însuși. Un băiat care înainte de asta a fost infirm și mai târziu a fost vindecat trebuie să se simtă atât de mulțumit, încât niciodată nu va dori să încalce!

— Da, dar Gaspar a fost un măgăruș foarte frumos! răspuse Iona mușcându-și buzele. Toată lumea spune că nu înțelege cum de am fost în stare să renunț la el.

— Nu trebuie să te intereseze ce spune lumea, ripostă Marcellus. Nu admite ca alții să-ți tulbure plăcerea faptei pe care ai săvârșit-o. Tu ești un băiat vrednic și atât ajunge. Șterge-ți nasul și dă-mi o mână de ajutor ca să strâng cureaua aceasta.

Justus sosi tocmai la timp pentru a putea auzi ultimele cuvinte și încercă să zâmbescă.

— Iona, începu el, te vom lua cu noi pentru câteva zile. Maică-ta a început să-ți împacheteze câteva lucruri de care vei avea nevoie.

— Pe mine? Plec și eu cu voi? țipă Iona și se repezi pe după cort chiuind de mulțumire.

Justus și Marcellus se uitară unul la altul.

— Fapta pe care am săvârșit-o acum, este destul de brutală, zise Marcellus.

— Rănile primite de la un prieten nu dor prea rău, răspunse Justus. Iona se va reface fără greutate. Acum are din nou la ce să se gândească de vreme ce a auzit că-l vom lua cu noi.

— Ia spune, Justus, încotro ne vom duce acum?

— M-am gândit să mergem mai întâi la Capernaum.

— Drumul acesta cred că va mai putea aștepta. S-ar putea să ne întâlnim cu Toma și cu Gaspar. Cred că n-avem nevoie ca astăzi să ne mai întâlnim o dată cu ei. Mai bine să ne întoarcem la Cana. O întâlnire cu Miriam lui Iona nu poate decât să-i folosească.

Justus își netezi barba, încercând să-și ascundă un zâmbet.

— Probabil tot așa îți va folosi și dumitale, îndrăzni el să-i răspundă. Dar nu ești de părere că-ți risipești timpul? În Cana am văzut tot ce se găsește de vânzare.

Marcellus, care continua să bage lucrurile din cort într-un coș de nuiele, își îndreaptă trupul pe neașteptate și privi pe Justus drept în luminile ochilor.

— Cred c-am cumpărat toate țesăturile de care am nevoie, declară el cu îndrăzneală. Ceea ce am aflat despre acest Iisus mă face să doresc și alte informații referitoare la el. Nu știu dacă vei vrea să-mi faci cunoștință cu câțiva oameni care l-au cunoscut... și care ar fi dispuși să-mi vorbească despre el.

— Va fi foarte greu, răspunse Justus fără ezite. Oamenii din părțile acestea n-au nici un motiv întemeiat ca să-și închipuie c-ar putea sta de vorbă cu romani și să le vorbească fără nici o sfială. Li se va părea neobișnuit ca un bărbat care face parte din neamul dumitale să se intereseze de Iisus. Probabil nu știi că romanii l-au osândit la moarte. De asemenea, nu știi că legionarii - mai ales cei din Ierusalim - pândesc orice ocazie ce s-ar ivi pentru a le confirma bănuiala că adepții lui Iisus au început să se organizeze.

— Spune, Justus, nu cumva îți închipui despre mine c-aș putea să fiu o iscoadă? întrebă Marcellus.

— Nu, eu nu-mi închipui că ai putea fi o iscoadă. Nu știu, Marcellus, ce ai putea să fii, dar am toată încrederea că nu ai intenții rele față de noi. Aș fi dispus să-ți spun și eu unele amănunte despre Iisus.

— Îți mulțumesc, Justus, zise Marcellus și scoabe din sânul tunicii scrisoarea ce o făcuse pentru Demetrius. Spune-mi, cum aș putea trimite această scrisoare la Ierusalim?

Justus încruntă din sprâncene și se uită bănuitor la sulul de pergament.

— La Capernaum există un fort roman, murmură el. Fără îndoială comandantul fortului are curieri care pleacă și se întorc tot la două-trei zile.

Marcellus îi întinse sulul de pergament și-i făcu semn spre adresă.

— Nu vreau să expediez această scrisoare cu ajutorul celor din fortul Capernaum și nici al administrației procuratorului din Ierusalim, zise Marcellus. Scrisoarea aceasta va trebui trimisă cu un om de încredere, care s-o predea grecului Stefanos din dugheana lui Ben Iosif.

— Prin urmare cunoști pe sclavul Demetrius, se dumiri Justus. Tot așa mi-am închipuit și eu.

— Da... este sclavul meu.

— M-am gândit și la asta.

— Serios! Ei bine, ia să-mi spui la ce te-ai mai gândit? Cred că va fi mai bine să limpezim situația de vreme ce am ajuns aici.

— M-am întrebat care ar putea fi scopul ce-l urmărești cu această călătorie în Galileea, declară Justus și păru că se mai înseninează puțin.

— În sfârșit, acum știi, nu-i așa?

— Nu sunt tocmai sigur c-aș ști, zise Justus și puse mâna pe brațul lui Marcellus: Spune-mi doar atât: Ai văzut vreodată pe Iisus, l-ai auzit vorbind?

— Da, l-am auzit, dar n-am putut înțelege ce spune. Pe vremea aceea nu cunoșteam limba în care vorbea.

— Ai învățat limba aramaică pentru a putea culege informații despre el?

— Da, alte motive n-aș fi avut s-o învăț.

— Îngăduie să-ți mai pun o întrebare, zise Justus cu glasul în șoaptă: Faci parte dintre noi?

— Iată motivul pentru care am venit în această provincie. Vreau să-mi dau seama de realitate. Ești dispus să-mi stai într-ajutor?

— În măsura puterilor mele, încuviințăm Justus, și în măsura capacității dumitale de înțelegere.

Marcellus rămase mirat.

— Vrei să afirmi că în învățătura aceasta sunt și anumite mistere pe care eu nu sunt destul de inteligent pentru a le putea înțelege? întrebă el nerăbdător.

— Ești destul de inteligent, ripostă Justus. Dar pentru a putea înțelege pe Iisus nu este nevoie exclusiv de inteligență. Ceea ce-ți voi spune eu despre el va trebui să accepți cu inima și să ai credință.

— De mine credința se apropie numai cu mare greutate, răspunse Marcellus încruntat. Eu nu sunt superstițios din fire.

— Cu atât mai bine, răspunse Justus. Cu cât vei fi obligat să plătești un preț mai mare, vei aprecia cu atât mai mult ceea ce ai obținut. Apoi se ridică în picioare și scoțându-și tunica începu să smulgă grăbit țărșii cortului. Despre asta vom vorbi mai târziu, adăugă el. Este tocmai timpul să plecăm la drum dacă vrem să ajungem la Cana până la apusul soarelui. Apoi cu totul pe neașteptate păru că i-a trecut ceva prin minte, căci își îndreptă trupul. Așa va fi mult mai bine, zise el. Vom pleca la Nazaret! Este mult mai aproape decât Cana. În orașelul acesta s-a născut Iisus. Maică-sa mai trăiește și astăzi acolo. Când va afla că dumneata, care ești roman, ai văzut pe fiul ei și te-ai interesat atât de mult încât vrei să afli și alte informații despre el, îți va spune tot ce dorești!

— Nu, te rog! Nu vreau să mă întâlnesc cu ea! protestă el. Apoi, văzând mirarea zugrăvită pe obrazul lui Justus, adăugă: Presimt că ea nu va fi dispusă să vorbească despre fiul ei cu un roman.

Primele trei mile Iona le făcu alergând când în fruntea, când înapoia micii caravane, întocmai ca un cățeluș care se zbenguiește: arunca cu pietricele spre vitele care pășeau și intra în holdele de pe marginea drumului. Dar, după ce soarele se urcă sus pe cer, entuziasmul lui se mai domoli. Acum se mulțumea să meargă alături de bunicul său cu pași întinși și simțindu-se mai bărbat decât era în realitate. După ce mai făcu o bucată de drum, luă pe bunicul său de mână și-l determină să umble mai încet, deoarece începuseră să-l

doară picioarele. Preocupat de subiectul conversației lor importante, Justus nu-și dăduse seama de oboseala nepotului său; dar, când îl văzu că se împiedică și e gata să cadă, se opriră la umbră și descărcară poverile măgărușilor, apoi le împărțiră în așa fel ca cel mai mic să fie liber pentru a putea lua un călăreț. Iona nu protestă când văzu că-l ridică în șa.

— Ar fi fost bine să fi păstrat șaua aceea frumoasă, oftă el.

— Nu, n-ar fi fost bine, zise Marcellus. Când dăruiești ceva, e mai bine să-ți iei gândul de la ce ai dăruit și să nu-ți pară rău.

— Băiete, prietenul nostru are dreptate, încuviință Justus. Măgărușul acesta te va putea duce și fără șa frumoasă. Să plecăm la drum și, când soarele va dogori deasupra capetelor noastre, ne vom opri ca să mâncăm ceva.

— Mie mi-e foame chiar acum! declară Iona

— Și mie mi-e foame, interveni Marcellus, și în timpul cât strânse chinga se adresă lui Justus cu glasul în șoaptă: Nu uita că el este copil și nu trebuie să fii sever.

— Cred că ai fi fost încântat de învățăturile lui Iisus, declară Justus amabil. Ai o inimă bună, Marcellus. De câte ori l-am auzit vorbind despre bunătatea omenească! Pentru el nu putea să existe nimic mai meschin decât bunătatea subliniată de meschinărie. Cea mai ticăloasă faptă pe care ar putea-o săvârși un bărbat față de sine însuși sau față de aproapele lui este un dar pe care-l face cu părere de rău. Este foarte greu pentru un bărbat cu sufletul neprihănit să dăruiască ceva ce n-ar trebui dăruit, ci *aruncat*. Cred, prietene, că această parte din învățătura lui Iisus nu-ți va veni prea greu s-o accepți!

— Probabil ai o părere prea bună despre mine, Justus, protestă Marcellus. Eu în toată viața mea n-am dăruit nimic ce ar fi putut să mă facă mai sărac decât am fost înainte de aceea. Nu am dăruit nimic din ceea ce mi-am dorit sau ce am preferat să păstrez. Cred că Iisus a renunțat la tot ce a avut.

— Tot ce a avut! încuviință Justus. Nu mai avea nimic, decât hainele de pe el. Spunea că, dacă un bărbat are două haine, pe una se cade s-o dăruiască altuia. În ultimul an cât a fost împreună cu noi, a avut o cămașă bună. Probabil ar fi dat-o și pe aceasta altuia dacă această cămașă nu i-ar fi fost dată și lui în împrejurări cu totul neobișnuite.

— N-ai vrea să-mi divulgi și mie ce s-a întâmplat? întrebă Marcellus.

— În Nazaret trăia o femeie nenorocită despre care umbla vorba că este vrăjitoare. Era mică de statură și urâtă la vedere; umbla întotdeauna singură, n-avea prieteni și era veșnic nemulțumită. Într-o zi, de Sabat, vecinii au auzit pocnind spata războiului la ea în casă și s-au dus să-i spună că în felul acesta încalcă legea. Dar Tamar n-a vrut să asculte de ei și oamenii s-au dus și au pârât-o la cărturari, care au venit în dimineața Sabatului următor și, găsind-o că țese, i-au stricat războiul, care era singurul ei mijloc de existență. Probabil restul întâmplării ți-l poți închipui cu ușurință, conchise Justus.

— Tamar a avut noroc cu Iisus, care era un teslar priceput, zise Marcellus. Dar ce au zis autoritățile templului când au constatat că el vine în ajutorul lui Tamar? Nu l-au învinuit și pe el că se asociază cu cei care calcă Sabatul?

— Dimpotrivă, l-au învinuit. Asta s-a întâmplat pe vremea când rabinii încercau să găsească motive de acuzare împotriva lui. Oamenii au stăruit de multe ori să vorbească în sinagogile satelor, și faptul acesta nu putea să fie pe placul rabinilor, care chemau mereu poporul să aducă jertfe. Iisus a vorbit despre prietenia și ospitalitatea față de oameni străini și despre săracii care trebuie ajutați.

— Rabinii nu erau adepți ai prieteniei și ai milei? întrebă Marcellus.

— Ba da, erau. Și considerau ca ceva de la sine înțeles ca în această privință toată lumea să fie de acord.

— Cel puțin în teorie dacă nu altfel, zise Marcellus.

— Da, exact! Numai în teorie! Dar în privința adunării fondurilor pentru susținerea sinagogilor erau de acord și în practică. Vorbeau mereu numai despre bani, așa că nu le mai rămânea timp pentru a putea vorbi și despre lucruri din domeniul spiritual.

— Haide, continuă și spune-mi ce s-a întâmplat cu Tamar, îl întrerupse Marcellus. Iisus i-a reparat războiul și în semn de recunoștință ea i-a țesut o cămașă.

— Tocmai! Pe aceasta a purta-o până la moarte.

— Ai fost de față... când a murit? întrebă Marcellus.

— N-am fost... pe vremea aceea eu eram la închisoare, răspunse Justus, care părea că nu este dispus să vorbească despre această chestiune.

Dar, la stăruințele lui Marcellus, îi povesti pe scurt ce s-a întâmplat. Câteva zile înainte de a fi judecat pentru trădare și tulburarea liniștii publice, Iisus alungase samsarii și cămătarii din templu. Câțiva dintre prietenii săi au fost arestați și băgați la închisoare, fiind acuzați c-au adunat de pe jos câțiva bani ce fuseseră risipiți. Acuzarea a fost nedreaptă, stăruii Justus, dar cu toate acestea am fost ținuuți în închisoare vreme de două săptămâni.

— Când ne-au eliberat din închisoare, adăugă el abătut, totul se terminase. Cămașa, după cât am auzit, a fost jucată la zaruri de legionarii romani care au luat-o cu ei. Ne-am întrebat de multe ori: ce s-o fi ales de cămașa aceasta? Pentru ei nu avea nici o valoare.

Se făcuse amiază și poposiră în mijlocul unui crâng, unde era și un izvor și un partal de iarbă pentru păscut. Măgărușii fură descărcați de poveri și le puseră piedicile. Desfăcură merindele: un burduf de vin, un coș de pâine, o legăturică de pește afumat, un urcior plin cu sirop de orz și un coșuleț de smochine pârguite. Pentru Iona întinseră o pătură pe iarbă și, după ce se sătură, băiatul ostenit de drum adormi numaidecât. Justus și Marcellus se întinseră în iarbă și continuară să vorbească cu glasurile domolite.

— S-a întâmplat ca uneori oamenii neprevăzători să se înșele asupra atitudinii lui față de afaceri, spunea Justus. Cei care erau împotriva lui răspândiseră zvonul că el este împotriva neguțătorilor și că nu respectă înțelegerile negustorești, obișnuite între oameni.

— La asta m-am gândit și eu, declară Marcellus. S-a vorbit foarte mult despre stăruințele lui de a determina oamenii să renunțe la ceea ce au. Mi-am zis că aceasta este o cerere exagerată. În cazul când cineva începe să împartă străinilor tot ce are, cum va putea să mai îngrijească de familia lui?

— Îngăduie să-ți dau o pildă. Într-una din zile subiectul acesta a fost discutat în fața lui Iisus și el l-a explicat spunându-le o parabolă. El avea obiceiul să vorbească mai întotdeauna numai în pilde: Un bărbat care avea o vie trebuia să culeagă strugurii deoarece aceștia erau copti. Ieșind în piață, a întâlnit un pâlcc de oameni care-și pierdeau vremea și i-a întrebat dacă nu cumva au nevoie de lucru. Oamenii i-au răspuns că sunt gata să lucreze până seara în schimbul unui dinar.

— Asta este o simbrie destul de mare, zise Marcellus.

— Așa este! Dar strugurii trebuiau culeși imediat, așa că omul nu putea să stea cu ei la tocmeală. Prin urmare s-a învoit. Pe la amiază

și-a dat seama că va avea nevoie de mai mulți lucrători. A coborât din nou în piață și a întrebat pe cei care așteptau acolo cât îi cer ca să lucreze în vie până după apusul soarelui. Lucrătorii i-au răspuns că lasă la aprecierea lui cât să le dea. În sfârșit, pe înserate, când s-au întors lucrătorii din vie, a plătit celor care-i ceruseră un dinar, atât cât se învoiseră. După ei au venit cei care lucraseră numai în timpul după-amiezii și-i spusese că le va plăti atât cât va crede el de cuviință.

— Prin urmare ce a făcut? întrebă Marcellus nerăbdător.

— A dat fiecăruia dintre ei câte un dinar. A dat câte un dinar până și celor care nu lucraseră mai mult de un ceas.

— Probabil din pricina aceasta între lucrători s-a iscat o neînțelegere.

— Așa s-a și întâmplat. Cei care lucraseră toată ziua au început să protesteze revoltați. Dar stăpânul viei le-a răspuns: V-am plătit atât cât mi-ați cerut. Așa ne-a fost înțelegerea! Oamenii aceștia n-au cerut nimic, ci au avut încredere în bunăvoința mea.

— Admirabil! exclamă Marcellus. Când cineva se târguiește cu tine și cu mare greutate ajungi cu el la o înțelegere, nu are nici un drept la bunăvoința ta și nici nu ești obligat să te porți generos față de el. Dar dacă se întâmplă ca cineva să lase la aprecierea ta ceea ce se cuvine să-i plătești s-ar putea să te coste întotdeauna mai mult decât face.

— Tocmai! încuviință Justus. Când ai de-a face cu cineva care se târguiește și încearcă să profite de situația în care te găsești, ai dreptul să-i plătești cu cântăreală dreaptă. Dar dacă se întâmplă să lase la aprecierea ta cât va trebui să-i dai, acelaia va trebui să-i cântărești cu prisosință.

— Eu, Justus, sunt de părere că, dacă oamenii s-ar înțelege unul cu altul în felul acesta, piețele n-ar fi atât de pline de larmă, nu-i așa?

— Și toată lumea ar fi mai mulțumită, adăugă Justus. N-ar mai fi nevoie să plătești biruri pentru întreținerea poliției care să păzească ordinea. Și după ce procedeul acesta ar fi adoptat de toată lumea nu ar mai fi nevoie nici de armată. Astfel populația ar scăpa de o mare povară care o apasă. După ce s-ar obișnui cu felul acesta de viață mai îmbelșugată, ar fi foarte puțin probabil ca oamenii să revină la vechile obiceiuri.

O vreme nu mai zise nici unul nimic, ci rămăseseră amândoi îngândurați.

— Evident, procedeul acesta pare foarte puțin practic, deoarece experiența aceasta ar face-o foarte puțini și ar fi dăunătoare pentru ei. Marea majoritate își va bate joc de ei și-i va exploata, considerându-i lași și incapabili de a-și apăra drepturile pe care le au.

— Este adevărat! încuviință Justus. Ar fi jefuiți de tot ce au, dar ideea aceasta măreață nu le-o va putea lua nimeni. Să nu uiți, Marcellus, că ideile sunt ca și sămânța. Nu reprezintă nimic dacă vrei să te răsplătească imediat. Dar dacă o vei semăna și o vei uda...

— Este același lucru ca și când cu totul pe neașteptate ar apărea un binefăcător al omenirii și ar aduce o mână de semințe necunoscute, pe care, dacă oamenii le vor cultiva, se vor bucura de mulțumire și de belșug.

— Așa este, încuviință Justus. Dar cu mâna aceasta de grăunțe nu vor putea ajunge prea departe decât dacă le vor semăna și treiera de mai multe ori la rând. Iisus a vorbit și despre asta. O parte dintre aceste semințe nu vor răsări niciodată, altele vor cădea între măracini și vor fi năpădite de pălămidă. Unele vor cădea pe pământ sterp și păsările cerului vor veni și le vor mânca. Numai foarte puține vor rodi.

— Spune, Justus, crezi cu adevărat că o astfel de teorie se va putea afirma și va putea rodi în mijlocul acestei lumi pline de păcate? întrebă Marcellus pe un ton cât se poate de serios.

— Da... cred! Cred pentru că și el a crezut! răspuse Justus. Spunea că va avea același efect ca și dospeala din pâine; va crește încet, pe nesimțite, dar imediat ce va începe să crească nimic nu o va mai putea opri. Nimeni nu va fi în stare nici s-o oprească, nici s-o țină sub obroc și nici s-o înlătore.

— Dar cum se poate ca teoria aceasta să se manifeste tocmai aici... în Galileea, care este atât de săracă și atât de departe de centrele mai populate ale așezărilor omenești? se miră Marcellus.

— De, răspuse Justus, undeva tot trebuia să se manifeste! După câteva clipe de gândire se întoarse spre Marcellus și zâmbi cu sfială: Crezi că această sămânță ar fi putut printre rădăcini și ar fi putut să crească mai cu ușurință dacă ar fi căzut pe străzile Romei?

— Probabil întrebarea aceasta nu mai are nevoie de un răspuns, zise Marcellus.

Justus se întinse spre nepotul său și-l mângâie pe obrazul oacheș.

— Acum să plecăm la drum... ca să ajungem la Cana, zise el și se ridică în picioare.

Peste câteva minute pleară din nou. Justus mergea în fruntea convoiului și continuă să-și înșire amintirile.

— Am făcut de atâtea ori drumul acesta împreună. Iisus ținea la Cana mai mult decât la orice oraș din Galileea.

— Mai mult decât la Nazaret? întrebă Marcellus.

— În Nazaret el n-a fost apreciat niciodată așa cum merita, răspuse Justus. Știi foarte bine cum se întâmplă. Nimeni nu poate fi profet în țara lui. Nazarinienii spuneau despre el: „Cum se poate ca omul acesta să fie un înțelept? Nu-l cunoaștem noi destul de bine cine este?”

— Se vede că nu aveau prea mult respect față de propria lor valoare, ripostă Marcellus și începu să râdă.

— Este cât se poate de firesc, adăugă Justus. A crescut alături de ei. Dar nu le-a reproșat niciodată că nu urmează învățăturile lui, cum le urmau cei din Cana și Capernaum. S-a întâmplat ca la Cana să-și dovedească pentru prima dată puterea neobișnuită, despre care vei auzi vorbindu-se. Presupun că nu te-a informat nimeni despre ceea ce s-a întâmplat acolo cu ocazia unei nunți?

— N-am auzit nimic, răspuse Marcellus. Ce s-a întâmplat?

Fu o poveste mai lungă, și după amănunțele asupra cărora stăruia Justus înțelesese că aici ar putea să fie vorba despre ceva important. Anna, fiica lui Harif și a Rafilei, trebuia să se căsătorească. Harif era de meserie olar, om vrednic și sărguincios, dar nu se putea spune despre el c-ar fi bogat, astfel că cheltuielile cu ospățul Annei reprezentau pentru el o sumă destul de mare. Cu toate acestea, Harif își dăduse toată silința ca fiică-sa să aibă o nuntă așa cum se cuvine. Anna avea o mulțime de prieteni, iar Rafila și Harif tot atâtea rude. Prin urmare au pofțit pe toți aceștia și toți au venit să se ospăteze.

— Tu ai fost de față, Justus?

— Nu... Asta s-a întâmplat înainte de a cunoaște pe Iisus. Știrea despre ceea ce s-a întâmplat în ziua aceea s-a răspândit repede și foarte departe. Nu mă sfiesc să-ți spun că în ziua când am auzit nu mi-a venit nici mie să cred c-ar putea să fie adevărat.

— Te rog, continuă! îl îndemnă Marcellus.

— Iisus a sosit printre cei din urmă. Ritualul căsătoriei fusese îndeplinit și majoritatea nuntașilor erau demult la masă. Bietul Harif se zbcuimea din pricină că n-avea vin de ajuns pentru atâția oameni. Cineva a pomenit lui Iisus despre nemulțumirea lui.

Justu făcu o jumătate stadiu de drum fără să mai zică nimic.

— Poate e prea devreme ca să-ți spun întâmplarea aceasta, murmură el. Nu vei putea crede vorbele mele. Nici eu n-am putut crede la început. Iisus s-a ridicat de la masă și a intrat într-o odăiță de alături. Pe fereastra acesteia a văzut în curtea din dos a lui Harif câteva vase de pământ și a poruncit slugilor să le umple cu apă și pe urmă să le ducă nuntașilor. Puțin după aceea a intrat și el în odaia unde erau nuntașii și s-a așezat din nou la masă. Când slujitorii au turnat oamenilor în ulcele ca să bea, apa se prefăcuse în vin.

— Nu, Justus, așa ceva nu se poate! protestă Marcellus. Povestea aceasta nu servește cu nimic viața și întâmplările prin care a trecut Iisus.

— Am prevăzut, prietene, că nu ești încă pregătit pentru a putea crede ceea ce-ți voi spune! zise Justus cu părere de rău.

— Eu sunt de părere că pentru vinul acesta s-ar putea găsi o explicație mult mai apropiată de adevăr, interveni Marcellus. Hai să zicem că Iisus apare între nuntași; este o personalitate strălucitoare și toată lumea îl admiră. Astfel până și apa pe care o beau de față cu el li se părea că are gust de vin. În felul acesta s-ar putea explica povestea răspândită în legătură cu ceea ce s-a întâmplat la nuntă.

— Bine, Marcellus, să fie așa cum spui, consimți Justus. Nu mă supăr din pricină că n-ai crezut vorbele mele. În înțelepciunea și bunătatea lui Iisus vei putea crede chiar fără să crezi în temeinicia acestei întâmplări.

Își urmară drumul pe coasta colinei până când ajunseră în culme, fără să mai continue conversația întreruptă. Justus se opri și făcându-și mâinile punte peste ochi se uită în lungul potecii care șerpuia până departe; gestul acesta al lui era obișnuit, dar Marcellus nu și-l putea explica. Uneori își zicea că probabil Justus are o întâlnire cu cineva în părțile acestea. Astăzi îl va întreba ce urmărește; dar la urmă își zise că va fi mai bine să renunțe, până când Justus se va decide să-i spună de bunăvoie.

În timpul cât se opriră pe culmea colinei ca să aștepte convoiul cu poverile și să apuce înaintea lor, Marcellus întrerupse tăcerea:

— Justus, mi se pare că despre Miriam mi-ai spus că într-o zi când părinții ei erau plecați de acasă la o nuntă, unde fusese poftită și ea, dar refuzase să se ducă, și în ziua aceea și-a dat seama că poate cânta.

— Da, încuviință Justus. Aceasta a fost nunta Annei.

— La această nuntă Iisus a sosit foarte târziu, completă Marcellus.

— Da! răspunse Justus și se uită unul la altul cu înțeles.

— Oare ce l-o fi obligat să întârzie? se întrebă Marcellus.

— Mi-am pus și eu această întrebare, adăugă Justus cu glasul liniștit.

— Crezi că el a poruncit lui Miriam să nu spună nimănui ce s-a întâmplat în după-amiaza aceea?

— Se poate să fie așa.

— Spune, Justus, ai auzit vreodată vorbindu-se despre Iisus că el ar fi atribuit cuiva un dar neașteptat... și pe urmă să-i fi poruncit să nu pomenească nimănui despre ceea ce s-a întâmplat?

— Da! răspunse Justus. Despre astfel de întâmplări au rămas o mulțime de dovezi.

— Cum îți explici faptul acesta? întrebă Marcellus care ar fi vrut să afle părerea lui.

— Iisus era încredințat că orice faptă neobișnuită expusă în fața publicului devine jignitoare. Dacă ar fi fost posibil, Iisus ar fi preferat ca toate faptele lui să se desfășoare în secret. Într-un rând, când o mare mulțime se adunase împrejurul lui pe coasta unei coline ca să-l audă vorbind, le-a spus: „Când faceți fapte bune, păstrați-le în taină și nu vânturați știrea despre fapta voastră ca lumea să afle și să vă laude. Când miluiți pe cineva, feriți-vă ca să nu știe stânga ce a săvârșit dreapta voastră. Nimeni să nu afle decât Tatăl vostru cel din ceruri, căci numai el vă va răsplăti”.

— Ce a vrut să spună, când a afirmat că tatăl îi va răsplăti... dacă nu va afla nimeni despre milostenia lor? Să luăm, de pildă, cazul lui Iona; dacă n-ar fi aflat nimeni că el și-a dăruit măgărușul copilului acelaia olog, crezi că el ar fi putut să fie răsplătit în taină?

— Sigur că da! răspunse Justus. Dacă nimeni n-ar fi aflat despre darul acesta, inima lui Iona ar fi fost plină de mulțumire. N-ai fi avut ocazia nici să-l auzi spunând că ar fi fost mai bine să păstreze șaua aceea a lui Gaspar.

— Bine, dar nepotul tău nu putea săvârși această faptă fără ca cineva să afle despre ea, protestă Marcellus.

— Este adevărat, încuviință Justus. Dar asta n-a fost greșeala lui Iona, ci nerorocirea lui.

— Ești de părere că *radiația* aceea neobișnuită care *tremură* împrejurul lui Miriam se datorește faptului că ea a păstrat taina ce i-a

fost încredințată? În cazul ei, ea este cea care a beneficiat de darul pe care l-a primit de la altcineva care i l-a făcut.

— Știu! încuviință Justus. În cazul când cel care beneficiază nu spune nimănui, înseamnă că cel care a făcut darul este răsplătit în inima lui. În felul acesta cel care a primit darul îl ajută ca să fie răsplătit.

— Dar astăzi, după ce Iisus a murit, continuă Marcellus și se întoarce spre el, Miriam este liberă să divulge secretul păstrat până acum, nu-i așa?

Justus își netezi barba îngândurat.

— S-ar putea să nu fie liberă, murmură el. Dacă ar fi l-ar divulga.

SFÂRȘITUL VOLUMULUI I

CAPITOLUL XV

La Cana ajunseră prea târziu pentru a mai putea auzi pe Miriam cântând, dar Marcellus își zise că probabil e mai bine așa, deoarece Iona era atât de ostenit și de somnoros, încât abia-și mai putea ține capul drept.

Abia terminaseră cu ridicarea corturilor și culcarea băiatului, după ce se spălară de praful adus de pe drum și mâncară ceva frugal, când în apropierea lor se auzi freamăt de glasuri: oamenii din sat se întorceau la vetre de la întâlnirea lor obișnuită împrejurul izvorului pe deasupra căruia tremura lumina lunii.

Justus ieși în drum și apucă la vale. Marcellus se simțea ostenit și se întinse în așternut, dar puțin după aceea auzi pe Justus că stă de vorbă cu cineva. Nu trecu mult și-l văzu că intră în cort. Aflase de la olarul Harif că Iusuf, fiul lui Benoni, va pleca dimineața următoare la Ierusalim, așa că fără îndoială ar putea să ducă și scrisoarea către Demetrius.

— Foarte bine, încuviință Marcellus și, după ce-i întinsese sulul, scoase punga și-i desfăcu baierile: Cât crezi c-ar trebui să-i dau pentru această osteneală?

— Eu zic că zece țechini vor fi tocmai de ajuns, răspunse Justus și pe obrazul lui tremură o lumină de mulțumire, probabil din pricină c-a putut constata că Marcellus îi predă scrisoarea fără să ezite. Prin urmare nu putea fi nimic primejdios pentru gruparea lor. Probabil Iusuf trebuie să sosească imediat, adăugă el. Harif îl va informa, căci casele lor sunt foarte aproape una de alta.

— Te rog să vorbești cu el, zise Marcellus. M-a toropit somnul și aș prefera să dorm.

De fapt adormi imediat, dar după o bucată de timp în conștiința lui își făcu loc un murmur de glasuri ce se auzeau în apropiere. Se ridică într-un cot și pe sub aripa ridicată a cortului văzu, la lumina lunii, pe Justus, împreună cu un tânăr oacheș cu părul zbârlit, bine legat la trup și cu picioarele încrucișate sub el. Iusuf, fiul lui Benoni.

îi povestea cu glasul gutural pricina pentru care trebuia să plece la Ierusalim: voia să vadă târgul de cămile ce se ținea în fiecare an după sărbătorile Paștilor. Numeroase caravane, după ce vindeau mărfurile aduse, vindeau și cămilele, deoarece negustorii erau de părere că sunt mai câștigați dacă le vând în loc să se întoarcă cu ele acasă fără a duce poveri pentru care să fie plătiți. O cămilă de trei ani sănătoasă și puternică o puteai cumpăra la cel mult optzeci de țechini, spunea Iusuf. De astă dată făcuse planul să cumpere tocmai șase. În orașul Tiberiada le va putea vinde cu o sută de țechini de cap, poate chiar cu mai mult. El face în fiecare an drumul acesta. Va duce bucuros scrisoarea lui Justus și o va preda grecului acelaia care lucrează în dugheana lui Ben Iosif. Iar când Justus îl întrebă cât îi cere, Iusuf îi răspunse că nu cere nimic, deoarece nu va avea nevoie de nici o osteneală.

— Trebuie să știi că scrisoarea aceasta nu este a mea, îi explică Justus. O trimite tânărul roman Marcellus Gallio, care a venit în părțile acestea ca să cumpere țesături. Doarme în cortul acesta de aici.

— O, va să zică despre acesta e vorba. Maică-mea a pomenit ceva despre el. Mi se pare straniu că omul acesta se interesează de țesăturile noastre, care nu au nimic deosebit. Până acum nimeni nu și-a închipuit despre ele c-ar putea să aibă o valoare. Ei bine... dacă scrisoarea este a lui și nu a ta, va trebui să-mi plătească opt țechini.

— Îți va da zece, zise Justus, și Marcellus auzi clincățul banilor pe care-i prăvăli în palma întinsă a lui Iusuf.

— Opt îmi ajung, protestă Iusuf. Pe ceilalți doi păstrează-i tu.

— Eu n-am făcut nimic pentru ca să mi se cuvină, protestă Justus. Sunt ai tăi. Și cred că romanul ține ca să-ți dea zece.

Iusuf începu să râdă... dar într-un fel nu tocmai plăcut.

— De când au devenit romanii atât de darnici? murmură el. Sper că în această scrisoare nu va fi nimic neobișnuit. Mi-au spus cei care știu că în închisoarea din Ierusalim colcăie păduchii. Ce zici de asta, Justus? Tu ești bine informat, ca orice om pățit, zise Iusuf și începu să râdă singur de gluma lui sinistă. Primăvara trecută ai petrecut și tu vreo două săptămâni acolo.

Marcellus nu putu auzi răspunsul lui Justus, care probabil se mulțumise să zâmbească sau să se încrunte auzind vorbele lui Iusuf.

— Poți avea toată încrederea în omul acesta, declară Justus. Este un bărbat bine intenționat. Trebuie să știi, Iusuf, că nu toți romanii sunt netrebnici. Cred că atâta lucru ai fi putut constata și tu.

— Așa este, consimți Iusuf. A mers vorba că fiecare evreu își are romanul său. Din întâmplare al meu este unul cu numele Hortensius.

— Vorbești despre centurionul din Capernaum pe al cărui sclav Iisus l-a vindecat de paralizie? Ce fel de afaceri ai cu el, Iusuf!

— Puțin după întâmplarea aceasta cu sclavul său, i-am vândut patru cămile. Trei dintre ele i le-am vândut cu câte o sută, iar pe a patra i-am spus că i-o las cu șaizeci de țechini, deoarece are bolfe la picioare. „De șchiopătat nu șchiopătează? Cât ai dat pe ea?” întrebă el. I-am răspuns c-am plătit-o cu optzeci de țechini, dar n-am știut că bolfa este în stare atât de gravă decât după ce am făcut cu ea două zile de drum. „Acum pare vindecată”, zice el. I-am răspuns că acum este odihnită. Dar va începe să șchiopăteze din nou dacă va face un drum lung cu o povară, cât de mică. Centurionul mi-a spus: „Vorbele acestea n-ar fi trebuit să mi le spui. Nu cumva cunoști pe Iisus?” I-am răspuns că-l cunosc. „Mi-am închipuit că așa trebuie să fie! Haide să facem paguba pe din două. Îți voi da șaptezeci de țechini”. Ești foarte generos, zic eu, apoi l-am întrebat dacă și el cunoaște pe Iisus. „Nu-l cunosc, zice el, dar într-un rând l-am auzit vorbind”. Apoi l-am întrebat ca și când am fi fost de o seamă. „Nu cumva faci parte dintre noi”? El începuse să numere banii și nu mi-a răspuns la întrebare. Dar când mi-a întins punga - asta s-a întâmplat acum patru ani și arătam mult mai tânăr decât acum - mi-a spus: „Continuă să urmezi învățăturile lui Iisus, tinere! Nu vei deveni bogat niciodată, dar nu vei fi nici sărac!”

— Îți mulțumesc, Iusuf, că mi-ai vorbit despre întâmplarea asta, zise Justus. Înțelegi ce s-a întâmplat acolo? Hortensius a auzit pe Iisus vorbind despre felul în care oamenii trebuie să se poarte unul față de altul. Probabil s-a întrebat dacă există cineva care este în stare să-i urmeze învățătura. Tu i-ai spus adevărul privitor la cămila care suferea de bolfe, așa că a început să creadă în puterea lui Iisus.

Iusuf începu să râdă.

— Prin urmare îți închipui că această cămilă ar putea să aibă vreo legătură cu vindecarea sclavului său?

— Și de ce să nu aibă? ripostă Justus, care-și zise că este rândul său să râdă. Probabil centurionul și-a zis că cel care este în stare să determine un hăițaș de cămile să spună adevărul referitor la o bolfă, acela va fi în stare să vindece și bolile de care suferă oamenii. Dar - și de astă dată glasul lui Justus deveni solemn - e cert că Hortensius a crezut, și a crezut cu toată convingerea! În ziua aceea, Iusuf, eu am

fost de față. Centurionul era un bărbat impunător și îmbrăcat în uniformă de gală. Apropiindu-se, s-a înclinat în fața lui Iisus cu tot respectul și i-a spus că sclavul său este pe moarte, așa că-l roagă să-l vindece: „Nu va fi nevoie să te ostenești trecând pragul casei mele, stăpâne”, spune el. „Dacă vei zice ca slujitorul meu să se vindece, atât va fi de ajuns”. Iisus a rămas mulțumit, căci așa ceva nu se întâmplase niciodată înainte de aceea. Nimenea dintre noi nu putea fi atât de categoric în credința sa. Iisus i-a răspuns: „Mare este credința ta. Întoarce-te în drumul tău, căci făcutu-s-a ție așa! Dorea dorinței tale!”

— Și după aceea - se spune - toți cei care erau adunați împrejurul lui Iisus au plecat în goană spre casa lui Hortensius.

— Așa este, încuviință Justus, dar fiecare dintre ei spunea altceva despre ceea ce a văzut. Unii spuneau că sclavul vindecat al lui Hortensius a ieșit în poartă ca să întâmpine pe stăpânul său. Alții spuneau că l-au găsit vindecat și așezat pe marginea patului său de suferință. Un altul spunea că în momentul când centurionul s-a întors acasă l-a găsit punând șaua pe cal pentru a pleca la Capernaum. Cred că știi foarte bine cum se răspândesc zvonurile. Eu însă cred că nimeni dintre oamenii aceia care s-au repezit spre casa centurionului pentru a vedea ce s-a întâmplat n-a putut să pătrundă în curțile lui.

— Bine, dar în aceeași zi sclavul s-a vindecat de boala de care a suferit, nu-i așa? întrebă Iusuf.

— Este adevărat că s-a vindecat! declară Justus. L-am auzit afirmând el însuși acest adevăr. Dar să lăsăm asta! Spune-mi, crezi că Hortensius va fi numit comandant al fortului Capernaum acum după ce bătrânul Iulian a fost numit în locul lui Pilat?

— Galileea nu va avea un astfel de noroc! murmură Iusuf cu părere de rău. Toată lumea iubește pe Hortensius. Este un om drept și ar fi binevoitor pentru cauza noastră. Dar ticălosul acela de Irod va interveni ca locul de comandant să fie dat altuia, care să fie mai accesibil pentru ticăloșii decât Hortensius. Pe mine mă miră cum de trândavul acela bătrân care este Iulian a putut să fie numit procurator al Palestinei!

— Probabil tocmai din pricină că Iulian este un trândav, cei de la conducerea templului au cerut să le fie dat procurator, răspunse Justus. Cu cât el va fi trândav și mai nepăsător, cu atât puterea preoților se va desfășura mai nestânjenită. Va lăsa pe Caiafa să facă tot ce pofteste. Sunt și vremuri, Iusuf, continuă Justus îngândurat, când oamenii slabi, trândavi și nehotărâți - dar bine intenționați -

devin și lasă ca nedreptățile și persecuțiile să se desfășoare neîmpiedicate. Adevărul este că în mâinile lui Pilat cauza noastră și noi, care suntem în slujba ei, ne-am fi simțit mult mai în siguranță.

— Știe cineva ce s-a ales de Pilat? întrebă Iusuf.

— Am aflat c-a fost trimis din nou în Creta. Acolo clima este mult mai favorabilă. Circulă zvonul că Pilat din Pont ar fi bolnav. Nu a mai apărut în public de mai bine de un an.

— Asta înseamnă că din ziua răstignirii! se dumiri Iusuf. Vrei să spui că Pilat nu s-a mai arătat din ziua aceea?

— Așa spune toată lumea. Ben Iosif este de părere că boala lui Pilat ar fi de ordin spiritual.

— În cazul acesta schimbarea aerului nu-i va fi de nici un folos, zise Iusuf. Harif spune c-ar fi auzit despre mutarea comandantului din Minoa la Capernaum.

— Imposibil! Așa ceva n-ar îndrăzni să facă nimeni! declară Justus. Pe Iisus l-a răstignit Legiunea din Minoa.

— Da, știu, răspunse Iusuf. Nici mie nu-mi vine să cred c-ar putea fi altceva decât un zvon. Harif nu mi-a spus de unde a aflat această știre. I-a spus cineva că Paulus din Minoa ar putea să devină noul nostru comandant. Dacă așa se va întâmpla, atunci vom fi obligați să fim mult mai prevăzători decât am fost înainte de asta.

Justus oftă adânc și se ridică în picioare.

— Nu vreau să te mai țin de vorbă, Iusuf. Ai de făcut drum foarte lung. *Salută pe Ben Iosif din partea mea și tot așa pe cei care s-au întors în oraș acum după ce sărbătorile Paștilor s-au terminat.* Și uită-te cu atenție - adăugă el punându-i mâinile pe umeri - în lungul drumurilor, căci nimeni nu știe dinainte ziua și ceasul... Glasul lui adânc se stinse în șoaptă. Apoi își strânseseră mâinile și Iusuf se depărtă.

Când Justus intră cu pași ușori în cort, găsi pe Marcellus întors cu spatele spre ieșire, prefăcându-se că doarme. Rămase trează vreme îndelungată și se gândi la vorbele pe care le auzise. Prin urmare nici lui Pilat nu-i fusese tocmai ușor. Își spălase mâinile în vasul de argint, dar sângele galileeanului nu se desprinsese de pe ele. Va să zică bătrânul Iulian a fost numit procurator în locul lui, ceea ce înseamnă că de aici înainte Caiafa va face tot ce va voi. Iulian nu va afla și nu-l va interesa, chiar dacă va afla despre persecuțiile dezlănțuite împotriva micului grup de oameni care voiau să păstreze neștersă amintirea lui Iisus. Nu va trece mult până când Ben Iosif și misterioșii

săi vizitatori vor fi obligați să renunțe la întâlnirile lor. Și probabil Paulus va fi trimis aici în Galileea anume ca să păstreze ordinea. S-ar putea de asemenea ca față de oamenii aceștia să nu se poarte atât de crud cum își închipuie ei. Paulus nu era un scelerat. El fusese obligat să participe la răstignirea lui Iisus. Dar asta nu înseamnă că el a fost de acord cu osânda ce i s-a dat. Nu este exclus ca el să se intereseze de soarta prietenilor din Galileea ai lui Iisus. Dar ei nu-i vor acorda niciodată încrederea lor. Însăși prezența lui li se va părea înspăimântătoare, după cât se putea vedea destul de limpede din vorbele pronunțate de Justus. Un bărbat care s-a făcut vinovat de pironirea pe cruce a acestui Iisus, pe care ei l-au adorat, nu va putea să se bucure niciodată de încrederea lor, indiferent de felul binevoitor în care se va purta de aici înainte față de ei și de puținii care au crezut în învățătura lui.

Marcellus își dădu acum seama că partea de vină pe care a avut-o el în această întâmplare ar putea fi iertată de Miriam când va constata sincerul său interes față de viața lui Iisus. Fusese destul de naiv ca să-și închipuie că Miriam - care era o fată cu calități excepționale - ar putea să compare valoarea credinței lui în faptele săvârșite de Iisus și că aceasta ar putea să precumpănească față de greșeala pe care a săvârșit-o înainte de asta. Presimțea totuși că Miriam ar fi dispusă să-l ierte. Pentru o fată ca ea iertarea aceasta era firească, dar afară de asta ea ținea la el. Probabil nu va fi obligat nici să-i mărturisească tot ce s-a întâmplat. Va fi de ajuns să-i spună că a fost de față la judecarea lui Iisus și că l-a văzut murind. După felul în care va reacționa în timpul cât îi va face această mărturisire, va putea constata dacă mai e nevoie să-i dezvăluie și partea ce a avut-o el în această rușinoasă întâmplare.

Astăzi însă își dădea seama că o astfel de conversație cu Miriam nu s-ar putea imagina. Până și Justus, ale cărui vederi erau atât de largi și căruia era convins că-i poate face orice mărturisire, se revoltase când auzise că un ofițer din Minoa ar putea să fie trimis pentru păstrarea ordinii în Galileea. „Nu vor îndrăzni să facă așa ceva!” protestase el, scrâșnind din dinți.

Nu va putea să spună nimic lui Miriam. Probabil va fi mult mai prudent din partea lui să se ferească de a rămâne singur cu ea.

Olarul Harif, de la care cei din Cana își obțineau toate informațiile, se trezise în zorii zilei preocupat de gândul că Ruben îi spusese că ar avea nevoie de câteva vase pentru păstrat vinul. Deși

până la culesul viilor mai aveau de așteptat trei luni încheiate, astăzi ar fi fost tot atât de bine ca în oricare altă zi să întrebe pe Ruben ce ar dori să-i facă. În același timp lui Ruben îi va face plăcere să afle că Barsaba Justus a sosit aseară la Cana împreună cu nepotul său - cel care se născuse infirm, dar astăzi era tot atât de sănătos ca oricare alt băiat din satul lor - și cu tânărul roman care pentru motive neînțelese cumpără țesături de casă la prețuri mai bune decât cele pe care le pot obține în târgul din Ierusalim. Afară de asta îi va putea spune că Iusuf, fiul lui Benoni, a fost însărcinat de Marcellus să-i ducă o importantă scrisoare la Ierusalim. După ce-i va comunica toate aceste știri, îi va mai spune că în dimineața aceasta Justus are de gând să aducă pe nepotul său ca să vadă pe Miriam.

Astfel se întâmplă că spre amiază, când cei trei vizitatori intrară în curtea bine îngrijită a lui Ruben, în loc să facă familiei o surpriză, constatară că sosirea lor este așteptată.

Presimțind că micului Iona îi va face plăcere să aibă un tovarăș de joacă, Miriam trimisese după nepotul ei Andrei, care avea nouă ani și stătea ceva mai în interiorul provinciei. Marta, mama văduvă a lui Andrei, fusese poftită și ea, astfel că femeia se simți mulțumită, deoarece în ultimele luni nu avusese ocazie să mai vadă pe Justus. Ar fi vrut să-i pună o mulțime de întrebări.

Se adunaseră cu toții într-un foișor împrejurul lui Miriam, care și de astă dată era ocupată cu veșnica ei broderie. Arăta foarte bine în dimineața aceasta și obrazul îi radia de mulțumire, așa că lui Marcellus i se păru mai drăguță decât înainte de asta. După ce se salutară și-i prezentă pe cei care abia sosiseră - cu o spontaneitate care făcu pe Marcellus să-și simtă zvâcnirea grăbită a sângelui prin vine - se așezară pe scaune în apropierea ei. Miriam întinse mâna delicată spre Iona și-i zâmbi, așa că băiețașul se apropie de ea cu toată încrederea.

— Iona, tu trebuie să fii un băiat foarte voinic, zise ea, dacă ești în stare să îți pas cu oamenii aceștia pentru a face lungul drum de la Sepforis până aici.

— Majoritatea drumului l-am făcut călare pe un măgăruș, răspunse el cu mândrie, apoi adăugă cu încredere: Eu am avut un măgăruș mult mai frumos; îl chema Gaspar, și întinse un deget spre Marcellus fără să se întoarcă spre el. El mi-a dat pe Gaspar, iar eu l-am dat lui Toma din pricină că el este infirm.

— O, ce faptă vrednică de laudă ai săvârșit! exclamă Miriam. Ochii îi fugiră pe deasupra lui Iona, ca să se oprească asupra lui Marcellus cu o privire care-i încălzi sufletul, de la el trecură la Justus, care sta întunecat, ca și când ar fi vrut s-o prevină. Cred că Toma are nevoie de un măgăruș, adăugă ea, înțelegând ce vrea să spună Justus. Fără îndoială te-ai simțit foarte mulțumit de gestul pe care l-ai făcut față de el.

Iona zâmbi melancolic, își așeză un picior cafeniu peste celălalt și pară că se gândește la răspunsul pe care va trebui să i-l dea. Miriam bănuiește la ce se gândește și-și zise c-ar fi mult mai bine să schimbe vorba.

— Andrei, strigă ea, de ce nu iei cu tine pe Iona ca să-i arăți iepurașii? Avem câțiva mici de tot, Iona, care n-au făcut încă ochi.

Propunerea ei fu primită cu entuziasm și, după plecarea copiilor, Naomi se întoarse spre Marcellus.

— Ce este povestea asta cu măgărușul? întrebă ea zâmbind.

Marcellus mișcă din picioare și-și zise c-ar fi fost mai bine să-l fi trimis și pe el să vadă iepurașii

— Cred că Iona v-a spus tot ce ar fi de spus în legătură cu această întâmplare. Am găsit un măgăruș leneș, la care nu ținea nimenea, și l-am dat lui Iona. În vecini era un băiat olog și Iona a crezut de cuviință să-i dăruiască lui măgărușul pe care-l primise de la mine. Ne-am zis că fapta aceasta a lui este foarte frumoasă, mai ales pentru un băiat de șapte ani cât are el.

— Dar n-am vrea ca din cauza asta să devină închipt, interveni Justus categoric. Chiar acum se simte adânc impresionat de fapta lui.

— Nu uita, Barsaba Justus, protestă Miriam, că Iona nu este decât un copil.

— Sigur că este copil! interveni Marta.

— Știu, murmură Justus netezindu-și barba, dar n-aș vrea să devină un răsfățat, Miriam. Dacă ți se va oferi ocazia, te rog să vorbești cu el despre această chestiune... Ei, ia să ne spui, Ruben, ce recoltă vei avea anul acesta în via ta?

— Va fi mai bună decât în ceilalți ani, Justus, răspunse Ruben și se ridică încet de pe scaun. Nu vrei să vii cu mine în vie ca să vezi butucii?

Plecară împreună și puțin după aceea Naomi își aduse aminte că are ceva de lucru la bucătărie. Mătușa Marta dădu din cap și zâmbi,

spunând c-ar putea să dea și ea o mână de ajutor. Miriam plecă fruntea spre broderie după ce le văzu că trec de colțul casei.

— M-ai preocupat foarte mult, Marcellus, zise ea cu glasul blând după o lungă tăcere, pe care nici unul dintre ei nu era dispus s-o întrerupă spunând o banalitate.

— După cum vezi, am dorit să trec din nou pe aici, răspuse Marcellus și-și apropie scaunul pe care era așezat.

— De vreme ce ești aici, zise Miriam și uitându-se în ochii lui îi zâmbi, despre ce vrei să vorbim mai întâi?

— Mă interesează foarte mult viața teslarului aceluia care a făcut atâtea fapte în interesul neamului tău.

Ochii lui Miriam străluciră de mulțumire.

— Am presimțit că acesta va fi răspunsul pe care mi-l vei da! exclamă ea.

— Cum se poate să fi presimțit? întrebă Marcellus.

— O, răspuse ea cu îndrăzneală, din o mulțime de lucruri mărunte pe care le-am cântărit laolaltă. Tu nu te pricepi la țesăturile rurale și, dacă e să judeci bine, nici bătrânul Justus nu se prea pricepe. Nu știi nici să te târguiești când e vorba de preț. Prin urmare se vedea limpede c-ai venit în Galileea pentru alte motive.

— Este adevărat, dar ce te-a determinat să-ți închipui c-aș putea să mă interesez de viața lui Iisus?

— Faptul c-ai ales pe Justus să te călăuzească. El a trăit în apropierea lui Iisus tot atât de mult ca oricare altul, afară de Simon și Zevedeu, tinerii aceia doi care au fost nedespărțiți de el. Dar prezența ta aici m-a pus pe gânduri, adăugă ea și începu să râdă domolită. Romanii sunt priviți cu bănuială, așa că n-am înțeles motivul pentru care Justus s-a învoit să te aducă aici. Pe urmă am constatat că pe grecul care a lucrat în atelierul lui Ben Iosif îl cunoști. Probabil acesta a pus la cale întâlnirea cu Justus, căci nu se poate ca aici să fie o simplă întâmplare. Cei care se întâlnesc în dugheana lui Ben Iosif sunt foștii prieteni ai lui Iisus. Prin urmare toate aceste amănunte le-am adunat împreună și...

— Și ai ajuns la concluzia că eu m-am învoit cu Justus să mă călăuzească pentru ca în felul acesta să pot obține informații referitoare la Iisus, adăugă Marcellus. Ei bine, deducția este exactă, deși trebuie să-ți spun că Justus cunoaște o mulțime de amănunte pe care n-a fost dispus să mi le spună și mie.

— I-ai spus lui Justus care este motivul că te interesează viața lui Iisus? Întrebă Miriam și, uitându-se în ochii lui, așteaptă să-i răspundă.

— Nu în întregime, răspunse Marcellus, după câteva clipe de ezitare. Dar el nu se îndoiește de bunele mele intenții.

— Probabil că dacă ai spune lui Justus fără nici o reticență care sunt motivele ce te-au determinat să te interesezi de Iisus, ar deveni și el mai comunicativ, îi propuse Miriam; dar când văzu că Marcellus nu se grăbește să-i răspundă, adăugă: Sunt și eu foarte curioasă să cunosc aceste motive.

— Miriam, aceasta este o poveste foarte lungă, murmură Marcellus.

— Eu am vreme de ajuns ca să te pot asculta, răspunse ea. Începe și spune, Marcellus.

— Acum un an am primit ordin să plec la Ierusalim... în interes de serviciu, începu el cu glasul nesigur.

— Dar nu pentru a cumpăra țesături, interveni ea când constată că s-a oprit.

— Eram în serviciul guvernului, continuă Marcellus. N-am stat în oraș mai mult de câteva zile. În timpul acesta în oraș era mare frământare din pricina arestării unui galileean care era acuzat de trădare. Am fost de față la judecarea lui și omul a fost osândit la moarte. Se vedea limpede că este nevinovat. Însuși procuratorul a făcut această afirmație. M-am străduit în toate chipurile ca să uit ce s-a întâmplat. Totul dovedea că Iisus a fost un om excepțional. Prin urmare, astă-primăvară, când mi s-a oferit din nou ocazia să vin la Ierusalim, am luat hotărârea să petrec câteva zile în Galileea și să aflu ceea ce se va putea afla în legătură cu el.

— Ce te-a impresionat atât de adânc în legătură cu Iisus? Întrebă Miriam cu glasul tremurând de încredere.

— Curajul lui, care părea pornit din convingere; cel puțin așa cred, zise Marcellus. Toți erau împotriva lui: guvernul, cei de la conducerea templului, negustorii, cămătarii și toți cei care reprezentau puterea banului. Nimeni nu s-a ridicat să-l apere. Prietenii săi îl părăsiseră. Totuși în fața acuzărilor necruțătoare - deși cauza lui era pierdută și știa că-l așteaptă moartea sigură - am constatat că nu se teme de nimic. Urmă o pauză în timpul căreia păru că se gândește: Ar fi fost imposibil să nu rămâi impresionat în fața unui astfel de om. Simțeam un irezistibil îndemn să aflu ce fel de bărbat a fost și cum a

trăit, conchise Marcellus și făcu un gest din care putea să înțeleagă că a terminat ce are de spus.

— Ceea ce mi-ai spus nu este tocmai mult, cum afirmai la început, declară Miriam cu ochii plecați asupra broderiei. Mă mir ce te-a determinat să nu mărturisești motivul chiar de la început. Poate ai omis să povestești lui Justus ceva din ceea ce mi-ai spus mie acum?

— Nu, răspunse Marcellus. În linii generale i-am spus cam același lucru.

— Mi se pare că adineauri spuneai că mărturisirile nu le-ai făcut în întregime! Acesta a fost răspunsul pe care mi l-ai dat la întrebarea pe care ți-am pus-o.

— În sfârșit... ceea ce am spus lui Justus este tocmai de ajuns. Probabil va fi necesar să mai adaug că interesul meu față de această chestiune este pe deplin sincer, declară Marcellus. În orice caz Justus pare mulțumit. Sunt câteva întâmplări prin care a trecut Iisus, dar el refuză să mi le spună și mie, deoarece își închipuie că eu nu sunt încă destul de pregătit pentru a mi le putea spune. Ieri i-a părut rău că mi-a spus întâmplarea aceea cu nunta, la care nuntașii au băut apă și au crezut că este vin.

— N-ai crezut vorbele lui! zise Miriam și zâmbi. Nu mă mir deloc. Probabil Justus are dreptate. Dumneata nu erai pregătit să auzi o astfel de întâmplare. Obrajii i se îmbujorară ușor când adăugă: Și cum s-a întâmplat de a început să-ți vorbească despre nunta Annei?

— Eu crezusem că vom putea ajunge la Cana tocmai la timp pentru a te putea auzi cântând, răspunse Marcellus cu entuziasm și mulțumit că a schimbat subiectul conversației. În mod firesc de aici am ajuns să discutăm despre constatarea dumitale neașteptată că poți să cânti. Justus îmi spusese de mai înainte că asta s-a întâmplat tot în ziua unei nunți. Când am stăruit, a admis că întâmplarea aceasta neobișnuită a intervenit chiar în aceeași zi.

— Apa prefăcută în vin ți s-a părut probabil ceva mai mult decât ai fi în stare să crezi că s-a întâmplat, zise Miriam și începu să râdă cu bunăvoință. Nu mă miră deloc. Dar cu toate acestea ai crezut în constatarea mea neașteptată că sunt în stare să cânt. Cântecul mi-a transformat întreaga viață. Trebuie să știi, Marcellus, că imediat după această constatare am devenit cu totul altă persoană. Eram un temperament bolnăvicios, abătut, sătul de viață, neliniștit și lipsit de cumpăt. Dar astăzi, după cum vezi, sunt fericită și mulțumită. Crezi că asta este mai ușor de crezut decât că apa a fost prefăcută în vin?

— Prin urmare, Miriam, aş putea să cred că în cazul tău s-a întâmplat o minune?

— Crezi ce vrei, răspunse ea după o clipă de ezitare.

— Ştiu că preferi să nu vorbeşti despre această chestiune, zise el, așa că nu-ți voi mai pune întrebări. Dar, presupunând că Iisus a spus o vorbă care ți-a dat darul să cânti, de ce n-a pronunțat și cuvântul care ți-ar fi dat facultatea de a umbla? Se spune că el a îndreptat piciorul micului Iona.

Miriam lăsă broderia din mână și-și împreună brațele pe piept, apoi încrunță din sprâncene și se uită îngândurată la Marcellus.

— Eu nu sunt în stare să-ți explic cum mi-a venit darul acesta de a cânta, dar nu-mi pare rău că sunt infirmă, zise ea. Probabil oamenii din Cana cântecele pe care le cânt aşezată în targa cu care mă poartă le folosesc mai mult decât le-ar folosi dacă aş fi teafără fiziceşte. Toți își au grijile, durerile și amărăciunile lor. Dacă aş fi fost teafără, probabil și-ar fi zis: „Pentru Miriam este ușor să cânte și să se bucure. Ea n-are nici o grijă și nu-i lipseşte nimic. Dar noi ce pricină am putea avea ca să cântăm?”

— Ești o fată curajoasă! declară Marcellus.

Miriam clătină din cap.

— Nu cred să fiu vrednică de laudă, Marcellus. A fost o vreme când infirmitatea mea a fost un mare chin, deoarece eu am contribuit ca să mi se pară chin. A fost un chin nu numai pentru mine, ci și pentru părinții și toate prietenele mele. Astăzi, când nu mai este chin, a devenit un fel de binecuvântare. Oamenii sunt foarte buni față de mine. Astăzi vin și mă vizitează. Îmi aduc mici daruri. Și, cum spunea adeseori Iisus, este mult mai plăcut să dai decât să primești. Eu am avut noroc, prietene. Trăiesc în mijlocul unei atmosfere îmbuibate de dragoste. Oamenii din Cana sunt certăreți, dar cu mine nu se ceartă niciodată. Față de mine se poartă cât se poate de cuviincios. Ce zici, nu-i așa că sunt bogată? întrebă ea și-i zâmbi.

Marcellus nu-i răspunse, dar, ascultând de un îndemn neașteptat, întinse mâna cu palma deschisă spre ea, iar Miriam își așeză mâna în palma lui cu aceeași încredere ca un copil.

— Ascultă, Marcellus, vrei să-ți mai spun o întâmplare neobișnuită? întrebă ea cu glasul liniștit. Fără îndoială Iisus și-a spus că după ce Iisus a săvârșit câteva fapte neobișnuite prin satele din Galileea s-a răspândit vestea în toată provincia, și în toate părțile pe unde se ducea era urmat de mari mulțimi de oameni; sute și mii de

oameni îl urmau în lungul drumurilor pe care le făcea în fiecare zi. Oamenii care lucrau în țarină lăseau sapa și alergau în drum ca să-i vadă când trec; apoi se amestecau și ei printre aceștia și uneori lipseau cu săptămânile de acasă, dormind în aer liber și expuși foamei și frigului. Dar nimic altceva nu-i interesa decât să fie în apropierea lui Iisus. Într-una din zile tocmai se pregătea să intre în Ierihon. N-ai fost până acolo, nu-i așa? Nu puteai să fii, deoarece ai venit înapoi, trecând prin Samaria. Ierihonul este unul dintre orașele mai mari din Iudeea. Era urmat, ca de obicei, de o mare mulțime de oameni și, când s-a răspândit vestea că se apropie, toți oamenii au ieșit în strada mare. Pe vremea aceea vameșul din Ierihon era un bărbat cu numele Zaheu...

— Un grec? interveni Marcellus.

— Nu... el era ismaelit. Numele lui adevărat era Zaccai, dar fiind în slujba administrației romane... Miriam se opri sfioasă și obrazul i se îmbujoră puțin, dar Marcellus zâmbi cu înțelegere și-i spuse:

— Nu e nevoie să-mi explici. Funcționarii provinciali au obiceiul să-și schimbe numele imediat ce obțin câte o concesie de la stăpânii lor. Astăzi este obiceiul să-ți iei un nume grecesc, deoarece este mult mai distins și mai sigur decât un nume roman. Cred că știi ceva despre Zaccai, zis Zaheu, chiar fără să-l cunosc. Trebuie să fie un vameș ticălos; unul care nu respectă pe nimeni, nici pe cei de la guvern și nici pe conaționali săi, când este vorba de câștigul său propriu. Astfel de oameni avem în toate părțile imperiului. Nu se poate, Miriam, să stăpânești un imperiu fără ca în slujbele principale din interiorul provinciilor să nu întâlnești scelerăți. Crezi că bătrânul Tiberiu ar fi putut stăpâni Spania și Aquitania fără ajutorul unor bărbați de acolo care au trădat pe proprii lor concetățeni? Fără asta nu se poate. Dacă funcționarii provinciali ar fi oameni cinstiți, imperiul s-ar duce de râpă. Te rog să mă ierți că te-am întrerupt... și pentru că ți-am ținut această lungă perorație. Vorbește-mi despre Zaheu.

— Era foarte bogat. Populația din Ierihon se temea de el și-l ura. Avea spioni în fața tuturor ușilor pentru a descoperi orice uneltire de rebeliune. Toți cei care protestau împotriva guvernului erau loviți de biruri grele, iar dacă continuau să fie nemulțumiți erau acuzați de trădare. Zaheu își clădise un palat impunător pe vârful unei coline din partea de miazăzi a Ierihonului, unde trăia ca un prinț. Acolo avea grădini și havuzuri și zeci de servitori care să-l slujească.

— Dar n-avea nici un prieten, zise Marcellus.

— Nici dintre cei bogați, nici dintre cei săraci; dar lui Zaheu nu-i păsa de asta. Pe cei care-l urau, el îi disprețuia. În sfârșit... în ziua cu pricina, aflând că Iisus se îndreaptă spre Ierihon, Zaheu a ieșit în oraș ca să-l vadă și el, cel puțin în trecere. Mulțimea curioșilor era atât de înghesuită, încât a coborât din carigă și s-a așezat într-un loc de unde putea vedea nesupărat. Un legionar l-a recunoscut și l-a ajutat să încalece în furca crengilor unui copac, deși ceilalți oameni nu avuseseră voie să urce în copaci. Puțin după aceea Iisus a apărut la capătul străzii, urmat de mulțimea care-l însoțea, și s-a oprit în apropierea copacului acestuia. A strigat pe Zaheu, spunându-i pe nume, deși nu se văzuseră niciodată, și l-a întrebat:

— Nu s-ar putea ca astăzi să cinez împreună cu tine în casa ta?

— Și ce a zis poporul din Ierihon despre fapta asta? întrebă Marcellus.

— A rămas indignat, firește, zise Miriam. Până și prietenii cei mai apropiați ai lui Iisus s-au simțit mâhniți. Zaheu era cel mai ticălos om din oraș și dintre toți Iisus îl alesese tocmai pe el. Unii dintre ei spuneau: „Nici galileeanul acesta nu este mai bun decât preoții templului, care se dau mereu în vânt de dragul oamenilor bogați”.

— Cred că lui Zaheu nu i-a păsat de nemulțumirea lor, zise Marcellus.

— S-a simțit foarte măgulit și a coborât din copac și a mers alături de Iisus, legănându-se mândru în mers cu mulțimea de oameni care mergeau pe urma lor. După ce au ajuns în fața proprietății lui, a dat poruncă oamenilor ca să intre în grădină și să aștepte.

— Până când el și musafirul său vor cina, zise Marcellus. Probabil oamenilor nu le-a făcut nici o plăcere așteptarea asta.

— Oamenilor nu le-a făcut, căci se simțeau jigniți, dar cu toate acestea au așteptat și s-au uitat după Iisus, care a intrat în impunătoarea clădire de marmură a lui Zaheu. După ce au așteptat vreme de aproape un ceas, Zaheu a ieșit din casă și le-a făcut semn. Oamenii așezați în grădină s-au ridicat în picioare și s-au apropiat ca să-l poată auzi ce le va spune; arăta profund tulburat și și-au dat imediat seama că s-a întâmplat ceva cu el. Pe obrazul lui nu se mai vedea mândria și îndrăzneala. Iisus se oprise ceva mai la o parte în apropierea lui, stând grav și fără să zică nimic. Lumea aștepta și fiecare om își ținea respirația și se uita la obrazul neobișnuit al lui Zaheu. Imediat după aceea a început să vorbească, umilit și abătut. Spunea că a hotărât ca jumătate din averea lui s-o împartă săracilor

pentru a se putea hrăni, iar celor pe care i-a năpăstuit le va restitui tot ce le-a luat.

— Bine... dar ce s-a întâmplat? întrebă Marcellus. Ce i-a spus Iisus?

Miriam clătină din cap.

— Nu știe nimeni ce i-a spus, murmură ea; apoi, întorcând privirea în altă parte, adăugă mai mult pentru ea însăși: Poate nu i-a spus nimic. Sau poate s-a uitat în ochii lui fără să clipească, până când Zahau a putut să-și vadă imaginea așa cum ar fi trebuit să fie el în realitate.

— Cuvintele acestea mi se par stranii, zise Marcellus. Cred că nu te înțeleg pe deplin.

— Foarte mulți au avut ocazie să treacă prin această senzație, răspunse Miriam cu glasul domolit. Când Iisus te privea în luminile ochilor... Se opri pe neașteptate și-și plecă trupul pentru a se putea uita la el din apropiere. Marcellus, continuă ea cu glasul stins și impresionat, dacă te-ai fi întâlnit vreodată cu Iisus față în față și te-ar fi privit în luminile ochilor până când începeai să-ți dai seama că nu mai poți scăpa din puterea lui, nu ți-ar fi venit deloc greu să crezi că el putea face *orice... orice ar fi vrut!* Dacă ți-ar fi poruncit: „Aruncă-ți cârjele în care te sprijini!”, le-ai fi aruncat. Sau dacă ar fi zis: „Plătește banii pe care i-ai furat!”, i-ai fi plătit celor care aveau dreptul să-i primească.

Închise ochii și se propti din nou în pernele patului. Mâna care rămăsese tot într-a lui Marcellus începuse să tremure ușor.

— Iar dacă ar fi zis: „Acum vei putea cânta imnuri de mulțumire”, îndrăzni Marcellus, ai fi cântat?

Miriam nu deschise ochii, dar buzele îi tresăriră de un zâmbet. Imediat după aceea își îndreptă trupul și-și retrase mâna, își netezi părul și se uită la el ca și când ar fi vrut să-i dea să înțeleagă că acum ar prefera să vorbească despre altceva.

— Vorbește-mi despre grecul acela care a lucrat în atelierul lui Ben Iosif, îi propuse ea. Probabil Iisus îl interesează și pe el, căci altfel cei care se întâlnesc acolo n-ar fi avut încredere în el.

— Îmi va veni foarte ușor să vorbesc despre Demetrius, zise Marcellus, deoarece el este cel mai bun prieten al meu. Ca înfățișare este înalt, de forță athletică și frumos. Ca inteligență este foarte vioi și bine informat și dispune de temeinice cunoștințe în domeniul clasicilor. Cât despre fondul sufletesc, este credincios și plin de curaj.

Despre felul lui de a se purta îți voi spune că n-am aflat despre el niciodată să fi săvârșit vreo faptă nedemnă de un bărbat. Marcellus făcu o pauză, apoi continuă cu toată energia: În ziua când am împlinit șaptesprezece ani, tatăl meu mi l-a dăruit de ziua nașterii.

— Spui că-ți este cel mai bun prieten! se miră Miriam. Cum de se poate așa ceva? El nu se simte nemulțumit de situația lui de sclav?

— Miriam, cred că este firesc să nu ceri unui bărbat ca să fie mulțumit de sclavie; dar după ce ai fost odată sclav nu-mi vine să cred că libertatea ce ți se va oferi ar putea să-ți fie de prea mare folos. Eu am oferit lui Demetrius această libertate. Este liber să vină și să plece unde vrea.

— Probabil ești un stăpân foarte îngăduitor, zise Miriam cu glasul blând.

— Nu întotdeauna. Câteodată - dar mai ales anul trecut - s-a întâmplat de foarte multe ori ca Demetrius să se simtă nefericit din pricina purtărilor mele. Eram capricios, neliniștit, abătut și bolnav.

— Din ce cauză? întrebă Miriam. Crezi c-ai putea să-mi spui și mie?

— Prefer să nu-ți spun astăzi, când mă simt atât de mulțumit, răspunse Marcellus. Afară de asta, acum sunt vindecăt. Și nu vreau nici să te întristezi din pricina mea.

— Vei face cum vei vrea, încuviință fata. Dar cum s-a întâmplat ca Demetrius să lucreze în atelierul lui Ben Iosif?

— Aceasta este o poveste lungă, Miriam.

— Constat că toate întâmplările prin care ai trecut sunt lungi, ripostă ea ușor nemulțumită.

Marcellus se prefăcu că tresare și zâmbi.

— În cazul acesta îți voi spune mai pe scurt. Am fost împreună la Atena. Fără să aibă el vreo vină, ci numai pentru c-a luat apărarea unor oameni nevinovați, Demetrius s-a bătut cu cineva care avea o importantă situație oficială, dar care nu-și dăduse seama că sclavul acesta grec ar fi în stare să doboare un taur cu o singură lovitură de pumn. A fost o bătaie meritată, deși unilaterală și de scurtă durată. Totuși ne-am zis că va fi mult mai prudent ca el să nu piardă timpul înainte de a mări cât mai mult distanța dintre el și închisoarea din Atena. Astfel a ajuns la Ierusalim și pentru că se pricepea puțin la torsi și la depănat...

— Dar meseria aceasta unde a învățat-o? întrebă Miriam, care începuse din nou să brodeze.

— În atelierul unui țesător din Atena. Începuse să învețe limba aramaică cu ajutorul acestui bătrân și în timpul pauzelor încercase să devină și el de folos.

— Spune, Marcellus, tot la același țesător ai învățat și tu limba aramaică? întrebă ea.

— Da, la același.

— Ai învățat și să torci și să depeni?

— Nu, răspunse Marcellus, numai aramaica așa cum o vorbesc acum.

— Aceasta în vederea călătoriei de acum prin Galileea, zise Miriam. Și după ce vei afla tot ce dorești să afli despre Iisus ce vei face?

— În această privință n-am luat încă nici o hotărâre, răspunse Marcellus cu oarecare sfială. Va trebui să mă întorc la Roma, deși plecarea mea nu este urgentă. Firește, aș vrea să-mi revăd familia și prietenii, dar...

Miriam făcu câteva împunsături mărunte înainte de a ridica fruntea și a-l întreba cu glasul aproape stins:

— Dar ce?

— Ceva mă determină să presimt că acolo la Roma mă voi simți cu totul străin, declară el. Mă simt profund impresionat de învățăturile propovăduite de acest vrednic galileean despre relațiile dintre oameni. Mi se par atât de juste și de chibzuite. Dacă acestea se vor putea răspândi în mase mai largi, nu este exclus ca acestea să schimbe structura lumii. Și noi va trebui să avem o lume nouă, Miriam. Situația de acum nu va putea continua. În orice caz nu va dura multă vreme de aici înainte!

Miriam lăsă broderia din mână și începu să-l asculte cu toată atenția. Până acum nu-l auzise încă niciodată vorbind atât de grav.

— În timpul ultimelor zile pe care le-am petrecut în părțile acestea, am început să judec lumea cu totul din alt punct de vedere, continuă el. Nu pentru că înainte de asta nu m-aș fi gândit la nedreptățile ce le-am văzut împrejurul meu, la risipa și la întâmplările tragice din viață. Dar aici, în mijlocul acestei regiuni liniștite, stau treaz în timpul nopții și mă uit la stele, ca imediat după aceea să-mi aduc aminte de Roma, de lăcomia și îmbuibarea ei, de sărăcia și degradarea în care se zbat oamenii, de deznădejdea celor care zac în temnițele umede, de cei care sunt legați de butucii galerelor și asudați la muncile silnice. Și totuși Roma stăpânește lumea. Împăratul este

un zăpăcit. Prințul regent este un scelerat. Ei guvernează universul. Armatele lor împilează milioane de oameni! Făcu o pauză, își șterse fruntea de sudoare, apoi murmură: Iartă-mă, dragă prietenă, că te plictisesc cu astfel de vorbe.

— Cât ar fi de frumos dacă asupra acestei lumi ar stăpâni Iisus! exclamă Miriam.

— Imposibil! protestă Marcellus.

— Poate totuși nu este atât de imposibil, răspunse Miriam liniștită.

Se uită în ochii ei pentru a se convinge dacă vorbește în mod serios și rămase mirat de sinceritatea gravă a trăsăturilor ei.

— Nu se poate să vorbești serios, îngână el. Afară de asta, Iisus este mort.

— Ești sigur de ceea ce spui? întrebă ea fără să ridice privirea.

— Admit că învățăturile lui trăiesc și că acestea ar trebui răspândite cât de mult printre oamenii dispuși să le urmeze.

— După ce te vei întoarce la Roma ai intenția să vorbești despre el prietenilor tăi?

Marcellus oftă:

— Își vor închipui despre mine că sunt nebun.

— Crezi că tatăl tău își va închipui despre tine că ești nebun?

— Sunt convins că așa se va întâmpla. Părintele meu este un bărbat drept și generos, dar disprețuiește pe cei care se gândesc la religie. S-ar simți plictisit și nemulțumit dacă ar constata că eu discut astfel de lucruri cu prietenii noștri.

— Nu ești de părere c-ar putea să-și închipuie despre tine că ești un tânăr curajos?

— Curajos! Nicidecum. Și-ar închipui despre mine că felul în care procedez este lipsit de tact.

Justus și Ruben apărură împreună din vie și păreau preocupați de subiectul conversației lor desfășurate în șoaptă.

— Câtă vreme vei mai întârzia aici, Marcellus? întrebă Miriam fără să-și ascundă curiozitatea. Voi mai avea ocazia să te revăd, hai să zicem, mâine?

— Nu mâine. După cât mi-a spus Justus, mâine vom pleca la Capernaum. Aș vrea să cunosc un moșneag cu numele Natanail. Ai auzit vreodată despre el?

— Sigur că da! Moșneagul acesta îți va plăcea. Dar vei mai trece prin Cana înainte de a te întoarce la Ierusalim?

— Mi-ar face plăcere.

— Te rog! Și acum îngăduie-mi să vorbesc singură cu Justus, vrei?

— Justus, începu Marcellus după ce-l văzu că se apropie, eu voi coborî în sat și te voi aștepta acolo până când te vei întoarce.

Întinse lui Ruben mâna și acesta i-o strânse cu bunăvoință. Fără îndoială Justus îi vorbise în mod favorabil despre el.

— La revedere, Miriam, zise el și se întinse după mâna ei. Mă voi întoarce săptămâna viitoare.

— La revedere, Marcellus! răspuse fata. Eu te voi aștepta.

Bărbosul galileean din apropierea lor constată că se uită îndelung unul la altul. Ruben încruntă ușor din sprâncene, ca și când situația aceasta i-ar fi fost neplăcută. Probabil nu era de acord ca fiica lui să înceapă să sufere din nou. Acest tânăr roman va pleca în drumul lui și va uita, dar Miriam își va aduce mereu aminte.

— Prin urmare vă veți întoarce tot pe aici, se adresă Ruben lui Justus după ce Marcellus dispăru din vedere.

— Așa se pare, răspuse Justus și zâmbi.

— Îngăduie să spun lui Naomi că vei rămâne ca să frâangi pâinea împreună cu noi, zise Ruben.

După ce rămaseră singuri, Miriam făcu semn lui Justus să se așeze pe scaunul din apropierea patului ei.

— De ce n-ui spui lui Marcellus tot ce s-a întâmplat? întrebă ea. Pe el chestiunea aceasta îl interesează foarte mult și cunoaște atât de puține amănunte. A fost la Ierusalim și a participat la procesul din palatul procuratorului, a auzit pronunțarea osândeii și știe c-a fost răstignit. Atât este tot. Pentru el povestea lui Iisus s-a terminat în ziua aceea. De ce nu i-ai spus?

— Am intenția să-i spun, Miriam, în momentul când va fi pregătit pentru a asculta ceea ce-i voi spune. Dacă aş încerca să-i spun acum, el nu mă va putea crede, zice Justus și venind mai aproape de ea adăugă în șoaptă: Mi-am închipuit că probabil îi vei spune tu.

— Puțin a lipsit să-i spun. Pe urmă m-am întrebat dacă nu cumva ai motive - pe care eu nu le cunosc - pentru a păstra secretul acesta. Cred că Marcellus are acum dreptul să afle tot ce s-a întâmplat. Este de părere că e mare păcat că nu s-a luat până acum nici o măsură pentru a răspândi învățăturile lui Iisus. Nu s-ar putea să-i vorbești despre activitatea ce se desfășoară la Ierusalim, la Joppa și în Cezarea? El nici nu bănuiește ce se petrece acolo.

— Bine, încuviință Justus. Îi voi spune totul.

— Îi vei spune chiar astăzi! stăruie Miriam.

— Spune, fata mea, zise Justus și ridică ochii mirați spre ea, nu cumva îți vei pierde cumpătul de dragul acestui străin?

Miriam făcu câteva împunsături repezi cu acul înainte de a ridica fruntea ca să uite în ochii lui tulburați.

— Pentru mine Marcellus nu este deloc străin, răspunse ea cu glasul blând.

După ce intră în cort fără nici un gând anume, Marcellus începu să aleagă și să așeze țesăturile pe care le cumpăraseră, întrebându-se ce va face cu ele. Acum când nu mai avea nici un motiv să se prefacă în fața oamenilor că-l interesează astfel de mărfuri, cele cumpărate până astăzi nu puteau să mai aibă nici o valoare pentru el. Prin minte îi trecu gândul - și acesta îi făcu plăcere - că ar putea să le ducă pe toate lui Miriam. Ea va fi mulțumită să le poată împărți săracilor.

Ridică în mână o levită neagră și o examinează la lumină. Era făcută din lână de bună calitate și bine țesută. O plătise cu douăzeci de țechini. Cincisprezece ar fi fost tocmai de ajuns, dar femeia care i-o vânduse era săracă. Afară de asta ținuse să facă și lui Justus o impresie favorabilă, străduindu-se să se dovedească generos față de prietenii săi.

Se așeză apoi pe marginea patului, ținând veșmântul în mână și începu să se gândească la valoarea lui. Dacă ar fi fost să judeci ceasurile de lucru pe care le întrebuițase și priceperea cu care îl țesuse femeia, făcea cam vreo treizeci de țechini. Dar nu în localitatea Sepforis, unde trăia femeia aceasta și unde astfel de articole nu erau căutate. În satul ei putea să valoreze cel mult doisprezece țechini. Un străin ar fi oferit cincisprezece, dar el îl plătise cu douăzeci, căci pentru el atât valorase, deși acum nu mai valora nimic.

Îl va da lui Miriam, care nu are nevoie de el, prin urmare tot așa nu va valora nimic până când îl va dărui cuiva căruia să-i trebuiască. Imediat după aceea veșmântul va începe să aibă din nou valoare, dar nici atunci nu se va putea determina. Dacă cel care-l va primi se va simți îndemnat ca după ce-l va îmbrăca să-și spele mâinile, să se spele pe obraz și să-și repare sandalele rupte - contribuind astfel și el la încrederea pe care i-o acordă oamenii - veșmântul acesta ar putea să aibă o valoare mai mare decât cea plătită pentru el. Dar dacă se va întâmpla ca cel care-l va primi să fie un trântor și un netrebnic, fără

îndoială îl va vinde și va lua foarte puțin pe el, căci un om care se respectă nu va fi dispus să cumpere veșmântul unui vagabond, care probabil este plin de insecte. Făcând teorii de felul acesta, ai putea să-ți pierzi o zi întreagă, gândindu-te la fluctuația valorii obiectelor.

De câteva zile încoace Marcellus începuse să se gândească cu totul altfel la problema proprietății. În conformitate cu ceea ce aflase de la Justus, Iisus a vorbit adeseori despre răspunderea pe care o au cei care stăpânesc bunuri pământești. Bunurile adunate pot deveni cu ușurință un fel de amenințare pentru cel care le stăpânește: focul și furtul; posibilitatea de a fi distruse de molii și rozătoare, toate sunt motive de teamă și neliniște. Oamenii au destule griji, chiar fără să mai adauge altele, adunând bunuri trecătoare. Astfel de griji îți schimbă și caracterul. Până și haina pe care o ții în dulap nu numai că este un obiect fără folos care nu poate sluji nimănui, ci reprezintă un motiv care contribuie la tulburarea vieții pe care o duci. Or, viața trebuie apărată împotriva acestui fel de primejdii. Ce ar putea să folosească omul, spusese Iisus, chiar dacă ar fi să câștige toate comorile pământului, dacă-și va pierde sufletul? Speriat de această afirmație, Marcellus întrebă:

„— Ce a înțeles Iisus când a vorbit despre importanța de a-ți mântui sufletul și viața? El a dovedit că nu-l interesează prea mult dacă el însuși își va pierde viața! Ar fi putut să și-o mântuie dacă ar fi făgăduit lui Pilat și celor de la conducerea templului că se va întoarce acasă și se va feri să mai vorbească poporului despre convingerile sale.”

„— De, stăpâne, încercă Justus să-i explice, s-ar putea ca atunci când Iisus a vorbit despre viața omului să nu se fi gândit tocmai la ceea ce te preocupă pe dumneata acum. Trebuie să știi că în ziua când Iisus a fost răstignit el nu și-a pierdut viața, dar și-ar fi pierdut-o dacă s-ar fi pocăit și s-ar fi întors acasă. Înțelege ce vreau să-ți spun, Marcellus?”

„— Nu... n-aș putea să-ți răspund că înțeleg. Ca să vorbești despre viață în felul acesta înseamnă să jonglezi cu definiția recunoscută a acestui cuvânt. Eu sunt de părere că atunci când cineva este mort înseamnă că și-a pierdut viața; probabil și-a pierdut-o în slujba unei cauze bune și probabil va continua să mai trăiască o vreme în amintirea celor care l-au cunoscut, au crezut într-însul și l-au apreciat. Dacă vorbirea noastră de toate zilele poate avea și ea o semnificație,

atunci trebuie să recunoști că unul care a murit înseamnă că și-a pierdut viața.”

„— Nu este numaidecât necesar să și-o piardă, răspunse Justus. Și nu o va pierde atâta timp cât sufletul său este încă viu. Iisus spunea că nu trebuie să ne temem de lucrurile careucid trupul, ci să ne temem numai de acelea careucid sufletul.” Apoi, văzând că Marcellus ridică din umeri nemulțumit, continuă: „Trupul nu are o însemnătate deosebită: este numai un vehicul, un fel de unealtă în slujba sufletului”, zise el și începu să râdă când constată felul în care Marcellus se uita la el. „Probabil acum îți închipui că acestea nu sunt altceva decât vorbe de nebun?”, adăugă el și începu să râdă îngăduitor.

„— Firește! Și sunt convins că tot așa îți închipui și dumneata!”

„— Admit că nu este atât de ușor să crezi ceea ce-ți spun eu.”

Marcellus se oprise în mijlocul drumului - căci era în drum de la Sepforis spre Cana - și începuse să-i țină o cuvântare care i se păruse și lui destul de lungă:

„— Justus, începu el, va trebui să-ți spun cu toată sinceritatea că deși sunt dispus să cred în subtila filosofie a lui Iisus, prietenul dumitale mort, sper totuși că de aici înainte nu vei mai încerca să faci afirmații ca cea de adineaori. Am un sincer respect față de felul de a judeca al omului acestuia și respectul acesta n-aș vrea să-l pierd.”

Se așteptase ca Justus să rămână nemulțumit de cuvintele lui, dar uriașul se mulțumise să dea din cap și să zâmbească îngăduitor.

„— N-am vrut să te jignesc cu aceste cuvinte ale mele”, adăugă Marcellus.

„— Cuvintele pe care mi le-ai spus nu mă nemulțumesc deloc, răspunse Justus cu amabilitate. Vina o port eu singur. Am mers prea repede, fără să țin socoteală de starea în care te găsești, și ți-am oferit pâinea când dumneata aveai nevoie de lapte.”

Lasă din mână levita neagră și luă un șal alb cu ciucuri. Nu-și putea imagina pe maică-sa purtând acest șal, dar cu toate acestea femeia care i-l vânduse fusese mândră de felul în care-l lucrase. În satul acela de la frontiera Samariei unde se oprise își aducea aminte că femeia n-a putut să se despartă decât cu mare greutate de el. Ar fi fost mai bine să i-l fi dat înapoi, deoarece pentru ea șalul acesta avea mult mai mare importanță decât pentru oricare altul. Astfel de lucruri niciodată nu trebuie vândute și nici cumpărate.

Marcellus se simți înfiorat de aceeași părere de rău ca uneori la banchetele din Roma, unde se serveau vinuri răcite cu gheață adusă de curieri speciali din regiunile din miazănoapte, și de multe ori acești curieri mureau pe drum din pricina oboselii și a grabei. Nici un om cinstit nu trebuia să bea astfel de vinuri. Procurarea lor costa un preț prea mare.

În sfârșit... toate aceste cumpărături le va da lui Miriam, care le va întrebuința cu folos. Dar oare ce va zice Miriam când va constata că aceste obiecte lucrate cu atâta grijă de conaționali ei nu merită nici cel puțin să fie păstrate de cumpărătorul lor?

„— Acestea sunt daruri, îi va răspunde el, și oamenii care le vor primi vor putea să le folosească.”

În cazul acesta ea ar avea dreptul să-i răspundă, dar probabil Miriam nu-i va răspunde:

„— Cum ar putea să fie daruri, Marcellus, când în realitate sunt lucruri fără valoare de care vrei să scapi?”

Dar, presupunând că Miriam i-ar da acest răspuns, ar putea și el să adauge:

„— De vreme ce oamenii pe care-i interesează aceste lucruri vor fi dispuși să le primească, vor fi daruri; nu ești de aceeași părere?”

„— Nu, dragul meu, va zice ea; nu vor putea fi niciodată daruri. Ascultă Marcellus...” și va începe să-i explice ce părere a avut lișus despre darurile pe care le faci semenilor tăi.

Începu să împăturească sulul și să-l așeze peste celelalte lucruri, apoi ridicând privirea văzu în fața intrării cortului un bărbat înalt și oacheș, cu obrazul tras, care se uita la el și zâmbea. Marcellus îl pofti să intre. Omul se așeză pe un scaun de campanie, își încrucișă picioarele lungi și-i spuse că pe el în cheamă Harif.

— Fără îndoială ai venit să vorbești cu Justus, zise Marcellus amabil. Este în casa lui Ruben. Dacă vrei să revii în timpul după-amiezii, cred că-l vei putea găsi.

Harif dădu din cap, dar nu se mișcă; începu să-și legene piciorul ridicat în aer, apoi își propti coatele pe genunchi și se uită pe rând la obiectele din cort, la grămada de țesături din apropierea lui și la străinul acesta venit din Roma.

— Mi se pare că am auzit pe Justus vorbind despre dumneata, zise Marcellus, presimțind că dacă Harif are intenția să mai stea va fi obligat să-i spună ceva. Dacă nu mă înșel, ești olar și faci vase pentru apă și pentru păstrat vinul, blide și alte lucruri pentru casă.

Harif dădu din cap și zâmbetul îi deveni mai larg.

— la spune, aici este obiceiul să întrebuițezi pentru păstrarea vinului aceleași vase pe care le întrebuițezi și pentru apă? întrebă Marcellus.

— Da, stăpâne, răspuse Harif cu mândria caracteristică meseriașului priceput. Multă lume procedează în felul acesta. Apa sau vinul este același lucru. Tot așa și uleiul. Se întrebuițează același fel de vas.

— Bine, dar cred că după ce ai întrebuițat un vas pentru ulei nu-l vei mai putea întrebuița și pentru vin, zise Marcellus, convins că aceste cuvinte sunt întemeiate.

— Nu... căci n-ar fi același lucru, încuviință Harif. Vinul ar avea gust de ulei.

— Cred că tot așa s-ar întâmpla și cu apa pe care ai păstra-o într-un vas în care a fost vin, continuă Marcellus. Apa ar avea gust de vin.

Harif încetă să-și mai legene piciorul și se uită cu coada ochiului spre ulița din apropiere, iar crețurile subțiri dimprejurul tâmplelor sale părură că s-au mai adâncit. Marcellus își zise că acum probabil se întrebă dacă poate discuta cu el această chestiune. Olarul se întoarse spre el și-l întrebă:

— Justus ți-a spus?

— Da!

— Și ai crezut? întrebă Harif.

— Nu! răspuse Marcellus categoric. M-ar interesa să aflu ce crezi dumneata în această împrejurare.

— Uite ce, stăpâne, lucrurile s-au întâmplat în felul următor: la ospățul fiicei mele Anna terminasem vinul, dar când a sosit lișus a prefăcut apa în vin. Nu știu cum a procedat. Singurul lucru pe care-l știu este că a făcut vin din apă.

— L-ai gustat?

— Da, stăpâne. În viața mea n-am băut un astfel de vin, nici înainte, nici de atunci încoace.

— Ce fel de vin a fost, un vin vârtos și parfumat?

— Nu, stăpâne, răspuse olarul, gândindu-se cum să-i explice. Era un vin ușor și avea mireasmă de floare.

— Roșu? întrebă Marcellus.

— Nu, era alb, răspuse Harif.

— Alb ca apa?

— Da, stăpâne! Privirile lui Harif întâlnește zâmbetul lui Marcellus, apoi se pierdută departe. Vreme îndelungată nici unul dintre ei nu mai zise nimic.

— Am aflat că toată lumea ținea la Iisus, zise Marcellus.

— Acesta este adevărul, stăpâne! încuviință Harif. În ziua aceea a sosit târziu. Ar fi trebuit să fii de față ca să vezi cum l-au primit și să auzi cum l-au salutat. Partea cea mai mare dintre ei s-a ridicat de la masă și s-a îngrămădit împrejurul lui. Așa se întâmpla în toate părțile pe unde trecea. Nimeni nu mai da atenție celor din apropierea lui.

— Spune, Harif, în vasele acelea ai ținut vreodată vin? întrebă Marcellus.

— Da, stăpâne, admise Harif.

Marcellus dădu din cap și zâmbi.

— Bine, îți mulțumesc că mi-ai spus, zise el. Eram aproape sigur că aceasta va fi explicația, apoi se ridică în picioare. Îmi pare bine c-ai venit, Harif. Vrei să-i spun lui Justus că te vei întoarce?

Harif nu se ridică nici de astă dată. Pe obrazul lui tremura un fel de sfială.

— Dacă nu s-ar fi întâmplat decât atât și dacă nu s-ar fi întâmplat decât o singură dată, declară el fără să țină socoteală de atitudinea lui Marcellus, care se așeză din nou pe marginea patului și încercă să-și concentreze atenția asupra cuvintelor ce i le va spune: Dar începând din ziua aceea, continuă Harif, întâmplările neobișnuite au venit una după alta.

— Tot așa am auzit și eu, zise Marcellus. Dă-mi voie să te întreb: ai fost martor la vreuna dintre aceste întâmplări neobișnuite sau numai le-ai auzit de la alții? Trebuie să știi că întâmplările neobișnuite sunt întotdeauna exagerate când ți le spune altul.

— Ți-a povestit vreodată cineva, întrebă Harif, despre felul în care Iisus a hrănit o adunare de cinci mii de oameni, deși nu avea cu el altceva decât un coșuleț de pâine și doi pești?

— Nu... dar te rog să-mi povestești dumneata, zise Marcellus nerăbdător.

— Probabil Justus îți va povesti dacă-l vei ruga. El a fost de față și a văzut cum s-au petrecut lucrurile.

— Ai fost și dumneata de față, Harif?

— Da, dar eu mă găseam departe, la marginea grupului de oameni adunați împrejurul lui.

— Spune-mi numai ce ai putut vedea? M-ar interesa foarte mult părerea dumatilă în această împrejurare. Unde s-a desfășurat întâmplarea aceasta?

— Asta s-a întâmplat la scurtă vreme după nunta noastră. Iisus începuse să cutreiere satele și să vorbească oamenilor, care îl urmau în număr mare în toate părțile unde se ducea.

— Pentru a-l asculta ce spune? întrebă Marcellus.

— Îmi parte pentru asta, dar mai ales pentru că se spunea despre el că vindecă toate bolile și dă vedere orbilor...

— Crezi că așa ceva se poate... să dea vedere orbilor?

— Da, stăpâne! declară Harif. Am văzut chiar eu un om care vede tot atât de bine ca și dumneata.

— Îl cunoști de mai demult?

— Nu, stăpâne, admise Harif. Dar vecinii lui spuneau că a fost orb de foarte mulți ani.

— Pe ei i-ai cunoscut... înțeleg pe vecinii lui?

— Nu, stăpâne, căci oamenii aceia erau din împrejurimile localității Sihar.

— Astfel de mărturii nu cred c-ar putea să aibă valoare prea mare în fața unui pretoriu; dar fără îndoială trebuie să ai motive temeinice pentru a putea crede... În sfârșit, continuă, te rog, cu povestea despre ospătarea oamenilor care au fost împreună cu Iisus.

— El era urmat în toate părțile de mare mulțime de oameni, continuă Harif fără să se simtă nemulțumit din pricina îndoielii ce o vedea la el. Uneori era greu să-i poți stăpâni. Fiecare dintre oamenii aceștia ar fi vrut să fie de fiecare dată destul de aproape pentru a putea vedea ce se petrece; dar nimeni nu putea prevedea când se va întâmpla ceva. Nu este un lucru de nimic - se întrerupse Harif și se uită la el - să vezi că unul dintre vecinii noștri care a crescut împreună cu ceilalți copii din sat și care a lucrat la bancul de țeslar începe să vorbească cum n-a vorbit încă nimeni înainte de el; apoi să vezi un moșneag din primele rânduri cum stă și ascultă cu gura căscată și mâinile proptite după urechi ca să poată auzi ce spune, și după aceea să înceapă să chiuie și să joace: „Aaah! Acum aud, aud, aud!” numai pentru că Iisus, în timpul cuvântării sale, a întins un deget spre el. Iisus nu s-a oprit, ci doar a întins un deget spre el, și atât a fost de ajuns ca moșneagului să i se redea auzul.

— Harif, ai văzut vreodată pe Iisus săvârșind astfel de fapte?

— Nu, stăpâne! Dar sunt mulți din cei care l-au văzut; oameni pe a căror vorbă te poți întemeia și dumneata.

— Bine, consimți Marcellus îngăduitor. Începe și spune-mi despre felul în care a hrănit cei cinci mii de oameni. Întâmplarea asta spui c-ai văzut-o?

— Asta s-a întâmplat la Capernaum în felul următor: se dusese vestea despre o mulțime de lucruri neobișnuite și lumea se adunase în mare număr; toți se frământau și strigau, deoarece nu se găsea nimeni care să-i stăpânească și începuseră să se înghesuie și să se calce unul pe altul în picioare.

— E de mirare că pentru păstrarea ordinii n-au chemat legionarii, mai ales că în Capernaum există și un fort.

— Așa este... Printre oamenii aceștia se găseau și mulți legionari, dar nu cred că preoții și cărturarii orașului să fi dorit ca cineva să păstreze ordinea. Probabil își închipuiau că se va întâmpla ceva, vreun accident sau ceva asemănător, pentru a putea aresta pe Iisus din pricină c-a tulburat liniștea.

— El n-a avut împrejurul său un grup de prieteni care să fi cerut poporului să nu se frământe?

— Ba da, stăpâne, Iisus avea mulți prieteni buni. Dintre aceștia a ales doisprezece inși care să fie ucenicii săi. Dar aceștia nu aveau atâta autoritate pentru a putea stăpâni o astfel de adunare. În realitate toți păreau că și-au pierdut cumpătul și nu știau ce să mai facă. Eu și Ruben plecasem la Capernaum, cum plecaseră toți ceilalți, pentru a vedea ce s-a întâmplat. Când am sosit noi, am găsit poporul frământându-se în piața orașului. Eu nu mai văzusem în toată viața mea o astfel de îngrămădeală. Împrejurul nostru erau bărbați și femei cu copii bolnavi în brațe, pe care lumea îi împingea din toate părțile cu violență; orbi și bolnavi pe jumătate goi, pe care prietenii lor îi aduseseră cu targa; printre aceștia erau și leproși, dar nimeni nu ținea socoteală de suferințele acestora.

— Mă mir cum de nu s-a gândit nimeni să-i aresteze, zise Marcellus.

— De, stăpâne, când se întâmplă ca un lepros să iasă la drum, nici un legionar nu îndrăznește să pună mâna pe el și să-l aresteze. Afară de asta nu se poate să condamni nici pe bieții leproși, deoarece toți veniseră cu nădejdea că se vor vindeca.

— Iisus a vindecat și leproși? întrebă Marcellus, al cărui glas era plin de îndoială.

— Da, stăpâne... În sfârșit, când Iisus a băgat de seamă că nu poate să mai liniștească mulțimea, a început să se îndrepte încet spre țărmul lacului. Câțiva dintre ucenicii săi plecaseră înainte ca să tocmească o corabie. Astfel, înainte ca oamenii să-și fi putut da seama de ceea ce se întâmplă, Iisus împreună cu cei doisprezece ucenici ai săi au început să se îndepărteze de țărm.

— Nu ești de părere că gestul acesta a fost exagerat?

— A încercat mai întâi să vorbească oamenilor, dar zgomotul era atât de mare, încât nimeni nu-l putea auzi. De altfel oamenii îngrămădiți împrejurul lui nu veniseră ca să-l asculte vorbind, ci pentru a vedea ceva neobișnuit. Nu făcuseră loc nici pentru a putea trece infirmii, orbii și cei bolnavi pe care-i aduseseră cu targa. Afară de asta tocmai atunci Iisus primise și vești rele. Unul dintre cei mai buni prieteni ai săi, pe care Irod Antipa îl băgase la închisoare, fusese decapitat. Știrea aceasta i-o aduseseră tocmai în momentul când Iisus încerca să liniștească mulțimea. Prin urmare nu se poate să-i faci o vină din pricină că a încercat să se depărteze.

— Tocmai dimpotrivă, Harif, declară Marcellus. Faptul că afluase o veste tristă justifică purtarea lui. Noroc că s-a găsit o corabie prin apropiere. Probabil lumea s-a revoltat și a început să vocifereze?

— Fiecare dintre ei s-a purtat în felul său, răspunse Harif. Unii au început să amenințe cu pumnii și să blesteme. Alții clătinau din cap și plecau. Alții plângeau. Unii nu s-au mișcat din loc și nici n-au zis nimic, ci se uitau după corabia care devenea din ce în ce tot mai mică.

— Dumnezeu și Ruben ce ați făcut?

— Ne-am zis că va fi mai bine să ne întoarcem acasă. Apoi cineva dintre oameni a băgat de seamă că vasul se îndreaptă spre țărmul din partea de miazănoapte. S-a ridicat un chiot uriaș și oamenii s-au repezit în fugă spre locul unde trebuia să ancoreze. Probabil cei din corabie căutau un loc de unde se puteau apropia mai cu ușurință de țărm, prin apropiere de Betsaida.

— La ce depărtare putea să fie localitatea aceasta?

— Pentru corabie, care mergea de-a dreptul, vreo șase mile, dar pentru cei care alergau în lungul țărmului și trebuiau să facă ocol puteau să fie vreo nouă. Regiunea din partea aceea este în cea mai mare parte a pământului deșert. Dar toți au plecat și era un spectacol jalnic să-i vezi târându-se printre colțurile de stâncă și printre scaieții uscați de arșiță. Trecuse demult de amiază până să putem da de urma lor.

— Iisus n-a fost nemulțumit când a constatat că oamenii au dat de urma lui?

— Nu... dar am băgat de seamă că era mâhnit, murmură Harif. Obrazul lui era trist. Poporul care venise la el era acum ostenit și nu se mai îmbrâncea, căci drumul pe care-l făcuse reușise să-l liniștească, zise el și râse domolit.

— Nu i-a certat pentru felul în care se purtaseră la Capernaum?

— Nu, stăpâne; vreme îndelungată n-a spus nimic. Oamenii s-au întins pe pământ ca să se odihnească. Justus mi-a spus după aceea că Simon a stăruit pe lângă Iisus ca să vorbească oamenilor, dar el a așteptat până când s-au adunat toți cei care veniseră la el, deoarece unii dintre ei veneau cu târgile în care erau bolnavii; mai erau și cei infirmi, care rămăseseră departe în urmă. Nu a scos nici o vorbă până când s-au apropiat toți. Apoi s-a ridicat în picioare și a început să vorbească. Nu ne-a ocărât din cauză că l-am urmărit atât de departe și nici n-a pomenit nimic, așa cum s-ar fi convenit, despre felul necuviincios în care ne purtasem. Ne-a vorbit spunându-ne cum trebuie să ne purtăm unul față de altul, căci toți suntem membrii aceleiași familii. Oamenii tăceau și nu se auzea nimic altceva decât glasul lui Iisus. Îmi aduc aminte că împrejurul lui se adunaseră atunci cam la cinci mii.

Bărbia lui Harif începuse să tremure și-și drese glasul. Marcellus se uită cu atenție la expresia obrazului său.

— Eu, stăpâne, nu sunt omul care ar putea plânge prea ușor, adăugă el cu glasul sugrumat. Dar în cuvintele care le pronunța a fost ceva care te făcea să-ți simți ochii plini de lacrimi. Toți cei din apropierea lui nu erau acum altceva decât un grup de copii neputincioși și osteniți... În fața noastră el singur părea bărbat chibzuit, iar ceilalți nu erau altceva decât niște copii fără minte, certăreți, pizmoși și egoiști. Glasul lui se ridica liniștit și ți se părea un balsam așternut pe o rană. În timpul cât el vorbea mi-am zis: „Până în această clipă eu n-am trăit cu adevărat. N-am știut cum trebuie să trăiesc. Vorbele omului acestuia sunt dătătoare de viață!” Mi se părea că însuși Dumnezeu a coborât din cer ca să vorbească oamenilor! Toți erau profund emoționați. Pe obrazurile chinuite ale celor din împrejurul meu lacrimile curgeau șiroaie.

Harif își șterse ochii cu dosul palmelor.

— Puțin după aceea Iisus a tăcut și a făcut semn unora care se găseau în apropierea lui, oameni care veniseră de foarte departe și

aduseseră cu ei un bolnav. Aceștia au ridicat targa și au așezat-o la picioarele lui Iisus. I-am văzut că se uită la bolnav și-i spune ceva. Bolnavul s-a ridicat în picioare. Și tot așa ne-am ridicat și ceilalți, ca și când vorbele lui Iisus ne-ar fi ridicat pe toți, și ne-am minunat de ceea ce vedeam cu ochii. Harif zâmbi și se uită la Marcellus cu ochii rugători ca ai unui copil. Crezi ceea ce-ți spun eu acum, stăpâne?

— E foarte greu de crezut, Harif, răspunse Marcellus cu glasul blând. Dar sunt convins că dumneata crezi ceea ce mi-ai spus. Probabil se poate găsi o explicație a acestei întâmplări.

— Se poate, stăpâne, admise Harif cu amabilitate. Pe urmă au venit alții, foarte mulți, care s-au oprit în fața lui Iisus pentru a fi vindecați de bolile lor, dar acum nu se mai îmbrânceau, ci așteptau să le vină rândul, zise el, apoi ezită și adăugă sfios: Dar cred că va fi mai bine să nu te plictisesc cu vorbele mele de vreme ce și așa nu crezi ce-ți spun.

— Spuneai că-mi vei povesti felul în care a hrănit pe oamenii aceștia, stăruii Marcellus.

— Da, stăpâne. Se făcu târziu după-amiază. Eu mă simțeam atât de mișcat de ceea ce văzusem și auzisem, încât nici nu băgasem de seamă că mi s-a făcut foame. Ruben și eu ne-am dat seama că aici, în mijlocul deșertului, nu vom putea găsi nimic de mâncare, așa că înainte de a pleca ne-am oprit în fața unei tarabe din Capernaum și am cumpărat o pâine și pește afumat. Dacă am fi fost împreună cu alți oameni, am fi scos merindea aceasta și am fi mâncat. Dar acum, după ce am simțit foamea, mi-a fost rușine să mănânc de față cu oamenii aceștia adunați împrejurul meu, deoarece, cum ți-am spus, Iisus ne spusese că toți suntem membrii aceleiași familii, și cum am fi putut împărți ceea ce aveam cu ceilalți flămânzi? Aș fi fost dispus să împart cu cel din apropierea mea, dar abia aveam atât ca să-mi poată ajunge mie. Prin urmare n-am mâncat, și tot așa n-a mâncat nici Ruben.

— Fără îndoială, printre oamenii de acolo erau mulți care se gândeau în felul acesta, zise Marcellus.

— Ucenicii se adunaseră împrejurul lui Iisus și-i spuneau să dea drumul poporului pentru a se duce prin satele din apropiere ca să-și cumpere merinde. Ceva mai târziu Justus mi-a spus că Iisus a clătinat din cap și le-a răspuns că poporul va fi hrănit. Ucenicii păreau speriați și îngândurați. În apropierea lor era un băiețuș care i-a auzit ce vorbesc. Avea cu el un coșuleț nu tocmai mare, în care-și adusese mâncarea; tocmai de ajuns cât îi trebuia unui copil. S-a apropiat de

Iisus și i-a întins coșulețul, spunând că el ar vrea să împartă mâncarea lui cu ceilalți.

Ochii lui Marcellus se aprinseră și-și plecă trupul spre el ca să poată auzi mai bine.

— Continuă! zise el. Ceea ce-mi spui este extraordinar.

— Da, stăpâne, este extraordinar. Iisus a luat coșulețul și l-a ridicat deasupra capului ca oamenii să-l poată vedea. Apoi le-a spus că băiatul acesta ar vrea să-și împartă merindea cu toți ceilalți oameni. A ridicat ochii spre cer și a mulțumit lui Dumnezeu pentru darul băiatului. Împrejurul nostru, stăpâne, se făcuse liniște adâncă. Iisus a început să frângă pâinile în bucăți mici și peștele l-a făcut fășii și pe toate acestea le-a întins ucenicilor săi, spunându-le să le împartă poporului.

— Probabil oamenii au început să râdă? întrebă Marcellus.

— Nu, stăpâne... N-am râs, deși aproape toți au zâmbit gândindu-se că această uriașă mulțime de oameni ar putea fi hrănită cu aproape nimic, cum s-ar spune. Ți-am pomenit adineauri că mie mi-a fost rușine să scot merindea pe care o aveam, dar acum prinsesem curaj, așa că, scoțând pâinea și peștele, am rupt câte o bucată și am dat-o celui de lângă mine!

— Admirabil! exclamă Marcellus. A fost mulțumit?

— Avea și el ceva merinde, zise Harif, apoi continuă grăbit. Dar între cei de față erau foarte mulți care nu aduseseră nimic cu ei. În ziua aceea Iisus i-a hrănit pe toți. După ce au terminat de mâncat, au umplut vreo douăsprezece coșuri cu ceea ce prisosiseră.

— Pesemne, în afară de dumneata și Ruben, printre cei adunați fuseseră și alții mai prevăzători care aduseseră cu ei merinde din belșug, zise Marcellus. Ar fi fost imposibil să meargă în mijlocul deșertului cu coșurile goale. Povestea aceasta, Harif, mi se pare neobișnuită!

— Crezi, stăpâne, ceea ce ți-am spus? întrebă Harif mulțumit.

— Da, cred! Și cred că s-a întâmplat o minune! Atitudinea lui Iisus a determinat pe oamenii aceia zgârciți să se poarte frățeste unul față de altul. Adevărul este că ai nevoie de un bărbat cu însușiri excepționale pentru a face o familie înțelegătoare dintr-o adunare de oameni atât de deosebiți unul de altul. Nu sunt în stare să înțeleg în ce fel a vindecat pe cei bolnavi, dar cred că pe oameni i-a hrănit. Și-mi pare bine, Harif, că ai fost dispus să-mi spui.

CAPITOLUL XVI

Acum erau în drum din Cana spre Capernaum. Poteca îngustă pe unde umblau urca din ce în ce tot mai sus, iar uneori cobora adânc în văi, ca totuși să urce mereu spre platourile acoperite de verdele măslinilor care se întâlneau cu azurul cerului și se amestecau printre norii albi și nemișcați.

Drumul era foarte obositor și făceau dese popasuri pentru a se odihni; pe măsură ce umbrele se întindeau mai departe spre răsărit, cei doi bărbați urcau tot mai din greu coastele prăpăstioase ale munților, lăsând caravana foarte departe în urma lor. Nu mai aveau mult ca să ajungă sus pe creste. Justus îi spusese că vor poposi sub peretele unei stânci pe care o vedeau de două ceasuri în fața lor. În apropiere, spunea el, este un izvor și pășune grasă și spera să găsească locul neocupat. Cunoștea bine această regiune și poposise de multe ori în apropierea acestei stânci. Împrejur se deschidea o vedere impresionantă care-i făcuse plăcere și lui Iisus.

În timpul acestui drum prin Galileea, Marcellus dăduse foarte puțină atenție frumuseților naturale pe lângă care trecea. Până acum peisajul i se păruse lipsit de importanță și fusese mereu preocupat de scopul adevărat pentru care pornise la drum. Pe el nu-l interesase până acum această provincie, cu țările pline de bolovani, cu viile mărunte și căsuțele adormite între împrejmuirile joase de piatră. Pe el îl interesase numai bărbatul acela misterios care înaintea lui bătătorise aceste drumuri cotite, urmat de miile de oameni care se țineau de el oriunde se ducea.

În timpul acestei zile moleșitoare cu urcușul ei obositor, nu putea să-și imagineze nici numărul, nici dispoziția acestor oameni care îl urmaseră. Probabil majoritatea oamenilor venise din mari depărtări, deoarece populația acestei regiuni nu era deasă. Nu era ușor nici să-și imagineze freamătul acestei mulțimi care se îmbrâncea și țipa în jurul lui. Galileenii pe care-i întâlnise până acum nu i se păruseră entuziaști și nici expansivi, ci mai curând calmi și neîncredători.

Femeia aceea bătrână și ostenită care se sprijinise în sapă când trecuseră adineauri prin fața grădinii ei se repezise oare și ea din bucătărie, lăsând ciorba de amiază pe foc, pentru a se amesteca printre oamenii care porniseră la drum împreună cu el? Bărbatul acela cu barbă, probabil soțul ei, care este în livadă și trage brazde de fân cu

coasa moștenită de la părinții lui, o fi alergat oare și el gâfâind pe urma oamenilor care treceau și și-o fi făcut loc printre ei ca să poată vedea chipul lui Iisus?

Era aproape de necrezut că populația acestei provincii liniștite și adormite a putut fi trezită din letargia ei seculară și transpusă într-o stare de emoție efervescentă. Însuși Justus, când se gândea la ce s-a întâmplat, clătina din capul zburlit și spunea că este mai presus de înțelegerea lui. Îți vine să crezi, spunea Justus, că ai trecut printr-o serie de minuni, deoarece foarte mulți oameni ajunseseră într-o stare de isterie și povesteau tot felul de întâmplări neobișnuite, dintre care unele n-au putut fi controlate niciodată. Atmosfera trepida de zvonuri năstrușnice. Se spunea că s-au găsit câțiva nazarineni care au afirmat că Iisus, pe vremea când era copil de seama lor, a luat în mână o bucată de lut pe care l-a frământat și a făcut din el câteva păsărele, iar după aceea le-a dat viață și au zburat numaidecât. Astfel de povești poți auzi destule, dar ele n-au contribuit la altceva decât să tulbure ideea pe care oamenii și-au făcut-o despre el și să-l prezinte, mai ales în fața oamenilor cu judecată, drept un farsor.

Dar mulțimile entuziaste ale miilor de oameni care urmaseră pe Iisus zi de zi, indiferente față de foame și lipsuri, întreagă Galileea cunoștea adevărul, deoarece întreagă Galileea fusese martor. Puteai să ai motive cât de întemeiate pentru a te îndoii de unele dintre aceste minuni, dar totuși de aceasta nu te puteai îndoii, căci o vedeai cu ochii. Mica Galilee, cu obiceiurile ei patriarhale și primitive, cu dialectul atât de caraghios încât toată Iudeea făcea haz pe socoteala lui, se trezise pe neașteptate. Renunțase la ocupațiile obișnuite. Toată lumea vorbea de-a valma. Cămilele rămăseseră înhămate la roțile de irigație. Ușile rămăseseră deschise, sculele aruncate pe jos. Plugurile uitate în brazde. Focurile aprinse în vetre. Toată lumea plecase de acasă pe jos, călare, în cotigi sau în cărje. Invalizii care nu puteau fi lăsați singuri erau întinși pe târgi și-i luau cu ei la drum. Nimic nu mai interesa afară de tânărul acesta, care era de-ajuns să te privească în luminile ochilor, pentru a te face să te simți bine, sau rușinat, sau să simți că te sugrumă ceva și că ai vrea să te bucuri și tu de vigoarea și de puritatea lui ca de floare.

Acum strălucitoare lumină se stinsese. Oamenii se împrăștiaseră. Marele învățător murise. Galileea recăzuse din nou în vechea ei somnolență și devenise aceeași regiune uitată de care nu se ocupa nimeni. Probabil înșiși galileenii își dădeau seama că sunt condamnați

să trăiască în uitare, după ce trecuseră printr-o stare de înfrigurare neobișnuită.

Marcellus ar fi dorit să constate ce a mai rămas din învățăturile lui Iisus printre oamenii aceștia. Firește, puteai avea toată încrederea în unii dintre ei - cei care-l cunoscuseră mai de aproape și care-i datorau partea cea mai mare din mulțumirea lor - așa că aceștia își vor aduce aminte de el până în ziua când vor muri, cum ar fi cazul cu Miriam. Oare mai pot fi și alții ca fata aceasta? Justus îi spusese că unii dintre galileenii aceștia s-au schimbat atât de mult, încât parcă s-au născut din nou. O parte dintre ei, care trăiseră cu mare greutate, învățaseră meserii noi. Cerșetorii începuseră și ei să lucreze și astfel să trăiască din munca lor. Alții care fuseseră rușinea comunității reușiseră să ajungă oameni respectați. Femei despre care toată lumea știa că sunt cu sufletul plin de otravă ajunseseră să fie de o bunătate despre care vorbea toată lumea. Dar probabil majoritatea celor care-l cunoscuseră nu aveau puterea să mai respecte învățăturile lui. În această privință va fi obligat să mai ceară lui Justus și alte informații.

Ajunseseră acum pe culme și la fiecare pas pe care-l făceau vederea devenea tot mai largă. Departe, spre mieznoapte, se vedea un lanț de munți cu crestele acoperite de zăpadă. Ceva mai încolo se vedeau sclipind în lumina asfințitului turnurile și cupolele unui oraș mai mare. Nu avea nevoie să mai întrebe ce oraș este, deoarece bănuia că trebuie să fie Tiberiada. Marcellus grăbi pasul pentru a putea merge alături de Justus, care se apropia de marginea din partea de mieznoapte a platoului și întorcea capul când spre dreapta când spre stânga, uitându-se cu atenție în toate părțile, ca și când s-ar fi așteptat să întâlnească pe cineva aici.

Cu totul pe neașteptate Marcellus simți că i se taie respirația când văzu că în fața lui se așterne priveliștea lacului despre care de atâtea ori fusese vorba în timpul conversațiilor ce le avusese cu călăuza sa până acum. Partea cea mai mare din viața lui Iisus se desfășurase împrejurul acestei mări interioare. Justus se așeză pe pământ, simțindu-se ostenit, și-și încrucișă brațele pe piept, uitându-se mulțumit la peisajul din fața sa. Marcellus se întinse ceva mai la o parte și se propti în coate. Departe, în fundul zării, se vedea o pânză mică de corabie. În lungul țărmului se înșirau căsuțe cu acoperișurile joase, care alergau până la marginea apei.

După o lungă tăcere, Marcellus păru că se trezește.

— Va să zică aceasta este Marea Galileii! murmură el.

Justus dădu încet din cap. Apoi făcu semn spre cea mai depărtată așezare omenească ce se putea vedea.

— Acela de colo este Capernaum, zise el. Până acolo sunt opt mile.

— Cred că de lacul acesta, Justus, trebuie să te lege multe amintiri duioase, zise Marcellus. Spune-mi, continuă el și făcu un gest în care îmbrățișă toată regiunea, atitudinea oamenilor din părțile acestea s-a schimbat mult datorită învățăturilor lui Iisus?

— Ar fi greu de spus, răspunse Justus. Ei nu vorbesc prea multe despre el. Li-e frică, deoarece fortul roman este în imediată apropiere. Punând întrebări, ai putea foarte ușor să te alegi cu nemulțumiri grave. Eu nu sunt informat despre altceva decât despre ceea ce s-a întâmplat prietenilor mei. Cât vom fi în părțile acestea, voi încerca să vizitez pe unii dintre ei.

— Voi putea să-i văd și eu? întrebă Marcellus.

— Numai pe foarte puțini dintre ei. Te voi duce ca să cunoști pe bătrânul Bartolomeu, așa cum ți-am făgăduit. El cunoaște o întâmplare pe care aș vrea să ți-o povestească. După ce-l voi asigura că nu este nici o primejdie, va consimți să-ți spună tot ce știe, zise Justus și, întorcându-se spre el, prin minte îi trecu ceva și zâmbi: Poate te va interesa să afli cum s-a întâlnit Bartolomeu cu Iisus prima dată. Într-o dimineață bătrânul se așezase în grădinița lui de smochini tocmai când Iisus însoțit de Filip trecea prin fața casei lui. Iisus i-a făcut semn cu mâna și i-a spus pe un ton mulțumit: „Pace fie cu tine, Natanail”.

— Cum adică, nu-l chema Bartolomeu? întrebă Marcellus mirat.

— Tocmai aceasta este partea hazlie a întâmplării, răspunse Justus râzând. La noi nu este obiceiul ca oamenilor în vârstă să le spui pe nume. Nu cred că bătrânul Bartolomeu să fi auzit pe cineva spunându-i Natanail de mai bine de douăzeci de ani. Cum se poate ca acest tânăr străin să-și permită o astfel de îndrăzneală față de el?

— S-a simțit jignit? întrebă Marcellus și zâmbi.

— S-ar putea să nu se fi simțit jignit, dar în orice caz a rămas mirat. A chemat pe Iisus să vină la el, probabil cu intenția de a-i spune câteva cuvinte în legătură cu îndrăzneala lui. Mie mi-a spus Filip ce s-a întâmplat. Spunea că bătrânul Bartolomeu arăta foarte sever în timpul cât Iisus s-a apropiat de el. Pe urmă a făcut ochii mari și privirile i s-au îmblânzit. Apoi a zâmbit și l-a întrebat: „Va să zică cunoșteai numele meu?” - „Da!” i-a răspuns Iisus, „căci numele

acesta înseamnă *Harul lui Dumnezeu* și îți se potrivește, deoarece ești un israelit integru”.

— Probabil bătrânului i-au făcut plăcere cuvintele acestea, zise Marcellus.

— Da, i-au făcut și astfel a devenit ucenicul său.

— Vrei să spui că a plecat de acasă și a urmat pe Iisus?

— Da. Întâmplarea aceasta are ceva cu totul neobișnuit. Bătrânul își ocupase de vreme îndelungată scaunul din grădină și începuse să se gândească că viața lui este pe terminate. Dar cu toate acestea a plecat de acasă și a urmat pe Iisus și vreme de aproape trei ani n-a lipsit de lângă el.

— Puterile i-au revenit? întrebă Marcellus neîncrezător.

— Nu, a rămas același moșneag. Îi venea greu să poată ține pasul cu ceilalți. Ostenea repede și găfăia în mers, ca orice alt om în vârstă.

— Dar totuși a continuat.

— Da... Bartolomeu a continuat. Nimeni altul n-ar fi îndrăznit să-i spună Natanail, dar Iisus i se adresa întotdeauna numai în felul acesta și lui Bartolomeu îi făcea plăcere.

— Probabil Iisus îi spunea în felul acesta pentru a-l îndemna să meargă înainte, zise Marcellus. Se poate de asemenea ca bătrânul să se fi simțit mai tânăr, datorită faptului că-l auzea întrebându-l numele acesta.

— De! Bartolomeu nu era singurul care se credea tânăr și fără experiență alături de Iisus. Justus se întunecă la obraz și-și netezi barba, cum făcea întotdeauna când încerca să-și aducă aminte de ceva: Cu excepția lui Ioan, toți prietenii mai apropiați și ucenicii lui Iisus au fost mai în vârstă decât noi cu foarte mulți ani. Uneori când dispărea dintre noi pentru a se putea odihni vreme de un ceas se întorcea ca să ne spună: „Haideti, copii, căci a sosit vremea să plecăm la drum”, dar nimeni nu zâmbea și nici nu i se părea straniu auzindu-l că întrebuințează astfel de cuvinte.

— Să considera superior celorlalți? întrebă Marcellus.

Justus păru că se gândește la răspunsul ce va trebui să i-l dea.

— Nu... nu se considera superior. Era sociabil. Simțeau dorința de a te apropia cât mai mult de el, ca și când ai fi așteptat să te ocrotească. Cred că acesta a fost motivul pentru care lumea se îngămădea în jurul lui atât de strâns, încât de multe ori nu avea loc nici să se mai miște.

— Probabil pentru el situația aceasta a fost foarte grea, zise Marcellus. Nu arăta niciodată obosit?

— Arăta foarte, foarte obosit! răspunse Justus. Dar cu toate acestea nu protesta niciodată. Uneori oamenii se propteau cu umărul în cei din apropierea lor și-și făceau loc, dând pe alții cu violență la o parte, dar nu l-am auzit niciodată ocărând pe cineva... Nu ți s-a întâmplat niciodată să vezi câte un cârd de pușori care se urcă unul peste altul ca să poată ajunge sub aripile cloștii? Cloșca pare că nici nu vede ce se întâmplă, ci se mulțumește să-și înfoaie penele ca ei să poată intra la căldură. El avea aceeași atitudine, iar în privința raporturilor dintre noi și el, acestea erau aceleași ca dintre pușori și cloșcă.

— Foarte straniu, murmură Marcellus îngândurat. Totuși cred că înțeleg ce vrei să spui, adăugă el pe un ton ca și când ar fi vorbit de la mare distanță.

— Ar fi imposibil! declară Justus. Îți închipui că înțelegi, dar ar fi trebuit să cunoști pe Iisus pentru a putea înțelege ceea ce vreau să spun. Unii dintre noi erau destul de bătrâni pentru a putea fi taie, dar cu toate acestea în comparație cu el eram exact ca niște pușori. De pildă pe Simon, care între ceilalți ucenici a fost întotdeauna unul de conducător. Sper că după ce te vei întoarce la Ierusalim vei avea ocazie să-l cunoști. Simon acesta este un bărbat foarte puternic și priceput. De fiecare dată când se întâmpla ca Iisus să lipsească dintre noi, Simon era cel pe care-l consideram întotdeauna ca fiind mai mare și superior nouă, așa că dacă aveam nevoie de ceva ne adresam lui. Dar după ce Iisus revenea între noi, și Justus zâmbi clătînând din cap, Simon devenea din nou un băiețaș, neajutorat și mic de tot. Un fel de pușor!

— Dar Bartolomeu... părea și el un pușor.

— De, zise Justus, probabil, dar nu în aceeași măsură. Bartolomeu nu-și exprima părerile cu aceeași ușurință cum făcea Simon când Iisus lipsea dintre noi. El nu era obligat să se gândească atât de departe ca Simon. E de mirare să te gândești câte greutateți a întâmpinat omul acesta. A fost de față și la Cina cea de taină, când Iisus a fost vândut cărturarilor și fariseilor. Dar când a sosit știrea că învățătorul a fost arestat, lovitura a fost prea grea pentru el. S-a îmbolnăvit grav și l-au întins în pat. Până când să se facă din nou bine, totul se terminase. Justus oftă adânc și obrazul îi tresări de durere. Totul se terminase, murmură el cu glasul stins și cu buzele tremurând.

— Cred că acum trebuie să fie infirm, zise Marcellus cu intenția de a-l face să nu se mai gândească la aceste dureroase amintiri.

— Este cam tot așa cum a fost. Nu pare mai bătrân și nici nu este mai slăbit decât a fost, zise Justus și zâmbi. Astăzi Bartolomeu este preocupat de o idee neobișnuită. Își închipuie că nu va mai muri niciodată. Când e vreme frumoasă, stă toată ziua în grădina lui de smochini.

— Și probabil se uită în lungul drumului în nădejdea că Iisus va apărea din nou și va intra în curtea lui, zise Marcellus.

Justus se uita în partea de miazăzi a lacului. Când îl auzi ce spune, se întoarse repede spre Marcellus și se uită la el cu atenție. Vreme de câteva clipe, care făcură pe Marcellus să se simtă puțin speriat, îl examină fără să zică nimic, apoi se întoarse din nou spre lac.

— Este exact ceea ce-și închipuie bătrânul Bartolomeu, murmură el. Stă cât e ziua de lungă și-l așteaptă, uitându-se în lungul drumului.

— Prin mintea oamenilor bătrâni trec gânduri neobișnuite.

— Nu este nevoie să devii bătrân pentru ca prin minte să-ți treacă gânduri neobișnuite, zise Justus.

Caravana, care urcase și ultimul pripor, apăru pe marginea platoului. Micul Iona se apropie în fugă și se cuibări la picioarele lui Justus.

— Când ne vom așeza la cină, bunicule? găfâi el.

— Imediat, nepoate, răspuse Justus cu blândețe. Du-te și ajută băiatului să descarce bagajele. Venim și noi numaidecât. Micul Iona plecă fără să mai-întârzie.

— Astăzi băiatul pare mulțumit, zise Marcellus.

— Mulțumirea lui se datorește lui Miriam, îi explică Justus. Ieri a avut o lungă convorbire cu Iona. Cred că nu va mai fi nevoie să ne facem griji din pricina lui.

— Conversația lui Miriam cu el aș fi vrut s-o aud și eu.

— Iona nu pare dispus să vorbească despre felul în care au stat de vorbă, dar am văzut că este profund impresionat. Ai constatat aseară cât era de liniștit!

— M-am întrebat ieri dacă în toată lumea aceasta ar mai putea să existe o femeie care să se asemene cu Miriam, zise Marcellus grav.

— În Capernaum mai este o femeie văduvă, răspuse Justus. Probabil vei avea ocazia s-o cunoști. Timpul în cea mai mare parte și-l petrece împreună cu oamenii foarte săraci care au bolnavi în casă. O cheamă Lidia. Poate te-ar interesa să cunoști întâmplarea ei.

— Spune-mi-o! stăruî Marcellus și ridicându-se într-un cot se uită la el cu toată atenția.

— A fost măritată cu Ahira, care a murit pe vremea când ea era încă tânără. Nu cunosc obiceiurile din țara dumitale, dar în părțile acestea situația unei văduve este foarte tristă. Nu mai iese în lume. Lumea spune că Lidia a fost odinioară cea mai frumoasă din Capernaum. Ahira fusese un bărbat extrem de bogat și casa pe care o avea era în raport cu averea lor. Puțin după moartea lui, Lidia s-a îmbolnăvit de o boală gravă femeiască și a slăbit mereu, până când tinerețea și frumusețea de pe obrazul ei au dispărut cu totul. Familia ei era înspăimântată. Aduseseră cu mari cheltuieli pe cei mai buni doctori ce i-au putut găsi. Aceștia au trimis-o la multe izvoare cu apă vindecătoare. Dar acestea n-au putut s-o vindece de boala care o măcina. Nu mult după aceea a început să se simtă atât de rău, încât abia se mai putea târî prin camera ei de suferință. În timpul acesta începuseră să circule zvonurile despre faptele neobișnuite ale lui Iisus, care vindecase tot felul de bolnavi.

Justus se opri și păru că se gândește la felul în care ar putea să continue această poveste. Marcellus aștepta nerăbdător.

— Cred că va fi mai bine să-ți spun, continuă Justus, că pentru cei bogați nu era întotdeauna ușor să se apropie de Iisus. Săracii însă nu aveau nimic de pierdut. Majoritatea acestora veneau la el ca să-i ceară mila și nu se fereau de înghesuială, pentru a putea ajunge în apropierea lui, dacă se întâmpla să aibă ceva de folosit. Oamenilor bogați, fie bărbați, fie femei, le venea foarte greu să renunțe la mândria lor obișnuită și să se amestece printre oamenii aceia gălăgioși care-l urmau în toate părțile. Lui Iisus îi părea rău de această situație. De multe ori consimțea să stea de vorbă, târziu, noaptea, cu oameni de seamă, tocmai atunci când el ar fi avut cea mai mare nevoie de odihnă.

— Oameni care ar fi dorit să-și primească vindecarea fără să afle nimeni? întrebă Marcellus.

— Fără îndoială... dar cunosc și câteva cazuri când oameni cu mare trecere care nu sufereau de nici o boală au profitat pe Iisus în casele lor pentru a sta cu el de vorbă vreme îndelungată. Într-un rând l-am așteptat în fața porții de la casa lui Nicodim ben Gorion, cel mai bun avocat din această regiune, până când începuseră să cânte cocoșii de ziuă. Nicodim nu era bolnav, cel puțin fizicește, după cât știam noi.

— Nu s-ar putea ca el să fi prevenit pe Iisus să-și înceteze activitatea? întrebă Marcellus.

— Nu cred! În noaptea aceea Nicodim l-a însoțit până la poartă. Iisus vorbea cu el pe un ton foarte grav. Când s-au despărțit, fiecare dintre ei a întins mâna și a pus-o pe umărul celuilalt. La noi așa ceva nu se întâmplă decât între oameni egali. În sfârșit, cum îți spuneam adineauri, ar fi fost foarte greu ca o femeie din lumșa aleasă și care este și bogată să se amestece printre oamenii aceia care se îngrămădeau în jurul lui Iisus.

— E ușor de înțeles, încuviință Marcellus.

— Într-un rând când Iisus vorbea în piața publică din Capernaum, un om bogat cu numele Iair și-a făcut loc printre oameni și s-a apropiat de Iisus. Când au auzit cine este, oamenii i-au făcut loc ca să poată trece. Se vedea că este profund emoționat. S-a dus de-a dreptul la Iisus și i-a spus că fetița lui trage să moară și l-a rugat să vină fără întârziere până la el. Fără să-l întrebe nimic, Iisus s-a învoit și au plecat împreună în lungul străzii mari, iar pe urma lor se ținea mulțimea sporită de oamenii care ieșeau din toate hudițele. Când au trecut pe lângă casa Lidiei, ea s-a uitat la ei de pe fereastră și a văzut pe Iair - pe care-l cunoștea - că merge la pas cu Iisus.

— Tu unde erai, Justus? întrebă Marcellus. Mi se pare că tu cunoști foarte bine aceste amănunte.

— Din întâmplare eu mă găseam în aceeași stradă în care era casa Lidiei și am plecat și eu împreună cu mulțimea. Tocmai adusesem vorbă lui Simon, în casa căruia cineva se îmbolnăvise grav. Mama nevastei sale se așternuse la pat și începuse să se simtă foarte rău. În momentul când s-a întâmplat ceea ce-ți spun acum, eu eram tot de aproape de Iisus cum sunt acum de dumneata. Nu-mi vine să cred că Lidia ar fi îndrăznit să se apropie dacă n-ar fi văzut pe Iair. Probabil prezența lui i-a dat curaj. Și-a adunat toate puterile și coborând treptele casei s-a repezit în mijlocul mulțimii de oameni, și-a făcut loc printre ei și cu mare greutate a reușit să ajungă până aproape de Iisus. Probabil în momentul acela n-a îndrăznit să meargă mai departe, căci în loc să încerce să vorbească cu el a întins mâna și l-a apucat de veșmânt. Fără îndoială a rămas speriată și din cauza acestei îndrăzneli, așa că s-a întors în loc și a plecat repede ca să iasă dintre oamenii care se înghesuiau.

— Nu s-a găsit nimeni care să atragă atenția lui Iisus asupra ei? întrebă Marcellus.

— Înghesuiala era prea mare, lumea țipa și totul s-a petrecut foarte repede, așa că ea a avut vreme de ajuns ca să dispară. Dar Iisus s-a oprit numaidecât și s-a uitat împrejurul său. „Cine a pus mâna pe mine?“, a întrebat el.

— Vrei să spui că el a simțit mâna Lidiei, deși-l apucase numai de veșmânt? se miră Marcellus.

Justus dădu din cap și continuă.

— Simon și Filip i-au atras atenția că lumea dimprejurul lui se înghesuie, așa că, chiar fără să vrea, oamenii s-au atins de el. Dar Iisus nu s-a mulțumit cu această explicație. Și în timpul cât a stat așa s-a auzit țipătul chinuit al femeii. Lumea s-a despărțit în două ca să se poată apropia de el. Momentul acesta a fost probabil foarte greu pentru Lidia, căci până acum trăise o viață de schimnicie și de astă dată era obligată să se arate în văzul tuturor. Oamenii au tăcut imediat.

Adunându-și amintirile și povestindu-le în felul acesta, glasul lui Justus aproape se stinsese.

— În vremea aceea am văzut multe întâmplări impresionante, adăugă el, dar nici una n-a fost atât de mișcătoare. Lidia s-a apropiat încet cu trupul frânt de mijloc și-și acoperise ochii cu palmele. A îngenuncheat în fața lui Iisus și a mărturisit că ea a fost cea care l-a apucat de haină. Apoi a ridicat ochii spre el și în timpul cât lacrimile îi curgeau pe obraz, a strigat: „Învățătorule! M-am vindecat de boala de care am suferit!”

Copleșit de emoția acestei întâmplări, Justus se opri și-și șterse lacrimile, apoi făcu un efort ca să-și poată stăpâni glasul și continuă:

— Toți cei de față au rămas profund impresionați. Până și Iisus, care întotdeauna era foarte stăpânit, era atât de mișcat, încât ochii i s-au umplut de lacrimi când a plecat fruntea și s-a uitat la Lidia. Marcellus... femeia aceea ridicase obrazul în sus și se uita la el ca și când s-ar fi uitat în lumina orbitoare a soarelui. Trupul i se cutremura de suspine, dar obrazul ei radia de mulțumire. Era un spectacol mișcător!

— Te rog, continuă, zise Marcellus când constată că Justus s-a oprit.

— A fost o scenă extrem de duioasă, adăugă el cu glasul stins. Iisus a întins amândouă mâinile spre ea și a ajutat-o să se ridice în picioare. Apoi, ca și când ar fi vorbit cu un copil care a venit la el

plângând, i-a spus: „Liniștește-te, fiica mea, și pleacă în pace. Credința ta te-a mântuit!”

— Aceasta este cea mai frumoasă povestire pe care am auzit-o până acum, declară Marcellus cu convingere.

— Nici eu nu-mi pot da seama ce m-a determinat să-ți povestesc această întâmplare, îngână Justus. N-aveam nici un motiv să-mi închipui că vei putea să crezi despre Lidia că s-a vindecat numai datorită faptului că a pus mâna pe veșmântul lui Iisus.

Apoi așteaptă curios să vadă ce va mai spune Marcellus.

Era mai presus de orice îndoială că povestea ce i-o spusese acum a fost impresionantă; ca să crezi în temeinicia ei, asta era cu totul altceva. Marcellus încerca întotdeauna să explice aceste mistere ale galileeanului întemeiat pe judecata sănătoasă. Se vedea că întâmplarea aceasta cu Lidia l-a impresionat, dar fără îndoială va încerca și de astă dată să-i dea o explicație firească. Răspunsul pe care-l aștepta întârzie atât de mult, încât Justus, care-l urmărea cu toată atenția, rămase mirat când văzu gravitatea zugrăvită pe obrazul lui. Dar rămase cu atât mai mirat când auzi pe Marcellus spunându-i cu toată convingerea:

— Cred... Justus, fiecare cuvânt pe care mi l-ai spus!

Abstracție făcând de faptul că se simțea foarte obosit, în seara aceea Marcellus nu reuși să adoarmă decât cu mare greutate. Ceea ce îi spusese Justus despre Lidia reușise să-i trezească în amintire strania influență ce o avusese cămașa asupra lui. Trecuse vreme îndelungată de când nu mai încercase să-și analizeze sentimentele în legătură cu această întâmplare.

Inventase diverse motive pentru a putea explica efectele ce le avusese cămașa asupra lui. Dar rezultatul acesta nu fusese nici concludent și nici mulțumitor, deși îl acceptase, părându-i mult mai puțin tulburător decât ar fi admis că ea ar putea să aibă o putere supranaturală.

Întâmplarea lui, dacă voiai s-o judeci în mod obiectiv, începuse cu o puternică zguduitură a nervilor. Vederea răstignirii era tocmai de ajuns pentru a lăsa răni adânci în sufletul oricărui om cinstit. Dar era mult mai grav dacă tu însuși ai condus această răstignire. Iar faptul că cel răstignit a fost un om nevinovat contribuia ca întreaga această afacere să ți se pară o revoltătoare crimă. Amintirea aceasta reprezenta un chin fără sfârșit și mult mai dureros decât o rană

deschisă. Nu e deci de mirare că rămăsese atât de deprimat de ceea ce văzuse, încât întreaga lui structură morală părea tulburată.

Urmase după aceea noaptea bañchetului din palatul procuratorului, când în stare de beție consimțise să îmbrace cămașa pătată de sânge. Probabil remușcările care-l chinuiau din cauza tragediei întâmplate în timpul zilei ajunseseră la limita maximă, așa că nu putea să mai suporte greutatea unei noi ticăloșii. Simțise cum îl cutremură un val de scârbă față de sine însuși ca rezultat al forței răzbnătoare ce se ascundea în această cămașă și al revoluției împotriva acestei noi jigniri.

Vreme îndelungată suferise de pe urma acestei obsesii. Cămașa era vrăjtită. Se încrâncena pielea când se gândea la ea. Pentru el devenise simbolul crimei și al rușinii, pe care nu le mai putea uita.

A urmat apoi memorabila lui vindecare din după-amiaza aceea la Atena. Tulburarea lui mintală ajunsesese în stare de efervescență și nu mai putuse suporta. Singurul mijloc ce-i mai rămăsese pentru a scăpa era sinuciderea. Dar în momentul critic aceeași cămașă i-a oprit mâna.

Vreme de câteva ceasuri după aceea n-a mai fost în stare să se gândească la nimic. Când încerca să-și explice ce s-a întâmplat cu el, gândurile i se risipeau numaidecât. În realitate se simțea atât de ușurat, simțindu-se eliberat de povara melancoliei ce-l chinuse, încât nici nu-i venea să analizeze motivele acestei eliberări. Orice ar fi încercat să spună ar fi fost o strădanie tot atât de zadarnică și inutilă, ca și când ai fi încercat să reconstitui fragmentele unui vis pe care l-ai uitat demult.

Trebuia să vină și timpul când își va putea explica eliberarea, exact cum își explicase și motivul decăderii lui. Cămașa fusese motivul principal în ambele împrejurări. Dar în realitate cămașa aceasta avea oare vreo legătură cu aceste două întâmplări? Nu cumva speculațiile lui porneau dintr-un punct de vedere absolut subiectiv?

Explicația părea sănătoasă și indicată. Sufletul lui primise o rană și la urmă aceasta se vindecase. Firește, ceasul vindecării sosise exact după-amiaza aceea la han, când el luase hotărârea să termine în mod definitiv cu toate chinurile. Presimțea că aceasta ar fi deducția întemeiată. Natura se revoltă întotdeauna împotriva lucrurilor care totuși își continuă evoluția lor normală. Un copac, de pildă, poate să-și legene ani de-a rândul crengile pe deasupra unui zid fără să facă un progres vizibil. Într-o bună zi te pomenești că zidul se prăbușește, nu pentru motivul că acest copac ar fi cumulat o energie subită, ci

pentru că străduința lui îndelungă de apărare și eliberare a ajuns la capăt. Copacul înlănțuit vreme îndelungată s-a eliberat. Natura a ieșit biruitoare. Marcellus se mulțumi cu această explicație. Analogia cu zidul și copacul îi făcu plăcere, o plăcere atât de mare, încât încercă să o aplice și altor faze ale problemei sale. Nu exista nici un motiv anume pentru a recurge la explicații supranaturale. Dar, dând creierului ocazia să-și reia funcțiunile sale normale, va încerca să reziste supozițiilor neîntemeiate. Pentru o minte sănătoasă nu putea să fie firesc ca să admită existența forțelor supranaturale. Oricât ar fi dovezile de evidente, mintea - în mod automat și involuntar - va continua procesul de eliminare a acestei concepții, exact cum rădăcinile unui copac elimină piedica ce le stă în cale.

Rămase treaz în așternut până târziu după miezul nopții, străduindu-se să cântărească aceste noi argumente relative la cămașă în raport cu ceea ce se întâmplase Lidiei, dar nu ajunsese nici un pas mai departe. Datorită unui îndemn neașteptat, spusese lui Justus că este convins de autenticitatea acestei întâmplări. Nu avea nici un motiv să se îndoiască de sinceritatea acestui om cumsecade, dar fără îndoială trebuia să existe și o explicație. Probabil boala de care suferea Lidia ajunsese la sfârșit și nu mai avea nevoie decât de această emoție excepțională pentru a se termina. Încercă să se convingă pe sine însuși că aceasta este explicația și și-o repetă de mai multe ori în gând, ca la urmă să renunțe la ea ca la ceva cu totul lipsit de valoare și somnul puse încet stăpânire pe toate simțurile lui.

Tresări prin somn și, ridicându-se încet într-un cot, se uită pe sub aripa cortului, și în lumina albastră și tulbure dinaintea zorilor văzu un bărbat voinic și înalt, cu o barbă lungă, stând în picioare. Lumina era prea slabă pentru a putea vedea trăsăturile acestui străin.

În atitudinea lui nu era nimic furiș. Sta drept și părea că încearcă să identifice pe cei care sunt în interiorul cortului, dar văzând că nu reușește plecă fără să mai întârzie.

Imediat ce dispăru, Marcellus se așeză pe marginea patului, își încălță sandalele, se încinse și ieși din cort. Vizita aceasta neașteptată nu-l speriască câtuși de puțin. Fără îndoială omul acesta nu putea fi nici hoț, nici un vagabond care ar fi urmărit să atace cortul. Era foarte probabil că el se înțelesese cu Justus să se întâlnească în părțile acestea și că în drum fusese oprit de ceva. Găsindu-i adormiți, probabil luase hotărârea să aștepte o bucată de vreme înainte de a da față cu el.

Explicația părea întemeiată, deoarece ieri, când sosiseră aici, Justus cercetase regiunea cu toată atenția pentru a se convinge dacă este așteptat de cineva, deși acesta era un obicei al său ca să cerceteze regiunea cu privirea de fiecare dată când ajungeau pe vârful unei înălțimi de unde vederea se deschidea mai largă; tot așa, când ajungeau la câte o răscruce de drumuri, se întorcea și se uita înapoi și tresărea când auzea deschizându-se câte o ușă în apropierea lui.

După ce ieși din cort, constată că este prea întuneric pentru a cerceta terenul în căutarea misteriosului vizitator. Se îndreptă încet pre marginea de miazănoapte a platoului, unde se oprise ieri împreună cu Justus. Departe în răsărit descoperi clipirea tulbure a lacului și albastrul începuse să se desprindă din zarea cenușie care se limpezea și ea, descoperind o panglică subțire și albă ce tremura în înălțimi. Degete transparente păreau că se întind de dincolo de piscurile acoperite de zăpadă și reped un smoc de dăre de aur în sus. Marcellus se așeză ca să urmărească revărsatul zorilor.

La o depărtare de vreun stadiu văzu și pe vizitatorul său nocturn, care aștepta și el cu fața spre răsărit, fără să-și dea seama că este observat de cineva care s-a așezat în apropierea lui. Probabil fascinat de peisajul ce se pregătea în răsărit, sta nemișcat și cu mâinile uriașe trecute împrejurul genunchilor. După ce lumina se mai limpezi, Marcellus constată că drumețul este prost îmbrăcat și nu are la el nici o legătură. Probabil era originar din părțile acestea și de meserie pescar, judecând după căciula trasă adânc peste urechi, care era caracteristică marinarilor.

Pentru a nu-i da impresia că încearcă să-l spioneze, Marcellus tuși zgomotos. Străinul întoarse capul încet, apoi se ridică în picioare și se apropie. După aceea se opri și așteaptă ca tânărul roman să înceapă vorba.

— Cine ești dumneata? întrebă Marcellus. Și ce cauți?

Noul sosit zâmbi și-și trecu mâna prin barbă, apoi își smulse căciula din cap și părul în inele i se prăvăli pe umeri.

— Hainele acestea m-ascund mai bine decât mi-am închipuit eu, răspunse el râzând.

— Demetrius! exclamă Marcellus și sărind în picioare își strânseseră mâinile. Demetrius, cum de ai reușit să dai de urma mea? Ai întâmpinat vreun neajuns pe drum? Nu cumva ești urmărit? De unde ai luat hainele acestea ponosite? Ești flămând?

— Ieri după-amiază am aflat în Cana c-ai plecat spre Capernaum. N-am avut prea multe neajunsuri și nici nu sunt urmărit. Hainele, adăugă Demetrius și ridică brațele ca să-i arate mânecile peticite în coate, nu crezi că sunt destul de bune, pentru un vagabond? De mâncat am mâncat aseară foarte bine. Băiatul care păzește măgărușii mi-a ajutat să-mi pregătesc mâncarea și mi-a dat o pătură.

— De ce n-ai venit la mine și de ce nu m-ai trezit?

— Voiam să te văd singur, stăpâne, înainte de a-l întâlni pe Justus.

— În cazul acesta continuă și spune-mi ce ai de spus, căci el s-ar putea trezi imediat, stăruie Marcellus.

— Stefanos ți-a vorbit despre fuga mea din Ierusalim...

— Ai mai fost pe acolo? îl întrerupse Marcellus.

— N-am fost, stăpâne. Am reușit să trimit lui Stefanos o scrisoare și mi-a răspuns, descriindu-mi în toate amănunțele întâlnirea pe care ați avut-o împreună, răspunse Demetrius și-și examinează stăpânul din cap până în picioare. Arăți foarte bine, stăpâne, deși mi se pare c-ai mai pierdut ceva din greutate.

— Datorită marșului pe care l-am făcut, îi explică Marcellus. Drumurile pe jos fac bine torsului. Continuă cu ce ai să-mi spui, căci prea mult timp nu vom avea.

Demetrius încearcă să-i spună cât mai pe scurt. Fugise la Joppa în nădejdea că-l va putea întâlni la debarcare. Vreme de câteva zile dusesese lipsă de mâncare și de adăpost, căci în docuri nu găsise de lucru și trebuia să fie prudent.

— Într-o dimineață am văzut un om în vârstă ducând de-a târâșul o legătură de piei crude, continuă el. Mă simțeam atât de deznădăjduit, încât m-am repezit și am luat pieile acestea prost mirositoare în spinare și le-am dus până în uliță. Bătrânul evreu mergea alături de mine și murmura fără întreruperi. Când am lăsat povara de pe umeri, bătrânul mi-a oferit doi bani de aramă. N-am vrut să-i primesc, spunându-i că el nu mi-a cerut să-i duc povara aceasta. Bătrânul m-a întrebat pe urmă cât îi cer să-i duc pieile până la celălalt capăt al străzii care mergea în lungul țărmlui și unde avea o tăbăcărie. I-am răspuns că sunt gata să i le duc în schimbul unei străchini de mâncare.

— Nu te întinde la amănunte, Demetrius, ci termină mai repede, stăruie Marcellus.

— Amănuntele acestea, stăpâne, sunt importante. Bătrânul ar fi vrut să știe din ce parte a Samariei sunt originar. Probabil a constatat că aramaica noastră este plină de expresii samaritene. Pe el îl chema Simon. Vorbea destul de slobod și era amabil, așa că mi-a pus o mulțime de întrebări. I-am spus că am lucrat pentru bătrânul Beniamin din Atena și am constatat că este mulțumit, deoarece el aflase despre Beniamin. Pe urmă i-am spus că am lucrat și pentru Beniosef din Ierusalim. A rămas încântat. După ce am ajuns la el acasă, care era în apropierea tăbăcăriei, m-a poftit să fac baie și mi-a dat rufe curate. Tot el mi-a dat și hainele acestea, sfârși Demetrius zâmbind.

— Îți voi da haine ceva mai bune decât acestea, căci, după cum știi, eu sunt un negustor de îmbrăcăminte, zise Marcellus. Am de toate și din toate mai multe decât mi-ar trebui. Și ce este cu Simon acesta? .

— S-a interesat de mine din pricină că i-am spus c-am lucrat pentru Ben Iosif, apoi m-a întrebat dacă sunt și cu unul dintre ai lor. I-am răspuns că sunt, adăugă Demetrius și cercetă obrazul stăpânului său. Înțelegi ce vreau să spun? întrebă el cu îndrăzneală.

Marcellus dădu din cap cu îndoială.

— Ești cu adevărat? întrebă el cu glas nesigur.

— Încerc să fiu, răspunse Demetrius. Nu este atât de ușor. Poate nu știi că oamenii aceștia n-au voie să se încaiere. Trebuie să te resemnezi... așa cum s-a resemnat și el.

— Dar cred că ai dreptul să te aperi, nu-i așa? protestă Marcellus.

— El nu s-a apărat, răspunse Demetrius cu glasul liniștit.

Marcellus tresări îndurerat și ridică fruntea.

— Amănuntul acesta îmi va veni întotdeauna greu, mai greu decât ce aș fi eu în stare să suport. În dimineața aceea când am plecat din Ierusalim, am făgădui lui Stefanos că mă voi strădui din toate puterile să respect poruncile, dar la un ceas după aceea mi-am călcat cuvântul. Simon Petru, cel care este conducătorul ucenicilor și căruia îi zic *Marele Pescar*, m-a botezat chiar în zorii acelei zile, de față cu toți ceilalți, în dugheana lui Beniosef, și...

— Te-a botezat? Mirarea lui Marcellus păru atât de caraghioasă, încât Demetrius trebui să zâmbească, deși se strădui să rămână serios.

— M-a botezat cu apă. Îți toarnă apa în creștetul capului sau te bagă întreg în apă, după cum le vine mai ușor, apoi îți spun că ești purificat în numele lui Iisus. Asta înseamnă că faci parte dintre ei și că vei fi obligat să urmezi învățăturile lui Iisus. Demetrius clătină din

cap cu părere de rău și adăugă: Dar înainte de a mi se usca părul de pe creștet m-am și încăierat cu cineva.

Marcellus încercă să-l liniștească, dar nu se putu stăpâni să nu râdă.

— Ce s-a întâmplat?

Demetrius începu să-i spună ce a făcut. Legionarii au obiceiul să oprească oamenii pe care-i întâlnesc în drum și le poruncesc să care bagajele pe care le au. O matahală de soldat a ieșit în calea lui Demetrius și i-a cerut să-i ducă legătura pe care o avea, dar el a refuzat. Soldatul a încercat să-l lovească cu sulița, dar el s-a ferit din cale, așa că legionarul s-a repezit la el a doua oară.

— I-am luat sulița din mână și am rupt-o, continuă Demetrius:

— Probabil dându-i cu ea în cap, insinuă Marcellus.

— N-a fost nici prea rezistentă, stăpâne. Mă mir și eu cum se face că imperiul nu dă oamenilor acestora arme mai bune.

Marcellus începu să râdă cu hohote.

— Și ce s-a mai întâmplat? întrebă el.

— Nimic altceva. N-am mai întârziat. Acum după ce mi-am călcat cuvântul, crezi că mai am dreptul să mă consider creștin? Sau ești de părere că va trebui să mă botez din nou?

— Nu știi ce ți-aș putea răspunde, murmură Marcellus. Ce înseamnă cuvântul acesta *creștin*?

— Acesta este noul nume al celor ce cred în învățăturile lui Iisus. Lui Iisus ei îi spun *Hristos*, ceea ce înseamnă *Unsul Domnului*.

— Cuvântul acesta este de origine grecească; or, toți oamenii aceștia care fac parte din grupare sunt evrei, nu-i așa?

— Nici vorbă de așa ceva, stăpâne. Mișcarea aceasta se răspândește repede și a ajuns foarte departe. Simon tăbăcarul mi-a spus că sunt cel puțin trei sute de oameni din această mișcare concentrați în Antiohia.

— Extraordinar! exclamă Marcellus. Crezi că Justus este informat?

— Sigur că este informat!

— Demetrius, știrile acestea sunt neașteptate. Eu mi-am închipuit că mișcarea aceasta este zadarnică de vreme ce cauza a fost pierdută. Cum ar putea această învățătură să mai trăiască după ce Iisus a murit?

Demetrius se uită în ochii speriați ai stăpânului său.

— Nu știi... Justus nu ți-a spus, stăpâne? întrebă Demetrius mirat.

Se întoarseră amândoi în momentul când auziră chiotul unui copil.

— Cine este băiețașul acesta? întrebă Demetrius când văzu pe Iona că se apropie de ei în fugă.

Marcellus îi explică în câteva cuvinte. Băiețașul își domoli mersul și se uită întrebător la străinul din fața lui.

— Bunicul spune să vii să prânzești, zise el după ce se apropie de Marcellus, dar uitându-se cu atenție la străinul îmbrăcat în haine peticite. Dumneata prinzi pește? întrebă el. Ai barcă? Poți să mă iei și pe mine cu barca?

— Pe omul acesta îl cheamă Demetrius, îi explică Marcellus. El nu este pescar și nu are nici o barcă. Tot așa căciula pe care o are în cap a împrumutat-o de la cineva.

Demetrius zâmbi și plecă odată cu ei, când văzu pe Marcellus că ia băiețașul de mână și se îndreaptă spre cort. Iona se întorcea din când în când și se uita la străinul acesta, care venea cu pași domoliți după ei.

Justus atâtașe focul în apropierea cortului și sta chircit în fața lui; când ridică privirea, zâmbi în semn de bună venire, fără să pară mirat de apariția lui.

— Poți să-ți dau și eu o mână de ajutor? întrebă Demetrius.

— Mulțumesc, totul este pregătit, răspunse Justus. Așezați-vă și eu vă voi servi.

Demetrius se înclină în fața lui și se feri din cale. Imediat după aceea veni și Justus, și pe masa improvizată din câteva lădițe de împachetat le așază tingirile cu peștele fiert și câteva turte dospite cu miere. Iona făcu semn cu capul spre Demetrius și se uită întrebător la Marcellus.

— De ce nu se așază ca să mănânce împreună cu noi? întrebă el.

În primul moment Marcellus nu știu ce i-ar putea răspunde.

— Nu-ți face nici o grijă din pricina lui Demetrius, tinere, zise el. Lui îi place să stea în picioare, când mănâncă.

Dar imediat după aceea își dădu seama că răspunsul său a fost o greșeală. Justus, care se așezase în fața lui, se întunecă la obraz. În privința sclaviei el își avea ideile lui definitive. Este destul de trist, pareă că-și zice el, că Demetrius este sclavul lui Marcellus, dar să mai accentuezi situația aceasta dintre ei este exagerat și insuportabil.

Iona întoarse capul peste umăr și, în mână cu bucata de turtă din care mușcase, făcu semn spre Demetrius, care se chircise în

apropierea focului în mână cu tingirea și începuse să mănânce cu poftă.

— Omul acela de colo, bunicule, stă în picioare, strigă el cu glasul subțire de copil. Nu ți se pare caraghios?

— Nu, murmură Justus, nu mi se pare caraghios. Spunând vorbele acestea se ridică de la masă și se opri alături de Demetrius.

Marcellus își zise că nu este necesar să dea importanță acestui incident și începu să vorbească cu Iona pentru a-l determina să se gândească la altceva.

Demetrius se uită la obrazul întunecat al lui Justus și zâmbi.

— Nu e nevoie să te mai gândești la situația aceasta, a raporturilor dintre sclav și stăpân, îi spuse el cu glas stins. Stăpânul meu este un om cumsecade și plin de atenții. El și-ar sacrifica viața cu plăcere pentru mine, exact cum mi-aș sacrifica-o și eu pentru el. Dar sclavii nu mănâncă la aceeași masă cu stăpânii. Aceasta este regula.

— Regulă lipsită de omenie! murmură Justus cu glasul adânc. O regulă care trebuie eliminată. Am avut cu totul altfel de idei despre Marcellus Gallio.

— N-are nici o importanță, zise Demetrius cu glasul liniștit. Dacă vrei ca sclavia să mi se pară mai ușoară, te rog să nu te mai gândești la asta.

Auzind cuvintele lui, obrazul lui Justus se mai însenină puțin. Ar fi fost zadarnic să se supere din pricina unei situații care nu-l interesa pe el. Dacă Demetrius se simțea mulțumit de situația lui, el nu mai avea nimic de adăugat.

După ce mâncară, Justus duse o strachină de pește și tânărului care supraveghea măgărușii convoiului. Iona se luă după el și părea că se mai gândește și acum la episodul de adineauri.

— Bunicule, Marcellus Gallio nu tratează pe Demetrius cu nimic mai bine decât tratăm noi pe tânărul acesta care păzește măgărușii, zise ei cu glasul subțire și ascuțit.

Justus încruntă din sprâncene, dar nu încercă să-i explice. În timpul acesta Demetrius se apropiase de stăpânul său, și mustața, care-i crescuse, tresări de un zâmbet.

— Stăpâne, cred c-ar fi mai bine pentru toată lumea dacă eu aș pleca singur la Capernaum. Ne vom întâlni în după-amiaza acestei zile dacă-mi vei spune locul unde să te aștept.

— Foarte bine, consimți Marcellus. Întreabă pe Justus unde va vrea să poposească. Dar ești sigur că va fi prudent să te arăți în Capernaum? După cum bine știi, acolo este un fort.

— Voi fi cu ochii în patru, stăpâne, îi făgădui Demetrius.

— Ia banii aceștia, îi spuse Marcellus și-i puse în palmă o mână de monede. Și ocolește fortul cât mai departe!

Demetrius, care n-avea de cărat nici un bagaj, coborî repede serpentina ce șerpuia pe coasta muntelui și ajunse în vale. Era cald. Își dezbrăcase levita și o împăturise subsuoară împreună cu căciula. Țărmlul lacului în partea aceasta era deșert și nelocuit. Se dezbracă numaidecât și băgându-se în apă începu să zburde și să se dea peste cap întocmai ca un delfin, apoi începu să înoate, simțindu-se mulțumit de baia aceasta rece și sărată. După ce ieși din apă, își trecu degetele prin păr și soarele fierbinte i-l uscă, înainte de a ajunge până la hainele lăsate grămadă pe țărml.

Orașul Tiberiada lucea alb în lumina soarelui de amiază. Palatul de marmură al lui Irod Antipa era cam la jumătatea înălțimii colinei, destul de departe de celelalte reședințe impunătoare ai căror pereți reflectau lumina orbitoare. Lui Demetrius i se păru că vede valurile de căldură cum tremură împrejurul acestor clădiri și se simți mulțumit că nu este obligat să locuiască într-însele. Nu invidia câtuși de puțin pe Irod că se poate bucura de privilegiul de a-și petrece vara în această localitate. Dar probabil familia lui plecase undeva într-o regiune mai răcoroasă, lăsând în urmă o armată de servitori, ca să se certe, să asude și să fure, până când dogoarea se va mai domoli odată cu sosirea toamnei.

Ajunsesese acum în micul orașel, pe care-l traversa mergând pe marginea lacului unde văzu o mulțime de bărci trase pe țărml și tarabele negustorilor duhneau a pește sărat. Din când în când curiosii, așezați cu picioarele încrucișate sub ei în pragul dughenelor, se uitau mirați după el. Aerul era greu de mirosul fructelor putrede și al uleiului ranced, care clocotea în tingirile de pe foc. Trecuseră câteva ceasuri de când prânzise și făcuse drum lung.

Se opri în fața unei ospătării, dar bucătarul oacheș îl amenință cu lingura de lemn pe care o ținea în mână, când îl văzu îmbrăcat în zdrențele lui de vagabond, cu căciula jumulită în cap și în mână fără nici o legătură.

— Vezi-ți de drum, netrebnicele, strigă el. Pentru tine nu se găsește nimic!

Demetrius își sună banii în palmă și se strâmbă la el.

— N-ai de vânzare ceva hrană pe care n-ăr mânca-o nici câinele? întrebă Demetrius.

Individul soios zâmbi numaidecât, apoi ridică umerii și-și feri coatele cu mișcarea caracteristică evreului, pe care el nu-l putuse suferi niciodată și care este în stare să dea în brânci imediat ce aude cîinchetul banilor. Cât ai clipi, se poartă ca și când ai fi prietenul, fratele și stăpânul lui. Dacă aveai bani puteai să-l copleșești de înjurături și să-l brutalizezi. Nu-l interesa câtuși de puțin, și zâmbetul îi devine mai larg de vreme ce te-a simțit că ești dispus să cheltuiești.

— La mine nu este tocmai atât de rău, stăpâne, răspunse el și cu degetul mare al mâinii îi făcu semn spre taraba de alături; mirosul acesta care infectează aerul vine de la vecinul de alături care prăjește ceva în ulei. Apoi, ridicând un ceaun afumat de pe pirostria, amestecă într-însul cu lingura și sugându-și buzele adulmecă aerul: Este delicios! declară el.

În clipa aceasta un legionar, cu uniforma boțită și ochii umflați, se apropie din partea unde era lacul și se propti cu un cot în tețghea, adulmecând aerul îmbibat de grăsimi arse. Uniforma lui era plină de pete. Probabil adormise acolo unde căzuse în seara din ajun, și acum se trezise răscolit de foame în pânțece. Se întoarse spre Demetrius și se uită la el încruntat.

— Vrei un castron din ciorba asta gustoasă, centurioane? îl pofti ospătarul. Ciorbă de miel cu tot felul de mirodenii. Un castron mare costă numai doi bani de aramă.

Lui Demetrius îi veni să râdă. Va să zică „centurioane”! Ce-l împiedicase pe negustorul acesta să meargă chiar mai departe și să-i spună „legate”? Dar probabil el știa dinainte până unde poate să meargă când vrea să măgulească pe cineva. Legionarul îi trase o înjurătură și-și trecu mâna yâscoasă peste fruntea împrejurul căreia era legat cu o bandă murdară. Ospătarul luă în mână un castron și făcu un semn ispititor spre Demetrius, care se încruntă și clătină din cap.

— Mie nu-mi trebuie așa ceva, răspunse el și dădu să plece.

— Mie poți să-mi dai! zise legionarul și-și scoase punga fleșcăită în care nu se mai găsea nici un ban.

Obrazul ospătarului se făcu prelung, dar nu îndrăzni să refuze cererea acestui legionar fără parale. Ridică din umeri resemnat și,

după ce umplu pe jumătate un castron, îl puse pe masa murdară din apropierea legionarului.

— Afacerile merg atât de prost, scânci el.

— Tot atât de proastă este și ciorba ta, zise legionarul după ce sorbi o lingură plină. Nici sclavului aceluia nu-i trebuie ciorba asta.

— Sclav, stăpâne! se miră bucătarul și proptindu-se de masa înaltă se uită după Demetrius, care cobora în josul drumului. Are o pungă plină de bani! Și după sunetul lor trebuie să fie bani buni. Fără îndoială i-a furat de la cineva!

Legionarul lăsă lingura din mână și buzele i se strâmbară de un rânjel. Când după o noapte de absență un legionar se întorcea în fort. aducând cu el un deținut, justificarea absenței devenea mai ușoară.

— Ei, mă... sclavule! Ia vino încoace! strigă el.

Demetrius se opri și se întoarse în loc, păru că se gândește, apoi se apropie din nou. Ar fi zadarnic ca aici în apropierea fortului să încerce să fugă.

— Pe mine m-ai chemat? întrebă el cu glasul liniștit.

— Ia să-mi spui cum se face că ești singur aici în orașul Tiberiada? întrebă legionarul și-și trecu palma peste bărbia țepoasă. Unde este stăpânul tău? Doar nu vrei să afirmi că nu ești sclav când ai urechea spintecată!

— Stăpânul meu se găsește în drum spre Capernaum. Pe mine m-a trimis înainte ca să găsesc un loc potrivit pentru a putea poposi.

Răspunsul i se păru destul de întemeiat și legionarul își mai scoase o lingură de ciorbă din castron și o duse la gură.

— Cine este stăpânul tău, străine? Și ce face la Capernaum?

— Un cetățean roman care face negoț.

— Acestea sunt vorbe! Ce fel de marfă ar putea găsi un cetățean roman în Capernaum?

— Țesături de casă, răspunse Demetrius. Scoarțe și veșminte din Galileea.

Legionarul râse cu dispreț și începu să râcăie fundul castronului cu lingura.

— Eu știam că sclavii greci se pricep să mintă mai bine, murmură el. Probabil îți închipui despre mine că sunt prost. Un sclav îmbrăcat în zdrențe să caute un loc potrivit de popas pentru un roman care merge tocmai la Capernaum ca să cumpere îmbrăcăminte!

— Și cu atâția bani la el, interveni ospătarul cu glasul ascuțit. Trebuie să fie un tâlhar.

— Taci, porcule! zberă legionarul. Te-aş lua şi pe tine dacă n-ai fi atât de murdar. Apoi se ridică în picioare, îşi trase banda de pe frunte pe o ureche, îşi săltă cingătoarea, răgâi o dată zgomotos şi făcu semn lui Demetrius să-l urmeze.

— Care este motivul că sunt oprit în stradă? întrebă Demetrius.

— Asta nu te priveşte! răspunse legionarul răstit. După ce vom ajunge la fort, n-ai decât să spui ce vei avea de spus. Apoi se smuci din umeri şi apucă întins în lungul străzii, fără să se mai intereseze dacă Demetrius îl urmează sau nu.

Demetrius ezită un moment, dar la urmă îşi zise c-ar fi imprudent să încerce s-o rupă la fugă pe o stradă unde te puteai întâlni la fiecare pas cu patrulă. Se va duce la fort şi va încerca să dea de ştire lui Marcellus.

La marginea oraşului Tiberiada se vedeau clădirile de piatră cenuşie ale cantonamentului pe coasta unei coline aride. La mijlocul dreptunghiului clădirilor se vedea inevitabilul pretoriu. Legionarul se îndreptă spre poarta grea de lemn. O santinelă se grăbi să o deschidă şi intrară într-o curte fără copaci şi prăjită de dogoarea soarelui, apoi trecură printre două rânduri de corturi cafenii care acum erau neocupate, deoarece legiunea se găsea în sala de mese. Puţin după aceea ajunseră în faţa intrării destul de impunătoare a pretoriului. O santinelă cu părul cărunţ le făcu loc să treacă.

— Ia sclavul acesta în primire şi bagă-l la închisoare!

— Cum te cheamă? întrebă santinela.

Demetrius îi spuse.

— Lucan... cetăţean roman.

— Unde locuieşti?

— La Roma.

Santinela se uită la legionar cu îndoială şi lui Demetrius i se păru că omul acesta mai în vârstă ezită să-l primească.

— De ce este învinovăţit? întrebă santinela din nou.

— Bănuială de furt, răspunse legionarul. Bagă-l la închisoare şi mai târziu va explica celor în drept cum de aleargă în lungul drumurilor, departe de stăpânul său, îmbrăcat în haine de pescar şi cu punga plină de bani.

— Scrie-i numele pe tabla de gresie; zise santinela. Centurionul este la masă.

Legionarul învârti tibişirul în mână, apoi îl întinse lui Demetrius.

— Poţi să-ţi scrii numele, sclavule? întrebă el nemulţumit.

Cu toată situația delicată în care se găsea, lui Demetrius îi veni să râdă. Se vede limpede că nici unul dintre romanii aceștia nu știa să scrie. În cazul când nu știau să scrie, nu vor ști nici să citească. Luă tibișirul în mână și scris pe tăblița de gresie:

„Demetrius, sclavul grec al lui Lucaș, un roman care se găsește la Capernaum”.

— Pentru un sclav numele acesta este cam lung, zise legionarul. Dacă se va întâmpla să fi scris altceva...

— Am scris numele stăpânului meu.

— În cazul acesta ia-l în primire, porunci legionarul și plecă.

Santinela bătu cu sulița în lespezile coridorului și imediat apărură un legionar mai tânăr, care făcu lui Demetrius semn cu capul ca să-l urmeze. Apucară în lungul coridorului și coborâră o scară îngustă care ducea spre închisoare. În cadrul strungărețelor de la uși apărură obraji bărboși; în majoritate obraji de evrei și câțiva beduini încrunțați.

Pe Demetrius îl îmbrânci într-o celulă cu ușa deschisă de la celălalt capăt al coridorului. O firidă îngustă și perpendiculară, făcută în peretele exterior al celulei, lăsa să intre o dâră slabă de lumină. Din zidul gros atârna un lanț greu cu cătușele ruginite. Legionarul nu dădu lanțului nici o atenție și ieși din celulă și după ce trânti ușa trase zăvorul.

Demetrius se așeză pe marginea laviței și se întrebă cât va trebui să treacă până va fi cercetat. În aceeași clipă se gândi că legionarul beat ar fi putut să bănuiască ceva, și în cazul acesta, dacă i-a șters numele de pe tabla de gresie, ar putea să rămână aici, uitat pentru totdeauna. Poate ar fi bine ca la prima ocazie să încerce să evadeze. În cazul când totuși va fi judecat repede, până unde va putea merge cu mărturisirile? Ar fi greu să explice misiunea ce o avea Marcellus în Galileea. Fără îndoială bătrânul legat Iulian primise ordine să curețe cât mai repede provincia de creștini. Nimeni n-ar putea spune care va fi atitudinea lui în cazul când va afla că și Marcellus s-a asociat cu acești ucenici ai lui Iisus.

După ce ochii i se mai obișnuiră cu lumina slabă a celulei, Demetrius descoperi o poliță pe care era o strachină și o oală de pământ. Acum un ceas îi fusese foame, dar de când îl băgaseră în celula aceasta începuse să-i fie sete. Se apropie de ușă și se lăsă pe vine, căci firida ușii nu era făcută pentru un om mai înalt de statură, și uitându-se dincolo de coridor întâlni o pereche de ochi întrebători ai unui roman, cu obrazul încadrat în firida celulei din cealaltă parte a

coridorului. Ochii trebuiau să fie ai unui tânăr de aceeași vârstă cu el și păreau înveseliți.

— Când ni se dă de băut și de mâncat? întrebă Demetrius, vorbind cu el latina vulgată.

— De două ori pe zi, răspuse tânărul cu amabilitate; ar fi trebuit să vii devreme: o dată după răsăritul soarelui și o dată la apusul soarelui. Lăudați fie zeii, mâine nu voi mai fi obligat să mănânc în celulă! Voi pleca astăzi după-amiază. Săptămâna mea s-a terminat.

— Eu nu pot să aștept după apă până la apusul soarelui, îngână Demetrius.

— Fac prinsoare pe zece sesterți că vei fi obligat să aștepti până când ți-o vor aduce, răspuse romanul și-și îndreptă trupul, așa că acum nu i se mai vedea decât tăblița de identificare, prinsă de un lântșor petrecut împrejurul gâtului.

— Din ce legiune faci parte? întrebă Demetrius, văzând că vecinul său este dispus să vorbească.

— Legiunea a șaptesprezecea, care este aici în fort.

— Și cum se face că nu ești în închisoarea aceasta împreună cu oamenii civili în loc să fii în arestul legiunii?

— Arestul este supraîncărcat, răspuse legionarul râzând.

— S-a întâmplat vreo rebeliune?

— N-a fost rebeliune, răspuse legionarul. Au făcut o petrecere. Legatul Iulian a fost transferat la Ierusalim. Noul legat a adus cu el cincizeci de legionari de la fortul pe care-l comandase înainte de asta ca să-l păzească pe drum. În timpul praznicului a curs vin din belșug, dar tot așa a curs și sânge, deoarece detașamentul sosit din Minoa era format din oameni cărcotași...

— Din Minoa! exclamă Demetrius. Va să zică noul legat este tribunul Paulus?

— Da, acesta este! răspuse legionarul. Dar e foarte sever. Bătrânul Iulian proceda mai cu blândețe. Acesta nu-ți trece nimic cu vederea. Cât despre încăierare, n-a fost nimic grav: câteva creștături de cuțit și câteva nasuri stâlcite. Unul din Minoa a rămas fără o bucată de ureche. I-am retezat-o chiar eu, adăugă el cu sfială, dar nu este prea grav rănit. Știa și el că asta s-a întâmplat fără să vreau anume să-l rănesc. Apoi făcu o scurtă pauză și adăugă: Constat că și pe tine te-a crestat cineva la ureche.

— Asta nu este o simplă întâmplare, răspuse Demetrius, și râse și el când văzu legionarul că zâmbeste, închipuindu-și c-a făcut o glumă reușită.

— Ce ai făcut? Ai încercat să evadezi? întrebă el.

— Nu... plecasem la Capernaum ca să întâlnesc pe stăpânul meu.

— Va veni și te va scoate de aici. Nu-ți face nici o grijă din pricina asta. Stăpânul tău este roman?

— Da, răspuse Demetrius, dar el nu știe că sunt aici, apoi adăugă cu glasul în șoaptă: Nu s-ar putea să-i dai de știre? Ți-aș da bucuros ceva pentru această osteneală.

Legionarul începu să radă batjocoritor.

— Asta este vorbă mare pentru un sclav. Cât ai vrea să-mi dai? Probabil doi dinari?

— Ți-aș da zece țechini.

— Dimpotrivă, nu-mi vei da nimic, deoarece eu nu am nevoie de astfel de bani, tinere.

— Banii nu i-am furat, protestă Demetrius. Mi i-a dat stăpânul meu.

— În cazul acesta n-ai decât să-i păstrezi! se răsti legionarul și se întunecă la față, apoi dispăru din fața firidei.

CAPITOLUL XVII

Evident, ar fi fost o copilărie să afirmi că ai toată încrederea în sinceritatea lui Natanail Bartolomeu și în același timp să te îndoiești de temeinicia afirmațiilor lui în legătură cu furtuna la care fusese martor.

De asemenea n-ai fi putut spune nici că bărbatul a fost o victimă a halucinațiilor sale. El nu era un astfel de om. Dar afară de asta nu era nici mincinos și nici prost.

În conformitate cu ceea ce spunea el, în timpul cât se așezase împreună cu Marcellus în grădinița lui de smochini, Iisus liniștise o furtună dezlănțuită pe Marea Galileii: a poruncit vântului să se oprească și vântul s-a supus imediat poruncii lui. Iisus a vorbit și

furtuna a încetat. Bartolomeu făcu o mișcare cu degetul ca o surcea:
Uite așa!

Întâmplarea aceasta nu era auzită de la altcineva, căci fusese el însuși în corabie. Văzuse și auzise tot ce s-a întâmplat în timpul nopții aceleia. Chiar dacă n-ai fi crezut vorbele lui, bătrânul Bartolomeu nu s-ar fi simțit jignit, deoarece el știa că-ți *spune numai adevărul*.

Terminase cu ceea ce avea de spus. Bătrânul ucenic începu să-și facă vânt mișcând ușor din mână, după ce-și desfăcu încheietoarea tunicii la gât, ferind din cale barba lungă și albă. Marcellus nu mai îndrăzni nici să întrebe, nici să mai spună nimic, ci sta și se uita întunecat la mâinile sale împreunate, simțind privirile întrebătoare ale lui Justus oprite asupra lui. Presimțea că ei așteaptă amândoi ca să spună ceva, așa că, după o lungă tăcere care începuse să pară grea, murmură:

— Mi se pare ceva neobișnuit! Nu știi ce să zic!

Întâmplarea aceasta dramatică îi fusese povestită cu toată bogăția de amănunte caracteristică oamenilor în vârstă, dar fără nici un entuziasm. Bătrânul Bartolomeu nu încercase nici să-l convingă, nici să-l convertească. Justus îl rugase să le spună cum s-a petrecut această furtună și el le spusese. Probabil pentru el aceasta fusese prima ocazie când putuse vorbi despre ea în toate amănunțele. Tot așa se întâmpla pentru prima dată să vorbească despre această furtună unui om care n-a auzit niciodată despre ea.

În dimineața aceea, puțin după plecarea lui Demetrius, mica lor caravană coborâse încet poteca ce șerpuia în jos;ocoliseră cartierul puțin populat al litoralului din mica localitate Tiberiada, unde palatele funcționarilor provinciali scoteau și mai mult în evidență sărăcia și murdăria cartierului de pe marginea lacului, apucaseră în lungul țărmului, iar de aici ocoliseră vechiul fort și puțin după aceea ajunseseră la marginea orașului Capernaum.

Lui Iona îi făgăduiseră un scurt răgaz pentru a vizita pe Toma și pe Gaspar; apucară deci pe o străduță laterală și după ce se informară de la mai mulți trecători se opriră în fața casei, unde fură bine primiți. La stăruințele lui Toma și ale maică-si, pe Iona îl lăsară la ei, cu înțelegerea ca ziuă următoare să vină și să-l ia. Toți admiseră că Gaspar a recunoscut pe Iona, deși cei mai în vârstă își ziseră că probabil și bucățița de zahăr care vreme de două ceasuri se topise în palma fierbinte a băiețașului putea să aibă și ea o parte de contribuție la atitudinea măgulitoare a lui Gaspar față de Iona.

După ce ieșiră din nou în strada mare, se îndreptară spre centrul comercial al orașului, care avusese un rol atât de important în povestirea amintirilor lui Justus. Se opriseră câteva clipe în fața casei în care sta Lidia, și Justus propusese să-i facă o scurtă vizită, dar Marcellus stăruia să renunțe, deoarece era aproape de amiază și vizita aceasta poate n-ar fi fost la locul ei.

Piața îi făcu impresia că a mai văzut-o cândva. Sinagoga - a cărei arhitectură, ca o sfidare, părea mai mult romană decât evreiască, fapt care este explicabil deoarece cheltuielile fuseseră suportate de centurionul Hortensius - își întindea treptele de marmură în formă de evantai în partea de miazănoapte a uriașului teren dreptunghiular, exact așa cum și-o închipuiseră și Marcellus; de pe treptele acestei scări vorbise Iisus miilor de oameni adunați împrejurul său. La această oră nu era aproape nimeni, afară de cerșetorii care băteau cu căștile lor în caldarâmul străzii ca să atragă atenția trecătorilor; toată lumea care avea o casă unde să se adăpostească plecase ca să mănânce de amiază.

Marcellus rămase cu impresia c-a mai trecut de nenumărate ori pe aici. În realitate era atât de preocupat cu identificarea locurilor pe unde trecea, încât uitase cu totul că aici ar fi trebuit să se întâlnească cu Demetrius. Justus îi adusese aminte, și, auzindu-l ce spune, Marcellus se uitase speriat împrejurul său. Ar fi o situație foarte neplăcută dacă pe Demetrius l-ar fi arestat pentru cine știe ce motive. Nu se simțea cătuși de puțin dispus să viziteze pe bătrânul Iulian, mai ales în situația lui de acum. Justus reuși să-l mai liniștească puțin, spunându-i că s-a înțeles cu Demetrius să se întâlnească la hanul bătrânului Șalum, unde trebuiau să poposească; el însă se întrebă ce l-a putut determina pe Demetrius ca până acum să nu se arate?

— Probabil n-a înțeles ce i-am spus, zise Justus.

— Se poate, încuviință Marcellus, dar totuși nu-mi vine să cred. Demetrius este întotdeauna atent când primește instrucțiuni de felul acestora.

Coborâră spre țărmul lacului, lăsând pe băiatul de la caravană de strajă, și văzură mulțimea de bărci trase pe prundul lacului. Justus fusese de părere c-ar fi mai bine să prânzească în apropierea apei. După ce așteptară vreo jumătate de ceas ca să apară și Demetrius, își luară merindea și se îndreptară spre miazănoapte, deși Marcellus mai nădăjduia că va întâlni pe credinciosul său servitor la han. Hanul lui Ben Șalum era o ospătărie liniștită, cu o curte încăpătoare pentru

primirea călătorilor care soseau cu propriile lor caravane. Dar aici nimeni nu văzuse un sclav grec de statură înaltă. Despachetară legăturile și ridicară cortul la umbra a doi sicomori uriași, apoi plecară ca să vadă pe bătrânul Bartolomeu, care stătea ceva mai încolo, pe o străduță laterală de la marginea orașului.

Bătrânul își terminase povestea pentru care venise ca s-o audă. La început le povestise câteva episoade care nu avuseseră nici o legătură cu furtuna, decât că se întâmplaseră în aceeași zi. În seara zilei aceleia Iisus se simțise extrem de ostenit. Atât de ostenit încât a continuat să doarmă și au fost obligați să-l trezească în momentul când au constatat că mica lor corabie se va duce la fund. Pentru a justifica osteneala aceasta neobișnuită, Bartolomeu se crezuse obligat să le spună și ce s-a întâmplat în timpul zilei.

Din când în când, în timpul acestei lungi povestiri, glasul slăbit și adânc al bătrânului, care sta cu barba albă proptită în piept, devenea un fel de murmur stins și-ți făcea impresia că Bartolomeu a plecat de lângă tine și de lângă Justus pentru a se reintegra în marea mulțime a oamenilor adunați pe țărmul deșert al lacului, o mulțime gălăgioasă, flămândă și obosită, care la urmă, impresionată de cuvintele învățăturii lui Iisus, începe să se considere drept o mare familie ai cărei membri consimt să-și împartă hrana cu ceilalți.

„— Un băiețaș cuminte și îmbrăcat în haine curate, continuă bătrânul Bartolomeu, un nepot al Lidiei, care nu avea copii și-și petrecea tot timpul în casa ei, la plecare luase un coșuleț cu merinde.”

Apoi trezindu-se pe neașteptate din reveria sa, Bartolomeu își aduse aminte de vizitatorii săi și începu să vorbească lui Marcellus despre vindecarea miraculoasă a acestei femei; Justus nu făcu nici o încercare pentru a-i atrage atenția că tânărul roman este informat despre această întâmplare. După ce termină cu Lidia și Iair, a cărui fetiță fusese vindecată în aceeași zi, bătrânul revenise din nou la minunata întâmplare din deșert, când Iisus hrăniase mulțimea cu trei pâini și doi pești.

— Probabil băiețașul se așezase la picioarele învățătorului, zise el întorcând privirea în altă parte. Probabil nu se mișcase tot timpul de lângă el, deoarece, în momentul când Iisus a declarat că va trebui să cinăm, el s-a ridicat în fața lui ca și când ar fi ieșit din pământ și a întins spre el coșulețul în care-și avea merindea.

Bartolomeu avu nevoie de vreme foarte îndelungată pentru a le povesti despre acest ospăț neobișnuit: felul în care a frânt pâinea,

împărțirea rezervelor puține pe care le aveau unor oameni cu totul străini, felul în care s-a purtat față de oamenii în vârstă și față de copiii, duioșia lui față de ei... ca imediat după aceea ritmul povestirii lui să se accelereze. Răbufneli de vânt înghețat începuseră să scuture buruienile uscate din apropierea lor și din partea de miazănoapte-răsărit se apropiau nori negri de furtună și, făcând un gest larg cu mâna, le arată cum norii negri începuseră să întunece cerul. În depărtări se auzea glasul stins al tunetului. Oamenii se ridicaseră în picioare și adunându-și neamurile laolaltă au început să alerge grăbiți. Toți se îndreptau acum spre casă.

Întunericul cobora repede; printre norii negri fluturau scăpărări de fulgere și vântul tulbura apele lacului, repezind valurile furioase spre țărmul pârjolit de dogoarea soarelui. Filip a fost de părere să se îndrepte spre satul Betsaida, care se găsea la o depărtare de două mile. Simon Petru spunea că ar fi mai bine să tragă corabia pe țărm și să se adăpostească sub pânza mare a catargului. După ce fiecare dintre ei a făcut o propunere, Iisus le-a răspuns că se vor imbarca repede și se vor întoarce din nou la Capernaum.

— Spunea că n-avem nici o pricină să ne temem de ceva, continuă Bartolomeu, dar noi cu toate acestea eram înspăimântați. Unii dintre ucenici au încercat să discute cu el. Eu însă n-am zis nimic. Oamenii bătrâni sunt mai sfioși, declară el și, întorcându-se spre Marcellus, adăugă: În caz de primejdie este mult mai bine ca oamenii bătrâni să stea liniștiți, căci ei și așa nu pot fi de nici un folos.

— Eu am fost de părere că oamenii în vârstă pot fi de mult folos în orice împrejurare, răspunse Marcellus cu amabilitate.

— Asta tinere, se poate, dar nu pe vreme de furtună! declară Bartolomeu. Un bătrân poate să-ți dea un sfat de folos când este așezat la umbra unui smochin într-o după amiază însorită... dar nu pe vreme de furtună”.

Corabia era adăpostită într-un ghiol și cu mare greutate înfruntaseră valurile furioase și reușiseră să treacă peste parapet. Sleit de puteri, Iisus se întinsese pe o bancă de la pupă, unde l-au acoperit cu o bucată de pânză udă. Punând mâna pe vâsle, ucenicii au reușit să scoată corabia în larg. Dar după aceea au fost obligați să coboare de pe catarg pânza pe care o întinseseră, deoarece furtuna începuse să se dezlănțuie cu toată furia. Nici unul dintre ei n-avusese încă ocazia să se găsească în larg, pe vreme de furtună. Corabia era purtată pe coama valurilor ca o găoace de nucă, pentru a fi apoi repezită ca în adâncuri

de prăpăstii; potopul apelor răscolite se repezea asupra lor, smulgându-le uneori vâslele din mână. Coca corabiei se umplea de apă văzând cu ochii. Renunțaseră la orice încercare și la vâsle nu mai trăgeau decât patru inși. Ceilalți scoteau apa, care totuși creștea mereu și amenința să-i acopere. Iisus continua să doarmă liniștit!

Justus interveni în povestirea lui Bartolomeu când acesta făcu o pauză și-și șterse fruntea de sudoare, ca și când și-ar fi adus aminte de efortul uriaș din noaptea aceea, când golea apa din corabie cu o găleată, și începu să-și facă vânt cu o frunză de palmier.

— Probabil te-ai gândit că Iisus ar trebui să se ridice de pe laviță și să vă dea o mână de ajutor? întrebă Justus și zâmbi înveselit.

Obrazul moșneagului tresări din pricina părerilor de rău.

— De, probabil unii dintre noi ne-am gândit că, după ce ne-a băgat în primejdia asta, n-ar strica să pună și el mâna pe o găleată și să ne ajute. Evident, adăugă el grăbit, nimeni nu era în stare să mai judece cu mintea liniștită. Furtuna începuse să ne zguduie cumplit și ne găseam între moarte și viață. Iar noi toți eram sleiți de puteri și cu membrele paralizate de un fel de osteneală care te face să respiri șuierând și să simți arsuri pe gât.

— Apoi l-ați strigat ca să se trezească! zise Justus nerăbdător.

— Da! L-am strigat, zise moșneagul și se întoarse spre Marcellus: M-am apropiat de el și l-am trezit. „Învățătorule!” am țipat eu. „Corabia se duce la fund! Ne vom îneca! Nu te interesează?” Bătrânul își propti bărbia în piept și oftă îndurerat. „Eu sunt cel care a spus învățătorului vorbele acestea”.

După o clipă de tăcere, Bartolomeu oftă adânc și continuă: Iisus s-a trezit și s-a ridicat în picioare, și-a întins brațele lungi și puternice, apoi și-a trecut degetele prin părul ud.

— Nu s-a speriat? întrebă Marcellus.

— Iisus nu se speria niciodată! ripostă Bartolomeu nemulțumit. S-a ridicat și s-a îndreptat spre partea dinainte a corăbiei bălăcind prin apă, cu brațele ridicate în aer ca să-și păstreze echilibrul, până a ajuns la catargul principal. Urcându-se pe scara grosolană de lemn, a rămas o clipă ținându-se cu un braț de catarg. Apoi a ridicat amândouă brațele în sus și s-a uitat la valurile ce se încălecau unul peste altul și a început să vorbească. Dar glasul lui nu era răstit. Noi ne uitam la el înspăimântați. Vorbea nu cu glas răstit sau poruncitor, ci domol, întocmai cum ai vorbi cu un animal speriat: „Liniște! Liniște! repeta el. Domolește-te!”

Felul în care vorbea Bartolomeu reușise să facă pe Marcellus să aștepte cu respirația întretăiată și să-și simtă bătaile șperiate ale inimii. Se plecă spre el și cercetă curios obrazul moșneagului.

— Ce s-a întâmplat apoi? întrebă el.

— Furtuna s-a terminat! răspunse Bartolomeu.

— Dar nu *imediat*!

Bartolomeu ridică brațul slăbit și cu mâna uscată făcu un gest de oprire.

— *Uite așa!* declară el.

— Și pe cer au răsărit stelele! adăugă Justus.

— De asta nu-mi aduc aminte, murmură Bartolomeu.

— Filip spunea c-au răsărit stelele, stăruie Justus cu glasul liniștit.

— Se poate, încuviință Bartolomeu și dădu din cap. Dar eu nu-mi aduc aminte.

— Unii spuneau că și corabia s-a zvântat imediat, adăugă Justus și clipi din ochi, ca și când ar fi știut dinainte că bătrânul îl va contrazice.

— Asta este o afirmație greșită. Unii dintre noi au continuat să scoată apa cu gălețile tot drumul până la Capernaum. Indiferent de cel care a făcut această afirmație, dacă a fost cu noi a ajutat și el la găleți.

— Cum v-ați simțit după această întâmplare neobișnuită? întrebă Marcellus.

— Nu prea aveam ce zice, deoarece toți ne simțeam ca năuciți. Împrejurul nostru fusese un muget uriaș și acum totul se liniștise. Apa care se legăna încă înspumată era adormită ca apa unei dulbine. Eu însă simțeam o adâncă împăcare în toată ființa. Probabil cuvintele adresate furtunii de Iisus ne liniștiseră și pe noi și ne întăriseră în inima noastră...

— *El* ce a făcut după aceea? întrebă Marcellus.

— S-a întors și s-a așezat pe banca de la capătul din urmă al corăbiei, răspunse Bartolomeu, și și-a strâns levita împrejurul trupului, căci era ud până la piele. Peste câteva clipe a ridicat ochii și s-a uitat la noi, apoi a zâmbit abătut și ne-a întregat ca pe niște copii: „De ce v-ați speriat în felul acesta?” Dar nimeni n-a îndrăznit să-i răspundă. Probabil nici n-aștepta ca noi să-i răspundem ceva. Imediat după aceea s-a întins din nou și punându-și o mână sub cap în loc de pernă a adormit.

— Ești sigur c-a adormit? întrebă Justus.

— Nu... dar sta foarte liniștit și cu ochii închiși. Probabil se gândea la ceva. Noi ne-am adunat în partea de la mijlocul corăbiei și ne-am uitat unul la altul. Toți credeau c-a adormit din nou și nu îndrăzneau să vorbească. Îmi aduc aminte de Filip c-a întreat în șoaptă: „Ce fel de om este acesta de până și vânturile și valurile ascultă de vorba lui?”

Povestea se terminase. Marcellus, pentru care fusese anume repetată, știa că acum așteaptă să afle ce va spune, fie că va crede, fie că nu va crede în temeinicia ei. Sta pe scaun cu trupul plecat adânc înainte, uitându-se în palmele mâinilor împreunate. Nu se poate ca bătrânul Bartolomeu să-i fi înșirat minciuni. În același timp Bartolomeu părea un om pe deplin chibzuit. Dar, pe toți zeii, ar fi imposibil să crezi că o astfel de întâmplare este posibilă. Un bărbat să vorbească cu furtuna! Să vorbească valurilor dezlănțuite cum ar fi vorbit cu un cal năvălaş! Și furtuna să asculte de vorbele lui! Nu se poate... Așa ceva este imposibil! Simți ochii binevoitori ai lui Justus că se opresc asupra lui întrebători. Puțin după aceea își îndreptă trupul și clătină din cap.

— Mi se pare ceva neobișnuit! murmură el cu glasul stins. Cu totul neobișnuit!

După-amiaza era pe terminate când căpitanul cu părul cărunt al gărzii coborî la subsol ca să elibereze pe legionarul care retezase o bucată din urechea colegului său de la Minoa. Demetrius se apropie de strungăreața tăiată în ușa celulei, imediat ce auzi că se trag zăvoarele, în nădejdea că va auzi conversația ce se va desfășura între ei privitoare la eliberare, dar n-auzi nimic. Nici unul dintre ei nu scoase nici o vorbă. Ușa grea a celulei se deschise larg și legionarul ieși pe coridor. Comandantul gărzii plecă împreună cu el în largul coridorului întunecat. Târșăitul surd al sandalelor se stinse.

Puțin după aceea, în toată închisoarea se auzi un freamăt stins, ușile începură să se deschidă, lanțurile zdrăngăneau, se auzeau glasuri răgușite; țăcănitul străchinilor și al oalelor, plăcutul clipocit al apei. Sosise vremea când deținuților trebuie să li se dea mâncare și freamătul ce se auzea era ca și pocnetul de copite, plescăitul urechilor de la capetele ce se scutură, nechezatul și mugetul molcom al animalelor flămânde. Gura și gâtul lui Demetrius erau uscate, iar limba i se făcuse ca o curea. Capul începuse să-l vâjâie. Nu-și aducea aminte să fi fost până acum atât de însetat. Nici chiar în ticăloasa

închisoare de pe fundul galerei care odinioară îl dusesese înlănțuit de butuc din Corint până la Roma nu suferise atât de cumplit din pricina lipsei de apă.

Veneau atât de încet cu mâncarea, încât i se părea că niciodată nu vor mai ajunge până la capătul de dincoace al coridorului. Singura lui nădejde era că apa nu se va termina înainte de a ajunge la celula lui. Nu dorea nimic altceva decât apă! Hrana nici nu l-ar mai interesa dacă ar veni să-i dea o gură de apă... acum, imediat.

Într-un târziu ajunseră și în fața ușii lui, traseră zăvorul și o deschiseră larg. În prag apărură doi sclavi sirieni, murdari și cu urechile despicate. Cel care era mai mic de statură, dar bine legat și voinic, băgă o ulcică în găleata cu ciorbă, care era aproape goală, și-i făcu semn spre strachina de pe poliță. Demetrius, care nu era în stare să se mai gândească la altceva decât la setea care-l chinuia, aștepta în mână cu ulcica pentru a-i da apă. Întinse mâna după strachină și sirianul murdar îi turnă într-însa un cauc de varză prost mirositoare. Apoi scotoci într-o desagă murdară și, scoțând o bucată de pâine mică și neagră, o puse pe laviță. Pâinea se auzi răbufnind în scândura laviței, ca și când ar fi fost un bolovan.

Se feri din cale și ieși pe coridor ca să facă loc celui mai înalt, care purta pe umăr un urcior uriaș cu apă. Aproape înnebunit de sete, Demetrius ridică oala spre el. Sirianul rânji ca și când s-ar fi simțit mulțumit că-și va bate joc de un sclav grec, înclină puțin urciorul și de la înălțimea aceasta dădu drumul unei șuvițe de apă, care, deși nimeri în oala lui Demetrius, în violența căderii îl stropi pe haine și în oală nu rămase mai mult de o lingură. Imediat după aceea sirianul se îndreptă spre ușă ca să plece.

— Dă-mi apă! zise Demetrius cu glasul sugrumat.

Sirianul rânji, aplecă din nou urciorul și restul apei i-l vărsă pe picioare. Apoi se retrase râzând în bătaie de joc, mergând de-a-ndăratelea, ca să ajungă la ieșire.

Deși oala pe care Demetrius o ținea în mână era de pământ, ea totuși părea destul de grea, și în mâna unui om chinuit de sete, cum era el acum, putea deveni o armă primejdioasă. Demetrius ridică mâna și-l pocni cu ea în creștetul capului; lovitura fu atât de violentă, încât cu siguranță i-ar fi crăpat țeasta dacă aceasta n-ar fi fost acoperită cu un așternut de păr des și bătucit.

Sirianul scăpă de pe umăr urciorul, care căzu și se făcu țandări, apoi trase din brăul murdar un pumnal ruginit și făcu un pas înainte.

Demetrius nici nu s-ar fi gândit să întrebuițeze drept armă o strachină de ciorbă fierbinte, dar n-avea nimic la îndemână, așa că puse mâna pe ea și o repezi în obrazul sirianului, apoi îl mai pocni o dată în creștet și, ridicând de jos un ciob greu din urciorul spart, îl lovi peste mâna în care ținea pumnalul.

Văzând că-a rămas dezarmat, sirianul se retrase încet spre coridor, unde tovarășul său cel lat în umeri, neavând loc să intre în celulă, așteptase ca să vadă cum se va termina încăierarea. Demetrius profită de această intermitență pentru a ridica pumnalul. După ce se deschise drumul, cel de pe coridor era gata să se repeadă, dar când constată că și deținutul este înarmat se retrase repede și încercă să închidă ușa.

Cât ai clipi, Demetrius își dădu seama că asta ar însemna să fie prins ca într-o capcană și eventual ucis de o suliță pe care ar putea-o arunca asupra lui prin strungăreața de la ușă. Se propti într-înșa cu toată puterea și reuși să iasă pe coridor. Impresionați de lupta încinsă în apropiere, ceilalți deținuți începură să vocifereze și să chiuie, așa că larma făcută de ei determină pe comandantul gărzii să coboare scara de piatră, însoțit de trei soldați. Se opriră la depărtare de câțiva pași. *Unul dintre cei care veniseră fu de părere să se repeadă între ei și să-i despartă*, dar căpitanul întinse brațul și-l opri. Nu se întâmpla să vezi în fiecare zi o luptă cu pumnalul în mână, și de fiecare dată când doi furioși se reped unul la altul în felul acesta lupta merită să fie văzută.

În spatele strâmt al coridorului, cei doi adversari începuseră să se învârtescă roată, cântărindu-se unul pe altul. Sirianul, care era cel puțin cu o palmă mai mic decât Demetrius, dar mult mai greu decât el, se lăsase pe vine ca să sară. Gardianul cel mai tânăr își scoase punga și o goli în palmă:

— Fac prinsoare pe doi țechini și nouă dinari că porcul acesta de sirian va învinge; camarazii lui clătinară din cap. Grecul li se părea mult inferior. Pumnalul era arma favorită a sirienilor, mai ales când avea tăișul întors ca o seceră. Preferința lor era să se strecoare în spatele dușmanului și să i-l înfigă sub coaste, ceva mai spre dreapta de la umărul stâng. Pentru așa ceva era nevoie de un cuțit lung. Demetrius cunoștea destul de bine lupta cu pumnalul, dar nu întrebuițase niciodată un cuțit anume menit să înjunghii oamenii pe la spate.

Arma pe care o avea în mână părea că este prea lungă pentru spațiul redus în care se găseau și nu se simțea nici la îndemână. Sirianul cel înalt rămăsese undeva în întunericul coridorului, departe

în urma tovarășului său. Văzând curiozitatea cu care gardienii urmăresc lupta, cel care ataca își zise că va trebui să termine repede. Acum erau foarte aproape și pumnalele lor scăpărau scânteii de fiecare dată când se încrucișau. Demetrius se retrăgea mereu și sta în defensivă. Gardienii se feriră din cale, ca să aibă mai mult loc. Imediat după aceea ritmul luptei se accelerează, deoarece sirianul văzu că pe mâneca levitei lui Demetrius apare o dâră de sânge ceva mai sus de cot. Nu trecu mult și pe dosul mâinii sirianului se văzu o creștătură adâncă; își scutură repede brațul ca să elimine sângele, dar mișcarea lui nu fu destul de promptă. O lovitură se opri pe osul clavicular în imediata apropiere a carotidei. Făcu un pas înapoi. Demetrius îl urmări de aproape, încercând să profite de acest avantaj și îi mai răni o dată în aceeași mână.

— Păzea, grecule! strigă comandantul. Sirianul cel înalt, care stătuse în fundul coridorului, se plecă subit și ridică un ciob al urciorului spart, pe care se pregătea acum să-l arunce în capul lui Demetrius. Acesta se lăsă numaidecât pe vine și ciobul îi trecu sfârâind pe lângă ureche.

— Ajunge! strigă comandantul din nou și, apucând pe Demetrius de umăr, îl dădu la o parte; cei trei gardieni ridicară lăncile gata să le arunce.

— Ieșiți afară, ticăloșilor! porunci comandantul.

Sirienii nu îndrăzniră să se împotrivescă, iar cel mic de statură aruncă pumnalul însângerat când apucă în lungul coridorului, escortat de gardieni. După ce ajunseră în coridorul de la parter, căpitanul ieși cu ei în curte. Aici aduseră apă și după ce spălără rănile combatanților le legară provizoriu. Demetrius puse mâna pe un urcior de apă și sorbi adânc. Tăietura ce o avea pe braț era adâncă și dureroasă și-l ustura și jultura de pe tâmpla unde fusese scrijelit de ciobul urciorului aruncat de sirianul cel înalt, dar acum, după ce-și astâmpărase setea, nimic nu-l mai putea interesa.

Căpitanul dădu ordin să-l urmeze și intrară din nou în pretoriu, iar de aici urcară o scară de marmură și ajunseră la etajul de sus. Santinela informă gardianul din fața unei uși impunătoare că Namius, căpitanul gărzii, ar vrea să vorbească cu legatul. Acesta dispăru, ca să se întoarcă numaidecât și să le facă semn. Grupul intră în sala impunătoare a pretoriului, luminată de opaite uriașe ce atârnav din tavan, spânzurate de lanțuri meșteșugit lucrute.

Rănilor lui Demetrius zvâcneau, dar totuși nu era atât de grav rănit, încât să nu-i vină să zâmbească în momentul când văzu scena ce se desfășura în fața ochilor săi. Paulus, așezat în fața lui Sextus la masa uriașă și plină de sculpturi de pe estradă, ținea în mână ulcica de piele în care scutura zarurile. Prin urmare Paulus, care fusese transferat în slujba de legat al fortului din Capernaum, își adusese și tovarășul de joc. Gardienii și deținuții se apropiară, conduși de două santinele în uniforme strălucitoare. Paulus ridică privirea plictisită spre ei, apoi își concentră atenția asupra jocului. Scutură zarurile și le dădu drumul pe tăblia poleită a mesei, apoi ridică din umeri. Sextus zâmbi, luă ulcica în mână, scutură zarurile și le dădu drumul, ca după aceea să se uite la ele încruntat. Paulus începu să râdă și se propti în spătarul scaunului. Centurionul Sextus se întoarse spre cei care intraseră în sală.

— Ce s-a întâmplat, Namius? întrebă legatul și începu să caște.

— Sirienii au atacat pe deținutul acesta grec, stăpâne.

— Pentru ce l-au atacat? întrebă Paulus nemulțumit.

Căpitanul Namius nu știa exact ce s-a întâmplat, dar sirienii coborâseră la subsol pentru a împărți deținuților hrana și s-au încăierat cu grecul acesta, pe care l-au adus astăzi.

— Vino mai aproape, greceule, zise Paulus, și după ce se uită la el făcu ochii mici, ca și când ar fi încercat să-și aducă aminte de ceva. Demetrius făcu un pas înainte și se încruntă ca să-și poată stăpâni zâmbetul. Sextus se aplecă peste masă și murmură ceva. Ochii lui Paulus se luminară. Dădu apoi din cap și zâmbi nepăsător.

— Căpitane, scoate deocamdată pe acești sirieni din sală, porunci el. Vreau să vorbesc cu grecul acesta. Apoi așteptă până când gardienii ieșiră cu ei. Ești rănit grav, Demetrius? întrebă legatul cu bunăvoință.

— Nu, stăpâne, răspunse Demetrius. Dar în aceeași clipă i se păru că pereții sălii au început să se învârtescă împrejurul lui și în fața ochilor îi coborî o pânză de întuneric, așa că imaginea lui Paulus se destramă ca într-o ceață. Îl auzi că dă un ordin, apoi simți că cineva a așezat un scaun lângă el și-i ajută să se așeze. O santinelă îi puse o cupă de vin în mână. Imediat după aceea slăbiciunea îi trecu și reuși să îngâne: Îți mulțumesc, stăpâne! dar glasul lui păru stins.

— Ia spune, Demetrius, cum se face că tu ești aici în închisoarea fortului? întrebă Paulus. Dar va fi mai bine să lăsăm amănuntul acesta pentru mai târziu... Unde este stăpânul tău?

Demetrius îi spuse.

— Aici la Capernaum! exclamă Paulus. Și ce l-a adus pe admirabilul tribun Marcellus în tristul și evlaviosul nostru oraș?

— Stăpânului meu îi plac țesăturile făcute în Galileea. A cutreierat toată regiunea pentru a găsi astfel de obiecte.

Paulus încruntă din sprâncene și se uită la Demetrius cu atenție.

— S-a vindecat... înțeleg de cap?

— Da, stăpâne... s-a vindecat definitiv, răspuse Demetrius.

— Am auzit spunându-se...

Paulus nu termină fraza, crezând că Demetrius o va completa. Acesta nefiind obișnuit să stea pe scaun în fața superiorilor săi se ridică cu greutate în picioare.

— Vreme de câteva luni, tribunul a fost bolnav. Se simțea adânc deprimat. A plecat însă la Atena și acolo s-a vindecat.

— Spune, Demetrius, care este motivul că s-a simțit atât de deprimat? întrebă Paulus. Apoi, văzând că nu-i răspunde imediat, adăugă: Eu cunosc motivul?

— Da, stăpâne, răspuse Demetrius.

— Ceva s-a întâmplat cu el în momentul când la banchetul procuratorului a îmbrăcat cămașa aceea!

— Da, stăpâne, i s-a întâmplat ceva.

— Îmi aduc aminte. Efectul asupra lui a fost cu totul neobișnuit. Trupul i se cutremură, ca și când ar fi vrut să scape de această amintire. Și acum să revenim la tine... Pentru ce te-au adus aici?

Demetrius îi explică din câteva cuvinte și când Paulus îl întrebă cum de au ajuns la încăierare îi spuse că a cerut sirianului apă și acesta n-a vrut să-i dea.

— Chemați pe căpitanul Namius! porunci Paulus.

O santinelă ieși din sală și se întoarse aproape imediat cu gardienii și cei doi sclavi sirieni. Namius îi raportă felul în care s-a desfășurat încăierarea pe coridorul închisorii.

— I-am oprit imediat ce am văzut că unul dintre sirieni pune mâna pe un ciob al urciului de apă și-l aruncă asupra grecului.

— Scoate-l în curte și poruncește să-i tragă treizeci și nouă de bice, zise Paulus. Pe porcul celălalt bagă-l în arest și dă-i mâncare pe sponci ca să nu se îngrașe.

— Dar cu grecul ce să fac, stăpâne? întrebă Namius.

— Du-l să se culce și cheamă felcerul să-i îngrijească rănille.

Namius dădu un ordin și gardienii plecară cu ceilalți doi.

— Acum pot să plec, stăpâne? întrebă Demetrius.

— Da... împreună cu căpitanul. Sau... mai zăbovește. Tu, Namius, poți pleca. Te voi chema mai târziu. Paulus se uită după el până când ajunsese la ușă, apoi se uită în largul sălii și adăugă cu glasul domolit: Puteți să plecați toți. Tot așa și tu, Sextus, adăugă el, întorcând capul peste umăr. Vreau să vorbesc cu Demetrius între patru ochi.

În drumul de întoarcere la han nu schimbară aproape nici o vorbă. Justus se gândea la ceva și părea uşurat, ca și când convorbirea avută în timpul după-amiezii cu Bartolomeu ar fi contribuit la înviorearea lui, așa că mergea cu pași întinși.

Cât despre Marcellus, el se simțea impresionat și tulburat de povestea pe care i-o spusese bătrânul ucenic al lui Iisus. Până acum nu-și putuse face o idee limpede în legătură cu acest Iisus, despre care bătrânul Bartolomeu îi spusese: „Pe omul acesta l-am auzit vorbind cu furtuna și cu valurile... care l-au ascultat”, deși el ar fi fost dispus să elimine această afirmație ca pe ceva imposibil. Dar dovezile despre puterea neobișnuită a lui Iisus se îngrămădeau una după alta și i se confirmau din toate părțile.

Pașii i se domoleau, pe măsură ce gândurile îl răscoleau tot mai adânc, așa că Justus, care-și da seama de starea lui de acum, se întoarse spre el, zâmbi îngăduitor și apucă înaintea lui.

Partea cea mai grea în toată afacerea asta era că, de vreme ce ai admis că în afirmațiile ce i se făceau ar putea să fie și un sâmbure de adevăr, ai fi fost lipsit de judecată să fixezi o limită până la care vei admite să mergi cu încrederea. Ar fi fost copilărie să afirmi: „Da, cred că Iisus a săvârșit *această* faptă extraordinară, dar nu cred c-a săvârșit-o pe *cealaltă!*”

Unele dintre faptele lui puteau fi explicate cu ajutorul judecății sănătoase, cum ar fi, de pildă, povestea naivă pe care i-o debitase Harif în legătură cu nunta din ziua aceea. Nu era greu să ți-o explici. În același timp trebuia să ții seama și de efectul prezenței lui Iisus asupra nuntașilor, care-l iubeau, îl admirau și aveau încredere în el. Nu oricine ar fi fost în stare ca să dea apei aceleia gust de vin. Dacă prefacerea apei în vin ar fi fost singura dovadă despre puterea neobișnuită a lui Iisus, amănuntul acesta n-ar mai fi reprezentat o problemă. Dar mai era și constatarea neobișnuită a lui Miriam, care și-a dat seama că poate cânta; această constatare o făcuse în aceeași zi cu întâmplarea din casa lui Harif. În cazul când acceptai temeinicia întâmplării cu Miriam, ori de asta nu te puteai îndoii, căci dovada era

evidentă, atunci tot așa puteai crede și minunea întâmplată în casa lui Harif. Afară de asta, nu trebuia uitat nici felul în care fusese hrănită mulțimea aceea compusă din cinci mii de oameni. Puteai să-ți explici cu ușurință și pe aceasta datorită apelului adresat de Iisus acestor oameni când le spusese că toți oamenii sunt frați și fac parte dintr-o singură familie. Aici nu era nevoie să faci nici o concesie, decât cel mult să admiți formidabila personalitate a lui Iisus, ceea ce nu era cătuși de puțin greu de vreme ce tu însuși crezi în această personalitate. Tot așa Demostene reușise să obțină minuni de vitejie datorită discursurilor sale. În astfel de împrejurări însuflarea curajului și a sentimentului de cinste nu putea fi considerată drept o minune.

Mai era și micul Iona. Toți locuitorii din Sepforis știau despre el că s-a născut infirm. Erăi liber să-ți închipui că Iisus a masat piciorul băiețușului până când i-a îndreptat dislocația, și, dacă acestea ar fi toate faptele extraordinare ale lui Iisus, explicația pe care le-o găsești ar fi destul de mulțumitoare. Toți locuitorii din Sepforis însă credeau că el a săvârșit o minune, căci încrederea oamenilor simpli în întâmplări supranaturale nu cunoaște nici o margine. Or, adevărul este că ei preferă să creadă ceea ce este imposibil de crezut.

În același timp mai era și Lidia, care se vindecase de o boală ce o chinase ani de-a rândul numai datorită c-a pus mâna pe hainele lui Iisus. Totuși, întemeiat pe propriile sale experiențe, n-ar fi putut afirma că este imposibil. Se grăbise să declare lui Justus că este dispus să creadă fiecare cuvânt ce i-l spusese în legătură cu această întâmplare și-și închipuise că-a sosit momentul să afle și ceea ce s-a întâmplat în ziua cu furtuna. Dacă admiteai că puterea supranaturală a lui Iisus poate vindeca bolile sufletești și cele trupești ale oamenilor datorită numai contactului cu cei suferinzi, nu s-ar putea oare să admiți că prin analogie a reușit să liniștească și furtuna? Din moment ce-i atribui puteri supranaturale, cum vei putea îndrăzni să faci o listă a faptelor pe care le va putea și a celor pe care nu le va putea săvârși? Totuși întâmplarea aceasta cu furtuna părea exagerată! Aici nu era vorba despre o adunare de oameni care să cedeze stăruințelor lui. Era vorba despre o furtună; or, aceasta este neînsuflețită și neînțelegătoare! Dacă și în cazul acesta vei admite că Iisus a avut o astfel de putere, atunci vei fi obligat să admiți și că Iisus a fost de origine divină.

— Mi-am îngăduit să rog pe Șalum să ne frigă un pește, îi spuse Justus în momentul când Marcellus tocmai se îndrepta spre cort. Vom

cina la han. În felul acesta nu vom fi obligați să mâncăm bucatele pe care le-aș putea pregăti eu.

— Foarte bine, răspunse Marcellus îngândurat. Despre Demetrius ai aflat ceva?

— N-am aflat... deși am întrebat de el și la han.

— Eu aproape am uitat de el, declară Marcellus. În după-amiaza acestei zile am fost preocupat de alte gânduri.

— Dacă Demetrius a fost arestat, cred că ne va da de știre, încercă Justus să-l liniștească. Vei afla foarte curând pe unde umblă. Nu mă îndoiesc că în schimbul unei despăgubiri îl vor elibera, indiferent de ceea ce a făcut. Sclavii care valorează ceva nu sunt ținuți prea mult în închisoare. Vrei să mergem și să mâncăm, stăpâne?

Sala hanului n-avea mese decât cel mult pentru zece-doisprezece oameni, dar era rânduită cu pricepere și gust. Din cauză că lumina hanurilor din micile orașe era primitivă, călătorii mâncau devreme. Cei trei farisei bogați al căror cort fusese ridicat în timpul după-amiezii în crângul de sicomori erau așezați la o masă din mijlocul sălii. Doi centurioni din garnizoana fortului se așezaseră în apropierea unei ferestre din partea de răsărit și, în așteptarea mâncării, începuseră să bea vin. Șalum, hangiul cărunt și scurt în picioare, îi conduse spre o masă din colțul sălii și se ploconi adânc după ce Justus îi spusese cine este cu el.

— Este și el creștin? întrebă Marcellus după ce hangiul se depărtă.

Justus clipi de câteva ori și se uită la el mirat.

— Da, răspunse el cu glasul stins, ca și când ar fi vrut să-i spună să fie cu băgare de seamă, și se uită împrejurul său.

— Mi se pare n-ai bănuț că eu cunosc cuvântul acesta, nu-i așa? murmură Marcellus.

Justus nu-i răspunse, ci-și împreună mâinile pe piept și se uită în grădina de afară.

— Calificativul acesta l-a aflat Demetrius la Joppa, îi explică Marcellus.

— Trebuie să fim circumspecți, îl preveni Justus. Fariseii de obicei au inimă mică și urechi foarte mari.

— Aceasta este un fel de zicătoare? întrebă Marcellus râzând.

— Da, răspunse Justus, dar nu una pe care ai putea-o repeta în gura mare, și frânse una dintre pâinile mici așezate pe masă. Apoi

adăugă cu glasul ceva mai ridicat: Şalum pregăteşte pâine foarte bună. Ia şi dumneata!

— Treci adeseori pe aici?

— De un an şi jumătate încoace, astăzi am intrat pentru prima dată în hanul acesta, răspunse Justus. Ultima dată când am fost aici, sala hanului era plină. Toţi ucenicii erau de faţă, dar mai venise şi altă lume, iar în faţa intrării erau sute de inşi. Şalum a dat o cină pentru Iisus. Dar a hrănit şi pe cei de afară.

— Care va să zică pe vremea aceea nu trebuia să vă ascundeţi?

— Nu, pe vremea aceea nu era nevoie. Preoţii începuseră să uneltească împotriva trecerii de care se bucura Iisus în faţa poporului, dar încă nu se dăduseră pe faţă împotriva lui.

— Mi se pare straniu, zise Marcellus, că atâta vreme cât Iisus a fost în viaţă şi reprezenta o ameninţare pentru interesele preoţilor nimeni nu încerca să păstreze faptele lui în secret. Iar astăzi, când este plecat şi mort, nu poţi vorbi despre el decât în şoaptă.

Justus îl privi în luminile ochilor şi zîmbi. Păru că vrea să răspundă ceva, dar se opri, căci un slujitor mai în vârstă apărură cu mâncarea: un peşte fript pe un fund de lemn, o strachină de găluşti cu smântână, un castron de smochine fierte în zeama lor şi un urcioc de vin. Mâncarea era bună şi ei flămânzi.

— În seara aceea ai fost în apropierea lui Iisus? Întrebă Marcellus după ce gustă bucatele.

— Nu, eu eram aşezat lângă Matei, în partea dinspre uşă.

— Iisus unde era aşezat? Întrebă Marcellus.

— Pe scaunul pe care eşti aşezat dumneata.

Marcellus tresări.

— Pe scaunul acesta n-ar trebui să se mai aşeze nimeni!

Privirile lui Justus se îmbлъnziră şi, văzând sentimentul de respect al lui Marcellus, îi zâmbi în semn de aprobare.

— Prietene, vorbeşti cum ar vorbi un creştin, murmură el, apoi după câteva clipe de tăcere adăugă: Ţi-a făcut plăcere ceea ce Ţi-a povestit bătrânul Bartolomeu?

— Ceea ce mi-a spus Bartolomeu nu era merit să-mi facă plăcere, răspunse el. Trebuie să recunosc că mă simt tulburat. Bartolomeu este un moşneag cumsecade şi sunt convins că el crede fiecare cuvânt din ceea ce mi-a spus.

— Bine, dar dumneata nu crezi? strigă Justus.

— Bartolomeu a făcut o declarație care este merită să arunce oarecare lumină asupra acestei întâmplări. Îți aduci aminte că spunea că s-a simțit împăcat și liniștit când Iisus a început să vorbească cu furtuna? Probabil în momentul acela s-a liniștit furtuna din sufletele oamenilor. Iisus s-a adresat spaimei ce pusese stăpânire pe ei și, auzind cuvintele lui, oamenii s-au simțit liniștiți.

— Pe dumneata te mulțumește această explicație? întrebă Justus și se uită cu atenție la el.

— Nu mă mulțumește deloc! admise Marcellus. Dar ascultă, Justus, nu se poate să ceri lui Iisus să liniștească furtuna!

— Și de ce nu? ripostă Justus cu glasul blând.

— De ce nu! Bine, dar nu-ți dai seama că în cazul acesta ar fi trebuit să fie mai mult decât om ca să facă așa ceva? Nu înțelegi că săvârșind o astfel de faptă ar fi devenit un fel de zeu?

— De... și să zicem că a devenit...

— În cazul acesta rămân foarte multe amănunte care-și așteaptă explicația. Dacă accepți că Iisus este divin, un fel de zeu, crezi că el ar fi admis să fie arestat și în timpul nopții să fie târât de la un pretoriu la altul, să fie bătut și batjocorit? Dacă ar fi fost zeu, ar fi admis să fie osândit la moarte și pironit pe cruce? Un zeu, ia gândește-te, care a fost răstignit, iar astăzi este mort și îngropat!

Vreme de câteva clipe Justus nu zise nimic, ci se uită cu atenție în ochii lui Marcellus. Apoi își plecă trupul spre el, îl apucă de mâneca tunicii și-l trase mai aproape, ca să-i spună ceva la ureche.

— Nu, Justus, așa ceva nu se poate! protestă Marcellus. Eu nu sunt tâmpit. Așa ceva nu cred și nici dumneata nu poți crede!

— Nu înțelegi că *eu l-am văzut!* repetă Justus, fără să se tulbure. Marcellus înghiți de câteva ori în sec și clătină din cap.

— De ce ții să faci astfel de afirmații de față cu mine? întrebă el răstit. Din întâmplare eu știu că această afirmație nu este adevărată. Poate vei reuși să determini pe alții să te creadă, dar nu pe mine! Ascultă, Justus, n-am avut câtuși de puțin intenția să vorbesc despre această întâmplare dureroasă, dar trebuie să știi că eu *l-am văzut murind!* Am văzut pe unul dintre legionari înfigându-i sulița adânc în inimă! L-am văzut când i-au coborât trupul de pe cruce și era mort, ca orice om care a murit.

— Amănuntul acesta îl știe toată lumea, ripostă Justus cu glasul liniștit. A fost osândit la moarte și așezat în mormânt. Iar în dimineața zilei a treia a înviat și a fost văzut plimbându-se printr-o grădină.

— Justus, trebuie să fii nebun! Astfel de lucruri nu se întâmplă niciodată.

— Fii prudent! îl admonestă Justus. Ceea ce vorbim noi acum nu trebuie să audă nimeni.

Feri strachina din cale și, încrucișându-și brațele, Marcellus se propti cu coatele pe masă și se uită la el. Măinile începuseră să-i tremure.

— Dacă-ți închipui că Iisus este în viață, murmură el, atunci unde poate să fie acum?

Justus clătină din cap, ridică mâinile amândouă și, făcând un gest de deznădejde, oftă.

— Eu nu știu unde este, răspuse el îngândurat, dar știu că trăiește. După o clipă de tăcere adăugă: Eu aștept în orice moment să-l văd, continuă el și păru că obrazul i se luminează. De fiecare dată când se deschide o ușă, la fiecare răscruce de drumuri, la fiecare colț de stradă și pe orice culme de munte ce se arată în calea mea.

Marcellus se uită la el cu ochii mari și dădu din cap.

— Am băgat de seamă că aștepti mereu să întâlnești pe cineva, zise el. Dacă vei continua să judeci în felul acesta, să știi că-ți vei pierde mintea. Nici unul dintre ei nu mai zise nimic. Marcellus întoarse privirea spre ușă: Vrei să spui că nu te-ar mira deloc dacă Iisus ar apărea acum aici în sala hanului și ar cere lui Șalum să-i dea de mâncare?

Buzele lui Justus se înfiorară de un zâmbet ușor când văzu obrazul lui Marcellus ridicat spre el, exact ca obrazul inocent al unui copil care nu este în stare să înțeleagă.

— Nu! răspuse el cu convingere. Nu m-ar mira câtuși de puțin. Recunosc că prima dată când l-am văzut m-am simțit cutremurat de spaimă. Cum spui și dumneata, astfel de lucruri nu se întâmplă niciodată. Par imposibile. Dacă s-ar fi întâmplat să fii singur, m-aș fi îndoit și eu de capacitatea mea de percepție și poate mi-aș fi închipuit că mi-am pierdut mintea.

— Unde s-a întâmplat asta? întrebă Marcellus pe un ton atât de grav, ca și când ar fi așteptat să-i răspundă ceva ca să poată crede.

— În atelierul lui Ben Iosif; ne adunasem câțiva inși la vreo zece zile după ce Iisus a fost osândit la moarte. Mâncaserăm ceva frugal împreună. Soarele apusese, dar noi nu aprinsesem încă lumina. Toți vorbisserăm destul de mult despre el și unii afirmău că ar fi apărut din nou și că l-ar fi văzut. Mie nu-mi venea să cred, deși n-am zis nimic.

Auzisem o mulțime de vești care se contraziceau una pe alta. În dimineața zilei a treia câteva femei s-au dus să viziteze mormântul, dar l-au găsit gol; una dintre ele care venise înaintea celorlalte spunea c-a văzut pe Iisus plimbându-se prin grădină și că ar fi vorbit cu ea.

— Fără îndoială femeia a avut halucinații, declară Marcellus.

— Tot așa mi-am zis și eu la început, admise Justus. Pe urmă a sosit vestea că doi bărbați l-au întâlnit pe drum și l-au poftit să mănânce împreună la han.

— Au fost oameni de încredere?

— Eu nu i-am cunoscut. Unul dintre ei era Cleopa și văr cu Alfeu. Numele celuilalt nu l-am auzit niciodată.

— Nu cred că o astfel de mărturie ar prețui ceva.

— Gândul acesta mi-a trecut prin minte, zise Justus. Câțiva dintre ucenici spuneau că l-au văzut în aceeași noapte apărând în mijlocul odăii în care erau adunați. Dar ei se simțeau grozav de chinuți și mi-am zis că probabil aceasta a fost o simplă închipuire, mai ales când auzi atâtea întâmplări ciudate...

— Este firesc! încuviință Marcellus. Când astfel de povești încep să circule, halucinațiile încep să apară. În sfârșit... zi înainte! Erați adunați în casa lui Ben Iosif...

— Ioan tocmai spunea cum arăta și ce i-a spus...

— Vorbești despre tânărul acela visător pe care l-am văzut și eu?

— Da... despre acela, încuviință Justus fără să se simtă tulburat de întrebarea lui. După ce a terminat ce avea de spus, Toma s-a ridicat în picioare și și-a exprimat părerea, care în realitate era și părerea mea: „Nu cred nici un cuvânt din tot ce ne-ai spus! protestă el. Și nici nu voi crede până în ziua când îl voi vedea cu ochii mei și voi pipăi cu mâinile mele rănile de pe trupul lui”.

— Asta înseamnă că nu i-a lipsit îndrăzneala, declară Marcellus. Ioan s-a simțit jignit de vorbele lui?

— Eu nu știu dacă s-a simțit sau nu, răspunse Justus îngândurat. Dar n-a avut nici vreme să ne spună că este jignit. Iisus a apărut în fața ochilor noștri... și se oprise în picioare alături de Toma.

— Nu se poate... Justus!

— Ba da... și pe buzele lui tremura același zâmbet îndurerat pe care toți îl cunoșteam atât de bine.

— Arăta ca un spectru?

— Nu... dar părea mai slăbit. Se puteau vedea urmele chinurilor prin care trecuse. Pe frunte i se vedeau urmele prelungi ale rănilor pricinuite de ghimpii de mărăcini. A întins mâinile spre Toma...

— V-ați adunat cu toții împrejurul lui? întrebă Marcellus cu greutate, căci își simțea gâtul uscat.

— Nu... Mi se pare că toți am rămas înmărmuriți. Cred că n-aș fi fost în stare să mă mișc, chiar dacă aș fi încercat. S-a făcut tăcere adâncă și Iisus a ridicat palmele mâinilor spre Toma și a zâmbit. „Pipăie-le!”, a zis el cu glasul blând. Toma se simțea umilit și acoperindu-și fața cu mâinile a început să plângă ca un copil.

Sala hanului se golise și întunericul coborâse. Șalum se apropie de ei și-i întrebă dacă-i mai poate servi cu ceva. Marcellus tresări speriat de cuvintele lui și reveni la realitate.

— Am povestit prietenului meu câte ceva despre Iisus, declară Justus.

— Da, da, încuviință Șalum. Într-un rând, când mi-a făcut cinstea să trecă pragul casei mele, a stat pe scaunul acela pe care ești așezat acum dumneata, stăpâne.

— În timpul cinei nu s-a ridicat în picioare ca să spună ceva? întrebă Marcellus.

— Ne-a spus o parabolă, răspunse Șalum. Cineva dintre cei de față a întrebat ce înțelege când spune „aproapele meu”, cum scrie și în legea noastră. Iisus a început să ne spună despre un bărbat care plecase din Ierusalim până în Ierihon - drumul acesta este primejdios - și, fiind atacat de beduini, aceștia i-au luat hainele, l-au jefuit și l-au rănit, lăsându-l aproape mort în marginea drumului. Puțin după aceea a apărut un preot, dar a trecut pe lângă el, deși-l văzuse, și și-a continuat drumul. A venit apoi un levit, care s-a oprit și s-a uitat la el, dar și acesta și-a văzut de drum. La urmă a apărut un samaritean - despre oamenii aceștia, stăpâne, noi nu prea avem păreri bune - și, după ce a legat rănila omului, l-a luat pe măgarul său și l-a dus la un han. „Care dintre acești oameni poate fi „aproapele” pentru cel care fusese atacat de tâlhari?”, a întrebat Iisus.

— Cred că răspunsul n-a fost greu de dat, zise Marcellus. Dacă aș fi fost și eu de față, i-aș fi pus o altă întrebare. Am fost informat că Iisus n-a fost niciodată de acord ca oamenii să se încaiere între ei, indiferent de pricinile ce i-ar îndemna să facă așa ceva. Să zicem că samariteanul acesta ar fi sosit în momentul când călătorul a fost atacat

de beduini; ce ar trebui să facă : să sară în ajutorul lui sau să aștepte până când tâlharii îl vor jefui și-și vor vedea de drumul lor?

Șalum și Justus se uitară unul la altul, așteptând fiecare ca celălalt să răspundă.

— Iisus avea obiceiul să vindece rănille, nu să le pricinuiască altora, răspunse Justus cu glasul solemn.

— Crezi că răspunsul acesta, stăpâne, este de ajuns pentru întrebarea pe care ai pus-o?

— Nu, căci acesta nu este un răspuns. Haide, Justus, să plecăm, deoarece s-a întunecat. Se ridică în picioare, apoi se adresează hangiuului: Peștele a fost bine pregătit, Șalum. Măine la amiază ne vei pregăti din nou un pește.

Justus luă felinarul pe care-l adusese Șalum și apucă înainte prin curtea îngrijită a hanului, apoi, după ce intră în cort, aprinse pe al lor, care era mai mare, și-l atarnă de stâlpul de la mijloc. Marcellus își desfăcu curelele încălțăminteii, se descinse și se întinse pe pat, urmărind pe Justus cum își pregătește așternutul.

— Și ce s-a întâmplat după ce Toma i-a văzut rănille? întrebă Marcellus.

— Ben Iosif a umplut o strachină de ciorbă și a întins-o lui Iisus, răspunse Justus și se așeză pe marginea patului. Avea o bucăciță de pește, un colț de pâine și un fagure de miere. Iisus le-a luat din mâna lui și a început să mănânce.

— Prin urmare, nu era numai duh, zise Marcellus.

— Nu știu ce să-ți răspund, declară Justus cu îndoială. A mâncat mâncarea... sau în orice caz a gustat-o. Întunericul începuse să se lase repede. Filip le-a spus c-ar fi bine să aprindă un opaiț. Andrei era așezat în apropierea ușii de la odaia de alături, așa c-a ieșit și s-a întors cu un amnar și cu iască. Bătrânul Ben Iosif a ieșit în calea lui cu opaițul. Andrei l-a aprins, dar în aceeași clipă au constatat că Iisus nu mai este între ei.

— Dispăruse? întrebă Marcellus și se ridică în picioare.

— Nu știu, răspunse Justus. În odaie se făcuse întuneric greu. Probabil ieșise pe ușă. Dar nimeni n-auzise ușa nici deschizându-se, nici închizându-se.

— La sosire intrase pe ușă?

— Nu știu. Eu nu l-am auzit când a intrat. Am constatat cu totul pe neașteptate că este în fața mea, oprit în apropierea lui Toma. În

clipa când flacăra opaițului a început să pâlpâie, am băgat de seamă că nu mai este acolo.

— Ce crezi că s-a putut întâmpla?

— Nu știu! răspunse Justus și clătină din cap.

Urmă o lungă tăcere.

— De atunci l-ai mai văzut? întrebă Marcellus.

Justus dădu din cap.

— L-am mai văzut o dată, încuviință Justus, cam la o lună după aceea. Dar în timpul acesta fusese văzut și prin Galileea. În noaptea când Iisus a fost judecat, s-a întâmplat ceva foarte trist. În timpul cât a stat în fața lui Anna, Simon Petru a așteptat în curte, unde legionarii aprinseseră un foc. O slujitoare a întrebat pe Petru: „Ești și tu unul dintre prietenii galileeanului acestuia?”. Și Petru s-a lepădat de el, răspunzându-i: „Nu-l cunosc!”.

— Eu mi-am închipuit că Petru este conducătorul ucenicilor lui Iisus, zise Marcellus.

— Tocmai aceasta este partea tristă. De obicei Petru era o fire îndrăzneată și nu se ferea de primejdie. În noaptea aceea însă purtarea lui n-a fost așa cum ar fi trebuit. A urmat convoiul din depărtare, când l-au scos pe Iisus și l-au dus la palatul procuratorului, iar el a așteptat pe cealaltă margine a străzii în timpul cât a durat judecata. Nu știu unde a plecat după ce s-a pronunțat osânda și legionarii s-au îndreptat cu el spre Golgota; tot așa nu știu unde și-a petrecut noaptea și ziua următoare. L-am auzit vorbind despre ceea ce s-a întâmplat și se simțea chinuit de remușcări, așa că s-a întors acasă.

— Prin urmare, Petru n-a fost de față când ucenicii și-au închipuit c-au văzut pe Iisus.

— N-a fost... dar Iisus le-a spus să informeze și pe Simon Petru.

— Iisus știa că Simon Petru s-a lepădat de el?

— Firește că știa! Tocmai de aceea ținea ca el să fie informat că totul este în ordine. Ziua următoare frații Zevedeu și Toma au luat hotărârea să-l însoțească pe bătrânul Bartolomeu până acasă. L-au ridicat în spinarea unui măgăruș și au plecat cu el în Galileea, unde au întâlnit pe Petru, care se zbuciuma din pricina părerilor de rău. L-au spus și lui ce s-a întâmplat. A vrut să se întoarcă în cea mai mare grabă la Ierusalim, dar ei l-au sfătuit să mai aștepte, deoarece se răspândise știrea despre reparația lui Iisus și preoții iscodeau în toate părțile. Dugheana lui Ben Iosif era supravegheată. În aceeași noapte au plecat cu toții la pescuit. În zorii zilei, înainte de răsăritul soarelui,

s-au urcat în barcă și s-au îndreptat spre țărmul din partea de răsărit. Bartolomeu mi-a spus că erau osteniți de lunga veghe din timpul nopții și degerați din pricina ceței, când, cu totul pe neașteptate, au auzit plescăitul puternic al apei după ce ajunseseră cam la două sute de coți departe de țărm. Simon Petru sărise în apă și începuse să înoate. În aceeași clipă au văzut și pe Iisus, stând în picioare pe țărm și așteptând. A fost o întâlnire duioasă între ei, căci Simon Petru nu-și mai putea găsi astâmpăr.

— Și ce s-a întâmplat după aceea, întrebă Marcellus nerăbdător. A dispărut din nou ca și rândul trecut?

— N-a dispărut numaidecât. Au pus o oală pe foc la marginea apei și au fiert pește. A stat cu ei și a vorbit vreme de un ceas, acordând cea mai mare atenție lui Simon Petru.

— Despre ce au vorbit?

— Despre obligațiile ce le vor avea de aici înainte și despre răspândirea învățăturilor lui. Le-a făgăduit că va reveni din nou, dar nu le-a spus ziua și ceasul. Vor trebui să aștepte și să privegheze. După ce au mâncat, unul dintre ei a propus să meargă împreună la Capernaum. Ridicaseră barca pe țărm și, apropiindu-se de ea, au început să se opintească pentru a-i da drumul în apă. Toți intraseră în apă afară de Iisus, care rămăsese pe țărm. Bartolomeu era în partea dinapoi a bărcii și se străduia să întindă o pânză pe catarg. După ce au trecut peste parapetul bărcii, s-au întors în partea unde rămăsese Iisus, dar el nu mai era pe țărm.

— Dar mai târziu a apărut din nou?

— Ultima dată când a apărut am fost și eu de față, declară Justus. Asta s-a întâmplat pe vârful unui munte din Iudeea, la vreo câteva mile spre miazănoapte de Ierusalim. Nu trebuie să uit să-ți spun că în vremea aceea ucenicii și prietenii lui Iisus erau de aproape supravegheați. Când se întâmpla să ținem câte o adunare, nu ne puteam întâlni decât târziu noaptea și în locuri întunecoase. Cărturarii și fariseii de la templu aveau la îndemâna lor pe toți legionarii procuratorului pentru a supraveghea orice mișcare. Aici în Galileea Irod Antipa și legatul Iulian dăduseră ordine ca să fie osândiți la moarte toți cei pe care-i vor auzi chiar numai că pronunță numele lui Iisus.

— Credeau și ei că Iisus a înviat? întrebă Marcellus.

— Probabil nu credeau. Nu știu ce să zic. Dar fără îndoială își dădeau seama că n-au reușit să-l înlăture. Își închipuiseră că poporul îl

va uita foarte curând și se va întoarce din nou la vechile lui preocupări, dar foarte curând au băgat de seamă că Iisus pusese temelii unei mișcări care s-a adâncit.

— Nu înțeleg ce vrei să spui. Despre ce fel de mișcare este vorba? întrebă Marcellus.

— În primul rând, veniturile templului au scăzut în mod simțitor. Sute de oameni care aveau obiceiul să aducă jertfe nici nu mai intrau în sinagogile ale căror preoți persecutaseră pe Iisus. Nu au avut loc nici un fel de tulburări și nici autoritățile nu recurseseră încă la violențe. Dar în toate târgurile din Iudeea, Samaria și Galileea negustorii care-și închipuiseră că se vor pune bine cu autoritățile, denunțând pe cei care erau adepții învățăturilor lui Iisus, și-au dat seama că afacerile lor au început să meargă prost. Creștinii începuseră să se adreseze numai celor care făceau parte din mișcarea lor. Se vedea limpede că ei sunt în legătură unii cu alții și că se întâlnesc în taină. Puțin după aceea s-a publicat un edict, care oprea toate întrunirile adepților lui Iisus. Astfel am hotărât să nu ne mai întâlnim unul cu altul până când timpurile se vor mai liniști.

— Câți creștini puteau să fie pe vremea aceea în Ierusalim? întrebă Marcellus. Probabil vreo zece-zeisprezece.

— Cam vreo cinci sute, care s-au dat pe față. Într-o după-amiază, cam la cinci săptămâni după răstignirea lui Iisus, Alfeu a venit la mine acasă și mi-a spus că Simon Petru a convocat o adunare. La o săptămână după aceea trebuia să ne adunăm pe vârful unui munte, departe de orice drum, într-un loc unde odinioară ne odihniserăm de multe ori când Iisus se întâmpla să fie împreună cu noi. Știind că este primejdios să fim văzuți în lungul drumurilor mai mulți împreună, am plecat despărțiți. Era o dimineață senină. Când am plecat pe poteca ce șerpuia în lungul holdelor pentru a ajunge la locul de întâlnire, în lumina limpede a dimineții am văzut câțiva oameni care apucaseră înaintea mea, dar n-am putut recunoaște pe nici unul dintre ei afară de Simon Petru, care era foarte înalt. După ce poteca a început să urce costiș, am ajuns pe bătrânul Bartolomeu, care se sprijinea în toiag și părea obosit.

— Făcuse drumul pe jos din Capernaum până la Ierusalim? întrebă Marcellus mirat.

— Ca să facă drumul acesta a avut nevoie de o săptămână, răspunse Justus. Dar părea că pentru el coasta muntelui va fi prea grea de urcat. L-am sfătuit să nu se mai străduiască, deoarece inima lui ar

putea să nu reziste, dar n-a vrut să mai asculte. Așa că i-am întins mâna și ne-am continuat urcușul în lungul potecii, care la fiecare cotitură devenea tot mai greu. Din când în când vedeam pe ceilalți care apucaseră departe înaintea noastră și umblau răzlețiți. Ajunseserăm până la jumătatea coastei când Bartolomeu s-a oprit și întinzând toiagul l-am auzit că spune: „Ia uită-te colo! În vârful stâncii!”. Am ridicat privirea și am constatat că era acolo și ne aștepta. Era îmbrăcat în veșmânt alb și lumina soarelui tremura pe deasupra lui atât de puternic, încât îți lua vederile. Se oprise în vârful stâncii din culmea muntelui și aștepta.

— Ai rămas înspăimântat?

— Nu înspăimântat... ci nerăbdător să ajung cât mai repede la destinație. Bartolomeu a stăruit să-l las singur. Spunea că vă încerca să urce coasta fără ajutorul meu, dar el, bietul, era aproape mort de oboseală, așa că nu m-am mișcat de lângă el. Când am ajuns, în sfârșit, pe platou și am intrat într-un crâng, am văzut amândoi pe Iisus cu brațele întinse în semn de binecuvântare. Ucenicii erau îngenucheați împrejurul lui. Simon își acoperise obrazul cu palmele uriașe și-și plecase fruntea, încât aproape atingea pământul. Bătrânul Bartolomeu era atât de sleit de puteri, încât nu putea să mai facă singur un pas. A căzut în genunchi. Tot așa și eu, deși ne găseam la depărtare de cel puțin o sută de pași de ceilalți. Ne-am plecat frunțile la pământ. Glasul lui Justus păru că se stinge, cutremurat de emoție. Marcellus așteptă în tăcere ca să se reculeagă.

— Puțin după aceea, continuă Justus, am auzit murmur de glasuri și, când am ridicat privirea, am constatat că Iisus nu mai este între ei. Plecase!

— Cum se poate, Justus? Unde crezi c-a plecat? întrebă Marcellus speriat.

— Nu știu, prietene. Singurul lucru pe care-l știu este că Iisus e viu și-l aștept mereu să-l văd apărând în calea mea. Uneori mi se pare că încep să devin conștient de prezența lui, ca și când ar fi în apropierea mea. Justus încercă să zâmbească și ochii îi erau plini de lacrimi. Senzația aceasta te face să fii cinstit și sincer, adăugă el. Nu te simți ispitit să înșeli sau să amăgești pe nimeni, nici să spui minciuni, nici să jignești pe cineva când presimți că Iisus trebuie să fie în apropierea ta.

— Eu cred că nu m-aș simți deloc în largul meu, declară Marcellus, dacă aș fi mereu conștient că sunt supravegheat de o prezență invizibilă.

— Nu se poate să ai o astfel de senzație când această prezență invizibilă te-ar ajuta să te aperi împotriva ta însuși, Marcellus. Este o mare satisfacție să știi că cineva este mereu în apropierea ta, ca să-ți îndrepte pașii pe drumul cel drept.

Justus se ridică pe neașteptate în picioare și se apropie de intrarea cortului. Printre tulpinile copacilor se vedea legănându-se lumina unui felinar.

— Se apropie cineva? întrebă Marcellus și se ridică de pe marginea patului.

— Vine un legionar! îngână Justus.

— Probabil aduce știri despre Demetrius, zise Marcellus și se apropie și el de intrarea cortului. Un legionar înalt de statură se opri în fața lor.

— Am adus un mesaj, anunță legionarul, de la legatul Paulus pentru tribunul Marcellus Lucan Gallio.

— *Tribunul!* îngână Justus cu glasul sugrumat de spaimă.

— Legatul m-a însărcinat să vă transmit salutările lui, adăugă legionarul ceremonios, și dorește ca bunul său prieten, tribunul Marcellus, să poftescă până la fort în calitate de invitat al său pentru astă-seară. Dacă ești de acord, stăpâne, să vii chiar acum, aș putea să-ți luminez drumul.

— Foarte bine! răspuse Marcellus. Voi fi gata de plecare peste câteva minute. Te rog să mă aștepti la poarta hanului.

Legionarul își duse sulita la frunte în semn de salut, apoi ieși din cort și plecă.

— Pesemne Demetrius este în siguranță! zise Marcellus mulțumit.

— Și eu mi-am trădat poporul! gemu Justus și se așeză pe marginea patului. Am dat prietenii mei în mâinile vrăjmașului lor!

— Nu, Justus..., nu este ceea ce-ți închipui! zise Marcellus și-i puse o mână pe umăr. Situația aceasta ar putea să te neliniștească, dar, crede-mă, eu nu sunt o iscoadă. Mai curând s-ar putea afirma că eu sunt prietenul tău și al poporului tău. Așteaptă-mă aici până mâine la amiază, când mă voi întoarce.

Justus nu-i răspuse nimic, ci rămase cu obrazul proptit în palme până când ecoul pașilor lui Marcellus se stinse departe. Petrecu o noapte lungă de veghe, chinuit de păreri de rău și remușcări. Când

primele scăpări ale zorilor se arătară la marginea cerului, galileeanul își adună puținele lucruri pe care le avea, ieși în strada pustie și apucă la drum; trecu pe lângă fortul vechi și ajunse în piață. Vreme îndelungată rămase așezat pe treptele de marmură ale sinagogii și, după ce răsări soarele, se îndreptă spre căsuța unde-l lăsase pe Iona.

Mama lui Toma era în bucătărie și pregătea prânzul.

— Ai venit devreme, zise ea. Nu mă așteptam să vii atât de dimineață. Cred că nu ți s-a întâmplat nimic, adăugă femeia și se uită la el cu atenție.

— Aș vrea să plec la drum cât se va putea de repede, răspuse el.

— Dar unde este tânărul roman și caravana cu care ai venit?

— Vor mai zăbovi în oraș, răspuse Justus. Iona va pleca imediat, împreună cu mine, ca să ne întoarcem acasă.

CAPITOLUL XVIII

Paulus fusese numit abia de o săptămână comandant al fortului din Capernaum, dar începuse să-și dea seama că această numire nu-i va face nici o plăcere.

Așteptase mai bine de doisprezece ani ca într-un fel oarecare să poată scăpa din fortul Minoa. Era rușinos să-ți petreci timpul în fortul de acolo și însăși administrația imperiului încerca prin toate mijloacele să-ți dea să înțelegi că în calitate de centurion al fortului Minoa te găsești într-un fel de exil.

Clădirile fortului erau urâte la vedere și dărăpănate, echipamentul prost, clima insuportabilă. Pământul dogorit de soare nu avea un copac, o floare și nici un firicel de iarbă, nici cel puțin buruieni. Atmosfera era permanent încărcată de praful gălbui și coroziv. Ar fi fost imposibil să fii curat oricât te-ai fi străduit și, după ce treceau câteva luni de viață la Minoa, nici nu te mai interesa dacă ești curat sau nu.

Legionarii garnizoanei erau trândavi, certăreți, murdari și rău năvăliți. Din pricină că nu aveau nimic de lucru afară de rarele și sângeroasele incursiuni împotriva beduinilor, disciplina nu putea fi respectată cu severitate și ordinele se executau cu indiferență.

Distrații nu se găseau de nici un fel și nici posibilitatea de a-ți trece timpul cu ceva folositor. Când nu puteai să mai suporti plictiseala și lipsa de confort, plecai la Gaza și te îmbătați de nu te mai puteai ține pe picioare și în astfel de împrejurări era adevărat noroc dacă se întâmpla să nu te încaieri cu cineva.

Cât despre cartierele orașului, care era cunoscut în toată lumea datorită murdăriei și ticăloșiei, pe străzile de la margine netrebniți din mai multe rase zbierau și se înjurau în toate limbile, iar cei mai tineri erau purtători de boli primejdioase, așa că orice trecător se expunea să fie jefuit la lumina zilei și atacat de acești derbedei. Gaza își avea păcatele ei, pe care toată lumea le cunoștea. Dar avea un port cu cheiuri și docuri încăpătoare. Micile corăbii de coastă erau legate la bintele cheurilor, iar galerele de război ancorau la intrarea portului. Coborai în port și făceai o plimbare pe cheurile largi, urmărind vasele care plecau și veneau, așa că-ți dădeau senzația că mai păstrezi contactul cu lumea din afară. Uneori comandantii vaselor veneau ca să-și petreacă noaptea în fort; altă dată veneau ca să vadă militarii pe care i-au cunoscut la Roma și întârziu până când vasul lor își lua încărcătura.

Numirea neașteptată a lui Paulus în calitate de legat al fortului Capernaum fusese primită cu mare bucurie. El nu trecuse niciodată prin părțile acelea, dar auzise vorbindu-se despre farmecul calm al acestui oraș. Bătrânul Iulian fusese de multe ori pizmuit pentru slujba de comandant al fortului acestuia.

În primul rând, fortul era la o depărtare de cel mult un ceas de drum făcut călare de orașul Tiberiada, reședința bătrânului Irod Antipa, care era un om de nimic, dar foarte bogat. Paulus știa dinainte că vederea acestei reptile nu-i va face nici o plăcere; de obicei funcționarii provinciali de teapa lui nu-i inspirau decât dispreț, căci îi știa că sunt în stare să-ți lingă tălpile picioarelor și să-și vândă chiar pe sora lor pentru un zâmbet ce tremură pe obrazul unui roman; dar în casa lui Irod erau de multe ori primiți și ospățați oameni care, deși îl disprețuiau, erau totuși obligați să dea dovadă de respect față de demnitatea lui de tetrarh al Galileii și Pereii.

Despre Capernaum toată lumea spunea că este un oraș frumos, împresurat în toate părțile de costișele verzi ale munților, cu crestele acoperite de zăpadă. În interior era o mare, populația era supusă și ascultătoare. Despre oamenii aceștia se spunea că sunt profund întristați din pricina răstignirii lui Iisus, dar nemulțumirea lor nu

degenerase niciodată în violențe. Fără îndoială, cu timpul această nemulțumire se va domoli și ea. Procedul bătrânului Iulian - care avea obiceiul să plătească oameni care să iscodească împrejurul oamenilor liniștiți pentru a descoperi uneltiri inexistente, afișarea edictelor draconice, biciuirea și închisorile - nu folosise la altceva decât să determine pe oamenii aceștia simpli să țină și mai mult unul la altul. Evident, dacă pescarii aceștia încăpățânați îi vor pricinui nemulțumiri din cauza cultului lor, va fi obligat să-i pedepsească și el sau să se expună unor nemulțumiri din partea lui Irod. Prezența lui acolo implica păstrarea ordinii.

Dar acum, după ce se instalase, constată că liniștea din împrejurimi este mai mult decât ceea ce ar fi îndrăznit să ceară el. Zeii păreau că au poruncit anume în timpul nopților să nu se audă nici un zgomot. În primele zile de la sosirea lui, Paulus nu fu în stare să aprecieze această liniște, așa cum ar fi meritat în realitate. Preocuparea de a se instala într-un apartament cu totul nou și plăcerea pricinuită de aranjarea acestui apartament de către Irod fură singurele lui gânduri imediate. Întrebuința baia luxoasă a apartamentului său și se gândea cu bunăvoință la bătrânul Iulian, căruia niciodată nu-i fusese de nici un folos.

Fortul fremăta de activitate. Un contingent destul de important din Minoa îl însoțise pe drum. În palatul procuratorului din Ierusalim se dăduseră obișnuitele festivități din săptămâna Paștilor, deși Paulus părea preocupat și tăcut, deoarece abia aștepta ca totul să se termine și el să se poată întoarce acasă. Garda din Minoa îl însoțise la Capernaum nu numai pentru a-l apăra împotriva atacurilor în timpul drumului, dar și pentru a atribui o importanță instalării lui în noua slujbă. După ceremonia la care Irod fusese reprezentat de un delegat, se dăduse un banchet și se serviseră vinuri alese și din belșug. Banchetul fusese destul de zgomotos: câteva capete sparte, nasuri turtite, iar neînțelegerile mai grave fuseseră limpezite cu cuțitul în mână. Sala pretoriului se umplu a doua zi de acuzați cu obrajii stâlciți și hainele rupte; umpluse arestul și debitase câteva înjurături neobișnuite între legionarii din Capernaum; apoi, mulțumit de felul în care-și făcuse datoria din prima zi de la instalare, se dusesse să se culce, umflat în pânțece de mâncare și băutură bună.

Ziua următoare, contingentul din Minoa plecase acasă..., afară de Sextus. În ultimul moment, presimțind că se va plictisi stând singur, poruncise bătrânului Sextus să mai zăbovească împreună cu el chiar

numai pentru un timp cât de scurt. După ce plecară cei din Minoa, asupra fortului se așternu o liniște stranie și neașteptată. În prima seară, după ce Sextus plecase la culcare, Paulus se apropie de fereastră și începu să urmărească tremurul lumini de lună pe apele lacului. Liniștea era atât de profundă, încât afară de sforăitul greu al lui Sextus nu se auzea nici un zgomot. Probabil făcuse o greșală când reținuse pe Sextus aici, la Capernaum. În realitate el nu era omul indicat să-ți țină tovărășie într-o astfel de împrejurare.

Ce ar putea găsi aici ca să-și treacă vremea mai ușor? Orașul dormea adânc. Familia lui Irod era plecată. Orașul Tiberiada era pustiu. Dacă acesta este felul de viață pe care va fi condamnat să-l ducă în Capernaum, atunci ar fi fost mult mai bine să rămână la Minoa.

Zilele treceau una după alta și el se așeza la lucru pentru un ceas sau două, dar timpul nu se mai termina. Ieșea apoi în fața fortului și se plimba prin curtea spațioasă, apoi se oprea lângă cadranul solar și citea inscripția laconică de pe soclul de marmură: *Tempus fugit*. Făcea o strâmbătură și se întorcea spre Sextus ca să-i spună:

— Se vede limpede că bătrânul Vergiliu n-a fost niciodată în Capernaum.

Peste o săptămână Paulus se simțea atât de neliniștit, încât își zise că va fi obligat să inventeze un pretext oarecare pentru a pleca la Ierusalim, deși ultima dată când vizitase orașul nu-i făcuse nici o plăcere. Probabil din pricină că nesuferitul de Quintus, pe care-l trimiseseră de la Roma ca să inspecteze comandamentele forturilor din Palestina, prea încerca să-și dea importanță în toate părțile. Paulus, care din fire nu ierta pe nimeni, nu avusese încă niciodată prilej să disprețuiască pe cineva atât de repede și atât de categoric ca pe omul acesta. Quintus era vanitos, închipuit și mândru ca un păun cu coada smulsă; era și insolent, și prost crescut, cu un cuvânt un dobitoc cu care nu merita să stai cu el de vorbă. Paulus nu-l putea suferi. Dar probabil până acum el s-o fi întors la Roma. Probabil tot el purtase vina că vizita din anul acesta la Ierusalim nu-i făcuse nici o plăcere.

Era târziu după-amiază. Soarele coborâse în asfințit. Paulus și Sextus scuturau vechea ulciă de piele în sala de ședințe a pretoriului și aruncau zarurile pe masa lustruită. Sextus căsca de-i pârâiau fălcile și se freca la ochi cu pumnii încleștați.

— A sosit vremea de culcare, zise Paulus. Cred c-ar fi bine să aprindem lumina. Bătu din palme. Un legionar apăru în fața ușii. Paulus îi făcu semn spre opaițele de piatră; legionarul salută și se grăbi să asculte ordinul:

— Nouă! strigă legatul și întinse ulcica spre prietenul său, care picotea de somn.

În momentul acesta, bătrânul Namius intră împreună cu cei trei sclavi. Lui Paulus i se păru c-a mai văzut pe grecul acesta înalt de statură, dar trebui ca Sextus să-i aducă aminte. Demetrius! Lui îi plăcuse întotdeauna sclavul acesta, deși părea că-și dă aere de superioritate. Era o fire mândră, dar nu se putea să nu-l respecti pentru caracterul lui. În același timp își aduse aminte că în palatul procuratorului văzuse un edict care făgăduia o recompensă celui care va prinde pe sclavul grec al tribunului Marcellus Gallio. Edictul spunea că sclavul acesta a atacat în Atena un cetățean roman și se crede că este ascuns undeva în Ierusalim. Prin urmare, acum era aici în fața lui. Cineva îl prinsese și-l arestase. Dar imediat după aceea își dădu seama că Demetrius a fost arestat fiind bănuț de ceva. Se vede c-a rătăcit din loc în loc, căci era prost îmbrăcat. Avea și bani. În închisoare se încăierase cu scelerații aceștia sirieni din pricină că n-au vrut să-i dea apă. Deocamdată atât. Paulus ar fi dorit să afle ceva în legătură cu Marcellus, despre care se spusese c-a înnebunit sau că este pe cale să înnebunească, și rămase încântat când află că prietenul său se găsește undeva prin apropierea orașului. Dar înainte de a elibera pe Demetrius va trebui să afle ce este cu acuzația împotriva lui. Dacă era adevărat c-a atacat și lovit un cetățean roman, nu putea să-i dea drumul cu atâta ușurință. Paulus îi pofti pe toți afară din pretoriu, inclusiv pe Sextus, căruia invitația aceasta nu-i făcu nici o plăcere, și începu să-l descoasă.

— Ascultă, Demetrius, ce ai de spus în legătură cu acuzația împotriva ta: că ești fugar din pricină c-ai atacat un cetățean roman în orașul Atena? Nu-ți dai seama că această acuzație este foarte gravă?

— Acuzația este întemeiată! răspunse Demetrius fără să ezite. Am crezut că este necesar să pedepsesc pe tribunul Quintus cu toată severitatea.

— Quintus! exclamă legatul. Vrei să spui c-ai lovit pe Quintus? întrebă el și, plecându-se peste masă, ochii începură să-i strălucească. Spune-mi tot ce s-a întâmplat!

— Da, stăpâne... Quintus a intrat în hanul Eupolis ca să predea tribunului un mesaj trimis de împărat. În timpul cât a așteptat răspunsul s-a purtat extrem de ireverențios față de fata hangiului. Familia aceasta este foarte respectată în Atena și fata nu era obișnuită să fie tratată de nimeni ca și când ar fi fost o dezvățată. Tatăl ei era de față, dar i-a fost frică să intervină ca nu cumva să-i bage pe toți la închisoare.

— Prin urmare, ai sărit tu în ajutorul fetei, nu-i așa?

— Da, stăpâne!

— Nu știi c-ai putea fi condamnat la moarte chiar numai pentru că ai ridicat mâna împotriva unui tribun roman? Întrebă Paulus cu severitate; iar când văzu pe Demetrius că dă încet și cu părere de rău din cap încruntătura dispăru de pe obrazul legatului și-l întrebă pe un ton confidențial: la spune, ce i-ai făcut?

— L-am lovit cu pumnul în obraz, stăpâne, recunosc Demetrius. Și după ce l-am lovit o dată mi-am dat seama c-am comis o faptă care poate fi pedepsită cu moartea, prin urmare nu mai puteam să-mi agravez situația dacă...

— Vrei să spui că l-ai mai lovit o dată, insinuă Paulus și se uită la el cu interes: El ți-a răspuns la lovituri?

— Nu, stăpâne! Tribunul nu se așteptase la prima lovitură și nu se pregătise nici pentru a doua.

Paulus făcu ochii mari și se uită la el curios:

— L-ai lovit în obraz?

— De nenumărate ori, stăpâne, răspunse Demetrius.

— L-ai lungit pe jos?

— Da, stăpâne; apoi l-am apucat de jugul coifului și l-am pisat cu pumnul până când n-a mai putut deschide ochii. Eram din cale-afară de furios.

— Da, înțeleg, nici nu se putea să nu fii, declară Paulus și-și ridică palmelă mâinilor la gură pentru a-și stăpâni ceva ca un râgâit: Ce ai făcut după aceea?

— Am plecat fără să mai întârzii, stăpâne. În port era o galeră care trebuia să ridice ancora. Căpitanul era un prieten al meu. Tribunul Quintus era și el pe bord și poate m-ar fi arestat, dar căpitanul m-a ajutat să scap cu o luntriță imediat ce am ajuns în raza portului Gaza. De aici am plecat pe jos spre Ierusalim.

— Căpitanul nu știa că pentru fapta lui ar putea să fie pedepsit? se răsti Paulus. Cum îl cheamă?

— Nu-mi aduc aminte de numele lui, stăpâne, răspuse Demetrius după câteva clipe de ezitare.

— Fără îndoială, acum ai spus o minciună, dar cu toate acestea meriți laudă pentru loialitatea ta, declară Paulus. Prin urmare, ai plecat spre Ierusalim. De ce?

— Pentru că stăpânul meu trebuia să sosească și el foarte curând în orașul acesta.

— Ce-ai făcut acolo?

Demetrius îi spuse c-a lucrat în atelierul unui țesător și Paulus începu să-l asculte din nou cu interes.

— Am aflat că în oraș ar exista un țesător în casa căruia se întâlnesc adepții lui Iisus. Cum îl chema pe țesătorul tău?

— Ben Iosif, stăpâne!

— Tocmăi aceasta este! Nu cumva ai fost și tu printre ei, Demetrius? Te pomenești că și tu faci parte dintre - cum își zic unul altuia - creștini?

— Acesta este adevărul, stăpâne, răspuse Demetrius cu îndrăzneală. Nu unul dintre cei mai devotați, dar în orice caz cred și eu ceea ce cred ei.

— Nu se poate, Demetrius! protestă legatul. Tu ești om cu mintea sănătoasă! Doar nu vrei să afirmi că ești în stare să crezi astfel de prostii în legătură cu apariția lui Iisus, cu învierea lui și cu afirmațiile c-a fost văzut în mai multe rânduri și în diverse locuri.

— Ba da, stăpâne! răspuse Demetrius. Eu sunt convins că afirmațiile acestea sunt întemeiate.

— Bine... ascultă-mă! zise Paulus și se ridică în picioare. În ziua aceea ai fost de față și l-ai văzut murind!

— Da, stăpâne! Sunt convins că a murit și sunt convins c-a înviat!

— L-ai văzut? întrebă Paulus cu glasul tremurând.

Demetrius clătină din cap și legatul începu să râdă.

— Nici n-aș fi bănuț c-ai putea fi omul care să poată crede în astfel de povești, declară el categoric. Oamenii care au murit nu mai învie niciodată. Numai nebunii sunt în stare să-și închipuie așa ceva. Paulus se așeză din nou și se propti în spătarul scaunului. Tu însă nu ești prost! Ce te determină să crezi această poveste?

— Eu am auzit această întâmplare de la unul care l-a văzut; un bărbat cu mintea sănătoasă, care n-ar fi în stare să mintă pentru nimic în lume. Demetrius se întrerupse, deși se vedea limpede c-ar mai avea ceva de spus.

— Foarte bine; continuă! îi porunci legatul.

— Pe mine nu m-a mirat din cale-afară! adăugă Demetrius. N-a existat niciodată un bărbat care s-ar fi putut compara cu el. Sunt convins că ți-ai dat seama de faptul acesta, stăpâne. Avea ceva ce n-a avut nimeni înainte de el, niciodată. Nu-mi vine să cred, stăpâne, c-ar fi fost un om obișnuit.

— Ce vrei să spui cu vorbele acestea? Nu cumva vrei să afirmi c-a fost mai mult decât un om? Doar nu-ți închipui despre el c-a fost un zeu? Nu se poate ca tu să crezi așa ceva!

— Dimpotrivă, stăpâne! răspuse Demetrius categoric. Eu cred că a fost și că este un zeu!

— Nu vorbi prostii! N-ai aflat încă știrea că noi suntem în căutarea celor care fac astfel de afirmații despre galileeanul acesta? Întrebă Paulus și începu să se plimbe impetuos prin fața mesei. Aș vrea să-ți dau drumul de dragul stăpânului tău, dar - se opri și-l amenință cu degetul - va trebui să dispari din Galileea și să nu aud c-ai mai vorbit despre Iisus. Și dacă se va întâmpla vreodată să spui cuiva despre Quintus ceea ce mi-ai spus mie acum, să știi că voi da ordin să fii biciuit! Ai înțeles? Te voi dezbrăca până la piele și te voi biciui pe trupul gol.

— Mulțumesc, stăpâne! răspuse Demetrius recunoscător. Îmi pare foarte rău că l-am lovit.

— În cazul acesta nu-ți meriți liberarea, murmură Paulus. Tocmai de aceea-ți dau drumul, și când colo tu îmi spui că-ți pare foarte rău. Afară de asta, crezi că omul acela mort a înviat! Trebuie să fii nebun! declară el și bătu din palme. Un gardian apărui în sală: la pe grecul acesta și du-l să se culce. Cheamă felcerul ca să-i lege rănile. Dă-i mâncare bună și un pat. I se va da drumul din închisoare.

Demetrius făcu o strâmbătură de durere când ridică brațul ca să-l salute și dădu să plece.

— Încă ceva! strigă Paulus adresându-se gardianului. După ce vei termina cu grecul te vei întoarce aici. Vreau să duci un mesaj la hanul lui Șalum. Prin urmare, grăbește-te!

Marcellus rămase mulțumit când constată că înaintarea în grad a lui Paulus nu-i schimbase câtuși de puțin caracterul, așa că reușiră fără greutate să-și refacă prietenia de altădată.

Scelarii așezaseră o masă mai mică în apartamentul luxos mobilat al legatului și o tavă de argint cu un coșuleț de prăjituri, niște fructe

și un clondir de vin. Paulus, proaspăt bărbierit, pe umeri cu o togă luxoasă și împrejurul frunții cu o bandă de mătase care accentua părul lui cărunț și scurt, arăta foarte distins. Îi primi în pragul intrării și-l îmbrățișă cu toată căldura.

— Bine ai venit, Marcellus! exclamă el. Și bine ai venit în Galileea! Deși, dacă ai cutreierat această regiune, probabil cunoști provincia mai bine decât mine.

— Paulus, este o adevărată plăcere să te pot vedea din nou! răspunse Marcellus. Primește urările mele de succes și de mulțumire în noua slujbă pe care o ai! Ai fost foarte amabil c-ai trimis după mine!

Paulus îi petrecu un braț împrejurul mijlocului și-l conduse până la masă, apoi se așeză și el pe scaunul din fața lui.

— Așază-te pe scaun, zise el și umplu cupele. Să bem pentru plăcerea acestei revederi. Și să-mi spui ce te-a determinat să vii în mica și liniștita mea Galilee.

Marcellus zâmbi, apoi ridică cupa la înălțimea ochilor și, uitându-se la amfitrionul său, înclină din cap.

— Voi avea nevoie de cel puțin o oră, Paulus, ca să-ți pot spune scopul venirii mele în părțile acestea, declară el și gustă vinul. Este o poveste lungă și puțin fantastică. Ca să nu pierzi vremea îți voi spune că împăratul a dat ordin să vin în această provincie și să mă informez mai de aproape despre galileeanul pe care noi l-am răstignit pe cruce.

— Cred că pentru tine a fost o întâmplare tragică, zise Paulus întunecat. Îmi pare și astăzi rău că în noaptea aceea de la banchetul procuratorului te-am pus într-o situație atât de penibilă. N-am avut ocazia să te mai văd, căci altfel ți-aș fi cerut iertare. Dacă ești de părere că nici acum nu este prea târziu, îți voi spune ce s-a întâmplat. Am fost în stare de beție.

— Toți am fost în starea aceasta, adăugă Marcellus! Eu nu sunt câtuși de puțin supărat din pricina asta.

— Când ai părăsit sala de banchet am constatat că aceasta nu s-a întâmplat din cauză c-ai fost beat. În momentul când ai îmbrăcat cămașa mortului s-a întâmplat ceva cu tine. Până și eu, care eram beat, am putut face această constatare. Pe toți zeii! Mi-am închipuit că în momentul acela ai văzut o stafie! Ridică cupa și sorbi adânc, apoi încercă să se reculegă și se însenină la obraz: Dar de ce să ne aducem aminte de aceste întâmplări neplăcute? Ai fost bolnav vreme îndelungată. De asta am aflat și am fost mâhnit. Dar acum constat că

te-ai făcut bine. Sunt foarte mulțumit! Arăți foarte bine, Marcellus! Haide, bea, prietene. Aproape nici n-ai gustat vinul și e foarte bun.

— Este vin indigen? întrebă Marcellus și mai sorbi o dată din cupă.

Paulus începu să râdă; apoi făcu o strâmbătură și-și îndreptă trupul, uitându-se la el cu superioritate.

— Strălucitul meu patron, începu el pe un ton sarcastic, ilustrul meu superior, neostenitul Irod Antipa, tetrarh al Galileii și jefuitorul săracilor, cel care linge tălpile oricărui roman mai de seamă, a avut bunăvoința să-mi trimită acest vin. Dar, deși Irod duce o viață ticăloasă, vinul acesta totuși este de viță nobilă. Apoi, abandonând tonul de superioritate sarcastică, Paulus adăugă cu glasul schimbat: Până acum n-am avut ocazia să beau vin indigen. Bine că mi-am adus aminte. Oamenii din părțile acestea au răspândit o întâmplare cu Iisus al nostru, despre care spun că la o nuntă a servit un vin foarte rar, pe care l-a obținut recitând niște descântece în fața unui vas cu apă. Circulă o mulțime de basme de acestea. Probabil le-ai auzit.

Marcellus dădu din cap, dar fără să aprobe cinismul lui.

— Da! răspunse el cu convingere. Le-am auzit și eu. Sunt întâmplări greu de explicat și greu de înțeles.

— De înțeles! ripostă Paulus. Cred că n-ai intenția să-mi spui c-ai încercat să le înțelegi! Avem și noi la Roma destule legende de felul acestora, dar nu se găsește nici un om cu mintea întreagă pentru a le crede.

— Da, Paulus... știu, încuviință Marcellus cu glasul liniștit. Aș prefera să fiu cel din urmă care să le creadă, dar...

În timpul acestei pauze semnificative, Paulus se ridică în picioare și, ca să-și facă de lucru, turnă vin în cupe. Ridică tava pe care erau prăjiturile, dar Marcellus refuză să se servească, așa că se așeză din nou pe scaun.

— Sper că nu ai intenția să-mi spui că aceste povești în legătură cu galileeanul ar putea fi crezute? zise el calm.

— Paulus, trebuie să știi că acest Iisus a fost un bărbat neobișnuit.

— Sunt de acord! Nu s-ar putea afirma despre el c-a fost un bărbat obișnuit! Avea un curaj fără precedent și un fel de măreție specifică. Dar cred că nu vei admite că omul acesta a putut să preschimbe apa în vin!

— Nu știu ce să zic, Paulus! răspuse Marcellus cu glasul stins. Am văzut un copil care se născuse infirm; astăzi este tot atât de sprinten și de sănătos ca oricare alt copil.

— De unde știi că s-a născut infirm? întrebă Paulus.

— Tot satul știe. Nu înțeleg ce i-ar fi putut determina să inventeze o astfel de poveste anume pentru a mi-o debita mie. Față de mine s-au purtat bănuitori chiar de la început. Adevărul este că bunicul băiatului a fost călăuza mea, dar n-a vrut să-mi vorbească despre afacerea asta.

— Fii sigur că în cazul acesta s-ar putea găsi o explicație logică a întâmplării, declară Paulus. Oamenii din părțile acestea sunt tot atât de superstițioși ca și sclavii noștri din Tracia. Mai afirmă că omul acesta a înviat și că a fost văzut!

Marcellus dădu îngândurat din cap.

— Afirmția aceasta este ridicolă! protestă Paulus. Ar fi trebuit să se mulțumească cu povești ca cea cu prefacerea apei în vin și vindecările bolnavilor, zise Paulus și sorbi cu zgomot din cupă. Apoi se încruntă văzând că Marcellus a început să invârtească între degete piciorul cupei și stă cu privirile rătăcite în gol: Tu știi destul de bine că astăzi galileeanul este mort! declară el mulțumit. Nimeni nu va putea să te convingă, nici pe tine, nici pe mine, c-ar fi înviat! Apoi, ferindu-și toga, își întinse antebrațul muscular pe masă: Eu am înfipt sulita în pieptul lui uite atât de adânc!

Marcellus ridică privirea, dădu din cap și plecă ochii din nou fără să zică nimic. Paulus se întinse peste masă și pocni cu pumnul înțeleștat în tăblie de se auzi pârâind.

— Pe toți zeii, Marcellus, constat că *tu crezi c-a înviat!* zberă el.

Urmă o tăcere grea și îndelungată. Marcellus tresări și ridică privirea încet, fără să pară impresionat de izbucnirea neașteptată a legatului.

— Nu știu ce să cred, Paulus, răspuse el cu glasul liniștit. Evident, în fața acestor afirmații am simțit și eu aceeași reacție pe care o simți tu acum; dar trebuie să știi, prietene, că în afacerea asta se ascunde un mare mister. În cazul când tot ce se spune este o simplă născocire, cei care răspândesc aceste zvonuri, primejduindu-și viața, ar trebui să fie nebuni; cu toate acestea nu vorbesc cum ar vorbi nebunii. Nu au nimic de câștigat, ci totul de pierdut când afirmă că l-au văzut și l-au întâlnit.

— Cu asta sunt de acord, declară Paulus mai îmblânzit; se știe că fanaticii nu pun nici un preț pe viața lor; dar gândește-te, Marcellus -

oricât de greu ar fi de înțeles - nu se poate ca un bărbat mort să se ridice din mormânt! Bărbatul care ar fi mai tare decât moartea ar putea...

— Exact! interveni Marcellus. Ar putea face orice! Ar putea înfrunta orice forță de pe pământ. Dacă l-ar interesa, din toată lumea aceasta ar face o împărăție care să fie numai a lui!

Paulus ridică cupa la gură și bău lacom, stropind cu vin masa.

— Afirmațiile acestea mi se pare stranii, murmură el amețit. Nu știu dacă-ți aduci aminte, dar în timpul cât l-au judecat a fost vorba și despre o împărăție. Pilat l-a întrebat, deși cred că întrebarea lui a fost absurdă, dacă este rege. Paulus începu să râdă. El i-a răspuns că este și am constatat că Pilat a rămas și el mirat de răspunsul lui. Adevărul este că în primul moment toți au rămas năuciiți, mai mult de îndrăzneala calmă a acestui răspuns. În noaptea banchetului eu am vorbit cu Vinicius și spunea că galileeanul le-a explicat că împărăția lui nu este din lumea aceasta, dar... asta nu explică nimic. Sau poate tu ești de altă părere?

— De... dacă aș face eu această afirmație, cu siguranță n-ar avea nici un fel de importanță, răspunse Marcellus. Dar când un bărbat care și-a pierdut viața și a fost în stare să se întoarcă, indiferent de locul unde a fost, acesta ar putea să aibă o împărăție oriunde pofteste.

— Vorbești fleacuri, Marcellus, zise Paulus în bătaie de joc. Ești musafirul meu și sunt obligat să mă port politico. Dacă acesta este adevărul - ca un bărbat mort să aibă undeva o împărăție, unul care a înviat din morți, bagă de seamă, eu știu că așa ceva nu se poate întâmpla, dar dacă ar fi să se întâmple - atunci aș prefera ca cel care o are să fie acest Iisus decât s-o aibă Quintus sau bătrânul Iulian sau Pilat sau chiar năucul de Gaius, gușterul bătrânei Iulia. Apoi începu să râdă zgomotos de propria lui îndrăzneală: Sau chiar bătrânul Tiberiu. Pe toții zeii, în ziua când nebunul de Tiberiu va muri, fac prinsoare că va rămâne mort și îngropat! Bine că mi-am adus aminte să te întreb: ai intenția să te întorci la Roma și să spui zăpăciturii acestuia ceea ce ai aflat referitor la galileeanul nostru? Să știi că el te va crede și vorbele tale îl vor băga în sperieți.

Marcellus râse îngăduitor și-și zise că, deși beat, legatul îi spusese câteva cuvinte care meritau să fie cântărite cu toată liniștea.

— Paulus, ideea aceasta nu este rea, declară el. Dacă se va întâmpla să avem un împărat care va putea să supraviețuiască tuturor

celorlalți, cred că ar fi extraordinar ca lumea să aibă un stăpânitor care să strălucească pentru faptele lui bune și nu pentru cele rele.

Obrazul legatului se limpezi și Marcellus, presimțind interesul lui, încercă să discute mai pe larg această idee.

— Gândește-te, Paulus, la zvonurile acestea care circulă în legătură cu Iisus. Se spune despre el c-a redat orbilor vederea, dar nu s-a auzit despre el c-ar fi poruncit să fie orbiți cei cu vedere. Se spune despre el c-a schimbat apa în viin, dar nimeni nă afirmă c-ar fi prefăcut vinul în apă. A făcut pe un copil infirm să umble, dar n-a făcut infirm din unul sănătos.

— Admirabil! încuviință Paulus. Împărații au distrus și au jefuit lumea. Ei au orbit oameni care au avut vedere, au făcut infirmi din oameni sănătoși și i-au distrus. Apoi făcu o pauză și murmură mai mult pentru sine: Lumea ar rămâne mirată dacă ar constata că are un guvern care să se intereseze de orbi, de bolnavi și de infirmi? Pe toți zeeii! Mi-ar face plăcere să știu că toate poveștile acestea despre galileeanul nostru sunt întemeiate!

— Vorbești serios, Paulus, sau glumești? întrebă Marcellus.

— De, vorbesc și eu tot atât de serios în măsura care este serioasă problema despre care vorbim; când te gândești că tot ce se spune nu poate să stea în picioare, răspunse el și încruntă din sprâncene. Dar... ascultă, Marcellus, nu crezi că mergi prea departe cu afacerea asta a lui Iisus fără să îți seama de propriul tău interes?

Marcellus nu-i răspunse altceva decât își țuguie buzele. Paulus zâmbi, ridică din umeri și-și umplu din nou cupa. După atitudinea lui se vedea că ar prefera să renunțe la acest episod al subiectului pe care-l discutau.

— Și ce se mai spune despre el în interiorul acestei provincii? întrebă el nepăsător. După cât văd, ai încercat să culegi informații.

— S-a mai întâmplat ceva în Cana cu o fată care a constatat că poate să cânte. Oamenii sunt convingși că și această întâmplare i se datorește lui Iisus.

— A învățat-o să cânte?

— Nu. Dar într-o zi fata a constatat că este în stare să cânte. Sunt incredințați că fapta aceasta se datorește lui Iisus. Eu am auzit-o, Paulus. După cât sunt eu în stare să-mi dau seama, n-am întâlnit și n-am auzit încă nimic ce s-ar putea asemena cu felul ei de a cânta.

— Nu mai spune! Va trebui să-i spun și tetrarhului, zise Paulus mirat. Probabil știi că este datoria mea să informez pe acest bătrân scelerat. Probabil o va invita ca să cânte la un banchet pe care-l va da.

— Nu, Paulus, te rog, să nu faci așa ceva! protestă Marcellus. Fata aceasta s-a bucurat de o educație aleasă. Dar afară de asta este și infirmă și nu părăsește niciodată satul ei.

— Va să zică i-a dat glasul, dar a lăsat-o infirmă, ei? întrebă Paulus și începu să râdă. Cum îți explici fapta aceasta?

— Eu nu încerc să mi-o explic; n-am făcut altceva decât că te-am informat. Dar sper cu toată sinceritatea că nu vei pomeni nimic lui Irod despre fata asta. S-ar simți grozav de străină în palatul lui dacă ceea ce am auzit despre bătrânul acesta desfrânat este adevărat.

— Dacă ceea ce ai auzit este revoltător, zise Paulus, atunci fii sigur că este adevărul. Dar dacă tu ții atât de mult la creștinii aceștia, s-ar putea ca lor să le fie de folos dacă una dintre fetele lor ar cânta pentru vulpoiul acesta bătrân.

— Nu! ripostă Marcellus spăriat. Ea și familia ei îmi sunt prieteni. De aceea te rog să n-o umilești invitând-o să cunoască pe Irod Antipa și nici pe altcineva din familia lui.

Paulus admise că sunt toți o adunătură de scelerați, inclusiv ticăloasa de Salomeea, care este fiică-sa. Aceasta este o cățea primejdioasă, vinovată de mai multe asasinate și o desfrânată notorie. Începu să râdă revoltat, ca apoi să adauge că toate aceste însușiri le-a obținut cu mijloace destul de oneste, ținând seama de tatăl ei - dacă este tatăl ei adevărat - care nu respectă nici Sanhedrinul, și de mama ei, a cărei origine este tot atât de puțin cunoscută ca și a unei pisici. Începu să râdă disprețuitor și luă o gură de vin ca să elimine gustul de silă ce i-l lăseseră amintirile acestea. Marcellus se întunecă la obraz, dar nu zise nimic. Imediat după aceea simți pe Paulus că se uită la el binevoitor, dar în privirile lui tremurau o mulțime de reproșuri.

— Nu știi dacă tu, Marcellus, îți dai seama că interesul pe care-l dovedești astăzi față de creștinii într-o bună zi ar putea să-ți pricinuiască neajunsuri. Îmi dai voie să-ți vorbesc despre situația aceasta fără să consideri cătuși de puțin că-ai avea intenția să te jignesc?

— Adică de ce să nu-ți dau voie, Paulus? răspunse Marcellus prevenitor.

— De ce? Pentru că ar putea să ți se pară impertinență. Avem același rang în armată. Prin urmare, n-am nici un drept să-ți dau sfaturi și cu atât mai puțin să te previn.

— Să mă previi? întrebă Marcellus și ridică ușor din sprâncene. Mi se pare că nu sunt în stare să înțeleg ce vrei să spui.

— Dă-mi voie să-ți explic! Presupun că știi ce s-a întâmplat de un an încoace aici în Palestina. Vreme de câteva săptămâni după răstignirea galileeanului părea că întâmplarea aceasta este definitiv închisă. Conducătorii acestei mișcări s-au împrăștiat și majoritatea dintre ei s-au întors în părțile acestea. Oamenii cu trecere din Ierusalim au rămas mulțumiți. Din când în când se auzea că Iisus a fost văzut în diverse locuri după ce a murit, dar nimeni dintre oamenii chibzuiți n-a luat poveștile acestea în serios. Se așteptau ca întâmplarea aceasta tragică să fie uitată foarte curând.

— Ca pe urmă să învie din nou, completă Marcellus văzând că Paulus își umple din nou cupa.

— Cuvântul „înviat” nu mi se pare cel mai potrivit. Povestea aceasta n-a murit niciodată. Grupuri de adepți țineau întruniri pe ascuns în diferite localități. Vreme de câteva luni n-a răsuflat nimic despre aceste întâlniri. Autoritățile n-au dat atenție zvonurilor. Închipuindu-și că n-au importanță nici în privința temeiniciei și nici a proporțiilor. Pe urmă, într-o bună zi, preoții și-au dat seama că sinagogile lor nu mai sunt căutate și credincioșii nu-și mai plătesc birurile bisericii. Tot așa negustorii au constatat că afacerile lor merg din ce în ce mai prost. În Ierihon mai bine de jumătate de populație nu mai face nici un secret din faptul că s-a asociat cu grupările acestea secrete. În Antiohia creștinii fac propagandă aproape fățișă și numărul lor crește în fiecare zi. Tot așa mișcarea aceasta nu mai poate rămâne ceva indiferent și fără nici un scop pentru populația săracă și asuprită, cum s-a crezut la început. Nimeni nu cunoaște numărul exact al adepților ce se găsesc în Ierusalim, dar cei de la conducerea templului nu-și mai găsesc locul din cauza revoltei și spaimii, așa că stăruiesc pe lângă procurator să ia măsuri drastice. Bătrânul Iulian este hărțuit în fiecare zi de cărturari și de farisei, care i-au dat limpede să înțeleagă că nu-i rămâne altă alegere decât fie că va acționa, fie că-și va da demisia din slujba pe care o are.

— Ce crede c-ar putea întreprinde împotriva mișcării? întrebă Marcellus.

--- De, răspunse Paulus și făcu un gest cu mâinile, cred că este de la sine înțeles că o astfel de mișcare nu poate fi îngăduită. Unui vizitator care este numai în trecere prin această regiune s-ar putea ca această mișcare să i se pară inocentă; totuși pentru oamenii aceia bogăți și cu trecere din Ierusalim, ea nu reprezintă altceva decât trădare, instigare la revoltă, blasfemie și o dezintegrare a disciplinei recunoscute. Iulian nu este de acord ca într-o bună zi să se pomenească cu o revoltă care să provoace vărsări de sânge, așa că o bucată de vreme a luat situația mai mult în glumă, dar cei de la conducerea templului par că și-au pierdut răbdarea.

— Bine... dar eu cred că oamenii aceștia nu pot avea nimic împotriva învățăturilor lui Iisus, interveni Marcellus. El a propovăduit buna înțelegere, dragostea și cinstea între oameni. Cei care conduc destinele Palestinei nu sunt de acord ca oamenii să se poarte cuviincios unul față de altul?

— Marcellus, știi foarte bine că nu este vorba despre asta, ripostă Paulus nerăbdător. Creștinii aceștia nu sunt de acord să încheie afaceri conform vechilor obiceiuri, ci încearcă din ce în ce tot mai mult să se protejeze unul pe altul. De pildă, chiar aici, în micul oraș Capernaum, dacă n-ai imaginea unui pește gravată pe ușa intrării, vei face mult mai bine dacă nu vei mai deschide dugheana deloc, ci te vei apuca de altceva. Apoi se uită la obrazul prietenului său și zâmbi: Cred că bănuiești ce înseamnă peștele acesta?

Marcellus dădu din cap în semn de încuviințare.

— Afacerea asta nu este ceva de care am putea face haz! declară Paulus. Și sunt obligat să te previn cu toată seriozitatea că, de ce vei avea legături mai puține cu acești creștini, va fi cu atât mai bine - și se opri ca să termine pe un ton aproape imperceptibil - pentru noi toți.

— Dar pentru mine în special... cred că asta ai intenția să-mi spui, completă Marcellus.

— Vei proceda cum vei crede de cuviință, declară Paulus și făcu un gest: Crede-mă, nu-mi face nici o plăcere să-ți spun astfel de vorbe. Dar n-aș vrea să aflu că din pricina asta vei avea nemulțumiri. Trebuie să știi că te vei expune și primejdiei fără să-ți dai seama ce se întâmplă! Când va începe represiunea, să știi că situația va deveni gravă. Faptul că ești tribun roman nu va putea însemna lucru mare după ce se va declara furtuna. Vom fi obligați să pornim războiul împotriva creștinilor și nu va ține nimeni socoteală cine sunt și ce au

făcut! De ce nu pleci de aici înainte de a fi arestat? Ia-ți sclavul și pleacă până mai poți pleca!

— Pentru a fi sincer, îți voi spune că nici nu știu unde este, zise Marcellus.

— Ei bine... eu știu unde este, adăugă Paulus și începu să zâmbească. Doarme undeva aici în fort.

— Este deținut?

— Nu este deținut.... dar adevărul este c-ar trebui să fie. Legatul începu să-i spună râzând ce s-a întâmplat în timpul după-amiezii. Ia să-mi spui dacă ai avut ocazie să vezi pe Quintus după ce l-a zdroșit?

Marcellus, care făcuse mare haz de ceea ce-i spusese Paulus despre aventura lui Demetrius, clătină din cap și-i răspunse:

— L-am văzut imediat după aceea. Dar poți fi sigur că ceea ce a primit a fost mai mult decât ar fi fost în stare să ducă.

— Sunt foarte mulțumit c-am putut afla realitatea, deoarece eu n-am nici un respect față de acest Quintus și ceea ce a pățit nu mă nemulțumește câtuși de puțin. Demetrius al tău este liber să plece, dar sper că nu va întârzia în această provincie; în orice caz, nu în circumscripția mea legislativă. Dar nici tu, Marcellus! Ia gândește-te la situația lui: este urmărit pentru c-a atacat un tribun; afară de asta, se știe despre el că este în contact cu gruparea creștină din Ierusalim. Poate fi arestat pentru oricare din aceste două motive. În același timp se poate presupune că tu ești informat despre amândouă aceste înfățișări ale situației. Cu un cuvânt, asta înseamnă că ai ocrotit un criminal și un creștin, iar raporturile tale de prietenie cu unii dintre acești creștini nu pot să fie nici ele spre folosul tău. Ce ai de gând să faci în această privință?

— Mi-am zis că voi mai întârzia câteva săptămâni aici în Palestina înainte de a mă întoarce la Roma. Deocamdată nu mi-am făcut nici un plan definitiv, declară Marcellus.

— Eu cred c-ar fi mai bine să-ți faci anumite planuri! ripostă Paulus cu severitate. Situația în care te găsești este mult mai riscantă decât ți-ai putea închipui. Cred că galileenilor acestora nu le va sluji la nimic devotamentul tău față de ei. Îți spun cu toată sinceritatea: toți sunt expuși să fie arestați și cât mai curând. Te sfătuiesc, prin urmare, să-ți faci cât mai repede bagajul, chiar mâine dimineață, și să traversezi regiunea pentru a coborî spre Joppa, unde vei lua prima corabie ce se îndreaptă spre Roma.

— Îți mulțumesc, Paulus, pentru sfatul pe care mi-l dai, răspunse Marcellus cu indiferență. Aș putea vorbi acum cu Demetrius?

— Faptul că sclavul tău grec este un băiat distins și că ți-e prieten nu poate împieta asupra obiceiurilor instaurate aici în fort. Te sfătuiesc să aștepți până mâine dimineață pentru a putea vorbi cu el.

— Voi face așa cum vrei, răspunse Marcellus fără să se tulbure.

Paulus se ridică de la masă, clătinându-se pe picioare.

— Să mergem la culcare, zise el ceva mai domolit, și ne vom întâlni mâine înainte de răsăritul soarelui ca să luăm masa împreună. Pe urmă, dacă ții să pleci numaidecât, ești liber. Îți voi da și o mică escortă, formată din legionari care cunosc drumurile scurte printre munți, pentru a te însoți până la Joppa fără să te expui nici unei primejdii.

— Paulus, eu nu voi pleca la Joppa, declară Marcellus categoric. Nu voi părăsi nici Palestina până în ziua când voi obține toate informațiile referitoare la învierea acestui galileean.

— Și cum crezi că vei reuși? întrebă Paulus. Probabil stând de vorbă cu câțiva pescari naivi?

— Acesta este un fel de a vorbi, răspunse Marcellus fără să se considere jignit. Eu însă voi încerca să stau de vorbă cu conducătorii lor.

— Tocmai acum aceștia nu sunt aici, declară Paulus. Majoritatea lor au plecat la Ierusalim.

— În cazul acesta voi pleca și eu la Ierusalim!

Câteva clipe Paulus rămase cu dinții încleștați și se gândi la ce va putea să-i răspundă. Împrejurul buzelor îi tremură un zâmbet sarcastic.

— Dacă mâine vei pleca la Ierusalim, declară el pe un ton semnificativ, vei putea ajunge tocmai la timp pentru a-i vedea pe toți în închisoare. Așa că, de cumva se va întâmpla să nu fii mai prudent decât pari astăzi, vei avea parte de o mulțime de neajunsuri, sfârși el și bătu din palme ca să vină un gardian: Condu pe tribun în camera sa! porunci el. Apoi zâmbi tot atât de vesel ca și înainte de asta și-i întinse mâna: Sper că te vei odihni bine. Ne vom vedea mâine dimineață.

CAPITOLUL XIX

Ajunseră în oraș fără nici un incident, la două ceasuri înainte de apusul soarelui. Garda de la Poarta Damascului nu întrebă pe Marcellus nici cum îl cheamă și nici ce fel de mărfuri aduc măgărușii osteniți din convoi. Se vedea destul de limpede că Ierusalimul nu este în stare de alarmă.

Drumul de la Capernaum până aici îl făcuseră în mare grabă, mai ales ținând seama de faptul că-l făcuseră pe jos. Plecaseră în zorii zilei și nu se opriseră nici în timpul cât soarele dogorea ca un cuptor, și orice călător prudent se retrăgea la umbră, așa că reușiseră să facă drumul acesta în trei zile.

Fiind informați de Paulus, care-i prevenise despre apropiata acțiune violentă ce va începe împotriva creștinilor, Marcellus se aștepta ca în drum să întâlnească grupuri de legionari insolenți și țărani speriați, dar constată că drumurile sunt liniștite și slobode, iar oamenii își vedeau de treburile lor mărunte fără să fie speriați. Dacă este adevărat că în curând se va dezlănțui împotriva lor un atac concentric, planul acesta încă nu fusese dat pe față.

Plecarea din Capernaum se desfășurase fără nici un incident. După ce sosiră în zorii zilei la cortul din curtea hanului, constatară că Justus a dispărut. Șalum nu știa ce s-a întâmplat. Când se opriră în fața căsuței unde stătea mama lui Toma, aceasta nu le putu spune altceva decât că Justus și Iona au plecat spre Sepforis acum un ceas. În primul moment Marcellus își zise că se va lua după ei pentru a-l liniști pe Justus, dar, aducându-și aminte de vorbele lui Păulus că în împrejurările de acum galileenii aceștia vor fi mult mai în siguranță dacă nu se va apropia de ei, plecă la drum, deși se simțea profund nemulțumit, căci pentru el pierderea încrederii lui Justus însemna un mare sacrificiu. Se gândi să se oprească în Cana și să-și ia rămas bun de la Miriam, dar renunță și la gândul acesta.

În prima seară de drum, după ce se opriră în popas la o distanță de cinci leghe într-o luncă din partea de miazăzi a orașului Cana,

Marcellus ceru lui Demetrius să-i povestească tot ce știe în legătură cu creștinii din Ierusalim, dar mai ales amănunțele referitoare la învierea lui Iisus. Grecul se dovedi gata să-i spună tot ce știe în această privință. După felul în care vorbea, părea cert că el nu se îndoiește câtuși de puțin de temeinicia informațiilor privitoare la învierea lui Iisus.

— Bine, Demetrius, știi foarte bine că așa ceva este imposibil! protestă Marcellus după ce văzu c-a terminat ce are de spus.

— Da, stăpâne, știu! admise Demetrius.

— Și cu toate acestea crezi!

— Da, stăpâne!

— Toată afacerea asta n-are nici un înțeles! murmură Marcellus nemulțumit. Când admiți că o faptă ca asta este imposibilă și în același timp declari că ești convins de temeinicia ei înseamnă că aceste afirmații se contrazic una pe alta, prin urmare n-au nici o valoare.

— Te rog să mă ierți, stăpâne, interveni Demetrius; eu nu discut și nici nu întrebunțez argumentele. M-ai întrebat și eu ți-am răspuns; atâta tot. Eu nu stăruiesc să crezi cuvintele mele. Și admit că tot ce ți-am spus nu are nici un fel de înțeles.

— Prin urmare, toată povestea aceasta ےeste absurdă, conchide Marcellus, apoi, lăsând sclavului său timp de ajuns ca să-i poată răspunde, adăugă: Tu ce părere ai?

— Nu, stăpâne, povestea aceasta nu este absurdă; ea este adevărată, repetă Demetrius. Așa ceva nu se poate întâmpla, dar cu toate acestea s-a întâmplat.

Dându-și seama că o conversație ca aceasta nu putea duce la nici un rezultat, Marcellus îi spuse noapte bună și se prefăcu c-a adormit.

În timpul zilei următoare și în cea de-a treia continuară să discute împreună această chestiune, dar fără să ajungă la nimic pozitiv. După moartea sa, Iisus fusese văzut. Astfel de lucruri nu se întâmplă niciodată și nici nu se pot întâmpla. Totuși el a fost văzut; nu o dată, ci de mai multe ori, și nu de către un singur om, ci de mai mulți. Demetrius fu tratat drept nebun, dar el acceptă aceste invective fără să protesteze și păru dispus să schimbe subiectul conversației. Marcellus îi mai spuse c-a fost înșelat și luat în bătaie de joc de ceilalți, dar el se mulțumi să dea din cap și să zâmbească. Marcellus părea că și-a pierdut cumpătul. Ar fi vrut să discute acest subiect și Demetrius să-și apere punctul său de vedere dacă acesta exista în realitate, și cu toată

convingerea. Ar fi fost imposibil să stai de vorbă cu un om care, dacă-i spuneai că e nebun, dădea liniștit din cap și admitea că așa este.

— Nur mi-aș fi închipuit pentru nimic în lume, Demetrius, ca un bărbat cu mintea sănătoasă cum ești tu să devină atât de superstițios, declară Marcellus, străduindu-se ca vorbele lui să pară sarcastice.

— Ca să-ți spun adevărul, stăpâne, răspunse Demetrius, sunt și eu mirat de starea în care mă găsesc.

Își continuă drumul, Marcellus mergând la o mică distanță, cutremurat de indignare împotriva sclavului său, care i se părea mai încăpățânat decât un catâr, apoi cu totul pe neașteptate își dădu seama că în realitate el nu este indignat împotriva lui Demetrius, ci a lui însuși. Se opri în loc și se uită la el, ca din zâmbetul răspândit pe obrazul lui Demetrius să constate că aceasta a ghicit la ce se gândește. Își continuă drumul la pas cu el și o vreme nu mai zise nimic.

— Iartă-mă, Demetrius, zise el cu părere de rău; mi se pare că am procedat fără nici o considerație față de tine.

Demetrius se uită la el și zîmbi.

— Eu înțeleg destul de bine starea sufletească în care te găsești, stăpâne. Am trecut și eu exact prin aceeași situație ceas de ceas și zi de zi. Nu este atât de ușor să primești drept adevăr o situație pe care judecata dreaptă o consideră imposibilă.

— În sfârșit, hai să renunțăm la judecata sănătoasă și dreaptă pentru a putea privi această întâmplare ca adevărată. Să admitem c-ar putea să existe un bărbat de origine divină care, dacă ar vrea, s-ar putea prezenta în fața împăratului Tiberiu fără nici o teamă și i-ar cere să-i cedeze tronul.

— El nu va avea nevoie de tronul împăratului, răspunse Demetrius. În cazul când ar fi un astfel de om, ar fi cerut scaunul de procurator al lui Pilat. El vrea să ajungă la stăpânirea lumii pe altă cale: nu detronând pe împărat, ci reformând lumea. Legea lui nu se va întrona începând de sus, printre cei mari, ci va pleca de jos, de la oamenii simpli.

— Vorbă să fie! ripostă Marcellus în bătaie de joc. Oamenii simpli! Ce te determină să-ți închipui că aceștia ar fi capabili să formeze un guvern echitabil? Să luăm, de pildă, pe acești câțiva pescari fricoși, dar evlavioși: la ce fel de îndrăzneală te-ai putea aștepta din partea unor oameni ca ei? Gândește-te că, chiar în ziua când Iisus al lor era amenințat să fie osândit la moarte, nici unul dintre

ei n-a îndrăznit să-i ia apărarea. În afară de doi sau trei dintre ei, toți ceilalți l-au lăsat să plece singur spre locul de osândă!

— Este adevărat, stăpâne, încuviință Demetrius, dar asta s-a întâmplat înainte de a ști că Iisus va fi în stare să se ridice din morți.

— Faptul că Iisus s-a ridicat din morți nu va contribui cu nimic pentru ca viața lor să pară mai sigură decât înainte de asta.

— Tocmai dimpotrivă, stăpâne, Iisus le-a făgăduit viața de veci, răspunse Demetrius. Le-a spus că el a călcat moartea nu numai în interesul său propriu, ci pentru toți cei care cred într-însul.

Marcellus se opri în loc și, băgându-și mâinile în cingătoare, se uită la sclavul său fără să înțeleagă.

— Vrei să afirmi despre caraghioșii aceștia de pescari c-ar putea să-și închipuie că vor trăi în veci? întrebă el.

— Da, stăpâne, în veci... și împreună cu el, răspunse Demetrius cu glasul liniștit.

— Afirmația aceasta este ridicolă! ripostă Marcellus.

— Pare ridicolă, stăpâne, încuviință Demetrius. Dar dacă ei cred sincer în temeinicia ei fie că ea este adevărată fie că nu, faptul acesta nu va putea schimba câtuși de puțin atitudinea lor. Când un bărbat se consideră mai tare decât moartea, atunci n-are motive să se mai teamă de nimic.

— În cazul acesta ce-i determină să se mai ascundă? întrebă Marcellus, închipuindu-și că această întrebare este destul de logică.

— Sunt obligați să-și îndeplinească misiunea, stăpâne. Nu se poate să-și pună viața în joc fără să se gândească. Datoria lor este să răspândească învățăturile lui Iisus cât mai mult. Fiecare dintre ei se așteaptă să fie ucis mai curând sau mai târziu, dar amănuntul acesta este lipsit de importanță. Viața lor va continua totuși în altă parte.

— Demetrius... tu ești în stare să crezi toate caraghioslăcurile acestea? întrebă Marcellus cu părere de rău.

— Uneori, răspunse Demetrius, când sunt împreună cu ei, le cred. Apoi pleacă ochii în pământ și-și continuă drumul, răscolind colbul cu picioarele. Dar nu este tocmai ușor, murmură el mai mult pentru sine.

— Sunt convins că nu poate fi ușor! încuviință Marcellus.

— Da, stăpâne, dar faptul că o idee pare greu de înțeles nu înseamnă numaidecât că trebuie s-o respingi. În viață suntem împresurați din toate părțile de fapte pe care nu le putem înțelege, zise el și întinse brațul spre costișele dealurilor printre care treceau și care erau pline de flori. Nimeni nu ne obligă să înțelegem toate aceste

culori și forme pe care le vedem răspândite în toate părțile, dar nici n-am fi în stare. Rămâne totuși certitudinea că ele sunt reale.

— Problema aceasta cade în afara preocupărilor noastre, protestă Marcellus. Mai bine să rămânem la subiectul ce ne interesează fără să ne abatem. Sunt de acord că viața însăși este un fel de mister. Continuă cu argumentele pe care ai început să mi le debitezi.

— Da, stăpâne, răspunse Demetrius și zâmbi. Prin urmare, ucenicii lui Iisus cred cu toată sinceritatea că lumea aceasta va fi eventual condusă în conformitate cu învățăturile lui. Asta înseamnă că va fi întemeiat un guvern universal, care să se sprijine pe buna învoiere dintre oameni. Toți cei care vor crede și vor mărturisi această credință vor trăi în veci. Nu este ușor să crezi că vei putea trăi în veci; atâta lucru recunosc și eu.

— Și nu este nici tocmai ușor să admiti că lumea ar putea fi condusă după principiul bunei învoiri dintre oameni, adăugă Marcellus.

— Deocamdată, continuă Demetrius, lumea este condusă de împărat cu ajutorul forței, ceea ce de asemenea nu este ușor. Mii de oameni sunt obligați să-și sacrifice viața pentru a putea susține acest sistem de guvernare. Germanicus conduce o expediție în Aquitania și făgăduise legaților săi bogății în prăzi și sclavi pe care-i vor lua în cazul când vor asculta ordinele lui și își vor pune viața în primejdie. Oamenii aceștia își vor încerca norocul. Mulți dintre ei vor muri și nu vor primi nici un fel de răsplată pentru curajul lor. Iisus făgăduiește viață pe veci celor care-l vor urma și-l vor asculta pentru a sălășlui buna înțelegere între oameni. Ucenicii săi cred într-însul și...

— Și-și încearcă și ei norocul! îl întrerupse Marcellus.

— Da, stăpâne, dar cred că, încercându-și norocul, procedeul lor nu este cu nimic mai riscant decât al legiunilor care urmează pe Germanicus, zise Demetrius. Credința aceasta în Iisus nu este ușoară, dar cu toate acestea asta nu înseamnă c-ar fi prostie... Te rog să mă ierți că-mi permit această îndrăzneală de față cu stăpânul meu.

— Continuă, Demetrius! incuviință Marcellus. Constat că reușești foarte bine în această argumentație, ținând seama și de materialul de care dispui. Spune-mi, tu crezi că vei putea trăi în veci... Juând o formă spectrală?

— Nu! răspunse Demetrius și clătină din cap. Voi trăi în altă parte. El are o împărăție care nu face parte din lumea aceasta.

— Și crezi cu adevărat că ar putea să existe această împărăție, exclamă Marcellus și se uită cu atenție la obrazul grav al sclavului său ca și când acum l-ar fi văzut pentru prima dată.

— Uneori cred! răspunse Demetrius.

Vreme de câteva minute nici unul dintre ei nu mai zise nimic. Apoi, oprindu-se în loc, grecul se uită la expresia de pe obrazul stăpânului său și zâmbi cu toată încrederea.

— Credința aceasta nu se poate asemăna cu actul de proprietate al unei case în care am putea trăi cu deplin drept de stăpânire. Seamănă mai mult cu o serie de scule cu care un bărbat poate să-și clădească o casă. Sculele acestea valorează exact atât cât ești în stare să faci cu ajutorul lor. Dacă le lași din mână, nu mai au nici o valoare, până în momentul când le vei întrebuița din nou.

Soarele aproape asfințise în momentul când Demetrius ajunse la dugheana lui Ben Iosif, deoarece pierduseră vreme lungă făcându-și loc pe străzile mărunte și aglomerate care duceau spre hanul unde Marcellus se oprise la sosirea lui în Ierusalim. Echipamentul și mărfurile aduse din Galileea trebuiau descărcate și depozitate, măgărușii predați stăpânului lor, căruia trebuiau să-i plătească pentru timpul cât îi întrebuițaseră. Marcellus era nerăbdător să facă o baie să să-și schimbe hainele. După ce termină cu stăpânul său și el însuși încercă să-și dea o înfățișare mai omenească, Demetrius plecă să întâlnească pe prietenul său Ștefan.

Pentru că drumul pe care apucase trecea prin fața dughenei lui Ben Iosif, își zise că va trebui să intre; era posibil ca prietenul său să nu fi plecat încă. Ușa din față era închisă și zăvorâtă. Trecu în cealaltă parte, la intrarea care da în locuința familiei, bătu la ușă, dar nici aici nu-i răspunse nimeni. Faptul i se păru straniu, deoarece bătrâna Sara nu pleca niciodată de acasă, mai ales în timpul cinei.

Fără să înțeleagă ce s-a întâmplat, Demetrius se îndreptă spre casa dărăpănată în care se adăpostise odinioară împreună cu Ștefan. Dar și aici ușile erau încuiate și toată lumea părea plecată. Ceva mai încolo, în strada aceasta trăia un tânăr evreu cu numele Ioan Marcu, un om cumsecade, împreună cu mama lui, care era văduvă, și cu o drăguță și tânără verișoară, pe care o chema Rhoda. Se hotărî să meargă la el și să se informeze, deoarece Marcu și Ștefan erau buni prieteni, deși uneori se întrebasese dacă nu cumva Ștefan s-a împrietenit cu el din pricina acestei fete.

Rhoda tocmai închidea porțița de oștrețe, căci era gata de plecare și pe braț ducea un coș plin de provizii. Îl salută mulțumită și Demetrius constată că este mai drăguță decât i se păruse înainte. În timpul cât el lipsise din oraș, fata părea c-a devenit mai matură.

— Unde sunt ceilalți? întrebă el după ce-i spuse c-a găsit toate ușile încuiate.

— Va să zică nu știi? întrebă Rhoda și, dându-i coșul, se depărtă de poartă. Acum cinăm cu toții împreună. Va trebui să vii cu mine.

— Cine cinează împreună? se miră Demetrius.

— Creștinii! Simon a început acest obicei de mai multe săptămâni. Au închiriat casa aceea veche unde Natan ținea un bazar. În fiecare seară ducem provizii și le împărțim cu ceilalți. Mai bine zis, declară ea și ridică din umeri, unii dintre noi aduc mâncare și o împart cu ceilalți.

— Nu pare să fie tocmai plăcut, declară Demetrius.

— De... afacerea asta n-a ieșit așa cum și-a imaginat-o Simon, răspunse Rhoda și ridică fruntea.

Mergeau repede și Demetrius fu obligat să întindă pasul pentru a se ține de Rhoda, care mergea cu pași mărunți și grăbiți ca și când s-ar fi gândit nerăbdătoare la ceva. Demetrius își zise că va fi mai bine să nu stăruiască cu întrebările privitoare la ceea ce-i spusese.

— Ce face Ștefan? întrebă el și zâmbi cu înțeles.

— Vei avea ocazie să-i vezi imediat, răspunse fata. Așa că nu va mai fi nevoie să-ți spun eu.

— Ascultă, Rhoda, începu Demetrius cu glasul grav, mi se pare că rumeneala aceasta din obrazii tăi ar vrea să-mi spună că în absența mea aici s-a întâmplat ceva. În cazul când este ceea ce-mi închipui eu, atunci sunt foarte mulțumit în interesul vostru comun.

— Probabil vrei să știi mai multe decât ar trebui, unchiule Demetrius. Nu se poate ca eu și Ștefan să fim prieteni fără să...

— Nu-mi vine să cred, o întrerupse Demetrius. Când veți face nunta? Crezi că voi mai avea timp ca să-ți țes o față de masă până atunci?

— Dar numai pentru una mică, răspunse ea și-i zâmbi.

Îi făgădui că mâine dimineață va începe lucrul dacă Ben Iosif îi va da un război, apoi se gândi la întâlnirile acestea de fiecare zi dintre prietenii săi creștini.

— Câți oameni se întâlnesc acolo, în sala aceea? întrebă el.

— Te vei mira văzându-i. Uneori sunt câte trei sute, altă dată chiar mai mulți. Foarte mulți dintre ei și-au vândut avutul de la țară și acum trăiesc aici în oraș; sunt o adevărată colonie. Cel puțin o sută de inși mănâncă în mod permanent la Ecclesia.

— Ecclesia! se miră Demetrius. Acesta este numele pe care l-ați dat adunării? Este un nume grecesc. Majoritatea dintre cei de acolo sunt evrei, nu-i așa? Cum se face c-ați dat acest nume adunării voastre?

— Ștefan, răspunse Rhoda cu mândrie, a fost de părere că numele acesta este cel mai indicat pentru o astfel de adunare. Afară de asta, aproape o treime dintre creștini sunt greci.

— De, este o plăcere neașteptată să constăți că evreii și grecii se pot înțelege unul cu altul cel puțin în această privință, zise Demetrius. Va să zică aici este vorba despre o singură și fericită familie? adăugă el și păru că se gândește la ceva.

— Este o familie destul de mare, nu-i vorba, zise Rhoda, apoi, ca și când ar fi vrut să uite acest calificativ, continuă grăbită: Majoritatea lor iau lucrurile în serios, Demetrius. Dar sunt și de cei care tulbură liniștea.

— Se ceartă între ei, nu-i așa? Cred că nu vor putea ajunge prea departe cu această nouă idee, care necesită bună înțelegere.

— Tot așa spune și Ștefan, încuviință Rhoda. Este și el dezamăgit și convins că ideea aceasta de a face pe toți creștinii să trăiască într-o singură colonie, ca o familie, este greșită. Ar fi fost mai bine să fi stat la vetrele lor și să-și fi văzut de îndeletnicirile obișnuite.

— Și care este pricina neînțelegerilor? întrebă Demetrius.

— Aceeași veche poveste, oftă Rhoda. Voi, grecii, sunteți zgârciți, bănuitori și foarte susceptibili în ceea ce privește drepturile ce le aveți și...

— Iar voi, evreii, lacomi și înșelători, o întrerupse Demetrius și zâmbi.

— Noi nu suntem lacomi! protestă Rhoda.

— Nici noi, grecii, nu suntem zgârciți! ripostă Demetrius și începură amândoi să râdă.

— Este un spectacol de țî-e mai mare dragul, adăugă Rhoda. Bietul Simon, el leagă mari nădejdi de această Ecclesia. Aseară mi-a părut atât de rău de el, încât eram gata să plâng. După cină ne-a ținut o cuvântare foarte serioasă, și cu această ocazie a repetat cuvântul lui Iisus care cerea oamenilor să se iubească unul pe altul, chiar și pe cei

care nu se poartă frumos față de ei; ne-a spus că toți suntem egali în fața lui Dumnezeu și că toți suntem copiii lui, indiferent de originea noastră. Dar fie că mă vei crede, fie că nu, în timpul cât vorbea, un bătrân de la țară, cu numele Anania, s-a ridicat în picioare și a ieșit din sală.

Demetrius nu găsi ce să-i răspundă. Se simțea nemulțumit de faptul că o idee atât de frumoasă este banalizată de niște oameni nepricepuți și slabi. Rhoda păru c-a ghicit la ce se gândește.

— Te rog să nu-ți închipui că oamenii nu ar avea încredere în Simon, continuă ea. El se bucură de mare trecere printre ceilalți și toți cred într-însul. Când trec pe stradă, oamenii bătrâni care stau la fereastră îl roagă să se oprească și să stea de vorbă cu ei. Ștefan spune că de multe ori scot paturile cu bolnavii pe care-i au în casă pentru ca atunci când trece pe lângă ei să întindă mâna și să-i atingă pe frunte. În același timp, Demetrius, nici nu bănuiești cât ține la Ștefan. De multe ori mă gândesc că dacă i s-ar întâmpla ceva lui Simon... Rhoda păru că ezită.

— Ar putea să rămână Ștefan conducător? întrebă Demetrius.

— El este destul de priceput în scopul acesta! declară fata. Dar să nu-i pomenești de ceea ce vorbim noi acum. Pentru el ar însemna o mare nenorocire dacă lui Simon i s-ar întâmpla ceva.

Ajunseseră în apropierea vechiului bazar. Văzură câteva femei care intrară cu coșurile pe mână. Câțiva bărbați se opriseră în fața ușii deschise. Prin apropiere nu se vedea nici un legionar. După toate probabilitățile, creștinii puteau veni și pleca neîmpiedicați de nimeni.

Rhoda intră în sala mare, pustie și prost luminată, plină de bărbați, femei și copii care se așezaseră la mesele lungi și așteptau să li se dea mâncare. Ștefan se apropie și zâmbi mulțumit.

— *Adelfos* Demetrius! exclamă el și-i întinse amândouă mâinile. Unde l-ai întâlnit, Rhoda?

— Te căuta pe tine, răspunse ea cu glasul înduioșat.

— În cazul acesta, haide, căci Simon ar vrea să te vadă. Ai mai slăbit, prietene, după cât văd. Ce ți-au făcut?

Demetrius făcu o strâmbătură de durere când Ștefan îl scutură de braț.

— Am avut un mic accident, răspunse el, și nu sunt pe deplin vindecat.

— Cum s-a întâmplat? întrebă Rhoda. Văd că ai o tăietură destul de adâncă și pe încheietura mâinii.

Demetrius nu mai avu nevoie să răspundă, căci Ștefan făcu semn fetei și clătină din cap.

— Mi se pare că din nou te-ai încăierat cu cineva, zise ea cu glasul în șoaptă. Nu știi că creștinii nu trebuie să se încaiere? Apoi zâmbi și întorcându-se spre Ștefan adăugă: Ei nu se mânie pe nimic. Dar Ștefan era prea preocupat de propriile sale gânduri pentru a se mai putea gândi la aluzia ei. Făcu semn lui Demetrius ca să-l urmeze.

În drumul de întoarcere, conversația dintre ei păru silită și intermitentă. Ioan Marcu și maică-sa apucaseră înainte. Cei doi tineri greci, înalți, îi urmau împreună cu Rhoda. Fata se simțea mică și umilă între ei și după tăcerea lor înțelese c-ar prefera să poată să stea de vorbă între patru ochi. Nu se simțea nemulțumită din pricina asta. Era atât de îndrăgostită de Ștefan, încât orice ar fi făcut el i se părea bine făcut, deși de astă dată vedea limpede că ar vrea s-o excludă din prietenia lui cu Demetrius.

După ce se opriră în fața porții și-i urară noapte bună, amândoi se îndreptară repede spre locuința lor, mergând la început tăcuți și fiecare dintre ei așteptând să înceapă celălalt. Ștefan încetini pasul.

— Ei, ce zici de asta? întrebă el fără nici un înconjur. Spune-mi părerea ta sinceră.

— De, nu sunt tocmai sigur...

— Eu cred că ești. Ai avut ocazia să vezi Ecclesia noastră în plină acțiune, ripostă Ștefan. În cazul când nu ești tocmai sigur de impresia pe care ți-a făcut-o, atunci fără îndoială îți închipui că noi am apucat pe un drum greșit.

— Foarte bine, declară Demetrius râzând. Dacă ești convins că aceasta este părerea mea, de ce nu te decizi să-mi spui care este părerea ta? Tu ai avut mai multă posibilitate să-ți formezi o părere în această chestiune. Până acum n-am avut ocazia să văd Ecclesia voastră făcând altceva decât mâncând. La ce altceva mai poate folosi? Mă simt obligat, Ștefan, să-ți spun că, dacă mi s-ar fi încredințat sarcina să formez un grup a cărui coerență să fie întemeiată pe nemărginită credință și curaj, eu aș fi dat afară pe câțiva dintre ei pe care i-am văzut astă-seară.

— Iată partea gravă! declară Ștefan. Tocmai aici este toată greșeala. Iisus a poruncit să răspândim învățăturile lui indiferent de greutatea, lipsurile și primejdiile la care ne vom expune, dar noi n-am reușit să facem altceva decât să înființăm o ospătărie gratuită și un loc

de trândăveală pentru toți cei care sunt dispuși să declare: „Cred în învățătura ta!”

— Fără îndoială intenția lui Simon a fost bună, zise Demetrius, presimțind că va trebui să spună ceva.

— A fost admirabilă! Dacă toți cei care au vreo legătură cu Ecclesia ar avea îndrăzneala și bunătatea lui Simon, această instituție s-ar putea bucura de un mare prestigiu. La început el s-a gândit să organizeze un grup de oameni care să se dedice în întregime operei de propagandă și a crezut că, trăind unul în apropierea celuilalt, apropierea aceasta ar putea să le servească de îndemn. Îți aduci aminte ce făceau în dugheana unde stăteau ceasuri întregi de vorbă. Simon a vrut să lărgească cercul acesta, să atragă într-însul și alți oameni devotați ale căror idei în duh și faptă să fie omogene.

— Dar cercul prevăzut de el a devenit ceva mai mare decât ar fi trebuit? zise Demetrius.

Ștefan se opri în loc și clătină din cap.

— Ideea aceasta a fost de la început greșită, declară el abătut. Simon a anunțat pe toți că orice creștin care își va putea vinde bunurile ce le are și produsul acesta îl va aduce la conducătorii Ecclesiei va fi întreținut de aceasta pe toată viața sa.

— Îndiferent dacă a avut avere mare sau una cu totul neînsemnată? întrebă Demetrius.

— Tocmai! Dacă aveai o gospodărie la țară sau o vie, puteai s-o vinzi, probabil cu mai puțin decât făcea, și banii să-i aduci lui Simon. Dacă n-aveai nimic altceva decât câțiva pui, o capră și un măgăruș, îi vindeai pe aceștia și aduceai suma pe care ai primit-o. Iar după aceea urma ca toți să trăiască împreună în dragoste frățească.

Ștefan începu să-i înșire nemulțumit toate consecințele acestei nenorocite experiențe. Zvonul s-a răspândit repede că orice familie își va putea asigura existența intrând în Ecclesia. Simon s-a simțit mulțumit de numărul mare al celor care mărturiseau pe față că sunt creștini. În timpul unei consfătuiri din dugheana lui Ben Iosif, care a ținut aproape toată noaptea, nu mai știa ce să facă de mulțumit, văzând că împărăția lui a crescut atât de mult.

— În noaptea aceea s-a hotărât ca Simon să rămână și de aici înaintea conducătorul Ecclesiei. Ceilalți ucenici trebuiau să plece ca să pună bazele unor instituții similare la Joppa, Cezareea și Antiohia. Astfel a plecat Ioan, Iacob, Filip, Alfeu, Matei și toți ceilalți, adăugă Ștefan, făcând un gest în care îi includea pe toți. Simon, după cum

bine știi, este din fire impetuos și, când îi trece prin minte câte o idee, se ține morțiș de ea și nu vrea să mai asculte de nimic.

— În felul acesta Ecclesia a crescut mai mult decât ar fi trebuit! declară Demetrius.

— Da, dar numai ca număr. Familii numeroase care nu avuseseră aproape nimic au venit ca să ducă viață de trândăvie, să cânte imnuri și să recite rugăciuni, la al căror conținut nici nu se gândeau, deoarece nu-i interesa altceva decât că aveau mâncare de ajuns și se puteau distra.

— Și ceilalți care au avut averi pe care le-au lichidat cum s-au împăcat cu situația aceasta?

— De, dragul meu, asta este o altă înfățișare a problemei. Aceștia au început să se uite de sus la ceilalți. Cu cât ai contribuit cu o sumă mai mare la susținerea Ecclesiei, începi să crezi că ai cu atât mai multe drepturi să te amesteci în conducerea acestei instituții, răspunse Ștefan și zâmbi abătut. Nu mai departe de azi-dimineață, un bătrân nerușinat, care se supăraseră din pricina vorbelor pe care i le spusese Simon, a fost dovedit că a înșelat Ecclesia și, în fața dovezilor aduse, a fost cuprins de o furie atât de cumplită, încât a avut un atac. Puțin după aceea a murit! Probabil pe Simon îl vor face răspunzător de asta.

— Începutul nu este deloc încurajator, zise Demetrius.

— Dar nu este numai atât! oftă Ștefan. Mai este și cina asta de fiecare zi! Numeroși negustori vin la aceste întruniri și-și aduc și mâncarea cu ei; pentru asta merită toată lauda, deși scopul lor adevărat este să-și câștige un fel de trecere față de ceilalți membri și să-și facă printre ei viitori clienți. Cu un cuvânt, Ecclesia începe să devină exagerat de populară.

— Ce ar fi de făcut? întrebă Demetrius nedumerit.

Ștefan clătină din cap și-și domoli mersul.

— Ascultă, Demetrius, înainte ca Ecclesia să înceapă a primi pensionari în sânul ei, comunitatea creștină din Ierusalim reprezenta o forță. Oamenii continuau să-și vadă de treburile lor din care-și câștigau existența, străduindu-se să se poarte cinstit unii față de alții și dornici să trăiască în conformitate cu poruncile lui Iisus. Seara se adunau împreună pentru a se îmbărbăta unul pe altul. Simon le vorbea și le cerea să facă eforturi și mai mari. Le repeta cuvintele lui Iisus și le da putere nouă. În astfel de împrejurări era măreț. Ștefan se opri din nou și se uită abătut la prietenul său. Astă-seară l-ai auzit și tu vorbind și ai văzut cât se străduiește să determine oamenii să-și uite micile

nemulțumiri, să fie iertători unii față de alții și să trăiască în bună înțelegere unul cu altul. Nu știu dacă ai băgat de seamă zâmbetul acela care-i juca pe obraz când a făcut apel la ei, îndemniându-i să fie mai generoși cu darurile pe care le fac Ecclesiei? Ei bine... acesta nu este Simon, cel pe care l-am cunoscut noi odinioară când înflăcăra sufletele oamenilor și-i determina să sacrifice totul pentru cauza Hristosului nostru. Ce rușine! exclamă și, trecându-și mâinile prin păr, clătină din cap deznădăjduit. Iată pentru ce a suferit Iisus răstignirea, pentru ce a murit și a înviat!

— Cu Simon ai vorbit despre afacerea asta? întrebă Demetrius după un timp de tăcere.

— De o vreme încoace n-am mai vorbit. Mai acum vreo două săptămâni, când neînțelegerile dintre greci și evrei amenințau să devină violente, câțiva dintre noi l-au întrebat dacă pot să-l ajute cu ceva, așa că a numit pe șapte dintre noi care să supravegheze dreapta împărțire a hranei și a îmbrăcăminteii între membri. Dar trebuie să știi, Demetrius, că pentru mine valoarea lui Iisus în această lume este mult mai presus decât să-mi îngădui să înjosesc cultul meu față de el, ascultând ponoasele oamenilor rău năvăliți care se ceartă între ei din pricină că veșmântul pe care l-a primit Ben Issacher este de mai bună calitate decât cel pe care l-a primit Nicolas Thimonide.

Demetrius făcu o strâmbătură de dezgust și spuse prietenului său c-ar face mai bine dacă s-ar feri de astfel de meschinării.

— Exact aceasta este și intenția mea! declară Ștefan. Astă-seară am luat hotărârea ca niciodată de aici înainte să nu mai merg la aceste întruniri ale lor.

— E foarte posibil ca bătrânul Julian să rezolve el însuși aceste dificultăți ale Ecclesiei, declară Demetrius. Ai auzit ceva despre atacul care se pregătește? Stăpânul meu afirmă că foarte curând procuratorul va începe persecutarea creștinilor din oraș.

Ștefan începu să râdă cu amărăciune.

— Dacă procuratorul va mai întârzia puțin, Ecclesia se va împrăști ea singură, așa că nu va fi obligat să-și mai facă gânduri din pricina ei. Ia spune, acum, după ce a vizitat Galileea, ce părere are stăpânul tău, romanul, despre Iisus?

— Este profund impresionat, Ștefan. Îi vine greu să creadă că Iisus a înviat, dar îl consideră drept cel mai mare bărbat care a existat vreodată. Ar vrea să vorbească cu tine. A fost profund impresionat

când ți-ai exprimat dorința să vezi cămașa și a constatat că ești atât de emoționat de vederea ei.

— Cred c-o mai are și acum, murmură Ștefan. Crezi că-mi va da voie s-o mai văd o dată, Demetrius? În timpul din urmă s-au petrecut atâtea lucruri care m-au deprimat. Știi că în noaptea aceea, când am pus mâna pe cămașă, ceva s-a întâmplat cu mine? Nu sunt în stare să-ți explic ce anume, dar...

— Vino cu mine la han! zise Demetrius nerăbdător. Cred că este încă treaz și-i va face plăcere să te vadă. Probabil nu strică să stați de vorbă unul cu altul.

— Ești sigur că nu se va supăra dacă mă voi duce la el? întrebă Ștefan cu sfială.

— Sunt sigur că-i va face plăcere. Va fi folositor pentru amândoi să puteți sta de vorbă.

Luând această hotărâre, Ștefan începu să meargă cu pași întinși alături de Demetrius.

— Ai de gând să-i pomenesci ceva tribunului despre Ecclesia?

— Nici nu mă gândesc! ripostă Demetrius. Cred că Marcellus este pe cale să devină și el creștin. Este obsedat de întâmplarea lui Iisus și nu mai vorbește despre nimic altceva. În cazul când se va decide să devină creștin, să știi că va deveni un bun creștin și unul curajos; de asta poți fi sigur! Dar nu va fi nevoie să-i vorbim despre incidente care nu i-ar face plăcere. În cazul când ar afla că unii dintre adepții acestei credințe nu sunt altceva decât niște trântori care se ceartă între ei, probabil nu va mai fi dispus să se coboare la nivelul lor și nici să-și facă de lucru cu ei.

— Acestea sunt cuvinte grele, prietene, zise Ștefan.

— Nu mi-a făcut nici o plăcere să le întrebuițez, ripostă Demetrius. Dar eu îl cunosc destul de bine pe tribun. E adevărat că a fost crescut ca păgân, dar este totuși foarte prudent în privința tovarășilor sale.

Pe Marcellus îl găsiră singur și citind. Îi primi cu entuziasm și în special îl interesa Ștefan, care încercă să se scuze pentru această vizită întârziată.

— Nimeni n-ar putea să-mi facă mai multă plăcere venind la mine, Ștefan, răspunse el amabil și-i oferă un scaun. Stai și tu, Demetrius. Cred că pentru voi doi a fost o mare plăcere să vă puteți revedea.

— Călătoria pe care ai făcut-o în Galileea, stăpâne, a fost interesantă? întrebă Ștefan cu sfială.

— Interesantă... dar în același timp tulburătoare, răspuse Marcellus. Justus mi-a fost bună călăuză. Am auzit multe întâmplări stranii. Este foarte greu să le crezi... și tot atât de greu să nu le crezi. Făcu o pauză; așteptând ca Ștefan să spună ceva, dar el se simțea sfios în fața acestui orășean, așa că rămase cu privirea întoarsă în altă parte și se mulțumi să dea din cap.

— Bătrânul Natanail Bartolomeu mi s-a părut un om foarte simpatic, continuă Marcellus.

— Da, zise Ștefan după o lungă tăcere.

Demetrius începuse să se neliniștească și-și zise că va trebui să vină în ajutorul prietenului său.

— Mi se pare că lui Ștefan i-ar face plăcere să mai vadă o dată cămașa, zise el.

— Cu multă plăcere! răspuse Marcellus. Vrei să mergi și să i-o aduci, Demetrius?

Vreme de câteva minute cât întârzie în camera de alături, Marcellus și Ștefan nu schimbă nici o vorbă. Demetrius se întoarse și așază cămașa împăturită pe genunchii prietenului său. Ștefan o netezi ușor cu vârful degetelor și buzele începură să-i tremure.

— N-ai vrea să te lăsăm vreme de câteva minute singur? întrebă Marcellus cu glasul lui blând. Eu și Demetrius am putea să ieșim puțin în grădină.

Ștefan păru că nici n-a auzit cuvintele lui. Ridică încet cămașa și o strânse la piept cu amândouă mâinile, apoi se uită la Marcellus și după aceea la Demetrius, iar în privirile lui părea că strălucește o lumină nouă.

— Aceasta a fost cămașa învățătorului meu! declară el pe un ton ca și când s-ar fi pregătit să țină o cuvântare. Pe aceasta a purtat-o când a vindecat pe cei bolnavi și a mângâiat pe cei mârniți. A purtat-o pe vremea când a vorbit oamenilor adunați împrejurul său într-un fel cum nici un bărbat nu vorbise înainte de el. Tot pe aceasta a purtat-o și în ziua când a plecat să moară pe cruce pentru mine, care nu sunt altceva decât un umil țesător! Ștefan se uită cu îndrăzneală la Marcellus. Și pentru *tine*, care ești un tribun bogat. Apoi se întoarse spre Demetrius: Și pentru *tine*, care ești sclav!

Marcellus își încleștă mâinile pe brațele scaunului și-și plecă trupul înainte, apoi se uită mirat la grecul acesta, care renunțase la

sfiala de până acum, pentru a face o mărturisire de credință atât de impresionantă.

— Tu, tribune Marcellus, ai ucis pe stăpânul meu! continuă Ștefan cu îndrăzneală.

— Ștefan! Te rog! îl rugă Demetrius.

Marcellus ridică mâna spre sclavul său ca să-l liniștească.

— Continuă, Ștefan! porunci el.

— A fost o faptă care se poate ierta! adăugă Ștefan și se ridică în picioare, căci n-ai știut ce faci și-ți pare rău. A fost ucis de cei de la conducerea templului și de procurator. Dar nici ei n-au știut ce fac. Lor însă nu le pare rău și mâine ar fi în stare să săvârșească din nou aceeași faptă. Făcu un pas spre Marcellus, ridicându-se în picioare, ca și când ar fi așteptat un ordin: Tu, tribune Marcellus Gallio, vei putea să te pocăiești pentru fapta pe care ai săvârșit-o! El te-a iertat pentru fapta ta! Eu am fost de față! L-am auzit spunând că te iartă! Apropie-te de el! Căci el trăiește! Eu l-am văzut!

Demetrius era acum în imediata lui apropiere și încerca să-l liniștească. Luându-i încet cămașa din mână, îl conduse spre scaunul său. Se așezară toți trei și urmă o lungă tăcere.

— Iartă-mă, stăpâne! zise Ștefan cu părere de rău și-și duse o mână la frunte. Mi-am permis să vorbesc mai mult decât ar fi trebuit.

— Nu trebuie să-ți faci nici un reproș, Ștefan, răspunse Marcellus cu glasul sugrumat. Cuvintele tale nu m-au jignit.

Urmă o vreme de tăcere lungă și grea pe care nici unul dintre ei nu păru dispus s-o întrerupă. Ștefan se ridică în picioare.

— S-a făcut târziu, zise el. Noi va trebui să plecăm.

Marcellus întinse mâna spre el.

— Sunt mulțumit, Ștefan, c-ai venit la mine, declară el. Vei fi binevenit și de aici înainte... Demetrius, mâine dimineață voi avea nevoie de tine aici la han.

Cutremurat până în adâncul ființei și incapabil să-și explice această situație, Marcellus rămase nemișcat vreme de un ceas, uitându-se la peretele din fața lui. Într-un târziu se simți coplesit de osteneală și întinzându-se pe pat, adormi. Puțin înainte de revărsatul zorilor fu trezit de glasuri răstite și de țipete însoțite de răcnete sălbatică și de lovituri violente. În hanuri se întâmpla destul de des să fii trezit, la orice oră din zi și din noapte, de țipetele câte unui sclav

care era bătut cu vergi; dar zgomotul de acum părea că vine din curte și tot hanul se cutremura.

Marcellus își trecu picioarele peste marginea patului și, apropiindu-se de fereastră, se uită în curte. Își dădu imediat seama de ceea ce se întâmplă: sosise ziua răzbunării bătrânului Iulian. O duzină de legionari cu echipamentul de război adunase cu brutalitate pe toți sclavii din casă într-un colț al curții. Fără îndoială alții pătrunseseră înăuntru și urmăreau pe cei care încă nu se treziseră din somn. De la parter se auzeau țipete și răbufneli, uși care se spărgeau și lovituri. Puțin după aceea pe scară se auzi lipăitul sandalelor și ușa camerei lui Marcellus se deschise larg.

— Tu cine ești? întrebă un soldat cu glasul brutal.

— Sunt cetățean roman, răspuse Marcellus calm. Și cred c-ar fi mai bine să fii mai cuviincios când intri în camera unui tribun.

— Astăzi nu avem timp să fim cuviincioși, stăpâne, răspuse legionarul, căci suntem în căutarea creștinilor.

— Nu mai spune! ripostă Marcellus. Și legatul Iulian își închipuie că pentru nenorociții aceștia merită să vă deranjați și să faceți o astfel de larmă în zorii zilei.

— Legatul n-are obiceiul să-mi spună ce-și închipuie, răspuse legionarul și nu e nici obiceiul ca soldații să-l întrebe așa ceva. Eu execut ordinele, stăpâne. Vom aduna pe toți creștinii din oraș. Dumneata nu ești creștin și-mi pare rău că te-am deranjat, sfârși el și ieși pe coridor.

— Stai! strigă Marcellus. De unde știi că eu nu sunt creștin? Nu se poate ca un tribun roman să fie și el creștin?

Legionarul începu să rădă, ridică din umeri, își feri de pe frunte coiful de metal și se șterse de sudoare cu mâneca tunicii.

— Eu n-am vreme de glume, stăpâne. Te rog să mă ierți, spuse și, salutând cu sulița, apucă pe coridor.

Țipetele de afară începuseră acum să se liniștească. Probabil evacuarea se terminase. Un grup de sclavi speriați se așezaseră în apropierea zidului și-și frecau membrele învinețite de lovituri. Ceva mai departe de ei erau câțiva călători prost îmbrăcați care se adăpostiseră în hanul acesta. Soția în vârstă a hangiului Levi se oprise în apropierea lor. Era palidă și capul îi tremura de spaimă. Marcellus se întrebă dacă nu cumva tremură mereu în felul acesta sau tremură numai când este speriată.

Un centurion înalt și elegant se opri în fața lor și, scoțând un sul de pergament, îl desfășură în toată lungimea și cu glasul sonor începu să citească un edict. Frazele edictului erau pompoase și spuneau că nu se admite ca cei care blasfemiază și se numesc creștini să mai țină adunări. De aici înainte nimeni nu va mai avea voie să pomenească, nici în public, nici pe ascuns, numele lui Iisus Galileeanul, despre care se știe c-a fost găsit vinovat de trădare, blasfemie și jigniri aduse conducătorilor orașului Ierusalim. Toți vor trebui să considere acest edict drept primul și ultimul avertisment. Nesupunerea va fi pedepsită cu moartea.

După ce înfășură din nou sulul, centurionul dădu un ordin și se îndreptă spre poartă, iar legionarii îl urmară. Peste câteva clipe un bătrân slujitor cu părul alb, căruia îi picura sângele din tâmplă, scurgându-i-se pe umărul gol, se lăsă moale și căzu grămadă la picioarele zidului. O sclavă tânără îngenunche lângă el și începu să bocească. Un grec bărbos se aplecă și, punând urechea pe pieptul bătrânului, îi ascultă inima, apoi se îndreptă și clătină din cap. Patru sclavi ridicară trupul inert și plecară spre chiliile slujitorilor, iar ceilalți îi urmară abătuți. Nevasta hangiului se întoarse în loc și capul i se mișca fără încetare. Făcu semne spre un târn care căzuse pe jos. Un sclav cocoșat se apropie și ridicându-l începu să măture lespezile aleii. În afară de el, în curte nu mai rămăsese nimeni. Marcellus se întunecă la obraz și se depărtă de fereastră.

— Ce curaj din partea bătrânului Iulian, murmură el în silă. Imperiul roman are toate motivele să se mândrească de faptele lui!

Se îmbracă și coborî în curte. Levi îl întâmpină la picioarele scării, ploconindu-se și frecându-și mâinile. Își exprimă nădejdea că tribunalul n-a fost tulburat de zgomotul de adineauri. Poate dorește să i se servească prânzul imediat? Marcellus dădu din cap.

— De aici înainte nu vom mai avea atâtea neajunsuri din pricina acestor creștini, se grăbi Levi să asigure pe mușteriiul său roman, pentru a-i da să înțeleagă că el este de acord cu măsurile luate de procurator.

— Oamenii aceștia și-au pricinuit vreun neajuns? întrebă Marcellus cu indiferență.

Levi ridică umerii și, întorcând mâinile cu palmele în sus și cu degetele rășchirate, îi răspunse zâmbind:

— Nu este de ajuns că procuratorul nu poate să-i sufere? întrebă el cu toată discreția.

— Eu nu te-am întrebat de asta, declară Marcellus. Creștinii aceștia care au fost maltratați astăzi în hanul dumitale ți-au dat vreun motiv ca să te plângi de ei? Au obiceiul să fure, să mintă și să se încaiere? Se îmbată? Sunt certăreți? Spune-mi ce fel de oameni sunt?

— Ca să vă spun adevărul, stăpâne, declară Levi, eu n-am nici un motiv să mă plâng împotriva lor. Sunt oameni liniștiți, credincioși și cinstiți. Dar, cum spune și procuratorul, stăpâne, nu se poate să tolerăm blasfemii.

— Blasfemii? Afirmația aceasta este o copilărie! se răsti Marcellus. Ce știe și ce-l interesează pe procurator blasfemiile? Spune, Levi, ce blasfemiază oamenii aceștia?

— Nu respectă templul, stăpâne.

— Cum ar putea respecta templul când el însuși nu se respectă pe sine?

Levi ridică din umeri și continuă să zâmbească cu sfială.

— Religia poporului nostru, stăpâne, trebuie apărată, murmură el cu glasul onctuos.

Marcellus făcu o strâmbătură și ieși în grădina însorită, unde constată că fata care bocise la capul mortului începuse să aștearnă masa pentru el. Era cu ochii roșii de plâns, dar cu toate acestea se mișca sprintenă și atentă. Nu ridică privirea când simți că Marcellus s-a așezat pe scaun.

— Moșneagul acela a fost rudă cu dumneata? întrebă el cu blândețe.

Fata nu răspunde, dar ochii i se umplură de lacrimile care începură să i se scurgă în lungul obrazilor. Apoi plecă, probabil la bucătărie, ca să-i aducă prânzul. Levi se apropie de masă.

— Ce legătură este între fata aceasta și moșneagul acela care a fost ucis? întrebă Marcellus.

— A fost tatăl ei, răspunde Levi speriat.

— Și ai fost în stare să-i ceri să se ocupe de serviciu?

Levi își rezezi umerii, coatele și palmele mâinilor în sus cu un gest de apărare.

— Serviciul face parte dintre obligațiile ei, stăpâne! Eu nu am nici o vină că tatăl ei a fost ucis.

Marcellus se ridică în picioare și se uită la el cu dispreț.

— Și mai îndrăznești să faci paradă de religia poporului dumitale! Cât ești de ticălos, Levi! zise el și se apropie de ieșire.

— Vă rog, stăpâne, vă voi servi chiar eu, stăruii Levi. Îmi pare rău că v-am jignit cu purtarea mea! Se îndreptă repede spre bucătărie, târșându-și papucii. Marcellus se așează din nou la masă și se întrebă dacă nu cumva o va pălmuși din pricină că a dat ocazie acestui incident penibil.

Demetrius se sculase în zorii zilei pentru a trece pe la Ecclesia înainte de a merge la han, unde trebuia să se ocupe de stăpânul său. Se strădui să se îmbrace fără a trezi pe prietenul său, despre care știa că a petrecut o noapte zbuciumată, dar Ștefan se trezi și se frecă la ochi.

— Voi veni la tine pe înserate, zise Demetrius cu glasul în șoaptă, ca și când prietenul său ar fi tot adormit și n-ar vrea să-l trezească. Te voi găsi aici?

— Voi fi la Ecclesia, îngână Ștefan.

— Mi-am închipuit că nu vei mai trece pe acolo.

— Demetrius, nu sunt în stare să părăsesc pe bătrânul Simon. Acum, după ce toți au plecat cu diverse însărcinări, el a rămas singur.

Ieși din casă în vârful picioarelor și se îndreptă spre vechiul bazar, unde își închipuia că va găsi pe Simon și va putea sta de vorbă cu el. I se părea o purtare aproape lipsită de loialitate față de Ștefan din cauză că nu-i pomenise despre această întâlnire, dar Marcellus stăruise să păstreze cel mai mare secret. Ar fi vrut să se întâlnească cu Simon, și Demetrius trebuia să pună la cale această întâlnire dacă va avea posibilitatea. Seara trecută nu avusese ocazie să vorbească cu Simon. Probabil în dimineața aceasta va putea să-l găsească singur înainte de a începe activitatea zilei.

Ecclesia începuse să se miște. Așternuturile păturite erau adunate. Copii zbârliți și pe jumătate îmbrăcați, de toate vârstele, alergau de colo până colo; cei mici plângeau, moșnegii se feriseră din cale și-și netezeau bărbile lungi, uitându-se întunecați împrejurul lor. Femeile alergau în bucătărie și înapoi, aducând străchinile la mesele pe care le așterneau bărbații. Demetrius se apropie de grupul cel dintâi pe care-l întâlni în calea lui și întrebă de Simon. Unul dintre aceștia se uită împrejurul său și-i făcu semn. Simon se oprise mai la o parte în apropierea unei ferestre și citea un șul vechi de pergament. Până și în această atitudine uriașul galileean avea o măreție neobișnuită. Dacă ar fi fost ajutat de oameni curajoși, Simon acesta ar fi putut să joace un rol important, își zise Demetrius. Omul acesta dispunea de o imensă vitalitate și era o personalitate impresionantă pentru rolul de

conducător. Nu era deci de mirare că oamenii țineau ca el să pună mâinile pe bolnavii lor.

După ce se apropie, Demetrius așteaptă să fie recunoscut. Simon ridică privirea, dădu din cap și-i făcu semn.

— Învățătorule, stăpânul meu - Marcellus Gallio - dorește să vorbească cu tine când vei fi dispus, declară Demetrius.

— Cel care a plecat în Galileea împreună cu Justus? întrebă Simon. În căutarea țesăturilor de casă, căci așa spunea?

— Stăpânul meu a cumpărat o mare cantitate de astfel de țesături, răspunse Demetrius.

— Și ce a mai făcut? întrebă Simon cu glasul adânc.

— S-a interesat foarte mult de viața lui Iisus, învățătorule!

— Cred că se interesa și înainte de plecare, murmură Simon, uitându-se în ochii lui Demetrius. Acesta a fost principalul său scop pentru care a plecat în Galileea.

— Da, învățătorule, admise Demetrius, acesta a fost principalul său scop pentru care a plecat în Galileea. Problema îl interesează foarte mult... dar astăzi are o mulțime de nedumeriri. Este adăpostit în hanul lui Levi. Pot să-i spun că ești de acord să vorbești cu el între patru ochi?

— Voi vorbi cu el mâine în timpul după-amiezii, răspunse Simon. Și dacă dorește să fie numai singur cu mine îi vei spune că ne vom întâlni în partea de miazănoapte a orașului, pe câmpul căpățânilor, care se numește Golgota. Acolo va apuca pe poteca ce serpuiește în lungul câmpului până sus pe coama colinei, care se găsește exact la mijloc.

— Cunosc locul, stăpâne!

— În cazul acesta îi vei arăta drumul. Spune-i să vină singur, zise Simon, apoi înfășură sulul și, fără să se mai ocupe de Demetrius, murmură o rugăciune și se îndreptă spre mesele din mijlocul sălii. Cineva făcu semn celor de la mese și nu se mai auzi nimic, afară de plânsul liniștit al unui copil. Cei care erau așezați pe scaune se ridicară în picioare. Cu glasul puternic și adânc, Simon începu să citească:

Poporul care înainta prin întuneric a văzut în fața lui o lumină mare. Asupra celor care sălășluiesc în întuneric strălucește lumina. Căci între noi s-a născut un copil. Nouă ni s-a dat un fiu și pe umerii acestuia este întemeiată stăpânirea lumii.

La intrarea sălii se auzi un zvon de larmă și toate privirile celor de față se îndreptară speriate spre ușă. Se auziră câteva ordine răstite. Oamenii înspăimântați nu avură nevoie să aștepte prea mult fără să știe ce se întâmplă. Ușile fură date de perete și o centurie de legionari pătrunse înăuntru, desfășurându-se întocmai ca o văltoare de ape. Cu lăncile în mână, ținându-le la înălțimea umărului, împinseră creștinii speriați spre fundul sălii. Unii dintre cei mai în vârstă căzură în brânci, dar fură ridicăți cu violență în picioare și azvârliți între ceilalți care se îngrămădiseră în lungul peretelui din fund.

Demetrius, care rămăsese în apropierea ferestrei departe de ceilalți, văzu tot ce se întâmplă. Trupa continua să se scurgă în sală. Simon însă rămase nemișcat; acum era singur, căci toți ceilalți se îngrămădiseră pe lângă peretele de la spatele lui. Centurionul dădu un ordin și legionarii se opriră. Se apropie cu pași întinși de Simon și zâmbi batjocoritor. Erau de aceeași înălțime și amândoi - specimene impunătoare de virilitate.

— Prin urmare, tu ești cel căruia i se zice Pescarul? întrebă centurionul răstit.

— Eu sunt, răspuse Simon cu îndrăzneală. De ce ai venit aici să tulburi o adunare de oameni pașnici? A comis careva dintre noi vreo crimă? Dacă a comis, atunci luați-l și duceți-l să fie judecat.

— Se va face așa cum dorești, se răsti centurionul. Dacă vrei să fii judecat pentru blasfemie și trădare, procuratorul îți va face pe voie... Luați-l de aici!

Simon se întoarse în loc și se uită la oamenii deznădăjduiți.

— Fiți mulțumiți! strigă el, și nu vă împotriviți! Eu mă voi întoarce din nou între voi!

— Asta nu se va întâmpla! strigă centurionul.

Ca răspuns la ordinul lui, doi legionari voinici se apropiară și, apucându-l fiecare de câte o mână, îl întoarseră în loc și se îndreptară cu el spre ieșire. Ceilalți legionari strămtorau mulțimea oamenilor speriați, care nu îndrăzneau să se mai miște. Centurionul porunci să se facă tăcere. Femeile speriate acoperiră cu palmele mâinilor gurile copiilor care țipau. Apoi scoase un sul și citi edictul procuratorului, prin care acesta interzicea de aici înainte orice adunare a celor care blasfemiază și se numesc creștini.

Demetrius începu să-și facă încet loc în lungul peretelui spre ușă de la intrare și astfel putu auzi câteva fragmente din edictul citit de

centurion. Clădirea trebuia să fie evacuată imediat. Toți cei care vor mai fi găsiți prin apropierea acestei case vor fi arestați. Numele lui Iisus, cel care a blasfemiât și a fost osândit pentru trădare, nu va fi îngăduit nimănui să-l pomenească de aici înainte.

— Ieșiți afară! zberă centurionul. Plecați la casele voastre! Și să nu vă mai interesați de pescarul vostru! Pe acesta nu-l veți mai vedea de aici înainte!

Ajunghând în apropierea ușii, unde-și dădu seama că centurionul a terminat ce avea de spus și că trupele vor ieși din sală, Demetrius se grăbi spre ieșire și, ajunghând în stradă, trecu de cealaltă parte, o luă la fugă și intră într-o stradă laterală, de aici pe o hudiță strâmtă, coti în strada următoare, își domoli mersul și se îndreptă spre hanul lui Levi. Aici totul părea liniștit. Intră în curte, urcă scara ce ducea spre camera lui Marcellus și auzi pe Levi, care se uita după el, că-l strigă.

— Stăpânul tău a plecat, zise el.

— Nu știi unde a plecat? întrebă Demetrius neliniștit.

— Cum aş putea să știu așa ceva? răspunse Levi.

Presupunând că probabil Marcellus i-o fi lăsat în camera lui vreo însemnare, își ceru voie să intre. O sclavă greacă făcea ordine. Fata îl recunoscu și zâmbi sfioasă. Spunându-i ce caută, începură amândoi să caute.

— Ai văzut în dimineața aceasta pe stăpânul meu? întrebă Demetrius.

Fata clătină din cap.

— Acum câteva ceasuri am trecut prin mare spaimă, zise ea.

Demetrius stăruie să-i spună ce s-a întâmplat și fata începu să-i vorbească despre descinderea ce se desfășurase în zorii zilei. Demetrius se apropie de fereastră și se gândi vreme îndelungată la impresia de a făcut-o stăpânului său acest incident. Fără îndoială trebuie să fie revoltat. Probabil va încerca să intervină. Nu era exclus ca el să meargă la bătrânul Iulian și să protesteze împotriva acestor procedee. De ce se gândea mai îndelung la această posibilitate, i se părea tot mai plauzibilă. Intervenția aceasta era destul de primejdioasă, dar Marcellus era o fire violentă și nu-i lipsea curajul. La urma urmelor, cuvântul unui tribun are oarecare greutate.

Se întoarse în loc și întâlni privirea fetei îndreptată spre el. Ochii ei păreau prietenoși, dar gravi. O văzu că întoarce capul spre ușă, apoi se apropie de el și-l întrebă cu glasul în șoaptă:

— Faci și tu parte dintre noi?

Demetrius dădu din cap și fata îi zâmbi în semn de aprobare. Imediat după aceea începu din nou să scuture așternutul și să așeze păturile, ca și când s-ar fi temut să nu fie surprinsă de cineva că-și pierde vremea.

— Astăzi va fi mai bine să nu te arăți pe stradă, zise ea fără să se întoarcă spre el. Coboară la bucătărie, căci acolo vei fi în mai multă siguranță.

— Îți mulțumesc! răspuse Demetrius. Ideea aceasta nu e rea. Afară de asta mi-e și foame, și dădu să iasă din cameră. Când trecu pe lângă ea, fata întinse mâna și-l apucă de braț.

— Stăpânul tău știe că faci parte dintre noi? întrebă ea în șoaptă.

În primul moment nu știu ce ar trebui să-i răspundă, așa că-i zâmbi enigmatic, lăsând-o să-și închipuie ce va crede de cuviință, și părăsi camera. Bătrânul Levi, care era întotdeauna prezent, îl întâmpină în capul scării și, zâmbindu-i, îi spuse fără nici o legătură cu ceea ce-l interesa că astăzi este o dimineață frumoasă.

— Admirabilă, răspuse Demetrius, care înțeluse imediat că bătrânul este nerăbdător să afle ce s-a întâmplat.

— Stăpânul dumitale ți-a lăsat vreo știre? întrebă Levi amabil.

— Mi-a spus să prânzesc și să-l aștept până când se va întoarce.

— Foarte bine, încuviință Levi. Du-te la bucătărie și vei fi servit. Apoi, făcând câțiva pași spre ușă, se opri din nou și zise: Cred că străzile orașului sunt liniștite.

— Azi, dimineață devreme, când am părăsit casa în care am dormit, era liniște, răspuse Demetrius laconic.

După ce mănă un blid de lapte cu pâine și câteva smochine coapte, începu să se plimbe nerăbdător prin bucătărie. Nimeni dintre slujitorii hanului nu părea dispus să stea de vorbă. Fata care-l servise în ajun plângea. Își zise că va merge până la palatul procuratorului și va aștepta la distanță, căci presimțea că Marcellus trebuie să fie acolo. În altă parte nu putea să fie.

După ce-și termină prânzul, pe care i-l servi Levi cu dezgustătoare slugărnicie, Marcellus începu să se simtă neliniștit din pricina lui Demetrius, căci își închipuia că probabil a avut o nemulțumire pe drum, altfel ar fi trebuit să sosească demult.

Nu știu în ce parte locuiește Ștefan, dar fără îndoială cei din dugheana lui Ben Iosif îi vor putea spune. Pe urmă se gândi că și dugheana lui Ben Iosif va fi fost călcată de legionari. Fără îndoială, ei

fuseseră informați că dugheana este locul de întâlnire al ucenicilor lui Iisus, așa că pe toți cei care i-au găsit acolo i-au arestat.

Instinctul prudenței părea că ar vrea să-i spună să se ferească de acest focar al primejdiei. În cazul când Demetrius a fost arestat va fi mai bine să aștepte până când se va restabili ordinea. Până atunci va putea afla unde se găsește sclavul său și va încerca să-l scape.

Hangiul Levi îl determină să ia o hotărâre. Începuse să se plimbe de colo până colo prin curte, când bătrânul apărură în cadrul ușii; nu zise nimic, ci se uită la el cu ochii mărunți și lucitori, apoi se întoarse în loc și intră în sala hanului, de unde apărură imediat aducând un scaun, ca și când ar fi vrut să-i spună că, dacă-și cunoaște interesul, va fi mai bine ca astăzi să nu se miște din han. Marcellus se întunecă la obraz și fără să se mai uite la el se îndreaptă spre poartă și ieși în stradă.

Pentru a putea ajunge la dugheana lui Ben Iosif trebuia să traverseze o bună distanță prin piața care furnica de lume și de aici să treacă printre căsuțele mărunte ale sărăcimii care se înghesuiau una într-alta în lungul huditelor. Văzu un grup de oameni care gesticulau și vorbeau de-a valma. Domoli pasul și auzi că sala de întrunire a creștinilor a fost călcată și evacuată de autorități. Pe conducători i-au băgat la închisoare. Pescarul Simon a fost decapitat.

Marcellus se grăbi din nou la drum. La o mică distanță, în stradă, unde era dugheana lui Ben Iosif, văzu adunată o mulțime de oameni care se frământau. În apropierea lor se oprise un grup de legionari care probabil așteptau ordinele, deoarece stăteau în poziție de repaus, proptiți în sulite. Cineva, care se găsea în mijlocul grupului de oameni, ținea o cuvântare înflăcărată. După ce ajunsese destul de aproape, recunosc glasul celui care vorbea.

Era Ștefan, cu capul gol și îmbrăcat în levită cafenie, pe care o purta în timpul lucrului; se vede că fusese scos din dugheană pentru a fi interogat. Lumea încruntată din jurul lui părea dispusă să-l asculte în liniște, pentru a-i da ocazia să-și dovedească el însuși vinovăția pentru care a fost osândit.

Marcellus, care era mai înalt decât toți ceilalți spectatori, începu să se uite curios la cei care se îngrămădiseră împrejurul lui. Imediat ghici ce fel de oameni sunt. Cei noi veniți dintre ei erau bine îmbrăcați și după înfățișarea prosperă făceau parte din clasa negustorilor și a cămătarilor. Între ei se vedea, ici-colo, și câte un

rabin mai tânăr. Frunțile tuturor erau încruntate, dar păreau că ascultă cu cea mai mare atenție.

Ștefan vorbea fără să ezite. Se oprise curajos în mijlocul cercului de oameni care se închisese împrejurul său și ridicase brațele în sus, ca și când ar fi făcut apel la judecata lor calmă, dar nu la mila lor. Nu era sfidător, dar nici speriat.

Ceea ce spunea nu era o cuvântare menită să trezească emoția oamenilor ignorați, ci o necruțătoare acuzație împotriva conducătorilor orașului Ierusalim, care, spunea el, n-au fost de acord să schimbe starea nenorocită în care se zbate populația.

— Voi vă considerați drept poporul ales! continuă el cu îndrăzneală. Înaintașii voștri au scăpat dintr-o robie ca să intre în alta și să ducă jugul secole de-a rândul, așteptându-și mereu Mântuitorul, dar voi niciodată n-ați ascultat cuvântul marilor voștri învățați când au apărut în fața voastră ca să vă propovăduiască cuvântul adevărului. De nenumărate ori din mijlocul poporului vostru s-au ridicat oameni inspirați, dar toți aceștia au fost huliți și batjocoriți, nu de poporul împilat și sărăcit, ci de oameni ca voi!

Din mijlocul publicului se ridică un murmur de proteste.

— Pe care dintre profeți, întreabă Ștefan, nu l-au persecutat părinții voștri? De astă dată ați devenit vânzătorii și ucigașii celui mai drept dintre aleșii poporului vostru!

— Asta este blasfemie! protestă cineva dintre ascultători.

— Voi! strigă Ștefan cu glasul tremurător și făcu un gest în care cuprinse pe toți cei dimprejurul său, voi care afirmați că ați primit Tablele Legii din mâna îngerilor, spuneți-mi cum ați respectat aceste legi?

Un murmur adânc de proteste se ridică din mijlocul mulțimii, dar nimeni nu se mișcă pentru a-l ataca. Marcellus se întreabă cât va mai trebui să treacă pentru ca acești oameni furioși să se repeadă împotriva celui care-i batjocorea în felul acesta.

Din marginea cea mai depărtată a grupului care se frământa neputincios, cineva ridicase o piatră de caldarâm pe care acum o aruncă asupra lui. Cel care o aruncase țintise bine, deoarece piatra lovi pe Ștefan în umărul obrazului și-l făcu să se clatine pe picioare. Cu o mișcare involuntară ridică mâna și-și șterse sângele care apăru numaidecât. A doua piatră aruncată cu furie îl lovi în cotul brațului. Apoi se ridică un chiot și Marcellus își închipui că este un protest împotriva acestei nelegiuiri, dar imediat după aceea își dădu seama că

glasurile guturale ale oamenilor protestează împotriva cuvintelor pe care le auziseră, nu împotriva lapidării. Când a treia piatră îl lovi în plin obraz, chiotele de aprobare ale spectatorilor se ridicară furtunoase. Alte două pietre aruncate nu-și atinseră ținta, deoarece trecură peste capul lui Ștefan și loviră în mulțimea din cealaltă parte. Fariseii și cărturarii din cealaltă margine începură să se înghesuie unul într-altul și să se calce în picioare, alergând să se adăpostească în lungul pereților și pe sub garduri. Ștefan încercă să-și acopere capul cu brațele și se dădu înapoi, dar pietrele curgeau acum fără întrerupere.

Centurionul crezu că e momentul să dea acum un ordin și soldații se puseră în mișcare îmbrâncind lumea, fără să țină socoteală de nimic pentru a-și face loc și a se apropia. Marcéllus, care era în apropierea unui soldat înalt și voinic, se luă după el și-l văzu că pocnește în obraz pe unul din rabinii care nu se feri destul de repede din cale pentru a-i face loc să treacă. Acum legionarii făcuseră roată în mijlocul semicercului spectatorilor și închiseră drumul cu sulite întinse. Pietrele începură să cadă mai repede și Marcellus constată că incidentul acesta nu poate să fie improvizat. Frunțașii care erau de față nu aruncau cu pietre, dar fără îndoială pregătiseră dinainte această lapidare, căci oamenii care aruncau pietrele erau pricepuți în această meserie și nu greșeau ținta.

Ștefan căzuse acum în genunchi și se sprijinea în coate, iar cu o mână care-i era însângerată încerca să-și acopere capul. Cealaltă îi atârna fără putere, căci probabil îi era ruptă. Mulțimea începuse acum să mugească întocmai ca fiarele. Marcellus tresări, părându-i-se c-a mai auzit mugetul acesta și la spectacolele din Circus Maximus. Își făcu loc spre legionarul cel înalt, care, după ce se uită la el, îl lăsă să treacă.

Mai mulți tineri din mijlocul mulțimii își ziseră, probabil, că acesta este momentul când vor trebui să intervină și ei în operația de lapidare. Centurionul se prefăcu că nu-i vede când trecură pe sub șirul de sulii întinse. Lui Ștefan, care acum se întinsese nemișcat, nu-i mai puteau face nici un rău și cu contribuția lor puteau cel mult să dovedească celor de față că sunt și ei de acord să-și asume partea de răspundere în săvârșirea acestei crime.

Marcellus simți un junghi în inimă. Nu putea face nimic. Dacă bătrânul Iulian ar fi fost de față, poate ar fi protestat, dar pe centurionul acesta ar fi fost zadarnic să-l denunțe. El nu făcea altceva

decât să execute ordinele primite de la alții. Bietul Ștefan era mort sau își pierduse cunoștința, dar demnitarii orașului continuară să-l lapideze.

În imediata apropiere a lui Marcellus, de cealaltă parte a cercului spectatorilor, se oprișe un tânăr cărturar în cap cu o tichie cu ciucur, probabil un cercetător al Talmudului. Era mic de statură, dar bine legat. Sta cu pumnii încheștați și obrazul îi era contractat de revoltă. Fiecare piatră ce lovea în trupul inert al victimei era însoțită de o mișcare de aprobare din partea lui. Marcellus se uita cu atenție la obrazul lui livid și se miră că un tânăr inteligent este în stare să se bucure de această brutalitate omenească.

Imediat după aceea, un bărbat gras și impunător își făcu loc pe sub sulile legionarilor și, scoțându-și levita luxoasă, o întinse tânărului. Un altul tot atât de impunător îl urmă și se dezbracă, iar după ce-și predă și el levita începură amândoi să se opintească pentru a smulge o piatră din caldarâm. Marcellus se plecă spre cel care ținea levitele în brațe și-l întrebă cu severitate:

— Ce rău ți-a făcut ție omul acesta?

Omulețul se întoarse și se uită cu îndrăzneală în ochii lui Marcellus. Avea un obraz plin de răutate, dar se vedea că nu este prost. Obrazul lui strâmbat de revoltă nu putea fi uitat cu ușurință.

— Omul acesta a blasfemiât! zberă el.

— Ce legătură ar putea să aibă blasfemia cu asasinatul? murmură Marcellus. Mi se pare că ești cărturar și probabil vei putea să-mi explici și mie.

— Dacă vei vrea ca mâine să vii la Betsamidraș, prietene, răspunse omulețul, mulțumit că poate să-și vânture priceperea, te voi lămuri. Vei întreba de Saul... din Tars, adăugă el cu mândrie. Sunt și eu un cetățean roman ca și tine, stăpâne.

Pietrele nu mai cădeau acum. Lumea începuse să se liniștească. Tânărul întinse celor doi frunțași levitele și încercă să-și facă loc cu umărul printre oamenii care se răriseră. Legionarii mai țineau și acum sulile întinse, dar se frământau pe loc ca și când ar fi fost nerăbdători să plece. Centurionul sta de vorbă cu un evreu bărbos îmbrăcat într-o impunătoare levită neagră. Lumea dimprejurul lor se împrăștiă grăbită.

Lui Marcellus, care sta cu ochii pironiți asupra trupului zdrobit al curajosului grec, i se păru că vede o ușoară tresărire. Ștefan începuse să se ridice încet într-un cot. Un fior de gheață tremură pe deasupra

mulțimii când îl văzură că s-a ridicat în genunchi. obrazul lui plin de sânge se îndreptase în sus și pe buzele zdrobite îi tremura un zâmbet. Apoi pe neașteptate ridică o mână, ca și când ar fi strâns mâna cuiva care a coborât spre el.

— Îl văd! strigă el cu glasul triumfător. Îl văd! Iisuse, stăpâne al meu... ia-mă la tine! Apoi ochii i se închiseră, capul i se plecă pe piept și Ștefan se prăbuși pe grămada de bolovani.

Spectatorii înspăimântați se întoarseră imediat în loc și plecară. Nimeni nu se opri ca să mai întrebe ceva. Începură să dispară ca alungați de spaime. Marcellus își simțea inima bătând în piept și limba îi era uscată. Cu toate acestea i se păru c-a fost copleșit de o senzație neobișnuită. Ochii îi erau plini de lacrimi, dar obrazul îi strălucea de lumina unui zâmbet neașteptat.

Se întoarse în loc și se uită în ochii speriați ai legionarului care-i făcuse loc să se apropie de el.

— Asta a fost o întâmplare cu totul neobișnuită, stăpâne! Îngână soldatul.

— Mult mai neobișnuită decât ai putea să-ți închipui! exclamă Marcellus.

— Aș fi fost în stare să jur că grecul a murit! Părea că a văzut pe cineva care coboară ca să vină în ajutorul lui!

— A și văzut pe cineva care a venit în ajutorul lui! strigă Marcellus extaziat.

— Probabil pe galileeanul acela care a murit pe cruce? întrebă legionarul neliniștit.

— Galileeanul acela, prietene, n-a murit! declară Marcellus. Este mai viu decât oricare dintre cei care au fost aici de față!

Cutremurat până în adâncul ființei și cu buzele tremurând, Marcellus plecă împreună cu cei care se împărștiau. Gândurile îi alergau vârtejuri în timpul cât înainta, împins de cei care se îngrămădeau pe urma lui. Dar la primul colț de stradă se opri și se întoarse înapoi. De Ștefan nu se mai interesa acum nimeni. Legionarii procuratorului coborau în rânduri de câte patru în josul străzii. Nici unu! dintre foștii prieteni ai lui Ștefan nu se arătase încă. Era prea devreme pentru a îndrăzni să se apropie de el.

Se lăsă într-un genunchi alături de trupul zdrobit și, întinzând mâna, îi netezi părul însângerat de pe creștet și se uită la obrazul împietrit al lui Ștefan. Pe buzele lui se mai vedea și acum zâmbetul de adineauri.

Într-un târziu, bătrânul Ben Iosif ieși șchiopătând din dugheana lui. Era cu ochii roșii și umflați de plâns. Se apropie sfios și se opri la depărtare de câțiva pași. Marcellus ridică fruntea și uitându-se la el îi făcu semn. Bătrânul se apropie palid de spaimă. Plecându-se spre trupul mortului, se sprijini cu palmele în genunchi și se uită la obrazul împietrit, apoi se uită întrebător la Marcellus, dar fără să-l recunoască.

— Ce moarte fioroasă, stăpâne! scânci Ben Iosif.

— Ștefan nu este mort! declară Marcellus. A plecat împreună cu Iisus.

— Te rog, stăpîne, nu-ți bate joc de credința noastră! zise Ben Iosif. Pentru noi, cei care credem în Iisus, ziua aceasta este foarte tristă.

— Adu-ți aminte că el a făgăduit celor care cred într-însul că nu vor muri niciodată, ci vor trăi în veci.

Ben Iosif dădu încet din cap și se uită neîncrezător în ochii lui Marcellus.

— Da... dar tu nu crezi într-însul! îngână el.

Marcellus se ridică în picioare și puse mâna pe brațul subțire al bătrânului, apoi îi răspunse.

— S-ar putea, Ben Iosif, ca Iisus să nu vină niciodată după mine, răspunse el cu glasul liniștit, și tot așa s-ar putea să nu vină niciodată după tine... dar după Ștefan a venit. Du-te și adu un bărbat mai tânăr care să-mi ajute să ridicăm trupul și să-l ducem în dugheana ta.

Palizi de spaimă, vecinii se adunară împrejurul trupului zdrobit al lui Ștefan, pe care-l întinseră pe masa de lucru a lui Ben Iosif. Toți plângeau. Rhoda părea deznădăjduită. Unii dintre cei de față se uitau bănuitori la Marcellus, închipuindu-și despre el c-ar putea să fie o iscoadă, trimisă anume ca să vadă ce vor face. Dar acum nu era momentul să le explice că și el face parte dintre ei. Puțin după aceea văzu pe Demetrius că s-a oprit în apropierea lui și-i spuse să nu se miște din atelier, ci să încerce să fie oamenilor de folos. Luând pe bătrânul Ben Iosif de braț, se duse cu el în colțul cel mai depărtat al atelierului.

— Aici eu nu vă pot ajuta cu nimic, zise el și puse câțiva bani de aur în mâna țesătorului, dar aș vrea să te rog ceva. După ce Justus se va întoarce la Ierusalim, spune-i c-am fost de față când Ștefan a fost primit în împărăția lui Iisus și mai spune-i că sunt convins că tot ce mi-a povestit în timpul cât am cutreierat Galileea împreună este adevărul adevărat.

Lui Simon, ziua aceasta cât stătu pe întuneric și frecat în obezi i se pără foarte lungă. La amiază îi aduseseră un colț de pâine mucedă și un urcior de apă; dar nu mâncase, deoarece era prea adânc mâhnit în sufletul lui pentru a putea mânca.

În primul ceas după arestarea lui, din celulele de alături se auziră glasuri batjocoritoare care întrebau cum îl cheamă, ce crimă a săvârșit și când va trebui să moară. Făceau glume obscene, vorbind despre ziua când ei vor fi executați și-și băteau joc de el, spunând că este atât de speriat, încât nici nu îndrăznește să le răspundă. Dar nu le răspunsese nimic și la urmă ceilalți deținuți se săturară să-l mai batjocorească.

Lavița de lemn pe care se așezase slujea și de pat. Era mai lată decât o laviță obișnuită, dar nu se putea întinde pe ea și nu putea nici să se proptească cu spatele de perete. Poziția aceasta era obositoare, așa că uneori încerca să-și întindă trupul uriaș, dar fără să reușească. Pereții celulei erau umezi și tot așa și lespezile. Guzganii uriași ieșeau din cotloanele lor și-i ciuguleau sandalele. Cătușele grele îi tăiau mâinile.

Se gândi c-ar putea suporta mai cu ușurință caznele la care este supus și ar înfrunta moartea cu mai multă îndrăzneală dacă ar ști că lasă în urma sa o organizație de oameni îndrăzneți, care să ducă înainte sarcina ce-i fusese încredințată lui. Evident, săvârșise greșeli și probabil procedase greșit și când întemeiase Ecclesia. Fără îndoială încă nu sosise timpul pentru întemeierea unei astfel de organizații. Fusese prea nerăbdător. Ar fi trebuit să lase mișcarea să crească încet și nesimțit, cum crește dospeala în pâine, așa cum spusese Iisus.

Ce se va alege de aici înainte, se întrebă el, de cauza creștinilor când toți adepții sunt împrăștiați și majoritatea lor stau ascunși? Cine va fi conducătorul lor? Filip? Nu... Filip este un tânăr curajos și credincios, dar lui îi lipsește îndrăzneala necesară. Conducătorul lor va trebui să fie îndrăzneț. Ioan? Nu! Iacob? Nici acesta. Amândoi aveau pregătirea necesară pentru un conducător, dar le lipsea autoritatea. Mai rămânea Ștefan... El ar fi fost conducătorul indicat, dar nu aici în Ierusalim. Evreii vor stăruii ca cel care-i va conduce să fie israelit și probabil vor avea dreptate, deoarece tradiția creștină aparține poporului evreu.

Cum de Mântuitorul a îngăduit să se întâmple o astfel de catastrofă? Sau poate și-a schimbat planul de la început pentru

propagarea învățăturilor lui? Sau și-a pierdut încrederea în conducătorul pe care l-a ales? Simon încercă să-și aducă aminte de ziua când Iisus îi spusese: Simone, eu te voi boteza și-ți voi zice ție Petru: Petru cel de stâncă! „Pe această stâncă voi clădi casa mea!” Simon închise ochii și clătină din cap, gândindu-se la mulțumirea adâncă ce o simțise în ziua aceea și o compară cu deznădejdea situației în care se găsește acum.

După ce se lăsă noaptea, veni un gardian în mână cu o torță fumegândă și trase zăvoarele fiecărei uși, iar al doilea umplu urcioarele de apă din celule. Văzând că n-a mâncat pâinea pe care o adusese la amiază, gardinul nu-i mai dădu alta, dar nici nu zise nimic. Probabil condamnării la moarte nu aveau obiceiul să mănânce decât foarte puțin.

În timpul cât se împărți hrana se auzi zăngănit de lanțuri și târșăit de picioare, dar acum în închisoare era liniște deplină. Simon se simți toropit de somn și, proptindu-și umerii și ceafa de perete, adormi. Puțin după aceea avu un vis neobișnuit, din pricină că nu părea să fie vis, deși știa că nu poate fi nici realitate. În vis se ridică în picioare și se uită mirat la cătușele care-i scăpaseră de pe mâini și acum erau deschise pe lavița din fața lui. Își îndreptă trupul și ascultă. Nu se auzea nimic altceva decât respirația ritmică a celorlalți deținuți. Până acum nu i se întâmplase încă niciodată să aibă un vis atât de limpede și de amănunțit.

Se ridică în picioare și întinse brațele. Apoi făcu câțiva pași spre ușa celulei, pipăindu-și drumul prin întuneric în lungul lespezilor de pe jos. I se păru straniu că nu aude tălpile sandalelor-târșându-se pe piatră, cum se întâmpla de obicei. Încolo visul i se părea cât se poate de real. Întinse mâna și o propti în ușa grea și bătută în piroane. Ușa se feri din calea mâinii lui, scârțâind în țâțâni. Întinse din nou mâna spre ea și ușa se deschise mai larg în fața lui. Mai făcu un pas... și încă unul. N-auzise până acum niciodată despre un astfel de vis! Era treaz și-și putea auzi bătăile inimii și zvâcnirea sângelui în tâmpile, dar cu toate acestea știa că el doarme pe lavița din apropierea peretelui.

Se propti cu mâna de peretele umed și înainta cu băgare de seamă fără să facă zgomot. La capătul lungului coridor, o dâră slabă de lumină își făcea loc printre grinzile groase. Când se apropie, poarta se deschise singură atât de încet și de nesimțit, încât Simon înțelese că nu poate să fie realitate. Trecu pragul porții și începu să umble mai repede. În lumina slabă a zorilor văzu doi paznici care stăteau așezați

pe lespezi, cu brațele împreunate împrejurul genunchilor, cu bărbia proptită în piept și adormiți. Nici unul dintre ei nu se mișcă. Își continuă drumul spre porțile grele de la intrare și văzu numaidecât lacătul uriaș cu care erau închise. Se așteptase ca în timpul visului acestea să fie larg deschise, dar aripile porții nu se mișcară. Întinse mâna spre metalul rece și se opinti o dată, dar poarta nu se mișcă.

În aceeași clipă înțelese că visul s-a terminat și că se va trezi în celula lui cu mâinile ferecate în cătușe. Începuse să simtă răcoarea. Își strânse veșmântul împrejurul trupului și se miră că mișcărilor mâinilor nu-i sunt împiedicate de nimic. Se uită împrejurul său speriat de tulburarea ce pusese stăpânire pe el. În aceeași clipă, ochii i se opriră pe o porțiță mai mică tăiată în poarta cea mare și constată că aceasta este larg deschisă. Simon trecu și imediat după aceea poarta se închise singură în urma lui. Ajunsesse în stradă. Acum umbla mai zorit. La o răscruce se lovi de un stâlp ascuns în întuneric. Fără îndoială zguduitura această neașteptată îl va face să se trezească. Se opri în loc și ridicând fruntea în sus văzu stelele strălucind pe cer și începu să râdă de mulțumire. Era treaz! Fusesse slobozit din închisoare!

Ce să facă acum? Unde să meargă? Grăbi pasul și se îndreptă spre dugheana lui Ben Iosif, dar constată că este cufundată în întuneric. Se întoarse în loc și plecă spre Ioan Marcu. O dâră slabă de lumină se vedea la o fereastră a catului de sus. Bătu la poarta de ostrețe. După puțină așteptare, printr-o strungăreață văzu obrazul înspăimântat al Rhodei, care o rupse la fugă spre ușa deschisă a casei.

— Este Simon! o auzi strigând speriată. Simon s-a întors din morți.

Apoi se apropie din nou de poartă și, după ce trase zăvorul, o deschise larg. Ochii îi erau umflați de plâns, dar obrazul îi strălucea de mulțumire. Ridică brațele amândouă și-l strânse cu putere la piept.

— Simon! exclamă ea plângând. Iisus te-a înviat din morți! Ai văzut pe Ștefan? Se întoarce și el?

— Spune, Rhoda, Ștefan a murit? întrebă Simon abătut.

Brațele i se desprinseseră de pe trupul lui și căzu grămadă cutremurată de durere. Simon se aplecă spre ea și o ridică în brațe înduioșat, apoi o duse și o dădu în grija lui Marcu.

— Am auzit că te-au ucis, zise Marcu.

— Nu m-au ucis, răspunse Simon. Dar porțile închisorii s-au deschis în calea mea și am ieșit.

Intrară încet în casă cu Rhoda, care plângea deznădăjduită. Odaia era plină de creștini. Ochii lor triști se deschiseră larg și obrajii chinuți li se făcură prelungi când îl văzură, căci își închipuiseră despre el c-a murit. Îi făcură loc să treacă fără să zică nimic. Simon se opri în mijlocul lor și constatară că a trecut printr-o schimbare neobișnuită, căci din prezența lui simțeau că se desprinde o demnitate și o forță nouă. Ridică încet brațul și oamenii își plecară frunțile.

— Să ne rugăm Domnului! începu Petru cel de stâncă.

Binecuvântat fie Domnul, cel care a dat viață nouă nădejdlor noastre. Copleșiți de durerea acestei zile, să ne bucurăm de încercarea prin care a trecut credința noastră, care este mai prețioasă decât aerul și care ne va face să fim vrednici de marea cinste când Mântuitorul nostru se va întoarce între noi!

După ce se plimbase vreme de un ceas prin fața palatului procuratorului, Demetrius se simți copleșit de griji și nu fu în stare să mai aștepte. Probabil greșise în momentul când își închipuiseră că Marcellus va veni la Iulian pentru a interveni în favoarea creștinilor persecutați.

Prin urmare renunță să mai aștepte și se îndreptă grăbit spre dugheana lui Ben Iosif. Deși era încă destul de departe de destinație, în drumul său întâlni oameni bine îmbrăcați și cu obrajii încruntați, care probabil se întorceau acasă de la un spectacol ce nu le făcuse plăcere. Când văzu razele soarelui frângându-se pe scuturile unui grup de soldați care se apropia, Demetrius intră într-o hudiță și-și continuă drumul făcând un ocol.

Deși edictul procuratorului interzicea de aici înainte întrunirile creștinilor, constată că în dugheana lui Ben Iosif sunt adunați cel puțin o duzină de oameni împrejurul unui mort. Demetrius constată mirat că între aceștia este și stăpânul său, ca și când ar fi stat de pază. Își făcu loc printre oamenii care stăteau întristați. Rhoda căzuse în genunchi în apropierea mortului și plângea înecată de suspine. I se părea imposibil ca Ștefan, cu care stătuse de vorbă abia acum câteva ceasuri, să fie mortul acesta cu trupul zdrobit.

Deupă ce-și mai reveni puțin în fire, Marcellus îl trase la o parte.

— Tu, Demetrius, vei rămâne aici împreună cu ei și le vei ajuta să-l îngroape, zise el. Prezența mea nu poate decât să-i înspăimânte.

Ei nu sunt în stare să înțeleagă motivul pentru care mă interesez de ei și sunt bănuitori. Mă voi întoarce la han.

— Ai fost de față când s-a întâmplat ticăloșia aceasta, stăpâne? întrebă Demetrius.

— Da, dar s-a întâmplat ceva mai mult decât ceea ce se poate vedea aici. Ți voi spune mai târziu!

După ce așezară pe Ștefan la loc de odihnă fără ca pe drum să mai fie supărați de cineva, Demetrius se întoarce acasă împreună cu Ioan Marcu, zicându-și că foarte curând se va putea întoarce la han, unde-l aștepta Marcellus. Dar Maria, mama lui Marcu, și Rhoda stăruiră atât de mult să mai întârzie împreună cu ele, încât nu îndrăzni să le părăsească. După ce terminară cu cina și se făcu noapte, începură să sosească prietenii familiei, la început câte unul, apoi în grupuri de câte doi și trei, până ce odăile din partea de jos se umplură de oameni. Nici unul dintre ei nu încercă să vorbească celorlalți cu glasul ridicat. Oamenii vorbeau în șoaptă despre o viziune pe care Ștefan o avusese înainte de a muri, dar nimeni nu fusese atât de aproape de el pentru a putea ști exact ce s-a întâmplat. Demetrius nu dăduse atenție deosebită acestui murmur de glasuri. Singură Rhoda părea curioasă să afle despre ce este vorba.

Apoi, spre marea mirare a celor de față, sosi Simon, care părea mult mai impunător și mai impresionant decât fusese înainte. Părea că nu este dispus să le vorbească în amănunt despre felul în care scăpase din închisoare, dar, abstracție făcând de emoțiile prin care trecuse, această scăpare îl făcuse să devină cu totul alt om și părea chiar că a devenit mai înalt și mai voinic decât fusese până acum. Toți presimțeau într-însul o forță nouă și se sfiau să înceapă vorba cu el sau să-i pună întrebări. Li se păru straniu când îl auziră spunând că de aici înainte vor trebui să-i zică Petru.

Demetrius făcu semn lui Ioan Marcu și-i spuse să poftescă pe Simon Petru să se adăpostească în casa lui, deoarece el i-ar ceda bucuroș camera lui și se va duce să doarmă la han. După ce se înțeleseră în felul acesta, Demetrius plecă, fără ca ceilalți să-l bage în seamă. Era aproape miezul nopții când ajunsese la han și bătu la ușa lui Marcellus, pe care-l găsi treaz și cu un sul în mână. Stătură, vorbind în șoaptă, până se revărsă de ziuă, fără să țină seama de raporturile dintre sclav și stăpân tot timpul cât discutară evenimentele întâmplate în timpul zilei.

— Sunt și eu creștin! declară Marcellus, după ce-i spuse felul în care a fost lapidat Ștefan, iar lui Demetrius i se păru că face această declarație cu mai multă mândrie decât atunci când spunea „sunt și eu roman!”. I se păru straniu s-audă pe Marcellus Gallio făcând această mărturisire de credință și atitudine, care era cu totul străină de educația și temperamentul său.

Imediat după-amiază Demetrius îl însoți până la marginea câmpului pustiu care se numea Golgota. Nici unul dintre nu auzise nimic și, după ce se mai apropiară, simțiră în aer fumul acru al gunoaielor aprinse. În depărtare se vedea o colină acoperită de iarbă verde, întocmai ca o oază în mijlocul deșertului.

— Îți mai aduci aminte de locul acesta, stăpâne? întrebă Demetrius și se opri.

— Foarte tulbure, murmură Marcellus. Sunt convins că singur nu l-aș fi putut găsi. Tu îți aduci aminte de el destul de limpede, Demetrius?

— Da, destul de limpede. În ziua aceea eu am sosit târziu. De aici putem vedea crucile și mulțimea adunată la picioarele lor.

— Eu ce făceam când ai sosit? întrebă Marcellus.

— Jucai zaruri împreună cu ceilalți ofițeri.

— Pentru cămașă?

— Da, stăpâne!

O bucată de vreme nici unul dintre ei nu mai zise nimic.

— Nu l-am văzut când l-au pironit pe cruce, adăugă Marcellus cu glasul sugrumat. Paulus m-a dat la o parte. M-am simțit foarte mulțumit că nu va trebui să fiu martor la acest spectacol. Am trecut de cealaltă parte a colinei, dar, crede-mă, amintirea acestei scene este destul de dureroasă.

— Iată poteca, stăpâne, zise Demetrius. Eu mă voi întoarce la han și te voi aștepta. Sper că nu vei aștepta zadarnic, dar totuși nu-mi vine să cred că Simon Petru va veni la această întâlnire.

— Cred că va veni, declară Marcellus. Astăzi Simon Petru este mai sigur că nu va fi arestat decât a fost în timpul zilei de ieri. Atât procuratorul, cât și cei de la conducerea templului încearcă să convingă poporul că nu există nici un motiv moral sau juridic care să justifice credința creștinilor. După ce au arestat pe conducătorul lor cu intenția de a da o pildă tragică celorlalți, astăzi, când au constatat că victima lor a părăsit zidurile închisorii, se simt cu toții năucii. Nici bătrânul Iulian și nici Irod nu vor încerca să explice poporului această

întâmplare. Probabil vor ajunge la concluzia că, cu cât se va vorbi mai puțin și nu se va mai lua nici o măsură împotriva Marelui Pescar, va fi cu atât mai bine pentru toți cei interesați. Eu cred că Simon Petru va veni la întâlnirea pe care mi-a dat-o, afară de cazul când, datorită celor întâmplate ieri, a uitat.

Petru nu uitase. Marcellus îl văzu de departe cum se apropie cu pași largi și fruntea sus, ceea ce dovedea că este cu gândurile limpezite. Bărbatul acesta are calități de conducător, își zise Marcellus.

Dar când Marele Pescar ajunsese în apropierea colinei încetini pasul și rămase cu umerii bleojdîți. Se opri și cu mâna tremurândă își șterse fruntea. Marcellus, când îl văzu că începe să urce, se apropie ca să-l întâmpine. Petru întinse mâna uriașă spre el, dar nu zise nimic. Se așezară pe iarba din apropierea gropilor adânci în care fuseseră înfipte crucile și rămaseră vreme îndelungată tăcuți.

Într-un târziu, Petru păru că se trezește din dureroasa lui meditație și se uită cu ochii tulburi la Marcellus, apoi plecă fruntea în pământ ca și când i-ar fi rușine de ce-i va spune.

— În ziua aceea eu n-am fost de față, declară el cu glasul adânc și gutural. În ceasul durerii lui, eu n-am fost lângă el! și pieptul i se cutremură de un suspin adânc.

Marcellus nu știa ce să-i răspundă și nici dacă așteaptă să-i spună ceva. Uriașul galileean sta cu palmele ridicate în sus, copleșit de o durere atât de adâncă, încât orice încercare de a-l liniști ar fi reprezentat o necuviință. În aceeași clipă se întoarse spre Marcellus și-l examinează cu interes, ca și când abia acum l-ar fi văzut pentru prima dată.

— Sclavul tău grec mi-a spus că te interesează povestea lui Iisus, începu el grav. Mi s-a mai spus că în timpul zilei de ieri ai fost foarte amabil și că te-ai ocupat de vrednicul nostru Ștefan. Ben Iosif este de părere că tu împărtășești credința creștinilor. E adevărat, Marcellus Gallio?

— Sunt convins că Iisus este de origine divină, răspunse Marcellus. Cred că este viu și că are o mare putere. Dar mai am multe de învățat despre el.

— Credința ta, fiule, a ajuns chiar acum destul de departe! zise Petru mulțumit. În calitate de roman, felul tău de viață se deosebește foarte mult felul de viață pe care l-a propovăduit Iisus. Fără îndoială

ai săvârșit multe fapte rele în viață și va trebui să te căiești, pentru ca astfel să cunoști mila lui fără hotar. Dar nu-ți voi putea cere să te căiești înainte de a-ți spune faptele rele pe care le-am săvârșit eu. Orice păcate ai fi săvârșit, acestea nu pot fi comparate cu lipsa mea de credință, care totuși mi-a fost iertată. A fost cel mai bun prieten al meu, dar în ziua când a avut nevoie de mine am jurat că nu l-am întâlnit niciodată în drumul meu.

Petru își acoperi ochii cu palmele mâinilor și plecă fruntea. Rămase vreme îndelungată în această atitudine, apoi ridică fruntea din nou.

— Spune-mi acum ce știi despre Iisus.

Marcellus nu-i răspuse imediat, dar când începu să vorbească glasul lui aproape nu se putea înțelege. Se auzi pe sine spunând ca și când ar fi vorbit cineva cu totul străin de el:

— Eu sunt cel care l-a răstignit!

Soarele coborâse demult spre asfințit până să termine ce aveau să-și spună unul altuia și să se îndrepte din nou spre oraș. Vreme de două ceasuri, Marcellus ascultase povestea din care înainte de asta nu aflase decât fragmente și în mod intermitent, când sufletește nu era pregătit pentru a le putea aprecia.

Simțeau acum prezența unei stranii legături între ei, dar Petru, preocupat de amintirile lui referitoare la Marele său Învățător, îi spuse că acum nu poate să-i mai intereseze altceva decât viitorul. Își făcuse planuri îndrăznețe despre activitatea ce o va desfășura de aici înainte. Ar fi vrut să plece la Joppa, în Cezareea și probabil la Roma.

— Tu ce vei face, Marcellus? întrebă el provocator.

— Eu mă voi întoarce acasă!

— Ca să faci împăratului raportul pe care-l așteaptă?

Petru își puse mâna uriașă pe genunchii lui Marcellus și se uită cu atenție în ochii lui.

— Până unde vei merge cu mărturisirile referitoare la Iisus? întrebă el.

— Îi voi spune împăratului că Iisus, despre care am crezut că este mort, e și astăzi viu și că se străduiește să întemeieze o împărăție nouă.

— Tânărul meu frate, pentru așa ceva vei avea nevoie de mult curaj. Împăratului nu-i va face plăcere să afle că va fi întemeiată o nouă împărăție. Pentru îndrăzneala ta ar putea să te pedepsească.

— Se va întâmpla ceea ce va trebui să se întâmple! răspunse Marcellus. Dar în orice caz eu îi voi spune adevărul.

— Te va întreba ce dovadă ai că Iisus este viu. În cazul acesta ce-i vei putea răspunde?

— Îi voi spune cum a murit Ștefan și-i voi vorbi despre viziunea pe care a avut-o. Sunt convins că Ștefan a văzut în fața lui pe Iisus.

— Împăratul Tiberiu îți va cere o dovadă mai întemeiată decât este aceasta.

Marcellus rămase îngândurat. Vorbele lui Petru erau justificate; o astfel de afirmație nu va putea avea prea mare valoare în fața unuia care nu este dispus să creadă. Tiberiu va începe să rătăcă când îl va auzi că va face astfel de afirmații, cum ar fi răs dealtfel oricare altul. Senatorul Gallio îi va răspunde: „Ai văzut un om murind uitându-se la Iisus. Dar ce te face să crezi că ceea ce a văzut el a fost Iisus? Aceasta este singura ta dovadă pe care te întemeiezi când afirmi că galileeanul tău este viu? Spui că el a săvârșit minuni, dar tu însuși n-ai văzut nici una”.

— Haide, să plecăm, zise Petru și se ridică în picioare.

Plecară alături fără să-și mai spună nimic, deoarece fiecare dintre ei era preocupat de propriile sale gânduri. Foarte curând după aceea ajunseră în mijlocul străzilor pline de circulație. Petru spusese că se va întoarce în casa lui Ioan Marcu. Marcellus trebuia să se întoarcă la han. Trecură prin fața templului. Soarele dispărea în zare și treptele de marmură, care în timpul zilei erau pline de cerșetori, acum rămăseseră aproape pustii.

Un biet olog cu picioarele strâmbe și răsucite sta așezat pe treapta cea mai de jos a scării și întinse cățuia spre ei, cerându-le pomană cu glasul răgușit. Petru încetini pasul și se opri. Marcellus apucase câțiva pași înainte, dar se opri și se întoarse înapoi când văzu că Petru s-a oprit și că stă de vorbă cu cerșetorul.

— De când ești în starea aceasta, prietene? întrebă Petru.

— Chiar din ziua nașterii, stăpâne! scânci ologul. Fie-ți milă, stăpâne, și ajută-mă cu ceva!

— Eu nu am bani, răspunse Petru, apoi continuă cu glasul grăbit. Dar ceea ce am îți voi da! Și întinzând brațele pe deasupra ologului speriat îi porunci: În numele lui Iisus, ridică-te și umblă!

Apucându-l de amândouă brațele, îl ajută să se ridice în picioare, și acesta păru că încearcă să-și păstreze echilibrul, scoțând sunete stinse din gât ca și când ar fi încercat să rătăcă și să plângă în același

timp; pipăi drumul cu tălpile sandalelor, făcând pași mărunți și nesiguri, ca și când acum ar fi încercat pentru prima dată să umble, dar de umblat umbla cu adevărat. Acum începuse să chiuie!

Numaidecât după aceea împrejurul lui se adunară câțiva oameni. Vecinii din apropiere care-l cunoșteau își făcură loc pentru a putea ajunge mai aproape de el și a-i pune întrebări. Petru apucă pe Marcellus de braț și-și continuară drumul, mergând în tăcere. Într-un târziu îndrăzni să-l întrebe cu glasul tremurând:

— Petre, cum ai reușit să săvârșești această faptă?

— Cu puterea duhului lui Iisus.

— Bine... dar așa ceva nu se poate! Omul acesta a fost olog din naștere și în toată viața lui n-a făcut un singur pas.

— De aici înainte va putea umbla, zise Petru cu glasul solemn.

— Spune-mi, Petre, știai dinainte că ai această putere? îl imploră Marcellus. Ai mai săvârșit până acum o astfel de faptă?

— Nu fapte ca acestea, răspuse Petru. Sunt din ce în ce tot mai profund conștient de prezența lui. Trăiește în mine. Puterea aceasta nu este a mea, Marcellus. Este duhul lui.

— Probabil el nu va apărea niciodată decât în inima oamenilor, se dumiri Marcellus.

— Da! zise Petru. El va sălășlui în inima oamenilor... și le va da puterea duhului său. Dar atât nu este tot! *El va coborî din nou printre oameni!*

CAPITOLUL XX

Era știut de toată lumea că în timpul nopții Roma este orașul cel mai zgomotos din tot imperiul, dar trebuia să fi petrecut un an de liniște în provinciile de la hotar pentru a-ți putea da seama în întregime de zgomotul care te împresoară din toate părțile.

În afară de cele două celebre artere de circulație care treceau prin Forum - Via Sacra și Via Nova - care erau pavate cu blocuri de marmură adusă din Numidia, toate celelalte străzi erau pavate cu pietre de mărimea prunelor până la mărimea unei rodii.

Pentru a evita aglomerația în lungul acestor străzi înguste și cotite și a celor care se încrucișau cu ele, acum un secol se dăduse o ordonanță care interzicea circulația vehiculelor de transport de la răsăritul până la apusul soarelui, cu excepția carigelor imperiale și a paradelor oficiale din zilele consacrate festivităților.

În timpul zilei, străzile din cartierul comercial furnicau de lumea care circula pe jos și printre aceștia treceau cei privilegiați, călare și lectice, dar după apusul soarelui toate aceste străzi începeau să se cutremure de vuietul roților ferecate și grele care treceau în lungul pavajelor prost făcute și desfundate, provocând un zgomot asurzitor, petrecut de scârțâitul strident al osiilor neunse, de pocnetul bicelor și de țipetele celor care încercau să-și facă loc; zgomotul acesta care te scotea din minți nu înceta decât în zorii zilei următoare. Situația dura noapte, de noapte cât era anul de lung.

Dar în timpul nopților de vară cu lună plină, când începeau lucrările de construcții și toți cei care făceau cărușie încercau să profite de lumină, vuietul larmei în Roma ajungea la maximum. Mii de oameni care nu puteau să doarmă din pricina căldurii ieșeau în stradă și, cu țipetele și urletele lor, amplificau mugetul asurzitor al circulației. Negustorii ambulante țipau în gura mare, laudându-și marfa; trubadurii cântau din liră și băteau tobele; convoaie de cămile încărcate de mărfuri treceau prin mijlocul mulțimii care vocifera, văzându-se călcată în picioare și cu hainele rupte în timpul învâlmășelii; care grele cu piatră de construcție treceau, împingând lumea sub streșinile caselor și în huditele laterale. Toate nopțile din Roma erau insuportabile, dar când erau nopți cu lună acestea deveneau și primejdioase pentru populație.

Cu mult înainte ca galera lor plecată din Ostia să treacă de cotitura fluviului pentru ca în fața ei să apară întreaga panoramă a orașului în timpul unei strălucitoare nopți înstelate de iunie, în auzul lui Marcellus își făcu loc mugetul infernal al orașului, cu o putere cum nu-și aducea aminte să o fi auzit înainte de asta; ar fi fost imposibil să suporti un astfel de zgomot, fără să fii dinainte pregătit, după ce ai petrecut o lună în largul mării liniștite.

Pentru el zvonul acesta de larmă asurzitoare avea o semnificație cu totul nouă. El simboliza urletul furios al oamenilor care se iau la întrecere pentru a îndeplini totul în felul cel mai vulgar, dar care în schimbul sudorii și al zbuciumului pe care-l pun la contribuție nu sunt niciodată răsplătiți așa cum se cuvine și cu toate acestea nu știu ce va

să zică răgazul, n-au nevoie nici de liniște și probabil niciodată nu vor avea parte de pace.

Galera acostă ușor la chei, pentru a fi întâmpinată de un roi de hamali care zbierau cât îi lua gura. Demetrius fu cel dintâi dintre călătorii galerei care coborî pe țărm și se întoarse aproape imediat cu o jumătate de duzină de liberti oacheși din Tracia, care ridicară numeroasele legături ce le aveau și le așezară într-o cotigă, iar el și stăpânul său luară o carigă de piață cu care să ajungă până acasă. Imediat după aceea fură învăluți de șuvoiul circulației, așa că nu mai puteau înainta decât la pas. Marcellus, care era nerăbdător și plictisit de drum propuse să plătească celui care-i ducea și să-și continue drumul pe jos.

Uitase cu desăvârșire cât de ticăloasă și nesuferită este mulțimea care populează străzile. Când stă îngrămădită, nu mai are nici un fel de judecată; este incapabilă să-și dea seama că înghesuiala este zadarnică și că, dacă fiecare și-ar aștepta rândul, ar putea trece mult mai ușor și ar putea înainta. Până și fiarele junglei adunate la vaduri de ape în timp de noapte sunt mult mai prevăzătoare decât mulțimea anonimă a străzii.

Marcellus își aduse aminte de cuvintele pe care le pronunțase de față cu cinicul Paulus și-i veni să râdă. Împărăția bunei învoiri între oameni, spusese el, nu va veni de la cei care sunt în fruntea treburilor țării și nu va fi impusă nici de cei care stau pe tronuri. Ea se va statornici cu ajutorul poporului de jos. Prin urmare, iată poporul despre care a vorbit! Nu-i rămânea altceva de făcut decât să se urce într-o cotigă și să explice acestui popor ce este împărăția bunei învoiri între oameni. Acestora va trebui să le spună să se iubească unii pe alții, să fie înțelegători pentru a îndeplini astfel legea propovăduită de Hristos. Dar va trebui să procedeze cu toată băgarea de seamă, căci oamenii aceștia sunt gata în orice moment să ridice o mână plină de noroiul din șanț și să te împröște; oamenii de jos nu sunt dipuși să lase ca cineva să-i ia în bătaie de joc.

Scena revederii între membrii familiei Gallio, la un ceas după aceea, fu clipa cea mai fericită pe care o cunoscuse în viață. Acum un an când Marcellus părăsise casa părintească, slăbit, tulburat și cu privirile rătăcite, cei trei membri ai familiei îl jeliseră ca și când ar fi fost mort. E adevărat că de atunci primiseră din când în când o scrisoare de la el, în care le spunea că se simte bine, dar din aceste

scrisori lipseau amănuntele referitoare la felul de viață pe care-l duce și din conținutul lor nu transpărea decât o vagă dorință de a se întoarce acasă. Printre rânduri puteau citi că starea lui sufletească este mereu tulbure. Astfel prezența lui li se păruse foarte depărtată, nu numai ca distanță, ci chiar ca amintire. Scrisoarea pe care o primiseră de la el acum o lună spunea la sfârșit: „Sunt pe urmele unui mister pe care împăratul m-a însărcinat să-l elucidez. Misterele fac parte din preocupările lui. Dar acesta de acum ar putea să devină cu ușurință ceva mult mai important decât o simplă trecere de vreme”. Senatorul clătinase din cap și oftase în timpul cât înfășurase sulul de pergament pe care-l ținea în mână.

Dar acum Marcellus se întorsese; fizicește arăta tot atât de bine ca un gladiator; moralicește era refăcut și trepida de energie juvenilă și entuziasm.

În afară de asta, ceva din personalitatea lui se schimbase de asemenea, atribuindu-i o neînțeleasă radiație. În toată înfățișarea lui se vedea o forță nouă, un fel de energie contagioasă care înviorase pe toți ai casei. Această forță se ghicea în mișcărilor mâinilor lui, în glas și în priviri. La început membrii familiei nu-l întrebară ce poate fi, nici nu-i dădură să înțeleagă că au constatat la el un fel de schimbare și nici între ei nu discutară acest amănunt. Dar se vedea limpede că trecuse printr-o prefacere care i-a atribuit un fel de distincție pe care nu erau în stare să și-o explice.

În seara precedentă, senatorul lucrase până târziu în biblioteca sa. După ce termină de scris și adună obiectele de pe masă, dădu să se ridice în picioare, când auzi zvonul unor pași care i se păzură cunoscuți.

Lăsând pe Demetrius în stradă ca să aștepte sosirea bagajelor, Marcellus - pe care paznicii porții îl recunoscuseră și rămaseră încântați - intră în atrium și ajunse în fața ușii de la biblioteca tatălui său care era întredeschisă. Intră fără să mai ezite și-l cuprinse în brațe, strângându-l cu putere, așa că bătrânului aproape i se tăie respirația. Deși senatorul era bărbat înalt și pentru vârsta lui foarte viril, vigoarea tribunului aproape îl copleși cu exuberanța ei neobișnuită.

— Fiul meu! Fiul meu! Îngână el de câteva ori la rând. Te-ai făcut bine! Ești din nou voinic! Ești din nou viu! Lăudați fie zeii!

Marcellus își lipi obrazul de al tatălui său și-l bătu cu palma pe spate.

— Da, tată! exclamă el. Sunt mai viu decât am fost până acum în toată viața mea. Iar tu constată că întinerești cu fiecare zi ce trece! Sunt mândru că sunt fiul tău!

Lucia, care era în camera ei, tresări prin somn, se ridică în capul oaselor, feri păturile de mătase ale patului, ascultă din nou cu gura căscată, și inima începu să-i bată mai grăbită.

— Ooo! Tertia, trezește-te! Dă-mi repede hainele și leagă-mi sandalele. A sosit Marcellus.

Coborî în fugă până în bibliotecă și se repezi în brațele fratelui ei, iar când acesta o ridică de subsuori și o sărută, fata începu să țipe.

— O, Marcellus! Te-ai făcut din nou bine!

— Dar tu, draga mea surioară... Constat că ai devenit foarte frumoasă! Ai mai crescut, nu-i așa? Cu vârful degetelor îți netezi părul lucitor și negru, apoi adăugă: Părul tău este adorabil!

Senatorul îi cuprinse pe amândoi în brațe și rămaseră mirați, căci bătrânul n-avea obiceiul să-și manifeste sentimentele în felul acesta.

— Haideți, zise el cu glasul blând, să mergem la maică-ta!

— E foarte târziu! zise Marcellus. Crezi că la această oră o putem trezi?

— Sigur că da! interveni Lucia.

Se luară de braț și ieșiră toți trei împreună. În atriumul copleșit de umbră se adunase un mic grup de slujitori mai bătrâni cu părul răscolit și ochii umflați de somn, căci se întrebaseră în ce stare va fi fiul stăpânului și moștenitorul său, căci ultima dată când fusese acasă li se păruse atât de tulburat sufletește.

— Ei... Marcipor! exclamă Marcellus și strânse mâna întinsă spre el. Ce faci Decimus?

Nu se întâmpla prea adeseori ca bătrânul acesta rigid și tăcut să iasă din calmul lui obișnuit, dar cu toate acestea acum începuse să zâmbească și întinsese mâna spre tânărul său stăpân.

— Ce faci, Tertia! strigă Marcellus întorcându-se spre fata tânără și zveltă care tocmai cobora scările.

Toți se apropiară de el și pe bătrânul Servius îl bătu pe umăr, iar gura fără dinți a acestuia începu să tremure și în lungul obrazului bătrân și zbârcit lacrimile începuseră să-i picure una după alta.

— Bine ai venit! Bine ai venit, stăpâne. Zeii să te aibă în paza lor! îngână moșneagul.

— Dar tu, Lentius! strigă Marcellus. Ce faci cailor mei?

Și când Lentius îi răspunse că Istar a fătat o mână care acum a împlinit trei luni - declarație care-i făcu pe toți să râdă mulțumiți, ca și când ar fi făcut o glumă pe socoteala cuiva - Marcellus îi determină pe toți să râdă cu hohote, când îi porunci: Lentius, să-mi aduci mâna aici! Vreau s-o văd numaidecât!

În atrium se adunaseră acum cel puțin zece dintre slujitorii casei și toți trepidau de mulțumire. Până acum nu se semnalase încă niciodată o astfel de lipsă de disciplină în casa lui Gallio. Slujitorii care îmbătrâniseră în serviciu și umblau atenți și pe vârful picioarelor se pomeniră răsând nestăpâniți chiar aici în atrium de față cu senatorul, care zâmbea și el.

Marcellus îi făcuse să le strălucească ochii, strigând pe nume pe cei mai mulți dintre ei. Cele două gemene din Macedonia sosiră și ele, ținându-se de mână și îmbrăcate la fel, așa că nici nu le puteai deosebi una de alta. Își aduse aminte că le-a mai văzut o dată acum doi ani, dar nu-și mai aducea aminte de numele lor. Se întoarse spre ele și cu el odată privirile tuturor se opriră asupra lor, așa că fetele se simțiră stânjenite.

— Voi, fetelor, sunteți surori? întebă el.

Întrebarea aceasta li se păru tuturor plină de haz și atriumul trepidă de râsul mulțumit al celor prezenți.

— Decimus, porunci senatorul și râsul se stinse. Peste un ceas ne vei servi o masă! În sala cea mare, de banchete! Vei scoate serviciul de aur! Marcipor, dă poruncă să se aprindă toate luminile! În toată vila și în grădină!

Marcellus se repezi la primul etaj; întâlni pe Cornelia pe coridor în fața ușii de la camera ei și o cuprinse în brațe. Nu erau în stare să-și spună nici o vorbă, ci rămaseră îmbrățișați. Cornelia îl mângâie pe creștetul capului cum ar fi mângâiat un copil și începu să plângă în timpul cât senatorul se retrase mai la o parte și se uita la ei cu ochii tulburi, mângâindu-și ciucurul de mătase de la cingătoare.

Presimțind că Marcellus și maică-sa, care era o fire emotivă, vor avea nevoie de câteva clipe ca să stea singuri, Lucia întârziase la picioarele scării pentru a vorbi cu Decimus despre banchetul ce trebuia să urmeze.

Toți slujitorii ceilalți plecaseră după treburile lor și până și curelele de la sandale li se părea că pâraie mulțumite, ca și când și-ar fi zis că aceasta este o ocazie unică și că este plăcut să fii în slujba unei astfel de case.

— Să nu pregățiți prea multă mâncare, Decimus. Veți da la masă fructe proaspete, o friptură rece și vin... și prăjituri cu nuci dacă se vor găsi. Dar să nu preparați nimic acum. Senatorul este obosit și toropit de somn, așa că va adormi înainte de a termina cu pregătirea unor bucate mai complicate și calde. Vei servi în sala cea mare, așa cum ți-a poruncit, și vei scoate tacâmurile de aur. Spune lui Rhesus să taie un braț de trandafiri, dar de cei roșii. Cele două gemene vor servi pe fratele meu. Și nu...

Făcu ochii mari când văzu pe Demetrius că intră în atrium: înalt, ars de soare și frumos. Dădu drumul lui Decimus și, ridicând brațul, salută în semn de bun sosît, iar mânăca largă îi fugi până din sus de cot, descoperindu-i brațul frumos. Decimus, căruia nu-i scăpa nimic, se întunecă la obraz.

Demetrius se apropie cu pași sprinteni de ea și oprindu-se la o mică distanță se înclină adânc, apoi își duse vârful sulitei la frunte pentru obișnuitul salut. Dar Lucia se repezi spre el și-l apucă de amândouă brațele arse de soare.

— Îți mulțumesc, bunul meu Demetrius, zise ea cu glasul blând. Ai adus pe Marcellus acasă sănătos și voinic. Poate mai voinic decât a fost înainte de asta.

— Pentru asta n-aveți nici un motiv să-mi mulțumiți, răspuse el. Tribunalul n-a avut nevoie de nimeni ca să-l aducă acasă. Acum este pe deplin refăcut. Demetrius ridică privirea și se uită la ea cu admirație. Îngăduiți-mi să spun surorii tribunalului că ațată foarte... foarte bine!

— Dacă ești de această părere! răspuse Lucia și începu să se joace cu boabele de chihlimbar ale șiragului ce-l purta la gât, ca și când ar fi vrut să-l oprească să meargă mai departe. Ar fi inutil, Demetrius, să te întreb cum te simți. Ai trăit momente emoționante împreună cu tribunalul. Ochii ei examinau o rană recentă ce o avea pe partea de sus a brațului. Demetrius plecă ochii și zâmbi. De unde te-ai ales cu tăietura aceea îngrozitoare? întrebă ea curioasă.

— Am avut o întâlnire cu un sirian, răspuse Demetrius. Or, se știe că oamenii aceștia nu prea sunt amabili.

— Cred că i-ai dat o lecție despre felul în care se poartă grecii, zise Lucia. Ia spune-mi... l-ai ucis?

— Un sirian nu poate fi ucis, răspuse Demetrius cu indiferență. Oamenii aceștia mor numai de bătrânețe.

Lucia ridică din umeri, ceea ce însemna că vrea să termine cu glumele, apoi obrazul îi deveni grav.

— Spune-mi ce s-a întâmplat cu fratele meu? întrebă ea. Pare neobișnuit de bine dispus.

— Dacă-i veți mai lăsa vreme să răsuflă, probabil vă va spune el însuși, răspunse Demetrius.

— Până și tu pari cu totul altfel. Te-ai schimbat Demetrius.

— Sper că schimbarea este în bine.

— Ceva vă face pe amândoi să arătați cu totul altfel, declară Lucia. Ce s-a întâmplat? Probabil lui Marcellus i s-a dat o slujbă mai importantă?

Demetrius dădu mulțumit din cap.

— Noua lui însărcinare îl va expune din nou primejdiei? întrebă ea cu glasul speriat.

— Da, este sigur că-l va expune! răspunse el cu mândrie.

— Nu pare să-și facă griji din pricina asta. Nu l-am văzut încă niciodată atât de mulțumit. Chiar din primul moment toată casa a fost răsturnată cu susul în jos datorită mulțumirii lui.

— Știu. Am auzit și eu slujitorii, zise Demetrius și zâmbi.

— Sper că incidentul acesta nu-i va determina să se abată de la disciplină. Ei n-au obiceiul să-și permită astfel de libertăți: totuși nu cred că strică dacă se bucură cel puțin de astă dată.

— Probabil că nu, încuviință Demetrius. Nu le va strica să fie cel puțin de astă dată mulțumiți.

Lucia ridică din sprâncene.

— Cred că nu m-ai înțeles, zise Lucia și se uită la el.

— Tot așa cred și eu, răspunse el. Ați uitat că și eu sunt sclav?

— N-am uitat! zise fata și ridică fruntea cu mândrie. Dar mi se pare că tu ai uitat.

— Nu vreau să fiu impertinent, adăugă Demetrius cu părere de rău. Dar subiectul despre care vorbim acum e foarte grav: disciplină, sclavie, stăpânire, relațiile dintre oameni... dar cine are dreptul să spună altora când pot să fie mulțumiți?

Lucia încruntă sprâncenele și se uită la el.

— De... să sperăm că bunătatea dovedită de fratele meu față de slujitori nu ne va obliga să ne pierdem autoritatea față de ei, ripostă ea indignată.

— Nu-mi vine să cred și nici nu e nevoie! declară Demetrius. El crede într-un fel de autoritate cu totul de altă natură; asta este totul. Probabil aceasta este mult mai folositoare decât ordinele date cu

glasul răstit. Este mai plăcută pentru toți și drept rezultat oamenii te slujesc mai cu tragere de inimă.

Marcellus se apropie de capul scării și o strigă.

— Îmi pare rău, Demetrius, c-am fost atât de violentă, zise Lucia și dădu să plece. Suntem atât de mulțumiți că v-ați întors acasă!

Se uită în ochii ei și-și zâmbiră, apoi ridică sulița la frunte și o salută. Fata își țuguie buzele și făcu un gest:

— De astă dată... nu e nevoie să mă saluți.

Marcipor, care sta în alcovul de alături și aștepta ca această conversație să se termine, se apropie imediat ce Lucia urcă scara. Plecă alături de Demetrius și ieșiră împreună în peristilul luminat de lună.

— Vindecarea aceasta a lui... este extraordinară! începu Marcipor. Ce s-a întâmplat cu el?

— Ți voi spune cu toate amănuntele la prima ocazie ce se va oferi; poate chiar în timpul acestei nopți dacă va fi posibil. Marcellus este credincios convins. A cutreierat toată Galileea.

— Dar tu? întrebă Marcipor. Tu n-ai fost împreună cu el?

— N-am fost tot timpul. Am petrecut mai multe săptămâni în Ierusalim. Despre ce s-a întâmplat acolo voi avea multe de povestit. Marcipor... Galileeanul trăiește!

— Da... despre asta am auzit și noi.

— Noi? Cine sunt aceștia, „noi”? întrebă Demetrius și apucând pe Marcipor de braț îl opri în loc.

— Creștinii din Roma, răspuse Marcipor și zâmbi, văzând pe prietenul său că se uită la el mirat.

— Prin urmare la Roma s-a auzit atât de repede?

— De acum câteva luni... știrea a fost adusă de negustori din Antiohia.

— Și tu cum ai aflat?

— Vorbele acestea circulau prin piețele Romei. Decimus, căruia îi place întotdeauna să-și bată joc de greci, a fost încântat când a putut să-mi spună că la Roma au sosit câțiva negustori superstițioși din Antiohia care afirmă că un teslar evreu ar fi înviat din morți. Aducându-mi aminte de vorbele pe care mi le-ai spus despre omul acesta, m-am străduit să aflu ceva mai mult decât ce putusem afla de la el.

— Și te-ai dus la cei din Antiohia ca să vorbești cu ei?

— M-am dus chiar a doua zi. Vorbeau fără nici o reticență și ceea ce mi-au spus mi s-a părut convingător. Ei au auzit vestea de la unul Filip, care a fost martor ocular la săvârșirea mai multor minuni. Încercând să se convingă de adevăr, unul dintre negustorii aceștia a plecat la Ierusalim și aici a vorbit cu un bărbat în care avea toată încrederea și care i-a spus c-a văzut pe Iisus după ce a înviat din morți. Toate acestea, adăugate la ceea ce mi-ai spus tu însuși, m-au determinat să cred.

— Prin urmare ești și tu creștin! zise Demetrius și ochii îi străluciră. Va trebui să-i spui tribunului. Va fi încântat de această veste.

Obrazul lui Marcipor deveni grav.

— Deocamdată nu-i voi putea spune, Demetrius, încă nu mi-am limpezit în minte ce voi face. Decimus a crezut că este datoria lui să informeze pe senatorul Gallio despre mișcarea aceasta nouă și i-a descris-o drept o revoluție împotriva autorităților recunoscute.

— Senatorul a luat în această privință vreo măsură?

— După cât știu, încă n-a luat, dar cred că este firesc ca sentimentele lui față de creștini să nu fie binevoitoare! Mișcarea aceasta el o pune în legătură directă cu accidentul fiului său. Prin urmare, dacă Marcellus va afla că aici la Roma există o mare grupare creștină, s-ar putea să se asocieze și el la această mișcare. Hotărârea aceasta a lui ar fi primejdioasă. Creștinii se întâlnesc pe ascuns. Patrulele legionarilor au început să se intereseze de locurile lor de întâlnire. N-ar fi bine ca noi să provocăm o ruptură între tată și fiul său.

— Bine, Marcipor, încuviință Demetrius. Nu vom spune tribunului, dar el cu toate acestea va afla; de asta poți să fii sigur. Cât despre ruptura dintre el și părintele său, cred că aceasta este inevitabilă. Marcellus nu va renunța la credința lui și nu-mi vine să cred că pe senator am putea să-l convingem despre adevăr. Oamenii în vârstă n-au obiceiul să-și schimbe părerile. Dar trebuie să știi, Marcipor, că această cauză nu va aștepta până în ziua când oamenii încăpățânați și în vârstă își vor schimba convingerile. Întâmplarea aceasta a lui Iisus este nădejdea noastră că într-o zi în lumea aceasta vor fi întronate libertatea și justiția. Și dacă în general vor fi întronate, atunci pregătirea în scopul acesta va trebui să înceapă chiar acum!

— Ai dreptate, răspuse Marcipor. Dar cu toate acestea nu mi-ar face plăcere să constat că Marcellus a jignit pe părintele său. Senatorul nu mai are mult de trăit.

— Un caz similar s-a întâmplat și lui Iisus, continuă Demetrius. Mie mi-a fost spus de galileeanul care a auzit această conversație. Un tânăr care se întrebase dacă n-ar fi oare de datoria lui să adopte pe față acest nou fel de a trăi a venit la Iisus și i-a spus: „Părintele meu este om în vârstă și cu vederi învechite. Noua religie ar fi pentru el de-a dreptul o jignire. Îngăduie-mi să îngrop mai întâi pe părintele meu și după aceea voi veni și te voi urma.”

— Vorbele acestea ale lui mi se par destul de chibzuite, încuviință Marcipor, care avea șaiszeci și șapte de ani...

— Iisus n-a fost de această părere, spuse Demetrius. Sosise demult timpul pentru o schimbare categorică a credinței și purtării oamenilor. Credința aceasta nouă nu poate să aștepte plecarea oamenilor bătrâni și cu convingeri învechite. În realitate, oamenii aceștia bătrâni sunt de mult morți. Prin urmare, vor putea fi îngropați de alții, care sunt tot atât de morți ca și ei.

— A spus el vorbele acestea? întrebă Marcipor.

— De... în orice caz a spus ceva asemănător.

— Din partea unui om care a fost o fire atât de blândă, cuvintele acestea mi se par cam brutale.

Demetrius își trecu înduioșat brațul pe sub al bătrânului corintian.

— Marcipor... să nu facem greșeala de a ne închipui că propovăduirea ideii de pace și bună înțelegere între oameni a lui Iisus ar fi o problemă sfioasă și timidă, care poate aștepta pe fiecare pentru a se decide și că se ferește din drum pentru a se ascunde până când toate celelalte preocupări vor trece. Oamenii care au aprins această torță și o duc înainte vor avea de înfruntat multe primejdii. Chiar acum ei sunt biciuiți și aruncați în temnițe. Unii dintre ei au fost masacrați.

— Da, știu, murmură Marcipor. Unul dintre negustorii din Antiohia mi-a spus că a văzut pe un tânăr greț bătut cu pietre și omorât de mulțimea adunată pe străzile Ierusalimului. Numele acestuia era Ștefan. Nu cumva ai auzit despre el?

— Ștefan, răspuse Demetrius abătut, a fost cel mai bun prieten al meu.

Marcellus încă nu-și terminase prânzul când apărură Marcipor ca să-i spună că senatorul Gallio este în bibliotecă și-l înștiințează că i-ar face plăcere să stea de vorbă cu fiul său imediat ce va fi dispus.

— Spune părintelui meu că peste câteva minute mă voi prezenta la el, spuse Marcellus.

Ar fi preferat să mai amâne pentru câteva zile conversația serioasă dintre el și tatăl său. Pentru senator va fi greu să asculte lunga lui poveste cu răbdarea și respectul cuvenit. Câteva minute se opri în picioare în fața ferestrei deschise și începu să curețe o portocală, pe care n-avea intenția s-o mănânce, și se întrebă care ar putea fi felul cel mai favorabil pentru a-i prezenta pe Iisus Galileeanul, deoarece în cazul de față rolul va fi nu numai de avocat, ci și de acuzat în cauză.

Marcus Lucan Gallio nu era omul care s-ar fi mulțumit să discute numai superficial această problemă. Faima lui în Senat era întemeiată pe abilitățile lui reale de a adânci problemele pe toate fețele și știa dinainte ce concesii ar putea face, pe cine va fi obligat să măgulească și cum trebuie să împace interesele contradictorii.

Dacă, de pildă, era ferm convins că în toate timpurile și în toată lumea apa tinde întotdeauna spre terenuri mai joase, ar fi fost zadarnic să te mai străduiești spunându-i că într-o anumită zi și într-o anumită țară s-a găsit un bărbat care cu un singur gest a determinat cursul unei ape să apuce la deal în loc să curgă la vale. El n-avea nici răbdare, nici timp de risipit cu povești care erau împotriva legilor naturii. Cât despre „minuni”, însuși cuvântul acesta i se părea o jignire. Pentru nimic în lume n-ar fi fost dispus să asculte astfel de povești și cu atât mai puțin ar fi fost dispus să stea de vorbă cu oameni care cred în temeinicia lor. Datorită faptului că toate religiile sunt întemeiate pe ființe și fapte supranaturale, senatorul nu numai că disprețuia toate religiile, dar până și oamenii religioși îi inspirau un fel de silă. Oricine îndrăznește să mărturisească de față cu el astfel de credințe era considerat fie ignorant, fie lipsit de scrupule. Un bărbat cu cât de puțin bun-simț, dacă devine exponentul unei religii, trebuie supravegheat, deoarece este limpede că încearcă să profite de cei slabi sufletește care au încredere într-însul datorită evlaviei lui. Unii oameni, în conformitate cu părerea lui Gallio, sunt dispuși să creadă că un bărbat evlavios trebuie să fie numaidecât și cinstit, deși realitatea a dovedit că evlavia și integritatea sunt două noțiuni care nu au nici un fel de legături una cu alta. Este firesc ca bătrânul Servius să invoce mereu zeitățile sale. Putea să ierte și pe bătrânul Tiberiu pentru

interesul ce-l dovedea față de orice religie, deoarece bătrânul acesta avea o scrânteală la cap. Dar astfel de scuze nu le-ai putea acorda unui bărbat sănătos și cult.

Acum un an când sosise acasă, tratase pe Marcellus cu toată îngăduința. Trecuse printr-o puternică zguduitură și judecata lui fusese tulburată în mod provizoriu. Datorită acestei situații, el nici n-ar fi fost în stare să înșire tatălui său astfel de absurdități. Dar acum era refăcut atât fizicește, cât și sufletește. În dimineața acestei zile va fi obligat să debiteze părintelui său o întâmplare neașteptată despre un bărbat care a vindecat tot felul de boli; un bărbat care, după ce a fost răstignit, s-a ridicat din morți și a fost văzut de mai mulți inși. Fără îndoială, vorbele lui vor revolta pe senator și nu va ezita să-i spună scârbit: „Mai taci, băiete! Nu-ți dai seama că vorbele acestea nu sunt altceva decât prostii!”

Prevederile lui Marcellus în privința felului în care părintele său va primi ceea ce-i va spune se dovediră în întregime exacte. Conversația lor fu penibilă pentru amândoi. Chiar din primul moment Marcellus simți ostilitatea senatorului. Avusese intenția să înceapă cu judecarea și osândirea nedreaptă a lui Iisus în nădejdea că în felul acesta va reuși să câștige simpatia tatălui său față de galileeanul persecutat pe nedrept, dar Gallio îl întrerupse numaidecât.

— Fiule, întâmplarea aceasta am mai auzit-o, prin urmare nu e nevoie să mi-o repeți, ripostă Gallio cu indiferență. Povestește-mi despre drumul pe care l-ai făcut în provincia unde s-a născut omul acesta.

Prin urmare, Marcellus începu să-i vorbească despre drumurile pe care le-a făcut împreună cu Justus; despre micul Iona, al cărui picior infirm fusese îndreptat; despre Miriam, căreia i se dăduse darul de a cânta; despre Lidia, care a fost vindecată numai datorită faptului că s-a atins de veșmântul lui Iisus; despre Natanail Bartolomeu și furtuna de pe Marea Galileii, timp în care tatăl său se uita la el pe sub sprâncenele încruntate fără să zică și fără să-l întrebe nimic.

La urmă ajunse să-i vorbească și despre învierea lui Iisus. Cu glasul tremurând de emoție îi repetă tot ce aflase referitor la aparițiile lui repetate și în diverse locuri, iar în timpul acesta buzele senatorului tresăriră și se strâmbară de dispreț.

— Tot ceea ce-ți spun eu, tată, pare de necrezut, admise Marcellus, dar cu toate acestea sunt convins că este numai adevărul adevărat.

Un moment se întrebă dacă poate pomeni tatălui său despre vindecarea ologului de către Petru, minunea pe care o văzuse el însuși. Dar își dădu seama că ar fi mai mult decât ceea ce bătrânul său părinte ar fi în stare să suporte. Probabil i-ar răspunde că s-a autosugestionat datorită poveștilor debitate de ceilalți în privința minunilor pe care afirmau că le-au văzut. Sau cel mult senatorul i-ar fi răspuns fără să ezite: „Acestea, fiule, sunt minciuni și mie să nu-mi spui că le-ai văzut tu însuți în realitate!”

— Și pentru a crede așa ceva, declară tatăl său cu dispreț, ți-a fost de ajuns mărturia unor pescari superstițioși.

— Nu mi-a fost ușor să cred, răspunse Marcellus, și nu încercă câtuși de puțin să te conving și pe tine despre temeinicia afirmațiilor mele. M-ai întrebat să-ți spun ce am aflat despre Iisus și ți-am spus numai adevărul. Eu cred că galileeanul acesta mai este și astăzi viu. Îmi închipui despre el că trebuie să fie o persoană eternă, de origine divină, ale cărei puteri nu le-a avut până acum nici un rege și nici un împărat. Mai cred că va veni și vremea când el va stăpâni lumea!

Gallio începu să râdă cu amărăciune.

— Ai intenția să-i spui bătrânului Tiberiu că acest Iisus va stăpâni întreaga lume?

— Cred că nu va fi nevoie ca vorbele acestea să le spun și lui Tiberiu. Îi voi spune că Iisus, cel care a fost osândit la moarte și a fost pironit pe cruce, este încă în viață și împăratul va putea să tragă concluzia pe care o va crede de cuviință.

— Probabil nu va strica să fii prevăzător în privința vorbelor ce le vei pronunța de față cu acest bătrân nebun, îl preveni Gallio. Tiberiu este nebun tocmai îndeajuns pentru a te crede, și în cazul acesta informațiile pe care i le vei da nu sunt deloc menite să-i facă plăcere. Nu-ți dai seama că ar fi în stare să te pedepsească pentru c-ai îndrăznit să-i debitezi o astfel de poveste?

— Altceva nu-mi poate face decât cel mult să mă ucidă, răspunse Marcellus cu glasul liniștit.

— Probabil nu-ți va putea face altceva, admise Gallio, dar chiar o pedeapsă atât de ușoară cum este moartea, pentru un tânăr ambițios cum ești tu, ar putea să prezinte anumite inconveniente.

Marcellus se strădui să zâmbească auzind gluma sinistră a tatălui său.

— Ca să-ți spun adevărul, tată, mie nu mi-e frică de moarte, deoarece dincolo de moarte mai există și o viață viitoare.

— De, fiule, aceasta este o nădejde străveche, încuviință Gallio și dădu din mână îngăduitor. Pe pietrele funerare ale mormintelor inscripția aceasta a fost gravată mereu de trei mii de ani încoace. Dar singurul neajuns al acestei nădejdi este faptul că până acum nimeni n-a reușit să-i dovedească temeinicia. Până astăzi nimeni n-a dat nici un semn de viață de dincolo de moarte. Și nici nu s-a întors nimeni ca să ne spună ce este acolo.

— Iisus s-a întors! declară Marcellus.

Gallio oftă adânc și clătină din cap. După un timp de tăcere grea feri scaunul, se ridică în picioare și ochi biroui uriaș, iar Marcellus se ridică să-l întâmpine.

— Fiule, începu el și-i puse amândouă mâinile pe umeri, du-te la împărat și spune-i tot ce-ai aflat despre profetul acesta galileean. Repetă-i cuvintele înțelepte ale acestui Iisus. Sunt cuvinte întemeiate și cred că lui Tiberiu îi va face plăcere să le audă dacă le va asculta. Bătrânul te va crede și, cu cât vor fi mai imposibile, lui îi vor face, exact ca ție, cu atât mai multă plăcere. După părerea mea, cred că atât va fi de ajuns.

— Să nu-i pomenesc nimic despre învierea lui Iisus? întrebă Marcellus cu tot respectul.

— De ce să-i pomenesci? ripostă Gallio. Fii prevăzător și gândește-te la situația în care te găsești. Ai fost amestecat într-o aventură neobișnuită și fără să ai nici o vină; ești obligat să informezi pe împărat despre ceea ce s-a întâmplat. El este nebun de mai bine de zece ani și întreaga Romă cunoaște adevărul în această privință. S-a împresurat de tot felul de filosofi, de ghicitori și cititori în stele, care sunt toți niște smintiți. Unii dintre ei sunt escroci, alții nebuni de legat. Dacă vei spune și lui Tiberiu ceea ce mi-ai spus mie, nu vei fi altceva decât o nouă maimuță pentru menajeria lui.

Cuvintele părintelui său i se părură destul de grele, dar cu toate acestea Marcellus se strădui să zâmbească; tatăl său înțelese că vorbele lui au început să-și facă efectul, așa că adăugă cu glasul rugător:

— Fiule, dacă te vei strădui și tu, să știi că te așteaptă un viitor strălucit; dar asta nu se va întâmpla în cazul când vei merge înainte pe drumul pe care ai pornit. Nu știu dacă tu îți dai seama ce tragedie te așteaptă, nu numai pe tine, ci pe noi toți. Pentru maică-ta va fi o lovitură înspăimântătoare, tot așa pentru soră-ta și părintele tău, dacă ar afla că prietenii noștri vor spune despre tine că ți-ai pierdut mintea

și că ai devenit și tu unul dintre nebunii înțelepți din jurul împăratului. Și ce va zice Diana? continuă el? Fata aceea adorabilă este îndrăgostită de tine! Nu te interesează dragostea ei?

— Dimpotrivă, tată, mă interesează, răspunse Marcellus. Îmi dau seama că va rămâne profund decepționată din pricina mea, dar nu-mi rămâne altă alegere. Am încleștat mâinile amândouă pe coarnele acestui plug pentru a desțeleni pământul și nu mă pot opri fără să trag brazda până la capăt.

Gallio făcu un pas înapoi și, proptindu-se de birou, zâmbi.

— Înainte de a lua hotărârea să renunți la ea, așteaptă să ai ocazia să vă revedeți.

— Adevărul este că eu sunt nerăbdător s-o revăd.

— Vei încerca să vorbești cu ea acolo, înainte de a vorbi cu Tiberiu?

— Da, în cazul când va fi posibil!

— Ți-ai făcut pregătirile de plecare?

— Da, tată, de asta s-a îngrijit Demetrius. Vom pleca astă-seară. Până la Ostia cu o galeră, iar de acolo la Capri cu *Cleo*.

— Foarte bine, declară Gallio ceva mai mulțumit și bătu pe Marcellus cu palma pe spate. Vino să ne plimbăm puțin prin grădină. N-ai vizitat până acum nici grajdurile.

— Încă un moment, tată, îl opri Marcellus, uitându-se grav la el. Probabil tu în această clipă te simți mulțumit văzând că totul a fost pus la cale în conformitate cu dorința ta; eu însumi aș fi foarte mulțumit dacă aș fi liber să urmez sfatul tău.

— Liber? se miră Gallio și se uită în ochii fiului său. Ce vrei să spui?

— Eu voi fi obligat să informez pe împărat despre învierea lui Iisus.

— Ei bine, în cazul când ești obligat să vorbești și despre asta, consimți Gallio în mod brusc, îl vei informa ca despre un zvon care circulă în regiunea rurală. Nu va fi nevoie să-i spui lui Tiberiu că *tu* crezi ceea ce ai auzit. Dacă îi vei spune că niște pescari afirmă că l-ar fi văzut, asta înseamnă că nu te-ai sustras de la obligația pe care ai avea-o. Tu nu știi nimic de asta. *Tu* nu l-ai văzut!

— Da, dar am cunoscut un bărbat care l-a văzut! declară Marcellus. *Și pe acesta l-am văzut uitându-se la el!*

— Și pentru tine amănuntul acesta este o dovadă? întrebă Gallio în bătaie de joc.

— În această împrejurare, da! Am văzut un tânăr grec care a murit lapidat pentru credința lui de creștin. A fost un tânăr curajos, gata să-și sacrifice viața pentru credința lui. Eu l-am cunoscut și am avut toată încrederea în el. Când toată lumea l-a crezut mort, s-a ridicat, a zâmbit și a strigat: *Îl văd că se apropie!* Și eu sunt convins că *l-a văzut!*

— Cuvintele acestea nu ești obligat să le spui și lui Tiberiu! declară Gallio nemulțumit.

— Da, tată! Dar, de vreme ce eu am auzit și am văzut această scenă, ar însemna să fiu un laș dacă n-aș confirma-o. Deoarece și eu sunt creștin, tată, și mi-ar fi imposibil să procedez altfel!

Gallio nu zise nimic. Cu fruntea plecată în pământ se întoarse în loc și ieși din bibliotecă cu pași înceți fără să se mai uite înapoi.

Chinuit de păreri de rău pentru dezamăgirea pricinuită tatălui său, Marcellus ieși din casă și se îndreptă spre pergola unde era sigur că Lucia îl aștepta. Fata îl văzu venind și se repezi în calea lui. Îl apucă de braț și-l conduse mulțumită spre locul lor favorit.

— Ce s-a întâmplat? întrebă ea și-l scutură nerăbdătoare de braț. Ați avut o discuție?

— Mi se pare că l-am jignit cu purtarea mea.

— Sper că n-ai vorbit cu el despre afacerea aceea din Ierusalim din pricina căreia te-ai îmbolnăvit.

— Nu, draga mea... dar i-am vorbit despre omul acela și aș fi mulțumit să-ți pot vorbi și ție.

— Îți mulțumesc, drăguțul meu frate, zise Lucia în bătaie de joc, dar eu nu sunt dispusă să ascult nici o vorbă! Este tocmai timpul să uităm ce s-a întâmplat! Vino încoace, Bambo!... Haide, Marcellus, alintă-l puțin. Aproape nu te mai recunoaște! Se uită la el, apoi adăugă: Nici eu nu te mai recunosc. De aici înainte tu nu vei mai fi niciodată mulțumit? Astă-noapte toți ne-am închipuit că ești pe deplin refăcut. Eram atât de mulțumită, încât am stat trează ceasuri întregi și m-am gândit la tine fericită. Dar acum constat că ești trist și întunecat.

— Îmi pare rău, surioară, răspunse Marcellus și-i petrecu brațul împrejurul mijlocului. Să mergem și să vedem trandafirii... Haide, Bambo!

Bambo se ridică în picioare și admise să-l mângâie pe creștetul capului.

De săptămâni întregi împăratul nu se mai simțise bine. Pe la începutul lui aprilie, pentru a dovedi cât este de rezistent, bătrânul plecase să viziteze vila neterminată de la capătul extrem din partea de răsărit a dealului și fusese surprins de o ploaie torențială, așa că răcise și urmările acestei răceli minaseră vitalitatea lui nu prea rezistentă.

În alte împrejurări, Tiberiu nu s-ar fi expus unei astfel de primejdii sau, chiar dacă s-ar fi expus, s-ar fi așternut la pat și ar fi chemat medicii palatului care să-l înfășoare în cataplasme și să-l îngrijească cum se vor pricepe mai bine.

De astă dată însă împăratul, care-și închipuia că a intrat în faza a doua de tinerețe sau în orice caz a doua vârstă a copilăriei, ud până la piele, întârziase împreună cu Diana între pereții umezi ai vilei, ca pe urmă să se întoarcă în palatul său, prefăcându-se că ploaia aceasta i-a făcut plăcere și nu dăduse voie nimănui să se apropie de el, deși se vedea limpede că a răcit; strănutase chiar în obrazul căpeteniei sclavilor în timpul cât îi spunea că este sănătos, teafăr.

Personalul palatului era convins că vina acestei nebunii și a multor altora pe care le comisese împăratul cade în sarcina tinerei fiice a lui Gallus.

Frumoasa Diana devenise acum pentru ei o problemă. În primele săptămâni de la sosirea ei de anul trecut, toți cei din Capri - cu excepția bătrânei Iulia, care făcea venin din pricina geloziei - se bucuraseră văzând influența binefăcătoare ce o exercita asupra lui Tiberiu. Slăbiciunea lui pentru Diana făcuse adevărate minuni. Se străduia ca un copil ca să-i facă plăcere, devenise mai temperat nu numai în băutură și mâncare, ci și în felul de a vorbi. Numai rareori se întâmpla acum să-l poți vedea complet amețit de băutură. Crizele lui de furie deveniseră mai rare și mai puțin violente. Când era nemulțumit, mai arunca și acum cu obiectele din apropierea sa după slujitori, dar trecuse vreme îndelungată de când nu-l mai auziseră lătrând și nici nu mai mușcase pe nimeni. În același timp, deși înainte de asta îi umilise de multe ori din pricină că ieșea din palat și se plimba prin grădină îmbrăcat ca ultimul dintre vagabonzi, astăzi stăruia să fie bărbierit aproape în fiecare dimineață și dorea să fie îmbrăcat cu îngrijire.

Toți cei care țineau la împărat și erau în contact cu el nu puteau decât să se bucure cu toată sinceritatea de această schimbare; or, aceștia reprezentau aproape pe toți cei care locuiau în insula Capri: funcționarii, rapsozii, medicii, dansatorii, grădinarii, vierii, croitorii,

sculptorii, cititorii în stele, istoricii, poeții, bucătarii, paznicii, teslarii, pietrarii, preoții și cel puțin trei sute de slujitori, sclavi și liberi. Cu cât împăratul va putea trăi vreme mai îndelungată, era cu atât mai bine pentru interesele lor proprii; și cu cât se va simți mai mulțumit, cu atât mai ușoară va fi sarcina lor.

Prin urmare, era firesc ca Diana să se bucure de simpatia tuturor. Poeții din anturajul palatului scriau ode în care îi slăveau frumusețea și cu oarecare discreție blândețea și bunătatea ei, căci în realitate Diana era o fire capricioasă și nu se sfia niciodată să-și exprime gândurile când era nemulțumită de ceva.

Dar pe măsură ce trecea timpul, șoaptele deveneau tot mai dese că împăratul își epuizează ultima energie ce i-a mai rămas. Se ținea mereu de fustele ei de la răsăritul soarelui până pe înserat, indiferent de vreme, alergând pe cărările parcului sau urcând treptele vilei celei noi, care și astăzi arăta tot cum arătase cu șase luni în urmă, deși cel puțin o sută de meșteri lucrau zilnic la ea de dimineața până seara, în fiecare zi. Nimic nu i se părea destul de bun și desăvârșit. Mozaicul de pe pereți era stricat și refăcut de nenumărate ori, pereții interioari dărâmați și reclădiți. Într-una din zile, moșneagul declarase nemulțumit că nu-i vine să creadă că vila aceasta va mai putea fi terminată, declarație care, deși făcută cu indiferență, risca să devină un fel de profecție justificată.

Vreme îndelungată Diana se bucură de multă simpatie. Deși nimeni nu putea afirma cu certitudine - deoarece ea era mult mai prudentă decât să se încreadă în cineva care se găsea în interiorul acestui cuibar de întrigi, de clevetiri și uneltiri - toată lumea era convinsă că este reținută aici la Capri împotriva propriei ei voințe. Convingerea aceasta era confirmată și de faptul că, de fiecare dată cu ocazia vizitelor ce i le făcea maică-sa tot la câteva săptămâni, ea plângea deznădăjduită când se apropia timpul de întoarcere la Roma. Fără îndoială era o favoare să te bucuri de toate atențiile împăratului și de devotamentul acestuia, dar, cu toate acestea, când acest devotament devine o preocupare neîntreruptă începi să te sature și simți nevoia de variație.

Puțin după aceea, o legendă referitoare la Diana începu să se formeze încet și să ia proporții. În timpul unor libații, căpetenia sclavilor, fiind amețit, spusese comandantului gărzii că frumoasa fiică a legatului Gallus este îndrăgostită de fiul senatorului Gallio, dar dragostea aceasta a ei nu are nici un rost de vreme ce tânărul tribun

s-a scrântit la cap și a fost expedit la hotarele imperiului. Nu trecu prea mult și această știre a ajuns la cunoștința tuturor celor care erau în apropierea palatului.

Dar nimeni nu se interesa atât de mult de planurile Dianeii ca bătrâna Iulia, care reușise să controleze conținutul fiecărei scrisori pe care o trimitea sau o primea tânăra fată. Se mai spunea că Iulia face copii după toate acele scrisori și le predă lui Gaius, deoarece de fiecare dată când controla scrisorile Dianeii trimitea și ea un curier special la Gaius cu un sul de pergament în care era raportul.

În timpul iernii Gaius nu fusese la Capri, dar, fiind informat despre boala împăratului, venise pe la sfârșitul lui aprilie împreună cu o suită și întârziase vreme de o săptămână sub pretextul că se interesează de starea împăratului, dar în realitate se îmbăta în fiecare seară la strălucitoarele banchete organizate de Tiberiu în cinstea lui.

La astfel de ocazii împăratul, care abia mai putea să-și țină capul drept, ațipea și se trezea, ca să adoarmă din nou, rânjea ca un cap de hârcă și iarăși adormea, tristă caricatură a puterii imperiale. În dreapta lui, dar fără să-i acorde nici o atenție, era așezată bătrâna Iulia, boită și cu perucă, încărcată de podoabe de aur și pietre scumpe, dar cu înfățișare înspăimântător de cadaverică, și făcea goange lui Gaius, care era așezat lângă ea.

Nici unul dintre cei cincizeci de sicofanți care participau la aceste banchete nu îndrăznea să facă vreun semn sau să zâmbescă văzând această sinistru pantomimă, la care împăratul sta pe jumătate adormit, iar împărăteasa cu gesturi respingătoare mângâia broderiile de aur de pe mâneca tunicii prințului, dar el rămânea indiferent la aceste alintări ale ei și se pleca adânc peste masă pentru a arunca priviri leșinate de dragoste Dianeii, care era așezată de cealaltă parte a împăratului, zgâindu-se la ea cu ochii de brăsoi, deși ea se uita la el cu aceeași indiferență ca și un trecător care s-a oprit să citească epitaful de pe o veche piatră funerară.

În taină, spectacolele acestea făceau plăcere tuturor participanților, afară de Celia, frumoasa soție cu cap de pasăre a lui Quintus și nepoata bătrânului Seianus, care de vreme îndelungată era prietenul și sfetnicul bătrânului Tiberiu. Celia nu-și mai găsea locul din pricina spaimei pe care nu era în stare să și-o mai ascundă. Ar fi fost gata s-o ucidă pe Diana dacă ar fi constatat că ea acordă cea mai mică atenție lui Gaius, dar în același timp se simțea nemulțumită și de indiferența cu care primea atențiile prințului. La urma urmelor, ce-și

închipuie că este această tânără fiică a lui Gallus de umblă cu nasul în vânt? Ar fi mai bine să învețe cum să se poarte între oameni. Într-o bună zi moșneagul acesta decrepit, pe care-l duce de nas cum duci câinele de lanț, va muri, și atunci ce va mai putea însemna ea aici la curte?

Celia petrecu o săptămână zbuciumată. Din ziua când Quintus fusese trimis din Roma într-o misiune importantă pentru interesele imperiului, ea devenise centrul interesului prințului, atenții pe care le primise cu o grație desăvârșită, bucurându-se de preferința lui stângace și inocentă. La început toți își închipuiseră că această preferință se datorește lui Gaius de a se pune bine cu bătrânul Seianus, despre care se știa că ține cu mână fermă băierile pungii imperiale. Dar pe măsură ce trecuse timpul și vizitele prințului la vila ei deveniseră zilnice, atențiile lui i se urcară la cap și bruscaser pe multe dintre prietenele ei, care înainte de asta fuseseră destul de prudente pentru a-i trece cu vederea aceste atitudini, dar abia așteptau momentul când vor putea să se răzbune împotriva ei. Celia își închipuise că prințul va găsi alte motive pentru a ține pe Quintus departe de Roma, dar acum se răspândise zvonul că soțul ei se va întoarce acasă. Iar drept culme a decepțiilor, acum Gaius își concentrase toate atențiile asupra Dianei.

În ajunul plecării din Capri, Celia pusese la cale o întrevedere intimă între ea și prințul Gaius - deși la Capri nu putea să se desfășoare nici un fel de conversație între patru pereți fără ca până în seara aceleiași zile să nu știe toată lumea ce s-a întâmplat - și cu ochii plini de lacrimi îi ceru să-i explice motivul indiferenței dovedite față de ea în timpul din urmă.

— Eu mi-am închipuit că mă iubești, scânci ea.

— Când ai nasul roșu, cum aș putea să te iubesc? murmură el. Cred că ar fi mult mai bine dacă ai înceta să te mai faci din nou de râsul lumii.

— Nu s-ar putea ca pe Quintus să-l trimiți din nou la Roma?

— Pe dobitocul acela care zbiară ca măgarul la iesle? se răsti Gaius. I-am dat o însărcinare diplomatică și în loc să-și vadă de treaba lui este bătut în curtea unui han grecesc de către un sclav, care n-avea nici o armă asupra lui.

— Eu nu cred nimic din vorbele acestea! protestă Celia cu glasul ascuțit. Este o minciună pe care cineva a pus-o în circulație pentru a-l discredita. Eu mi-am închipuit că ești prietenul lui Quintus.

— Cum se poate să-ți închipui așa ceva? Quintus n-are alt prieten decât oglinda în care se admiră. Dacă ar fi fost prietenul meu, nici nu m-aș fi gândit să mă apropii de soția lui.

Celia începu să plângă cu sughituri:

— Ai ținut la mine, țipă ea, până în momentul când ai venit aici și ai constatat rotunjimile trupului fetei lui Gallus! Dar se vede destul de limpede că ea te disprețuiește. Ce nerușinată este!

— Te previn să te ferești să-i faci vreun rău! scrâșni Gaius și o smuci cu violență de braț. Va fi mai bine s-o uiți pe fata aceasta chiar acum și, după ce se va întoarce soțul tău, să te mulțumești numai cu el. Apoi începu să râdă revoltat: Tu și Quintus vă potriviți foarte bine.

— Nu se poate să mă umilești în felul acesta! țipă ea cutremurată de furie. Cum vei îndrăzni să te mai arăți în fața lui Seianus după ce-i voi spune că te-ai purtat față de mine ca față de o desfrânată?

Gaius ridică din umeri.

— Dar tu cum vei îndrăzni să te arăți în fața lui ca să-i spui astfel de vorbe? rânji el.

După această întrevedere, Celia încercă să se consoleze plecând să facă o vizită împărătesei, o obligație socială de care-și aduse aminte pe neașteptate și de care majoritatea vizitatorilor, apucați de frigurile plecării, uitaseră să se achite.

Bătrâna Iulia fu foarte amabilă și Celia, care era furioasă și cu ochii umflați de plâns, deveni în mâinile ei o victimă ușoară imediat ce încercă s-o descoasă, spunându-i vorbe de simpatie.

— Bietul Gaius! oftă Iulia. Este atât de impresionabil! Și trăiește atât de singur! În același timp este copleșit de griji! Trebuie să fii îngăduitoare față de el, draga mea. Afară de asta, cred că este și îndrăgostit de fiica lui Gallus. Sunt convinsă c-ar fi o căsătorie reușită. Gallus este foarte iubit de armată atât la Roma, cât și în interiorul imperiului. De fapt Gallus este însăși armata. Și în cazul când fiul meu va urma la tron va avea nevoie de bunăvoința legiunilor. Afară de asta, după cât ai putut constata, împăratul ține atât de mult la Diana, încât căsătoria ei cu Gaius va contribui și ea la asigurarea viitorului fiului meu în vederea succesiunii la tron.

— Bine, dar Diana nu-l poate suferi! protestă Celia. Toată lumea poate constata fără nici o greutate că ea-l disprețuiește.

— Ei bine, asta se datorește faptului că-și închipuie că este îndrăgostită de fiul lui Gallio, cel care este pe jumătate nebun, ripostă Iulia și zâmbi enigmatic. Dar îi va trece și asta. Probabil, dacă vei fi și

tu de acord să te răzbuni pe Diana, atunci te vei strădui să nu dezminți zvonul că Marcellus este nebun. Spunându-i aceste cuvinte, împărăteasa o sărută pe obraz și-i făcu semn că poate să plece.

După ce părăsi vila Dionysos, Celia își șterse furioasă buzele și se îndreptă spre palatul Iovis, unde invitații așteptau lecticele pentru a coborî coasta muntelui până la barca imperială care aștepta la chei. Mai trăgea nădejde că lui Gaius îi va părea rău de lipsa lui de curtenie față de ea și în drumul de întoarcere îi va acorda ca și până acum toate atențiile lui.

— Unde este prințul? întrebă ea, prefăcându-se mulțumită și oprindu-se lângă verișoara ei Lavinia Seianus.

— El nu se va întoarce împreună cu noi la Roma! răspuse Lavinia și zâmbi malițioasă. Cred că ar dori să stea de vorbă cu Diana fără să fie și ceilalți vizitatori de față.

— Mare lucru de capul ei! N-are decât să stea dacă-i face plăcere! ripostă Celia nemulțumită.

— Nu fi tocmai atât de sigură de această întrevedere! se amestecă Minia, sora Laviniei, care sta de vorbă cu Olivia Varus, așezată în lectica de lângă ea.

— Marcellus este așteptat să sosească, adăugă Olivia.

— Nici asta nu-i va face deosebită plăcere, se zborși Celia. Marcellus este nebun! Acesta a fost motivul pentru care a trebuit să părăsească Roma.

— Acestea sunt prostii! ripostă Lavinia. Marcellus a fost trimis de împăratul Tiberiu pentru a face anumite cercetări în Atena sau în altă parte; crezi că împăratul ar fi putut să încredințeze această misiune unui nebun?

— Și de ce să nu i-o încredințeze? chicoti Minia.

— Cine ți-a spus vorbele acestea, Celia? întrebă Olivia.

— Împărăteasa! răspuse Celia cu glasul impresionant. Nu cred că ceea ce mi-a spus ar putea fi secret.

— Tot așa nu cred nici eu, încuviință Lavinia. Se poate ca înainte de asta să fi fost... dar astăzi nu mai este.

— Ce te interesează pe tine așa ceva? întrebă Minia melancolică.

— Pentru că... eu țin la Marcellus, răspuse Lavinia, și tot așa țin și la Diana. Este destul de trist că se colportează astfel de zvonuri. Dar afară de asta eu nici nu cred c-ar putea să fie adevărat.

— Nu înțelegi că mi-a spus chiar împărăteasa? se răsti Celia.

Lavinia ridică din sprâncene, făcu o strâmbătură și dădu din umeri.

— Mă întreb ce motive o fi avut să-ți spună astfel de vorbe? zise ea.

Trecuse bine de amiază când corabia *Cleo* apărură în fața insulei și peste un ceas acostă la chei. Ziua fusese senină și Marcellus nu văzuse încă apele golfului Napoli atât de albastre. Demetrius rămase în port pentru a supraveghea transportarea bagajelor la vila Iovis.

Marcellus luă o lectică și fu urcat în susul scării cu treptele de marmură; traversă terasele, apoi alte trepte și alte terase, admirând mulțumit luxul și risipa de care se împresurase bătrânul împărat în această insulă. Bătrânul n-avea decât să fie nebun, dar în orice caz era un artist.

După ce ajunseră pe platou văzu orașul de basme al lui Tiberiu - dominat de masiva clădire a Palatului Iovis - strălucind alb în lumina soarelui de iunie. Bătrânii filosofi cu trupul uscat și preoți pântecoși se odihneau în umbra foișoarelor, iar în lungul aleilor prunduite ce împresurau dulbinele se plimbau alți oameni în vârstă, mergând cu frunțile plecate și cu mâinile împreunate la spate. Oare toți sfinicii împăratului sunt oameni bătrâni? se întrebă el. Cu siguranță acesta trebuie să fie adevărul. Lui Marcellus i se păru c-a îmbătrânit și el, gândindu-se că va fi obligat să contribuie la sporirea numărului acestor moașe ambulante.

Rămase uimit și mulțumit când constată că i se cer atât de puține explicații referitoare la motivul pentru care a venit. Își spuse numele unuia care conducea o patrulă și fu lăsat să treacă, iar acesta trimise vorbă comandamentului gărzii, care sosi imediat și-l însoți în lungul peristilului uriaș până în atriumul răcoros și cu tavanul înalt, unde puțin după aceea apărură căpetenia sclavilor și-l salută cu tot respectul cuvenit.

Împăratul, care acum se odihnește, îi spuse el, va fi informat despre sosirea tribunului. Până atunci tribunul, dacă-i va face plăcere, este rugat să intre în apartamentul ce i-a fost pregătit.

— Prin urmare am fost așteptat? întrebă Marcellus.

— Sigur că da, stăpâne, răspunse Nevius. Maiestatea-sa a fost informat despre sosirea la Roma a tribunului Marcellus.

Apartamentul în care fu introdus era foarte luxos și avea un peristil aparte care da spre grădina plină de flori. O jumătate de

duzină de sclavi din Nubia îi pregăteau baia. Apoi intră un macedonean înalt de statură cu un clondir de vin și pe urma lui un altul, care aduse o tavă mare de argint încărcată de fructe neobișnuite.

Marcellus ieși în peristil și încruntă din sprâncene îngândurat. Împăratul îi făcea o primire impunătoare. Rangul pe care-l avea îi da dreptul să fie tratat cu o anumită curtenie, dar atențiile acestea neobișnuite aveau nevoie de o explicație specială. Era măgulitor să fie primit în felul acesta, dar în același timp se vedea limpede că primirea aceasta urmărește ceva. Demetrius sosise și hamalii aduseseră bagajele. Căpetenia sclavilor apăru din nou ca să-l anunțe că baia îl așteaptă.

— Și în momentul când veți fi dispus, stăpâne, adăugă Nevius, fiica lui Gallus vă va primi în grădina vilei proprii.

Se oferiră ca să-l însoțească, dar după ce se informă în ce parte se găsește vila preferă să meargă singur. Vila Dianei? Ce nevoie poate să aibă Diana de o vilă în insula Capri? Nu cumva și-a dorit o vilă? Sau poate ideea aceasta aparține bătrânului Tiberiu?

După ce se mai apropie, încetini pasul în mod involuntar și admiră grația și simetria clădirii. Era o clădire mare, dar nu-i făcea impresia de masivitate. Coloanele dorice ale porticului nu erau greoaie; sculpturile de piatră erau fine și delicate ca o dantelărie. Părea o uriașă casă de păpuși și-ți sugera ideea că a fost făcută de un meșter ingenios numai din zahăr.

Fu întâmpinat de un paznic, care-l conduse în lungul atriumului cu pereții pustii și cu tavanul albastru pe care erau prinse stele de aur; de aici trecură în peristil, unde găsiră o mulțime de lucrători ocupați cu ornamentarea și cizelarea pereților de marmură; oamenii se uitară la el cu bunăvoință și mirare. Dincolo de peristil se vedea grădina proiectată în terase. Paznicul îi făcu semn spre partea de miazăzi, unde era pergola, și se retrase. Marcellus își continuă drumul cu pași întinși și înfiorat de nerăbdare și mulțumire.

Diana sta cu coatele proptite de balustrada de marmură și se uita în largul mării. Pesemne îl aștepta și auzindu-i pașii se întoarse încet în loc și rămase cu coatele proptite pe marginea balustradei, uitându-se la el cu ochii mari și spăriați. Marcellus înțelese imediat semnificația acestei priviri: se întreba dacă s-o fi vindecat complet de boala care-l chinase și dacă întâlnirea aceasta a lor nu va fi ceva ce

să-i înstrăineze unul de altul. Părea puțin speriată și, fără să vrea, ridică mâna și cu dosul palmei își acoperi gura.

Marcellus n-avu vreme să examineze cu atenție rochia în care era îmbrăcată, peplumul grațios de mătase albă tivit la gât cu o mătase de culoare roșu-închis, mânecile largi și despicate prinse în copci de aur, cingătoarea lată care-i îmbrățișa strâns șoldurile, banda de perle roșii dimprejurul frunții din care scăpase o șuviță de păr negru; dar, abstracție făcând de toate acestea, Diana prin ea însăși era o fată încântătoare. În absența lui, fata aceasta se dezvoltase și devenise o femeie plină de grație. Își aducea aminte că înainte de plecare fusese o fată adorabilă, așa că de multe ori în nopțile lui de veghere se întrebase dacă nu cumva a încercat s-o idealizeze, exagerându-i calitățile, dar acum putea să-și dea seama că este mult mai frumoasă decât și-o închipuise el. Obrazul strălucea de mulțumire.

Fata înaintă încet ca să-i iasă în cale, legănându-și faldurile peplumului în ritmul mersului ca de regină; buzele îi erau întredeschise și zâmbetul îi devenea tot mai accentuat pe măsură ce se apropia. Întinse mâinile amândouă spre el, examinându-l mereu cu aceeași atenție și speranță în priviri.

— Diana! exclamă el. Scumpa mea, Diana! și apucând-o de mâini se uită extaziat în ochii ridicați spre el.

— Va să zică e adevărat că te-ai întors la mine, Marcellus? murmură ea.

O strânse mai aproape de el și fata se supuse îmbrățișării lui, apoi ridică o mână și i-o trecu peste obraz. Pleoapele i se închiseră încet și Marcellus o sărută pe ochi. Mâna își făcu loc împrejurul gâtului său și se strânse mai tare alături de el când îi simți buzele lipite de gura ei. Respiră repede de câteva ori, auzindu-i bătăile inimii alături de a ei, și rămaseră vreme îndelungată îmbrățișați.

— Ești adorabilă! murmură Marcellus în extaz.

Oftă mulțumită și-și culcă obrazul pe pieptul lui. Începuse să tremure. Apoi se desprinse din brațele lui și, depărtându-se puțin, ridică privirea și-l examinează cu ochii umezi.

— Vino să ne așezăm pe o bancă, zise ea cu glasul blând. Avem mult de vorbit împreună.

Până și timbrul glasului ei se schimbase. Părea mai adânc și mai bogat în rezonanțe. Marcellus o urmă până la banca de marmură, de unde aveau o vedere încântătoare spre mare; după ce se așezară, Diana se întoarse spre el și-l examinează îngândurată.

— Ai văzut pe împărat? Văzându-l că se uită la ea și clatină distrat din cap, ca și când întvederea cu împăratul ar fi fost o problemă de importanță secundară, adăugă pe un ton ceva mai grav: Aș fi mult mai mulțumită dacă n-ai fi obligat să vorbești cu el. Știi foarte bine cât este de excentric. Curiozitatea lui față de vrăjitorii și minuni, față de stele și duhuri o cunoști destul de bine. De un timp încoace aceasta a devenit pentru el un fel de obsesie. Sănătatea lui este în declin. Nu dorește să mai vorbească despre altceva decât despre probleme din metafizică.

— Nu este deloc de mirare! răspuse Marcellus și se întinse după mâna ei.

— Uneori, cât e ziua de lungă și până târziu noaptea, continuă ea cu glasul adânc care făcea ca fiecare cuvânt să pară confidențial, se frământă bietul de el din pricina acestor probleme, iar înțelepții dimprejurul lui stau roată și vorbesc ceasuri întregi, iar el se străduiește să-i asculte ca și când ar fi obligat anume.

— Probabil se pregătește apropierea morții, insinuă Marcellus. Pleoapele Dianei tremurără.

— A așteptat cu nerăbdare să te întorci. Își închipuie, probabil, că tu îi vei spune ceva nou. Bătrânii aceștia, zise ea și făcu un gest de nerăbdare, storc ultima vlagă dintr-însul și-l scot din fire. Abuzează de el și fără nici un fel de milă. Cel mai meschin dintre toți este Dodinius, prezicătorul. De fiecare dată când răsare lună nouă, taie o oaie și îndeplinește un ritual religios, apoi afirmă c-a avut o revelație. Nu știi cum procedează.

— Cred că numără excrescențele de pe coarnele mielului și examinează intestinele. Dacă un anumit nod al intestinelor este îndreptat spre răsărit, asta indică răspuns afirmativ la întrebarea pe care ai pus-o și te costă cinci sute de sesterți.

— În sfârșit, îl întrerupse Diana ca și când n-ar fi interesat-o amănuntele, e cert că acesta este felul în care procedează ticălosul de Dodinius. Se spune că uneori a făcut preziceri întemeiate. Dacă se întâmplă să vină furtuna, el știe întotdeauna înaintea tuturor.

— Probabil simte schimbarea atmosferică în încheieturile sale îmbătrânite, zise Marcellus.

— Tu ești un sceptic înveterat, Marcellus, răspuse fata și se uită la el dintr-o parte. Nu trebuie să vorbești în batjocură despre oamenii aceștia care se bucură de atâta prestigiu. Cea mai reușită prezicere a lui Dodinius a fost ziua când a declarat, a doua zi după moartea lui

Aenneus Seneca, că el este în viață, deși în ajun se primise raportul că bătrânul poet a murit. Cum a făcut această precizare numai zeii ar fi în stare să-ți spună; dar este adevărat că Seneca a căzut în comă letargică și a doua zi s-a trezit, după cum probabil știi și tu.

— Nu te-ai gândit că el probabil s-a înțeles cu Seneca să se prefacă mort? întrebă Marcellus și zâmbi sarcastic.

— Dragul meu, dacă Aenneus Seneca ar fi vrut să fie în înțelegere cu cineva, sunt convinsă că n-ar fi ales pe prostul de Dodinius, răspunse Diana și încercă să devină serioasă. Acum vreo zece zile afirmă c-a avut o revelație din care deduce că împăratul nu va muri niciodată. I-a fost foarte greu să convingă și pe împărat despre temeinicia acestor preziceri, fiind o mulțime de dovezi care au calitatea să-l convingă tocmai de contrariul afirmațiilor lui. Totuși maiestatea-sa pare extrem de preocupat de acest subiect. Ar prefera să-l creadă pe Dodinius și în fiecare dimineață primul lui gând este să trimită după el ca să-i mai repete o dată revelația pe care a avut-o, iar Dodinius, reptila aceasta nerușinată, îl asigură că în această privință nu poate exista nici o îndoială. Spune drept: nu este rușinos să vezi că ultimele zile ale împăratului sunt tulburate în felul acesta în loc să-l lase să moară liniștit?

Marcellus întoarse privirea și dădu din cap cu indiferență.

— Uneori, dragul meu, continuă Diana cu glasul impulsiv și se plecă spre el, mi-e rușine de situația aceasta care mă condamnă să trăiesc aici împresurată de oamenii aceștia ticăloși, care se îngrașă din înșelăciune și minciună. Tot ceea ce poți auzi în această insulă populată de nebuni sunt vorbe cărora nici un om cu mintea întreagă n-ar putea să le dea crezare. Și acum, ca și când bietul împărat n-ar fi auzit destule prostii cu care i-au împuiat capul, ticălosul de Dodinius încercă să-l convingă că va trăi în veci.

Marcellus nu zise nimic, ci continuă să se uite îngândurat spre largul mării. Imediat după aceea reveni la realitate și, întorcându-se spre ea, îi petrecu un braț împrejurul umerilor.

— Nu știi, Marcellus, ce vei avea să-i spui împăratului, zise Diana, supunându-se îmbrățișării lui, dar sunt convinsă că ceea ce-i vei spune va fi întemeiat. Probabil te va întreba ce crezi despre prostia pe care i-a spus-o Dodinius. Pentru a-i putea răspunde vei avea nevoie de oarecare tact.

— Nu ai putea să-mi dai un sfat? întrebă Marcellus.

— Cred că tu vei ști ce trebuie să-i spui. Tiberiu este un moșneag sleit de puteri. În același timp nu s-ar putea nici spune despre el c-ar avea temperament de erou. Dar a fost o vreme când el era curajos și voinic. Probabil dacă îi vei vorbi despre această epocă el își va aduce aminte. Pe vremea când era tânăr și viguros nu s-a temut de moarte, deși avea pentru ce să trăiască, zise Diana și cu vârfurile degetelor păru că ar vrea să deseneze ceva pe mâneca tunicii lui Marcellus. De ce trebuie numaidecât ca omul acesta bătrân și ostenit să trăiască în veci? Ai crede mai curând c-ar trebui să se simtă fericit că poate scăpa de povara vieții, pentru a părăsi pe toți curtenii aceștia care aleargă după favoruri și pe profeții săi năuci. Și a-și găsi locul de odihnă în uitare.

Marcellus se aplecă spre ea și o sărută, simțind un fior cum îi fuge în lungul trupului când constată că ea nu-i răspunde la sărut.

— Te iubesc, adorata mea! murmură el cu patimă.

— Dacă mă iubești, atunci ia-mă de aici, răspunse ea în șoaptă. Du-mă undeva unde nu sunt nebuni, unde nimeni nu vorbește despre prostii metafizice, unde pe nimeni nu-l interesează viitorul și nici trecutul și nimic altceva decât ceea ce se întâmplă acum. Vrei, Marcellus? întrebă ea și se strânse mai aproape de el. Împăratul dorește ca noi să trăim aici. De aceea a clădit această vilă îngrozitoare. Dar eu nu pot să rămân aici, zise Diana și glasul începu să-i tremure. Sunt incapabilă să mai stau aici. Altfel voi înnebuni și eu. Își apropie buzele de urechea lui și-i spuse în șoaptă: Nu s-ar putea să fugim din această insulă? Crezi c-am putea închiria o barcă?

— Nu, draga mea, răspunse Marcellus. Te voi lua cu mine, dar noi nu vom deveni doi fugari. Va trebui să mai așteptăm și să nu ne expunem exilului.

— De ce nu? întrebă Diana. Să plecăm undeva... departe, foarte departe... să avem o căsuță mică și o grădiniță... pe marginea unei ape limpezi, ca să putem trăi în liniște.

— Planul este foarte frumos, draga mea, încuviință Marcellus. Dar te-ai plictisi foarte curând și te-ai simți singură și neliniștită. Afară de asta, eu am de îndeplinit o misiune, pe care n-o voi putea îndeplini în mijlocul unei grădinițe pline cu flori. Dar afară de asta suntem obligați să ținem socoteală și de familiile noastre.

Simți trupul Dianei cum se destinde în brațele lui și înțelese c-a început să se gândească.

— Bine, voi avea răbdare, îi făgădui ea, dar să nu mă lași să te aștept prea mult. Aici nu sunt în siguranță.

— Nu ești în siguranță? se miră Marcellus. Ce te face să te temi?

Înainte de a-i putea răspunde tresăriră amândoi și se depărtară unul de altul, căci auziră lipăit de sandale. Uitându-se în partea unde era vila, Marcellus văzu paznicul care-l îndreptase încotro trebuie să apuce pentru a putea ajunge în pergolă.

— Tiberiu este prea slăbit și prea preocupat de alte gânduri pentru a fi în stare să mă protejeze, declară Diana cu glasul stins. Împărăteasa se va amesteca din ce în ce tot mai mult în viața pe care am duce-o noi aici, în această insulă înspăimântătoare. Gaius vine adeseori la Capri și are lungi consfătuiri cu ea.

— Porcul acela a îndrăznit să te plictisească din nou? o întrerupse Marcellus.

— Până acum am reușit să mă feresc de a rămâne singură cu el, răspunse Diana. Dar bătrâna Iulia se străduiește din toate puterile ca...

Paznicul se oprise la o mică distanță.

— Ce este, Atreus? întrebă Diana întorcându-se spre el.

— Împăratul este dispus să-l primească pe tribunul Marcellus Gallio, răspunse respectuos.

— Foarte bine, încuviință Marcellus. Voi veni imediat.

Paznicul salută și se depărtă cu pași rigizi.

— Când și unde ne vom putea întâlni, iubita mea? întrebă Marcellus și cu părere de rău se ridică în picioare. Probabil în timpul mesei?

— Nu cred că va fi posibil. Împăratul va dori ca să fii toată seara la dispoziția lui. După ce vei fi liber, trimite-mi un mesaj în apartamentul meu din vila Iovis. În cazul când nu va fi prea târziu, voi coborî în atrium. În caz contrar ne vom întâlni aici în pergolă.

Diana îi întinse mâna și Marcellus i-o sărută înduioșat.

— Acest Atreus este sclavul tău? întrebă el.

Diana clătină din cap.

— De acasă n-am adus decât două cameriste, răspunse ea. Toți ceilalți care mă servesc fac parte dintre slujitorii palatului Iovis. El mă urmează în toate părțile unde mă duc.

— Este om de încredere? întrebă Marcellus speriat.

Diana ridică din umeri și zâmbi cu îndoială.

— În cine ai putea avea încredere când te găsești în cuibarul acesta de uneltiri? Atreus este respectuos și serviabil. Nu știu dacă ar fi în stare să se expună primejdiei din pricina mea. Tot așa nu știu dacă nu s-a dus acum la bătrâna Iulia ca să-i spună că tu m-ai sărutat. Nu sunt sigură de nici una dintre aceste două alternative. Diana se ridică în picioare și-și petrecu brațul pe sub al lui. Pleacă acum, zise ea în șoaptă. Bietul bătrân te așteaptă... Și el nu prea are multă răbdare. Când vei fi liber, întoarce-te la mine.

Marcellus o cuprinse în brațe și o sărută.

— Nu mă voi gândi la nimic altceva decât la tine! murmură el.

Ultima dată când Marcellus văzuse pe împărat, dar și atunci de la mare distanță, se întâmplase acum unsprezece ani, în prima zi de *Ludi Florales*. Aceasta fusese ultima dată când publicul avusese ocazia să-l mai vadă în timpul festivităților oficiale.

Își aducea aminte de el ca de un bărbat auster, cu părul cărunt, cu trăsături energice și de statură impunătoare, care nu dădea decât foarte puțin atenție patricienilor îngrămădiți împrejurul său în loja imperială și cu atât mai puțină spectacolului ce se desfășura în arenă. Expresia de indiferență ce se oglindea pe obrazul lui nu-l mirase câtuși de puțin, deoarece toată lumea știe că Tiberiu, căruia niciodată nu-i plăcuseră mulțimile adunate grămadă și extravaganța serbărilor oficiale, a început să devină neobișnuit de morocănos. Bărbații mai în vârstă, cum era senatorul Gallio, care-și mai aduceau aminte de înspăimântătoarea risipă a lui August și erau de acord cu economiile realizate de Tiberiu, care aduseseră o epocă de prosperitate încă necunoscută în Roma, urmăreau melancolia crescândă a împăratului cu o simpatie plină de regrete. Tânăra generație, care nu aprecia virtuțile sănătoase ale împăratului, tocmai dimpotrivă, îl considera drept un bătrân zgârcit, care încerca să tulbure plăcerea altora și-i dorea moartea cu toată sinceritatea.

În această privință, bătrânul Tiberiu nu le satisfăcuse dorința în întregime, dar în schimb făcu un gest care era destul de aproape de ceea ce ar fi preferat ei: puțin după aceea se retrase în reședința sa din insula Capri, unde trăia atât de departe și de străin de treburile statului, încât această reclusiune putea fi considerată echivalentă cu o abdicare.

De atunci trecuse vreme îndelungată. Marcellus se opri, îmbrăcat în uniformă de gală, în mijlocul atriumului spațios și întunecat și

așteptă să fie introdus în dormitorul imperial. Își închipuise că va vedea un bărbat foarte bătrân, dar pentru nimic în lume nu s-ar fi așteptat să aibă o întrevvedere cu omul acesta, care era atât de bătrân încât părea că într-însul nu mai pâlpâie decât o slabă scânteie de viață, dar care în realitate, imediat ce începu să vorbească, păru că dispune de inepuizabile rezerve fizice și spirituale.

Pe împărat îl găsi proptit între perne, împuținat la trup și cu trăsăturile tulburi, deoarece soarele coborâse spre apus și dormitorul lui era plin de umbre. În patul uriaș părea că n-a mai rămas dintr-însul nimic viu decât ochii cavernoși, care întâmpinără pe Marcellus de cum intră pe ușă și-l urmări până la scaunul uriaș cu spătarul rigid pe care se așeză. Capul de pe pernă părea-o hârcă acoperită cu un pergament boțit. Gâtul era uscat și galben. Printre firele de păr alb și rărit care-i acopereau tâmplele se vedea o arteră umflată care bătea încet, întocmai ca o vâslă în mâna unui barcagiu ostenit care se străduiește să ajungă la țarm. Mâna uscată care-i indică scaunul așezat foarte aproape de pat părea gheara unei acvile bătrâne.

— Maiestate! murmură Marcellus și se înclină adânc în fața lui.

— Așază-te pe scaun, murmură Tiberiu nemulțumit. Sperăm c-ai aflat ceva despre cămașa aceea vrăjită! și respiră șuierător. Ai lipsit de acasă vreme destul de lungă pentru a putea descoperi râul Stix și grădinile Edenului evreiesc. Probabil te-ai întors călare pe calul troian, cu lâna de aur așternută sub șa!

Bătrânul întoarse capul pentru a se convinge ce efect a făcut această glumă acidulată asupra lui, așa că Marcellus, închipuindu-și că împăratului i-ar face plăcere să-l vadă că-i apreciază umorul, îndrăzni să zâmbească.

— Cuvintele mele ți se par căraghioase? murmură Tiberiu.

— Nu mi se par deloc dacă maiestatea-voastră a vorbit în serios, răspunse Marcellus grav.

— Tinere, noi suntem întotdeauna serioși! Apoi, proptindu-și cotul ascuțit în așternut, se apropie de marginea patului. Părintele tău mi-a înșirat o poveste despre răstignirea unui galileean nebun în Ierusalim. Pilat, care mereu are câte o neînțelegere cu evreii, ți-a dat ordin să răstignești pe fanaticul acela și întâmplarea aceasta ți s-a urcat la cap. Bătrânul își umezi buzele uscate. Bine că mi-am adus aminte. Cum stai acum cu capul?

— Mă simt foarte bine, maiestate, răspunse Marcellus mulțumit.

— Hâh! Afirmația aceasta o fac toți nebunii. De ce sunt mai nebuni, cu atât mai mult susțin că se simt mai bine. Tiberiu rânji într-un fel respingător, ca un nebun când se găsește în fața celuiilalt. Probabil acum îți închipui că împăratul tău este nebun.

— Oamenii nebuni nu fac glume, maiestate! ripostă Marcellus.

Tiberiu își țuguie buzele care acum arătau ca gâtul unui pungi strânse în băieri și, încruntând din sprâncene, se gândi la răspunsul acesta liniștitor.

— De unde știi că nebunii nu fac glume? întrebă el. Tu nu i-ai putut vedea pe toți și nici nu s-ar putea spune că unul ar putea să semene cu celălalt. Dar, și păru că s-a înfuriat, ce te determină să risipești timpul împăratului tău cu astfel de nimicuri? Începe și spune ce ai de spus! Sau, mai bine, așteaptă puțin. Ni s-a spus că sclavul tău grec a atacat cu mâna goală pe fiul lui Tuscus. Este adevărat?

— Da, maiestate, admise Marcellus, este adevărat! A avut motive temeinice, dar acesta nu este un motiv care să înlătore vina sclavului meu și îmi pare foarte rău de incidentul care s-a întâmplat în Atena.

— Ești un mincinos! murmură Tiberiu. De aici înainte nu vom mai crede nimic din ceea ce ne spui. Dar, haide, spune-ne mai întâi întâmplarea asta!

Ochii malițioși ai bătrânului deveniră mai lucitori în timpul cât Marcellus îi povesti extraordinarul episod petrecut în grădina casei Eupolis, iar când ajunse la faza cu obrazul zdrobit al lui Quintus de pumnii grecului, furiosul împăratul se așezase din nou întrun cot și obrazul îi strălucea de mulțumire.

— Mai păstrezi și astăzi pe sclavul acesta? chicoti Tiberiu. Ar fi trebuit să-l condamne la moarte. Cât îmi ceri pe el?

— Aș prefera să nu-l vând, maiestate, dar sunt gata să-l pun la dispoziția maiestății-voastre pentru timpul cât...

— Pentru timpul cât vom mai trăi? completă moșneagul. Câteva săptămâni, nu-i așa? Sau poate pentru vreme mai îndelungată! Probabil împăratul tău nu va muri niciodată! și întinse bărbia ascuțită spre el ca să-l provoace. Vorbele acestea ți se par caraghioase, nu-i așa?

— Se poate ca un bărbat să trăiască veșnic! declară Marcellus.

— Acestea sunt mofturi! îngână Tiberiu. Ce știi tu despre astfel de lucruri!

— Galileeanul acela, maiestate, răspunse Marcellus cu glasul liniștit va trăi în veci.

— Cel pe care l-ai ucis tu? Va trăi în veci? Cum îți explici această posibilitate?

— Gălileeanul a înviat, maiestate!

— Nu vorbi astfel de prostii! Probabil nu l-ai răstignit așa cum ar fi trebuit. Părintele tău mi-a spus că erai beat. Ai stat lângă el până la urmă... îți mai aduci aminte ce s-a întâmplat?

Da, Marcellus rămăsese până la urmă. Un centurion înfipsea sulița adânc în inima celui răstignit ca să fie sigur de moartea lui. Nimeni nu se putea îndoi c-a murit. A treia zi după aceea a înviat și a fost văzut de mai multe ori la rând de către diferite grupuri de oameni.

— Imposibil! țipă Tiberiu. Unde este acum?

Marcellus nu știa unde este, dar știa că acest Iisus este viu; a cinat împreună cu prietenii săi pe țărmul lacului din Galileea; a apărut în casele oamenilor. Tiberiu se propti în amândouă coatele și se uită la el, iar bărbia începuse să-i tremure în mod convulsiv.

— Pe unde trece se văd urmele pașilor lui în colbul drumului, conchise Marcellus. Apare pe neașteptate. Vorbește, mănâncă și-și arată rănilile care nu știu din ce motive nu se vindecă. Când intră nu are nevoie să deschidă ușa. Oamenii au o senzație stranie că cineva a apărut între ei și, când se uită împrejurul lor, dau cu ochii de el.

Tiberiu se întoarse spre ușă și bătu din palmele îmbătrânite și uscate. Căpetenia sclavilor se strecură înăuntru fără zgomot și imediat, ca și când n-ar fi avut nevoie să facă drum prea lung.

— Aprinde lumina... prostule! strigă moșneagul cu glasul ascuțit. Apoi se întinse pe pat, păru că dărdăie de frig și-și trase învelitorile peste umeri. Continuă! murmură el. Va să zică nu deschide ușa, ei?

— Doi bărbați înaintau singuri în lungul unui drum într-o după-amiază, destul de târziu, vorbind despre el, continuă Marcellus cu glasul domolit. Imediat după aceea și-au dat seama că merge la pas cu ei. L-au poftit să cineze împreună într-un han, care este la douăsprezece mile departe de Ierusalim.

— Prin urmare nu era o stafie! interveni Tiberiu.

— Nu era o stafie. Dar de data aceea n-a mâncat. A frânt pâinea, a murmurat o rugăciune și s-a făcut nevăzut. La câteva minute după aceea a intrat într-o casă din Ierusalim; își găsește prietenii așezați împrejurul mesei și cîntează cu ei.

— Prin urmare se poate arăta în orice parte, ei? întrebă Tiberiu și păru că se gândește la ceva. Apoi adăugă mai mult pentru sine: Probabil n-ar apărea dacă ar constata că cei dinăuntru sunt bine păziți.

Dar, văzând că Marcellus nu răspunde nimic la cuvintele lui, moșneagul stăruie: Ce zici de asta?

— Cred că paza nu l-ar putea împiedica, îndrăzni Marcellus să-i răspundă. El merge unde-i place. El dă vedere orbilor și surzilor auzul. A vindecat leproși, paralitici și demenți. Eu, maiestate, n-am crezut niciodată nici una dintre aceste afirmații până în momentul când mi-a fost imposibil să mă mai îndoiesc de temeinicia lor. El poate face orice!

— În cazul acesta de ce a admis să-l condamne la moarte? întrebă bătrânul Tiberiu.

— Maiestatea-voastră, cunoașteți învățăturile multor religii și vă veți aduce aminte că evreii au obiceiul să ofere jertfe de sânge pentru crimele săvârșite. Se crede că acest galileean s-a oferit pe sine însuși pentru ispășire.

— Ce crime a săvârșit el? întrebă Tiberiu.

— Nici una, maiestate! El a vrut să ispășească pentru păcatele oamenilor.

— Huâhum! Aceasta este o idee ingenioasă! exclamă Tiberiu și ridicând ochii în tavan păru că se gândește. Pentru toate păcatele; păcatele tuturor! Și după ce a făcut această ispășire se ridică din morți și se plimbă slobod. În sfârșit... dacă el este în stare să ispășească păcatele lumii întregi, atunci s-ar putea presupune că el știe ce fel de păcate sunt și cunoaște și pe cei care le-au săvârșit. O personalitate cosmică, nu-i așa? Știe ce se întâmplă în lume. Crezi că ești destul de prost ca să crezi așa ceva?

— Eu cred maiestate, încep Marcellus foarte liniștit, subliniind cu grijă fiecare cuvânt pe care-l pronunța, că acest Iisus poate face tot ce vrea să facă oricând, oriunde și pentru oricine crede el de cuviință.

— Până și pentru împăratul Romei? întrebă Tiberiu și, după tonul pe care-i pusese întrebarea, părea că-i recomandă să fie prudent cu ce va spune.

— S-ar putea presupune, stăpâne, că Iisus ar putea să apară oricând în fața împăratului, dar dacă se va întâmpla să apară se va apropia de el cu bunătațe și maiestatea-voastră va simți o mare mulțumire.

Tiberiu rămase vreme îndelungată fără să zică nimic și gândindu-se la aceste apariții și dispariții înainte de a-i cere și alte informații în legătură cu ele.

— Este absurd să crezi că cineva s-ar putea face vizibil sau invizibil după cum îl trage inima! Ce se întâmpla cu el când devenea invizibil? Se destrăma în aer?

— Stelele, stăpâne, nu au nevoie să se destrame în aer, zise Marcellus.

— Prin urmare, admitând argumentul invocat de tine, am putea presupune că omul acesta se găsește aici în cameră, dar noi nu-l putem vedea.

— În orice caz, maiestatea-voastră nu are nici un motiv să se teamă de ceva, declară Marcellus. Pe Iisus nu-l interesează tronul împăratului.

— De, acesta este un fel de a vorbi, tinere! murmură Tiberiu. Nu-l interesează tronul împăratului, ei? Dar ce-și închipuie individul acesta că este el?

— El își închipuie că este fiul lui Dumnezeu! răspunse Marcellus calm.

— Dar tu ce părere ai? întrebă Tiberiu și se uită drept în ochii lui.

— Eu cred că este de origine divină, că ar putea veni să revendice stăpânirea lumii pentru a întemeia o împărăție și că împărăția lui nu va avea sfârșit.

— Ești un tâmpit! Îți închipui că el va fi în stare să dărâme Imperiul Roman? strigă bătrânul.

— În ziua când Iisus va ajunge să stăpânească lumea, maiestate, nu va mai exista Imperiul Roman. Imperiile vor fi distruse demult, căci se vor distruge între ele înainte de sosirea lui. El a profețit această decădere. Când lumea aceasta va ajunge să fie sleită de puteri datorită războaielor civile, sclaviei, urii și trădărilor dintre oameni, el va veni și va întemeia împărăția ce se va sprijini pe pace și bună învoire.

— Vorbele acestea sunt prostii! țipă Tiberiu. Lumea aceasta nu poate fi condusă pe temeiul buneii învoiri dintre oameni.

— A încercat vreodată cineva, maiestate? întrebă Marcellus.

— Sigur că n-a încercat! Tu trebuie să fii nebun! Dar tu ești prea tânăr pentru a putea fi atât de nebun! și împăratul începu să râdă în silă. Nu s-a întâmplat niciodată ca cineva să debeatze atâtea prostii în fața noastră. Noi suntem împresurați de înțelepți, care sunt niște bătrâni caraghioși și-și pierd vremea inventând tot felul de povești stranii. Dar tu i-ai întrecut pe toți. Nu vrem să mai auzim nimic!

— În cazul acesta, maiestatea-voastră îmi dă voie să mă retrag? întrebă Marcellus și dădu să se ridice în picioare. Împăratul întinse mâna și-l opri.

— Ai văzut pe fiica lui Gallus? întrebă el.

— Da, maiestate!

— Știi că ea te iubește și te așteptat de doi ani să te întorci acasă?

— Da, maiestate!

— A fost profund mâhnită din cauză că acum un an, când te-ai întors la Roma, ți-a fost rușine să te întâlnești cu ea din pricina bolii de care sufereai. Iar de astă dată te întorci la ea cu capul plin de astfel de năzbătii! Ia spune, tu, care ești atât de extaziat de bunătatea și buna învoire între oameni, ce crezi că-și va închipui acum Diana despre tine? Sau poate ai informat-o și pe ea despre sminteala de care suferi?

— N-am vorbit cu ea, stăpâne, despre galileeanul acesta, răspunse Marcellus măhnit.

— S-ar putea ca fericirea acestei fete să nu însemne nimic pentru tine, dar pentru noi înseamnă totul. Glasul împăratului părea aproape înduioșat. Cred că a sosit timpul să te porți față de ea așa cum se cuvine. Prin urmare, te poftesc să termini cu prostiile acestea!

Marcellus rămase nemișcat și cu privirile tulburi când împăratul se uită la el curios, dar nu-i răspunse nimic.

— Ai toată libertatea să te hotărăști. Glasul lui slăbit deveni țipător și tremura de nemulțumire. Sau vei înceta cu poveștile acestea despre Iisus și-ți vei lua locul ce ți se cuvine în calitate de tribun roman și fiu al unui onorabil și respectat senator, sau vei renunța la fiica lui Gallus. Noi nu vom consimți să se căsătorească cu un nebun. Ce ai de spus acum?

— Maiestatea-voastră îmi îngăduie să mă mai gândesc? întrebă Marcellus cu glasul tremurând.

— Câtă vreme? întrebă Tiberiu.

— Până mâine la amiază.

— Bine, așa să fie! Mâine la amiază. În timpul acesta nu vei avea voie să te întâlnești cu Diana. O femeie îndrăgostită nu are minte. Probabil ai reușit s-o convingi să se căsătorească cu tine. Asta ar însemna ca mai târziu să regrete. Hotărârea ce o va lua nu va fi la îndemâna fiicei lui Gallus. Ci la îndemâna ta, tinere, căci tu vei purta toată răspunderea acestei situații. Atât ajunge! Acum poți să te retragi!

Năucit de întorsătura aceasta neașteptată a situației și concedierea aceasta brutală, Marcellus se ridică în picioare și, înclinându-se în fața, se întoarce spre ușă, dar moșneagul ridică mâna și-l opri din nou:

— Mai zăbovește! Mi-ai vorbit despre toate, dar nu mi-ai vorbit despre cămașă. Vorbește-mi și despre asta înainte de a pleca, deoarece s-ar putea ca noi să nu ne mai vedem.

Așezându-se din nou pe scaun, Marcellus începu să-i vorbească cu glasul liniștit despre felul în care s-a vindecat datorită acestei cămăși; îi vorbi și despre minunata vindecare a Lidiei, care pusese mâna pe veșmântul lui Iisus. După ce constată c-a reușit să capteze atenția împăratului, îi vorbi și despre celelalte întâmplări misterioase petrecute în împrejurimile orașului Capernaum, despre bătrânul Natanail Bartolomeu, și Tiberiu ascultă cu interesul caracteristic oamenilor bătrâni când aud ceva despre alți bătrâni și ascultă toate amănunțele referitoare la furtuna dezlănțuită pe lacul Galileii. La episodul când treziseră pe Iisus în momentul când furtuna amenința să-i înece, moșneagul se ridică în capul oaselor. Dar când auzi că Iisus a trecut prin apa care umpluse corabia și urcându-se pe punte s-a sprijinit cu o mână de catarg și a început să vorbească valurilor cum ar fi vorbit cu un cal speriat...

— Aceasta este minciună! țipă împăratul și se lăsă din nou între perne, iar când văzu că Marcellus a tăcut se răsti la el: Haide, continuă! Aceasta este o minciună, dar o minciună cu totul nouă. Îți vom face această concesie. Sunt foarte mulți zei care se pricep să răscolească furtunile, dar văd că acesta se pricepe să le domolească... Și pentru că veni vorba, ia să-mi spui ce s-a ales de cămașa aceea vrăjită?

— O mai am și astăzi, maiestate!

— O ai aici cu tine? Ne-ar face plăcere s-o vedem și noi.

— Voi trimite s-o aducă, maiestate.

Căpetenia sclavilor primi ordinul să cheme pe Demetrius. Peste câteva clipe apărură: un tânăr înalt, frumos și grav. Marcellus se simți mândru de el, în același timp și puțin speriat, deoarece se vedea limpede că prezența lui interesează pe împărat.

— Acesta este grecul care zdrobește tribunii romani cu mâna goală? Îngână Tiberiu. Nu... lasă-l să răspundă el! se adresă împăratul lui Marcellus, care încercase să formuleze un răspuns.

— Prefer să mă bat cu arme, maiestatea-voastră, răspunse Demetrius cu îndrăzneală.

— Și care este arma ta favorită? strigă Tiberiu. Paloșul? Pumnalul?

— *Adevărul*, maiestate, răspunse Demetrius.

Împăratul încruntă din sprâncene, începu să râdă și se întoarse spre Marcellus.

— Ia te uită, vlăjganul acesta este tot atât de nebun ca și tine! zise el. Apoi se întoarse spre Demetrius. Ne-am gândit să te păstrăm aici în calitate de paznic al nostru personal, dar... Și începui să chicotească. Ideea nu e rea! Va să zică adevărul, ei? Nimeni altul din această insulă nu știe cum să întrebuițeze o astfel de armă. Prin urmare vei rămâne!

Expresia de pe obrazul lui Demetrius nu se schimbă. Tiberiu dădu din cap spre Marcellus, care-i spuse:

— Du-te și adu cămașa galileeană!

Demetrius se înclină adânc și plecă.

— Ce crezi, ce fel de minune se va întâmpla cu împăratul? întrebă împăratul pe un ton trufaș.

— Nu știi, maiestate, răspunse Marcellus grav.

— Probabil ești de părere că ar fi mai bine să nu facem această încercare? întrebă Tiberiu pe un ton de totală indiferență, dar imediat după aceea tuși ca să-și dregă glasul.

— Nu mi-aș îngădui să sfătuiesc pe maiestatea-voastră ce ar trebui să facă, declară Marcellus și se uită la el speriat.

— Dacă ai fi în locul nostru... începui Tiberiu, dar glasul lui păru că se stinge.

— Aș ezita, răspunse Marcellus.

— Ești un prost superstițios! ripostă împăratul.

Demetrius apăru în cameră cu cămașa cafenie împăturită pe braț. Ochii lui Tiberiu, căzuți în fundul capului, se îndreptară spre ea. Marcellus se ridică în picioare și, luând cămașa din mâna lui Demetrius, o întinse moșneagului.

Împăratul întinse curios mâna după ea, apoi și-o retrase încet și cu sfială, o băgă repede sub învelitoarea de mătase și înghiți de câteva ori în sec.

— Ia-o de aici! murmură el cu glasul speriat.

CAPITOLUL XXI

Mulți romani de origine nobilă și cu situații importante s-ar simți mulțumiți și mândri dacă împăratul i-ar fi poftit să prânzească împreună cu el în apropierea patului său, dar cu toate acestea invitația pe care o primi Diana în dimineața aceea o determină să se simtă abătută.

Număruse fără întrerupere ceasurile ce o mai despărțeau de întâlnirea ce o avea cu Marcellus în dimineața următoare. Era atât de îndrăgostită de el, încât nimic altceva n-o mai interesa. Dar acum această întâlnire fericită trebuia amânată sau probabil va fi obligată să renunțe cu totul la ea în cazul când convorbirea de seara trecută în dormitorul împăratului se terminase prost.

Diana luase în mână o broderie, amăgindu-se cu gândul că va lucra, și așteptase până după miezul nopții, ascultând zvonul de pași de pe coridoare în nădejdea că Marcellus îi va trimite vorbă. La urmă își zise că probabil Marcellus este de părere că acum va fi prea târziu pentru a o deranja. Se zbatuse în așternut toată noaptea și fu foarte mulțumită când constată că se face ziuă; se așeză la fereastră și așteaptă nerăbdătoare și extaziată momentul când va putea părăsi vila Iovis ca să se îndrepte spre pergolă.

În timpul acesta sosi mesajul împăratului. Încercând să-și ascundă dezamăgirea în fața eujitorilor, Diana se pregăti să asculte chemarea bătrânului Tiberiu. În timpul cât cameristele îi ajutară să se îmbrace în hainele luminoase, care contribuiau întotdeauna la înveselirea moșneagului, încercă să-și imagineze ce s-a putut întâmpla în timpul serii. Probabil împăratul hotărâse să dea lui Marcellus o însărcinare care ar fi însemnat imobilizarea lui în această insulă blestemată. Știind că ea este nerăbdătoare să plece cât mai curând, nu era exclus ca Marcellus să fi refuzat această însărcinare. Astfel ea, care trebuia să fie profund obligată împăratului pentru atențiile ce i le acordase, era acum chemată în fața lui Tiberiu pentru a interveni între ei.

Presimțirea îi spunea că prânzul acesta în apartamentul împăratului ar putea să se termine într-un fel care ei nu-i va face plăcere.

Trimisese pe Atreus să informeze pe tribun că este în imposibilitate să meargă la întâlnire; se examinează în oglindă, străduindu-se să zâmbească, și se îndreaptă spre dormitorul imperial.

— Sunteți extrem de amabil, maiestate, că-v-ați gândit la mine! exclamă ea când se opri în fața lui. Sper că nu v-am făcut să așteptați ca să vă fie prea foame.

— Noi am prânzit de acum un ceas, ripostă Tiberiu îmbufnat și înghiontiți cu cotul sub coastă pe căpetenia sclavilor, care încerca să-i așeze pernele. Toarnă suc de portocale într-o cupă pentru fiica lui Gallus... și pleacă! Plecați toți, să nu vă mai văd împrejurul meu!

— Nu te simți bine, maiestate? întrebă Diana.

— Nu încerca să faci glume cu noi, fato! se răsti împăratul. Termină odată și pleacă! se răsti el la Nevius! Închide ușa!

— Crezi c-aș putea face ceva în interesul tău? întrebă Diana după plecarea slujitorilor.

— De... vom vedea! Tocmai de aceea te-am chemat!

— Mă voi strădui din toate puterile, maiestate. Diana ținea cupa în amândouă mâinile ca să nu se bage de seamă c-a început să tremure și se uită la el înspăimântată.

— Am avut o lungă convorbire cu nebunul acela tânăr și frumos, începu Tiberiu și-și trecu trupul uscat spre marginea patului uriaș, uitându-se în ochii speriați ai Dianei. Spuneai că bătrânul Dodinius este scrântit. În comparație cu Marcellus, bătrânul acesta este o adevărată torță prin întuneric.

— Îmi pare foarte rău, murmură Diana. Ieri am stat cu el de vorbă vreme de un ceas și am constatat că vorbește destul de chibzuit.

— Probabil n-ai discutat cu el despre singurul subiect care-l preocupă. Știi că afirmă cu toată convingerea că Iisus este în viață, că este de origine divină... și că vrea să stăpânească întreaga lume?

— O, nu se poate, maiestate! îl imploră Diana speriată.

— N-ai decât să-l întrebi! Dar noi nu va fi nevoie să-l întrebi! Este de ajuns să pronunți cuvântul „Iisus”... și vei vedea ce-ți va răspunde!

— Cred că este firesc, maiestate... încercă Diana să-l îmbuneze, ca el să-ți vorbească despre evreul acela mort de vreme ce acesta a fost motivul pentru care l-ai trimis în Palestina.

— Bietul evreu!... Ei comedie! țipă Tiberiu. Dar galileeanul acesta a înviat! A cutreierat regiunea! A fost văzut umblând, stând de vorbă cu oameni și mâncând împreună cu ei! Afirmă că și acum se plimbă slobod în toate părțile! Că este în stare să apară unde vrea și unde pofteste!

— Probabil nu l-au ucis, zise Diana.

— Sigur că l-au ucis! se răsti Tiberiu.

— Și Marcellus își închipuie c-a înviat din morți? El l-a văzut?

— Nu... dar el crede zvonurile acestea. Afirmă că acest Iisus este divin și că va stăpâni asupra lumii fără ajutorul armatei.

Diana clătină din cap îndurerată.

— Eu mă-am închipuit că el este complet refăcut, declară ea dezamăgită. Dar după aceste afirmații îmi dau seama că starea lui este mai gravă decât înainte! Ce avem de făcut?

— De... în cazul când aici este ceva de făcut vei fi obligată să faci tu singură. Ne dai voie să-ți spunem că interesul nostru față de acest tânăr nebun se datorește numai grijii pe care ți-o purtăm ție? L-am adus din fortul Minoa numai de dragul tău. Tot de dragul tău i-am găsit o însărcinare departe de metropolă pentru a-i lăsa timpul necesar să se vindece. Constatăm acum că l-am trimis tocmai acolo unde n-ar fi trebuit, dar este prea târziu să mai putem repara această greșeală. Este conștient că are o importantă obligație față de tine. Afară de asta te iubește. Probabil vei avea destulă trecere în fața lui pentru a-l determina să renunțe la galileeanul acesta.

Bătrânul făcu o pauză, clătină încet din cap și adăugă:

— Nu ne vine să credem că vei reuși să faci ceva. Trebuie să înțelegi, draga mea, că el este convins de ceea ce spune!

— În cazul acesta de ce să nu-l lăsăm să creadă ce pofteste? întrebă Diana. Eu îl iubesc fără să țin socoteală de credința lui și de nimic. Pe mine nu va încerca să mă supere cu ideile lui nebunești, mai ales dacă îi voi spuné că nu mă interesează.

— Da, dar aici este vorba despre ceva mai mult decât atât, fata mea! declară Tiberiu cu glasul sever. Nu se pune problema ca și când Marcellus ar fi cutreierat Palestina și ar fi aflat această poveste stranie numai datorită întâmplării și ar fi crezut în temeinicia ei. În cazul acesta ar fi putut-o considera ca una dintre minunile pe care le auzi mereu și nu s-ar mai fi gândit la ea. Dar, după cât am constatat, el se consideră obligat să facă ceva pentru răspândirea acestei convingeri. El a răstignit pe acest Iisus și-și închipuie că are de plătit o datorie.

Această datorie este mult mai mare și mult mai importantă decât cea pe care o are față de tine!

— A spus chiar el vorbele acestea, maiestate? întrebă Diana, simțindu-se profund jignită.

— Nu... vorbele acestea nu mi le-a spus. Dar, din nenorocire, tânărul tău Marcellus este un bărbat integru și cu voința tare. Situația acesta îi va pricinui o mulțime de nemulțumiri și credem că tot așa și le va pricinui și ție. El se crede obligat să participe la această mișcare în numele lui Iisus.

— Mișcare! exclamă Diana și se uită la el mirată.

— Nimic altceva... dar în această mișcare se ascunde sâmburele unei revoluții. În toate provinciile noastre din Palestina se găsesc mii de oameni care propovăduiesc învățăturile acestui Iisus, despre care se spune că este Hristos - Unsul Domnului - și toți se numesc creștini. Mișcarea aceasta se întinde, a ajuns în Macedonia și a coborât în toată Mesopotamia; progresează încet, dar câștigă forță în adâncime.

Diana asculta, uitându-se la el cu ochii mari și nu-i venea să creadă.

— Vrei să spui că oamenii aceștia vor încerca să răstoarne imperiul? întrebă ea speriată.

— Nu cu forța. Dacă s-ar găsi câțiva descreeirați îndrăzneți care să se urce într-o cotigă și să strige populațiile acelea subjugate, cerându-le să pună mâna pe arme și să se ridice împotriva împilatorilor lor, ei știu că încercarea aceasta ar fi zadarnică. Dar în cazul acesta este vorba despre un om care nu dispune de o armată și nici nu are nevoie de ea; n-are planuri politice și nu dorește un tron; n-are slujbe de împărțit partizanilor săi; n-a luat parte niciodată la războaie; n-a purtat în viața lui un paloș și nu are nici un merit care să-l recomande pentru a fi conducătorul acestei mișcări, decât... și glasul lui Tiberiu se stinse în șoapte: decât că dă orbilor vederea și vindecă infirmii; iar după ce a fost ucis din cauză c-a tulburat liniștea publică, s-a ridicat din morți ca să spună oamenilor: „Urmați-mă pe mine și eu vă voi slobozi pe voi!” Prin urmare, de ce să nu-l urmeze dacă vor crede într-însul?

Moșneagul începu să chicotească îngândurat.

— Curajul este de mai multe feluri, fata mea, murmură el. Dar cel mai primejdios dintre toate este îndrăzneala oamenilor care nu au nimic de pierdut.

— Sigur crezi că Marcellus face parte dintre creștini? întrebă Diana.

— Sigur că face parte dintre creștini! Nu încearcă nici cel puțin să tăgăduiască! A avut îndrăzneala să afirme în fața noastră că Imperiul Roman este condamnat să piară!

— Ce vorbe înspăimântătoare! exclamă Diana îngrozită.

— De!... astfel de vorbe, ca să nu zic mai mult, sunt cel puțin primejdioase, murmură Tiberiu. Și dacă este de ajuns de imprudent ca astfel de declarații să le facă de față cu împăratul său, va fi cu atât mai puțin prudent în declarațiile ce le va face de față cu altă lume.

— Ar putea să fie judecat pentru trădare? întrebă Diana.

— Da... dar pe el nu-l interesează așa ceva. Tocmai aici rezidă marea primejdie pe care o reprezintă această idee nouă a galileeanului. Cei care cred și au adoptat această idee sunt ca niște obsedați. Iisus acesta a fost judecat pentru trădare, osândit și răstignit. Dar s-a ridicat din morți și el va avea grijă de toți cei care și-au pierdut viața pentru că au urmat învățăturile lui. Oamenii aceștia nu se tem de nimic, prin urmare închipuie-ți că începe o astfel de mișcare întemeiată pe această idee; ar însemna că nu i se va putea împotrivi nimeni.

— Bine, dar ce ar putea Marcellus să câștige profetind prăbușirea Imperiului Roman? întrebă Diana mirată. Ideea aceasta mi se pare cu desăvârșire absurdă.

— Nu cumva îți închipui că Imperiul Roman ar putea să dureze pentru totdeauna? ripostă Tiberiu.

— N-aș putea afirma că până acum mi-am pus această întrebare, admise Diana.

— Așa este... probabil nu te-ai gândit, murmură bătrânul distrat. Apoi se întinse în așternut și vreme de câteva clipe rămase cu privirile îndreptate spre tavan. Ar fi interesant, continuă el pentru sine, ar fi interesant să poți urmări evoluția acestei mișcări. În cazul în care va continua în același ritm ca și până acum, nimic nu o va mai putea opri. Dar nu va mai continua ca până acum. După ce va mai trece o vreme se va domoli imediat ce situația adeptilor va deveni mai sigură. În momentul acela, crezându-se destul de puternici, vor încerca să-și dicteze condițiile, vor începe rivalitățile pentru slujbe și prăzi... așa că puterea li se va urca la cap datorită bogățiilor pe care au reușit să le jecmânească și își vor închipui că stau călare pe situație. Cu totul pe neașteptate Tiberiu începu să chicotească ascuțit: Hi-hi-hi! Un creștin

călare pe situație va fi exact ca oricare altul când este călare! Această armată a lui Iisus va trebui să facă drumul pe jos pentru a putea ajunge destul de departe ca să poată face ceva!

Diana asculta cu milă și spaimă murmurul bătrânului. Un timp vorbise destul de chibzuit, dar acum își pierduse din nou busola. Știa că fazele acestea de melancolie ale lui sunt urmate imediat de scene de revoltă. Se pregăti să se ridice în picioare pentru a-l întreba dacă se poate retrage. Moșneagul îi făcu semn să nu se miște.

— Marcellus al tău va avea o nouă întrevedere cu noi astăzi la amiază, adăugă el liniștit. I-am spus că nu vom admite să te căsătorești cu un bărbat care este amestecat în această primejdioasă mișcare a lui Iisus. Dacă el se va devota în mod definitiv acestei mișcări, fapt de care noi nu ne îndoim câtuși de puțin, își va pierde prietenii și-și va pierde și viața. Dacă vrea, n-are decât, dar nu vom admite să te târască și pe tine împreună cu el. I-am spus că va fi obligat să aleagă între tine și credința lui. L-am informat de asemenea că, dacă nu va renunța la mișcarea aceasta creștină imediat, te vom căsători cu prințul Gaius.

— O, nu, te rog, maiestate! îl imploră Diana.

— Recunoșc, chicoti moșneagul, că Gaius își are micile lui greșeli, dar va face din tine o prințesă! S-ar putea ca această căsătorie să nu ți se pară ideală, dar credem că te vei simți mai mulțumită în calitate de prințesă decât de soție a unui nebun îndrăgostit de o fantomă.

— El ce a zis când i-ați spus că mă veți căsători cu Gaius? întreabă ea cu glasul înspăimântat.

— Ne-a cerut să-i dăm răgaz până astăzi la amiază ca să se poată gândi în liniște, răspunse moșneagul și se ridică într-un cot pentru a constata efectul pe care-l vor face cuvintele lui. Dar zâmbetul îi dispăru de pe buze când văzu durerea zugrăvită pe obrazul fetei.

— Va să zică i-a trebuit timp ca să se poată gândi, repetă ea cu glasul înecat de durere, dacă este în stare să mă anbadoneze pentru a fi dată lui Gaius!

— Da... și părerea noastră este că el te va abandona! Fără să se gândească la iubirea lui pentru tine, fetița mea, de dragul lui Iisus al său, zise Tiberiu și ridică degetul uscat în fața ei. Prin urmare, acum vei înțelege ceea ce am vrut să-ți spunem când ți-am atras atenția că această mișcare creștină nu este un lucru de nimic! Cei care cred în

învățăturile galileeanului vor renunța la toate! Pe Marcellus nu-l interesează nimic. *Nici chiar tu însăși!*

— În cazul acesta cred că nu va mai fi nevoie să vorbesc cu el, declară Diana deznădăjduită. Întrevederea aceasta n-ar putea aduce mulțumire nici unuia dintre noi.

— Totuși merită să încerci. I-am cerut să ne făgăduiască chiar aseară că nu va încerca să vorbească cu tine înainte de a lua o hotărâre și-i vom trimite vorbă că l-am dezlegat de această făgăduială. Probabil o convorbire cu tine îl va ajuta să ia o hotărâre.

Diana se ridică în picioare și se apropie de ușă.

— Să nu-i pomenești nimic despre intenția mea de a te căsători cu Gaius, căci nu trebuie să afle că tu ești informată.

Se așezaseră unul lângă altul pe banca de marmură a pergolei și stăteau tăcuți, uitându-se la marea liniștită așternută la picioarele lor. Nu mai aveau decât un singur ceas până la amiază și Marcellus trebuia să plece, deoarece avea o urgentă întâlnire cu un bătrân, și oamenii bătrâni, oricare ar fi defectele lor, țin foarte mult la punctualitate.

Părea că fiecare dintre ei spusese tot ce avea de spus. Diana, epuizată de emoție, își proptise fruntea de umărul lui Marcellus. Din când în când respirația i se întretăia de câte un suspin și brațul lui Marcellus se strângea mai cu putere împrejurul mijlocului ei, ca și când ar fi încercat s-o apere.

Acum trei ceasuri, când se întâlniseră aici, Diana își închipuise că are toate motivele să creadă că dragostea lor va rezolva fără nici o greutate problema ce li se pusese. Marcellus, cu vorbele lui blânde, dar curajoase, contribuisese ca amândoi să rămână tulburați. Acum nimic nu-i mai putea despărți; absolut nimic! Diana era într-un fel de extaz. Nimic nu-i va mai putea nemulțumi! Câtă vreme vor rămâne unul lângă altul, restul lumii nu-i interesa. Imperiul putea să cadă sau să rămână neschimbat! Iisus putea săvârși fapte bune și conduce oamenii prin bună învoire, dar chiar dacă nu va reuși în misiunea lui și lumea aceasta va continua să sângereze și să sufere de foame, cum a sângerat și a suferit și până acum, ei își aparțin unul altuia și nimic nu-i va mai putea despărți. Ridică obrazul dornic spre el ca s-o sărute. Îi simțea inima bătând alături de a lui. Erau acum un singur trup și o singură ființă.

— Vino, Diana, zise el cu respirația întretăiată, să ne așezăm pe bancă și să vorbim despre planurile noastre de viitor.

Se așezară strâns unul lângă altul, conștienți de această apropiere, până în momentul când Diana se feri puțin și clătină din cap. Ochii îi erau aprinși, dar linia buzelor ei părea energetică.

— Te rog... Marcellus, începu ea cu glasul tremurând, vorbește-mi! Va trebui să luăm o hotărâre în privința celor ce vei spune împăratului. El ar vrea ca eu să fiu fericită și știe că te iubesc. N-ar fi mai bine să-l rogi să-ți dea o însărcinare la Roma?

— Bine, dar adu-ți aminte că el ar vrea ca tu să trăiești aici, răspuse Marcellus.

— Probabil vom reuși să-l convingem să renunțe la gândul acesta, zise Diana. Vila mea nu este terminată. Bolnav cum este, Tiberiu știe că nu va fi în stare să mai supravegheze lucrările. Din pricina asta cred că este nemulțumit. Va fi încântat când va constata că nu este obligat să se mai ocupe de ea. Să-i spunem c-am vrea să ne întoarcem la Roma cel puțin pentru un timp și să ne căsătorim? S-ar putea să consimtă.

— S-ar putea, încuviință Marcellus și glasul lui păru că vine de la mari depărtări. Nu poți prevedea niciodată ce va zice împăratul despre anumite lucruri pe care i le spui.

— După aceea, continuă Diana cu entuziasmul caracteristic fetelor, acolo vei putea face tot ce poțesteți, îți vei relua vechile prietenii și te vei duce la Palatul Tribunilor...

Marcellus încruntă din sprâncene.

— Ei... ia să-mi spui și mie ce ai împotriva Palatului Tribunilor? întrebă Diana. Înainte de asta îți petreceai acolo o bună parte din vreme, în sala gimnaziului și la piscine.

Marcellus își propti coatele pe genunchi și se uită îngândurat la degetele împreunate.

— Asta s-a întâmplat pe vremea când nu știam cu câte sacrificii a fost clădit palatul acesta, răspuse el.

— O, dragul meu, dar de ce nu renunți să te mai gândești la lucruri pe care nu le mai poți îndrepta și pentru care nu ai nici o răspundere? îl imploră Diana. Ți pare rău că blocurile de marmură au fost aduse cu ajutorul sclavilor. Tot ei au adus și marmura pe care suntem așezați acum... și marmura întrebuințată la clădirea casei tale părintești. Suntem de acord că este destul de rău că unii oameni se

găsesc în stare de sclavie, dar ce am putea face noi, care suntem singuri, pentru a schimba această situație?

Marcellus oftă adânc și clătină din cap. Apoi, cu totul pe neașteptate, se întoarce și se uită la ea cu obrazul schimbat și cu ochii aprinși.

— Diana, sunt nerăbdător să-ți vorbesc despre un bărbat, un bărbat cu totul neobișnuit...

— Dacă acesta este bărbatul pe care-l cred eu, răspunse Diana și extazul de pe obraz i se șterse, aș prefera să nu-mi vorbești despre el. Ți-a pricinuit atâtea nenorociri, încât cred c-a sosit timpul să nu te mai gândești la această întâmplare.

— Foarte bine, se învoi Marcellus, și zâmbetul din priviri i se stinse. Voi face așa cum vrei tu, declară el și nu mai zise nimic.

Diana se apropie repede de el ca și când i-ar fi părut rău.

— N-ar fi trebuit să-ți răspund în felul acesta, zise ea în șoaptă. Haide, vorbește-mi despre el!

Marcellus se așteptase la această eventualitate. Își pregătise dinainte tot ceea ce ar fi putut să spună Dianei în momentul când va crede c-a sosit timpul să-i vorbească despre Iisus. Nu va fi tocmai ușor s-o facă să înțeleagă. Toate instinctele ei se vor revolta împotriva afirmațiilor lui. Se va strădui din toate puterile să contrazică dovezile ce le va invoca. Chibzuiuse cu toată prudența fiecare cuvânt pe care i-l va spune despre Iisus, prezentându-l drept Mântuitorul oamenilor, care a venit pe lume ca să-i scape de împilatorii lor. Dar acum, când simțea trupul Dianei atât de aproape de al său, renunță să mai întrebuițeze frazele pe care și le pregătise și se hotărî să-i spună cu vorbe mult mai simple. Începu să-i vorbească despre Iona și măgărușul său.

— Eu cred că n-ar fi trebui să vă purtați în felul acesta față de bietul băiețaș! zise ea când află cu câtă părere de rău a renunțat Iona la măgărușul său pentru a-l da lui Toma.

— A fost o încercare grea pentru micul Iona, dar asta a făcut din el un bărbat curajos și gata de sacrificiu, admise Marcellus.

— Și ce i-a determinat să dorească tocmai atunci ca Iona să devină curajos și gata de sacrificiu? întrebă Diana, care ar fi vrut să-l facă să înțeleagă că, dacă este dispusă să asculte povestea galileeanului, o face totuși cu anumite rezerve și va pune și unele întrebări. Eu sunt de părere, continuă ea cu naivitate, că micul Iona ar fi fost mult mai simpatic în rolul lui de băiețaș.

Admițând că poate calificativul de „bărbat curajos” n-a fost cel mai indicat, încercă să-i explice atitudinea copiilor față de Iisus, împrejurul cărui se adunau în atelierul lui de teslar, așa cum îi spusese Justus, și cum în fiecare seară când se întorcea acasă copiii și câinii îl însoțeau de la atelier până în fața casei.

— Îmi pare bine că era însoțit și de câini, zise Diana. Din ceea ce am auzit despre bunătatea lui mi-am închipuit că probabil câinii nu s-ar fi simțit bine în apropierea lui. Dar în aceeași clipă constat că îndrăzneala ei nu-i face plăcere, deoarece tresări ca și când l-ar fi palmuit.

— Bunătatea lui nu era negativă, Diana, căci nu era nici meschin și nici slăbănog. Îmi dai voie să ți-l descriu? întrebă Marcellus și se întoarse spre ea.

— Te rog, murmură Diana îngândurată. Apoi ridică mâna și îndreptându-i cheotorile tunicii ridică privirea ispititoare, așteptându-l cu buzele întredeschise. Marcellus înghiți în sec și o mângâie ușor pe obraz. Ea oftă și se cuibări din nou la pieptul lui.

Începu apoi să-i vorbească despre Miriam, despre toate amănunțele referitoare la nunta din Cana și despre constatarea făcută în aceeași zi de Miriam că poate să cânte.

— Înainte de aceea, Miriam nu putuse cânta niciodată?

— Nu, deoarece înainte de aceea nici nu dorise să cânte.

— Și ai vorbit cu ea, ai auzit-o cântând? Cred că ție ți-a fost simpatică. Era frumoasă?

— Foarte frumoasă!

— Era evreică?

— Da.

— Uneori evreicele sunt foarte frumoase, admise Diana. Păcat c-a fost infirmă!

— Pe ea n-o supăra infirmitatea de care suferea. Darul pe care-l avea era singurul amănunt ce putea să aibă importanță.

— Iisus de ce n-a vindecat-o de această infirmitate?

— Vorbele tale îmi dau să înțeleg că-ți închipui despre el c-ar fi putut s-o vindece, continuă Marcellus mai cu îndrăzneală.

— În orice caz, încercă Diana să protesteze, tu îți închipui că el ar fi putut, nu-i așa? N-am făcut altceva decât am repetat propriile tale cuvinte.

— Miriam este de părere că poate fi de mai mult folos oamenilor nenorociți din orașelul în care trăiește, suferind ea însăși de o infirmitate...

— Și este în stare să cânte, deși poartă povara acestei infirmități? interveni Diana. Trebuie să fie o fată superioară.

— N-a fost o fată superioară, ripostă Marcellus. În orice caz nu înainte de a trece prin această întâmplare neobișnuită.

— Ea l-a iubit pe Iisus?

— Da... toată lumea l-a iubit.

— Cred că înțelegi sensul acestei întrebări.

— Nu... nu-mi vine să cred. Ea nu l-a iubit în felul acesta.

Diana își frecă îngândurată obrazul de mâneca tunicii lui Marcellus.

— Iisus n-a iubit pe nimeni? murmură ea.

— El a iubit pe toată lumea, răspunse Marcellus.

— Probabil el și-a închipuit că este greșit să iubești o singură persoană mai presus decât pe toate celelalte.

— Cred că pentru el ar fi fost greșit să procedeze în felul acesta. Trebuie să știi, Diana, că el n-a fost un bărbat obișnuit. Avea puteri nebănuite și presimțea că viața lui aparține tuturor.

— Ce fapte a mai săvârșit? De astă dată întrebarea Dianei indica o curiozitate neobișnuită. Mi-ai vorbit despre piciorul micului Iona și despre glasul lui Miriam...

— Va trebui să-ți spun și despre întâmplarea cu Lidia.

Dar înainte de a vorbi despre vindecarea Lidiei numai datorită faptului c-a pus mâna pe veștmântul lui Iisus, Marcellus își zise că va fi mai bine să-i pomenească despre fazele propriilor sale constatări în legătură cu cămașa galileeanului. Diana se indignă când auzi ce s-a întâmplat în noaptea aceea tragică în palatul procuratorului, unde Paulus stăruise să îmbrace cămașa.

— Bietul Iisus suferise tocmai de ajuns! protestă ea. Nu aveau dreptul să-și bată joc de veșmintele lui! Fusese atât de curajos... și nu făcuse nimănui rău!

Îndemnat de simpatia ei înțelegătoare, Marcellus continuă să-i vorbească despre după-amiaza aceea din Atena, când, deznădăjduit de starea lui sufletească, luase hotărârea să se sinucidă.

— Cred, draga mea, că-ți va veni greu să înțelegi cum poate ajunge cineva la hotărârea de a-și ridica viața.

— O, dimpotrivă! răspunse Diana și clătină din cap. Nu-mi vine greu deloc să înțeleg această situație. În anumite împrejurări sunt sigură c-aș putea să iau și eu o astfel de hotărâre.

— Când începi să te gândești la sinucidere... înseamnă că te simți chinuitor de singur, murmură Marcellus.

— Probabil tocmai din pricina asta eu sunt în stare să înțeleg, zise Diana. Eu știu ce înseamnă să fii singur.

Marcellus îi spuse după aceea cum a descoperit cămașa printre lucrurile lui Demetrius și despre efectele ce le-a avut asupra lui. Diana ridică privirea spre el și ochii îi erau plini de lacrimi.

— Ar fi zadarnic să încerc să-ți explic, continuă el. Am luat această cămașă în mână și ea mi-a vindecat rănilile ce le purtam în suflet.

— Probabil ușurarea aceasta se poate atribui faptului c-ai știut că ea a aparținut unui bărbat care a fost și el singur, zise Diana.

— Mi se pare straniu... că exact aceasta a fost și senzația mea în momentul când am luat cămașa în mână. Un fior neobișnuit, o senzație binefăcătoare mi-a înfiorat trupul și mă simțeam cu totul alt om. Tensiunea dureroasă s-a liniștit. Viața mi se părea din nou că merită să fie trăită, sfârși el și se uită cu atenție în ochii ei gravi. Nu știu dacă ești în stare să crezi ceea ce-ți spun.

— Da, dragul meu... cred! Și, cunoscând starea ta sufletească datorită aceleiași cămăși, nu mă surprinde deloc! zise Diana, apoi tăcu o clipă și uitându-se la el adăugă: Spune-mi acum ce s-a întâmplat cu Lidia?

Povestea lungă a Lidiei fu întreruptă de o mulțime de digresiuni. Diana fu de părere că Lidiei i-a trebuit mult curaj pentru a putea trece printre oamenii aceia îngrămădiți împrejurul lui Iisus. Cuvintele acestea ale ei îl determinară pe Marcellus să se întrerupă pentru a-i putea descrie felul în care se purtau oamenii aceștia; felul în care își părăseau uneltele de plugărie și treburile din casă pentru a-l urma zile de-a rândul în lungul drumurilor, umblând pe jos și dormind pe pământul gol, osteniți și flămânzi, cu gândul de a se putea găsi în apropierea lui Iisus.

Diana îl asculta cu cea mai mare atenție, cu ochii în extaz și buzele întredeschise în timpul cât povestea galileeanului se desfășura, apropiindu-se de sfârșit.

— Și tu crezi cu toată convingerea că el este și acum viu?

Marcellus dădu din cap și imediat după aceea începu să-i vorbească despre cazurile când el a fost văzut.

— Și crezi cu adevărat că Ștefan l-a văzut? întrebă Diana cu glasul sugrumat de spaimă.

— Îți vine atât de greu să crezi, draga mea, după tot ce ți-am spus până acum?

— Eu aș vrea să cred ceea ce crezi și tu, Marcellus.

Întinse brațele după ea și o sărută.

— Cuvintele acestea, iubita mea, sunt de extremă importanță pentru mine după ce ți-am spus această întâmplare, zise el înduioșat. Cunoscând dinainte părerea ce o ai despre lucruri supranaturale, nici n-aș fi crezut să fii atât de înțelegătoare.

— Da, dar aici este vorba despre altceva! răspuse Diana și, îndreptându-și trupul, se uită la el. Eu m-am temut că situația ta de acum ar putea să aibă o influență asupra vieții tale și a mele. Este o întâmplare foarte frumoasă, Marcellus, un mister încântător. Să-l lăsăm în starea în care se găsește. Nu va fi nevoie ca noi să-l înțelegem, nu este așa? Să ne facem un plan de a trăi unul pentru altul, ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic.

Așteptă vreme îndelungată răspunsul lui. Образul i se făcuse prelung și privirile îi rătăciseră departe în zare. Cu degetele delicate Diana îi făcu un semn pe dosul mâinii.

— Dragă mea, întâmplarea aceasta a influențat felul meu de viață! declară Marcellus categoric. Nu se poate ca de aici înainte eu să trăiesc ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic!

— Ce ai de gând să faci? întrebă Diana cu glasul tremurând.

— Încă nu știu! răspuse el mai mult pentru sine. Dar îmi dau seama că am de îndeplinit o misiune. Încă nu mi s-a limpezit în minte... ce va trebui să fac, dar mi-ar fi imposibil să continui să trăiesc și de aici înainte cum am trăit înainte de asta, chiar dacă aș încerca. Mi-ar fi *imposibil!*

Apoi cu o gravitate pe care n-o întâlnise încă la el, începu să-i descrie profunda prefacere ce s-a operat în sufletul său datorită evenimentelor prin care trecuse. Acesta nu era un mărunț eveniment care contribuise exclusiv la efervescența micii provincii Galileea. Era un eveniment de importanță universală. Vreme de mii de ani oamenii de jos de pe suprafața întregului pământ au trăit fără nădejde, îngenuncheați de griji, împilați și flămânzi. Pe toți aceștia

conducătorii puternici ai altor imperii i-au îngenuncheat, jefuit și i-au asasinat.

— Gândește-te numai la ceea ce am făcut noi! exclamă el indignat. Imperiul Roman a îngenuncheat jumătate dintre popoarele lumii! Noi am crezut că este foarte frumos să subjugăm popoarele acestor mici state. N-ai decât să te uiți la sculpturile și basoreliefurile care pomenesc despre faptele eroice ale împăraților, ale prinților, ale patricienilor și prefectilor, ale legaților și tribunilor care au măcelărit mii de oameni fără a fi avut altă vină decât că n-au fost în stare să se apere nici pe ei și nici țara lor! Ne-am închipuit că faptele acestea reprezintă gloria imperiului, că reprezintă curaj și îndrăzneală! „Lupte și oameni vă cânt!”, acesta este versul cu care începe poemul epic al lui Publius Vergilius Nasso. Este impresionant, nu e așa?

Diana, draga mea, continuă el cu glasul grav, pe bordul galerei care m-a adus acasă am început să mă gândesc la splendorile Romei, la monumentele din Forum, la palatele de marmură și mi-am adus aminte că toate aceste splendori impresionante au fost furate de la alte popoare care erau mai culte decât noi, fie clădite din sudoarea acestor oameni îngenuncheați și flămânzi! În momentul acela m-am revoltat împotriva acestor obiecte de artă! Și m-am revoltat și împotriva a ceea ce numim noi eroism.

— Bine, Marcellus, tu nu-ți dai seama că ar fi zadarnic să te zbuciumi din pricina asta de vreme ce situația tot nu o vei putea schimba?

Clocotul de revoltă din sufletul lui Marcellus începuse să se domolească, dar adăugă cu sângeroasă ironie:

— Roma invincibilă! Care trăiește în trândăvie și desfrânare, pentru care plătesc popoarele din Aquitania, Anglia, Spania, Gallia până jos în Creta, în sus până la Capodocia, Pont și Tracia, unde copiii mici țipă de foame. Da, e cert că bravii noștrii romani vor lua în bătaie de joacă pe Iisus, care nu are arme. Vor spune despre el că este un slăbănog, deoarece singurul sânge pe care l-a vărsat până acum a fost sângele său propriu. Dar va veni și timpul, draga mea, când Iisus va fi mai tare decât ei!

— În cazul acesta tu ce vei face? întrebă Diana și oftă obosită.

— Pentru moment nu sunt sigur decât de ceea ce *nu* voi face, declară Marcellus cu patimă. Nu voi mai intra ca să trândăvesc în palatul tribunilor din Roma, prefăcându-mă c-am uitat că există un

bărbat care este în stare să mântuiască lumea! Cu ticăloșia aceasta am terminat! Am scăpat de o astfel de rușine care mă întinează!

— Ai intenția să te desparți de toți vechii tăi prieteni și... și să te însotești cu nenorociții aceia de sclavi? întrebă Diana.

— Sclavii nenorociți *suntem noi*, draga mea, răspunse Marcellus cu părere de rău. Nenorociții aceia care urmează pe divinul galileean sunt în drum spre libertate!

— Vrei să spui că se vor însoți împreună și se vor revolta?

— S-ar putea, Diana, ca ei să poarte lanțuri și de aici înainte pe trupurile lor, dar sufletele lor nu vor fi înlănțuite!

— Cred că tu nu ai de gând să treci în tabăra lor! zise Diana, care se făcuse palidă la obraz.

— *Eu am trecut* demult în tabăra lor! murmură Marcellus.

Cât ai clipi, Diana se ridică în picioare și dădu drum slobod sentimentelor ei de revoltă.

— În cazul acesta pe mine mă vei scoate din această combinație! țipă ea. Îngropându-și obrazul în palme, continuă cu respirația întretăiată: Dacă ții să-ți distrugi viața... să devii un proscris... de care toată lumea să-și bată joc... asta este treaba ta, dar...

Tot atât de repede cum se ridicase în picioare, Diana se lăsă din nou pe bancă și începu să plângă cu hohote, apoi îi petrecu brațele împrejurul gâtului.

— Marcellus, ceea ce spui tu nu este altceva decât o himeră! gemu ea înecată de suspine. Încerci să clădești o lume nouă din oameni și lucruri care nici nu există. Știi foarte bine că ceea ce-ți spun eu este adevărat. *Dacă* oamenii nu vor mai purta războaie, *dacă* oamenii vor trăi în felul în care i-a învățat Iisus, *dacă* oamenii vor fi cinstiți și îngăduitori unul față de altul, abia atunci va putea răsări o lume nouă! Nimeni nu va mai fi ucis! Copiii cei mici vor avea mâncare de ajuns! Da... dar oamenii nu sunt creați pentru a trăi în felul acesta! S-ar putea să vină și vremea când oamenii vor înceta să se mai nedreptățească unii pe alții, *buruienile vor fi stârpite, leii nu vor mai ucide și nu vor mai fi sângeroși*, dar asta nu se va întâmpla în timp! cât noi vom mai fi în viață! De ce să ne zbuțim pentru astfel de lucruri? De ce să nu primim viața așa cum se prezintă? De ce să ne sacrificăm viața fără nici un folos? zise Diana și lipi obrazul ud de lacrimi de umărul lui. Marcellus, zise ea îndurerată, nu-ți dai seama că felul tău de a te purta îmi frânge inima? Nu te interesează ce simt eu?

— Draga mea, răspuse Marcellus cu glasul sugrumiat, mă interesează atât de mult, încât aş prefera să mor decât să te văd că te zbuциumi din cauza mea. Eu nu sunt liber să aleg... în ce parte va trebui să apuc. Şi nici nu-mi este îngăduit să ezit în faţa unei astfel de alegeri.

După această declaraţie părea că nu mai au nimic de adăugat. Se apropia amiaza şi Marcellus era obligat să se prezinte în faţa împăratului. Diana ridică obrazul şi se uită la cadranul solar. Ochiul îi erau plini de lacrimi şi bucelele de pe fruntea ei păreau umede. Marcellus îşi simţi sufletul chinuit de milă când se uita la obrazul ei aprins. Diana zâmbi îngândurată:

— Cred că sunt înspăimântătoare la vedere, oftă ea.

Marcellus o sărută pe ochi.

— Nu-l face să aştepte, murmură ea abătută. Întoarce-te la mine în timpul după-amiezii, imediat ce vei fi liber, ca să-mi spui cum s-a terminat.

O strânse în braţe şi constată că buzele îi tremură când se plecă spre ea s-o sărute.

— Fericirea noastră, Marcellus, a fost prea mare pentru ca să poată dura. Pleacă, dragul meu, nu mai întârzia. Voi încerca să înţeleg. Ştiu că situaţia aceasta a fost şi pentru tine tot atât de grea ca şi pentru mine. Te voi iubi întotdeauna. Apoi adăugă în şoaptă: Sper că Iisus al tău va avea grijă de tine şi te va păzi.

— Crezi ceea ce ți-am spus despre el? întrebă Marcellus cu blândeţe.

— Da, iubitul... cred tot ce mi-ai spus!

— În cazul acesta sunt convins că el va avea grijă şi de tine.

Căpetenia sclavilor îl aştepta în atrium şi-l conduse de-a dreptul în apartamentul imperial. Deschizându-i uşa se feri respectuos, iar după ce intră Marcellus închise fără zgomot uşa în urma lui.

În timpul cât traversă camera, bătrânul Tiberiu, care-l aştepta proptit între perne, se uită la el cu obrazul întunecat. Marcellus se înclină adânc şi după aceea rămase în atitudine rigidă, aşteptând ca împăratul să-i facă semn. Vreme îndelungată împăratul îi examină trăsăturile obrazului.

— Se vede limpede, începu împăratul cu glasul liniştit, că te-ai decis pentru Iisus al tău. Am fost convinşi că aceasta va fi hotărârea ta.

Marcellus plecă fruntea, dar nu zise nimic.

Urmă o nouă tăcere care păru grea de amenințări.

— În cazul acesta nu va fi nevoie să-mi spui nimic, murmură Tiberiu. Ești liber să te retragi!

Un moment Marcellus păru că ezită.

— Pleacă! zberă împăratul. Tu ești un smintit! Glasul slăbit al bătrânului deveni țipător: Ești un smintit!

Dându-și seama de revolta inexplicabilă a împăratului, care părea că nu se mai poate stăpâni, se retrase mergând de-a îndărăteala spre ușa care se deschise la perete.

— Tu ești un smintit! zberă Tiberiu din nou. Vei muri pentru nebunia ta! Glasul lui slăbit deveni mai adânc în momentul când repetă din nou. *Ești un smintit, dar un smintit curajos!*

Rămase năucit de violența acestui incident neașteptat și se îndreptă cu pași înceți și nesiguri spre atrium, unde căpetenia sclavilor îl aștepta și, după ce se înclină în fața lui, îi făcu semn spre peristilul uriaș. Marcellus se uita la el mirat.

— Dacă sunteți gata, stăpâne, lectica vă așteaptă pentru a vă duce până la debarcader. Bagajul pe care l-ați adus a plecat înainte și a fost trecut în barca imperială.

— Nu sunt încă gata de plecare! răspunse Marcellus răstit. Mai am o întâlnire înainte de a pleca!

Căpetenia sclavilor zâmbi cu indiferență și clătină din cap.

— Ordinul maiestății-sale este să plecați imediat...

— Nu s-ar putea să schimb câteva cuvinte cu sclavul meu înainte de a pleca? Unde este? întrebă Marcellus.

— Grecul, stăpâne, se găsește deocamdată arestat. A protestat cu atâta violență împotriva celor care au împachetat și expediat bagajele, încât a fost necesar să intervenim.

— S-a încăierat cu cineva?

— Unul dintre sclavii din Nubia, stăpâne, și-a revenit în simțiri numai cu mare greutate. Sclavul acesta grec este violent... extrem de violent! Dar nubienii îl vor învăța cum trebuie să se poarte.

Căpetenia sclavilor se înclină din nou cu exagerat respect și-i făcu semn spre lectica luxoasă. Patru sclavi oacheși din Tracia se opriseră rigizi în apropierea ei și așteptau să apară călătorul care trebuia să plece. Marcellus păru că ezită. În aceeași clipă, un detașament din garda palatului se înșiră ușor la spatele lui.

— Umblați sănătos, stăpâne! zise căpetenia sclavilor. Și vă doresc un drum plăcut!

CAPITOLUL XXII

Probabil se dăduse știre celor care plecau, deoarece imediat ce călătorul acesta întârziat se urcă pe bord, cei înșirați în fața parapetului, în momentul când sclavii lăsară lectica de pe umeri, începură să se împrăștie. Patricienii de pe bord păreau nemulțumiți, deoarece în calitate de senatori nu erau obișnuiți să aștepte sosirea unui tribun întârziat.

Eleganta galeră imperială se desprinsese încet de chei și călătorii - probabil vreo zece sau chiar mai mulți - se așezară în luxoasele scaune de pe bord sub un umbrar de culori vesele. Cele două rânduri de vâsle se mișcau domol și cu eleganță în ritmul cadenței ce se auzea din cală: Bang-bang! O pânză de culoarea purpurii se urcă încet pe catarg tremurând ușor; apoi își zise că va trebui să ajute sclavilor de la vâsle și plesni cu violență înainte de a se întinde.

Marcellus își găsi un scaun ceva mai departe de ceilalți călători și se uită melancolic spre cheiurile din Puteoli, care era de cealaltă parte a golfului. Puțin după aceea apărură un grup de nubieni înalți, aproape goi, purtând tăvi de argint pe palmele mâinilor ridicate deasupra capetelor rase și măslinii și se împrăștiară printre călători. Mâncarea de amiază, oferită de împărat, fu generoasă, dar lui Marcellus nu-i era foame.

Presupunând că *Augusta* își va continua drumul cu viteza de acum, ar fi putut ajunge la Roma poimăine târziu, după-amiază. Pentru prima dată în viață, Marcellus nu simțea nici o dorință de a se întoarce acasă. Va fi obligat să le dea tot felul de explicații. Tatăl său se va simți jignit, dezamăgit și deznădăjduit; maică-sa va începe să plângă; Lucia va încerca să pară înțelegătoare, dar mai mult din milă față de el. Încercă să-și imagineze conversația ce o va avea cu Tullus. Relațiile dintre ei erau foarte strânse și întemeiate pe încredere reciprocă. Ce vor avea să-și spună unul altuia când se vor întâlni

acum? Tullus îl va întreba, probabil cu indiferență, ce a făcut în ultimii doi ani. Există oare vreun răspuns pe care i l-ar putea da?

Pe măsură ce se apropia înserarea, hotărârea lui de a nu se întoarce la Roma începu să se limpezească tot mai mult. Pe la asfințitul soarelui se apropie de puntea comandantului și se informă dacă, înainte de a ajunge la Ostia, *Augusta* se va opri în vreun port intermediar; i se răspunde că galera nu se va opri nici chiar la Ostia.

În timpul cinei i se făcu foame. Odată cu înserarea începu să se simtă o adiere ușoară de vânt și cei de pe covertă coborâră. Marcellus intră în cabina sa și, deschizând desaga cea mare, scoase cămașa galileeană și o împături cât putu de strâns, apoi o băgă în chimirul de piele și-l strânse cu o curea. Chimirul era greu.

În seara plecării din Roma, tatăl său trimisese pe Marcipor la galera care aștepta în port, cu un dar pe care i-l făcuse de plecare. Fiind preocupat de alte gânduri, Marcellus nu-l deschisese decât după ce el și Demetrius trecură pe bordul lui *Cleo*. Rămase mirat când văzu conținutul. Ca și când i-ar fi părut rău de neînțelegerea dintre ei, senatorul îi trimitea o sumă neobișnuit de importantă în piese de aur de unități mari. Marcellus rămase impresionat de generozitatea tatălui său, dar în același timp și întristat, deoarece i se părea că senatorul ar vrea să-i spună că de aici înainte fiul său este liber să-și urmeze drumul.

Scotându-și toga, Marcellus o băgă în desagă în locul cămășii și legă desaga la loc. După ce termină se întinse pe pat și așteptă să treacă timpul. Gândurile i se concentraseră asupra Dianei, pe care acum o pierduse. Din când în când se uita la ornicul din apropierea patului. Întorsese cupa cu nisipul de patru ori până acum. Dacă socoteala pe care o făcuse va fi exactă, *Augusta* trebuia să ajungă în apropiere de Capua ~~cam~~ pe la miezul nopții.

În momentul când Marcellus se îndreptă spre pupă încins cu chimirul greu pe sub brăul cu care-și strânsese tunica, pe punte nu era decât un singur soldat care făcea de gardă în partea dinapoi a vasului. Santinela nu-i dădu prea multă atenție când îl văzu că se proptește de parapetul vasului. Probabil călătorul acesta neliniștit ieșise din cabină pentru a urmări stelele. În cazul acesta o atenție dovedită față de el ar putea să fie recompensată la debarcare.

Prin întuneric se văzu clipind o lumină cam la depărtare de o milă.

— Acesta, stăpâne, este farul din Capua, îi spuse santinela.

— Da, răspunde Marcellus cu indiferență.

— Nu preferați să vă aduc un scaun, stăpâne?

— Ba da.

Apa nu era tocmai rece. Marcellus își dădu drumul în mare cu picioarele întinse ca să nu facă zgomot. Trecu vreme îndelungată până când auzi că santinela dă alarma și se simți mulțumit. Probabil pierduse vreme pentru a găsi tribunului un scaun confortabil. Imediat după aceea se auziră și alte glasuri. În cala vasului, loviturile comandantului sclavilor de la vâsle încetaseră. *Augusta* nu putea să fie mai departe de două stadii, dar acum nu se mai vedea dintr-însa nimic altceva decât un șir de lumini de la feștilele opaițelor, iar prora se topise în întuneric.

Marcellus se îndrepta spre țărnm și începu să înoate cu nădejde ca să ajungă la Capua. După ce făcu o bucată de drum se întoarse pe spate și încercă să distingă silueta vasului. Dar nu se vedea nimic altceva decât felinarul de pe catargul principal. Probabil *Augusta* plecase din nou la drum fără să se mai intereseze de el.

Acesta fu cel mai lung exercițiu de înot pe care-l făcuse până acum. Hainele îl stânjeneau în mișcări și pachetul cu monedele de aur i se părea greu. În primul moment își zise c-ar fi mai bine să-și scoată tunică din mătase, dar gândul de a sosi la Capua îmbrăcat numai în cămașa subțire și în *subucula* îl făcu să renunțe. Încercă să-și descheie curelele sandalelor, dar nu reuși. Lumina farului părea c-a devenit mai puternică. Numai de n-ar fi o simplă halucinație, mai ales acum când începuse să simtă oboseala.

La urmă, apa care se frământa în valuri adânci deveni mai lină și valurile se prelungiră, lovind încet în partea unde era țărnmul, pe care se auzeau clipecind și frângându-se în diguri. Apucă ceva mai spre stânga pentru a se feri de stânca pe care se ridicau farul și docurile. Lupta din greu împotriva valurilor care se frământau sub stâncile țărnmului și se repezeau din nou spre larg. Pieptul începuse să-i găfâie și simțea arsuri pe gât. Un val îl repezi până în apropierea țărnmului, iar când se retrase, simți pământul sub picioare. Se propti din toate puterile și reuși să se mențină pentru a nu fi târât din nou spre larg. Sleit de puteri își continuă drumul pe marginea golfului și se adăposti sub clemele pe care erau întinse la uscat năvoadele pescarilor. Dinții îi ciântăneau de frig. Se gândi c-ar trebui să se bucure de reușita evadării acesteia, dar în realitate era complet indiferent față de ce se va întâmpla de aici înainte.

După ce-și stoarse apa din haine începu să facă mișcări repezi cu brațele pentru a se încălzi, apoi își continuă drumul pe așternutul de nisip în care i se înfundau picioarele, până când găsi o ridicătură care mai păstra încă o parte din căldura soarelui absorbită în timpul zilei.

Aici își petrecu restul nopții, dormind intermitent și așteptând revărsatul zorilor. Când răsări soarele, întinse cămașa galileeană pe nisip ca să se usuce. După ce se zvântă, o îmbrăcă peste tunică și se simți mai înviorat. Imediat după aceea plecă la drum, mulțumit că este încă în viață.

Se opri în fața bordeiului unui pescar, dar pescarul și soția lui, amândoi oameni în vârstă, se uitară la el bănuitori și răspuseră că n-au nimic de mâncare. Intră în sat și la un han pentru marinari găsi o bucată de pâine neagră și o strachină de ciorbă. Câțiva consumatori se îngrămadiră împrejurul lui și-i puseră tot felul de întrebări la care el nu se grăbi să le dea un răspuns satisfăcător. Când deschise chimirul ca să plătească mâncarea, veniră mai aproape și ochii le străluciră de lăcomie văzând banii pe care-i scoate; dar, de vreme ce era mai înalt de statură decât ei și nici nu păru speriat de atitudinea lor, nici unul dintre ei nu îndrăzni să-l oprească.

Trecu prin satul cu casele mărunte și murdare și apucă în lungul unui drum prăfuit ce se îndrepta spre răsărit. Drumul era pustiu, sandalele din picioare începuseră să i se usuce și, cum în timpul cât înotase ca s-ajungă la țarm își pierduse banda dimprejurul frunții, nimeni n-ar fi putut bănui că este un tribun.

Chimirul frumos, din piele, nu se potrivea cu înfățișarea lui de acum, așa că-l ascunse în sânul tunicii. Se opri în primul sat, care era la o depărtare de trei mile, și pentru câțiva bani de aramă cumpără o desagă veche din piele de capră în care deșertă banii, iar după ce plecă din nou la drum chimirul îl aruncă în fundul unei fântâni părăsite.

Înainte de a ajunge în satul următor se opri și-și scoase tunica, o înfășură împrejurul pachetului de bani care noaptea trecută aproape îl înecase și cu zece sesterți își cumpără altă tunică de pânză de la un hangiu, în curtea căruia tocmai întinseseră rufele spălate pe o frânghie. Hangiul și soția sa rămăseseră atât de mulțumiți de suma pe care o luaseră, încât după ce plecă pufniră amândoi în râs. Tunica de culoare cafenie era veche și purtată, dar în bună stare și curată.

Soarele se ridicase sus pe cer și el ducea cămașa galileeană păturită pe braț. Se opri în câteva rânduri să se odihnească la umbră, pe marginea râulețului ce cobora repede de pe coastele munților

Apenini din zare. Nu-și făcuse încă nici un plan, dar nu se simțea deprimat și nici singur. Dimpotrivă, era mulțumit și împăcat cu sine însuși. Regiunea era foarte frumoasă. Copacii erau încărcăți de frunze și între crengile lor păsărelele începuseră să-și clădească cuiburile, iar pe țărmul râulețului cu apa limpede florile de câmp străluceau în frumusețea lor fragilă. Marcellus oftă mulțumit și se miră de ușurința cu care i se desfășurau acum gândurile, fără să fie preocupat de nici o grijă. Îi venea să rădă gândindu-se la înfățișarea lui de acum. Își trecu mâna peste bărbie și se întrebă dacă în satul cel mai apropiat va găsi un brici. Dar chiar dacă nu va găsi, faptul acesta nu putea să aibă nici o importanță. În noaptea aceasta dormi în aer liber și se acoperi cu cămașa lui Iisus în loc de învelitoare și, în momentul când simți că-l toropește somnul, își aduse aminte de vorbele pe care Justus i le spusese despre Iisus: „Fiecarele pădurii își au viziunile lor, iar păsările cerului își au cuiburile, dar Iisus n-a avut niciodată un loc unde să-și odihnească trupul ostenit.” Se înveli mai strâns și se ghemui, sub cămașă; nu era grea și-i ținea o căldură plăcută. Adormi, gândindu-se la Diana, fără să se simtă abătut. Dimineața următoare se trezi odihnit, făcu o baie în apa râulețului de munte și mănă un pumn de fragi.

Pietrele care indicau distanța pe marginea drumului purtau inscripția că drumul acesta duce în satul apropiat Arpino. Marcellus încercă să-și aducă aminte dacă a auzit vreodată pomenindu-se despre Arpino. Pepeni de Arpino! Auzise ceva despre pepenii aceștia mici și zemoși și tocmai acum era sezonul lor.

Drumul devenise mai larg și părea mai bine îngrijit. Gardurile erau în bună stare. Pe ambele părți ale drumului se vedeau vii, cu aracii pe care se cățăraseră vrejurile încărcate de strugurii încă verzi. Însăși circulația părea mai aglomerată. Ajunse în regiunea unde se cultivau pepenii și culturile se întindeau la mari depărtări. În lungul câmpului se vedeau bărbați și femei, toți cu mijlocul plecat și adunând pepenii coțiți, pe care-i încărcau în cotige pentru a fi transportați.

În apropierea unei porți deschise, Marcellus se așeză pe zidul de piatră și urmări activitatea din apropierea lui. Localitatea din vârful acestei coline părea așezată pe un platou, lipsit în partea de răsărit de stâncile care urcau până sus spre culmile munților. Satul, sau ceea ce putea vedea dintr-însul, era format din grupuri de case dreptunghiulare îngrămădite una lângă alta. Ceva mai la o parte, pe o înălțime, se vedea acoperișul de olane al unei vile impunătoare,

împresurate de grădini, care, probabil, erau ale proprietarului acestor terenuri.

După ce se odihni puțin, Marcellus se ridică în picioare cu gândul să intre în sat. Supraveghetorul care sta în fața porții deschise și însemna pe o tăbliță de gresie ce o ținea în căușul brațului cotigele încărcate care ieșeau, văzându-l că pleacă, îl strigă să se oprească și-l întrebă dacă are nevoie de lucru.

— Ce fel de lucru? întrebă Marcellus curios.

Supraveghetorul îi făcu semn cu degetul mare spre holdele de pepeni.

— Doi sesterți pe zi... așternut și hrană, răspunse el întunecat.

— Bine, dar e aproape de amiază, declară Marcellus. Probabil un singur sesterț va fi de ajuns. Eu n-am mai lucrat până acum la culesul pepenilor.

Supraveghetorul își propti tăblița de gresie în șold, scui pă îngândurat în colbul drumului și se uită la el neștiind ce să-i răspundă. În timpul cât el se gândea în felul acesta, Marcellus puse mâna pe unul dintre coșurile de nuiele din apropierea porții și dădu să plece în partea unde erau lucrătorii.

— Ia stai, străine! strigă supraveghetorul. Știi să citești și să scrii?

Marcellus dădu din cap.

— Dar la socoteli te pricepi?

— Da... mă pricep și la socoteli.

— Kaeso are nevoie de un scrib.

— Cine este acest Kaeso? întrebă Marcellus cu indiferență.

Supraveghetorul își îndreptă trupul și se uită la el mirat. Apoi făcu un gest în care îmbrățișă toată regiunea, îi spuse că este proprietarul acestor terenuri de cultură care se văd în toate părțile și-i făcu semn spre acoperișul vilei dintre copacii grădinii.

— Du-te până acolo și cere să vorbești cu Kaeso. Spune-i că te-a trimis Ibiscus. Dacă nu te va primi în calitate de scrib, te vei întoarce aici și vei lucra la culesul pepenilor.

— Aș prefera să lucrez împreună cu ceilalți oameni, zise Marcellus.

Supraveghetorul se uită la el și clipi din ochi, dar nu știa ce să-i răspundă și cum să-i explice.

— Un scrib este mai bine plătit și i se dă mâncare mai bună, declară el într-un târziu și se uită mirat la drumetuț din fața lui.

— Așa o fi, încuviință Marcellus cu indiferență, dar totuși aş prefera să culeg pepeni.

— Bine, străine, pentru tine este tot una dacă câştigi doi sesterți sau dacă vei câştiga zece? se răsti supraveghetorul.

— Simbria nu mă interesează prea mult, admise Marcellus, și nici nu țin să câştig zece sesterți în loc de doi. Dar aici peisajul este foarte frumos și trebuie să fie plăcut să lucrezi în aer liber, având în fața ochilor munții aceștia atât de înalți.

Ibiscus își făcu mâna punte deasupra ochilor, se uită la lanțul de munți ce se vedeau dincolo de Arpino, încruntă din sprâncene, ridică din nou fruntea, zâmbi și-și trecu mâna peste bărbie.

— Te pomenești că ești nebun, ce zici? întrebă el grav, iar când Marcellus îi răspunse că nu-i vine să creadă așa ceva supraveghetorul îi porunci să meargă la vilă.

Kaeso era un bărbat pe care-l caracteriza obișnuita insolență specifică oamenilor mici de statură care sunt bogați și se bucură de o anumită autoritate. Era mic și îndesat la trup, putea să aibă cincizeci de ani, obrazul îi era ras complet, era luxos îmbrăcat, părul îl purta scurt și îngrijit și avea niște dinți foarte frumoși și albi care-ți atrăgeau numaidecât atenția. Se vedea limpede că are obiceiul să zbiere la oameni și, după răspunsurile lor timide, să-i copleșească de invective.

Marcellus așteptă cu răbdare în timpul cât bărbatul acesta pretențios se plimbă de colo până colo prin atrium, vociferând împotriva scribilor în general și celui care tocmai plecase din serviciul său în special. Toți sunt la fel, necinstiți, trândavi și nepricepuți. Nici unul dintre ei nu merită să facă umbră pământului. De fiecare dată când trecea prin apropierea lui Marcellus se oprea și se uita la el belicos.

La început Marcellus îi asculta erupțiile fără să se sinchisească, dar văzând că nu mai termină nu mai putu răbda să nu zâmbească. Kaeso se opri și se încruntă la el. Marcellus începu să râdă înveselit.

— Ce ai găsit de râs în vorbele mele? zberă Kaeso și-și repezi bărbia înainte.

— Vorbele acestea mă fac să râd, răspunse Marcellus. Probabil n-aș râde dacă mi-ar fi foame și aş avea numaidecât nevoie de lucru. Prestupun că în felul acesta vorbești cu toți cei care vin aici și nu au posibilitatea să-ți răspundă.

Kaeso rămase cu gura căscată și se uită la el ca și când nu i-ar fi venit să creadă ce a auzit.

— Continuă... nu te opri, adăugă Marcellus și făcu un gest de indiferență. Nu te sinchisi de mine, căci sunt dispus s-ascult până când vei termina. Nu te superi dacă mă voi așeza pe un scaun? Am umblat pe jos de la răsăritul soarelui și sunt ostenit.

Se așază pe un scaun elegant și oftă ușurat, Kaeso se apropie de el și se propti în picioare.

— Cine ești tu, străine? întrebă el.

— De, răspunse Marcellus și zâmbi, deși întrebarea pusă în felul acesta nu merită nici un răspuns, îți voi spune că sunt un drumeț fără ocupație. Omul dumitale Ibiscus a stăruit să vin aici și să mă ofer în calitate de scrib. Dându-mi seama că pentru întreprinderea dumitale sezonul acesta este cel mai aglomerat, mi-am zis că nu va strica să-ți dau o mână de ajutor vreme de câteva zile.

Kaeso își trecu degetele scurte și boante prin părul cărunt și se așază pe o bancă din apropierea lui.

— Dar în loc să mă lași să-ți spun motivul pentru care am venit, îi dai înainte și nu mai termini. Privirile îi fugiră în largul atriumului: Dacă-mi dai voie să-ți spun adevărul, atunci îți voi spune că probabil nu meriți să locuiești într-o vilă atât de elegantă. Judecând după felul în care te porți față de străini, pari că nu faci parte din casa aceasta. Într-un mediu atât de desăvârșit ar trebui să fii curtenitor și să trăiești în bună înțelegere cu toată lumea.

Kaeso rămase năucit de îndrăzneala acestui străin și ascultă mirat cuvintele lui nerușinate.

— Astfel de vorbe nu se poate să mi le spui mie! zberă el. Adică cine-ți închipui că ești? Vii și mă jignești în propria mea casă, deși arăți ca un vagabond... ca un cerșetor!

— Eu nu sunt cerșetor, răspunse Marcellus cu glasul liniștit.

— Ieși afară! zberă Kaeso.

Marcellus se ridică în picioare, zâmbi, se înclină în fața lui, ieși în peristilul deschis și coborî treptele de marmură ale scării impunătoare urmărit de Kaeso, care ieși până în porticul vilei. Trecu prin grădină și se apropie din nou de poarta unde aștepta Ibiscus, presimțind că un sclav înalt din Macedonia s-a luat după el. Supraveghetorul se uită la el curios.

— Kaeso n-a avut nevoie de tine? întrebă el.

Marcellus clătină din cap, puse mâna pe un coș și intră în holda de pepeni, apoi se opri alături de primul grup de lucrători. Oamenii se

uitară la el nemulțumiți. Un moșneag își îndreptă trupul și făcu o strâmbătură de durere pipăindu-și șalele.

Marcellus le spuse că ziua este foarte frumoasă, iar bătrânul îi răspunse că este mai ales pentru junghiurile din șale. Ceilalți lucrători murmurară ceva, iar o fată întunecată la obraz se uită la el și-i spuse c-ar fi mai bine să lucreze ceva și pe urmă va putea să le spună cât este ziua de frumoasă. Îi răspunse că are dreptate, așa că fata îi zâmbi cu inocență, apoi scoțându-și tunică de pe el, o pături și o așeză pe pământ lângă desaga pe care și-o scosese de pe umăr și începu să lucreze și el.

— Nu o lua atât de repede, îl preveni moșneagul, căci Kaeso nu-ți va plăti nimic mai mult chiar dacă vei cădea în brânci.

— Dar Ibiscus va începe să zbiere la noi că ne pierdem vremea, adăugă un individ ciolănos care era în cealaltă parte.

— Pepenii aceștia sunt foarte frumoși! zise Marcellus și se opri din lucru ca să-și ștergă sudoarea de pe frunte. Este adevărată plăcere să lucrezi aici... căci nu este dat tuturor să se bucure de soare, de cerul albastru, de vederea acestor munți impunători și de cei mai frumoși...

— Ia mai isprăvește! strigă lucrătorul din cealaltă parte.

— Isprăvește și tu! țipă fata cea încruntată. Lasă-l să vorbească. Are dreptate: pepenii sunt foarte frumoși!

Din cine știe ce pricină, toți lucrătorii începură să râdă, pe diferite glasuri și părură c-au devenit mai veseli. Puțin după aceea văzură că supraveghetorul se desprinde de lângă poartă și intră în holda de pepeni, așa că oamenii începură să se miște mai repede. Se opri alături de Marcellus, care ridică privirea întrebătoare spre el. Ibiscus îi făcu semn în partea unde era vila.

— Vrea să vorbească cu tine, zise el nemulțumit.

Marcellus dădu din cap, ridică în brațe coșul cu pepeni, dădu drumul câtorva în coșul bătrânului, dădu și fetei, care se însenină la obraz, iar pe cei de pe fundul coșului îi dădu lucrătorului care-l luase în bătaie de joc. Omul încercă să zâmbească recunoscător.

— Te mai întorci? întrebă moșneagul cu glasul subțire.

— Cred că mă voi întoarce, stăpâne, răspunse Marcellus. Lucrul este plăcut și tot așa tovărășia.

— Ce-i cu tine, moșule? Ai devenit și tu *stăpân*? întrebă lucrătorul cel tânăr. Ceilalți începură să râdă înveseliți, dar fata nu păru mulțumită de gluma aceasta.

— Ce s-a întâmplat, Metella? întrebă glumețul.

Fata se întoarce supărată spre el.

— Nu s-ar putea ca un străin să se poarte cuviincios față de noi fără să fie luat în bătaie de joc! răspunse ea.

Când Marcellus dădu să plece, îi făcu semn de bun rămas și fata se îmbujoră la față. Ochiul celoralți îl urmăriră cum se îndepărtează împreună cu Ibiscus, care nu scoase nici o vorbă.

— Oamenii aceștia nu sunt plătiți ca să facă glume și să trândăvească, murmură Ibiscus întorcându-se spre el.

— În felul acesta culeg mai mulți pepeni, răspunse Marcellus. Oamenii lucrează mai cu trageră de inimă când sunt mulțumiți. Nu ești de aceeași părere?

— Nu știu ce să-ți răspund, zise Ibiscus. Eu n-am văzut încă oameni care să lucreze și să fie mulțumiți. Cred că nu strică să te grăbești, deoarece lui Kaeso nu-i place să aștepte.

— Probabil și lui îi place tot atât de mult să aștepte pe cât îmi place mie să mă grăbesc, răspunse Marcellus nepăsător.

— Nu cunoști pe Kaeso, ripostă supraveghetorul și râse sarcastic. El nu are obiceiul să se poarte frumos față de oameni și nici față de animale.

— Nu mă îndoiesc câtuși de puțin, declară Marcellus și, luând desaga pe umăr, se opri în mijlocul drumului și se mai uită o dată spre zarea munților, apoi apucă la deal în partea unde era vila.

Când fu introdus, Marcellus îl găsi la masa lui de lucru. Kaeso se prefăcea că este ocupat și nu ridică ochii spre el. După ce așteptă o bună bucată de vreme fără ca să-i dea nici o atenție, se apropie de fereastră și se uită în grădină.

— Spuneai că ești scrib? începu Kaeso cu glasul răstit.

— Eu n-am spus așa ceva, răspunse Marcellus și se întoarce încet spre el. Omul dumitale m-a întrebat dacă știu să citesc, să scriu și să fac socoteli. La asta mă pricep și eu, dar nu sunt scrib de meserie.

— Huihum! Și cât îmi ceri?

— Vei constata cât merită slujba pe care ți-o fac. Eu sunt dispus să primesc cât vei crede că este cu dreptate să-mi plătești.

— Celui care a plecat i-am dat zece sesterți și de mâncare.

— Aceasta este o simbrie de batjocură, zise Marcellus. Dar dacă nu poți plăti mai mult...

— Aici nu este vorba despre ceea ce pot și ceea ce nu pot! ripostă Kaeso cu mândrie, ci este vorba cât ești dispus să primești!

— Nu-mi vine să cred că un om mândru și bogat ar fi în stare să ceară unui străin să-și piardă timpul de pomană slujindu-l pe el. Acum un ceas mi-ai spus că sunt cerșetor, și vorba aceasta mi-ai spus-o pe un ton care-mi dădea să înțeleg că nu ai nici o considerație față de cerșetori. Probabil că nu te-am înțeles bine.

Kaeso se propti cu coatele în tăblia mesei și, ridicând ochii, întâlnește privirea indiferentă a lui Marcellus. Pare că se pregătește să-i dea un răspuns violent, dar se răzgândește imediat și-și schimbă atitudinea.

— Îți voi da douăzeci de sesterți, murmură el, dar trebuie să știi că la mine nu merge să trândăvești, nici să faci greșeli și nici... țipă el cu glas răgușit.

— O clipă, te rog, interveni Marcellus. Dă-mi voie să-ți spun ceva. Ai prostul obicei să zbieri la oameni. Nu cred că poți câștiga ceva de pe urma faptului că încerci să terorizezi pe cei care nu se pot apăra. Acesta este un simplu obicei, dar un obicei prost, și mie nu-mi face nici o plăcere; prin urmare când vei vorbi *cu mine* vei fi atât de bun să te lași de obiceiul acesta al dumitale.

Kaeso își trecu dosul mâinii peste bărbie.

— Până acum nimeni n-a îndrăznit să vorbească cu mine pe tonul acesta! zise el cu glasul domolit. Și nu știu ce mă determină să suport.

— Sunt gata să-ți explic, declară Marcellus și, proptindu-se cu amândouă mâinile pe tăblia mesei, se plecă spre el și zâmbi îngăduitor. Ai adunat o mare avere, dar cu toate acestea nu te simți mulțumit. Îți mai lipsește ceva... ceva ce ți-ar face plăcere dacă ai poseda. Nu ești sigur ce poate fi anume... dar îți închipui că eu știu. Acesta este motivul care te-a determinat să trimiți după mine, Kaeso, ca să revin aici.

— Am trimis după tine pentru că am nevoie de un scrib.

— Ei bine, eu nu sunt scrib, răspunse Marcellus și dădu să plece. Afară de asta ai început din nou să zbieri. Dacă-mi vei îngădui, prefer să mă întorc în holda de pepeni, unde am niște oameni cu care mă înțeleg foarte bine.

— Cu care te înțelegi foarte bine? Lucrătorii aceia care adună pepeni? Toți sunt niște trântori și niște tâlhari.

— Nu cred să fie din fire așa cum spui, declară Marcellus cu convingere. Purtarea lor se datorește greutatea și sărăciei în mijlocul căreia trăiesc... Ar putea fi oameni străduitori și foarte cumsecade,

exact cum ai putea să fii și tu un bărbat încântător dacă te-ai dezbăra de obiceiul de a teroriza lumea.

— Ascultă tinere, se răsti Kaeso. Nu cumva ai de gând să mergi la oamenii aceia și să te apuci să le spui că sunt neomenos tratați?

— Nici nu mă gândesc, deoarece omul care lucrează din greu în fiecare zi din zori și până în seară pentru trei sesterți știe că este prost tratat și nu are nevoie să-i mai spună și altul.

— Va să zică au început să se plângă, nu-i așa?

— Mie nu mi s-au plâns. În momentul când am plecat dintre ei, păreau destul de bine dispuși.

— Huâhum! Dar ce motive aveau să fie atât de bine dispuși? întrebă Kaeso și, ferind scaunul din cale, se ridică în picioare.

Apropiindu-se de un dulap din colțul camerei, scoase o coală mare de papirus și un braț de suluri. Le trânti pe masă și întinzând degetul îi făcu semn spre ele.

— Așază-te pe scaun! porunci el. Ia stilul în mână și-ți voi spune ce să răspunzi la aceste scrisori. Sunt comenzi de la negustori și de la casele mari din Roma pentru pepeni, struguri și pere. Mi le vei citi și-ți voi spune ce trebuie să le răspunzi. Dar, bagă de seamă, eu nu știu să citească, dar știu ce spun în scrisorile lor!

Nu era dispus să mai discute cu el, dar în schimb ar fi vrut să vadă ce întorsătură va lua întâlnirea aceasta neobișnuită, așa că se așeză la masă și începu să citească cu glasul ridicat. Kaeso părea mulțumit ca un copil. Erau comenzi pentru pepeni. Cotigi întregi de pepeni. Cotigi nenumărate de pepeni din Arpino! Recolta o vindea cu preț mare. Erau și comenzi anticipate pentru a fi executate în luna august, când se culegeau strugurii. Imediat după aceea Marcellus dădu de o scrisoare în limba elenă și începu s-o citească și pe aceasta.

— Scrisoarea este în grecește? Eu nu înțeleg limba aceasta. Ce spune? După ce Marcellus i-o traduse, îl întrebă pe un ton care i se păru respectuos: Scrii și grecește? Foarte bine! zise el și-și frecă mâinile mulțumit, căci va fi plăcut să afle și alții că el își poate permite să plătească un scrib care este cărturar. După ce termină scrisoarea declară ca din întâmplare: Îți voi găsi o tunică de mai bună calitate.

— Mulțumesc, eu am o tunică de mai bună calitate, răspunse Marcellus fără să ridice privirea spre el.

— Nu cumva-ți plac florile? întrebă Kaeso după ce terminară lucrul. Iar când Marcellus dădu din cap în semn de încuviințare,

adăugă: Scribul are voie să se plimbe prin grădina vilei și să viziteze grajdurile în cazul când îți vor plăcea caii.

— Ești foarte amabil, răspunse Marcellus îngândurat.

Antonia Kaeso era cel puțin cu zece ani mai tânără decât soțul ei. Dacă n-ar fi avut gura țuguiată și sprâncenele încruntate, ar fi putut trece drept o femeie drăguță, deoarece avea siluetă distinsă și elegantă, obraz cu trăsături fine și glasul plăcut. Marcellus o întâlnește printre boschetele de trandafiri cu un coș pe braț și în mână cu foarfecele de grădină. Constată numaidecât că femeia aceasta este o ființă oprimată.

La salutul lui îi răspunsese cu indiferență și-l întrebă dacă el este noul scrib al soțului ei. Marcellus îi răspunse afirmativ și adăugă că se simte mulțumit de vreme ce a găsit de lucru într-un mediu atât de pitoresc. Femeia se uita la el cu ochii zâmbitori și-l privi dintr-o parte, dar fără ca zâmbetul acesta să-i lumineze și trăsăturile obrazului.

— Probabil te referi la grădina de flori și la vederea muntelui, răspunse femeia.

— Da, sunt foarte frumoase! zise Marcellus și dădu să plece, aducându-și aminte că permisiunea de a se plimba prin grădină nu includea și o conversație cu stăpâna casei, dar enigmatică soție a lui Kaeso încercă să-l rețină.

— Cum te cheamă, scribule? Soțul meu nu mi-a spus.

— Marcellus Gallio.

— Este și un senator cu numele Gallio.

Începuse să taie boboci de trandafir cu lujere lungi și-i îngrămădea în coș. Marcellus se plecă și încercă să-i aranjeze.

— Asta este adevărat, răspunse el.

— Ești rudă cu el, întrebă femeia? și continuă să manevreze foarfecele.

— Poate un scrib umil să fie rudă cu un senator? ripostă el.

— Nu-mi vine să cred, spuse ea cu indiferență. Dar tu nu ești un scrib umil. Ești patrician, zise ea și-l privi în luminile ochilor. Asta se vede după glasul, după trăsăturile obrazului și după atitudine. Buză de sus îi tremură și descoperi un șir de dinți frumoși când întinse foarfecele spre el. Uită-te la mâinile dumitale. Acestea nu sunt obișnuite să îndeplinească nici un fel de lucru. Nu te speria, adăugă ea și ridică din umeri, căci eu nu te voi trăda, dar tunică de mătase în care ești îmbrăcat ar putea totuși să te trădeze. Nu ești de părere că

este riscant să umbli îmbrăcat în felul acesta? Te-am văzut cu cealaltă tunică chiar azi-dimineață de la fereastra camerei mele. Unde ai găsit-o? întrebă ea prefăcându-se că examinează florile. De ce umbli travestit în felul acesta, Marcellus Gallio? Ești sigur că nu ești nici un fel de rudă cu senătorul?

— Este părintele meu.

— Sunt convinsă că spui adevărul, încuviință femeia și întorcând obrazul spre el zâmbi. Dar de ce-mi spui cuvintele acestea?

— Pentru c-am constatat că-ți face plăcere să-ți se spună adevărul și pentru că prefer și eu să-ți-l spun. N-am încercat să amăgesc pe soțul tău. Dar adevărul este că el nu m-a întrebat cum mă cheamă.

— Sunt sigură că-ți-ar face plăcere dacă el n-ar afla numele tău adevărat.

— Da, ar fi mai bine ca el să nu afle!

— Cred că procedezi greșit, zise ea sarcastic, deoarece în felul acesta lipsești pe Appius Kaeso de o mare plăcere. Pentru el ar fi o plăcere nebănuită să știe că scribul pe care-l are este fiul unui senator.

— Probabil nu înțelegi pe Kaeso așa cum ar trebui, încercă Marcellus s-o îmbuneze.

— *Eu* nu înțeleg pe Kaeso! exclamă ea. Pe toți zeii, aceasta este singura mea ocupație: să înțeleg pe Kaeso!

— Omul acesta are nevoie să fie tratat într-un fel cu totul deosebit, adăugă Marcellus. Kaeso este enorm de mândru de puterea ce o are asupra acestor oameni din Arpino. Ei îl ascultă din pricină că se tem de el. Ar avea chiar mai multă putere asupra lor dacă s-ar strădui ca oamenii aceștia să-l și iubească și numai după aceea să-l asculte.

— Îți poți imagina pe Kaeso făcând ceva ca oamenii dimprejurul său să-l poată iubi? întrebă ea sarcastică.

— Da, eu îmi pot imagina și această situație, adăugă Marcellus liniștit. Dacă am reuși să-l convingem, schimbarea lui de atitudine ar putea contribui în mare măsură la îmbunătățirea situației din această regiune. N-ai fi dispusă să-mi dai o mână de ajutor?

— Acum este prea târziu! declară femeia. Kaeso nu va mai putea câștiga simpatia oamenilor... indiferent de ceea ce ar face în interesul lor. În același timp nu trebuie să uiți că lucrătorii din Arpino sunt oameni răi și ignoranți.

— E adevărat că *sunt* ignoranți! încuviință Marcellus. Și oamenilor ignoranți nu se poate să le ceri să fie respectuoși. Se

bârfesc unul pe altul, deoarece fiecare dintre ei se disprețuiește pe el însuși... și nu e deloc de mirare. Chiar azi-dimineață m-am gândit la soarta lor. Oamenilor acestora ar trebui să li se facă instalații de băi. Ca să se scalde în apa acestui râuleț de munte, care este rece ca gheața, nu poate fi nici o plăcere. N-ar fi greu să se construiască o piscină încăpătoare și în timpul zilei soarele ar încălzi apa. În apropiere este o carieră de piatră, așa că oamenii ar putea să-și construiască piscina între culesul pepenilor și al strugurilor, când nu au nimic de lucru. Pentru asta nu le lipsește altceva decât încurajarea.

— Se vede că nu cunoști pe cei din Arpino! protestă soția lui Kaeso.

— Dacă sunt mai răi decât oamenii din alte părți, atunci trebuie să existe un motiv special, zise Marcellus. Ce motiv ar putea să fie?

— Dar de ce te interesezi de astfel de lucruri, Marcellus Gallio?

Un băiat drăguț de vreo zece ani se apropia de ei. Nu era nevoie să mai întrebe cine este. Asemănarea dintre el și maică-sa era evidentă.

— Probabil fiul dumitale? întrebă Marcellus și zâmbi.

— Da, Antoniu, murmură femeia și oftă extaziată. Este lumina ochilor mei. Ar vrea să se facă sculptor. Tată-său însă nu este de acord și nici nu admite să-i aducă un preceptor. Trăiește singur și nu se simte deloc mulțumit... Vino încoace, Antoniu, să faci cunoștință cu Marcellus Gallio, noul nostru scrib.

— Am aflat că-ți face plăcere să modelezi, zise Marcellus după ce băiatul salută nepăsător. N-ai vrea să-mi arăți și mie la ce lucrezi?

Antoniu făcu o strâmbătură de nemulțumire.

— Te pricepi la așa ceva? întrebă el cu aceeași sinceritate care caracteriza și pe maică-sa.

— Cred că mă pricep tocmai de ajuns pentru a-ți putea da câteva indicații.

Antoniu nu avu răbdare să aștepte până a doua zi, așa că după cină veni în camera lui Marcellus ca să-i arate modelul la care lucra: doi gladiatori care se pregătesc de luptă. Așeză scândura pe masa lui Marcellus și făcu un pas înapoi, spunându-i că încercarea lui nu este tocmai reușită.

— Nu este nici rea, Antoniu, îi răspunse Marcellus. Compoziția este bine făcută. Gladiatorul din partea aceasta mi se pare că înaintază cu prea multă îndrăzneală. Ce nume le-ai dat?

Bănuind că vrea să facă glume, Antoniu începu să râdă și-i răspunse că nu le-a dat încă nici un nume.

— Ca să poți lucra cu trageră de inimă va trebui să le dai și o personalitate, zise Marcellus și se uită la el grav. Să-i consideri drept oameni reali și să cunoști toate amănuntele în legătură cu ei. Haide să ne ocupăm mai întâi de unul dintre ei; ești de acord?

Aproprie un scaun și se așezară unul lângă altul în fața modelului.

— Să zicem că cel din partea aceasta este unul cu numele Cyprius. Legionarii l-au luat din Creta, au dat foc casei lui, i-au luat vitele, pe soția și pe fiul său i-au ucis - un băiat cam de vârsta ta - și l-au adus la Roma, înlănțuit de butucul din fundul unei galere. A fost un luptător cu paloșul, prin urmare l-au lăsat să aleagă fie că va lupta în arenă, fie că va trage la vâsle în fundul unei galere. A preferat arena, așa că acum își pune în joc viața și nădăjduiește că va reuși să ucidă pe adversarul său, pe care nu l-a văzut încă niciodată.

— Mi se pare că ceea ce-mi spui nu este altceva decât născocire, zise Antoniu nemulțumit.

— Sigur că nu este altceva... dar acesta este felul în care se dau luptele în arenă. Acum să luăm pe celălalt. Acesta este un sclav din Tracia. Îl cheamă Galenzo. A avut un partal de pământ, o vișoară, câteva capre și trei copii mici. Când au sosit legionarii, soția lui a încercat să-l ascundă într-o căpiță de fân. Dar oamenii aceștia au omorât-o de față cu copiii ei, iar pe Galenzo l-au pus în lanțuri. S-a apărat cu atâta înverșunare, încât legionarii l-au vândut unui pretor care avea nevoie de un gladiator pentru serbările zeiței Isis. De astă dată Cyprius și Galenzo se vor lupta împreună pentru ca spectatorii să poată face prinsoare pe cel care va câștiga lupta și va reuși să ucidă pe celălalt. Tu pe cine vei face prinsoare, Antoniu? Eu aș pune o sută de sestertii pe Galenzo. Nu-mi place atitudinea lui Cyprius.

— Eu nu m-am gândit să fac prinsoare, răspunse Antoniu fără nici un entuziasm. Apoi se uită la Marcellus și-l întrebă: Ție nu-ți plac luptele, nu-i așa?

— Nu-mi place felul acesta de lupte.

— Probabil nu te-ai luptat încă niciodată? zise Antoniu sfidător. Poate ți-ar fi și frică să lupți.

— Se poate, admise Marcellus, fără să se tulbure din pricina îndrăznelii băiatului.

— Îmi retrag cuvintele acestea, îngână Antoniu. Nu cred că ți-ar fi frică să lupți. Fac prinsoare că știi să lupți. Ai luptat vreodată?

— Am luptat, dar nu în arenă.

— Ai omorât până acum pe cineva?

Marcellus încercă să evite răspunsul, dar Antoniu își dădu seama că întrebarea lui nu poate avea decât un singur răspuns. Ochii începură să-i strălucească în așteptarea unei întâmplări emoționante.

— Adversarul tău a luptat bine?

— Aceasta nu este o amintire plăcută, răspunse Marcellus. Urmă un timp de tăcere și la urmă adăugă: Aș fi preferat să-ți alegi un alt subiect pentru modelul tău. Acesta nu mă interesează din cale-afară - și se uită în ochii băiatului - dar tot așa nu te interesează nici pe tine. Tu nu ții la astfel de scene și nu-ți fac plăcere; dacă ai fi obligat să te bați cu cineva, ți s-ar face rău la stomac. Nu-i așa?

Antoniu își făcu limba ghemotoc și își explorează partea inferioară a fălcii, apoi dădu încet din cap.

— Cred că nu este numai atât, dar mi-ar fi frică să mă bat cu cineva admise el. Probabil acesta este motivul pentru care desenez lupte și modelez gladiatori. Este un fel de prefăcătorie. Mie-mi lipsește curajul și mi-e rușine să recunosc adevărul, sfârși el și-și propti bărbia în piept.

— Probabil exagerezi, și realitatea este cu totul alta, încercă Marcellus să-l îmbuneze. Curajul este de mai multe feluri, Antoniu. Tu ai ales felul cel mai preferabil... de a spune adevărul. Or, pentru a spune ce mi-ai spus abia adineauri îți trebuie mai mult curaj decât atunci când ai face adversarului tău câteva cucuie în cap.

Antoniu ridică fruntea și păru că s-a mai luminat la obraz.

— Nu vrei să începem un alt model? îi propuse băiatul.

— Ba da, voi încerca să mă gândesc la ceva, menit să ne facă plăcere amândurora. Vino mâine dimineață la mine. Și, dacă vei vrea să-mi împrumuți puțin lut, probabil voi reuși să schițez ceva și-ți voi arăta modelul pe care l-am făcut.

Antoniu începu să râdă mulțumit. Marcellus făcuse o piscină de formă pătrată. Din loc în loc, pe parapetul de piatră se vedeau așezați bărbați, femei și copii care făceau baie. Unul dintre ei era un moșneag uscat cu o barbă lungă, trecută peste umăr. Un copil în patru labe era gata să cadă în apă. Maică-sa se apropia de el în fugă. Picioarele mari și vânjoase ale unui înotător se vedeau din apa nemișcată în care sârise cu capul în jos.

— Cred că modelul acesta nu l-ai putut termina numai în dimineața aceasta! zise Antoniu.

— Nu... căci am lucrat la el aproape toată noaptea. După cum vezi nu este decît schițat. Vom avea nevoie de mai mulți oameni care să fie așezați pe marginea piscinei și de cei care au sărit în apă. Vrei să completezi modelul acesta?

— Cred că mi-ar face multă plăcere, răspuse Antoniu.

— Poți să mai adaugi și alte amănunte. Să-l transpui pe o scândură mai mare ca să-i poți da modelului amploare și vei face un fundal. Îți aduci aminte de stânca albă din apropierea podului unde apa începe să se strângă într-o baltă? Ai putea să introduci stânca împreună cu podul și salcâmiile ce se găsesc în apropiere. În cazul acesta, toată lumea își va da seama unde este piscina pe care o reprezintă.

— M-am gândit și eu că n-ar strica s-avem o astfel de piscină prin apropiere.

După o săptămână petrecută în casa lui Kaeso, Marcellus reușea să-și termine lucrul de fiecare zi imediat după amiază. Antoniu apărea în atrium și începea să se plimbe nerăbdător prin fața ușii deschise a bibliotecii. Kaeso constatase apropierea dintre el și scribul său și se simțise în parte mulțumit.

— Mi s-a spus că te ocupi de fiul meu și-l ajuți să se distreze, se adresă el lui Marcellus. Dacă-ți vine greu, să știi că nu ai nici o obligație de soiul acesta. Ai destul de lucru în timpul cât ești obligat să stai la masă și să scrii.

Marcellus îi răspuse că-i face plăcere să-și petreacă timpul împreună cu Antoniu, că băiatul are însușiri artistice și că ar trebui încurajat. Kaeso încercă să-și bată joc de artă în cazul când este considerată drept o profesiune din care să trăiești și de aici urmă o discuție.

— Nu cred că un bărbat vrednic ar fi în stare să-și piardă vremea jucându-se cu noroiul, zise Kaeso cu dispreț.

— Ca lutul, îl corectă Marcellus fără să se supere. Lutul de modelat. Între lutul acesta și noroi este tot atâta deosebire câtă ar fi între pepenii de Arpino și pepenii obișnuiți. Se întâmplă de multe ori ca un bărbat să dorească să creeze ceva frumos. Antoniu ar putea să devină un sculptor de valoare.

— Sculptor! țipă Kaeso. Și la ce poate folosi un sculptor?

Marcellus nu-i răspunse la această întrebare. Se mulțumi să zâmbescă și, după ce adună lucrurile de pe masă împreună cu hârtiile, le băgă într-un sertar. Zâmbetul acesta trezi curiozitatea lui Kaeso și, când îi ceru să se explice, îi spuse că îndemânarea lui Antoniu se datorește, probabil, temperamentului înnăscut.

— Tu, Kaeso, ai reușit să-ți creezi o întreprindere prosperă. Fiul tău nu cred că va mai avea nevoie să aducă vreo îmbunătățire acestei întreprinderi. Prin urmare, ar vrea să creeze și el ceva. Ambiția aceasta a moștenit-o de la tine. Dar constat că ești nemulțumit din cauză că-și manifestă o dorință care inițial a fost a părintelui său.

Kaeso zâmbi mulțumit și așteptă ca Marcellus să continue, așa că-i făcu pe voie. Numeroși sculptori au fost obligați să rabde de foame înainte de a ajunge cunoscuți și a putea câștiga ceva cu arta lor. Antoniu nu va fi obligat să rabde de foame. Tatăl său este un om bogat și se va mândri cu priceperea fiului său. Numele lui Appius Kaeso este cunoscut în comerț. Probabil tot așa Antoniu Kaeso ar putea să ajungă celebru în domeniul său artistic.

— Cred că nu ai intenția ca Antoniu să fie nemulțumit și să ajungă un ratat când ai avea toate motivele să te mândrești cu el. Acordă-i puțină atenție și vei constata că ai un fiu iubitor și entuziast, îl sfătui Marcellus.

— Băiatul acesta a fost întotdeauna nepăsător și înfumurat, ca și maică-sa, declară Kaeso și se uită la el nemulțumit.

— Îngăduie-mi să fiu de altă părere, Antoniu este un tânăr extrem de bun, adăugă Marcellus. Dacă te interesează dragostea lui, nu va fi greu să o câștigi. De ce nu vrei să vii cu mine și să vezi ce lucrează?

Murmurând că pe el nu-l interesează astfel de nimicuri, Kaeso îl însoți totuși până în camera lui Antoniu. Se opriră în fața modelului și nu ziseră nimic; Antoniu se aștepta să audă cuvintele batjocoritoare ale tatălui său.

Kaeso examinează amănuntele scenei, își trecu palma peste bărbie, râse ușor și clătină din cap. Antoniu, care urmărea pe tatăl său cu toată atenția, rămase abătut.

— Este așezat într-un loc care nu corespunde scopului. Primăvara, după topirea zăpezilor, vârtoarea apei coborâte din munte este atât de puternică, încât va săpa temelia zidurilor și le va prăbuși. Va trebui să-l construiești undeva pe un teren mai ridicat, îl sfătui Kaeso.

Imediat după aceea Marcellus le spuse că are puțină treabă și-i lăasă singuri în cameră. Traversă peristilul zâmbind mulțumit și, când coborî în grădină, Antonia îl întrebă ce s-a întâmplat. Se uită la el mirată când îi spuse că soțul și fiul ei discută împreună construirea unei piscine și alegerea unui loc care să fie cel mai potrivit în scopul acesta.

— Să merg și eu la ei? întrebă ea.

— De astă dată va fi mai bine să-i lași în pace, răspuse Marcellus.

Era mijlocul lui iulie. În fiecare zi după apusul soarelui, Marcellus cobora până la holda cea mai apropiată și se așeza în fața porții unde lucrătorii își primeau simbria. La început, când treceau pe lângă el, oamenii se mulțumeau să-i facă semne și să zâmbească. După aceea unii dintre ei începură să se oprească și să ștea de vorbă cu el. Scribul acesta, își ziceau ei, are ceva neobișnuit, dar cu toate acestea se simțeau cu toți atrași de el. Presimțeau că străinul acesta îi înțelege și este de partea lor.

În primul rând se răspândise zvonul că se va construi o piscină pentru folosința lor. După ce se va termina recoltarea pepenilor, fiecare dintre ei va putea lucra la construirea acestei piscine dacă vor fi dispuși să lucreze pentru interesul comun. Nimeni nu știa deocamdată cât li se va plăti pentru această muncă, dar erau siguri că nu vor lucra de pomană. Presimțeau că realizarea acestui plan se datorează scribului. Cei mai îndrăzneți încercară să-l întrebe, dar acestora le răspuse că el nu cunoaște amănuntele, deoarece ideea a venit de la Kaeso, dar la momentul indicat vor fi informați în toate amănuntele.

Într-o după-amiază, după ce se adunaseră vreo douăzeci de oameni împrejurul lui, Marcellus începu să le vorbească despre un bărbat pe care l-a cunoscut la hotarele imperiului într-o țară depărtată; omul acesta spunea lucruri foarte interesante celor care aveau de luptat în viață cu greutăți și cu lipsuri; el era de părere că viața unui om nu urmărește să adune bunuri și că multe nenorociri ar putea fi evitate dacă oamenii n-ar râvni la ceea ce nu este al lor. Dacă vrei să fii mulțumit va trebui ca mai întâi să faci pe alții să se simtă mulțumiți. Făcu o pauză și, întâlnind ochii Metellei, rămase încântat văzând-o că ascultă cu atenție și că înțelege.

— Și ce a făcut Iisus acesta pentru ca ceilalți oameni să se simtă mulțumiți? întrebă moșneagul pe care-l cunoscuse în prima zi.

— De... omul acesta, le explică Marcellus, n-a fost un bărbat obișnuit, deoarece săvârșise multe vindecări ale celor suferinzi. Orbilor putea să le dea vedere; era de ajuns ca oamenii să pună mâna pe veșmintele lui pentru a se vindeca.

În după-amiaza aceea se făcuse întuneric înainte ca lucrătorii să se întoarcă acasă. Făcându-și reproșuri din cauză că i-a ținut de vorbă atât de târziu, Marcellus le spuse:

— Dacă vreți să mai auziți și alte întâmplări din viața lui Iisus, atunci va fi mai bine ca mâine seară, după ce veți cina, să ne întâlnim în sat.

Astfel din ziua aceea Marcellus mergea în fiecare seară și se așeza pe colina acoperită de iarbă de la poala muntelui și vorbea oamenilor din Arpino despre marile mulțimi de curioși care urmaseră pe Iisus; le povesti în toate amănunțele minunile săvârșite de el; cazul cu micul Iona și piciorul său, despre măgărușul pe care Iona îl dăruise prietenului său infirm. Le vorbi despre glasul lui Miriam și despre războiul lui Tamar, pe care Iisus îl reparase, și pe urmă femeia aceasta săracă îi țesuse o cămașă.

Oamenii ascultau fără să se miște, aproape fără să respire, și întunericul se închea împrejurul lor. Toți locuitorii din Arpino așteptau aceste întâlniri de fiecare seară cu nerăbdare și a doua zi în timpul lucrului discutau între ei faptele pe care le aflaseră. Venea până și Ibisus să asculte. Într-o seară Antonia apără ținând de mână pe Antoniu și se așeză mai la o parte, ca să asculte povestea cu cei cinci mii de oameni care fuseseră hrăniți din merindea pe care un băiețuș o adusese cu el într-un coșuleț. Întâmplarea aceasta li se păru neobișnuită și unii dintre oameni zămbiră, iar alții își ștergeau lacrimile. Urmă apoi furtuna aceea pe care Iisus o liniștise datorită vorbelor sale blânde.

— Am auzit că povestești oamenilor întâmplări neobișnuite, zise Kaeso ziua următoare.

— Le-am vorbit despre un mare învățător și despre faptele pe care le-a săvârșit pentru ușurarea suferințelor poporului său din Palestina.

— Ce fel de fapte? întrebă Kaeso, iar după ce Marcellus îi vorbi despre câteva dintre minunile săvârșite de el întrebă: Acest Iisus nu se ocupă decât de oamenii săraci?

— Nici vorbă de așa ceva! declară Marcellus. El avea prieteni și printre bogați și era de multe ori poftit în casele lor. Probabil te va interesa să afli ce s-a întâmplat în casa unui vameș bogat cu numele Zaheu.

— A dăruit săracilor jumătate din averea lui, nu-i așa? zise Kaeso după ce Marcellus termină cu povestirea acestei întâmplări. Nu-mi vine să cred că oamenii aceștia i-au fost recunoscători.

— Eu nu știu dacă i-au fost sau nu, răspunse Marcellus. Dar cred că singurul mijloc pentru a constata cum reacționează poporul într-o astfel de împrejurare este să-ți...

— Să-ți împarți averea cu ei, nu-i așa? mumură Kaeso.

— Cred că n-ar strica să faci o mică încercare, și aceasta n-ar costa prea mult, zise Marcellus. De pildă, să dai ordin lui Ibiscus ca începând de astăzi să plătească oamenilor patru sesterți pentru ziua de lucru în loc să le dai trei, până la sfârșitul sezonului pepenilor.

— Ca pe urmă să înceapă să se certe când simbria va fi din nou redusă la suma precedentă! ripostă Kaeso.

— E foarte probabil că așa vor proceda. Poate propunerea aceasta nici nu merită să fie luată în considerație, căci ar contribui numai la instigarea lucrătorilor.

— Ibiscus își va închipui despre mine c-am înnebunit! zise Kaeso.

— Nu-și va închipui dacă vei mări și simbria lui. Ibiscus este un bărbat vrednic și credincios. Dar nu este plătit așa cum ar trebui.

— Ți-a spus el vorbele acestea? întrebă Kaeso.

— Nu. Ibiscus nu se gândește să mi se adreseze mie pentru așa ceva.

— El nu mi-a cerut niciodată să-i dau mai mult.

— Asta nu înseamnă cătuși de puțin că primește atât cât ar merita.

— Probabil ai vrea și tu o îmbunătățire, zise Kaeso și începu să râdă sarcastic.

— Ibiscus primește șase sesterți pe zi. Dă-i zece și eu voi fi mulțumit numai cu șaisprezece în loc de douăzeci cât mi-ai plătit până acum.

— Foarte bine, răspunse Kaeso. Constat că ești un prost... dar dacă acesta este felul în care vezi tu situația...

— Cu o singură condiție: ca Ibiscus să nu afle niciodată datorită cărui fapt i-a fost mărită simbria. Lasă-l în convingerea că îmbunătățirea i-a venit de la tine și vei vedea ce se întâmplă.

Kaeso se simțea mândru de piscina pe care o construise și spunea că este foarte mulțumit de această idee care i-a trecut prin minte cu totul pe neașteptate. Oamenii din sat nu puteau înțelege ce s-a întâmplat cu el, dar își închipuiau că probabil trecuse prin aceeași transformare prin care trecuseră ei înșiși. Kaeso mărturisi lui Marcellus că probabil astăzi nu se înregistrează atâtea pagube în pepeni zdrobiți și că lucrătorii îi manipulau cu mai multă atenție, datorită celor câțiva sesterți cu care contribuise la mărirea simbriei lor. Marcellus nu spuse că a doua zi dimineata, după ce se hotărâse mărirea simbriei, a ținut lucrătorilor o cuvântare în care le-a spus că drept apreciere a gestului făcut de stăpânul lor va trebui să se străduiască să lucreze mai cu trageră de inimă și să fie mai credincioși decât au fost înainte de asta față de stăpânul lor.

Strugurii începuseră să se coacă și lui Kaeso îi făcea plăcere să se plimbe printre aracii viei. Din când în când lucrătorii cei mai în vârstă îndrăzneau să întoarcă ochii după el și să zâmbescă sfioși. Într-o după-amiază, coborând poteca la vale, îi auzi cântând. Când ajunse în fața porții, cântecul oamenilor încetă. Întrebă pe Ibiscus care este motivul.

— Oamenii și-au închipuit că nu vă va face plăcere să-i auziți cântând.

— Spune-le să cânte! Spune-le să cânte! țipă Kaeso nemulțumit. Ce-i determină să-și închipuie că mie nu-mi face plăcere să-i aud cântând?

Ibiscus era proaspăt bărbierit și părea foarte mândru. Ieri soția lui Kaeso fusese la el acasă pentru a arăta nevestei lui un model de scoartă și o întrebase cu ce și-a vopsit lâna șalului pe care-l purtase seara precedentă. Pe înserate, când Marcellus declară c-ar vrea să facă o plimbare până în vîi, Antoniu îl întrebă dacă-l poate însoți și el. După ce ajunseră la poartă, Marcellus luă în mână două coșuri și pe unul îl întinse lui Antoniu.

— Vrei să-mi faci o plăcere? întrebă el. Vino cu mine în vie și să culegem câțiva struguri.

— De ce să culegem? întrebă Antoniu. Ce-și vor închipui lucrătorii despre noi?

— Despre noi nu-și vor închipui nimic rău, răspunse Marcellus, dar își vor închipui despre ei înșiși că sunt oameni vrednici și lucrul pe care-l îndeplinesc îl vor aprecia mai mult decât până acum.

Puțin după aceea ajunseră în apropierea unei femei bătrâne care se opintea din greu să ridice coșul plin cu struguri și să-l încarce într-o cotigă. Vizitiul sta proptit de roata cotigii și se uita la ea cu brațele încrucișate pe piept, fără să se miște.

— Dă-i o mână de ajutor, Antoniu! zise Marcellus cu glasul liniștit.

Toți cei din apropiere se opriră din lucru pentru a vedea ce se întâmplă. Elegantul fiu al lui Kaeso, despre care credeau că se uită la oamenii din Arpino ca la noroiul ce-l calcă sub tălpile picioarelor, ajuta unei lucrătoare să-și ridice povara. Când Marcellus se depărtă împreună cu Antoniu, pe urma lor se auzi un murmur de aprobare.

— Îți mulțumesc, Antoniu, zise Marcellus cu glasul în șoaptă.

— Nu m-am supărat c-a trebuit să-i ajut, răspunse Antoniu, și se aprinse la obraz văzând zâmbetele de aprobare ale lucrătorilor.

— Ai ajutat *tuturor* și cred că și ție! răspunse Marcellus.

Pe la jumătatea lui august, când comenzile de fructe scăzură, așa că aproape nu mai era nevoie de prezența unui scrib, Marcellus informă pe Kaeso că are intenția să plece din nou la drum.

— Ce-ai zice să mai zăbovești ca să ajuți pe Antoniu la modelat? îi propuse Kaeso.

— I-am arătat aproape tot ce știu eu însumi, răspunse Marcellus.

— Acestea sunt copilării! declară Kaeso. Băiatul poate învăța de la tine foarte multe lucruri. Afară de asta, am constatat că apropierea dintre voi a avut efecte binefăcătoare asupra lui. Antoniu a devenit cu totul altfel decât era înainte de asta. Ai reușit să faci dintr-însul un om de caracter.

— Asta ți-o datorește ție, Kaeso, răspunse Marcellus amabil. Nu-ți dai seama că băiatul acesta te admiră și ascultă cu cea mai mare atenție tot ce-i spui? Prin urmare, de aici înainte va fi datoria și plăcerea ta să faci dintr-însul un bărbat demn.

— Vara viitoare te vei mai întoarce la Arpino? întrebă Kaeso pe un ton aproape rugător.

Marcellus îi mulțumi pentru vorbele acestea și-i răspunse că deocamdată nu știe în ce parte va fi vara viitoare. Stând pe scaun în fața mesei, încercă să termine corespondența pe care o avea de făcut și să facă ordine în sertarele cu hârtii. Kaeso se uită la el îngândurat.

— Când ai de gând să pleci? întrebă el.

— Măine în zorii zilei. Vreau să ajung la Roma.

Kaeso ieși împreună cu el în grădină, unde găsiră pe Antonia. De față cu ea pofți pe Marcellus să vină și să mănânce împreună cu familia lui. Antonia se uită la el și zâmbi în semn de încuviințare.

— Știi că ne părăsește, adăugă Kaeso. Antoniu unde este? Aș vrea să-i spun și lui, zise și se îndreptă spre casă.

— Nu ești mulțumit în casa noastră, Marcellus? întrebă Antonia după câteva clipe de tăcere. Nu ți-am împlinit toate dorințele?

— Ba da și tocmai de aceea vreau să plec.

Femeia dădu din cap și zâmbi îngândurată.

— Marcellus, îți mai aduci aminte despre întâmplarea pe care o cred cei din Cana când Iisus a prefăcut apa în vin?

— Cred că ți-a venit greu să crezi această întâmplare, zise el.

— Nu! murmură femeia. Întâmplarea aceasta nu-mi vine greu s-o cred. Ea nu reprezintă un mister cu nimic mai mare decât preschimbările pe care prezența ta le-a săvârșit aici în Arpino.

Pe înserate, conform obiceiului de până acum, oamenii se adunară pe vârful colinei și așteptară să sosească Marcellus ca să le spună o întâmplare pe care încă n-o auziseră. Când sosi, constată că Kaeso, Antonia și Antoniu erau și ei cu el. După ce se așeză în iarbă, unde oamenii lăsaseră un loc liber anume pentru el, întârzie vreme îndelungată înainte de a începe să vorbească.

— Ați fost cu toții foarte amabili față de mine și îmi voi aduce aminte de voi oriunde mă voi duce de aici înainte.

Un murmur de părere de rău, întocmai ca un suspin, înfioră pe cei de față.

— V-am spus o mulțime de întâmplări din viața omului acelaia din Galileea, care era prietenul celor săraci și nenorociți. În seara aceasta vă voi spune încă o întâmplare, poate cea mai stranie dintre toate. Acesta va fi darul meu de despărțire pentru voi.

Fu o poveste tristă despre un bărbat pe care nimeni nu l-a înțeles și de care până la urmă chiar și prietenii săi înspăimântați s-au lepădat; o întâmplare tragică despre o judecată nedreaptă și o osândire fără nici o vină. Le-o povesti cu glasul atât de impresionant, încât majoritatea ascultărilor erau cu ochii plini de lacrimi.

— Totuși întâmplarea aceasta nu are nimic neobișnuit, continuă el cu glasul schimbat, deoarece înțelepții n-au fost înțeleși niciodată, ci au fost persecutați și mulți dintre ei osândiți la moarte, cum s-a întâmplat cu Iisus. Dar Iisus a înviat din morți!

— Ce? Nu se poate! exclamă un moșneag mic de statură și cu glasul sugrumat de emoție. Ceilalți încercară să-l liniștească și așteptară ca Marcellus să continue.

Se făcu tăcere adâncă și întâmplarea aceasta neobișnuită continuă să se desfășoare. Iisus era și astăzi viu în această lume și va rămâne între oameni până când buna învoire între neamurile pământului și în toate părțile se va putea statornici.

— Nu este nevoie să-l jeliți, adăugă Marcellus. El nu are nevoie de mila noastră. Dacă vreți să faceți ceva în interesul lui, ajutați-vă unul pe altul, că nimeni nu știe ziua și ceasul când se va arăta vouă.

— Acum unde se găsește? întrebă moșneagul cu glasul ascuțit.

— Nimeni nu știe unde este, răspunse Marcellus. Ar putea să apară în orice parte și în orice vreme. Va trebui să ne străduim ca de aici înainte să nu săvârșim fapte care pe el l-ar putea întrista dacă s-ar întâmpla să vină pe neașteptate și tocmai atunci când noi nici nu ne-am gândit la el. Vreți să vă aduceți aminte de vorbele acestea?

Se lăsase înserarea și iarba era umedă de rouă. Sosise vremea ca oamenii să se întoarcă la vetre. Marcellus scoase din sânul tunicii un sul de pergament care părea mult întrebuițat și-l desfășură în lumina tulbure.

— Într-un rând, pe vârful unui munte, împrejurul lui s-a adunat un mare număr de galileeni, așa că Iisus le-a vorbit despre ceea ce el numea „viața fericită”. Prietenul meu Justus și-a adus aminte de vorbele lui și mi le-a spus și mie, iar eu mi le-am însemnat, așa că vi le voi citi și vouă și după aceea ne vom despărți.

Oamenii își plecară trupurile ca să poată auzi mai bine; numai Metella rămase nemișcată, cu brațele petrecute împrejurul genunchilor și cu fruntea plecată. Pe deasupra lor se așternu o liniște adâncă în clipa când Marcellus începu să citească:

„Ferițiți sunt cei săraci cu duhul, căci a acelora este împărăția lui Dumnezeu; fericiți sunt cei mârniți, căci aceia se vor mângâia; fericiți sunt cei care flămânzesc și însetoșează de dreptate, căci aceia se vor sătura; fericiți sunt cei umili și asupriți, căci aceia vor moșteni pământul; fericiți sunt cei miloși, căci acelora multe se vor ierta; fericiți sunt cei curați cu inima, căci aceia vor vedea pe Dumnezeu; fericiți sunt iubitorii de pace, căci aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema; fericiți veți fi când vă vor prigoni pe voi pentru dreptate și vă vor huli și vor spune tot cuvântul rău împotriva voastră, mărturisind

pentru mine. Bucurați-vă și vă veseliți, căci multă este răsplată voastră în ceruri.”

Marcellus se trezi înainte de revărsatul zorilor și părăsi vila fără să trezească pe nimeni, afară de Metella, care apăru dintre tufele din apropierea porții unde-l așteptase să-și ia rămas bun de la el. Fata se pregăti să plece, când el o apucă de amândouă mâinile bătucite de muncă și-i spuse cu glasul înduioșat:

— Metella, constat că ești o prietenă credincioasă. Îmi voi aduce întotdeauna aminte de tine.

— Te rog, Marcellus, îngână fata înecată de suspine, ai grijă să nu ți se întâmple ceva. Apoi, desprinzându-și mâinile dintre-ale lui, se depărtă de el și dispăru în întuneric.

Simți o stranie senzație de mulțumire și ușurare când apucă în lungul drumului ce cobora la vale pe sub coasta muntelui, și în zare zvâcni prima fluturare de lumină care aprinse marginea cerului, dându-i o culoare trandafirie. Aseară, după ce se despărțise de familia lui Kaeso care încercase să-l facă să mai întârzie, se dusesse la culcare tulburat. Aici în Arpino se simțise fericit. Presimțea că în satul acesta avusese de îndeplinit o misiune și pentru îndeplinirea acesteia a fost trimis. În timpul din urmă, ceva îl determinase să înțeleagă că această misiune a fost terminată și că de aici înainte va trebui să plece spre Roma. Toată noaptea stăruințele lui Antoniu continuară să-i tremure în auz și se întrebă: „Ce caut eu acum la Roma?”

În dimineața aceasta însă nu mai simțea nici un fel de neliniște. Nu știa ce-l determină să se îndrepte spre Roma, dar era conștient că scopul îi va fi relevat înainte de a sosi la destinație. Nu înțelegea nici astăzi ce l-a determinat ca în momentul când valurile se închiseseră peste el în golful Capua să se îndrepte spre Arpino și nici motivul pentru care, oprindu-se în mijlocul holdelor de pepeni ale lui Kaeso, primise să intre în slujba lui. Îi făcea aceeași impresie ca și când o mână nevăzută i-ar fi condus pașii.

Spre amiază, drumul ce cobora de pe coasta munților făcu o cotitură și, ieșind într-o vale, păru că-a devenit mai larg. Din toate părțile se vedeau cotigi încărcate ieșind în drumul mare și apucând înainte în lungul văii rodnice. Era cald și aerul încărcat de praf. Cei care duceau caravanele de măgăruși țipau și înjurau, cerând să li se facă loc. La fiecare pas circulația devenea tot mai deasă și oamenii tot mai nerăbdători să ajungă la Roma.

Părea că orașul imperial și-a întins brațele ca de polip în toate părțile pentru a-și atrage victimele, care se simțeau strâmtorate în atmosfera aceasta încălzită și se rușinau de înfățișarea lor rurală, așa că se înjurau pentru a se preface că sunt în oraș. Făcându-și loc prin această îmbulzeală, Marcellus se întrebă: oare la Roma se vor găsi și oameni care să fie dispuși să asculte învățăturile omului din Galileea?

Pe la apusul soarelui ajunse în satul Alatri, unde singurul han era plin de larmă. În curte oamenii se frământau pe loc întocmai ca un roi de furnici, iar în han nu era nici atâta loc ca să poți sta în picioare. Își făcu loc printre ei și întrebă pe unul care era în apropiere ce s-a întâmplat. Omul îi răspunse că de la Roma a sosit vestea despre moartea prințului Gaius.

În momentul acesta, hangiul se urcă pe un scaun și strigă celor dimprejurul său că toți care nu doresc să fie serviți cu ceva sunt rugați să părăsească sala hanului. Unii dintre ei cei mai prost îmbrăcați ieșiră nemulțumiți. La o masă din mijlocul sălii erau așezați trei negustori de lână din Roma, care încercau să-și spele praful înghițit în timpul drumului cu câteva ulcele de vin. Împrejurul lor se îngrămădiseră oamenii, curioși să afle și alte amănunte referitoare la această întâmplare tragică. Marcellus se apropie de ei și se strădui să asculte ce vor spune.

Seara trecută se dusese la un banchet în palatul lui Quintus și al soției sale Celia, nepoata lui Seianus. Banchetul se dăduse în cinstea tânărului Caligula, fiul lui Germanicus, care tocmai atunci se întorsese din Gallia. În timpul banchetului, prințul Gaius s-a îmbolnăvit subit și peste un ceas a murit.

Cei trei negustori de lână începură să vorbească tot mai slobozi pe măsură ce goleau ulcelele, ca și când ar fi participat și ei la acest tragic banchet. Se vedea destul de limpede că sunt informați despre intrigile curții, ceea ce la Roma este foarte ușor dacă încerci să te împrietenești cu slujitorii.

Nu încapă nici o îndoială, spunea unul dintre negustori, că prințul a fost otrăvit. Înainte de a merge la banchet fusese sănătos ca piatra. Boala fusese fulgerătoare și fatală. Bănuielile n-au fost încă formulate. Tribunalul Tullus, care în aceeași după-amiază se căsătorise cu fiica senatorului Gallio - sora tribunului Marcellus, care acum câteva săptămâni a căzut de pe bordul bărcii imperiale *Augusta* și s-a înecat în mare - avusese un schimb de cuvinte violente cu prințul, dar

amândoi erau atât de amețiți încât nimeni nu dăduse nici o importanță certei dintre ei.

În timpul banchetului, bătrânul Seianus fusese așezat la masă în fața prințului, dar se știa că el nu poate suferi pe Gaius. Toată lumea era de acord că dacă Seianus ar fi urmărit să asasineze pe prinț s-ar fi oferit să facă un astfel de gest în timpul banchetului.

— Cum se poate ca Quintus să locuiască într-un palat și să dea banchete de felul acestuia? întrebă hangiuul, care voia să dovedească celor prezenți că mai mult sau mai puțin cunoaște și el ceva din secretele patricienilor. Bătrânul Tuscus, tatăl său, nu este un om bogat. Cum de Quintus a reușit să facă avere? El n-a condus încă nici o expediție.

Cei trei negustori se uitară unul la altul și ridicară din umeri cu indiferență.

— Quintus și prințul au fost prieteni foarte buni, răspunse cel mai gras dintre negustori.

— Vrei să spui că prințul și soția lui Quintus au fost prieteni foarte buni, interveni cel care avea podoabe de argint pe banda legată împrejurul frunții și începu să râdă.

— Aha... am înțeles! se dumeri hangiuul. Va să zică așa s-a întâmplat.

— Ia-o domol, deșteptule! interveni cel mai în vârstă dintre negustori. Quintus n-a fost la banchet, deoarece în ultimul moment a trebuit să plece la Capri.

— Prin urmare, cine a putut să-l otrăvească? stăruii hangiuul

— Aceasta este întrebarea ce preocupă pe toată lumea, răspunse cel gras și ridică cupa goală. Umple-mi cupa aceasta și nu pune întrebări prea multe. Își plimbă ochii pe deasupra oamenilor dimprejurul lor și, când văzu pe Marcellus, păru că tresare, apoi adăugă: Mi se pare că toți am început să vorbim mai mult decât ar trebui, murmură el.

Marcellus urmă pe hangiu și ceru să-i pregătească o baie și să-i dea o cameră în care să-și petreacă noaptea. Un slujitor îl conduse într-o încăpere mică și întunecoasă, așa că începu să se dezbrace. Prin urmare, de aici înainte Diana nu va mai avea pricină să se teamă de persecuțiile lui Gaius. Datorită gândului acestuia, respiră mult mai ușurat. Cine va stăpâni Roma de aici înainte? Probabil împăratul va numi pe zgârcitul de Seianus în calitate de regent.

Prin urmare, Gaius a fost otrăvit. Nu este exclus să-l fi otrăvit Celia. Probabil Gaius și-a bătut joc de ea, căci el nu era predestinat să fie credincios unei femei vreme mai îndelungată. Dar nici Celia n-ar fi îndrăznit să facă un astfel de gest. Era mult mai probabil că Quintus a plecat de acasă anume și a dat această însărcinare unui slujitor, iar plecarea lui la Capri n-a fost altceva decât un fel de pretext. Pe slujitorul acesta Quintus îl va face să dispară fără nici o greutate. Marcellus se întrebă: oare Quintus a avut ocazia să se întâlnească la Capri cu Demetrius? În cazul când s-a întâlnit, Demetrius va ști ce trebuie să facă pentru a se păzi.

Lucia... s-a căsătorit și ea. Foarte bine. Ea fusese îndrăgostită de Tullus. Foarte probabil că Lucia a spus lui Tullus despre încercările lui Gaius de a-i face curte pe vremea când era încă abia fetiță. În cazul când i-a spus, și Tullus a fost destul de beat pentru a comite o faptă îndrăzneată, dar nu se poate; un om ca Tullus nu poate să se îmbete atât de cumplit încât să poată săvârși o astfel de faptă. El ar fi întrebuințat pumnalul.

Marcellus își concentrează toate gândurile asupra Celinei, încercând să-și aducă aminte de toate amănuntele ce le aflate despre ea; neliniștea și privirile rătăcite ale acestei femei o făceau să pară mult mai în vârstă decât era în realitate; zâmbetul ei enigmatic părea un zâmbet de femeie în vârstă, deși formele trupului ei zvelt dovedeau că este abia o adolescentă. Da... era foarte probabil că otrava a fost pusă de Celia! Era fire ascunsă și răzbunătoare, ca și bunicul ei, Seianus.

În sfârșit, abstracție făcând de motivul care pricinuisese indigestia prințului, această primejdioasă reptilă era acum moartă. Fapta aceasta reprezenta un motiv de mulțumire pentru toată lumea. Probabil Roma va avea parte de un guvern mai bun. Ar fi fost imposibil ca imperiul să aibă un stăpânitor mai ticălos decât fusese Gaius Drusus Agrippa.

CAPITOLUL XXIII

Când curierii trimiși călare la Capri aduseră știrea despre moartea lui Gaius, împăratul, după cât spunea bătrâna Iulia, se simțea prea rău pentru a putea primi o știre atât de tragică. Afirmatia aceasta, după

cum bine știa și împărăteasa, era neîntemeiată; fiul ei nu inspira lui Tiberiu decât profundă scârbă, așa că știrea despre moartea lui n-ar fi putut să-i facă nici un rău, doar cel mult să-l mai învieze pentru câțva timp.

Dar admitând că moartea tragică a prințului regent reprezenta o calamitate ce nu poate fi adusă la cunoștința împăratului care era grav bolnav, toată lumea fu de acord că Iulia are dreptul să poruncească celor din anturajul curții să nu pomenească împăratului nimic, deși toți știau că împărăteasa nu avusese până acum obiceiul să dovedească atâta solitudine față de starea în care se găsea soțul ei.

Față de centurionul ostenit care adusese știrea tragică se purtă cu mai puțină solitudine, deoarece îi dădu imediat o scrisoare și-i porunci să se întoarcă fără întârziere la Roma. Centurionul, nemulțumit că este expedit din insulă fără să i se acorde un răgaz de câteva ceasuri pentru odihnă și o cupă de vin, nu se sfii să arate scrisoarea aceasta vechiului său prieten Nevius, căpetenia sclavilor palatului, care-l însoți până la debarcader împreună cu cei care veniseră cu el. Scrisoarea era adresată lui Caligula¹.

— Pentru *Cizmuliță*, murmură centurionul cu dispreț.

— Pentru imbecilul acesta! se dumiri căpetenia sclavilor, care avusese ocazia să cunoască pe fiul lui Germanicus de pe vremea când avusese zece ani.

Bătrâna Iulia, căreia destinul îi rezervase mereu evenimente neașteptate, era nerăbdătoare să vadă pe nepotul ei tocmai în situația aceasta critică. Această nerăbdare nu și-o manifestase în seara zilei din ajun, când Quintus apăruse pe neașteptate la Capri și-i făcuse, cu tot tactul necesar, propunerea să invite imediat pe tânărul ei nepot la ea. Iulia începuse să râdă, aproape mulțumită de vorbele pe care i le spusese.

— Este un fel de ghimpe în ochii lui Gaius, ei? întrebă ea. Eu cred c-ar fi mai bine să lăsăm pe Gaius să-și suporte fără ajutorul nostru această nemulțumire vreme de o lună sau două de aici înainte.

— Prințul și-a închipuit că maiestatea-voastră va fi nerăbdătoare să vadă pe *Cizmuliță* și m-a însărcinat să vă spun că nu are intenția să-l rețină la Roma dacă maiestatea-voastră...

— Noi mai putem aștepta, adăugă Iulia și începu să râdă.

Dar astăzi situația se schimbase în întregime. Iulia ținea foarte mult să vadă pe tânărul *Cizmuliță*. Ce noroc pentru el ca tocmai acum să fie la îndemână!

Suportându-și durerea cu curaj, cum se cuvenea să procedeze o patriciană și o împărăteasă, Iulia număra ceasurile; sta la fereastra din partea de miazănoapte a vilei și aștepta; era gata să-și piardă cumpătul când văzu un mare grup de senatori ale căror lectice se îndreptau spre vila Iovis și se uita cu ochii îmbătrâniți la barca neagră - barca ei proprie - cum se legăna pe apa golfului în fața debarcaderului din Puteoli.

În momentul când sosi tânărul Caligula, nimeni, afară de ambițioasa lui bunică, nu și-ar fi putut închipui că l-ar preocupa altceva decât cel mult o regență trecătoare, probabil sub conducerea lui Seianus, exact cum un copil ține capătul frâielor și-și închipuie că el este cel care mână caii. Probabil nici Iulia însăși nu prevăzuse felul neașteptat în care se vor desfășura evenimentele.

La vârsta de șaisprezece ani, Caligula era un tânăr uscat și șubred. Obrazul lui de culoare verde palid avea ceva de vulpe și tresărea mereu, făcând strâmbături caraghioase, iar mâinile neliniștite se mișcau fără încetare și se scărpinga în toate părțile, exact ca o maimuță. Cu toate acestea nu era prost. În fundul ochilor lui vii și apropiați unul de altul, închipuirea lui inventa neostenită tot felul de apucături, menite să compenseze celelalte infirmități de care suferea.

Datorită infirmităților sale infantile, Germanicus stăruise să aibă copilul acesta în imediata lui apropiere, chiar atunci când se desfășurau bătălii. Ofițerii îl alintaseră și-i făcuseră întotdeauna pe voie, până când deveni un temperament nerușinat și crud. Farsele lui animalice fuseseră considerate ca pline de haz. Cineva dintre ei îi comandase o pereche de cizmulițe ca cele ale ofițerilor de stat-major și se spunea că băiatul cel bolnav al lui Germanicus a fost văzut de multe ori trecând câte o legiune în revistă și dând ordine cu glasul pițigăiat. Porecla lui fantastică de Caligula (*Cizmuliță*) a rămas nedespărțită de el, așa că nimeni nu-și mai aducea aminte că poartă numele de Gaius, ca și unchiul său. Dar, deși în timpul cât fusese copil tot ce făcea era primit drept caraghioslâc, la vârsta de șaisprezece ani nu i se mai putea trece atât de ușor cu vederea când sărea în pieptul câte unui centurion și-l lovea în obraz. Însuși Germanicus începuse să-și dea seama că fiul său a devenit o adevărată pacoste, așa că luase hotărârea să-i schimbe mediul în care trăiește.

Prin urmare fu trimis la Roma la unchiul său Gaius, despre care se credea că va fi în stare să facă ceva în interesul lui. Ce-ar fi reușit prințul să facă din nepotul său a rămas acum o enigmă, pe care nimănui nu mai avea posibilitatea s-o dezlege. Se spunea că ofițerii de stat-major ai lui Germanicus, aflând despre moartea lui Gaius, declaraseră că nici n-ar fi putut găsi un moment mai indicat pentru a-l expedia la Roma.

Caligula sosi la Capri târziu în timpul după-amiezii și bătrâna Iulia îl luă imediat în primire și, după ce-l dăscăli în toate chipurile, se prezentă cu el la vila Iovis și intră în dormitorul plin de umbre al împăratului. Împrejurul patului erau îngrămădiți vreo zece senatori, care așteptau ca împăratul să ia cunoștință de prezența lor.

Când Tiberiu se trezi din toropeala ce-l cuprinsese, constată că alături de patul său a ingenuncheat un copil care plângea de da inima din el. Iulia îi explică cu glasul chinuit de amărăciune că Gaius este mort și că tânărul Caligula este deznădăjduit.

Bătrânul împărat încercă să-și limpezească gândurile și, întinzând mâna slăbită, îl mângâie pe creștetul capului.

— Fiul lui Germanicus? Îngână el cu glasul stins.

Caligula dădu din cap și mângâie mâna moșneagului fără să se oprească din plâns.

— Nu se găsește nimic ce aș putea face pentru împărat? Întrebă el cu glasul înecat de suspine.

— Ba da, nepoate, răspunse Tiberiu și glasul lui părea aproape imperceptibil.

— Vrei să-i vorbești despre interesele imperiului? Întrebă Iulia profund emoționată.

Senatorii, care auzeau conversația desfășurată între ei, se strânseseră mai aproape de pat.

— Da, despre interesele imperiului, zise Tiberiu făcând un mare efort.

— Ați auzit? Întrebă Iulia cu glasul țipător și ridică trufașă fruntea, uitându-se la senatorii din apropierea patului: Caligula va deveni împăratul nostru! Nu-i așa, maiestate?

— Da! răspunse Tiberiu în șoaptă.

Era noaptea târziu. Împăratul trăgea să moară. În câteva rânduri își ziseră că nu se va mai trezi. De astă dată însă nu mai încăpea nici o îndoială că ceasul era foarte aproape.

Medicii palatului făcuseră toate încercările posibile și acum țineau pe rând în mână pulsul moșneagului. Preoții, care-și pierduseră toată ziua așteptând în atrium, fură admiși în camera împăratului pentru a îndeplini un ritual obișnuit. Senatorii, care după neașteptatul eveniment întâmplat la apusul soarelui fuseseră invitați să se retragă, fură admiși din nou să-ntre, căci acum nu exista nici o primejde ca bătrânul împărat să mai poată spune ceva. Se simțeau încă năucii de lovitura de măciucă ce o primiseră și fiecare dintre ei se întreba cum vor îndrăzni să informeze Senatul că fiul zăpăcit al lui Germanicus va urma pe Tiberiu la tron. În orice caz, Senatul, dacă va avea curajul necesar, ar fi putut să anuleze hotărârea lui Tiberiu, dar era foarte puțin probabil că *patres conscripti* vor îndrăzni să jignească pe Germanicus și armata. De aici înainte viitorul lor împărat, de bine de rău, va fi tânărul *Cizmulia*.

Diana Gallus nu mai văzuse pe împărat de două săptămâni. Bătrâna Iulia dădu ordine să nu fie admisă în dormitorul bătrânului Tiberiu. În fiecare dimineață și în fiecare seară apăruse în fața intrării apartamentului imperial, dar i se răspunsese că împăratul se simte prea slăbit și prea bolnav pentru a putea primi pe cineva.

Puțin după sosirea lui Demetrius în insula Capri i se dădu însărcinarea de a fi paznicul Dianeii. Amănuntul straniu era faptul că acest ordin fusese dat de însuși Tiberiu, care probabil presimțise că nu va putea să se mai îngrijească de ea multă vreme și-și zisese că îndrăznețul sclav al lui Marcellus va putea s-o apere împotriva oricărei primejdii.

Pe măsură ce împăratul se simțea tot mai slăbit și influența Iuliei în întreaga insulă creștea, Demetrius începuse să devină tot mai neliniștit din pricina Dianeii, deși se ferise să-i dea să înțeleagă ce gânduri îl frământau pe el. Începu să-și facă planul unei posibilități de evadare în cazul când nesiguranța va continua să se accentueze.

După plecarea forțată a lui Marcellus din insulă, Diana începu să se simtă neliniștită, speriată și abătută. În insulă nu există nimeni în care ar fi putut să aibă încredere. Majoritatea zilei și-o petrecea în pergolă, citind și lucrând fără nici o plăcere. Uneori aducea și câte o cameristă cu care să poată sta de vorbă. Altă dată venea singură, urmată de Demetrius de la mică distanță ca s-o poată auzi dacă-l va striga. Admirația ei față de sclavul acesta grec fusese întotdeauna adâncă și sinceră. Acum însă începu să se gândească la el ca la un prieten apropiat în care poate să aibă încredere.

În ziua când la Capri fu adusă știrea că Marcellus s-a înecat Demetrius înțelese numaidecât că știrea aceasta nu este întemeiată și explică Dianei motivele încrederii lui. Marcellus n-avea nici un motiv să se sinucidă. El și-a dat seama că are o obligație nouă și foarte serioasă, de la care nu se putea sustrage. Afirmația că Marcellus s-ar fi înecat în momentul când *Augusta* se găsea în fața farului din Capua și la cel mult o milă depărtare de țărnișă făcu pe Demetrius să râdă, deoarece era convins că stăpânul său profitase de ocazie pentru a evada. Diana acceptă și ea acest argument, dar Demetrius fu obligat să-i repete vorbele acestea de încurajare de fiecare dată când o vedea chinată de singurătate.

Pe măsură ce treceau zilele, conversația dintre ei devenea tot mai puțin ceremonioasă. Demetrius se așeza ceva mai la o parte pe treptele pergolei și răspundea la întrebările ce i le punea Diana despre felul lor de viață din Atena, despre casa Eupolis, despre Teodosia și despre evadarea lui după incidentul cu Quintus, pe care Diana îl disprețuia din tot sufletul.

— De ce nu vrei să te întorci la Teodosia după ce vei fi din nou liber? îl întrebă ea într-o zi. Probabil ea te așteaptă. Ai mai primit vești despre ea?

Da, aflase, căci îi trimisese o scrisoare și Teodosia îi răspunsese, dar de atunci trecuse multă vreme. Nimeni nu putea știi ce s-a întâmplat de atunci încolo. Dacă ar fi liber, firește - în cazul când Marcellus n-ar mai avea nevoie de prezența lui - s-ar întoarce în Atena.

Cu întrebările nerăbdătoare ale Dianei și interminabilele povești despre dugheana lui Ben Iosif, cu poveștile despre Ștefan, despre consfăturile misterioase ale galileenilor care vorbeau cu glasul în șoaptă despre teslarul care a înviat ca să trăiască în veci, după-amiezile treceau foarte repede.

Diana îl asculta cu atenție, stând plecată asupra broderiei sau împletind medalioanele de dantelă. Demetrius lucra și el, căci din docuri adusese fufuri de cânepă pe care le împărțea în părți egale și din acestea răsuca sfori lungi și subțiri împletite strâns. Sub dușumele, în partea dinspre mare, își ascunsese o mare rezervă de astfel de fufuri așa că Diana făcea haz pe socoteala lui fără să înțeleagă ce urmărește.

— Te porți exact ca o veveriță, Demetrius, zise ea într-una din zile. Ce te determină să ascunzi lucrurile acestea dacă spui că n-au nici o valoare?

Într-una din zile se uită peste umărul lui și văzu că sforile împletite și subțiri le răsuțește împreună cu o bucată de lemn și-l întrebă mirată.

— Constat c-ai început să faci o frânghie. La ce-ți poate folosi? Și urmărind frânghia până la celălalt capăt al pergolei constată că acolo este așezat un colac destul de mare: Mi se pare că frânghia aceasta este ceva mai mult decât o simplă distracție.

— Frânghia aceasta îmi dă de lucru și timpul trece mai ușor, răspunse Demetrius. Tu ai broderia, eu am frânghia aceasta.

După ce-și îndeplinea obligațiile zilnice și conducea pe Diana în apartamentul ei unde era în siguranță, seara făcea lungi plimbări prin grădină. Santinelele se obișnuiseră cu aceste plimbări nocturne și nu-i mai dădeau nici o atenție. Trecea în lungul aleilor, unde se oprea de vorbă cu câte un legionar care n-avea pe nimeni prin apropiere, apoi cobora treptele scării lungi până la debarcader, unde sta de vorbă cu barcagiii, care începuseră și ei să-l cunoască. Uneori pierdea câte un ceas sau două, ajutându-le la reparatul pânzelor sfâșiate, scărmana capetele de odgoane și astupa găurile de pe fundul bărcilor cu călți și smoală topită. Uneori, când stăruia ca Diana să comande mai multă mâncare decât i-ar fi trebuit, cobora la debarcader și ducea oamenii câte ceva.

— Mi se pare că ții foarte mult la barcagiii aceia, îi spunea Diana, iar Demetrius îi răspundea că oamenii aceștia n-au ocazie să se bucure de o mâncare mai bună și că lui îi place felul lor de a se purta.

În fiecare seară când părăsea docurile, aducea cu el câte un caiet de fuior, cât putea ascunde sub tunică. Pe nimeni nu-l interesa ce face. Toți îl simpatizau și-i dădeau voie să facă ce poștește. Uneori, când găsea câte o luntriță liberă, punea mâna pe vâsle și se plimba vreme de un ceas împrejurul stâncilor care împresurau insula, spunându-le că simte nevoie să facă mișcare. Barcagiii nepăsători își ziceau că trebuie să fie puțin sărit, dar îl lăseau să facă ce vrea.

În fiecare dimineață, o barcă trecea golful și se oprea la Puteoli, unde veneau negustorii de fructe și măcelarii ca să aducă proviziile zilnice de care se simțea nevoie în insulă. Într-o seară când sosi în docuri constată că este așteptat cu nerăbdare. În timpul dimineții sosise un mare transport de pepeni din Arpino, și unul dintre pepenii

aceștia - cui i-ar fi trecut așa ceva prin minte - îi fusese trimis lui în mod special. I-l dăduseră imediat și oamenii se adunară împrejurul lui ca să-l vadă când va deschide cutioara de lemn în care era pepenele.

— Cunoști pe cineva din Arpino? întrebă unul dintre barcagii.

— Fără îndoială în Arpino trebuie să aibă o drăguță, răspunse cineva și începură să râdă mulțumiți.

Lui Demetrius nici prin gând nu i-ar fi putut trece că există cineva în Arpino sau în altă parte care ar putea să-i trimită un pepene. Îl învărti încet în mâini și-l examină. Pe o parte a pepenelui se vedea o zgârietură proaspătă, făcută cu vârful cuțitului.

— Te pomenești că acesta este numele celui care ți l-a trimis? întrebă un barcagiu și toți se îngămădiră împrejurul lui pentru a contribui cu puțin miros de usturoi la complicarea acestui mister.

— Probabil aici nu este vorba decât de o glumă, murmură un bătrân barcagiu. Unul dintre barcagii aceia din Umbria a vrut să-și bată joc de tine, zise el și se depărtă.

Demetrius începu să râdă și declară că nu le rămâne dator, dar abia era în stare să-și mai stăpânească emoția. Pepenele acesta nu reprezenta gluma făcută de un barcagiu. Zgârietura reprezenta imaginea primitivă și stângace a unui pește! Asta înseamnă că Marcellus este undeva la o grădinărie.

Dimineața următoare, când se așezară ca să stea de vorbă în pergolă, Demetrius întrebă pe Diana dacă a auzit vreodată vorbindu-se despre pepenii din Arpino și fata îi răspunse că în Roma sunt foarte căutați și se găsesc numai la negustorii mai mari.

— Aseară, când a sosit barca cu proviziile, văslașii mi-au dat un pepene care fusese special trimis pentru mine, zise el și ridicându-se în picioare îi întinse pepenele. Diana se uită la el curioasă.

— Foarte ciudat! exclamă fata. Cunoști pe cineva în satul acela? Ce înseamnă zgârietura aceasta? Pare că este un pește. O fi având vreo semnificație?

— Când creștinii din Iudeea și Galileea, răspunse Demetrius așezându-se din nou pe treptele pergolei, voiau să-și dea de știre unul altuia unde se găsesc sau în ce parte au apucat, trăgeau contururile rudimentare ale unui pește în colbul drumului, pe un perete de stâncă de la o răscruce sau pe porțile de la intrare. Când se întâmpla ca doi străini să se întâlnească la o masă într-un han pentru a se recunoaște dacă sunt creștini, trăgeau cu degetul pe tăblie contururile unui pește.

— Și de ce ale unui pește? întrebă Diana.

— Numele grecesc al peștelui¹ se compune din inițialele următoarelor cuvinte: *Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu Mântuitorul*.

— Foarte interesant, admise Diana. Dar crezi că în Arpino ar putea să existe creștini?

Demetrius se uită în ochii ei și zâmbi enigmatic.

— În orice caz, în Arpino trebuie să fie cel puțin un creștin și cred că amândoi știm cine este acesta.

— Marcellus! exclamă Diana și i se tăie respirația.

În după-amiaza aceasta, toată insula era în fierbere datorită sosirii neașteptate a lui Caligula. Demetrius îl văzuse din fugă, umblând cu pași mărunți alături de împărăteasă și intrând în vila Iovis. Peste un ceas toată insula se cutremura de știrea că tânărul acesta va primi foarte curând coroana imperială. În același timp se auzi că bătrânul Tiberiu a căzut într-o letargie adâncă, din care probabil nu se va mai trezi niciodată ca să poată afla ce se întâmplă.

Acum, când împăratul aproape nu mai exista și nepotul împărătesei era ca și pe tron, însemna că Iulia își putea permite orice ticăloșie sugerată de josnicia caracterului ei. Ar fi fost în stare chiar să silească pe Diana să asculte de stăruințele nepotului ei și să-i acorde toate libertățile.

Imediat ce se lăsă înserarea, temerile lui Demetrius fură confirmate, căci Diana fu invitată la o masă intimă în vila ei și de față cu strălucitul ei nepot. Deși bătrânul Tiberiu își trăia ultimele clipe, Caligula trebuia să se distreze, fără să mai țină socoteală de el.

Presimțind că această invitație este un fel de ordin, Diana fu obligată s-o primească și astfel Demetrius o însoți la vila Dionysos și așteptă vreme de două ceasuri, plimbându-se pe mozaicul peristilului, ca să reapară. Când o văzu în lumina lunii înțelese numaidecât că s-a întâmplat ceva. Îi spuse indignată că în timpul mesei Caligula s-a purtat față de ea cu atâta nerușinare, încât însăși Iulia a fost obligată să-l admonesteze.

— Asta le pune capac la toate! declară Demetrius categoric. Nu se poate să mai întârzii aici în insulă! Voi încerca să te scap chiar în timpul acestei nopți.

— Demetrius, va fi imposibil! protestă ea.

— Vom vedea! Cred că ne expunem primejdiei, dar face să încercăm!

Din câteva cuvinte îi spuse ce va avea de făcut:

— Crezi că nu-ți va fi teamă? Întrebă el și încercă s-o privească în luminile ochilor.

— Da! admise fata. Sigur că-mi va fi teamă. Nu înțeleg cum voi putea reuși! Dar în orice caz voi încerca! Prefer să mă înec decât să-l mai văd pe imbecilul acesta vâscos că pune mâinile pe mine.

— În cazul acesta, la un ceas înainte de miezul nopții te vei furișa din vila Iovis și te vei îndrepta singură spre pergolă!

Lăsând pe Diana în fața ușii apartamentului ei, Demetrius plecă să-și facă obișnuita plimbare nocturnă, îndreptându-se mai întâi spre pergolă, unde scoase colacul de frânghie de sub dușumele și, după ce legă un capăt de tulpina unui pin mai tânăr, îi dădu drumul peste marginea prăpastiei, de stâncă ce cobora aproape vertical în mare. Câteva clipe se opri și se uită la apa care se vedea departe în adânc și-și simți inima tremurând de spaimă gândindu-se la senzația Dianei în momentul când va trebui să înfrunte această adâncime. Fără îndoială, va avea nevoie de mult curaj. El însuși ar fi preferat să nu fie obligat să facă o astfel de încercare.

De aici se întoarse repede în camera sa, unde scoase desaga în care băgase hainele de care avea nevoie Diana; o tunică grosolană de pietrar, o cămașă și o căciulă de lână împletită, dintre acelea care poartă barcagiii, și sandale grele.

La fiecare pas era oprit de santinelele curioase care voiau să se informeze despre evenimentul întâmplat în timpul zilei; dar, deși era foarte grăbit, trebuia să stea cu ei de vorbă pentru a nu le atrage bănuielile. Când ajunse la chei se urcă în cea mai bună barcă liberă, prinse vâslele în belciuge și, după ce făcu semn barcagiilor, începu să se depărteze încet sub bătaia luminii de lună. Imediat ce dispăru din vederea oamenilor începu să vâslească mai cu nădejde. Drumul până în partea de răsărit a insulei fu lung și greu. După ce ieși în larg valurile deveniră mai puternice și vântul îl încinse din toate părțile.

Demetrius își simțea inima zvâcnind speriată nu numai din cauza vâslițului acestuia în timp de noapte, dar și de teamă că Diana ar putea să fie oprită de cineva în drum. În alte împrejurări ar fi fost aproape imposibil să ajungă până la pergolă atât de târziu noaptea fără să fie oprită. Dar în noaptea aceasta aici la Capri nimic nu putea să fie obișnuit. Împăratul trăgea să moară, așa că atitudinea nimănui nu

putea să mai fie suspectă. Oamenii alergau în toate părțile și n-aveau vreme să se gândească la ce fac alții. Probabil Diana nu va întâmpina nici o greutate ca să vină la ora hotărâtă; dar, chiar dacă ar fi reușit să vină, mai rămânea totuși marea primejdie la care se va expune în timpul cât va coborî cu ajutorul frânghiei.

După un drum greu care părea că nu se mai termină, la lumina lunii reuși să identifice stânca pe marginea căreia se vedeau grinzile pergolei. Apropiindu-se cu luntrița de picioarele stâncii, ridică fruntea în sus. Luntrița juca pe valurile frământate de flux și numai cu mare greutate reușea s-o țină în loc. Minutele treceau încete și el cerceta colțul de stâncă, ridicat la cel puțin o sută cincizeci de picioare deasupra apei.

Cu totul pe neașteptate inima îi zvâcni o dată furioasă. Pe marginea stâncii la o mică depărtare se vedea o pată cenușie lunecând în jos. Diana părea foarte mică și nesigură. Demetrius își zise c-ar fi bine să-și dea drumul mult mai încet, mai ales c-o prevenise chiar de la început. Își va juli pielea de pe palme și nu se va mai putea ține. Când ajunse cam la jumătatea distanței, constată că lunecă repede în jos, apoi coborârea se domoli din nou, căci probabil își înfășurase frânghia împrejurul picioarelor.

Demetrius rămase înmărmurit când constată că, în loc să coboare, Diana începuse acum să urce în susul stâncii. Ridică privirea și făcu ochii mari. Doi oameni trăgeau frânghia în sus. Demetrius lăsă vâslele din mână și, făcându-și palmele pâlnie în fața gurii, strigă:

— Dă-ți drumul!

Urmă o clipă de chinuitoare așteptare și trupul mai urcă puțin în sus pe peretele stâncii.

— Sări, Diana! strigă Demetrius din nou.

Luntrea rămasă liberă fu smulsă de un val și repezită de-a latul spre stânci. În aceeași clipă văzu trupul Dianei cum coboră în jos, învârtindu-se peste cap de câteva ori, apoi dispăru și fu dus spre larg de valurile care se retrăgeau, ca să pornească din nou la asalt. Demetrius se depărtă de stânci și începu să cerceteze apa. Îi văzu capul apărând pe coama unui val. Începuse să înoate. Demetrius trecu pe lângă ea și, întinzând un braț, o cuprinse peste mijloc. Era înspăimântată și respira intermitent, înecată de suspine. Fata îi trecu brațele împrejurul gâtului și o trecu peste parapetul bărcii. Căzu grămadă la picioarele lui udă și sleită de puteri.

Demetrius puse imediat mâna pe vâsle și, ținându-se în umbra stâncilor, începu drumul greu împrejurul insulei. Înaintau încet și din când în când li se părea că luntrea nu s-a mișcat din loc. Nu schimbară nici o vorbă până când ajunseră în apele liniștite ale golfului. Ostenit peste măsură, Demetrius îndreptă barca spre gura întunecată a unei peșteri, apoi, proptindu-se cu coatele în genunchi și cu obrazul în palme, murmură:

— Ești o fată curajoasă, Diana!

— Nu cred să fiu prea curajoasă, răspuse Diana cu glasul stins. Dar mi-e grozav de frig.

— Ți-am adus haine uscate; le găsești în lada care este în partea dinainte; ridică-i capacul, și-i întinse mâna ca să poată trece peste scândura pe care era așezat el.

— Hainele acestea sunt menite pentru a mă travesti? întrebă ea peste câteva clipe.

— Nu pentru a te travesti, ci ca să-ți țină cald.

— Care este motivul că Atreus și celălalt gardian n-au tras cu arcurile asupra mea? întrebă Diana.

— Pentru că te-ar fi putut lovi, răspuse Demetrius. Atreus primise ordinul să nu te lase să părăsești insula, dar nu să te rănească. Ai știut că ești urmărită de el?

— N-am știut decât în momentul când aproape ajunsesem la pergolă. I-am auzit venind pe urma mea și, când au strigat, am recunoscut glasul lui Atreus. Momentul când am simțit că mă ridică în sus cu frânghia mi s-a părut înspăimântător, zise Diana și se cutremură de un fior. Mi-a venit foarte greu să dau drumul frânghiei din mâini.

— Îmi închipui c-a fost greu! Te-ai mai încălzit? întrebă Demetrius și întinse din nou mâinile după vâsle. Ai găsit căciula?

— Da, dar este respingătoare! Încotro ne ducem acum, Demetrius?

— Ne vom îndrepta spre țărm și vom vâsli în lungul litoralului până când vom ajunge la un ghiol.

— Dar după aceea ce vom face... și unde ne vom duce?

— În timpul zilei vom sta ascunși, noaptea viitoare vom vâsli ca să putem ajunge cât mai departe, luntrea o vom lăsa, probabil, prin apropierea de Formia. Dar să nu-ți faci nici o grijă... Acum ai scăpat din infernul insulei aceleia. Restul nu are nici o importanță pentru ceea ce urmărim noi.

Diana rămase vreme îndelungată fără să se miște. Demetrius se opintea din greu la vâsle și luntrea părea că aleargă, mânată de vântul ce începuse să bată din partea de miazăzi. Din când în când câte un val se lovea de parapet și-i stropea, umplându-i de spumă.

— Demetrius! strigă Diana. De la Formia cât mai avem de mers ca să putem ajunge la Arpino?

— Cincizeci de mile spre miazănoapte-răsărit, strigă Demetrius.

— Ai fost vreodată pe acolo? Se pare că tu cunoști regiunea.

— N-am fost niciodată, dar am cercetat o hartă.

— Vom merge la Arpino?

— Vrei să mergem?

Diana nu-i răspunse. Vântul devenise mai puternic și Demetrius își concentrase toată atenția asupra vâslelor. Un val trecu peste peretele bărcii.

— În apropiere găsești o găleată de piele cu care să scoți apa, strigă Demetrius. Nu ți-e frică?

— Nu... acum nu-mi mai este, răspunse fata liniștită.

— Îndreaptă-mă spre șirul de lumini ce se vede în Puteoli.

— În cazul acesta, abate-te puțin spre dreapta. Demetrius, îmi face impresia că în timpul acestei nopți suntem păziți de cineva.

— Da, Diana.

— Crezi că este... adevărat?

— Cred!

— Îți închipui că ne va păzi... chiar dacă va începe o furtună?

Demetrius se propti cu toată puterea în vâsle și o bucată de vreme bătu apa fără să zică nimic, iar după ce ieși din leagănul valurilor îl auzi răspunzându-i ca și când și-ar fi scandat cuvintele după ritmul vâslelor care se mai domoliseră.

— S-a întâmplat și altă dată ca el să aibă grijă de prietenii săi ... pe vreme de furtună!

Caligula era atât de nerăbdător să-și ocupe tronul, încât înmormântarea împăratului Tiberiu - la care el nu luase parte din cauza unei uşoare indispoziții - trecu aproape neobservată, datorită pregătirilor mărețe ale încoronării. Cât despre înmormântarea unchiului său Gaius, încă nu se întâmplase până acum ca un prinț să aibă o înmormântare atât de simplă și cu cheltuială atât de puțină.

Dacă bătrânul Tiberiu ar fi fost o personalitate mai populară, probabil publicul ar fi cerut mai mult respect față de moartea lui, dar

în ultimii doisprezece ani se auzise atât de puțin despre el, încât nimeni nu se mai interesa dacă mai este în viață sau a murit. Până și în Senat, unde romanii cei elocvenți își însușiseră îndemânarea de a ține discursuri în al căror conținut nu credeau nici ei înșiși, cuvântările pentru elogierea împăratului fură de o chinuitoare banalitate.

Nu se ținu seama nici de răspasul pentru doliul curții, căci toată noaptea lucrătorii fură ocupați cu îndepărtarea cenotafelor și draperiilor funerare de pe Via Sacra și din Forum, pe unde împăratul își făcuse ultimul drum. Până și patricienii mai în vârstă rămaseră constrenați de această lipsă de respect, nu pentru că i-ar fi interesat atât de mult Tiberiu, căci în interesul imperiului ar fi fost mult mai frumos din partea lui dacă ar fi murit mai devreme cu câțiva ani; dar pentru Roma era un semn rău să încoroneze un tânăr care era atât de impudic, încât nu respecta nici cele mai elementare reguli ale bune-cuviințe. Dar pentru Caligula respectul față de tradiții avea tot atât de puțină importanță ca și vorbele sftnicilor săi. Știrile despre vanitatea lui lipsită de cumpăt, despre crizele de furie și totală lipsă de răspundere se răspândiseră în Roma cu iuțea unui pârjol.

Serbările încoronării durară o săptămână întreagă și fuseseră organizate cu o extravaganță și risipă fără precedent. Sute de mii de oameni primiră de mâncare și de băut, iar spectacolele circurilor întrecură în brutalitate și cruzime tot ce Roma își putuse imagina până acum. Cetățenii respectabili ai orașului rămaseră năuciiți și n-aveau curajul să protesteze. Cât despre plebea care profita de această ocazie, puțin o interesa cine plătește atâta vreme cât *panis et circenses* erau la îndemâna ei, prin urmare Caligula era omul lor pe care și-l doriseră. În realitate, împăratul *Cizmulică* dăduse poporului să înțeleagă că este hrănit și distrat din generozitatea lui și nu se sfiă să afirme că sărăcia în care se zbate plebea se datorește numai patricienilor.

Bătrânul Seianus, speriat și deznădăjduit, se prezentă în fața Senatului și ceru o acțiune imediată și energică, dar nu se luă nici o măsură și în aceeași noapte Seianus fu asasinat. Bătrâna și ambițioasa Iulia, care venise la Roma în nădejdea că va fi sărbătorită în calitate de împărăteasă văduvă, fu escortată fără nici o formalitate până la barca imperială și expedită la Capri.

Orgiile desfășurate în palat continuau fără întrerupere zi și noapte. Fusese uitat până și cel mai elementar simț de decență. La banchete veneau sute de oameni fără să fie poftiți de cineva. Opere de artă de valoare neprețuită fură răsturnate și distruse. Convivi zgomotoși

lunecau pe treptele de marmură și cădeau, venind peste cap. Încă nu se văzuse niciodată atâția oameni amețiți de băutură ca în timpul acestor banchete.

Cortegii triumfale, organizate în grabă pentru celebrarea unor evenimente uitate, parcurgeau străzile fără nici o pregătire prealabilă și în cariga de aur care mergea în fruntea lor era împăratul cu obrazul cadaveric și strâmbat de dezmăț; scotea cu mâinile amândouă sesterți din sacul pe care-l ținea în brațe Quintus, favoritul împăratului *Cizmuliță*, și-i arunca în mijlocul plebei, care urla împrejurul lor și se bătea ca fiarele, tăvălindu-se în noroiul străzilor ca să poată aduna cât mai mult din această risipă. Quintus era cu obrazul umflat și zgâriat de palmele cu degetele încărcate de inele ale nepotului ticălos al bătrânei Iulia.

Patricienii nu se mișcu din vilele lor, ci stăteau muți și cutremurându-se de revoltă neputincioasă. Nu puteau face nimic. Nu protestaseră nici în momentul când Caligula dădu ordinul să fie retezate capetele busturilor din Forum care reprezentau pe cei mai iluștri bărbați ai imperiului și instală în toate părțile numai busturile lui în mijlocul unei impunătoare ceremonii. Nu protestară nici când instală o boxă de fildeș aurit în palat pentru calul său Incitatus, pe care-l ridicase la rangul de consul roman.

Plebea râdea mulțumită când află că împăratul *Cizmuliță* a proclamat pe Incitatus de origine divină, iar când află că proclamația lui a fost luată în bătaie de joc dădu un edict prin care obliga preoții ca de aici înainte Incitatus să fie adorat în temple. Preoții se simțiseră jigniți și de ordinele date de el anterior, așa că edictul de acum contribui și el la nemulțumirea lor. Împăratul avea zilnic discuții sălbătice cu Quintus și-l întreba dacă s-a mai descoperit ceva în legătură cu mândra și frumoasa fiică a lui Gallus, ca după aceea să-și piardă din nou cumpătul când i se răspundea că nu s-a descoperit încă nimic. În fața vilei legatului Gallus, care lipsea din Roma, fusese postată o santinelă și era supravegheată orice mișcare a Paulei, dacă s-ar fi putut spune că ea mai este în stare să facă vreo mișcare. Slujitorii vilei erau interogați, amenințați și torturați. La Capri, legionarul Atreus și trei barcagii fuseseră osândiți la moarte. Lui Quintus i se atrăsese atenția că dacă înțelege ce înseamnă să fii favoritul împăratului ar fi mai bine să termine cât mai repede aceste cercetări, care durează mult.

Dar nereușita lui Quintus de a descoperi locul unde se ascunde Diana nu putea fi atribuită propriei sale neglijențe. În primul rând, dacă ar fi putut descoperi ascunzătoarea Dianei, fără îndoială ar fi prins și pe Demetrius. Cu acesta avea câteva vechi socotelji de limpezit și se mira cum de bătrâna împărăteasă nu i-a pomenit nimic despre prezența lui în insulă în momentul când a vizitat-o în interesul lui Gaius, care-i ceruse să-l scape de prezența nepotului ei.

Evident, Diana și Demetrius putuseră să se înece. Barca cu care fugiseră a fost găsită în larg. Marea fusese neliniștită în timpul nopții aceleia. În lungul țărmului de la Formia până la Capua, nimeni nu-i văzuse și nici nu se putuse descoperi vreo urmă a fugarilor.

Împăratul *Cizmuliță* tuna și fulgera. Diana era singura fată din toată lumea care îndrăznise să-l disprețuiască fâțiș. Afară de asta, din cele ce aflase referitor la felul în care evadase din insula Capri înțelegea că trebuie să fie o fată curajoasă. Ar fi o plăcere nebănuită s-o poată umili, își zicea el. Quintus zâmbea nepăsător, dar sprâncenele i se încruntau, ca și când ar fi încercat să-l prevină de primejdia care-l așteaptă.

— În primul rând, maiestatea-voastră va trebui să înlătore pe Demetrius, care a ajutat fata să evadeze, și abia după aceea să se gândească la felul de pedeapsă ce va da fiicei lui Gallus.

— De ce? întrebă Caligula. Nu cumva este îndrăgostită de sclavul acesta? Mi se pare că spuneai că ea este îndrăgostită de tribunul care a răstignit pe evreul acela și a înnebunit din pricina remușcărilor, închipuindu-și că a răstignit un zeu.

Ochii lui Quintus se aprinseră când constată că împăratul *Cizmuliță* își mai aduce aminte de ceea ce-i spusese despre acest galileean și despre mulțimile de oameni care-l urmau în toate părțile. Caligula fusese beat și-și închipuise că nu dă nici o atenție vorbelor lor. Probabil întâmplarea aceasta îl impresionase și pe el.

— Este adevărat, maiestate, răspunse Quintus. Acest Demetrius a fost sclavul lui Marcellus, fiul bătrânului Gallio. Și, fără îndoială, sclavul a jurat că va apăra pe Diana.

— Dacă va putea s-o apere!

— În cazul când n-o va apăra și Diana va fi prinsă, grecul nu va ezita să-și primejduiască viața pentru a o răzbuna.

— Ei asta-i! Ce crezi că va putea face? Tu, Quintus, ești un caraghios care se teme și de umbra sa! Crezi că sclavul acesta va fi în stare să se prezinte cu forța în fața noastră?

— Maiestate, grecul acesta este un om primejdios, îl preveni Quintus. Într-un rând nu i-a lipsit îndrăzneala pentru a ataca un tribun fără să fie înarmat!

— Și a rămas în viață?

— Trăiește fără să se ascundă. Și a devenit unul dintre membrii gărzii imperiale din vila Iovis!

— Tiberiu știa despre crima pe care a săvârșit-o sclavul acesta?

— Fără îndoială. În orice caz împărăteasa știa... deoarece am informat-o chiar eu.

Quintus începu să se frământa pe loc, și uitându-se la el Caligula începu să râdă cu hohote. Tribunalul zâmbi rușinat și se aprinse la obraz.

— Împăratul Tiberiu, stăpâne, n-a ținut la mine niciodată.

— Probabil bătrânul l-a primit în garda lui pentru a-l recompensa, adăugă Caligula în bătaie de joc. În sfârșit, iată ocazia ce ți se oferă pentru a scăpa de sălbaticul acesta. Găsește-i ascunzătoare și termină cu el! sfârși Caligula și făcu un gest semnificativ.

Quintus făcu o strâmbătură și ridică din umeri.

— Maiestate, nu cred că mi-ar face plăcere să mă bat cu un sclav.

Împăratul *Cizmuliță* se cutremură de râs.

— Probabil nu-ți va face plăcere... să te bați mai ales cu acesta! Apoi cu totul pe neașteptate se întunecă la obraz. Grăbește-te să descoperi unde se ascunde grecul acesta! Dacă ți-e teamă să te întâlnești cu el față în față, cedează-ți altuia locul care va fi mai curajos decât tine. Nu-mi face plăcere să știu despre el că este în libertate. Ia mai spune-mi ceva despre Marcellus acesta... care s-a aruncat în mare. El a devenit adept al evreului acela, nu-i așa? Nu cumva și fiica lui Gallus împărtășește convingerile lui?

Quintus îi răspunse că el nu știe, dar are toate motivele să creadă că sclavul grec este creștin de vreme că s-a asociat chiar la Ierusalim cu oameni care au fost adepții lui.

— Dar cu toate acestea se bate și se încaieră, nu-i așa? întrebă Caligula. După câte am înțeles noi, cultul acesta nebunesc al lui Iisus te oprește să iei parte la încăierări.

— Asta, maiestate, se poate, admise Caligula. Dar când grecul acesta este furios nu-mi vine să cred c-ar cere permisiunea cuiva pentru a se încăiera. Este o fiară sălbatică.

Cizmuliță își pipăi cheotorile de la gât ale tunicii.

— Ce zici despre garda palatului nostru, Quintus?

— Membrii gărzii sunt vigilenți și credincioși maiestății-voastre.

— Crezi că ar fi posibil ca un asasin venit din afară să poată pătrunde în dormitorul nostru?

— Venind din afară ar putea pătrunde, maiestate. Dar dacă grecul ar lua hotărârea să ucidă pe împărat, el nu va încerca să pătrundă în palat. Probabil ar sări în cariga imperială cu pumnalul în mână.

— Ca imediat după aceea să fie rupt în bucăți de mulțimea revoltată, ripostă Caligula și bărbia începu să-i tremure spasmodic.

— Așa este, maiestate, încuviință Quintus, care se simți mulțumit de spaima ce cuprinsese pe împărat, dar s-ar putea ca el să fie rupt în bucăți în momentul când va fi prea târziu pentru a mai folosi împăratului. În cazul când grecul acela a luat hotărârea să se răzbune, pe el nu-l va interesa că răzbunarea aceasta va trebui s-o plătească cu viața.

Cu mâna tremurândă, Caligula ridică o cupă și Quintus se grăbi să i-o umple.

— De aici înainte va fi nevoie să fii păzit mai bine de fiecare dată când voi apărea în fața poporului. Vei avea grijă ca două rânduri de pretorienii să înainteze la pas cu cariga imperială pe ambele părți. Asta rămâne în seama ta, Quintus.

— Ordinul maiestății-voastre va fi îndeplinit. Dar dacă-mi veți da voie, maiestate, să vă ofer un sfat, eu cred că primejdia aceasta ar putea să fie înlăturată. Lăsați pe fiica lui Gallus, dacă va mai fi în viață, să-și trăiască viața fără să fie supărată de cineva. Împăratul și așa nu va putea trăi în liniște alături de ea; iar dacă o veți băga la închisoare ați putea provoca o revoltă a armatei, care ține foarte mult la legatul Gallus.

Împăratul *Cizmuliță* sorbi din cupă, sughiță și zâmbi cu dispreț.

— Dacă vom avea nevoie de sfatul tău, Quintus, ți-l vom cere. Când ia o hotărâre, împăratul Romei n-are nevoie să ceară fiecărui legionar din armata imperiului s-o aprobe. Apoi glasul îi deveni țipător. Nu ne interesează nici protestele bătrânilor acelora grași care sunt în Senat! Poporul este de partea noastră!

Quintus zâmbi umilit, dar nu răspunse nimic.

— Vorbește, prostule! țipă. *Cizmuliță* furios. Am spus că poporul este cu noi! Ce ai de zis în această privință?

— Este câtă vreme au pâine și spectacole de circ gratuite, îndrăzni Quintus să răspundă.

— Îi vom hrăni atunci când vom crede de cuviință, zberă *Cizmuliță* cu glasul sugrumat.

Quintus nu zise nimic, dar, văzând c-a golit cupa grea de argint pe care o ținea în mână, se grăbi să i-o umple din nou.

— Și din ziua când vom înceta să-i mai hrănim ce se va întâmpla? întrebă *Cizmuliță* cu înțeles. Vor începe dezordinile și vom fi obligați să-i alungăm din nou în cotloanele lor?

— Poporul flămând, maiestate, poate deveni întotdeauna primejdios, declară Quintus cu sfială.

— Vor începe să jefuiască? Lasă-i să jefuiască! Negustorii din piețe sunt bogați. De ce să ne facem gânduri din pricina lor? Dar nu vom tolera plebea și nici adunările publice!

— Adunările plebei pot fi risipite cu ușurință dacă arestezi pe cei care sunt capii mișcării, maiestate, zise Quintus. Imediat ce capii sunt arestați, nemulțumii dispar. Dar este mult mai greu să procedezi față de adunările celor care se întâlnesc pe ascuns.

Caligula lăsă cupa din mână și rămase întunecat.

— Ce fel de oameni sunt cei care îndrăznesc să se întâlnească pe ascuns?

Quintus păru că se gândește și încruntă din sprâncene, întrebându-se ce să-i răspundă.

— N-am îndrăznit să vorbesc până acum maiestății-voastre despre această chestiune, deoarece împăratul are o mulțime de griji; dar în oraș se crede că se găsesc foarte mulți care au adoptat cultul acestui galileean.

— Uhâm... cei care n-au voie să se încaiere. N-au decât să se întâlnească! Lăsați-i să uneltească! Ce crezi: câți ar putea să fie?

— Nu cunoaște nimeni numărul lor, maiestate. Dar am aflat că gruparea aceasta devine din ce în ce tot mai puternică. S-a dat ordin ca toate casele unde au fost observați oameni care se adună în timpul nopții să fie supravegheate. În câteva dintre acestea, patrulele au intrat și au făcut cercetări, dar n-au găsit nici dezordine, nici arme și nici cei care vorbeau nu păreau revoltați. De fiecare dată după ce o casă a fost călcată s-a constatat că în casa aceea nu se mai țin adunări în timpul nopții. Asta înseamnă că probabil acum se întâlnesc în altă parte. Prințul Gaius a început în această privință cercetări de luni de zile, dar n-a reușit să descopere nimic.

— Este o chestiune lipsită de importanță, murmură Caligula toropit de somn. Lăsați-i să-și țină adunările și să vorbească. Dacă le

face plăcere să creadă că evreul lor care a murit este de origine divină este treaba lor. Incitatus este și el de origine divină, dar nu se sinchisește nimeni.

— Creștinii aceștia afirmă că galileeanul nu este mort, obiectă Quintus. După câte spun ei, de când a fost răstignit a fost văzut de mai multe ori. Ei îl consideră drept rege al lor.

— Rege! exclamă *Cizmulică* și păru că se trezește din adâncul toropelii sale. De asta vom avea noi grijă. N-au decât să creadă tot ce vor despre evreul lor, dar nu vom îngădui astfel de prostii... Veți aresta pe nebunii aceștia oriunde îi veți găsi și vom sugruma această mișcare înainte de a deveni primejdioasă.

— Mișcarea a devenit demult primejdioasă, declară Quintus. Întreaga Palestină este plină de creștini. Mișcarea lor este destul de puternică pentru a se manifesta pe față chiar în Corint, în Atena și alte orașe din Grecia.

— Dar autoritățile ce fac? Dorm? întrebă Caligula.

— Nu, maiestate! Capii mișcării au fost arestați și unii dintre ei au fost osândiți la moarte; dar oamenii aceștia sunt fanatici și nu le lipsește curajul. Ei cred că dacă vor muri pentru credința lor vor trăi în altă viață.

— Acestea sunt prostii! ripostă Caligula cu dispreț. Nu cred să se găsească mulți care să creadă astfel de vorbe. Iar cei puțini care cred nu înseamnă nimic și nici nu vor putea face nimic.

Vreme de câteva minute Quintus nu zise nimic și rămase cu privirea îndreptată în altă parte.

— Cornelius Capito, maiestate, este foarte neliniștit din pricina lor. El crede că astăzi în Roma trebuie să fie cel puțin patru mii de creștini.

— Și ce măsuri a luat împotriva acestei uneltiri? întrebă Caligula. Quintus clătină din cap.

— Este o mișcare stranie, maiestate. Adepții nu au nici un fel de arme în afară de credința că nu există moarte. Cornelius Capito nu este pregătit pentru a zdrobi o mișcare ai cărei adepți refuză să moară atunci când sunt uciși.

— Quintus, constat că vorbești ca un prost, murmură Caligula. Trimite vorbă bătrânului acestuia caraghios ca mâine să se prezinte în fața mea și să-mi facă un raport. Și vei avea grijă ca sclavul acela grec să fie arestat fără întârziere. Dacă va fi posibil, îl vei aduce viu în fața mea.

Glasul împăratului *Cizmuliiță* păru c-a început să se stingă în momentul când adăugă:

— Cheamă căpetenia sclavilor, căci vreau să mă culc.

Dacă în timpul drumurilor ce le făcuse prin provinciile de la marginea imperiului s-ar fi găsit cineva să întrebe pe Marcellus Gallio despre Roma și dacă se poate orienta cu ușurință prin cartierele ei, i-ar fi răspuns că de vreme ce s-a născut în orașul acesta și a trăit toată viața acolo este convins că-l cunoaște destul de bine.

Acum însă începuse să-și dea seama că este una să cunoști Roma în calitate de tribun bogat, fiu al unui senator care se bucură de mare prestigiu, și cu totul altceva s-o cunoști din punctul de vedere al unui călător modest îmbrăcat, adăpostit într-un han al căruțașilor din apropierea piețelor de pe malul Tibrului, unde străzile ziua și noaptea sunt pline de larmă și de țipetele oamenilor grosolani care trăiesc de pe o zi pe alta, muncind din greu.

Încă nu reușise să-și dea seama ce l-a determinat să se întoarcă la Roma. Era de zece zile în oraș și cutreiera străzile mirat și cutremurat de silă în mijlocul acestor oameni ale căror lăcomie și murdărie îl făcea să se revolte și care nu duceau o viață cu nimic mai ușoară decât guzganii din cotloanele cheiurilor. Cei din Arpino fuseseră și ei murdari, săraci, zdrențuiți și grosolani, dar primeau cu plăcere orice sfat menit să le îmbunătățească felul de viață. Fără îndoială, nici acești dezmoșteniți din suburbiile Romei nu puteau să fie mai răi decât ei. Marcellus încercă să aprofundeze această problemă. Probabil degradarea aceasta se datora aglomerării excesive, lipsei de intimitate, zgomotului asurzitor care nu se domolea niciodată. Nu se poate să fii cuviincios dacă nu ești inteligent; nu se poate să fii inteligent dacă nu știi să te gândești și cine ar fi fost în stare să se mai gândească în mijlocul acestei larme nebunești? Mai adaugă mirosul infect al cartierelor acestora supraaglomerate și te vei întreba cine ar putea să mai cunoască noțiunea respectului de sine însuși și a respectului față de alții. El însuși începu să-și dea seama de influența nefastă ce o exercita contactul acesta asupra lui. Nu-și mai răsese barba de trei zile. Încerca să-și găsească o scuză. În taverna lui Apuleius, confortul era o condiție inexistentă. Aici nimeni nu-și rădea barba, nimeni nu se spăla și pe nimeni nu-l interesa cum arată.

În ziua înmormântării împăratului, Marcellus se găsea în mijlocul mulțimii prost mirositoare care asuda din greu în piața Forului Iulian

pentru a fi de față la trecerea cortegiului funerar. Rămase mirat când văzu pe tatăl său cât a îmbătrânit în timpul ultimelor săptămâni. Fără îndoială, avusese multe griji. Pe obrajii tuturor acestor bătrâni respectabili se vedea o expresie de spaimă și nu era deloc de mirare ținând seama de marea încercare prin care trecea imperiul. Se simțea îndurerat de atitudinea tatălui său, care până acum suportase toate loviturile cu demnitate incomparabilă, iar acum se lăsase copleșit de deznădejde. Își simți inima sângerând de durere.

Vreme de două săptămâni continuă să cutreiere străzile în fiecare zi, oprindu-se din când în când; dar, de obicei, oamenii de fiecare dată își vedeau de drum când încerca să intre cu ei în vorbă. După felul în care vorbea și se purta, își dădeau seama imediat că nu face parte din lumea lor și deveneau bănuitori. În același timp era mereu obsedat de amintirea chipului trist al tatălui său și de felul nesigur în care se ținea pe picioare.

Într-o seară, simțindu-se peste măsură deprimat, trimise vorbă lui Marcipor, indicându-i locul unde se găsește și rugându-l să-i dea o întâlnire în locul și la timpul pe care-l va crede el de cuviință, dar îi spuse că ar fi preferabil să nu vină la hanul lui Apuleius. Peste două ceasuri primi răspunsul lui Marcipor, care-i spunea că ziua următoare să apuce pe via Appia și să meargă înainte până la vechiul cimitir evreiesc. Marcipor îi spunea că în timpul după-amiezei îl va aștepta acolo.

Marcellus își aduse aminte unde este locul acesta de întâlnire, de care se legau amintiri străni. Acum două secole, când Antioh supusese Palestina, viața pentru evreii din această provincie devenise atât de grea, încât mii de oameni emigraseră și astfel Roma fu obligată să adăpostească un număr mult mai mare decât i-ar fi trebuit.

Speriat de această migrare în masă imperiul promulgă legi restrictive care hotărâneau libertățile acestor refugiați. Fuseseră adunați pe o porțiune de teren de dincolo de Tibru, anumite ocupații le fuseseră oprite, nu li se acordase nici cetățenia romană și, după ce animozitățile și nemulțumirile împotriva lor se dădură pe față, începură și persecuțiile.

Fiind oameni care păstrau cultul morților, se simțiră profund nedreptățiți când administrația romană le acordă un loc de cimitir în partea de miazăzi a Romei, unde pământul afânat era așternut în adâncime de cincizeci de urme pe o stâncă masivă de piatră albă

maleabilă. În timpul nopții, instigatorii veneau aici și profanau mormintele evreilor.

Datorită muncii neobosite, evreii reușiră să sape un tunel oblic în stâncă. Astfel făcură un coridor subteran în formă de labirint și în pereții acestuia săpară cripte pentru morții lor și ganguri în care se puteau ascunde cei persecutați.

După ce mai trecu o bucată de vreme, persecuțiile acestea încetară. Numeroși evrei bogați, care contribuiseră cu sume mari la construirea clădirilor statului și la ridicarea monumentelor, obținură titlul de cetățeni romani, așa că povara ce apăsa pe umerii conaționalilor mai puțin norocoși decît ei fu ușurată. Cu timpul, vechile morminte subterane căzură în desuetudine. Pe vremea aceea numai puțini oameni se mai interesau de catacombe, afară de cei care se ocupau cu studiul antichității. Marcellus se întrebă cum de Marcipor, care acum era un om în vârstă, a ales ca loc de întâlnire tocmai cimitirul acesta. Până acolo avea drum lung de făcut.

Sosi ceva mai devreme decît ora hotărâtă, dar Marcipor sosise înaintea lui și-l aștepta în mijlocul unui crâng de cireși, care se întindea de la marginea drumului pe o distanță de un sfert de milă până la intrarea în catacombe. Marcipor se așezase pe pământ și, când îl văzu, se ridică în picioare și se apropie de el cu mâinile întinse și obrazul tremurând de emoție. Impresionat de atitudinea bătrânului servitor, Marcellus îi strânse mâinile cu efuziune. Acum nu mai era tribun, căci pentru amândoi timpul se întorsese înapoi. Băiatul care odinioară venea la Marcipor de fiecare dată când se cresta în degete sau i se strica o jucărie întinse brațele spre omul acesta bătrân și-l strânse cu dragoste la piept.

— Ne-am închipuit că ești mort, îngână Marcipor, cu glasul sugrumat. Familia te-a jelit. Spune-mi - și se depărtă puțin de el ca să-l poată examina - ce te-a determinat să-i sperii în felul acesta? Aceasta nu este o purtare pentru un tânăr cu educația ta, fiule... Haide să ne așezăm, căci eu sunt foarte ostenit de drumul pe care l-am făcut.

— Dragul meu Marcipor, am fost silit să procedez în felul acesta, căci mi-am închipuit că va fi mai puțin dureros pentru familia mea. Dacă au crezut despre mine că sunt mort, ei m-au jelit și și-au adus aminte de mine cu duioșie. Dacă m-aș fi întors acasă, hotărât să urmez un fel de viață cu totul altul decît cel la care s-ar fi așteptat senatorul din partea fiului său, le-aș fi pricinuit o decepție mult mai dureroasă.

Așa cum se prezintă lucrurile, ei sunt triști din pricina mea, căci mă cred mort, dar nu se simt umiliți datorită purtării mele față de ei.

— Și de ce-mi spui vorbele acestea mie? Întrebă Marcipor. Cuvintele tale reprezintă un mare secret a cărui povară o treci pe umerii slăbiți ai unui bătrân slujitor, care trebuie să fie credincios stăpânilor săi în orice împrejurare.

— Marcipor, am văzut pe tatăl meu cu ocazia înmormântării împăratului. Obrazul lui frumos era răvășit și ochii tulburați de deznădejde. Umbla cu umerii bleoșiți și nu mai avea nimic din mândria lui de altădată. Am încercat să alung imaginea tatălui meu, dar ea mă obsedează. Tocmai de aceea te-am chemat aici să stăm de vorbă. Ce zici: să mă întorc acasă? Crezi c-aș putea contribui cu ceva ca să-l ajut?

Marcipor plecă ochii în pământ și păru că se gândește ce să-i răspundă.

— Firește, îmi vei răspunde să renunț la preocuparea mea de acum și să mă întorc în casa părinților mei pentru a-mi ocupa locul pe care l-am avut înainte de asta. Nu pot să-ți explic felul de obligații ce mă așteaptă, deoarece ție nu ți s-a dat ocazia ca...

— Nu... fiule! îl întrerupse Marcipor. Nu se poate să renunți la datoria pe care ți-ai asumat-o, chiar dacă ai încerca. După ce începi să crezi cu toată convingerea că Iisus este Fiul lui Dumnezeu celui viu, care va întemeia aici pe pământ o împărăție a dreptății și buneii înțelegeri, cine ar fi în stare să nu accepte această credință? În cazul când cineva renunță la această credință, pentru diverse motive, înseamnă că el n-a avut niciodată această credință.

Marcellus se plecase spre el și-l asculta mirat.

— Marcipor! exclamase el. Tu ești creștin?

— Ultima dată când ai fost acasă, Demetrius a fost de părere c-ar trebui să-ți spun despre credința mea și despre faptul că m-am asociat cu ceilalți creștini din Roma...

— Ceilalți creștini? repetă Marcellus mirat.

— Da, fiule... și toți aceștia se găsesc acum în mare primejdie. Am bănuț că dacă vei afla despre gruparea creștină de aici din Roma vei încerca să te apropii de ea. Oamenii aceștia, în majoritate de origine obscură, se adună în taină și în grupuri mici, fără să atragă atenția asupra lor. Un tribun însă nu poate proceda în felul acesta. Prin urmare, mi-am zis că va fi mult mai prudent să nu ieși cunoștință de această grupare. Acum câteva zile noul împărat a publicat un edict

care prevede pedeapsa cu moartea pentru toți cei despre care va afla că sunt în legătură cu creștinii. Ce se va întâmpla cu mișcarea noastră creștină aici în Roma rămâne să vedem de acum înainte. Desigur, se spune că tânărul Caligula este un om crud și încăpățânat.

— Tânărul Caligula este nebun! zise Marcellus.

— Așa se pare, continuă Marcipor, dar cred că este destul de lucid pentru a duce până la capăt planurile lui de măcel. În momentul când am primit scrisoarea ce mi-ai trimis-o, mi-am dat seama că ar fi inevitabil să nu te întâlnești din întâmplare câțiva creștini și să te asociezi cu ei. Dar va trebui să te gândești de două ori înainte de a te expune unei astfel de primejdii. Noi, care suntem oameni lipsiți de importanță, ne putem ascunde. Tu nu vei putea, în orice caz nu vei putea să stai ascuns vreme îndelungată. Împăratul va fi foarte mulțumit să poată da celorlalți o pildă osândindu-te pe tine.

— Cred că n-ai intenția să mă sfătuiești să fug din oraș! exclamă Marcellus.

— Nimeni care te cunoaște atât de bine cum te cunosc eu, fiule, nu va putea să-ți dea un astfel de sfat. Dar trebuie să știi că viața ta este mai prețioasă. Atâta vreme cât această amenințare se menține, nu cred că vei putea face nimic deosebit în interesul oamenilor înspăimântați care stau ascunși. Dacă vei părăsi orașul până în ziua când împăratul va începe să se gândească la altă nebulie, vei putea să te întorci și prezența ta va fi oamenilor de folos. Deocamdată nu există nici un motiv care ar merita să-ți primejduiești viața.

Marcellus întinse mâna și o așeză înduioșat pe genunchii bătrânului.

— Marcipor, zise el cu glasul blând, vorbești cum trebuie să vorbească un slujitor credincios al părintelui meu, care se gândește la bunăstarea fiului său. Pentru atitudinea aceasta, îți sunt recunoscător. Dar acesta nu este sfatul pe care un creștin ar putea să-l dea altui creștin. Demetrius sau poate altcineva nu ți-a vorbit nimic despre ultimul drum pe care Iisus l-a făcut la Ierusalim, când ucenicii săi au încercat să-l determine să nu plece deoarece știau că pentru el va fi primejdios să-și petreacă săptămâna Paștilor în orașul acela? Îi spuneau că viața lui este prețioasă și nu trebuie să se expună la primejdii, căci trebuie să se ferească în interesul poporului care a primit învățăturile lui și le urmează.

— Ce a răspuns la stăruințele lor? întrebă Marcipor.

— Le-a răspuns că sfatul lor nu este bun; spunea că nimeni nu trebuie să vorbească prietenului său despre primejdiile la care se expune atunci când el încearcă să-și facă datoria; le-a spus că uneori omul trebuie să-și piardă viața pentru a și-o putea mântui, iar cei care se străduiesc să și-o mântuiască fără îndoială și-o vor pierde. În orice caz Marcipor, intenția ta este bună, dar cu toate acestea eu voi rămâne în Roma. Nu-ți dai seama că mișcarea noastră ar putea să dispară în cazul când noi cei care credem într-însa vom încerca să ne ferim de primejdii?

Marcipor dădu încet din cap și cu mare greutate se ridică în picioare.

— În cazul acesta vino cu mine, zise el. Ne vom duce la ei.

— Unde? întrebă Marcellus.

— În catacombe, răspunse Marcipor și arătă spre copaci. Aici se întâlnesc vreo treizeci de oameni pentru a discuta planurile activității viitoare.

— Se poate ca în Roma să fie treizeci de creștini? exclamă Marcellus care părea mulțumit de știrea aceasta.

— Fiule, în Roma sunt aproape patru mii de creștini! declară Marcipor. Acești treizeci sunt conducătorii lor.

Vreme îndelungată Marcellus nu fu în stare să scoată nici o vorbă și se gândi la importanța acestei informații neașteptate. Într-un târziu își regăsi din nou glasul.

— Marcipor, împărăția lui se apropie cu pași mult mai repezi decât mi-aș fi închipuit eu!

— Ai răbdare, fiule, căci mai avem drum lung și foarte greu de făcut! murmură Marcipor și apucă înaintea lui.

Treptele înguste și nesigure ale tunelului erau cufundate în întuneric. După ce ajunseră jos, o feștilă de lumină se văzu pâlând la intrarea unui coridor care cotea spre stânga. Marcipor intră pe coridor fără să ezite, ca și când ar fi cunoscut drumul. Un bărbat înalt îmbrăcat în haine de lucrător se apropie de ei cu un opaiț în mână și, ridicându-l deasupra capului, se uită cu atenție la Marcellus.

— Cine este omul acesta, Marcipor? întrebă el.

γ — Tribunalul Marcellus Gallio. Este unul de ai noștri, Laertius.

— Ce nevoie avem noi aici de un tribun? întrebă Laertius nemulțumit.

— Marcellus a făcut multe sacrificii pentru a putea îmbrățișa credința noastră, Laertius, adăugă Marcipor cu blândețe. El este informat despre galileean mai bine decât noi toți, afară de unul singur.

— Așa să fie, se învoi Laertius cam fără voie, dacă tu dai chezașie pentru el.

Își continuară drumul în lungul coridorului mai mult pe pipăite și Marcellus se miră de întinderea lui. Marcîpor domoli pasul și-l luă de braț.

— Laertius consideră cauza noastră drept o organizație a oamenilor săraci, îi explică el cu bunăvoință. La mulți creștini vei constata astfel de convingeri. Nu se poate să-i condamni, deoarece vreme îndelungată oamenii aceștia au trăit oprimați. Dar ar fi adevărată nenorocire dacă împărăția lui Iisus ar deveni un rai exclusiv al săracilor.

— Probabil ar fi fost mai bine dacă nu i-ai fi spus cine sunt, zise Marcellus.

— Eu cred că va fi mult mai bine ca aici în Roma creștinii să știe că un bărbat care dispune de oarecare mijloace le poate fi de mare folos și că este un vrednic ascultător al învățăturilor lui Iisus. Prea mult se vorbește numai despre virtuțile sărăciei.

Cotiră pe dreapta și intrară într-un coridor mai îngust decât primul și foarte lung, pe pereții căruia se vedeau plăcile de piatră cu numele evreilor demult morți. O feștilă pâlăia slab prin întuneric pentru a lumina în fundul coridorului o ușă grea de lemn. Din întuneric ieși o nouă santinelă, care le așinu calea. Marcipor îi spuse și acestuia cine este omul care a venit cu el. Santinela îi făcu semn cu torța aprinsă spre grinda pragului de sus, pe care se vedea o mică inscripție.

— Știi ce este semnul acesta? întrebă el.

— Este simbolul secret al creștinilor, răspuse Marcellus.

— Ți-a vorbit cineva despre simbolul acesta sau l-ai văzut și în altă parte?

— L-am văzut în mai multe locuri prin Galileea și în Ierusalim.

— În cazul acesta dă-mi voie să te întreb, continuă santinela, de ce și-au ales ca simbol imaginea unui pește? Sau poate peștele are o semnificație sacră.

Marcellus îi explică respectuos și santinela îl ascultă cu atenție.

— Puteți intra, zise santinela și le făcu loc să treacă.

Era o încăpere mare de formă pătrată, în care ar fi fost loc pentru mai mulți oameni decât cei care se vedeau aici, adunați în semicerc

împrejurul unui bărbat de statură impunătoare și cu barba neagră, care le spunea ceva cu glas adânc și gutural.

Se apropiară încet prin lumina tulbure. Marcipor mergea în frunte și nu se opri decât în momentul când glasul grav al celui care vorbea se putu auzi destul de limpede. Marcellus îl recunoscuse imediat și apucă pe Marcipor de mâneca hainei.

— Îl cunoști? întrebă corintianul în șoaptă și zâmbi mulțumit.

— Sigur că da! răspuse Marcellus emoționat.

Era Marele Pescar.

CAPITOLUL XXIV

Abia răsărise soarele, dar și ziua de astăzi se anunța călduroasă. Supraveghetorul oacheș sta sprijinit de stâlpul porții și căsca, urmărind lucrătorii ieșiți în vie - vreo optzeci sau poate mai mulți - care tăiau ciorchinii aurii cu cea mai mare grijă, deoarece strugurii aceștia erau destinați unor negustori de seamă din Roma.

Departe în josul drumului se vedea un nouraș de praf răscolit de picioarele unui măgăruș cenușiu și ostenit, înhămat între hulușele unei cotigii cu roțile înalte și plină de fân. Un tânăr subțirel mergea înaintea cotigii și întindea de căpăstrul măgărușului, care, din când în când se oprea în loc, așa că tânărul, care purta căciula de lână împletită, se proptea cu nădejde în picioare și începea să tragă de el pentru a-l determina să se miște, și din atitudinea lui se vedea limpede că nu se mai poate stăpâni.

Supraveghetorul Ibiscus se uita la ei și zâmbea. Pesemne tânărul habar nu avea cum se îndeamnă un măgăruș la drum, căci altfel ar fi mers alături de el cu o tufă de scaiete destul de mare. Ibiscus cunoștea toți măgărușii, cotigile și argații de fermă din împrejurimi care uneori treceau în lungul drumului din Arpino, dar pe aceștia nu-i mai văzuse. Nimeni n-ar fi în stare să ducă la târg o încărcătură de fân cu o astfel de cotigă și era convins că tinerelul care întindea de căpăstrul măgărușului nu poate fi un lucrător agricol. Era îmbrăcat într-o tunică lungă și grosolană și purta încălțăminte caracteristică lucrătorilor pietrari, care sunt obișnuiți să-și apere picioarele împotriva

despicăturilor de piatră ce sar de sub daltă. Căciula de lână împletită și țuguiată părea să fie de pescar și nu era potrivită pentru o astfel de vreme. Ibiscus se întrebă de ce nu și-o fi scoțând-o pe căldura aceasta. Exact în fața porții măgărușul se ópri din nou și tânărul începu să întindă atât de furios de cureaua căpăstrului, încât acesta se rupse și rămase cu un capăt în mână - fără să se întoarcă spre Ibiscus, care se apropia de el - astfel că măgărușul, simțindu-se liber, se apropie imediat de marginea drumului și începu să pască iarba cu tânărul alergând după el și străduindu-se să ridice căpăstrul care se târa prin colb. Ridică fruntea și se uită la supraveghetor, apoi se apropie cu pași mărunți de cotigă, ștergându-și mâinile delicate de pieptul tunicii de pietar.

Ibiscus își trecu palma peste bărbie și începu să-l examineze cu toată atenția. Obrazul i se luminează numaidecât de un zâmbet, căci își dădu seama cu cine are a face, și punând mâna pe cureaua de la căpăstru o desfăcu din cătărămi și se uită la ea.

— Mi-am închipuit că ești un argat, fiica mea, zise el cu blândețe. Așază-te colo la umbră și te odihnește până când îți voi repara căpăstrul. Ia și câțiva struguri din coșul acela ca să te mai răcorești. Pari foarte ostenită.

Fata se uită la el la început cu indiferență, apoi buzele i se întredeschiseră și zâmbi, într-un fel care făcu pe bătrânul supraveghetor să simtă o căldură împrejurul inimii. Ridică mâna și-și șterse sudoarea de pe frunte și, scoțându-și căciula, de sub ea îi scăpă o cascadă de păr negru lucitor, care-i coborî până pe umeri. Ibiscus începu să râdă cu înțeles, fata râse și ea, dar cu glasul chinuit, ca și când ar fi fost un hohot de suspine.

— Ești foarte amabil, răspunse fata. Voi lua un strugure... Mi-e atât de cald... și sunt însetată.

Măgărușul lovise cu buceaua roții zidul de piatră al porții și acum se străduia să se desprindă. Ibiscus trecu în partea din urmă a cotigii ca să smulgă o mână de fân cu care să-l liniștească până când va termina cu repararea căpăstrului.

— Te rog, nu lua fân, țipă fata înspăimântată... Nu se poate să-i dai fân, căci se îmbolnăvește, și se uită la el cu ochii speriați.

Ibiscus întoarse capul spre ea și încruntă din sprâncene.

— Ia să-mi spui și mie ce ascunzi în cotiga această, zise el și începu să răscolească fânul.

— Te rog!... Este fratele meu! E bolnav! Nu-l deranja!

— Ei nu mai spune! ripostă Ibiscus. L-ai luat în cotigă și l-ai acoperit cu fân! Nu-mi vine să cred! sfârși el și începu să descarce fânul în mijlocul drumului. Va să zică tu ești fratele cel bolnav! exclamă el când dădu cu ochii de Demetrius.

Fata se apropie repede de supraveghetor și-i puse mâna pe braț în timpul cât Demetrius se ridică în picioare și se uită la el încruntat.

— Suntem la mare strămoare, zise fata. Am venit în partea aceasta crezând că vom da de urma lui Marcellus Gallio, care ar fi putut să ne ajute.

— Marcellus a plecat mai acum o săptămână, răspuse Ibiscus și obrazul păru că i se mai luminează puțin. Sunteți prieteni cu el?

În loc de răspuns, atât Demetrius, cât și fata dădură din cap. Ibiscus se uita bănuitor când la unul, când la altul.

— Tu, prietene, ești sclav, zise el uitându-se la urechea lui Demetrius. Aha, am înțeles! se dumiri el. Sunteți urmăriți amândoi! Ieri au sosit niște legionari din Capri care au cercetat vila stăpânului meu în căutarea fiicei lui Gallus și a unui sclav grec, despre care bănuiau că sunt în drum spre Roma.

— Ai dreptate, interveni Demetrius. Tânăra fată este fiica legatului Gallus și logodnica tribunului Marcellus Gallio, stăpânul meu. Pe mine mă cheamă Demetrius! zise el și Ibiscus tresări.

— Pare că este același nume! murmură el. Ia spune... acum câteva săptămâni n-ai primit o veste de la Marcellus?

— Ba am primit... un mic pepene într-o cutioară.

— Fără nimic scris?

— Cu imaginea unui pește... pe coajă.

Demetrius se uită cu atenție în lungul drumului și înainte, și înapoi, și coborî din cotigă. Departe în vie văzură că se urnește o cotigă încărcată de coșuri cu struguri și se apropie de intrarea curții.

— Stai aici și ocupă-te de măgărușul acesta, dar ferește-te să ieși în calea argatului care se apropie. Cred că va fi mai bine ca deocamdată să vă opriți aici. Apoi se întoarse spre Diana ca să-i spună: Cred că nu este nici o primejdie să mergi la vilă și să întrebi de Antonia, soția lui Kaeso. Îi vei spune cine ești. Oamenii curții nu trebuie să vă vadă împreună. Toți oamenii din Arpino știu că sunteți urmăriți.

— Probabil le va fi teamă să mă adăpostească, zise Diana.

— De... cred că îți vor spune dacă le este teamă sau nu, ripostă Ibiscus. Nu se poate să întârzi aici... de asta sunt sigur!

Macedoneanul cel înalt care păzea intrarea vilei se uita la ea încrunțat și ochii lui o cercetară repede și bănuitori.

— Și ce treabă ai cu soția lui Kaeso? întrebă el. Poate ar fi mult mai bine să vorbești cu Appius Kaeso, tinere.

— Nu... eu vreau să vorbesc cu soția lui, stăruia Diana. Nu sunt cerșetor! adăugă ea ca să-l liniștească.

Macedoneanul plecă fruntea și păru că se gândește la ceva, apoi zâmbi.

— Vino cu mine, zise el pe un ton de conspirator. O însoți până în grădină, unde, văzând pe stăpâna-sa printre flori, făcu semn tânărului să-și continue drumul singur și el se întoarse la intrare.

Antonia, îmbrăcată într-o rochie ușoară tinerească și în cap cu o pălărie mare de culoare roșie, supraveghea o sclavă care, cu cuțitul de altoi în mână, curăța boschetele de trandafiri. Auzind pași apropiindu-se, întoarse privirea și examinează pe străinul care se apropia.

— Poți să pleci! porunci ea sclavei și se întoarse spre vizitatorul neașteptat. Pleacă imediat!

— Iartă-mă c-am îndrăznit să te supăr cu prezența mea, începu Diana, și să mă ierți și pentru felul în care arăt. Am fost obligată să îmbrac hainele acestea bărbătești.

Antonia își arătă dinții frumoși.

— De... probabil ai fost obligată să procedezi în felul acesta, dar în orice caz nu arăți a bărbat.

— M-am străduit din toate puterile să semăn, zise Diana. Ce mă trădează?

— Toată înfățișarea pe care o ai, răspunse Antonia și se îndreptă spre o bancă de pe marginea aleii. Haide, așază-te lângă mine și spune-mi ce s-a întâmplat. Ești urmărită, nu-i așa?

Diana începu să-i spună pe scurt, dar destul de limpede pentru a fi înțeleasă, situația în care se găsește, presimțind că poate avea toată încrederea în femeia aceasta.

— N-aș vrea să te bag nici în primejdie, adăugă ea, dar dacă aș putea face o baie și m-aș putea odihni o singură noapte... mi-aș putea continua drumul. Ochii Dianei erau plini de lacrimi.

— Cred că oricine care cunoaște pe Marcellus va fi dispus să-și asume anumite răspunderi, zise Antonia. Vino... să intrăm în casă.

O însoți în atrium, unde întâlniră pe Kaeso, care tocmai ieșea din bibliotecă. Se opri și clipi de câteva ori din ochi, uitându-se la ele.

— Appius, începu Antonia, aceasta este fiica legatului Gallus, pe care au căutat-o legionarii zilele trecute... Diana, acesta este soțul meu.

— Dacă vrei, voi părăsi casa aceasta imediat, zise Diana cu glasul plângător.

— Ce ai făcut de te urmăresc să te aresteze? întrebă Kaeso și se uită la ea cu atenție.

— A fugit în insula Capri din cauză că-i era frică de băiatul acesta care a ajuns împărat, interveni Antonia. De aceea o urmărește ca s-o prindă și a trimis în toate părțile legionari care s-o găsească.

— Uhâum! murmură Kaeso. Am înțeles! *Ticălosul de Cizmuliță!*

— Liniștește-te! îl preveni Antonia. Doar nu ai de gând să ne bagi pe toți la închisoare. Ce facem acum... cu Diana? Trebuie să știi, Appius, că ea este logodnica lui Marcellus!

Kaeso se însenină la obraz și-i strânse mâna.

— Vei sta aici împreună cu noi! declară el. Legionarii spuneau că sunt în căutarea unui sclav grec care a fugit împreună cu tine.

— Sclavul este în vie împreună cu Ibiscus, îl lămuri Antonia. Nu va strica să te ocupi și de el, Appius.

— Ce facem cu slujitorii? Ei știi ceva?

— Mai bine să nu păstrăm întâmplarea aceasta în secret îi propuse Antonia. Le vom spune adevărul. Când vor afla că Diana este logodnica lui Marcellus și că grecul este sclavul ei, nu cred să se găsească cineva în Arpino care să fie în stare...

— De asta nu trebuie să fii atât de sigură! răspuse Kaeso. După cum știi, s-a pus și un preț pe capul lor. Macedoneanul de la poartă cred că ar fi stare să profite pentru a câștiga o mie de sesterti. Voi vorbi cu el și cu toți ceilalți și le voi spune că dacă voi afla c-au suflat vreo vorbă vor fi biciuți... eventual li s-ar putea întâmpla ceva mult mai grav...

— Vei proceda așa cum vei crede că va fi cel mai bine, dragul meu, răspuse Antonia cu blândețe. Eu însă sunt de părere că, având încredere în ei, va fi mai bine decât să-i ameninți. Cred că, dacă ar fi aici, Marcellus ar fi de aceeași părere.

— Marcellus a fost întotdeauna de părere ca oamenilor să li se acorde mai multă încredere decât merită, zise Kaeso. Apoi se întoarse spre Diana și zâmbi: Faci și tu parte din gruparea creștinilor acestora?

— Nu, eu nu fac parte dintre ei. Pentru mine este o învățătură prea grea pentru a putea înțelege... În timpul cât a stat aici v-a vorbit

mai pe larg despre această credință? întrebă ea întorcându-se spre Antonia.

— A răscolit tot satul cu sùsul în jos, răspunse Kaeso. Antonia îți va spune ce s-a întâmplat, căci a devenit și ea creștină!

— Marcellus s-a purtat foarte frumos față de noi toți, murmură Antonia. Apoi se uită dintr-o parte la Appius și adăugă: Până și față de stăpânul din Arpino.

Tânărul, Antoniu era atât de ocupat cu modelatul, încât nu ieși toată ziua din odaia lui, și nu știa că în casa lor se adăpostește o fugară. În aceeași seară când intră în sala de mâncare și imediat ce trecu pragul, se opri, întâlnind privirile limpezi ale unei fete adorabile, îmbrăcată într-un peplum de culoare trandafirie, care de fapt era al maică-si.

Antoniu fusese în trei rânduri împreună cu părinții săi la Roma, unde avusese ocazia să vadă elegantele fete din familiile patricienilor în lecticiile lor frumos împodobite și de la distanță, în lojele Circului, la festivitățile oficiale, dar până acum nu i se oferise ocazia să vadă din apropiere o fată din casta socială a Dianei. Se uită la ea atât de mulțumit și atât de mirat, încât Kaeso, care întoarse capul spre el, începu să râdă ușor.

— Fiul meu, Antoniu, îi explică stăpâna casei înduioșată. Dragul meu, aceasta este Diana, fiica legatului Gallus.

— Ooo! exclamă Antoniu cu glasul sugrumat. Legionarii te caută în toate părțile! Apoi se așeză pe scaunul din fața ei și continuă s-o examineze. Cum de-ai reușit să ajungi până la noi?

— Diana și-a închipuit că aici va găsi pe Marcellus, îi explică Antonia.

— Cunoști pe Marcellus? întrebă Antoniu mulțumit.

— Este logodnica lui! declară bătrânul Kaeso, apoi, în timpul scurtei pauze ce urmă după cuvintele acestea, adăugă: Asta înseamnă că este un tânăr cu noroc.

— Sigur că da! exclamă Antoniu cu atâta entuziasm, încât părinții lui începură să râdă.

Diana se uită la băiatul care o examina entuziasmat, dar refuză să zâmbească, deoarece sentimentul lui de admirație i se părea sincer și nu-și putea permite să facă hăz pe socoteala lui.

— Sunt foarte mulțumită să constat că toți țineți atât de mult la Marcellus, declară ea cu glasul blând. Probabil timpul pe care l-a

petrecut aici a fost plăcut și pentru el. Tu ești sculptorul, nu-i așa? Maică-ta mi-a vorbit despre tine.

Când Antoniu se frământă pe scaun și-i răspunse că până acum n-a lucrat nimic ce ar merita atenția cuiva, Diana îl întrerupse, spunându-i:

— Probabil vei fi de acord să-mi arăți și mie ce ai lucrat.

Glasul ei are rezonanțe adânci și neobișnuite pentru o fată, își zise băiatul. Fetele, când au să-ți spună câte ceva, vorbesc cu glasul ascuțit. Felul în care vorbește Diana îți dă iluzia c-o cunoști de vreme îndelungată. Dădu din cap cu sfială și zâmbi resemnat, ca și când ar fi vrut să-i dea să înțeleagă că nu trebuie să se aștepte la ceva deosebit.

— Marcellus este cel care l-a învățat tot ce știe astăzi, îi spuse Antonia cu glasul tremurând de recunoștință, ca și când s-ar fi simțit obligată să mulțumească și Dianei pentru această favoare.

— El ar fi trebuit să se facă sculptor în loc să devină ofițer.

— Așa este! încuviință Antoniu. Lui nu-i plac luptele!

— Dar nu din pricină că el n-ar ști să lupte, se grăbi Diana să-l informeze. La Roma Marcellus este cunoscut ca unul dintre cei mai desăvârșiți luptători cu gladiul.

— Serios? se miră Kaeso. Nici nu mi-aș fi închipuit că pe el l-ar putea interesa sporturile primejdioase. N-a vorbit niciodată cu noi despre astfel de lucruri.

— Într-un rând l-am întrebat dacă a ucis vreodată pe cineva și întrebarea aceasta l-a determinat să rămână extrem de abătut, zise Antoniu. Mi-a răspuns că nu dorește să vorbească despre această chestiune.

În aceeași clipă strălucirea de pe obrazul Dianei se șterse și micul Antoniu își dădu seama că a vorbit despre un subiect delicat. Se simți și mai sfios când auzi întrebarea tatălui său.

— Probabil știi despre ce este vorba? întrebă Kaeso.

Fără să ridice privirea, Diana dădu din cap și oftă.

— Îți plac caii? întrebă Kaeso, dându-și seama că ar fi mai bine să schimbe subiectul conversației.

— Da! răspunse Diana îngândurată. Apoi se uită la ei pe rând. Cred că va fi mai bine să nu abandonăm în felul acesta subiectul despre care am vorbit până acum. Ar însemna să nu ne purtăm echitabil față de Marcellus. Acum doi ani i s-a dat ordinul să osândească pe cineva la moarte și mai târziu s-a constatat că osânditul n-a fost vinovat de nici o crimă și că se bucurase de mare stimă în fața

celor care l-au cunoscut. Din pricina acestei nedreptăți a rămas profund abătut.

— Este ușor de înțeles! declară Antonia cu simpatie. N-am văzut încă un bărbat care să fie atât de blând și de milostiv ca el, căci întotdeauna se străduia să facă altora numai bine.

Simțindu-se nerăbdător să alunge tristețea Dianeii, Appius Kaeso începu să vorbească despre simpatia cu care era privit Marcellus de către cei din Arpino. Imediat după aceea constată mulțumit că privirile Dianeii s-au limpezit și că-l ascultă cu toată atenția, uitându-se la el cu ochii umezi când îi pomeni despre bunătatea lui Marcellus și despre ideea construirii unei piscine, care fusese în întregime a lui.

— Este un tip cu totul neobișnuit, adăugă Kaeso râzând. Fără să-ți dai seama, te determină să faci anumite lucruri la care nici nu te-ai gândit, ca după aceea să susțină sus și tare că ideea a pornit de la tine, nu de la el. Evident, procedeul acesta urmărea să te determine să te simți mulțumit, ca după aceea să dorești din nou să faci ceva în interesul semenilor tăi din proprie inițiativă.

Antoniu rămase mirat de vorbele tatălui său și, când întâlni privirea maică-si, îi făcu semn cu ochiul, dar ea îl preveni să nu-l contrazică.

— În orice caz, Marcellus a fost o fire neobișnuită, continuă Kaeso. Se vedea fără nici o greutate că în viața lui s-a bucurat de toate avantajele și c-a trăit bine, dar cu toate acestea ieșea în câmpul cu pepeni și lucra alături de ceilalți, ca și când ar fi fost de o seamă cu ei. Din pricina asta oamenii țineau foarte mult la el. În fiecare seară se adunau împrejurul lui, așezându-se pe iarba verde, și-l ascultau povestind întâmplări despre viața bărbatului aceluia pe care l-a chemat Iisus - undeva în țara evreilor - care a săvârșit tot felul de minuni. Dar cred că despre asta ți-a vorbit și ție!

— Da, mi-a vorbit, admise Diana.

— Oamenii l-au osândit la moarte, adăugă Antonia.

— Dar Marcellus afirmă c-a înviat din morți, deși eu sunt convins că aici trebuie să fie o greșeală, declară Kaeso.

Antoniu, care nu lua parte la această conversație și părea că n-aude nimic din ceea ce spun, sta nemișcat și cu ochii rătăciți, așa că atrase atenția maică-si. Kaeso și Diana în mod instinctiv se întoarseră și se uitară la el.

— La ce te gândești, băiete? întrebă Kaeso pe un ton de glumă, ca și când s-ar fi străduit anume ca întrebarea lui să nu pară severă.

Prefăcându-se că n-a auzit întrebarea tatălui său, Antoniu se întoarce și se uită la Diana.

— Știi cine a răstignit pe galileeanul acela? întrebă el grav.

— Da! admise Diana.

— Îl cunosc și eu?

Diana dădu din cap și Antoniu lovi cu pumnul în tăblia mesei.

— În cazul acesta totul se limpezește de la sine! declară el cu convingere. Marcellus a ucis pe omul acesta, care și-a petrecut viața făcând numai bine semenilor săi, și consideră că singura posibilitate de a ispăși această faptă este să-și petreacă și el viața în același fel, adăugă Antoniu cu glasul tremurând de emoție. Nu se poate stăpâni, căci presimte că în felul acesta va putea să obțină iertarea lui Iisus!

Appius și Antonia se uitară la fiul lor cu interes, dar nu îndrăzniră să scoată nici o vorbă.

— Da, Antoniu, dar aceasta nu este totul, declară Diana. Marcellus este convins că bărbatul acesta este încă în lume și va rămâne de veci; crede că de aici înainte se va întemeia o nouă împărăție, condusă după principiul bunei învoiri dintre oameni; nu vor mai fi războaie, nici încăierări, nici jafuri...

— Diana, gândul acesta mi se pare nobil, interveni Kaeso. Cine nu dorește pacea și liniștea? Cine ar putea să nu fie mulțumit când va constata că țara este condusă de oameni cinstiți și buni? Dorința aceasta nu este nouă. Dar adevărul este că orice stăpânire va veni va fi mai bună decât cea pe care o avem acum. Ar fi absurd să crezi în această posibilitate, și Marcellus, care este un tânăr atât de inteligent, ar trebui să știe atâta lucru. El își sacrifică viața de dragul unei himere!

— S-ar putea să nu fie himeră! protestă Antoniu. Dacă se va întâmpla ca de aici înainte să putem trăi într-o lume mai bună, aceasta va trebui să înceapă *undeva... și cândva*, nu-i așa? Probabil lumea aceasta a început chiar acum? Ce părere ai Diana?

— Eu nu știu... ce să-ți răspund Antoniu, zise Diana și, acoperindu-și ochii cu palmele mâinilor, clătină din cap. Singurul lucru pe care-l știu este c-aș fi fost în stare să sacrific orice ca să nu se întâmple ceea ce s-a întâmplat.

După ce trecură trei săptămâni fără să intervină nimic deosebit, Diana se întrebă dacă nu cumva ar fi momentul pentru a se întoarce la Roma. Probabil tânărul împărat și-a uitat de nemulțumirile lui și a încetat s-o mai caute. Kaeso însă nu era atât de optimist.

— *Cizmulică* a fost până acum prea ocupat, declară el, din cauza funeraliilor lui Tiberiu și a festivităților proprii sale încoronări, care au ținut vreme de o săptămână, așa că nu s-a putut gândi la altceva. De uitat însă nu te-a uitat. Prin urmare eu sunt de părere să mai zăbovești.

Antonia își petrecuse un braț împrejurul umerilor Dianei.

— Toți v-ați purtat foarte frumos cu mine, dar cred că mama este neliniștită din pricina mea. Este sigur că spionii împăratului s-au dus mai întâi la ea și i-au cerut informații despre mine. Dar ea nu știe altceva decât că am fugit din insula Capri cu o barcă. Nu pot nici să-i scriu, de teamă că pretorienii vor da de urma mea aici la Arpino.

Uneori seara, Demetrius, care lucra în vie, și sta în casa lui Ibiscus, venea să se intereseze de ea. Diana îl sfătuia să aibă răbdare, dar știa că el este neliniștit și așteaptă nerăbdător să meargă la Marcellus.

Într-o seară, în timpul cinei, Kaeso păru atât de preocupat încât Diana presimți că trebuie să se fi întâmplat ceva. După ce intră din nou în atrium constată că Ibiscus o așteaptă ca să-i dea un mesaj scris în grecește. Mesajul fusese trimis în mare grabă. Demetrius plecase la Roma în căutarea stăpânului său.

„Prezența mea aici nu poate decât să agraveze primejdia ce te amenință. Kaeso este de acord cu felul meu de a proceda. Este un bărbat generos. Primește sfatul lui. Să nu încerci să dai de știre mamei tale. Dacă-mi va fi posibil, voi încerca s-o informez.”

Ibiscus se oprise pe scara peristilului deschis, așa că Diana se apropie de el. Îl întrebă dacă Demetrius a plecat pe jos sau a luat cotiga și măgărușul cu care sosiseră la Arpino.

— Grecul a luat unul din gonacii cei buni ce-i aveam în grajd și a îmbrăcat hainele stăpânului, răspunse Ibiscus.

Se întoarse între ceilalți membri ai familiei și-i găsi așezați împrejurul havuzului, vorbind cu glasuri domolite despre ceea ce ar trebui să facă acum cu ea.

— Te-ai purtat foarte frumos față de Demetrius, se adresă ea lui Kaeso cu glasul blând. Sper că știți cât de mult apreciez ceea ce ați făcut pentru el, pentru mine și pentru Marcellus.

Kaeso făcu o mișcare nepăsătoare cu mâna, dar privirile lui păreau tulburi.

— Aici grecul nu se simțea în siguranță, răspunse el. Adevărul este că astăzi nimeni nu se mai poate simți în siguranță nicăieri. În timpul acestei după-amiezi s-au întors doi cărași de ai noștri pe care i-am trimis la Roma. În oraș au început tulburările. Plebea derbedeilor amețiți de băutură a început să devasteze și să atace cetățeni onorabili pe stradă. Împăratul afirmă că tulburările acestea sunt conduse de creștini, așa că a ordonat să fie arestați și biciuiți.

Diana deveni palidă de spaimă.

— Ce o fi făcând Marcellus? zise ea. Sunt convinsă că el nu va încerca să se ferească de primejdii.

— Oamenii mei mi-au spus că autoritățile caută pe Demetrius mult mai înfrigurate decât până acum, adăugă Kaeso. Și tot așa te caută și pe tine, Diana. Se pare că Demetrius este urmărit pentru o acuzație mai veche, pentru atacarea unui tribun. Au dat ordine să fie prins viu sau mort. Împăratul afirmă că te caută pentru a te feri de orice primejdii. S-a răspândit zvonul că grecul te-ar fi răpit și Caligula vrea să te găsească pentru a te salva din mâinile lui.

— Bietul Demetrius! exclamă Diana. Cum va putea scăpa dacă este urmărit de atâția inși?

— De... el știe că viața lui nu mai valorează nimic dacă-l vor prinde, declară Kaeso abătut. Poți să fii sigură că cei care vor face această încercare vor plăti scump răsplata pe care ar vrea s-o câștige.

— A plecat înarmat? întrebă Diana.

— N-are altceva decât un pumnal.

— Appius a postat paznici pe toate culmile de unde se vede drumul ce intră și iese din Arpino, a intervenit Antonia. Imediat ce vor constata că se apropie legionari, au poruncă să se întoarcă la curte și să dea de știre.

— Rândul trecut când au fost aici au cercetat toată vila din tavan până în temelii, dar nici nu s-au gândit să întrebe lucrătorii dacă au văzut ceva, declară Kaeso. Le-a fost imposibil să-și închipuie că fiica legatului Gallus ar putea să lucreze într-o vie alături de locuitorii din Arpino.

— În cazul acesta via ar fi locul cel mai potrivit ca să mă ascund! exclamă Diana.

Antonia și Appius se uită unul la altul.

— Appius n-a îndrăznit să-ți facă această propunere, zise Antonia.

— Cred că mi-ar face plăcere să lucrez la vie, zise Diana.

— În cazul acesta te vei pregăti să pleci mâine dimineată, răspunse Kaeso mulțumit. Antonia își va găsi un costum de lucru. Aș fi preferat să se găsească o altă posibilitate de a te ascunde, Diana, dar nu există nici una și aici în vilă nu este deloc prudent să mai întârzi. Nu este exclus ca, dacă te-ar găsi, să fii tratată cu toată considerația, dar să nu uiți că ești urmărită de împărat, și ceea ce face Caligula nu poate să fie faptă bună.

Pe la ora două după miezul nopții, bătrânul Lentius, care dormea ca un buștean, se trezi pe neașteptate și se ridică în coate ca să poată asculta ce s-a întâmplat. Bambo, care dormea întotdeauna în apropierea lui, asculta și el și începuse să mârâie.

De afară se auzeau pași stinși de sandale și răbufneli de copite. Cineva aducea un cal, ținându-l de căpăstru. Lentius desprinse felinarul din cui și deschise ușa. Bambo se strecură pe lângă el și, ieșind afară, începu să latre furios, dar imediat după aceea păru că s-a domolit și începu să se gudure. Bătrânul grăjdar se luă după el și ridică felinarul deasupra capului.

— Ssst... taci Bambo! se auzi glasul stins al cuiva din întuneric. Liniștește-l, Lentius, căci altfel va trezi toată casa cu lătratul lui.

— Demetrius! exclamă bătrânul, uitându-se la obrazul lui palid.

— la calul și freacă-l cu un șomoioag de paie, căci a făcut drum lung. Dar să nu-l adăpi, căci este prea încălzit de alergătură, zise Demetrius și, ridicând mâinile, îl smuci de urechi.

— Bagă-l în grajd, zise Lentius, apoi intrară împreună. Ai fost urmărit de cineva? zise el cu glasul stins după ce închise ușa. Ia uită-te! Calul a fost rănit, căci este plin de sânge pe umăr și pe piciorul dinainte în partea dreaptă.

— Acesta este sângele meu, răspunse Demetrius, despuindu-și umărul. Am fost urmărit de trei pretorienii călări, care m-au întâlnit pe Via Appia, pe o distanță de cinci leghe. Am reușit să trec pe lângă ei și să-i las în urmă; dar unul m-a ajuns și m-a lovit cu paloșul în momentul când l-am trântit din șa. Adu-mi puțină apă, Lentius, și o bucată de pânză cu care să-mi leg rana.

Bătrânul sclav examinează rana adâncă și șuieră printre dinți.

— Ești rănit grav, murmură el. Ai pierdut o mulțime de sânge. Tunica ți-e udă de sângele care ți s-a scurs până pe sandalele din picioare. Va fi mai bine să te întinzi puțin.

— Da, mă voi întinde, răspunse Demetrius cu glasul slăbit și se întinse pe așternut, iar Lentius se apropie de el cu o găleată de apă și în mână cu un burete. Bambo amușina curios, apoi se întoarse în loc și începu să lingă sângele de pe piciorul dinainte al calului. Ascultă, Lentius, tribunul Marcellus a mai fost pe acasă în timpul din urmă?

Lentius își îndreptă trupul și se uită la el mirat.

— Tribunalul? Tu n-ai auzit? El a murit de acum trei luni, poate chiar mai mult. S-a înecat în mare... bietul stăpân!

— Lentius, știi c-ai ținut la tânărul stăpân și tot așa și el la tine. Îți voi încredința acum un secret. Dar să nu pomeniști nimănui despre ceea ce-ți voi spune! M-ai înțeles? Tribunalul trăiește... și se găsește aici în Roma.

— Nu se poate! exclamă bătrânul. Dar de ce nu vine acasă?

— Va veni într-o zi bună! Ascultă, Lentius... n-ai putea să trezești pe bătrânul Marcipor fără să te simți cei din casă?

— Ar fi mult mai ușor să trezesc pe Decimus. El doarme la parter...

— De Decimus nu am nevoie. Ferește-te din cale; mă voi duce singur după el. Demetrius se strădui să se ridice, dar nu reuși. Sunt mai slăbit decât mi-am închipuit, gemu el. Încearcă să trezești pe Marcipor. Aruncă ceva în camera lui și, când se va apropia de fereastră, spune-i că ai nevoie de el. Dar să nu-i pomeniști de numele meu. Spune-i s-aducă și câteva fâșii de pânză. Rana văd că sângerează mereu. Dă calului o găleată cu apă. Dă-te la o parte, Bambo!

Puțin după aceea, Marcipor apăru gâfâind din greu și urmat de Lentius.

— Ești rănit grav, fiule! murmură el. Va trebui să trimitem după medicul casei.

— Nu, Marcipor! ripostă Demetrius. Prefer să-mi încerc norocul cu această lovitură de paloș decât să-mi pun capul în primejdie... Lentius, dacă ai loc liber în grajd, așază calul și dă-i o țesală și un așternut de paie. Ia și câinele de aici, căci de mine se va ocupa Marcipor.

Lentius ieși cu părere de rău, ducând calul de căpăstru și urmat de Bambo. Marcipor trase zăvorul și îngenunche lângă Demetrius, apoi începu să-i lege rana.

— Te găsești în mare primejdie! zise bătrânul cu glasul tremurat.

— Deocamdată nu este nici o primejdie! Spune Marcipor, ce știri ai mai aflat? Ai văzut pe Marcellus?

— Este în catacombe.

— Asta este o ascunzătoare sinistră.

— Nu este atât de rea cum ai putea să-ți închipui. Creștinii s-au adunat acolo și au provizii care le vor ajunge luni de zile. Sunt mai mult de o sută de inși adunați acolo dintre cei care au fost identificați și sunt urmăriți de pretorienii.

— Vor fi prinși ca niște cârțițe în vizuină după ce patrulele vor afla unde se ascund.

— Nu cred că va atât de ușor, răspuse Marcipor. În ascunzătoarea aceasta străveche sunt coridoare subterane care merg până la depărtare de câteva leghe. Cred că legionarii nu vor fi dispuși să coboare în întunericul acestor coridoare mergând câte unul. Ei știu despre cei care au intrat în aceste catacombe ca să prindă evreii persecutați că niciodată nu au mai nimerit drumul ca să poată ieși din nou la lumină... Cum te simți, Demetrius? Nu te-am legat prea strâns?

Nu primi nici un răspuns. Marcipor își lipi urechea de pieptul despuiat al lui Demetrius, ascultă, îl scutură ușor, îl strigă înspăimântat, îl stropi cu apă pe obraz, dar Demetrius nu se mai mișcă. O clipă rămase deznădăjduit, neștiind ce să facă, apoi ieși și se îndreptă spre casă, întrebându-se pe cine ar putea să cheme în ajutor. Când trecu într-un suflet prin atrium, văzu pe bătrânul Gallio coborând treptele spre bibliotecă; senatorul era îmbrăcat numai în halatul său de noapte.

— Ce s-a întâmplat, Marcipor? întrebă el.

— A sosit Demetrius, stăpâne... este grav rănit... trage să moară... în grajdul lui Lentius.

— Ai trimis după un medic? întrebă Gallio și apucă grăbit înaintea lui.

— Nu, stăpâne... mi-a spus să n-aduc medic. El este fugar.

— Spune unui sclav să încalce și să plece imediat după bătrânul Sarpedon. Ia pe cineva care să-ți ajute să-l aduceți în casă. Nu trebuie să moară în grajd cum ar muri un câine.

Lentius ridicase felinarul deasupra capului ca să-i lumineze drumul spre grajd.

— Demetrius! strigă senatorul. Demetrius!

Pleoapele ochilor căzuți în adâncul capului se deschiseră încet și Demetrius respiră cu greutate, oftând îndurerat.

— La ordin... stăpâne, murmură el stins și buzele i se mișcă rigid.

— Fiți cu băgare de seamă! porunci senatorul celor care se îngrămădiseră în fața ușii și se uitau la ei speriați. Ridicați-l încet și duceți-l în casă. Îl veți duce, Marcipor, în camera lui Marcellus. Dezbrăcați-l de hainele acestea pline de praf și însângerate și înfășurați-l în pături călduroase.

În *ergastulum* se simți o frământare neașteptată printre sclavi când constatară că unul mai tânăr a încălecat și pleacă în galop ca să aducă pe Sarpedon. Vreo șase rânđași și grădinari ridicară salteaua de paie și plecară cu ea încet spre casă.

— Ar fi trebuit, Marcipor, să mă chemi numaidecât, îi spuse Gallio cu glasul sever în timpul cât făcură drumul până la vilă. Credeam că între voi mă bucur de altfel de reputație și nu vă veți închipui despre mine că voi rămâne indiferent când unul dintre slujitorii mei credincioși este pe moarte.

— N-a fost ușor să iau o hotărâre, îngână Marcipor. Demetrius a fost urmărit și n-ar fi venit aici dacă n-ar fi trebuit să se intereseze de stăpânul său.

— Te referi la mine? întrebă Gallio și se opri în loc.

— Nu, stăpâne, mă refer la tribunul Marcellus.

— Cum se poate... el n-a aflat încă?

— El crede că Marcellus mai trăiește, răspuse Marcipor cu glasul stins, și știe că este în Roma.

Trecură pe lângă grupul de sclavi îngrămădiți în curte și începură să urce scările peristilului.

— I-ai spus adevărul? întrebă Gallio abătut.

— Adevărul este cel pe care-l știe și el, admise Marcipor și întinse brațul ca să sprijine pe Gallio, al cărui obraz începu să tremure de spaimă.

— De ce nu mi-ai spus și mie? întrebă el chinuit.

— Stăpâne, Marcellus este creștin: or, oamenii aceștia sunt supravegheați de aproape. Nu voia să vină acasă și astfel să-și bage familia în primejdie.

— Spune-mi unde este acum? întrebă Gallio urcând scara și genunchii îi tremurau ca ai unui moșneag slăbit înainte de vreme.

— În catacombe, stăpâne, răspuse Marcipor în șoaptă.

— Cum se poate! Fiul meu în subteranele acelea împreună cu tâlharii și criminalii urmăriți de autorități? :

— Acolo nu sunt nici tâlhari, nici criminali, stăpâne, ci numai oameni pașnici și cumsecade, care s-au ascuns ca să scape de cruzimea unui imbecil sângeros care-și zice împărat!

— Liniștește-te, Marcipor, porunci Gallio când trecu prin fața ușii de la camera Luciei, care se întorsese pentru câteva zile acasă, deoarece soțul ei, Tullus, fusese însărcinat cu o misiune specială. Cum am putea să trimitem vorbă lui Marcellus?

— Ar fi primejdios, stăpâne, dacă Marcellus ar fi urmărit până aici.

— Nu te mai gândi la asta! Trimite după el!

Sclavii așezaseră pe Demetrius în pat și acum începuseră să iasă din cameră.

— Să nu suflați nici o vorbă despre ceea ce s-a întâmplat! le porunci Marcipor și închise ușa pe urma lor tocmai în momentul când apărură și Tertia și se uită la el înspăimântată.

— Ce s-a întâmplat, Marcipor? întrebă ea și, uitându-se prin ușa întredeschisă, se repezi în cameră și îngenunche în fața patului. O, ce și-au făcut ticăloșii aceia, Demetrius! gemu ea înecată de suspine.

Marcipor îi puse mâna pe umăr.

— Vino, zise el cu glasul blând. Va trebui să ne dai o mână de ajutor. Du-te și găsește-mi câteva învelitori și să le încălzești înainte de a le aduce.

După ce fata părăsi camera, Marcipor se strădui să scoată tunica de pe Demetrius, apoi se întoarse spre senator.

— Nu se poate să trimit pe cineva, stăpâne, după Marcellus; va trebui să merg eu, deoarece altul nu poate intra în catacombe, zise el.

— Și cum se face că *tu poți* să intri? întrebă Gallio cu glasul sever. Sper că tu nu faci parte dintre ei?

Marcipor dădu din cap și începu să desfacă nojițele sandalelor lui Demetrius.

— În cazul acesta dă ordin să fie înșeuăți doi cai și pleacă imediat! porunci Gallio. Fă-mi loc... îi voi scoate eu sandalele, zise el și, suflecându-și mânecile halatului, începu să desfacă repede curelele rigide ale sandalelor lui Demetrius.

Puțin după aceea apărură Tertia cu învelitorile și pe urma ei intră Lucia, în mână cu o cupă de vin fiert. Gallio luă o lingură și turnă câteva picături printre buzele întredeschise ale rănitului. Demetrius le

înghiți în mod instinctiv, dar când senatorul îl ridică pe pernă și-i duse cupa la gură nu mai făcu nici o mișcare. Tertia începuse din nou să plângă. Lucia o înghionti ușor și-i făcu semn spre ușă. După ce rămaseră singuri, Gallio se întoarse spre ea.

— Fratele tău este în viață! zise el.

Lucia făcu ochii mari și se uită la el, își ridică amândouă mâinile la obraz și căscă gura, dar nu putu articula nici un cuvânt. Întinse mâna și apucă pe tatăl ei de braț.

— Marcipor a plecat după el," continuă Gallio și se căznea să picure vinul fierbinte din lingură printre buzele întredeschise ale lui Demetrius. Sper că va sosi acasă tocmai la timp.

— Marcellus este în viață! murmură Lucia neîncrezătoare. Unde este?

Gallio se încruntă la obraz.

— În catacombe! răspunse el.

— O, nu se poate, tată! exclamă Lucia. Nu trebuie să stea acolo! Oamenii aceia vor fi uciși până la unul! Tată, gemu ea îndurerată, aceasta este însărcinarea pe care a primit-o Tullus. I s-a dat ordin să evacueze catacombele.

Gallio își duse mâna la frunte, ca și când ar fi încercat să se ferească de lovitura aceasta dureroasă. Tertia a deschis ușa ca să intre Sarpedon, care se apropie de pat fără să zică nimic și deschise pleoapele lui Demetrius. Apoi își apăsă palma pe carotida rănitului, clătină din cap și-i pipăi inima.

— Aduceți apă caldă; va trebui să facem comprese fierbinți, porunci el. S-ar putea să nu folosească la nimic, dar trebuie să încercăm.

Nu fu nevoie de nici o explicație pentru a justifica prezența Dianei în calitate de lucrătoare în vii. Toți cei din Arpino erau informați despre ceea ce i se întâmplase și de trei săptămâni încoace nu mai vorbiseră despre altceva decât despre ea. Cei din vilă nu încercaseră să păstreze prezența ei în secret; la rândul lor, țărani din sat se simțeau încântați că li se acordă această încredere și-și ziceau că și ei sunt obligați s-o apere.

Kaeso se simțea mândru de ei. Nu era lucru de nimic ca cei din Arpino să deșconsidere premiul oferit pentru orice informație menită să ducă la descoperirea Dianei. Oamenii însă aveau câteva motive temeinice care justificau credința lor.

În primul rând, recompensa făgăduită de împărat era ceva îndoielnic, chiar atunci când ar fi câștigat-o cu cinste. Când s-a mai întâmplat ca funcționarii imperiului să se țină de vorbă? Oamenii aceștia erau convinși că, din ce vei avea mai puțin de lucru cu funcționarii imperiului, vei putea trăi cu atât mai liniștit. Toți erau înșelători și vicleni, începând de la împărat în jos pe scara funcționarilor mai de seamă până la bețivul acela, care o dată pe an vine din Alatri ca să adune birurile. Cei din Arpino nu aveau nici o încredere în guvernul imperiului și erau convinși că este format din nebuni și din netrebnici. Chiar dacă s-ar fi găsit un ticălos care să trădeze pe logodnica lui Marcellus, putea fi dinainte sigur că cel care va încasa răsplata făgăduită va fi altcineva, dar nu el. Aceasta fu părerea celor mai tineri, care într-o seară se adunaseră în bătătura satului și discutaseră între ei ce s-ar putea face cu o mie de sesterti făgăduiți ca răsplată. Dar părerea Antoniei era că cei din Arpino au un motiv mult mai temeinic să păstreze secretul. Oamenii aceștia își aduceau aminte cu plăcere de tânărul Marcellus pentru multele îmbunătățiri ce i le datorau. Chiar acum oamenii începuseră să vorbească despre el ca despre un erou legendar. Nu cunoscuseră încă pe nimeni care s-ar fi putut asemăna cu el. Cei din Arpino fiind susceptibili față de superstiții, toți credeau că se găsește sub protecția zeului său galileean, care, deși propovăduia pacea și buna învoire între oameni, se știa despre el că pătrunde în casele oamenilor fără să bată la ușă; nimănui nu i-ar fi făcut plăcere ca pe o noapte întunecoasă să se pomenească că-l trezește din somn ca să-l întrebe pentru ce a vândut lui Caligula pe mireasa lui Marcellus.

În zorii zilei, când Diana trebuia să-și înceapă lucrul în vie, Ibiscus opri câțiva bărbați mai bătrâni și femei ca să le spună că va sosi și ea la lucru și care este motivul că este obligată să lucreze împreună cu ei. Oamenii aceștia trebuiau să dea de știre tuturor că față de fiica legatului Gallus vor trebui să se poarte exact cum se poartă de obicei unul față de altul. Nu trebuie să-i facă nici un fel de concesi, nici să-i pună întrebări și nici să se uite la ea; tot așa nu trebuiau nici s-o ferească de muncă. Dacă se va întâmpla ca să între legionarii în vie, vor trebui să-și continue lucrul și să nu se îngrămădească în apropierea Dianei, căci în cazul acesta cel mult ar atrage atenția asupra ei.

Când apăru Metella, Ibiscus o opri la poartă și-i spuse că va trebui să aștepte până când va sosi și Diana. De aici o va conduce în partea cea mai depărtată a viei și-i va arăta ce trebuie să facă.

— În realitate nu este obligată să lucreze, o preveni Ibiscus, dar va trebui să știe cum să lucreze în cazul când ar veni cineva să vadă cine este în vie...

— Nu înțeleg ce te-a determinat să mă alegi tocmai pe mine în scopul acesta, protestă Metella. Nu cumva voi fi obligată să-i car și coșul ca să nu-și murdărească mâinile delicate și albe?

— Ea nu-ți va pricinui nici un fel de bătaie de cap, răspunse Ibiscus. Eu mi-am închipuit că-ți va face plăcere dacă vei avea posibilitatea să cunoști o fată din casta ei socială. Am constatat că Marcellus ți-a fost simpatic.

— Să fac cunoștință cu ea, ei? zise Metella și făcu o strâmbătură. Aș vrea s-o văd și eu ce plăcere va fi pentru ea când va face cunoștință cu o fată de seama mea.

— Nu fi atât de înțepată, zise Ibiscus. Iat-o că vine. Veți pleca împreună. Să nu te sfiești deloc. Vei vorbi cu ea ca și când ai vorbi cu oricare altă lucrătoare pe care o cunoști de mai demult.

— Cu una cum aș fi eu, de pildă? întrebă fata cu amărăciune.

— Am sosit, Ibiscus, zise Diana. Te rog să-mi spui în ce parte va trebui să apuc.

— Metella te va însoți și-ți va spune, răspunse Ibiscus și-i făcu semn spre fata din apropiere care se uita la ei încruntată. Fata se plecă și-i întinse un coș, apoi plecară împreună și văzu pe Diana că se străduiește să țină pasul cu ea.

— Sper, Metella, că nu-ți voi pricinui prea multă bătaie de cap. Probabil dacă-mi vei arăta cum trebuie să procedez...

— Nu va fi nevoie să-ți arate nimeni, răspunse Metella nepăsătoare, uitându-se drept înainte când trecură printre două rânduri de lucrători care se uitară la ele curioși. Va fi de ajuns să te prefaci că lucrezi.

— O... eu aș vrea să lucrez cu adevărat, protestă Diana cu glasul scăzut, care contribuia ca tot ce spune să pară secret.

— Lucrând, îți vei strica mâinile, răspunse Metella într-un târziu pe un ton de nemulțumire.

— Ei, haide, Metella, încercă Diana s-o îmbuneze. Dacă vei încerca să-mi dai să înțeleg că între noi este oarecare deosebire, mă voi strădui să nu-ți mai spun nimic.

Obrazul Metellei se luminează de un zâmbet fugar, dar imediat după aceea se întunecă din nou și-și continuă drumul.

— Tu ai luat dinainte hotărârea ca eu să nu-ți fiu simpatică, dar cred că nu procedezi just, zise Diana. Nu trebuie să uiți că una față de alta va trebui să ne purtăm cum se poartă fetele între ele.

— Dar noi nu suntem numai două fete, protestă Metella. Tu ești cineva și eu sunt nimeni.

— În parte vorbele acestea sunt întemeiate, încuviință Diana. Eu *sunt* cineva și tot așa mi-am închipuit că *ești și tu* cineva. În orice caz nu arăți ca și când ai fi nimeni și trebuie să fii convinsă de acest lucru.

Metella se uită repede la ea cu coada ochiului, ridică din umeri și zâmbi.

— Vorbele acestea mi se par pline de haz, răspunse ea cu glasul sfios.

— Mie nu mi se pare deloc c-ar putea fi de haz, adăugă Diana sfioasă. Mă simt înspăimântată și aș vrea să mă întorc la mama.

Metella încetini pasul și se uită la ea cu un fel de simpatie.

— În vie nu te vor căuta, zise ea. Dar s-ar putea să te găsească în vilă, dacă vor sosi în timpul nopții.

— La asta m-am gândit și eu, dar n-am unde dormi în altă parte.

— Așa este! încuviință Metella cu glasul stins. Apoi lăsă coșul din mână și-i dădu o pereche de foarfeci scurte și grele. Tot ce ai de făcut este să tai ciorchinii foarte aproape de vrej și să fii cu băgare de seamă ca să nu strivești boabele.

O bucată de vreme lucrară alături fără să mai zică nimic. Într-un târziu Diana se întoarse spre ea și o întrebă:

→ Spune, Metella, în casa ta nu se găsește vreo odaie liberă?

— Îmi pare foarte rău, spuse Metella, dar casa noastră este foarte mică și nu are mai mult de două odăi. Una este pentru părintele meu și pentru mama. Cred că nu ai de gând să-ți împarți așternutul cu mine?

→ De ce nu? întrebă Diana. Vrei să mă primești?

— Aș fi foarte mulțumită, răspunse Metella entuziasmată.

— Firește, îți voi plăti pentru această bunăvoință.

— Te rog, răspunse Metella, nu încerca să-mi tulburi această plăcere.

Diana întinse mâna și i-o puse pe umăr, apoi se uită în ochii ei.

— Mi-ai spus adineauri că tu ești nimeni. Nu ți-e rușine de vorbele acestea?

Metella râse sfioasă și, ridicând mâna oacheșă, își șterse ochii.

— Cât ești de caraghioasă, Diana, zise ea cu glasul în șoaptă.

Marcipor călărea repede, căci motivul pentru care plecase era extrem de urgent. Noaptea era rece și caii odihniți, mai ales calul de călărie al senatorului. Marcipor, care nu mai încălecase de ani întregi, își zise că poate ar fi fost mai bine să fi luat calul lui Marcellus, căci pe acesta l-ar fi putut stăpâni mai cu ușurință.

Trecu fluviul peste impunătorul pod de piatră clădit de Iuliu pentru ușurarea circulației pe Via Appia, apoi coti spre stânga și apucă în lungul unei poteci care se îndrepta spre miazăzi. Își zise c-ar fi prea riscant să se apropie de catacombe întrebuițând intrarea obișnuită. Dacă intrarea din crângul de cireși ar fi supravegheată chiar din depărtare, ar fi imposibil ca cineva care sosește cu doi cai să nu fie oprit.

Până acum nu întrebuițase niciodată intrarea secretă când era singur și nu era sigur nici c-o va putea descoperi, ea fiind foarte bine ascunsă în fundul unei cariere de piatră demult părăsite. Totuși spera că va recunoaște cariera imediat ce va ajunge în apropierea ei, deoarece era în vecinătatea unei gherete de pe marginea potecii. După ce ajunse, prironi caii și începu să coboare în adâncul carierei, pipăindu-și drumul în lungul peretelui de stâncă slab luminat de lună. Ajunse la o șuviță subțire de apă, despre care își aducea aminte c-a mai trecut-o. Dincolo de apă era o deschizătură în stâncă. Își făcu loc prin această deschizătură îngustă și înaintă cu băgare de seamă, până când fu oprit de glasul răstit al unui paznic. Marcipor își spuse numele și paznicul, pe care-l recunoscuse, îi spuse să se apropie.

— Am venit să iau pe Marcellus Gallio, zise el. Sclavul său, care face parte dintre noi, este pe moarte. Pentru un bărbat ca mine, Trusus, drumul pe care l-am făcut până aici a fost foarte greu. Vrei să te duci să găsești pe Marcellus și să-i repeți vorbele pe care ți le-am spus?...

— Dacă vei sta de pază în locul meu, pot pleca.

I se păru c-așteaptă de vreme îndelungată în mijlocul întunicului, fără să audă alt zgomot împrejurul său decât bătăile proprii sale inimi. Încercă să audă târșitul pricinuit de tălpile sandalelor pe așternutul de stâncă. Într-un târziu văzu departe în fundul tunelului care cobora în jos o flacără slabă de lumină. După ce se mai apropiară constată că Trusus este urmat de doi bărbați. Primul era Marcellus... al doilea Marele Pescar!

Schimbară câteva cuvinte în șoaptă și, fără să piardă vremea, se înțeleseseră ca Marcellus și Petru să plece, iar el își va petrece noaptea în catacombe.

— Ai spus tatălui meu că eu sunt aici? întrebă Marcellus.

— Da, dar a fost atât de mulțumit când a aflat că mai ești în viață, încât nu s-a mai supărat aflând că te-ai însoțit cu creștinii. Fii sigur că el nu te va trăda. Plecați acum, deoarece Demetrius nu mai are prea mult de trăit.

Lentius intră în grajd, ducând de căpestre caii asudați de-a lungul drumului. Lucia, care aștepta în porticul vilei, coborî treptele într-un suflet și se repezi în brațele fratelui său, plângând încetitor și încleștându-și mâinile tremurânde pe brațele lui.

— Demetrius mai trăiește? întrebă Marcellus grăbit.

— Mai respiră încă, răspunse ea, dar Sarpedon ne-a spus că se stinge repede, așa că nu poate să trăiască mai mult de un ceas.

Marcellus se întoarce în loc și făcu semn celui care venise cu el.

— Lucia, acesta este Simion Petru. A venit acum de curând din Galileea. Pe Demetrius îl cunoaște și el.

Străinul, de statură uriașă și cu barbă, se închină în fața ei.

— Sunt sluga ta, soră! murmură străinul cu glasul adânc.

— Bine ai venit, zise Lucia și se uită la el cu ochii plini de lacrimi. Veniți cu mine... să nu mai pierdem timpul!

Gallio, obosit și îmbătrânit înainte de vreme, îi aștepta în capul scării și-și îmbrățișă fiul fără să zică nimic. Cornelia, profund impresionată de cele întâmplate, căzu la pieptul lui Marcellus, plângând și murmurând cuvinte de alinare. Petru se oprise pe scară și senatorul se întoarce spre el întrebător. Lucia îl prezentă:

— Un prieten de-al lui Marcellus. Cum ai spus că te cheamă?

— Petru, răspunse străinul.

Senatorul se înclină cu indiferență, ca și când ar fi vrut să dea străinului să înțeleagă că în această casă nu se găsește loc pentru oameni cu înfățișarea lui. Dar Petru, care-și pierduse răbdarea, se apropie de senatorul Gallio și-i spuse pe un ton caracteristic celor care sunt obișnuiți să poruncească altora.

— Condu-mă la Demetrius! zise el.

Auzindu-i glasul, Cornelia se desprinse din brațele lui Marcellus și se uită cu gura căscată la acest străin care venise la ei. Gallio ridică privirea și păru c-a devenit mai mic alături de statura neobișnuită a

omului acestuia și fără să zică nimic apucă înainte spre camera în care era Demetrius. Îl urmară toți și se înșirară împrejurul patului, iar Marcellus îi puse mâna pe frunte. La un semn al lui Gallio, care părea impresionat de prezența musafirului său misterios, Sarpedon se ridică de pe scaunul din apropierea patului și le făcu loc. Cu o liniște care-i făcu pe toți să se uite la el mirați, Petru apucă mâinile fără putere ale lui Demetrius în palmele lui uriașe și le scutură.

— Demetrius! strigă el cu glasul sonor, ca și când ar fi strigat după cineva care a ajuns foarte departe. Demetrius nu-i răspunse, dar pleoapele ochilor părură că-i tremură ușor. Petru îl strigă din nou, de astă dată cu glasul atât de puternic, încât ar fi putut să-i audă cineva chiar de pe cealaltă parte a drumului: *Demetrius! Întoarce-te!*

Cei dimprejurul patului nu îndrăzneau nici să mai respire. Stăteau ca împietriți. Apoi cu totul pe neașteptate Petru își îndreptă trupul și, întorcându-se spre ei, ridică brațele și cu palmele întinse ale mâinilor le făcu semn să iasă din cameră.

— Plecați! porunCI el. Lăsați-ne singuri!

Se supuseră fără să zică nimic și ieșiră pe coridor. Marcellus mai întârzie o clipă ca să întrebe dacă va trebui să iasă și el. Petru dădu din cap și începu să-și scoată levita de pe el în momentul când Marcellus închise ușa camerei. Se opriră grămadă în capul scării, unde așteptară câteva minute în tăcere, în nădejdea că vor auzi din nou strigătul uriașului care pusese stăpânire pe casa lor. Marcellus se așteptase să-i audă protestând, dar nici unul dintre ei nu zise nimic. Împrejurul lor era tăcere adâncă și din camera în care zăcea Demetrius nu se auzea nici un zgomot.

Puțin după aceea senatorul începu să coboare treptele scării încet și cu băgare de seamă, umblând cu pașii caracteristici ai unui om îmbătrânit. Sarpedon îl urmă nemulțumit și se așeză pe o bancă. Cornelia apucă pe Marcellus de braț și intră în apartamentul ei, urmată de Lucia. Pe coridor nu mai rămăsese decât Tertia, care se apropie pe vârful picioarelor de ușa camerei în care era Demetrius. Se chirci în apropiere și ascultă, dar nu auzea nimic decât propriile ei suspine.

La o jumătate de ceas după aceea, Marcellus ieși din apartamentul maică-sii și, apropiindu-se de Tertia, o întrebă ceva în șoaptă. Fata clătina din cap. Coborî în bibliotecă și găsi pe părintele său așezat în fața mesei, așteptând. Senatorul îi făcu semn spre un scaun. Imediat după aceea își drese glasul și zâmbi sarcastic.

— Nu cumva prietenul tău, uriașul cu înfățișare de vagabond, își inchipuie că va putea săvârși o minune?

— Petru dispune de puteri neobișnuite, răspuse Marcellus, presimțind că de astă dată se găsește în stare de inferioritate în fața tatălui său.

— Felul lui de a proceda mi se pare cu totul neobișnuit! Vrea să se ocupe el însuși de rănit, dă pe medic la o parte și pe noi ne scoate din cameră. Îți închipui că va întrebuița un procedeu supranatural în timpul cât noi stăm aici și așteptăm?

— Nu m-aș mira câtuși de puțin, răspuse Marcellus. Sunt de acord că Petru nu este din fire politicoasă, dar este cu desăvârșire cinstit și sincer. Probabil va fi mai bine să nu ne facem o părere definitivă despre el înainte de a vedea ce se întâmplă.

— Nu se poate întâmpla nimic altceva decât că Demetrius va muri, declară Gallio. De murit ar fi murit în orice caz și așa fi protestat împotriva prostiilor străinului acestuia dacă așa fi fost convins că Demetrius se va putea vindeca, procedând la luarea măsurilor indicate într-o astfel de împrejurare. Câtă vreme va trebui să mai așteptăm ca evreul acesta să-și termine descântecul... sau ceea ce face acolo în cameră?

— Eu nu știu, tată, admise Marcellus. Apoi după o lungă tăcere îl întrebă și el: Ai aflat ceva despre împrejurările în care a fost rănit Demetrius?

Gallio clătină din cap.

— Probabil ai aflat și tu că Demetrius a ajutat Dianei să evadeze din insula Capri. Se mai spune că este urmărit de autorități pentru că la Atena ar fi atacat și bătut pe un tribun roman.

Marcellus sări în picioare și se plecă spre tatăl său.

— Va să zică a evadat! N-am auzit nimic până acum. Unde este?

— Se pare că nimeni nu știe unde se ascunde. Acasă nu este. Împăratul pretinde că se interesează de siguranța ei și a trimis în toate părțile patrulă ca s-o caute.

— Dar de ce se interesează tocmai el de locul unde se găsește? întrebă Marcellus indignat; apoi, văzând că senatorul nu-i răspunde adăugă: Probabil Demetrius știe unde este Diana și din pricina ei s-a expus acestei primejdii.

Gallio făcu un semn de deznădejde.

— Fiule, dacă Demetrius știe unde este, secretul acesta îl va duce cu el în mormânt.

Cu sufletul chinuit de spaimă și deznădejde, Marcellus urcă scara ca să se întoarcă în apartamentul mamei sale, pe care o găsi adormită. Lucia se cuibărise pe o canapea. Se așază lângă ea și o apucă de mână. Lumina tulbure a zorilor începuse să-și facă loc pe sub draperiile ferestrelor.

— Străinul acela este tot cu Demetrius? întrebă ea în șoaptă.

Marcellus dădu din cap abătut, se apropie de ușă și, după ce o deschise, se uită în lungul coridorului. Tertia nu mai era acolo unde o lăsase. Închise ușa și se așază din nou pe canapea alături de soră-sa.

Tertia tresări când auzi că se deschide ușa. Obrazul bărbos al galileeanului apăru și se uită afară.

— Du-te încet... ca să nu faci zgomot și prepară-i o ciorbă fierbinte, zise Petru cu glasul în șoaptă.

— Va să zică va trăi? întrebă Tertia emoționată.

Petru nu-i răspunse, ci închise ușa ușor. Înțelegând că nu e încă momentul să informeze pe ceilalți, Tertia apucă spre scara de serviciu. Când se întoarse, bătu cu latul palmei în tăblia ușii. Petru i-o deschise exact atât cât fu nevoie ca să se poată strecura înăuntru. Demetrius arăta foarte palid și stă proptit între perne, dar părea că nu-și dă seama ce s-a întâmplat cu el. Se uită la ea cu ochi stinși.

— Să nu vorbești încă cu el, îi spuse Petru cu blândețe. A venit de foarte departe și este încă speriat, apoi întinse mâna după levită și se îmbracă. Îi vei da să bea din ciorba aceasta atât cât va vrea să primească. Rămâi lângă el. Să nu chemi pe stăpânul casei decât atunci când îți va spune el. Să nu dai voie nimănui să intre până când va mai prinde putere. Acum eu voi pleca.

— Cum se poate să pleci fără să vorbești cu nici unul dintre membrii familiei? protestă Tertia. Fără îndoială vor dori să-ți mulțumească pentru ceea ce ai făcut.

— Nu sunt în stare să răspund la întrebările ce mi le vor pune, răspunse Petru cu glasul stins și Tertia își dădu seama că uriașul este ostenit peste măsură. Nu vreau nici să vorbesc. Mă simt sleit de puteri.

În pragul ușii se opri și se mai uită o dată la Demetrius.

— Curaj! zise el cu glasul aproape stins, dar poruncitor. Adu-ți aminte de făgăduiala pe care am făcut-o în numele tău... pe care va trebui s-o respecti! Va trebui să te întorci între oamenii din țara ta... pentru a mărturisi pentru Hristosul nostru care te-a mântuit!

Fruntea palidă a lui Demetrius se încruntă ușor, dar nu răspunse nimic.

După ce ușa se închise, Tertia umplu lingura și i-o ridică la gură. Primi ciorba și o înghiți în liniște, apoi se uită la Tertia ca și când ar fi încercat să-și aducă aminte cine este. Îi mai dădu câteva linguri și zâmbi uitându-se în ochii lui turburi.

— Ai reușit să mă recunoști? întrebă ea în șoaptă.

— Tertia, începu el cu glasul slăbit, apoi adăugă: Cheamă pe Marcellus.

Puse cupa cu ciorbă pe masă și plecă în căutarea tribunului. Toți ceilalți se îngămădiră împrejurul ei, punându-i întrebări stăruitoare, dar ea le răspunse că singur Marcellus poate intra la el. Marcellus sosi repede și imediat ce intră în cameră apucă pe Demetrius de mâini.

— Petru te-a adus înapoi! exclamă el cu glasul sfios.

Demetrius își umezi buzele.

— Am făcut drum foarte lung! murmură el.

— Îți mai aduci aminte de ceva?

— Foarte turbure.

— Ai văzut pe cineva?

— N-am văzut nimic limpede... dar am auzit multe glasuri.

— Ai dorit și tu să te întorci?

Demetrius oftă și clătină din cap.

— Unde este Petru? întrebă Marcellus.

— A plecat! răspunse Demetrius.

Din răspunsurile acestea laconice, Tertia înțelese c-ar vrea să vorbească între patru ochi cu Marcellus, așa că ieși din cameră cu pași ușori. Obrazul lui Demetrius se luminează în mod vizibil.

— Diana este la Arpino în vila lui Kaeso și se găsește în siguranță, dar va fi mai bine să mergi la ea. Împăratul ar vrea s-o prindă. Este în mare primejdie să fie descoperită.

— Te simți destul de bine, Demetrius, întrebă Marcellus neliniștit, ca eu să pot pleca imediat?

— Da, stăpâne. Va trebui să plec și eu. Petru a făcut o făgăduială. Sunt obligat să mă întorc în Grecia.

— Pentru împărăția care va să vină! declară Marcellus respectuos. Ți s-a încredințat o mare răspundere... care va fi plină de primejdii. Îți voi pregăti imediat certificatul de *manu mittere*.

— Îmi pare rău că te părăsesc, stăpâne, oftă Demetrius.

— Îmi pare și mie rău, zise Marcellus. Dar dacă ai fost mântuit în schimbul unei făgăduieli, pe aceasta va trebui cu orice preț s-o respecti!

Tertia întredeschise ușa și se uită sfioasă înăuntru ca să-i dea de știre c-au vorbit de ajuns. Marcellus îi făcu semn să intre. Fata puse mâna pe cupa în care era ciorba și se apropie de pat. Demetrius se întinse lacom după ea.

— Faci foarte bine! încuviință Marcellus. Asta înseamnă că puterile îți revin repede.

Presimțind că ceilalți membri ai familiei vor fi nerăbdători să afle ce s-a întâmplat, se îndreptă spre apartamentul maică-si, unde-i găsisse pe toți împreună. Le spuse imediat că Demetrius se simte bine și c-a început să mănânce.

— Imposibil! exclamă Gallio și se îndreptă spre ușă.

Marcellus îi tăie drumul.

— Mai zăbovește, tată, îl sfătui el. Încă nu se simte destul de bine, și ca să vorbească trebuie să facă un mare efort.

— Bine, dar vreau să vorbesc cu galileeanul acela! protestă Gallio. Ceea ce s-a întâmplat acum în casa aceasta nu este un lucru lipsit de însemnătate. Demetrius trăgea să moară! Tot așa spunea și Sarpedon!

— Petru a plecat. Tertia mi-a spus că era foarte ostenit și n-a dorit să vorbească cu nimeni.

— În ce fel crezi c-a putut să săvârșească această faptă? întrebă Cornelia.

— El este un creștin! răspuse Marcellus. Unii dintre oamenii aceștia care au trăit în apropierea lui Iisus au fost hărăziți cu putere neobișnuită. Trebuie să știi, mamă, că pentru mine însănătoșirea lui Demetrius nu reprezintă o surpriză. Este și el creștin. Mi-a spus că Petru i-a dat o însărcinare, pe care va trebui s-o îndeplinească. Va fi obligat să se întoarcă în Grecia ca să propovăduiască în mijlocul poporului său...

— Ca să propovăduiască? întrebă Lucia curioasă.

— Cuvântul adevărului în vederea întemeierii unei noi împărății, răspuse Marcellus.

— Nu crezi că se va expune primejdiei... dacă va începe să vorbească despre o nouă împărăție? întrebă ea.

— Fără îndoială se va expune, încuviință Marcellus. Dar pe Demetrius nu-l va opri gândul acesta.

— Probabil va fi mulțumit că se poate întoarce în Grecia, zise Lucia. Mi se pare că mi-ai spus că el s-a îndrăgostit de o fată din Atena? Cum o cheamă... Teodosia?

Senatorul le spuse că va coborî în bibliotecă să prânzească și pofti și pe Marcellus să vină cu el. Cornelia declară că ea se va culca din nou.

Lucia se întoarse în apartamentul ei, dar peste câteva minute bătui la ușa lui Demetrius. Tertia îi deschise ușa și părăsi camera.

— Suntem atât de mulțumiți că te simți din nou bine, începu Lucia. Marcellus ne-a spus că te vei întoarce în Grecia. Și-i puse inelul în palmă: L-am păstrat pentru tine. Acum va trebui să-l primești înapoi.

Demetrius se uită la inel și-l ținu între palmele mâinilor. Lucia se uită la el și-i zâmbi cu sfială.

— Probabil îl vei dăruia Teodosiei, zise ea.

Demetrius zâmbi, dar se reculese imediat.

— Probabil ea își va da seama că este un inel prea costisitor, răspunse el. Cred că n-ar fi nici frumos din partea mea să-i cer să împărtășească primejdiile prin care voi trece eu.

Sarpedon intră în cameră și se opri la picioarele patului fără să zică nimic și se uită mirat la pacientul său. Se vedea limpede că și Demetrius a rămas mirat de prezența lui.

— Este medicul casei, îi spuse Lucia. Îți aduci aminte că în timpul nopții a mai fost o dată aici?

— Nu, eu nu-mi aduc aminte, răspunse Demetrius.

— Ce a făcut... uriașul acela din Galileea? întrebă Sarpedon și trecu de cealaltă parte a patului.

— S-a rugat! răspunse Demetrius.

— Cărui zeu s-au adresat rugăciunile lui? întrebă Sarpedon.

— Nu există decât unul singur! răspunse Demetrius.

— Un zeu al evreilor?

— Nu... acesta nu este un zeu al evreilor. El este Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul tuturor oamenilor din toate părțile pământului. Toți se pot închina lui în numele lui Iisus, care a venit pe lume ca să întemeieze o împărăție a dreptății dintre oameni.

— Aaa... asta este erezia aceea creștină! exclamă Sarpedon. Prietenul tău din Palestina știe că ar putea să fie arestat din cauză că se preface că vindecă bolile oamenilor cu ajutorul acestor mijloace?

— Se preface! exclamă Lucia. Cred că n-a fost prefăcătorie când a vindecat pe Demetrius!

— Va trebui reclamat autorităților! declară Sarpedon și se apropie cu pași rigizi de ieșire.

— Eu mi-am închipuit că un medic trebuie să se bucure întotdeauna când constată că unul dintre bolnavii săi a reușit să se vindece. Indiferent de felul în care s-a vindecat, ripostă Lucia.

Sarpedon nu-i răspunse, ci închise ușa pe urma sa, apoi intră în bibliotecă unde senatorul și Marcellus începuseră să prânzească și, renunțând la obișnuita sa suavitate, începu să protesteze.

— Ei, haide, Sarpedon, ia loc, răspunse senatorul cu amabilitate, și prânzește împreună cu noi. Înțeleg motivul nemulțumirii tale. Dar aceasta de acum a fost o întâmplare neobișnuită. Ai făcut tot ce ți-a stat în putere. Fără îndoială, trebuie să fii mulțumit că grecul s-a făcut bine, deși tratamentul la care a fost supus este - hai să zicem - neobișnuit.

Sarpedon refuză fructele oferite de Decimus și rămase în picioare cutremurându-se de nemulțumire.

— Cred că n-ar fi deloc plăcut, răspunse el cu glasul rece, dacă s-ar afla că senatorul a chemat în casa sa pe unul dintre creștinii aceia care uneltesc, pentru a îngriji de un bolnav care a fost adăpostit de el.

Marcellus sări în picioare și se apropie de el.

— Ai uitat de jurământul lui Hipocrat! țipă el. Mi-am închipuit că singurul amănunt ce te-ar putea interesa în calitate de medic este vindecarea bolilor. Profesiunea aceasta a ajuns atât de degenerată, încât din răutate și pizmă nu poate să mai suporte un bolnav care s-a vindecat cu altceva decât cu medicamentele fără efect pe care le întrebuițați voi?

Sarpedon se retrase spre ușă.

— Tribune Marcellus, vei avea ocazia să regreti vorbele pe care le-ai pronunțat acum! țipă el și ieși din cameră.

Vreme de câteva minute, după ce se așezară din nou pe scaune, nici senatorul și nici Marcellus nu scoaseră o vorbă.

— Eu credeam că vom reuși să-l îmbunăm, zise Gallio. L-ai jignit în mândria lui. Ar putea să ne pricinuiască o mulțime de neajunsuri dacă ne va denunța că adăpostim pe Demetrius...

— Este adevărat... va trebui să expediem pe Demetrius!

— Crezi că este destul de refăcut pentru a putea pleca astăzi?

— Va trebui să fie! Eu voi pleca la Arpino și mă va însoți și el.

— Acestea sunt copilării, răspunse senatorul. El nu este astăzi în stare să încalece! Îl vom trimite cu o carigă până la Peșcara. Nu-mi vine să cred că se vor gândi să-l caute într-un port de pe Adriatica, zise Gallio și, ridicându-se în picioare, începu să se plimbe prin cameră. Voi pleca și eu cu el, adăugă Gallio. Prezența mea în carigă va contribui, probabil, ca să nu fie cercetat de aproape. Afară de asta, aș putea să-i fiu și de folos. În cazul când nu vom găsi un vas gata de plecare, voi închiria unul care să-l ducă până la Brindisi. Acolo îi va fi mult mai ușor să găsească o corabie care va pleca spre Corint.

— Este o faptă extrem de generoasă din partea ta, declară Marcellus. Dacă toți oamenii și-ar trata sclavii în felul acesta...

— Ai dreptate, răspunse senatorul și încercă să zâmbească. Până acum eu n-am avut obiceiul să scot propria mea carigă și să-mi conduc sclavii când s-a întâmplat ca ei să plece din serviciul meu. Dar cu Demetrius este altceva. Și-a recâștigat viața datorită unei făgăduieli, care va trebui respectată. Altfel n-ar mai avea dreptul să trăiască.

— Cred că tu ai deveni un bun creștin, declară Marcellus, dar în aceeași clipă constată, după încruntătura tatălui său, că vorbele pe care le-a pronunțat nu sunt la locul lor.

— Oamenii cinstiți, fiule, și-au ținut întotdeauna cuvântul cu mult înaintea de propovăduirea credinței creștine... Haide să ne pregătim de plecare. Ziua este favorabilă și cei din Roma nu se vor gândi ca astăzi să urmărească un fugar. Locuitorii și autoritățile nu se interesează de altceva decât de *Ludi Romani*. Spune-i lui Lentius să scoată cariga!

CAPITOLUL XXV

Făcând un ocol prin cartierele mărginașe ale orașului și ferindu-se de arterele de circulație mai aglomerate până când ajunseră la o depărtare de douăsprezece leghe spre răsărit, cariga senatorului, urmată de la o mică distanță de rânđașii care-l însoțeau, reuși să iasă din oraș fără să fie oprită de cineva. Din când în când la răscrucea drumurilor trebuiau să se oprească pentru a lăsa să treacă cotigile

încărcate cu produse rurale care se îndreptau spre Roma, dar nimeni nu-i întrebese încotro merg.

Convingerea senatorului că vor putea face drumul acesta fără nici o piedică se dovedi întemeiată. Dacă cineva avea motive să dispară din Roma fără să atragă atenția asupra sa, aceasta era ziua cea mai indicată: *Ludi Romani*, cea mai veche și mai populară dintre toate festivitățile populare, trebuia să înceapă peste trei zile. În așteptarea acestor festivități anuale, închinat lui Iupiter, tot orașul era în fierbere.

Populația începuse să iasă pe străzi și în toate părțile treceau cortegii de rapsozi și saltimbanci, a căror menire era să înveselească lumea. Locuitorii își împodobiseră casele cu drapele și frunze de laur. Curioșii începuseră să sosească din depărtatele regiuni ale metropolei. Zgomotul și aglomerația creșteau cu fiecare ceas; toate drumurile ce duceau la Roma erau pline de curioși, de oameni care se întorceau acasă, de rapsozi, vrăjitori, dansatori, acrobați, scamatori, de pungași și de menajeriile ursarilor și ale celor cu maimuțe.

Toți fuseseră cuprinși de o veselie contagioasă. Oamenii lăsaseră lucrul și disciplina fusese abandonată. Se dusese vestea că anul acesta *Ludi Romani* vor fi de o veselie fără precedent. Noul împărat nu era zgârcit. Morocânosul Tiberiu, căruia festivitățile nu-i făceau plăcere, era mort și îngropat. Seianus, bătrânul acela care învârtea fiecare sesterț de șapte ori în palmă înainte de a-l cheltui, fusese asasinat ca și Gaius, așa că au scăpat de ei. Anul acesta festivitățile *Ludi Romani* meritau să fie văzute. Împăratul *Cizmulită* va purta de grijă ca poporul să se distreze. Până și creștinii vor putea răsufla tihniți vreme de zece zile, căci nimeni nu se va mai ocupa de ei, deoarece în timpul serbărilor reprezentanții autorităților vor fi amețiți de băutură și-i vor uita.

La răscrucea drumului din Avezzano, cariga senatorului se opri la umbră și Marcellus descălecă, deoarece aici trebuiau să se despartă și el să apuce spre Arpino. Își luă rămas bun, și Demetrius, care se simțea încă destul de slăbit, păru emoționat de această despărțire. Marcellus însă se strădui din toate puterile să-și stăpânească tremurul glasului.

— Drum bun, Demetrius! zise el. Și-ți urez să reușești în toate întreprinderile tale! Probabil va trece vreme lungă înainte de a ne ma întâlni.

— Probabil nu va trece atât de mult, răspunse Demetrius și se strădui să zâmbească.

— De... fie că va trece mult, fie că va trece puțin, de întâlnit tot ne vom întâlni, dragul meu prieten! Cred că de asta ești convins, nu-i așa?

— Pe de-a-ntregul convins!

După ce încălecă din nou pe Istar, plecă în galop și, când coti spre miazăzi în drumul spre Arpino, întoarse capul și le făcu semn. Aici drumul era mai slobod și putea înainta cu ușurință. După ce drumul începu să urce, Istar domoli goana și Marcellus o lăsă să alerge în trap ușor.

Acum când știa că Demetrius a plecat fără a fi pândit de nici o primejdie, se simțea mai ușurat. Plecase să se întâlnească cu Diana, așa că ce se va întâmpla de aici înainte nu-l mai interesa. În Alatri se opri la un han și dădu lui Istar o traistă plină de ovăz, iar în timpul popasului un slujitor o țesălă și o adăpă. După ce ieși din oraș, Marcellus o duse de căpăstru o bucată de drum, apoi încălecă din nou și plecă în goană. În lumina soarelui după-amiezei, piscurile Apeninilor luceau sub gluga lor de zăpadă.

Se întunecase bine când ajunse la Arpino, unde paznicul de la intrarea vilei îl recunoscu imediat.

— Să nu trezești pe nimeni, îi porunci el. Voi băga calul în grajd și-mi voi găsi undeva un colțișor ca să pot dormi.

N-avu încredere nici în grăjdarii lui Kaeso, așa că îi aduse el însuși găleata de apă și-i supraveghe așternutul, vorbind tot timpul cu ea cum ar fi vorbit cu un prieten, așa că slujitorii începură să zâmbească. După ce află că odaia lui este liberă, se duse la culcare, simțindu-se epuizat de evenimentele întâmplate în ultimele douăzeci și patru de ceasuri.

Appius Kaeso își dădu seama că precauția de a face pe Diana să lucreze în vii este o măsură inutilă, deoarece în zilele care precedă și cât vor dura festivitățile împăratul nu va avea timp ca să se mai gândească la ea.

Noaptea trecută o aduseseră înapoi la vilă, și, aceasta fiind prima dimineață când Diana se simțea în mai multă siguranță, Antonia stăruise să doarmă până când se va simți odihnită.

Puțin după revărsatul zorilor, Kaeso se duse la grajduri și astfel află despre sosirea lui Marcellus, așa că intră în camera lui și-l găsi

treaz. Stătură împreună de vorbă vreme de o jumătate de ceas și se informară unul pe altul despre tot ce s-a întâmplat din ziua despărțirii lor. Marcellus constată că prietenul său Kaeso a pierdut mult din impetuozitatea lui de până acum, dar cu toate acestea îl puteai recunoaște după felul în care se grăbea să-ți dea un sfat.

— De ce nu te căsătorești cu Diana imediat? întrebă Kaeso. De vreme ce toată lumea te crede mort, împăratul își închipuie că are dreptul să se intereseze de bunăstarea ei. După ce va deveni soția ta, *Cizmuliță* nu va putea invoca nici un pretext pentru a justifica interesul tău față de ea.

Așezat pe marginea patului, numai pe jumătate îmbrăcat, Marcellus se gândi vreme atât de îndelungată, încât Kaeso se crezu îndreptățit să-l întrebe:

— Cred că voi doi sunteți îndrăgostiți unul de altul, nu-i așa?

— Da, Kaeso, dar nenorocirea este, răspunse el abătut, că Diana nu pare hotărâtă să se căsătorească cu mine.

— Nu pare hotărâtă? ripostă Kaeso mirat. Sigur că este hotărâtă, mai încapе vorbă? Altfel ce motive ar avea să afirme că este logodită cu tine?

— A spus ea vorbele acestea? întrebă Marcellus și se ridică în picioare.

— Sigur că le-a spus! Nu-i adevărat?

— Ultima dată când am văzut-o, Kaeso, mi-a răspuns că o căsătorie între noi ar fi greșită de vreme ce eu sunt creștin.

— Acestea sunt mofturi. Diana este tot atât de convinsă creștină ca și tine! În cazul când a fi creștin înseamnă să te porți cu dragoste și prietenie față de cei care sunt mai prejos decât tine, atunci din punct de vedere creștinesc Diana ar merita o răsplată. Ar fi trebuit s-o vezi lucrând! Vreme de o săptămână și mai bine cât a lucrat la vie a stat într-o odăiță împreună cu Metella, cu care s-a împrietenit foarte mult; cât despre Metella, cred că fata aceasta a devenit cu totul altfel decât era înainte de asta. Nici nu o mai recunoști!

— Sunt foarte mulțumit! declară Marcellus. Îmi pare bine că Diana a făcut această experiență. În aceeași clipă, privirile ochilor i se tulburară. Dar cu toate acestea este o mare deosebire între dorința Dianeii de a mărturisi credința creștină și datoria pe care o am eu de a mă asocia cu o grupare a celor pe care guvernul imperiului îi consideră proscrisi... și de a-mi petrece tot timpul între oameni a

căror viață se găsește în continuă primejdie. Acesta este punctul de vedere cu care Diana nu este de acord.

— De... eu cred că din pricina asta nu s-ar putea s-o condamni! se răsti Kaeso.

— Cred că tot așa nici pe mine nu mă poate condamna nimeni, adăugă Marcellus. Eu nu sunt liber ca să-mi pot alege drumul.

Se întâlniră în atriumul vilei. Antonia, care începuse să-i spună ceva, se opri în mijlocul frazei și plecă repede invocând un pretext oarecare. Diana începuse să coboare încet treptele scării de marmură. Se ridică în picioare și trecu în lungul atriumului ca s-o întâmpine. În primul moment când îl văzu, fata păru că ezită, apoi un zâmbet de extaz îi lumină obrazul și se repezi în brațele lui.

— Iubita mea! murmură Marcellus strângându-o la piept. Rămaseră vreme îndelungată îmbrățișați. Diana îi oferise buzele și acum începuse să plângă liniștită la pieptul lui.

— Ai venit după mine, îngână ea în șoaptă.

— Aș vrea să te știi lângă mine pentru toată viața, iubita mea!

Fata dădu încet din cap fără să deschidă ochii.

— A fost dinainte hotărât să se întâmple în felul acesta! zise ea.

— Diana! exclamă el și-și lipi obrazul de al ei. Vorbești serios? Vrei să devii a mea pentru totdeauna? Indiferent de ceea ce se va întâmpla?

Ridică amândouă brațele și i le petrecu împrejurul gâtului, apoi îi oferii cu patimă buzele.

— Chiar astăzi? întrebă Marcellus emoționat.

Se retrase puțin ca să se uite la el mirată și cu ochii plini de lacrimi. Apoi se desprinsese din îmbrățișarea lui și-l apucă de mână.

— Și de ce nu? murmură ea fericită. Haide! Să le spunem și lor! zise ea cu glasul înduișat. S-au purtat atât de frumos față de mine, Marcellus. Sunt sigură că le va face plăcere!

Antonia era în grădina împreună cu Appius. Obrajii lor străluciau de mulțumire când îi văzură că se apropie în lungul aleii, ținându-se de mână, și se ridicară în picioare ca să-i întâmpine. Antonia sărută pe Marcellus într-un fel care păru ceva mai mult decât o simplă formalitate socială, iar Diana sărută pe Kaeso, care rămase încântat. Apoi se apropie de Antonia și o îmbrățișă.

— Appius, zise Diana, în calitate de proprietar funciar ai dreptul să ne căsătorești, nu-i așa?

— Este exact ceea ce voi face! răspuse Kaeso cu mândrie și se bătu cu pumnul în piept.

— Chiar astăzi? întrebă Marcellus.

— Sigur că da! răspuse Kaeso.

— Haideți să ne așezăm pe bancă, propuse Antonia și să vorbim despre felul în care vom proceda. Vom face o nuntă discretă, pe care o vom sărbători în atrium numai cu membrii familiei; dar Antoniu unde este?

— Încă nu s-a trezit, răspuse Marcellus. Am întrebat și eu de el.

— Sau, dacă vreți, vom pofti pe toată lumea. Locuitorii din Arpino vă iubesc pe amândoi. Cred că ar fi admirabil dacă...

— Să facem nunta în aer liber, stăruia Diana.

— Acolo unde Marcellus avea obiceiul să le vorbească în fiecare seară, propuse Appius.

— Pe la așfințitul soarelui, adăugă Antonia.

— În cazul când hotărârea voastră este definitivă, voi trimite vorbă lui Ibisus ca oamenii să fie liberi pentru ziua de astăzi. În felul acesta vor avea ocazia să se spele și să se îmbrace mai cu îngrijire, zise Appius.

— Este un gest prevenitor, încuviință Marcellus.

— Iată și leneșul de Antoniu, exclamă maică-sa înduioșată.

Antoniu se apropie cu fruntea plecată, probabil gândindu-se la ceva. Când ridică privirea și-i văzu, se apropie de ei în fugă. Marcellus îl cuprinse în brațe.

— De ce n-ați trimis pe cineva după mine? întrebă el. Spune, Marcellus, cât timp vei putea sta la noi?

— Îi vom reține, dragul meu, cât mai mult, răspuse maică-sa. Astă-seară Diana și Marcellus se vor căsători.

Mirat de știrea aceasta neașteptată, Antoniu întinse mâna spre Marcellus, apoi se întoarse spre Diana, dar nu prea știu cum ar trebui s-o felicite.

— Mireasa trebuie sărutată! îi spuse tatăl său.

Antoniu se simți sfios, dar Diana se apropie de el și-l sărută cu toată candoarea.

Spunându-le că va fi obligat să trimită un slujitor în vie, Kaeso se îndreptă spre poartă. Antonia le spuse că, dacă astă-seară vor vrea să se ospăteze, ea va trebui să înceapă imediat pregătirile necesare. Antoniu se gândi că probabil va găsi să facă și el ceva și-și aduse

aminte c-ar trebui să prânzească. Marcellus și Diana se așezară împreună pe bancă și se ținură de mână.

— Acum spune-mi cum a reușit Demetrius să te găsească? întrebă Diana.

Întâmplarea aceasta fu lungă și emoționantă, așa că fata își simți ochii plini de lacrimi. Bietul Demetrius, care era atât de curajos și de credincios față de stăpânii săi! Și ce vindecare misterioasă! Probabil va fi mulțumit că este liber și se poate întoarce în țara lui! Se va întâlni cu Teodosia!

— Nu va putea să-i ofere ceva deosebit, zise Marcellus. Viața unui creștin nu valorează prea mult. Afară de asta, Demetrius nu este omul care să se ferească de primejdii. Dar cu toate acestea, Teodosia nu-l va iubi cu nimic mai puțin decât înainte de asta. Dacă se va întoarce la ea, fata aceasta îl va primi și în bine, și în rău.

— Cred că vorbele acestea le-ai spus și pentru mine, murmură Diana. Bine, Marcellus, eu sunt dispusă să te primesc și în felul acesta.

O strânse aproape de el și o sărută.

— Kaeso este de părere, declară Marcellus după o lungă tăcere, și eu sunt de acord cu el, că astăzi nu este nici o primejdie să te iau cu mine și să te duc la maică-ta. Împotriva ta nu există nici o acuzare. De asemenea nici Caligula nu va pretinde că te caută pentru a te feri de primejdiile la care ești expusă de vreme ce vei fi căsătorită cu mine.

— Bine, dar care este situația ta, dragul meu? întrebă Diana speriată. Când te vei întoarce acasă după ce toată lumea a fost informată că te-ai înecat, apariția ta neașteptată va da mult de vorbit. Crezi că împăratul n-ar putea să afle că tu ești creștin?

— Este probabil că va afla... dar va trebui să ne asumăm acest risc. Caligula este un nebun. Și s-ar putea să-i treacă ceva cu totul neașteptat prin minte, așa că-și va uita de creștini. Faptul că tatăl meu este senator va determina pe caraghiosul acesta să se gândească bine ce face înainte de a ordona arestarea mea. În orice caz nu se poate ca tu să stai ascunsă la infinit. Prin urmare, va fi mai bine să plecăm... și vom vedea ce se va întâmpla de aici înainte.

— Când vom pleca?

— Nu vom putea pleca în mod brusc din casa familiei Kaeso, căci astfel ar însemna să-i jignim. Să mai zăbovim până poimăine. Festivitățile pentru *Ludi Romani* vor începe exact în ziua aceea, așa că vom putea ajunge la Roma fără să ne împiedice nimeni.

— Putem ajunge fără să ne ferim de patrule?

— Da, draga mea. În cazul când ne-am travesti și am fi arestați pe drum, ne-am găsi într-o situație primejdioasă.

Diana se cuibări în brațele lui.

— Dacă tu ești cu mine, nu mă mai tem de nimic, murmură ea.

Toată după-amiaza locuitorii din Arpino greblară iarba din bătătura satului. Ibisus supraveghe construirea unui chioșc, pe care fetele îl împodobiră cu frunze de ferigă și cu flori. Bucătarii vilei alergau în toate părțile și scoteau din cuptoare turtele dospite cu miere și fripturile. Aerul era saturat de mirosul mirodeniilor și al fripturilor de miel și de rațe pe care le trăsaseră în frigări. Chelarul vilei își zise că probabil Kaeso a înnebunit când văzu ce fel de vin se va împărți celor din Arpino.

Zvonul de glasuri din bătătura satului păru că se mai domolește în momentul când cortegiul nupțial apăru în poarta vilei. Apoi începură uralele și aclamațiile. Pentru Diana! Pentru Marcellus! Și în același timp și pentru familia lui Appius Kaeso!

Se opriră unul lângă altul în chioșcul improvizat de lucrători și după ce se făcu liniște, Kaeso, care părea mai demn ca niciodată, le împreună mâinile și le ceru să declare că doresc să devină soț și soție. Apoi cu glasul le spuse că unirea lor a fost celebrată în conformitate cu prevederile legii matrimoniale.

Tinerii căsătoriți se întoarseră spre oamenii din Arpino. Aclamațiile începură din nou. Membrii familiei Kaeso îi felicitară și-i îmbrățișară cu dragoste. În primul moment, lucrătorii nu știură cum ar trebui să procedeze. Un moșneag, cu capul tremnurănd, se apropie de ei și le strânse mâinile. Veni și Ibisus, mândru cum se cuvenea să fie un supraveghetor, urmat de soția sa, care se înfășurase într-un șal mai frumos decât al celorlalte femei. Imediat după aceea se apropiară și alte femei urmate de soții lor, care își făcură loc printre ceilalți, și se scărpinară după câte o ureche. Pe cei mai mulți dintre ei Marcellus îi cunoștea după nume. Diana îmbrățișă pe Metella, care începuse să plângă. De Marcellus vru să scape cu o simplă înclinare respectuoasă, dar el o cuprinse în brațe și o sărută, fapt care fu cel mai de seamă incident în timpul acestei nunți. Oamenii începură să aclame pe Metella, care de rușine nu știa unde să se ascundă și în ce parte să se mai uite. Imediat după aceea Appius Kaeso făcu semn lui Ibisus c-ar vrea să spună câteva cuvinte Ibisus scoase un chiot uriaș și

numaidecât se făcu liniște. Apoi le dădu de știre că stăpânul ar vrea să le spună ceva. Kaeso îi pofti pe toți la ospăț. Sclavii începură să apară din curtea vilei, aducând tăvile grele încărcate cu bucate.

— Ei, ce ziceți... ne întoarcem la vilă? întrebă Kaeso.

— Te rog, stăruie Diana, va fi mult mai bine să rămânem aici și să cinăm împreună cu oamenii.

— Ești o fată fără pereche, murmură Marcellus.

— Bine, dar avem și înghețată! protestă Kaeso.

Diana își petrecu înduioșată brațul pe sub al lui Appius.

— Înghețata poate să mai aștepte, murmură ea.

Kaeso plecă fruntea și zâmbi, apoi se uită în ochii ei și dădu din cap în semn de încuviințare.

— Nu vreți să vă uitați la Antoniu? întrebă stăpâna casei și începu să râdă mulțumită.

Tânărul Antoniu, încins cu un șorț, se postase în fața unei mese și tăia friptură de miel pentru nuntașii din Arpino.

Sarpedon se ținu de vorbă. Jignit în demnitatea lui de profesionist și fiind convins că nu va avea nimic de pierdut dacă va denunța pe cei din familia Gallio, luă hotărârea să ducă până la capăt amenințarea adresată tribunului Marcellus.

Dar dorința de a se răzbuna împotriva familiei Gallio, a cărei bunăvoință îi fusese trecută ca moștenire de la părintele său, avusese și alte motive. Dacă incidentul acesta nenorocit s-ar fi întâmplat acum câteva săptămâni, probabil Sarpedon ar fi trecut cu vederea jignirea ce i se adusese, dar acum multe se schimbaseră. Azi nu mai avea nici un motiv să aștepte favoarea patricienilor conservatori. Adevărul era că în timpul domniei acestei dinastii era mult mai bine să rupi orice legături cu oamenii aceștia pentru a nu te duce la fund odată cu ei. Tânărul Caligula n-avea nici un fel de simpatie față de oamenii politici mai în vârstă, care erau partizani ai economiilor și care dezaprobau risipa făcută de el în vistieria imperiului. Toată lumea spunea că împăratul *Cizmulită* va încerca să îngenuncheze opoziția lor la prima ocazie ce se va oferi.

Sarpedon cunoștea pe Quintus, deși nu-l mai văzuse din ziua ascensiunii pe neașteptate între curtenii lui Caligula. Din fericire pentru el însuși, bătrânul Tuscus murise primăvara trecută, și Sarpedon, care-l îngrijise în timpul bolii de care suferise bătrânul poet și bărbat de stat, nu mai avusese ocazia să vadă pe nimeni dintre

membrii familiei lui. Nu știa nici dacă familia acestuia va continua să-l păstreze în calitate de medic al casei după moartea bătrânului. Fără îndoială, nu putea decât să-i folosească dacă va dovedi lui Quintus de partea cui este el în lupta încinsă între împăratul *Cizmulică* și membrii Senatului.

Oricât ar fi fost de revoltat și de nerăbdător, Sarpedon totuși nu îndrăzni să dea buzna peste augusta persoană a lui Quintus, mai ales cu trădarea familiei Gallio. În conformitate cu obiceiul curții, ceru o audiență și așteptă nerăbdător vreme de trei zile pentru a fi admis în fața înaltului și puternicului Quintus. Dar în timpul acestei așteptări avu ocazia să-și completeze amănuntele răzbunării sale, deoarece sclavul său aflat de la Decimus că senatorul și Marcellus au plecat cu grecul într-o direcție necunoscută.

După ce-și făcuse drum printre cei care se îmbulzeau în fața palatului, Sarpedon, asudat și ostenit, fu lăsat să aștepte în atriumul de marmură, împodobit cu aur și fildeș, printre ceilalți potențați sosiți din provincie pentru a cere favoruri. Deși era încă devreme, majoritatea demnitarilor arătau amețiți de băutura; unii dintre ei făceau strâmbături caraghioase, iar alții se plecau peste balustrada scărilor și începeau să verse.

Într-un târziu, Sarpedon fu introdus în camera lui Quintus, care luase hotărârea să termine repede cu el, dar asta înainte de a-i spune că i-a adus o știre despre sclavul Demetrius, care era în slujba familiei Gallio. Când îi spuse vorbele acestea, Quintus tresări și începu să-l asculte cu atenție. La vila senatorului fusese adus un evreu creștin care recitase descântece pe deasupra grecului care fusese ușor rănit. Tribunalul Marcellus nu numai că nu era mort, dar el adusese pe vrăjitorul acesta în casa senatorului; or, din vorbele și toată atitudinea lui se poate vedea limpede că el este în legături strânse cu revoluționarii creștini. Senatorul și Marcellus au scos din casă în taină pe acest sclav grec și au plecat cu el, probabil pentru a-l ascunde undeva, ceea ce dovedește că uneltesc împreună.

Quintus îl asculta cu interes, dar cu toate acestea Sarpedon se pomeni copleșit de invective și de reproșuri din pricină că i-a trebuit atâta vreme pentru a se decide să-i denunțe.

— Ascultă, Sarpedon, zberă Quintus la el, toată viața n-ai fost altceva decât un caraghios. Dacă s-ar fi întâmplat să nu fii fiul tatăl tău, care a fost un medic înțelept, nimeni nu te-ar chema nici cel puțin să dai o curățenie unui câine când este bolnav de pântecăriță!

Văzând ce părere are favoritul împăratului despre el, Sarpedon se ridică de pe scaun și se înclină, apoi se retrase de-a-ndărătelea spre ușă și ieși în atriumul care duhnea din pricina aerului stătut. În vremea de astăzi, nimeni nu știa cum ar trebui să se poarte pentru ca să câștige încrederea lui Caligula. Un fapt însă era mai presus de îndoială: imperiul era în declin, dar înainte de prăbușirea împăratului *Cizmuliță* el va avea grijă ca pe toți cei care mai credeau în simțul omeniei să-i îngenuncheze și să-i umilească.

Quintus nu informă imediat pe împăratul *Cizmuliță* despre ceea ce aflate de la Sarpedon, zicându-și că va fi mult mai bine ca în primul rând să pună mâna pe prada sa proprie. Dacă Marcellus este în viață era sigur că el știe unde se găsește Diana.

Fu trimis un număr redus de pretorienii din garda palatului pentru a supraveghea vila senatorului Gallio și a face raport despre orice mișcare ce vor constata. Ziua următoare primi știrea că senatorul s-a întors singur din drumul pe care-l făcuse. Dar în palatul imperial era atâtă învălmășeală, încât Quintus își zise că va fi preferabil să mai aștepte înainte de a da o lovitură decisivă. Favoriții curții sosiseră în număr atât de mare, încât nu te puteai ocupa de nimic altceva decât de cererile lor. Acuzația împotriva senatorului mai putea întârzia, dar cu toate acestea dădu ordin gărzii să continue cu supravegherea vilei. Dacă se va arăta tribunul Marcellus, îl vor aresta imediat.

Îi veni să râdă gândindu-se la Tullus, care va avea oarecare bătaie de cap în această împrejurare; dar pe Quintus îl interesa prea puțin ce va face Tullus, deoarece nici el, nici Marcellus nu puteau să-i fie de vreun folos. El fusese cel care sugerase împăratului ideea de a însărcina pe Tullus cu curățirea catacombelor. Ce va zice oare când se va pomeni față în față cu prietenul său din copilărie, astăzi cumnatul său, și va fi obligat să-l aresteze? În orice caz, asta va fi treaba lui.

Târziu, în noaptea a treia de *Ludi Romani*, primi știrea că Diana a sosit la vila maică-sii, însoțită de Marcellus.

Împăratul *Cizmuliță* băuse toată ziua, așa că acum începuse să zbiere și să palmuiască slujitorii însărcinați să-l ducă la culcare. De astă dată însă zgomotul infernal al străzilor și urletele dezmațului din palat erau atât de asurzitoare încât împăratul *Cizmuliță* nu putea închide ochii și se zvârcolea în așternut, chinuit de atroce dureri de cap.

Până și Quintus își primi partea lui de invective și înjurături, căci împăratul îl făcu răspunzător pentru urletele celor care treceau în cortegii pe stradă și pentru condițiile respingătoare în care erau sălile de festivități ale palatului. Afară de asta, spunea împăratul, felul în care s-au desfășurat astăzi festivitățile din Forum Iulianum a fost adevărată rușine.

— Ia spune, Quintus, cine poartă vina? Până acum nu s-a întâmplat încă să se audă citindu-se o odă atât de banală și atât de lungă dedicată lui Iupiter și nici nu s-au mai auzit coruri care să cânte atât de prost.

— Aveți dreptate, maiestate, dar suntem obligați să respectăm vechiul ritual, răspunse Quintus cu glasul mios.

Imediat după aceea îi păru rău că a încercat să se dezvinovățească. Acum nu era momentul să răspundă lui *Cizmuliță* cu „aveți dreptate... dar”, indiferent de temeinicia răspunsului pe care i l-ar fi dat. Maiestatea-sa se înfurie și începu să zbiere că împrejurul său are o adunătură de tâmpiți. Prin urmare, este tocmai timpul să încredințeze demnitățile curții unor oameni care-i vor asculta poruncile. Quintus, cu tot ce a făcut până acum, s-a dovedit un demnitar *incapabil*.

Astfel Quintus își zise că acesta este momentul cel mai indicat pentru a recâștiga favoarea împăratului, așa că pofti pe toți ceilalți să iasă din dormitor.

— Fiica lui Gallus a fost găsită, îl anunță el.

— Ei, comedie! exclamă *Cizmuliță*. Va să zică, până la urmă târătoarele tale totuși au reușit să-i descopere ascunzătoarea. Unde este acum această fermecătoare sirenă de gheață?

— Este în casa ei părintească. A sosit acum un ceas, maiestate.

— A adus-o grecul tău favorit?

— Nu, maiestate... grecul a fost ascuns de senatorul Gallio. Diana a fost adusă acasă de tribunul Marcellus, despre care se spunea că s-a înecat.

— Ooo, va să zică a apărut și el? Adoratorul! Și ce a făcut până acum din ziua când a dispărut și s-a crezut despre el că s-a înecat în mare.

— A stat ascuns. Se spune despre el că este creștin, maiestate!

— Ce face? zbiere *Cizmuliță*. Creștin! Cum se poate ca un tribun să se însoțească cu astfel de netrebnici? Nu cumva prostul acesta își închipuie c-ar putea să se pună în fruntea unei revoluții? Dă ordin să fie arestat pentru trădare! Să-l aduci în fața mea! Chiar acum!

— Este foarte târziu maiestate, și mâine veți avea mult de lucru.

— Sunt mort de oboseală, Quintus, din pricina acestor festivități plictisitoare. Ce torturi ne mai impune Iupiter pentru ziua de mâine?

— Maiestatea-voastră va trebui să participe la jocurile sportive care se vor desfășura înainte de amiază. Va urma apoi recepția Gărzii Pretorienilor în Senat și după aceea banchetul dat în cinstea lor și a soțiilor lor.

— Fără îndoială cu discursuri! gemu *Cizmuliță*.

— Aceasta este tradiția, maiestate. După banchet va urma o procesiune la templul lui Iupiter, unde senatorii vă vor prezenta omagiile lor.

— Nici o plăcere va să zică! Nu te-ai gândit, Quintus, că banchetul acesta în onoarea caraghioșilor de pretorieneni ar putea fi înveselit cu ceva pentru a mai împlânzi banalitatea discursurilor?

— La masă, maiestatea-voastră va avea parte de o plăcută vecinătate... Am poftit pe fiica lui Irod Antipa, tetrarhul Galileii și al Pereii.

— Pe dezmățata aceea... de Salomeea! țipă *Cizmuliță*. Sunt sătul de ea până peste cap.

— Mi-am închipuit că maiestatea-voastră ați constatat că este o fată atrăgătoare și spirituală, răspunse Quintus și zâmbi cu înțeles. Am văzut că se străduiește în toate chipurile pentru a face plăcere maiestății-voastre.

Cizmuliță făcu o strâmbătură, apoi cu totul pe neașteptate obrazul i se lumină.

— Poftește pe fiica lui Gallus. O vei așeza în dreapta mea, iar pe Salomeea în stânga. Vom cere Salomeii să ne debiteze din nou anecdotele ei, zise împăratul și începu să râdă, ducându-și mâinile la frunte.

— Legatul Gallus nu va considera acest procedeu drept o gravă jignire adresată fiicei sale?

— În felul acesta îi vom da și o lecție, murmură *Cizmuliță*, pentru că își risipește fermecătoarele surâsuri de dragul unui tribun care uneltește să înființeze un alt guvern pentru imperiul nostru. Trimite imediat după el și să fie reținut în închisoarea palatului!

Quintus încercă să facă un gest de protestare.

— Va fi arestat, firește, în conformitate cu dispozițiile privitoare la tribuni, se grăbi *Cizmuliță* să adauge. Îi veți acorda toate înlesnirile prevăzute. În același timp vei pofti pe Diana la acest banchet. Te vei

duce mâine dimineață tu însuși și o vei pofti. În cazul când va ezita să vină, îi vei spune că împăratul ar putea să procedeze mult mai îngăduitor față de prietenul ei creștin în cazul când va onora banchetul cu prezența ei.

— Eu mi-am închipuit că maiestatea-voastră ține la Diana și dorește să-i câștige favoarea. Prin urmare ar fi imposibil ca, amenințând-o, să puteți reuși în scopul pe care-l urmăriți! Eu sunt de părere că dacă i-ați acorda mai multă atenție ar fi mai ușor ca ea să uite pe tribunul Marcellus.

— *Dimpotrivă!* zberă *Cizmulică*. Fata aceasta, care umblă cu nasul în vânt, nu are nevoie de adulații, ci de câteva lovituri de bici. Cât despre adoratorul ei, adăugă împăratul și se uită enigmatic la Quintus, cu el avem alte planuri.

— Stăpâne, să nu uitați că el este fiul senatorului Gallio! protestă Quintus.

— Cu atât mai rău pentru el! ripostă *Cizmulică*. Cu această ocazie vom da și bătrânului o lecție... astfel că Senatul va putea să-și dea seama de adevăritate!

Quintus plecă el însuși, însoțit de un detașament de pretorienii călări, îmbrăcați în uniforme elegante, pentru a preda Dianei invitația la banchetul împăratului. Fu anunțată în apartamentul ei și coborî imediat în atrium. Era palidă și cu ochii umflați de plâns, dar atitudinea ei părea foarte mândră. Paula, care se simțea năucită și înspăimântată, veni împreună cu ea.

Quintus se înclină cu tot respectul în fața lor și întinse Dianei pomposul sul de pergament; dar văzând că Diana nu poate desprinde destul de repede numeroasele peceți cu care era închis și presimțind că ar putea economisi un timp prețios, deoarece înainte de a-miază avea o mulțime de obligații, Quintus le spuse ce conține documentul. Diana tresări speriată.

— N-ai vrea să informezi pe maiestatea-sa, începu Paula încercând să-și stăpânească tremurul glasului, că fiica legatului Gallus este prea adânc întristată pentru a putea fi o plăcută tovarășie la banchetul împăratului?

— Invitația împăratului, începu Quintus și se înclină rigid în fața ei, nu este adresată soției legatului Gallus, ci fiicei sale. De vreme ce este aici de față va răspunde singură ce hotărăște.

— Mama a spus adevărul, declară Diana cu glasul stins. Te rog spune împăratului să mă ierte. Eu sunt bolnavă.

— Probabil va fi nevoie să-ți spun că tribunul Marcellus, care acum se găsește în închisoarea palatului, va fi judecat mâine pentru trădare. S-ar putea ca atitudinea împăratului să fie mai binevoitoare în cazul când fiica legatului Gallus va fi dispusă să onoreze banchetul cu grațioasa ei prezență.

— Bine, răspunse Diana cu glasul abia perceptibil. Voi veni.

— Dacă soțul meu ar fi acasă, adăugă Paula renunțând la orice prudență, cred c-ar fi o vărsare de sânge înainte de a ne impune această crudă umilință.

— Ești surescitată, declară Quintus. Îngăduie-mi să-ți spun că nu-ți poate folosi la nimic făcând astfel de declarații. Eu nu, voi informa pe maiestatea-sa, dar te sfătuiesc să fii mai prudentă.

Apoi înclinându-se adânc se întoarse în loc și ieși în peristil, urmat de suita sa.

Marcellus rămase mirat de felul în care fu tratat de pretorienii care-l aretaseră și de slujbașii închisorii palatului. Probabil purtarea lor se datora calității sale de tribun. Fiind trezit din somn în puterea nopții în vila lui Gallus, coborâse în atrium, unde era așteptat de un centurion care adusese douăzeci de pretorienii.

Dându-și seama c-ar fi zadarnic să se împotrivescă unor oameni care veniseră într-un număr atât de mare, le ceru voie să se întoarcă în apartamentul său pentru a-și lua lucrurile de care va avea nevoie și cererea îi fu aprobată cu toată curtenirea. Despărțirea fu dureroasă. Diana se încleștă cu amândouă mâinile de el și începu să plângă deznădăjduită.

— Fii curajoasă, draga mea, o imploră el. Probabil arestarea aceasta a fost ordonată numai cu intenția de a mă umili. S-ar putea ca împăratul să-mi facă reproșuri severe ca după aceea să mă pună în libertate... după ce mă va preveni ce mi se poate întâmpla de aici înainte. Să nu pierdem nădejdea.

Apoi se desprinse din brațele ei și urmă pe centurion. Îi oferiră un cal și-l împresurară din toate părțile; nimeni dintre cei care circulau pe străzi cu ocazia acestor festivități n-ar fi putut să bănuiască despre el că este arestat.

După ce ajunseră la palat fu condus în închisoare. Închisoarea era subterană, dar celula pe care i-o dădură era luminată și ventilată, iar mobila părea destul de bună. Centurionul îi spuse că este liber să

anunțe pe prietenii săi unde se găsește acum; mesajele trimise de el vor fi expediate imediat și va putea primi orice vizitator.

Marcellus se așează numaidecât la masă și scrie o scrisoare:

Marcipor: sunt în închisoarea palatului, arestat pentru învinuirea de trădare. Informează pe membrii familiei. Vei putea să mă vizitezi în închisoare, dar cred că va fi mai bine ca senatorul să nu fie expus unei astfel de umilințe. Sunt bine tratat. Când vei veni, să-mi aduci cămașa.

Marcellus

Puțin după revărsatul zorilor, Marcipor sosi. Părea grav și ostenit ca orice om în vârstă. Santinelele se retraseră imediat ce-l introduseră în celulă, dându-le în felul acesta să înțeleagă că n-au intenția să asculte despre ce vor vorbi. Măinile reci ca gheața ale lui Marcipor începuseră să tremure. Privirile ochilor îi erau tulburate.

— Fiule, aș prefera să mor decât să te văd umilit în felul acesta datorită persecuțiilor, zise bătrânul Marcipor cu glasul tremurând.

— Marcipor, s-a întâmplat uneori ca oamenii să fie obligați să-și sacrifice viața în interesul unei cauze mari. Mă simt profund întristat, dar nu din pricina mea, ci a celor care mă iubesc.

— Îngăduie-mi să trimit vorbă lui Petru, îl rugă Marcipor. El dispune de puteri extraordinare și ar putea să te scoată chiar din această închisoare.

Marcellus clătină din cap.

— Nu, Marcipor. Viața lui Petru are prea mare valoare pentru a ne putea permite s-o expunem primejdiei.

— Dar Hristos? El n-ar putea veni în ajutorul tău... și al lui Petru? întrebă moșneagul cu ochii plini de lacrimi.

— Nu trebuie să ispitim bunătatea lui Hristos, Marcipor.

— Ți-am adus cămașa, stăpâne, zise Marcipor și, desfăcându-și tunica, scoase veșmântul fără cūsături.

Marcellus întinse amândouă mâinile.

— Nu te întrista, Marcipor, zise el cu glasul blând și puse mâna pe umărul șubred al moșneagului. Să vii mâine din nou, căci s-ar putea să-ți dau vești mai bune decât cele de acum.

În timpul banchetului, stând așezată la masa înaltă alături de împărat care era beat, Diana se simți profund îndurerată de tragica

mirare ce o vedea oglindindu-se în privirile senatorului Gallio. Venise singur la acest banchet, pentru că fusese obligat să vină. Îl așezaseră la o măsă mai depărtată, dar atât el, cât și Diana se vedeau unul pe altul și se putu constata cu ușurință că el a rămas convins despre ea c-a părăsit pe fiul său în momentul acestei îngrozitoare primejdii. Ar fi vrut să se repeadă la el și să-i explice motivul pentru care a venit la acest banchet, dar îi era imposibil. Situația, chiar în felul în care se prezenta acum, îi era destul de delicată.

Caligula se ocupa mai mult de Salomeea. Încercase s-o convingă, dar fără să reușească, să repete câteva dintre anecdotele ei îndrăznețe, dar, presimțind că împăratul ar vrea s-o întrebuițeze drept unealtă pentru scopurile lui nemărturisite, încercase să pară cât mai demnă. *Cizmulită*, care n-o văzuse încă niciodată în această atitudine, nu știa cum ar trebui să procedeze față de ea. Planul pe care și-l făcuse pentru a se distra în timpul acestui banchet nu mai corespundea realității. În dreapta sa cu Diana, care sta indiferentă și demnă, și cu Salomeea la stânga, dar fără s-o poată determina să colaboreze cu el pentru umilirea Dianei, împăratul - care sosise la banchet într-o înaintată stare de beție - își zise că va trebui să recurgă la altă stratagemă.

Se întoarse spre Salomeea și-i spuse pe un ton anume pentru a putea fi auzit și de Diana:

— Am arestat pe unul dintre creștinii aceia care urmăresc să răstoarne guvernul imperiului. Cazul acesta prezintă un interes special, fiind vorba despre un tribun. Ce zici, dulce Salomeea, ți-ar face plăcere să vezi un tribun creștin retrăgându-și vorbele și renegându-și credința în prezența Gărzii Pretorienilor și a Senatului?

Salomeea întoarse capul peste umăr și-i zâmbi enigmatică.

— Cred că situația aceasta va fi dificilă, afară de cazul când împăratul are intenția să meargă până la capăt. Creștinii aceștia, maiestate, nu-și reneagă niciodată credința. Într-un rând, tatăl meu a încercat să determine pe un creștin în pretoriu să-și renege credința, dar în loc să și-o renege a ținut o cuvântare care a contribuit la compromiterea reputației întregii noastre familii și mai ales a reputației mele! Dacă ai fi auzit vorbele pe care le-a spus despre mine, ai fi rămas îngrozit! Purtarea lui a fost neîngăduită, așa c-am fost obligați să-i pedepsim.

Ochii răi și sașii ai lui Caligula scăpărară.

— L-ați biciuit? întrebă el... convins că Diana a auzit întrebarea.

— l-am tăiat capul! răspunse Salomeea.

— Va să zică l-ai pedepsit, zise Caligula. Dar ce faceți cu cei care spun vorbe neîntemeiate pe socoteala voastră chiar acolo în Galileea? întrebă el înghiontând-o cu cotul și începu să râdă. Imediat după aceea se întoarse spre Diana pentru a vedea ce impresie a făcut asupra ei această conversație. Constată că este palidă ca o moartă.

Quintus, care-și asumase rolul de pretor, anunță că va vorbi Cornelius Capito, care ținu cel mai execrabil discurs din toate cele de până acum, deoarece în mod inexorabil trebuia să elogieze pe Caligula; or, bătrânul Capito era un bărbat corect. Urmă un cor care cânta o odă. Un prinț egiptean ținu o cuvântare și în timpul acesta Caligula era gata să adoarmă. Făcu semn lui Quintus, iar acesta se adresă unui ajutor al său.

— Acum vom avea ocazia, se adresă *Cizmuliță* Salomeii, să ne convingem până unde merge devotamentul unui tribun creștin față de credința sa. Am trimis după el să-l aducă.

— Nu uita ce ți-am spus, maiestate. Oamenii aceștia nu se tem de nimic.

— Vrei să faci prinsoare?

— Pe orice vei vrea, maiestate, răspuse ea cu indiferență.

Caligula își desprinde o brățară de smaralde și o puse pe masă.

Salomeea scoase un medalion pe care-l avea prins pe lanțul de aur dimprejurul gâtului și-l deschise.

— Huâhm! murmură Caligula. Ce-ai acolo... o șuviță de păr, ei?

— O șuviță de păr din capul singurului om cinstit pe care l-am văzut în toată viața mea, răspuse Salomeea. A fost și cel mai curajos dintre toți.

Caligula se ridică în picioare cu greutate și toată adunarea aceasta de demnitari ai imperiului se ridică și se înclină în fața lui. Le făcu semn cu mâna să se așeze din nou. Se simți impresionat de multiplele lor dovezi de fidelitate față de tron. Se pare că atât Garda Pretorienilor, cât și Senatul apreciază valoarea credinței unanime față de împărat și față de imperiu. Cei de față îl ovaționară, dar manifestația aceasta păru timidă.

— În timpul din urmă a ajuns la cunoștința împăratului că o grupare secretă, formată din creștini, a început să uneltească și să vorbească despre un împărat - un demagog evreu cu numele Iisus - care a fost osândit pentru trădare și tulburarea liniștii publice la Ierusalim, unde a fost răstignit. Ucenicii săi, un grup de pescari, ignoranți și superstițioși, au răspândit zvonul că împăratul lor a înviat

și va întemeia o nouă împărăție. Nebunia aceasta nici n-ar merita să vorbim despre ea, adăugă Caligula, dacă s-ar limita numai la oameni naivi și la fanatici care-și închipuie că ar avea ceva de câștigat dintr-o schimbare de domnie. Dar de astă dată am aflat că un tribun al nostru, Marcellus Gallio...

Privirile invitaților se întoarseră încet spre senatorul Gallio. Dar el nici nu clipi; sta cenușiu la față și se uita la Caligula; gura îi era înțeleștată și ochii îi scăpărau.

— Nu ne vine să credem, continuă *Cizmuliță*, că raportul ce ni s-a făcut ar putea să fie întemeiat. Tribunalul Marcellus Gallio, în conformitate cu legea, are dreptul să se prezinte în fața voastră și să se apere!

Diana se simți mândră de soțul ei; enorm de mândră când îl văzu că intră cu fruntea sus, înconjurat din trei părți de gardienii palatului care pătrunseră în sală și se apropiară de masa înaltă la care era așezat împăratul. Pretorienii erau toți impunători și cu înfățișare atletică, între douăzeci și treizeci de ani, cu maxilare puternice, lați în umeri și cu obraji arși de soare; totuși, își zise Diana, Marcellus este cel mai impunător dintre ei; și dacă Iisus, al cărui eroism a inspirat atât de puternic pe adoratul ei soț, ar fi avut cândva nevoie de unul care să lupte pentru el, nu putea să aleagă un bărbat mai desăvârșit decât pe Marcellus al ei.

Îi fusese atât de frică și se temuse atât de mult că el nu va înțelege motivul prezenței ei în această sală alături de netrebnicul acesta beat, cu obrazul ca de cocă și cu ochii mici și cruzi. Dar nu, Marcellus înțelesese. Ochii li se întâlniră și ai lui se aprinseră de un zâmbet de adorație. Buzele lui făcură o mișcare ca și când ar fi vrut să-i trimită un sărut.

Marcellus făcu un pas și se opri în fața împăratului. Toată lumea se uita încremenită și fără să facă nici o mișcare. Tăcerea din sală părea chinuitoare. În fața palatului începuse să se adune procesiunea celor care trebuiau să însoțească membrii Corpurilor Legiuitoare la templul lui Iupiter. Fanfarele cântau și mulțimea adunată în lungul străzilor laterale începuse să chiuie și să aclame, dar în sala aceasta în care se ținea banchetul nu se auzea nimic.

— Tribune Marcellus Gallio, începă Caligula încercând să pară demn, ești acuzat că te-ai asociat cu partidul revoluționarilor care se numesc creștini. Se spune că acești urzitori ai revoluției, în mare parte

sclavi și tâlhari, au proclamat întemeierea împărăției lui Iisus, evreul acela din Palestina care a fost osândit pentru trădare, blasfemie și tulburarea ordinii publice. Ce ai de răspuns?

Diana încercă să descifreze trăsăturile obrazului nepăsător al soțului ei, dar nu putu descoperi nici o urmă de spaimă. Judecând după atitudinea lui de acum, părea că s-a prezentat la împărat pentru a i se conferi o distincție. Cât era de elegant în uniforma lui de tribun! Ce putea să fie veșmântul acela de culoare cafenie pe care-l ținea păturit pe braț? Diana simți că ceva îi taie respirația când constată că este cămașa galileeanului. O lacrimă fierbințe îi fugi în lungul obrazului. O... Hristoase... îndură-te! Marcellus a adus cu el cămașa Ta! Coboară mila Ta spre Marcellus, care Te adoră atât de mult! A renunțat la atâtea mulțumiri de dragul învățăturii Tale! Acum este în fața judecății și încearcă să ispășească într-un fel atât de cumplit ceea ce a greșit față de Tine! Rogu-Te, Hristoase, ajută lui Marcellus al meu!

— Este adevărat, maiestatea-voastră, răspunse Marcellus cu glasul sonor care putea fi auzit până în fundul sălii, că eu sunt creștin, dar nu eu sunt trădător. Nu am uneltit împotriva Imperiului Roman. Acest Iisus, pe care eu l-am răstignit pe cruce, este un rege adevărat, dar împărăția lui nu face parte din lumea aceasta. El nu are nevoie de un tron pământesc. Împărăția lui urmărește să se întemeieze în sufletul și în inimile oamenilor, care încearcă să trăiască în pace, cu dreptate și bună învoire între semenii lor.

— Spui că tu ai osândit pe acest evreu la moarte? întrebă Caligula. În cazul acesta ce te determină să-ți primejduiești viața în calitate de reprezentant al lui?

— Asta este o problemă de echitate, maiestatea-voastră. Iisus n-a săvârșit nici o crimă. Procuratorul care l-a judecat a stăruit pe lângă acuzatorii lui să-l libereze. Omul acesta nu făcuse altceva decât cutreierase regiunile rurale și îndemnase oamenii să fie buni unii față de alții, să fie cinstiți și iubitori de adevăr, miloși și îngăduitori. A vindecat pe cei bolnavi, a dat vedere celor orbi, iar pe cei triști i-a îmbărbătat. Oamenii aceștia l-au urmat - mii de inși - din loc în loc și zi de zi ascultând cuvintele lui și străduindu-se să ajungă cât mai aproape de el pentru a-și găsi mângâierea în durerile lor. Au evitat sinagogile, ale căror preoți nu se interesau de ei decât pentru banii și animalele de jertfă pe care le aduceau; n-au vândut și n-au mai

cumpărat decât de la cei care vindeau și cumpărau cu cântăreală dreaptă.

Aici Marcellus se opri.

— Continuă! porunci împăratul. Constat că ești un bun apărător al cauzei tale! Și zâmbi disprețuitor. Aproape m-ai convins și pe mine ca să devin adept al acestei învățături.

— Maiestate, continuă Marcellus cu glasul cutremurat de păreri de rău, eu am primit ordinul pentru ducerea la sfârșit a osândeii de moarte împotriva lui. Judecata s-a pronunțat într-o limbă pe care eu n-o cunoșteam pe vremea aceea și n-am fost în stare să-mi dau seama de enormitatea crimei pe care am săvârșit-o decât în momentul când nimic nu mai putea fi îndreptat.

— Crimă? Ce fel de crimă? întrebă Caligula în bătaie de joc. Nu cumva pentru tine era o crimă să te supui ordinelor primite de la conducătorii imperiului?

— Imperiul, maiestate, este format din oameni slabi, care uneori pot săvârși greșeli. Și aceasta a fost cea mai mare greșeală ce s-a săvârșit vreodată de către conducătorul unui imperiu!

— Așa! Va să zică conducătorii imperiului săvârșesc greșeli! rânji Caligula. Probabil vei fi destul de îndrăzneț ca să afirmi că și împăratul ar putea săvârși greșeli!

— Maiestate, eu sunt cel care stă în fața judecății, nu împăratul, răspuse Marcellus.

Caligula păru că nu s-a așteptat la răspunsul acesta și se aprinse la obraz ca o flacăra. Din partea unde era Salomeea se auzi un chicotit gutural, care-l făcu să devină și mai întăritat.

— Ce este veșmântul acela de culoare cafenie pe care-l ții pe braț? întrebă el și întinse arătătorul.

— Este cămașa lui, maiestate, răspuse Marcellus și o desfăcu ca să o poată vedea. Cu aceasta a fost îmbrăcat în ziua când a făcut drumul spre răstignire.

— Și ai avut nerușinarea s-o iei cu tine și s-o aduci aici în pretoriu, ei? Predă-o comandantului Gărzii!

Marcellus se supuse. Centurionul întinse fără voie mâna după ea, dar când s-o primească, veșmântul îi scăpă din mână. Centurionul ridică fruntea cu mândrie ca Marcellus s-o ridice, dar el nu se mișcă.

— Dă centurionului cămașa! porunci Caligula.

Marcellus se plecă și, ridicând-o, o oferă centurionului, care se feri la o parte și făcu semn pretorianului de lângă el s-o primească.

Soldatul întinse mâna și, când o luă, o scăpă și el pe mozaicul sălii. Cei din sala banchetului păreau că nu îndrăznesc nici să mai respire.

— Adu-o înapoi! strigă Caligula cu trufie și întinse mâna cu degetele rășchirate spre el.

Marcellus se plecă din nou și, după ce o ridică se apropie de el. În momentul acesta, Salomeea ridică privirea pe neașteptate și, întâlnind ochii împăratului, se îngruntă ca să-l prevină să n-o primească.

— Dă-o fiicei legatului Gallus, porunci Caligula. O va păstra ca pe o amintire de la tine.

Urmă o clipă emoționantă. Marcellus se ridică pe vârful picioarelor și o dădu Dianei, care se întinsese peste masă ca s-o primească. Se uită îndelung unul la altul și-și zâmbiră, ca și când ar fi fost numai ei singuri în sală. Marcellus se întoarse din nou alături de comandantul Gărzii și privirile tuturor erau acum spre Diana, care strângea cămașa la piept și părea extaziată.

Împăratul *Cizmuliță* nu era omul care să se lase impresionat cu ușurință, dar își dădu seama că situația aceasta începe să ia o întorsătură primejdioasă. Se așteptase la un fel de dramă cu care să impresioneze pe senatori. Bătrânii aceștia trebuiau să se împace cu gândul că împăratul le cere credință și supunere necondiționată, indiferent dacă este vorba despre un plebeu de pe stradă sau despre un membru din casa patricienilor. Obrazul începuse acum să-i tresară furios. Se întoarse și se uită la Marcellus.

— Se pare că atribute o mare însemnătate acestui veșmânt vechi!

— Da, maiestate, răspunse Marcellus cu glasul liniștit.

— Vei fi oare destul de caraghios pentru a-ți putea închipui că este vrăjtit?

— În cămașa aceasta rezidă o forță neobișnuită, maiestate, pentru toți cei care cred că a fost purtată de Iisus, Fiul lui Dumnezeu!

În largul sălii se simți un fel de freamăt, ca o respirație intermitentă și grăbită a celor care stătuseră până acum înmărmuriți; sunete guturale și nearticulate ale celor care ar vrea să spună ceva; țâcănitul metalic al paloșelor care se loveau de armele vecinilor când cei prezenți se întorceau să se uite la cei din apropierea lor.

— Aceasta este blasfemie! țipă Caligula. Cum ai îndrăzneala să stai aici în fața noastră într-o zi ca aceasta când se desfășoară serbările în cinstea marelui Iupiter și să afirmi cu toată liniștea că evreul tău răstignit este de origine divină?

— Vorbele mele nu reprezintă lipsă de respect față de Iupiter, maiestate. Numeroasele generații ale neamului nostru și-au recitat rugăciunile în templul lui Iupiter, dar împăratul meu nu l-a pizmuit din pricina cinstei ce i s-a făcut. El este binevoitor față de toți oamenii care încearcă să se adăpostească sub aripa ocrotitoare a cuiva. Iisus n-a venit în lume pentru a spulbera nădejtile oamenilor, ci pentru a determina pe toți iubitorii de adevăr să asculte învățătura sa și să-l urmeze.

Diana era mândră, atât de mândră de Marcellus. În realitate, cel care se găsea în fața judecății nu era Marcellus! Toți cei care erau în această uriașă sală de judecată, afară de Marcellus, se găseau aici pentru a fi judecați. Caligula tuna și fulgera, dar acuzația lui nu se întemeia pe nimic. Ce împărat ar fi fost Marcellus, își zise ea. Era gata să se ridice în picioare și să strige: „Senatori! Proclamați pe Marcellus împărat. El se va strădui să facă imperiul nostru din nou mare și puternic!”

Ecoul fanfarelor din piață păru că începe să crească în intensitate. Strigătele deveniseră ascutite și nerăbdătoare. Sosise timpul ca procesiunea să pornească la drum.

— Tribune Marcellus Gallio, începu Caligula cu glasul sever, nu este intenția noastră să te condamnăm la moarte de față cu părintele tău, care este bărbat în vârstă, și de față cu acești onorabili bărbați ce se găsesc alături de el și slujesc interesele imperiului în Senat. Prin urmare, gândește-te bine înainte de a răspunde la ultima întrebare ce ți-o voi pune. Vrei să renegi și să renunți pentru totdeauna la greșita alegere pe care ai făcut-o asociindu-te cu acest evreu din Galileea, care spune despre el însuși că este rege?

În sală se făcu din nou tăcere adâncă. Salomeea zâmbi disprețuitoare și, întinzându-se după brățara de smaralde a împăratului, și-o puse pe mână.

— Maiestate, răspunse Marcellus, dacă imperiul dorește ca între oameni să domnească pacea, dreptatea și buna învoire, regele meu va fi de partea imperiului și a împăratului. Dar dacă imperiul și împăratul au de gând să continue îngenuncherea și măcelărirea oamenilor, ceea ce a pricinuit atâta jale și groază în toată lumea - și glasul îi deveni mai puternic - dacă toată omenirea nu va putea să aștepte de la imperiu altceva decât lanțurile sclaviei și foamea, regele meu își va continua drumul pentru stărpirea acestor rele. Asta nu se va întâmpla

măine! Maiestatea-voastră nu va avea norocul să vadă întemeierea împărăției Lui, dar aceasta va veni!

— Acesta este ultimul tău cuvânt? Întrebă Caligula.

— Da, maiestate! răspunse Marcellus.

Caligula își îndreptă trupul.

— Tribune Marcellus Gallio, începu el, porunca noastră este să fii dus imediat în câmpul de exerciții al arcașilor palatului și să fii executat pentru înaltă trădare.

Dar în timpul cât pronunță această osândă sala se înfioră de senzația unei întorsături neașteptate. Diana se ridicase de pe scaunul de la masa împăratului și acum cobora mândră treptele estradei ca să-și ia locul alături de Marcellus, care-i petrecu brațul împrejurul mijlocului.

— Nu, draga mea! să nu faci aceasta, o imploră el ca și când n-ar fi fost nimeni în apropiere. Ascultă vorbele mele, iubito! Nu trebuie să faci gestul acesta! Sunt gata să mor, dar nu văd nici un motiv ca tu să-ți pierzi viața! Să ne luăm rămas bun unul de la altul și după aceea mă vei părăsi!

Diana se uită în ochii lui și zâmbi, apoi se întoarse spre împărat. Când începu să vorbească, glasul ei păru neobișnuit de adânc pentru o fată de vârsta ei, dar destul de limpede pentru a putea fi auzit de toți martorii muți ai acestei drame.

— Maiestate sunt și eu creștină! declară ea cu glas liniștit. Marcellus este soțul meu. Pot să-l însoțesc?

Se auzi un murmur surd de proteste care fremăta în largul sălii. Caligula începu să-și frământa mâinile care-i tremurau și clătină din cap.

— Fiica lui Gallus este curajoasă, răspunse el cu superioritate. Dar ea nu este acuzată de nimic. În același timp noi nici nu dorim s-o pedepsim. Își iubește soțul... dar iubirea aceasta nu-i va mai putea folosi după ce va muri.

— Îi va folosi, maiestate, dacă voi pleca împreună cu el, stăruie Diana, deoarece în felul acesta nu ne vom despărți niciodată. Vom fi întotdeauna împreună... într-o împărăție unde stăpânește dragostea și buna înțelegere.

— Într-o împărăție, ei? zise Caligula și începu să rădă sinistru. Va să zică și tu crezi în prostia aceasta cu împărăția. În sfârșit, și făcu un gest nepăsător cu mâna, ar fi mai bine să te dai la o parte. Tu n-ai fost judecată și nu s-a adus nici o acuzație împotriva ta.

— Dacă maiestatea-voastră este de acord, vă voi oferi dovada că sunt vinovată, răspunse Diana, așa că voi putea fi și eu osândită. Nu doresc să mai trăiesc între hotarele unui imperiu care se îndreaptă vertiginos spre prăbușire, lăsându-se condus de un om pe care nu-l interesează bunăstarea supușilor săi.

Cei din sală tresăriră, iar Caligula rămase cu gura căscată auzind cuvintele ei.

— Cred că vorbesc în numele tuturor celor care se găesc în această sală, continuă Diana categorică. Bărbații aceștia înțelepți știu cu toții că imperiul se îndreaptă spre pieire... dar cunosc și pricina pentru care se apropie sfârșitul. Întrucât mă privește pe mine, eu am alt rege și doresc să plec împreună cu soțul meu în împărăția lui.

Obrazul lui *Cizmuliță* se făcu livid.

— Pe toți zeii... vei pleca cu el! zberă împăratul. Plecați... amândoi... în împărăția voastră!

Făcu semn comandantului pretorienilor. Acesta dădu un ordin. Apoi se auzi glas de goarnă. Tobele răpăiră prelung. Soldații voinici se rânduiau de plecare. Ordinul fusese dat. Marcellus și Diana, ținându-se de mână, își luară locul în careul pretorienilor, care înaintau încet spre ieșirea impunătoare a palatului. Bătrânul Gallio își făcu loc printre cei care se îmbulzeau să iasă, dar mâinile prietenilor lui se întinseră după el și-l opriră.

Procesiunea pretorienilor cu cei doi condamnați dispăru sub bolta de marmură a palatului. Cei din sală tresăriră auzind glasul bezmetic al lui *Cizmuliță*, care era beat.

Printră hohotele râsului său isteric se auzeau cuvintele batjocoritoare ale lui *Cizmuliță*:

— Au plecat spre o împărăție mai bună! Ha-ha-ha! Se duc împreună să întâlnească pe noul lor împărat!

Dar nimeni afară de *Cizmuliță* nu fu dispus să râdă. Pe obrajii celor din sală nu tremura nici un zâmbet. Toți rămăseseră tăcuți și întunecați. Când băgă de seamă că nimeni nu împărtășește veselia lui, *Cizmuliță* se ridică în picioare și se apropie împleticindu-se de treptele estradei, unde Quintus îl apucă de braț. Afară fanfarele cântau imnul lui Iupiter.

Marcellus și Diana mergeau la pas cu escorta, ținându-se de mână. Amândoi erau palizi, dar amândoi zâmbeau. Cu pași repezi procesiunea apucă în lungul coridorului, iar de aici coborî treptele de marmură și ieși în piața din fața palatului. Mulțimea adunată, neștiind

ce s-a întâmplat, dar închipuindu-și că acesta este primul grup al patricienilor care se îndreptau spre templul lui Iupiter, îi primi cu aclamații.

Bătrânul Marcipor apăru în fața grupului de curioși și pe obrazul lui slăbit lacrimile fugeau una după alta. Marcellus spuse Dianei ceva în șoaptă. Ea zâmbi și dădu din cap.

Făcându-și loc printre scuturile a doi pretorienți, așeză cămașa în brațele bătrânului sclav, care se întinse s-o primească.

— Dă-o Marelui Pescar!

SFÂRȘIT